CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

द. नं. १६८४७

मू. ११८/-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प.	पृ.	पं.		प	पृ	पं		प	पृ	पं	
१	१	१	मङ्गलाचरणम्:	१०	२	८	नक्षत्रफलम्:	१३	१	११	गुरुमुखादेवग्रहणम्:
१	१	८	पार्वतिप्रश्न	११	१	६	योगफलम्:	१३	२	८	दीक्षायांभूमिपरीक्षा:
१	१	९	माहादेवोक्तिः	११	१	९	करणानि	१५	१	११	वास्तुयागः
२	२	५	नानामन्त्रभेदाः	११	१	११	लग्नफलम्:	१५	२	३	तत्रब्रह्मादिदेवानांध्यानं
४	१	४	गुरुलक्षणम्:	११	२	११	ग्रहणेमासासत्यम्:	१६	१	५	तेषांबलिमंत्राणि
४	२	१०	निषिद्धगुरुलक्षणम्:	१२	१	६	निषिद्धमासेष्वपि	१८	१	८	मण्डपादिकसाधनम्:
६	२	१	शिष्यलक्षणम्:				ग्राह्यास्तिथयः	१८	२	४	मण्डपभेदाः
६	२	१०	निषिद्धशिष्यलक्षणं	१२	१	९	तुलस्यादितलंप्रशस्तं	१९	१	१	मण्डपरचनम्:
८	१	९	दिक्षाविधि	१२	२	५	तारामंत्रविशेषः	२०	२	१२	कुण्डलक्षणम्:
८	२	११	जात्यादिभेदेनदेयमन्त्राः	१२	२	९	देशाः	२१	१	३	चतुरस्रकुण्डम्:
९	१	११	दिक्षाकालातत्रादोषमासाः	१२	२	१०	निषिद्धदेशाः	२२	१	६	अर्द्धचन्द्रकुण्डम्:
१०	१	५	तिथिफलम्:	१२	२	११	दीक्षामाहात्म्यं	२२	२	२	वृत्तकुण्डम्:
१०	२	५	वारफलम्:	१३	१	१	दीक्षाहीनस्यनिंदा	२२	२	३	षट्कोणकुण्डम्:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प	पृ	पं	
२२	२	९	पद्मकुण्डलक्षणम्
२२	१	२	अष्टकोणकुण्डलक्षणम्
२२	२	९	कण्ठम्
२३	१	१२	[illegible] खातम्
२३	२	१०	मेखला
२४	२	५	योनि
२४	१	१०	नालम्
२५	१	१२	नाभि
२५	२	७	श्रुक्लक्षणम्
२६	१	११	श्रुवलक्षणम्
२६	१	१	अंकुरार्पणम्
२७	२	१	तत्रमृदानयनम्

प	पृ	पं	
२७	२	८	तत्रवपनविधि
२७	२	१२	तत्रनानाविधबीजानि
२८	१	१	बीजाधिदेवताम्
२८	१	११	नवरात्रीयाङ्कुरार्पणे
			परप्रेक्षणनिषेधः
२८	२	१	नवरात्रीयांकुरपरीक्षा
२८	२	७	चतुर्विधादीक्षा-तत्र
			क्रियावतीदीक्षा
२८	२	८	आचार्यावरणम्
२८	२	१२	मण्डपप्रवेशः
२९	१	९	सर्वतोभद्रमण्डलम्
३०	२	३	कलशस्थापनम्

प	पृ	पं	
३०	२	१०	गन्धाष्टकम्
३०	२	१२	कलशप्रमाणम्
३१	१	८	पञ्चायतनस्थापनप्रकारम्
३१	२	४	पञ्चायतनपूजनक्रमः
३१	२	६	नित्यहोमक्रमः
३२	१	८	चरुसंस्कारः
३२	२	४	चरुप्राशनम्
३२	२	५	दन्तकाष्ठम्
३२	२	१२	मण्डपेशयनम्
३३	१	६	स्वप्नप्रार्थनामंत्रः
३३	२	२	शुभस्वप्नलक्षणम्
३४	१	७	अशुभस्वप्नलक्षणम्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्रा.	पृष्ठ.	पं.		प.	पृ.	पंक्ति		प.	पृ.	पं.	
३४	१	१०	अशुभस्वप्नशान्तिः	३९	१	१२	हवनविधिः	४४	२	३	पूर्णाहुतिः
३४	२	११	होमोपयुक्तकुण्डसंस्कारः	४०	२	[illegible]	आज्यम्	४४	२	[illegible]	बलिपरामन्त्रम्
				४०	२	६	स्रुवग्रहणविधिः	४५	१	४	अग्निविसर्जनम्.
३५	२	७	पीठपूजा.	४०	२	११	हवनम्.	४५	१	६	शिष्यसंस्कारः
३५	२	८	होमोपयुक्ताग्निसंस्कारः	४१	२	५	समिधः	४६	१	५	मन्त्रदानम्.
				४२	२	७	अप्रदीप्ताग्नौहोमेफलानि.	४६	२	५	गुरुदक्षिणा.
३७	२	११	अग्निध्यानम्					४७	१	६	दीक्षादानेगुरुशिष्ययोरुपवासः
३८	१	८	परिस्तरणम्.	४२	१	८	शोभनाग्निलक्षणम्.	४७	१	७	वीरदीक्षा.
३८	२	१	परिधयः	४२	१	६	अप्रशस्ताग्निलक्षणम्	४७	१	१०	तत्रमदिरापानमन्त्रः
३८	२	५	वह्निमंत्रम्.	४३	२	३	तत्त्वाध्वा.	४७	२	६	तारादीक्षायांविशेषः
३८	२	१२	अग्निजिह्वाध्यानम्.	४४	१	५	भुवनाध्वा.	४८	१	१	उपदेशदीक्षा.
३९	१	६	जिह्वाविशेषाद्रूपभेदः	४४	१	८	वर्णाध्वा.	४८	१	४	वर्णमयीदीक्षा.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४८	१	७	कलावतीदीक्षा·
४८	२	५	वेधमयीदीक्षा·
४९	२	११	पूर्णाभिषेकः
४९	२	८	स्वारिलक्षणम्·
४९	२	८	मन्त्राणांदशसंस्कारः
५०	१	८	अभिमन्त्रन्यागः
५१	१	३	गुरुभक्तिः
५१	१	७	समयाचारः
५१	२	१०	तत्रस्वेच्छानियमः
५१	२	११	स्त्रियःपूज्याः
५२	२	४	समयाचारेवर्ज्याः
५४	१	४	अथ·भावाः
५५	१	१०	अपराजितादिद्रष्टप्राशस्त्यम्· (कवीता)
५५	२	८	पशुभावम्·
५६	२	३	नित्यविधिः
५६	२	४	कुलवृक्षाः
५६	२	९	देवीध्यानम्·
५६	२	११	अजपामन्त्रः
५७	२	११	स्नानम्·
५८	१	४	कौलिकस्नानम्·
५८	१	७	तत्र·रजतस्वर्णौक्तिकौ·नतुवन्धः
५८	१	११	दूर्वाप्राशस्त्यम्·
५८	२	१	स्नानविधिः
५९	१	५	गङ्गामन्त्रः·
५९	२	४	मान्त्रस्नानम्·
५९	२	१०	मानसस्नानम्·
६०	१	४	वस्त्रपरिधानम्·
६०	१	११	सन्ध्यावन्दनम्·
६१	१	५	एकजटागायत्री·
६१	१	६	तारागायत्री
६१	१	७	तारात्रीसन्ध्याध्यानम्·
६१	२	३	तर्पणम्·
६१	२	६	पितृतर्पणम्·
६१	२	१०	अन्येषांतर्पणम्·
६२	१	१०	सूर्यार्घ्यः·
६२	२	७	कौलिकानांवैदिकीपूजापर्वा
६३	१	१	अथ·पूजा·
६३	२	८	तत्रादौ·देशः·
६४	२	१	जलानयनादिमन्त्रः·

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र	पृ	पं		पत्र	पृ	पं		पत्र	पृ	पं	
६५	१	४	भूतापसारणम्	६९	१	७	कुमारिपूजा	७५	१	६	वर्णेश्वरीध्यानम्
६५	१	७	सामान्यार्घ्यस्थापनं	६९	१	१२	पुष्पशोधनमंत्रः	७६	१	११	अन्यध्यानम्
६५	२	३	आसनविधिः	६९	२	३	कायादिशोधनमंत्रः	७६	२	११	षोढान्यासः
६६	१	१	शवासनम्	६९	२	५	करशोधनम्	७७	१	११	रुद्रन्यासः
६६	१	७	शवाभावेविष्टम्	६९	२	७	कुल्लुकाद्याख्याजपमंत्रः	७७	२	७	ग्रहन्यासः
६६	१	९	आसनानि	७१	१	४	मंत्रकालेभार्याहीनामःतुला	७७	२	१०	लोकपालन्यासः
६७	१	१	दिङ्नियमः	७१	१	६	अस्यापवादः	७८	१	२	शिवशक्तिन्यासः
६७	१	५	आसवजातिविशेषः	७१	२	१२	भूतशुद्धिः	७८	१	८	तारादिन्यासः
६७	१	८	पानम्	७३	२	१२	भूतशुद्धावशक्तौ	७८	१	१०	पीठन्यासः
६७	२	१	जातिविशेषः	७४	१	१	मातृकान्यासः	७८	२	१	नीलतंत्रोक्तषोढान्यासः
६७	२	१२	आसवभेदाः	७४	२	७	लिपिः	७८	२	६	गुप्तषोढान्यासः
६८	१	१०	आसवशोधनमंत्रः	७५	१	१	अन्तर्मातृकान्यासः	७८	२	११	तारकान्यासः
६९	१	१	प्राणायामः	७५	२	४	बहिर्मातृकान्यासः	७९	२	२	कृष्णादिन्यासः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पत्र	पृ.	पं.									
७९	२	९	कराङ्गन्यासः	८३	१	३	मत्स्यशोधनम्	८५	१	२	देवविशेषाद्वर्ज्यपुष्पाणि
८०	१	१२	सिन्दूरधारणम्	८३	१	४	मुद्राशोधनम्	८६	१	३	कलशस्थापनम्
८०	२	६	यंत्रलेखनद्रव्याणि	८३	१	६	कुण्ड.गोल.शोधनम्	८६	१	५	तत्र.कलशाधारम्
८०	२	७	यंत्रधातवः	८३	१	९	शुक्रशोधनम्	८६	२	५	देहशोधनम्
८०	२	११	तत्फलम्	८३	१	११	माहामांसाष्टम्	८७	१	३	शापमोचनम्
८१	१	१०	यन्त्रम्	८३	२	१	त्रिविधाः मत्स्याः	८७	१	७	प्रकारान्तरम्
८१	२	१०	रात्रौलेखननिषेधः	८३	२	५	कुलद्रव्यानुकल्पाः	८७	२	४	तत्रअर्द्धनारीश्वरध्यानेमंत्रं
८१	२	१२	अक्षन्यपुष्पावइपर्कं	८३	२	११	दशविधद्रव्याणि	८८	२	१	अमृतामंत्रध्यानम्
८२	१	४	यन्त्रेपीठन्यासः	८३	२	११	मांसानुकल्पाः	८९	१	११	अर्घस्थापनम्
८२	२	५	पीठमन्त्राकारम्	८४	१	२	करवीरपुष्पेशिवसांनिध्यं	९०	२	४	अर्घप्रोक्षणम्
८२	२	१०	मन्त्रशुद्धिः	८४	१	६	आसादनम्	९१	२	६	शालिन्यादिमुद्राः
८२	२	११	द्रव्यशुद्धिः	८४	१	१२	पुष्पाणि	९२	२	१	अर्घद्रव्याणि
८२	२	१२	विशेषशुद्धिः	८४	२	१	जेषांविशेषजोफलानि	९२	२	११	तारागुरवः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र॰	पृ॰	पं	
९३	१	१	तत्त्वशुद्धिः
९३	२	५	वटुकादिबलिदानम्
९४	२	७	कामकलाध्यानम्
९४	२	९	ताराध्यानानि
९६	१	१	लोगानुरूपंध्यानम्
९६	२	२	आवाहनादिमुद्राः
९७	१	१	देवशुद्धिः
९७	२	१	उपचारशुद्धिः
९८	२	११	विष्टरम्
९८	२	७	मधुपर्कम्
९८	१	९	आचमनीयम्
९८	१	५	वस्त्रम्
९८	२	५	वस्त्रफलम्
९८	२	७	गन्धम्
९८	२	१०	पुष्पाणि
९९	१	२	धूपविधिः
९९	१	१२	दीपविधिः
९९	२	१	सप्तविधंदीपम्
९९	२	२	दीपपात्राणि।
९९	२	७	स्नेहमिश्रिकरणनिषेधः
९९	२	१०	भूमौदीपस्थापननिषेधः
१००	१	१	अञ्जनम्
१००	१	४	नैवेद्यम्
१००	१	८	मत्स्यम्
१००	१	१०	नैवेद्यफलानि
१००	१	१०	नैवेद्यपात्राणि
१००	२	१	नैवेद्यप्रोक्षणम्
१००	२	१	उपचारमुद्राः
१०१	२	८	आवरणपूजा
१०२	१	३	गुरुपूजा
१०२	१	४	यन्त्रावरणदेवता
१०२	२	८	पूजनेदिङ्नियमः
१०२	२	१२	अत्रसंप्रदायम्
१०३	१	८	आवरणदेवताध्यानम्
१०४	१	५	दिक्पालध्यानम्
१०४	२	९	बलिदानम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र·	पृ	पं		पत्र·	पृ	पं		पत्र·	पृ	पं	
१०४	२	१०	वलिदानमन्त्र	१०८	१	११	मालाग्रथनप्रकार	११८	१	३	प्रणामभेदाः
१०५	१	४	कुल्लुकामन्त्रावश्यकं	१०८	२	५	मालाप्रार्थना·	११८	२	७	विसर्जनम्·
१०५	१	६	अक्षोभ्यमन्त्रावश्यकं	१०८	२	९	पुनर्मालाग्रथनप्रकाः	११८	२	९	तत्रसंहारमुद्रा·
१०५	१	६	अक्षोभ्यमन्त्रध्यानं	१०८	२	११	रुद्राक्षे विशेषः	११८	२	११	निर्माल्यवासिनीमंग·
१०५	१	११	अक्षोभ्यकवचम्·	११०	२	७	जपसंख्यानिषिद्धद्रव्याम्	११९	१	२	प्रसादग्रहणम्·
१०५	२	६	जपमालाभेदाः	११०	१	१०	रहस्यमालासंस्कारविधि	११९	१	४	ब्राह्मणेतराणांसुरापानम्·
१०५	२	१०	जपक्रमः	११०	२	१०	मन्त्रध्यानम्·	११९	१	११	सुरापानमन्त्रः
१०६	२	६	करमाला·	१११	१	६	जपलक्षणम्·	११९	२	२	पानभेदाः
१०७	१	५	नानाविधजपमाला	१११	१	१२	जपनिवेदनम्·	११९	२	७	एषांलक्षणम्·
१०७	२	७	रुद्राक्षैर्दिवाशक्तिमंत्रजपने	१११	२	१०	तारासहस्रनाम·	११९	२	११	मर्यादा·
१०७	२	९	कालभेदः	११३	१	९	नित्यहोमः	१२०	१	९	शङ्खुच्छिष्टम्·
१०७	२	११	जपमालासूत्राणि·	११३	२	१०	अत्ररत्नेश्वरीमंत्रम्·	१२०	२	४	दूरंकौलिकानामावश्यकम्·
१०८	२	४	मालाशोधनम्·	११८	१	२	देवभेदात्प्रदक्षिणासंख्या	१२०	२	११	पञ्चमयागः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र	पृ.	पं									
१२१	१	२	सुवासिनीपूजाफलम्	१२८	१	८	कुलवारतिथयः	१३०	२	१	माघेव्रतविशेषः
१२१	२	१	पूजाविधिः	१२९	१	११	कुलवृक्षनियमाः	१३०	२	४	कार्त्तिकेव्रतविशेषः
१२३	२	४	ओसान्यासम्	१२९	२	६	पर्वतादौदेवीसन्निधानं	१३०	२	६	शुक्रवासरेव्रतविशेषः
१२४	२	२	भगमालामन्त्रः	१२९	२	८	वृक्षप्रणाममन्त्रः	१३१	१	[illegible]	महाष्टम्यांव्रतविशेषः
१२५	२	३	अन्तादीक्षिज्ञानजपा	१२९	२	८	श्मशानेशवप्रणाममंत्रः	१३१	२	८	दमनारोपणम्
१२५	२	९	दूतीयागः	१२९	२	१०	रक्तवस्त्रपुष्पादिप्रणामं	१३२	२	१	चतुष्कल्पलतामंत्रः
१२६	२	९	दूतीयागादौब्रह्मणानामनधिकारः	१२९	२	११	राजादिअस्त्रप्रणाममंत्रः	१३२	२	४	गन्धाधिवासनम्
				१२९	२	१२	कृष्णवर्णपुष्पादिप्रणाममंत्र	१३२	२	११	पूजापसारणम्
१२७	१	१	योगिनामेवाधिकारः	१३०	१	१	कौलकुमारीयुवतीसम्प्रणाममंत्रः	१३३	१	२	दमनोत्पाटनम्
१२७	१	२	एषु अपवादः					१३३	१	९	कामदेवगायत्री
१२८	२	८	नैमित्तिकम्	१३०	१	३	नैमित्तिकेष्याद्यातिथौ	१३३	२	८	पूजादिनकृत्यम्
१२८	२	१०	पञ्चपर्वादिदिनानि	१३०	१	९	वैशाखेव्रतविशेषः	१३४	२	४	अक्षपवित्रारोपणम्

5

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प.	पृ.	पं.	
१३४	२	६	पवित्रारोपरोग मुख्यक्रा
१३४	२	११	स्तृगभेदाः
१३५	२	४	कुमारीपूजा·
१३	२	६	निषिद्धाः कुमार्यः
१३५	२	११	एकवर्षादिकुमारीनां
१३६	१	८	कुमारीपादोदकग्रहणं
१३६	१	९	कुमारीमूलमन्त्रम्·
१३६	२	९	कुमारीन्यासः
१३७	२	२	सिन्दूराद्युपचाराणि·
१३७	२	७	कुमारीशरीरे पञ्चाक्षयः
१३८	२	३	कुमारीस्तोत्रम्·
१३९	१	६	कुमारीभोजने शुभशकुना
१३९	२	६	अशुभशकुनानि·
१४०	१	८	कुमारीपुजामहिमा·
१४१	२	४	शिवावलि·
१४२	२	१	शिवास्तोत्रम्·
१४२	२	१२	अथप्रायश्चित्तानि·
१४३	१	१	नित्यक्रमदोषे·
१४३	१	१	नैमित्तिकातिक्रमे
१४३	१	२	गुरुत्यागे·
१४३	१	३	मन्त्रत्यागे·
१४३	१	४	मन्त्रापवादः
१४३	१	११	एकपात्रपाने·
१४३	२	२	मन्त्रपुत्र्यादिगमने·
१४३	२	६	अनस्थिकीटमारणे·
१४३	२	८	सर्पमारणे·
१४३	२	८	मार्जारमारणे·
१४३	२	८	नकुलमारणे· मूषकमारणे·
१४३	२	८	उष्ट्रमारणे· खरमारणे· गजमारणे·
१४३	२	१०	बलिदानं विना पशुपातननिषेधः
१४३	२	११	गोवधे·
१४३	२	१२	गुरुनिन्दोपक्रमे·
१४४	१	१	गुरुवधे प्रायश्चित्तम्·
१४४	१	१	स्त्रीवधे·
१४४	१	५	शूकर· नकुलहनने·
१४४	१	६	पक्षिहनने·
१४४	१	६	सर्पमार्जारहनने·
१४४	१	७	गुरु· देव· द्रोहे·
१४४	१	८	गुरुद्रव्य· देवद्रव्य· भोजने·

पत्र·	पृ·	पं	
१४४	१	१०	शैवहनने·
१४४	१	१२	अनिवेद्यभोजने·
१४४	२	१	वृथापाने·
१४४	२	१	दीपनाशे· पात्रनाशे·
१४४	२	१	पात्रस्खलने·
१४४	२	३	यन्त्रभङ्गे· यन्त्रचोरणे·
१४४	२	४	यन्त्रभङ्गकरणे·
१४४	२	५	भग्नेयन्त्रेस क्षेत्रप्रक्षेपणं
१४४	२	६	अथान्त्येष्टि·
१४४	२	११	प्रेतमेलंकल्पसवायश्मशानं
१४५	१	१	अग्निसंस्कारः
१४५	२	३	सप्तमेह्नि अस्थिनिक्षेपणम्·
१४५	२	६	दशान्तकर्मणे·

पत्र·	पृ·	पं	
१४५	२	८	ज्वालामालिनिमन्त्रः
१४५	२	१०	क्षुद्रग्रहनिवारको पाशुपतास्त्रमन्त्रः
१४५	२	१२	पञ्चरत्नमन्त्रः
१४६	१	३	अथ पुरश्चरणम्·
१४६	१	५	पुरश्चरणस्वरूपकत्वम्·
१४६	१	८	पुरश्चरणप्रकाराः
१४७	१	३	पुरश्चरणदेशाः
१४७	२	४	क्षेत्रपालवलिमन्त्रः
१४७	२	७	अष्टभैरवाः
१४७	२	८	अष्टमातरः
१४७	२	९	नवार्णमन्त्रः
१४७	२	११	वटुकभैरवमन्त्रः
१४८	१	१	गणेशमन्त्रः

पत्र·	पृ·	पं	
१४८	१	३	क्षेत्रपालमन्त्रः
१४८	१	४	योगिनीवलिदानमन्त्रः
१४८	१	६	भूतवलिदानमन्त्रः
१४८	१	९	कूर्मचक्रस्वरूपकम्·
१४८	१	१२	दीपानांस्वरूपकदेशाः
१४८	२	१	कूर्मचक्रस्वरूपकदेशा
१४८	२	२	कूर्मचक्रम्·
१४८	२	७	देशदीपचक्रम्·
१४८	२	११	मित्रादिचक्रम्·
१४९	१	५	रिपुत्वेवलिदानम्·
१४९	१	१०	प्रायश्चित्तार्थगायत्रीजपम्·
१४९	२	५	पुरश्चरणनियमाः
१५०	१	५	स्त्रीणां विशेषः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्रा	पृ	पंक्ती	
१५०	१	६	जपविधिः
१५०	१	९	सूतके जपम्
१५०	१	११	मनसा स्तोत्रपाठनिषेधः
१५०	१	११	स्पष्टजपनिषेधः
१५०	२	३	जपदोषाः
१५०	२	६	मालाप्रोक्षणमंत्रः
१५०	२	९	जपकाले षट्चक्रचिंत
१५१	१	२	जपविधिः
१५१	२	१	जपकालाः
१५१	२	५	दशांशहवनम्
१५१	२	११	तर्पणम्
१५१	२	१२	मार्जनम्
१५२	१	५	होमाभावे जपम्
१५२	१	११	स्त्रीशूद्राणां होमनिषेधः
१५२	१	१२	स्त्रीशूद्राणां होममन्त्रम्
१५२	२	४	होमाद्यभावे त्रिगुणजपम्
१५२	२	५	वीरपुरश्चरणे विशेषः
१५२	२	१०	अष्टकन्यापूजा
१५३	१	५	अष्टकन्यास्तोत्रम्
१५३	२	७	पाशुपतास्त्रमन्त्रः
१५४	१	६	रत्नेश्वरीविद्या
१५४	१	७	अथ अन्तर्यागः
१५५	१	३	नित्यपूजायामन्तर्यागावश्यकं
१५५	१	१२	मन्त्रसिद्धिचिह्नानि
१५६	१	६	पुरश्चरणप्रकारान्तरम्
१५६	१	८	नवरात्रिभेदाः
१५६	१	११	ग्राह्यतिथयः
१५६	२	२	प्रकारान्तरम् तद्भेदाः
१५६	२	८	ग्रहणे पुरश्चरणम् आवश्यकं
१५७	१	७	पुरश्चरणप्रकारान्तरम्
१५८	१	३	वीरसाधनम्
१५८	२	९	शवसाधनम्
१५९	२	१२	अघोरास्त्रमन्त्रः
१६०	१	३	सुदर्शनमन्त्रः
१६०	१	४	दुर्गामन्त्रः
१६०	१	६	शवसाधनविधिः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पत्र·	पृ·	पं·	
१६२	१	१२	अथकाम्यम्·
१६२	२	२	षट्कर्माणि·
१६२	२	३	शान्तिकर्मणितिथयः
१६२	२	३	उच्चाटनेतिथयः
१६२	२	४	मारणे· स्तंभये· च·
१६२	२	६	रौद्रे तिथयः
१६२	२	७	वारदेवताः
१६२	२	९	तिथीशदेवता·
१६२	२	१०	नक्षत्रदेवता·
१६३	१	१	मारणप्रयोगप्रायश्चित्तं·
१६२	१	४	आत्मरक्षा विधेया·
१६२	१	९	काम्यप्रयोगात्परलोके
१६३	१	११	मारणेविचार्यम्·
१६३	२	१०	राशिचक्रम्·
१६४	१	६	अकथह चक्रम्·
१६४	२	७	नामव्यवस्था·
१६५	२	१०	तारा चक्रम्·
१६६	१	२	अकडम चक्रम्·
१६६	१	९	षट्पद चक्रम्·
१६६	१	१२	गण चक्रम्·
१६६	२	४	योनिचक्रम्·
१६६	२	७	फणिचक्रम्·
१६७	१	१	वर्गचक्रम्·
१६७	१	४	ऋणधनचक्रम्·
१६७	२	७	प्रकारान्तरम्·
१६८	१	३	शिवचक्रम्·
१६८	२	७	दिवसेषड्ऋतवः
१६९	१	१	कर्मविशेषे दिङ्नियमः
१६९	१	२	कर्मविशेषे यन्त्रद्रव्याणि·
१६९	१	१०	षट्कर्मदेवता·
१६९	२	१२	षट्कर्मस्थानानि· आसनान्यादीनि·
१७०	१	१	मरामुद्रा·
१७०	१	६	मण्डलाकृतयः
१७०	१	९	तत्त्वानि·
१७०	२	४	नामयोजनप्रकारः
१७०	२	११	स्त्री·पुं·नपुंसककर्ममन्त्रभेदाः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र	पृ	पं	
१७१	१	५	जपभेदाः
१७१	१	११	दृष्टयः
१७१	२	२	षडङ्गमन्त्रप्रत्येकीमाला·
१७२	१	२	प्रयोगेहोमकुण्डानि·
१७२	१	१०	प्रयोगेअग्निजिह्वा·
१७२	२	१	” ” अग्निसंस्कारः
१७२	२	४	” ” प्रोक्षणीपात्राणि
१७२	२	७	होममुद्रा·
१७२	२	११	अग्निचक्रम्· फलञ्च·
१७३	१	११	अग्निवासः
१७३	२	२	श्रुक्स्रुवः
१७३	२	३	अग्निः
१७३	२	७	कर्मविशेषतोहोमद्रव्यम्
१७४	२	४	” ” तर्पणद्रव्याणि·पात्राणि
१७४	२	८	विशेषप्रयोगेहोमद्रव्याणि·
१७५	२	१	ध्यानस्थानानि·
१७६	१	४	बालकजिह्वायांलेखनम्·
१७६	१	६	(होम·) द्रव्यविशेषात्फलभेदः होमे·
१७६	१	११	होमद्रव्यप्रमाणम्·
१७६	२	६	कवित्वकरप्रयोगः
१७६	२	११	वश्यकरप्रयोगः
१७६	२	१२	औषधं·श्वेतकुष्ठे·
१७७	१	४	वातजीर्णे·
१७७	१	५	कवित्वे·
१७७	१	९	परसैन्यरोगग्रहारिष्टकृत्याविनाश
१७७	२	३	बालकजिह्वालेखनप्रयोगः
१७७	२	५	प्रकारान्तरम्·
१७७	२	१०	बालशान्तिकरंस्तोत्रम्·
१७८	१	५	बालकानाम·भयकरप्रयोगः
१७८	१	६	रोग·राक्षसभयहरःप्रयोगः
१७८	१	८	बुद्धिप्रदषष्ठिदिनसाध्यप्रयोगः
१७८	१	१२	विघ्नविनाशनप्रयोगः
१७८	२	१	सर्वकामफलकरप्रयोगः
१७८	२	५	शत्रूच्चाटनप्रयोगः
१७८	२	६	मारणप्रयोगः
१७८	२	७	शरूपहानि·धनहानिकरप्रयोगः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र.	पृ	पंक्ति									
१७८	२	८	वीरप्रयोगः	१९०	२	६	मत्स्यकच्छपाभ्यां मासतृप्तिः	१९१	१	८	खड्गमन्त्रम्
१७९	२	२	तारा धारणयन्त्रम्	१९०	२	७	ग्राहैः त्रिमासतृप्तिः	१९१	१	९	कालरात्रिमन्त्रम्
१७९	२	१०	तारा-त्रैलोक्यविजयकव	१९०	२	७	मृगनराभ्यां मष्टमासतृप्तिः	१९१	२	२	छेदने दिङ्नियमः
१८९	१	१	यन्त्रलेखनप्रकारः	१९०	२	८	गो-मेषैरष्टमासतृप्तिः	१९१	२	४	पशुप्रार्थना
१८९	१	१०	यन्त्रगायत्री	१९०	२	९	कृष्णसार-अकराभ्यां १२ वर्ष	१९१	२	८	खड्गप्रार्थना ध्यानञ्च
१८९	१	११	यन्त्रसंस्कारः	१९०	२	९	अजाविकाभ्यां २५ वर्षतृप्तिः	१९१	२	१०	रुधिराधारपात्रभेदाः
१८९	१	११	काम्यवलिः	१९०	२	१०	सिंह-शरभ-खड्ग-जरत्पि सहस्रवर्षं	१९२	२	१२	निषिद्धपात्राणि
१९०	१	५	पशुगायत्री	१९०	२	१२	खड्गी कृष्णच्छागाभ्यां १०० वर्षतृप्तिः	१९२	१	२	दिक्पालमेधे गजवलिः
१९०	१	६	खड्गमंत्रः	१९०	२	१२	रोहित-वार्ध्रीणसाभ्यां ३०० वर्षतृप्तिः	१९२	१	३	देवे गजवाजिनौ निषिद्धौ
१९०	१	११	पशुपतितदिक्फलम्	१९१	१	१	नरैः सहस्रवर्षतृप्तिः	१९२	१	३	ब्राह्मणानां निषिद्धावलयः
१९०	१	११	स्वहस्ताहिंसानिषेधः	१९१	१	२	अमन्त्रकवलिदाननिषेधः	१९२	१	७	महिषयोग्यदेवताः
१९०	२	३	वलिदाने पशुभेदाः	१९१	१	४	छेदने आयुधभेदाः	१९२	१	७	महिषप्रार्थनाः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र	पृ	पं	
१९२	१	९	निषिद्धाः वलयः
१९२	१	१२	छिरोदाने पशुभेदादिभेदः
१९२	२	२	ब्राह्मणौ देयावलिविशेषाः
१९२	२	५	क्षत्रियाणाम्
१९२	२	६	ब्राह्मणानां निषिद्धाः वलयः
१९२	२	६	[illegible]पायश्चाकृत्प्रहारेणार्द्धं चात्
१९२	२	७	स्वहस्तपशुपाजनानिषेधः
१९२	२	७	त्रिपक्षन्यूनाःपक्षिणोवर्ज्याः
१९२	२	८	त्रिमासन्यूनाःपशवोवर्ज्याः
१९२	२	८	क्षत्रियाणांस्वगात्ररुधिरं
१९२	२	९	सात्विकानांजीवहिंसानिषेधः
१९२	२	९	मांसाभक्षकेदेयावलयः
१९२	२	११	ताराभेदाः
१९३	१	२	भयहरमंत्रः
१९३	१	४	विघ्नविनाशनमंत्रः
१९३	१	६	महाविद्या
१९३	२	५	जलभयहर[illegible]क्षरं
१९३	२	६	दंष्ट्रिभयहरमंत्र
१९३	२	८	राजभयहरमंत्र
१९३	२	८	वृक्षजलभयहरमंत्र
१९३	२	१२	नदीतीरभयहरमंत्र
१९४	१	१	सर्पभयहरमंत्रः
१९४	१	२	वृश्चिकभयहरमंत्र
१९४	१	६	अश्वस्वरूपकरमंत्रः
१९४	१	९	गजस्वरूपकरमंत्र
१९४	१	१०	महिषस्वरूपकरमन्त्रम्
१९४	१	११	खरस्वरूपकरंमंत्रम्
१९४	१	१२	शार्दूलस्वरूपकरमन्त्रम्
१९४	२	१	धनुष्प्रयोगमंत्रः
१९४	२	४	खड्गसिद्धिमंत्र
१९४	२	७	अस्त्रस्तंभनमंत्रः
१९४	२	११	तारावतारान्तराणिसफलानि
१९५	१	२	अथतारामहामंत्राः
१९५	१	४	अष्टौतारिणः
१९५	१	४	सार्द्धचतुरक्षरीविद्याः
१९५	१	१२	षडक्षरीविद्या
१९५	२	१	सार्द्धपञ्चाक्षरीविद्याःप्रकारान्तरम्
१९५	२	२	[illegible]डक्षरीभेदाः
१९५	२	२	अष्टाक्षरीब्रह्मविद्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्र	प.	पी.	
१९५	२	६	अष्टाक्षरीहंसतारामंत्र
१९५	२	९	अष्टाक्षरी मातृकार्णवमंत्र·
१९६	१	३	सार्द्धत्र्यक्षरीविद्या·
१९६	१	७	जल्लापच्छमनीविद्या·
१९६	१	११	ताराकामकला मंत्रः
१९६	२	४	पद्मावती मन्त्र·
१९६	२	६	भुवनतारिणी मंत्र·
१९६	२	१०	षाड्कौशिकमंत्र
१९७	१	४	सप्ताक्षरी विद्या·
१९७	१	६	त्र्यक्षरी विद्या·
१९७	१	७	विद्युत्पाशिताविद्या·
१९७	१	११	तारामंत्रभेदाः
१९७	२	६	एकजटामंत्र·
१९७	२	८	नीलसरस्वती मन्त्र·
१९७	२	१२	नीलतारा ३२ अक्षमंत्रध्या
१९८	१	१२	नीलतारापूजा·
१९९	१	१	वाग्वादिनी २७ अक्षरमं
१९९	१	२	घटसरस्वती मन्त्र·
१९९	२	४	नवाक्षरीकिलिविद्या·
१९९	२	९	कर्मभेदध्यानानि·
२००	१	६	मूकवाग्प्रदप्रयोग·
२००	१	१२	जाड्यनाशकरीविद्या·
२००	२	८	तत्रपूजाक्रमः
२०१	२	५	अस्याः पूजायंत्रम·
			समाप्तम्· शुभम्·

१

नागाग्न्यङ्कशशाङ्कसंमिते समे माघे सिते चन्द्रजे पञ्चम्यां व्यलिखत्प्रणम्य गिरिशं वंशप्रसादो निशम्॥
ताराभक्ति सुधार्णवस्य सकलामसेषाक्रमज्ञापिनीं पारडे या च्युतराजवन्द्यचरणश्रीरामतुतारानया॥ १॥

शुभमस्तु·

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जनकराज ·१६६५।

॥ ता॰म ॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ सौनासीरमणिप्रवीणजलदश्यामाभिरामद्युतिंनृत्यत्पीतपटद्वयैककपटप्रोद्यत्परागोज्ज्वलं ॥ वं
॥ १ ॥ शीवादनकैतवप्रविलसद्गंभीरधीरध्वनिंवंदेकंचिदहंमुदामधुलिहंहृत्पद्ममध्यस्थितं ॥ हासव्याजविराजमानकुसुमां
वक्षोजराजत्फला ॥ प्रयत्नकैतवप्रविलसन्मन्त्रालिमालाकुला ॥ स्थाणुस्थाण्वरमणीयनूपुरकृतावालामपर्णाम
हंकांचित्कल्पलतांनमामिललितांशैलाधिराजोद्भतां ॥ ललाटतटसंगमाद्व्रजतिबालचंद्रात्मतांशिरोरुहनिवेशनाद्भव
निजाह्नवीरूपधृक ॥ विभातिहृदिकौस्तुभात्मकतयासतांयःसदागणेश्वरगणेरणावेनिरूपमायतस्मैनमः ॥ नानातंत्राणि
विज्ञायगदाधरगुरोर्मुखात् ॥ करोतिनरसिंहोयंताराभक्तिसुधार्णवं ॥ शंभुप्रणीतनवनानिविविक्तितोपिनैपुणपमन्य
जननोनविभातिकिंमे ॥ मध्येसमुद्रमुपजातमहामणीनांव्यासोगणोनगणितांकिमुकौतुकाय ॥ श्रीरुद्रयामले ॥ श्रीम
हादेवउवाच ॥ अतःपरंकिंवक्तव्यंकथयस्वहरप्रिये ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ महाविद्यांमहादेवकथयस्वममप्रियां ॥ श्रीम
हादेवउवाच ॥ नष्टेसृष्टेमहादेविनष्टेस्थावरजंगमे ॥ बृहदंडमभूदेकंसृष्टेःपूर्वमहन्नरं ॥ तत्रजज्ञेस्वयंविष्णुश्चतुर्भुज
समन्वितं ॥ शंखचक्रगदापद्मचतुर्भुजंधरोहरिः ॥ तस्यनाभौततोब्रह्माजज्ञेसृष्टंस्वचक्षये ॥ ललाटदेशेतस्यैवरुद्रोजज्ञे ॥ राम ॥
स्वयंहरेः ॥ ब्रह्मापप्रच्छदेवेशंविष्णुंत्रिभवमोचनं ॥ कस्याविद्यांसमाराध्यवचनैर्वेदोनिगद्यते ॥ विष्णुनाप्राहदेवेशंहरं ॥ १ ॥
पृच्छस्वशंकरं ॥ सरस्वतीमहाविद्याशिवदेहेप्रतिष्ठिता ॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वाब्रह्मापप्रच्छशंकरं ॥ कथयास्मासुदेवेशना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ग्मानीलसरस्वतीं ॥ ब्रह्मणोवचनं श्रुत्वा प्रजहास महेश्वरः ॥ शृणुष्वावहितो विप्र विद्यानीलसरस्वतीं ॥ यस्याः प्रसादमात्
भ्यवजुर्वेदान्वदिष्यसि ॥ मेरोः पश्चिमकूले च चोलनामाह्रदः स्मृतः ॥ तत्र जज्ञे स्वयं वेदमाता नीलसरस्वती ॥ एतस्मिन्नेव का
लेतु मेरोः शृंगपरायणा ॥ जपजाप्यं समासाद्य त्रियुगं वततः स्थित ॥ ममोर्द्ध्ववक्त्रान्निःसृत्य तेजोराशिविनिर्गता ॥ ह्रदे चो
लेनिपत्यैव नीलवर्णाभवत्तदा ॥ ह्रदस्य चोत्तरे भागे ऋषिरेको भवत्ततः ॥ अक्षोभ्यनामचाभिन्नमुनिवेशधरः शिवः ॥ ए
तस्मिन्नेव काले च कैलासशिखरस्थितं ॥ पार्वती प्राह देवेशं देवी प्रकृतिसुंदरी ॥ वक्षस्थले सुखासीमा हृष्टचित्ता नगात्म
जा ॥ कथमीशान सर्वज्ञ मलभंस्ते तपोधनाः ॥ कां विद्यां प्राप्य कवयो भारतादिप्रवक्रिरे ॥ श्रुत्वा नगात्मजा वाक्यं विहस्य
परमेश्वरः ॥ प्राह प्रियां परिष्वज्य साधु साध्विति पूजयेत् ॥ शृणु साध्वि महाविद्यामज्ञानेज्ञानदायिनीं ॥ यामवाप्य महात्मानो
भारतादिप्रचक्रिरे ॥ नासाध्यं मेनिरे किंचित् कवयः शुद्धबुद्धयः ॥ वादे सदसि या वाक्यस्तंभिनी प्रतिवादिनां ॥ विद्याह्
निकरी वैरिविदुषां वलिदा ततः ॥ हास्याय यामनुध्याणामशुद्धमपि जल्पयेत् ॥ वादिने वाथ राजानं मंत्रिणां वशमानये
त् ॥ ज्ञानमात्रेण मंत्रस्य जपान्सर्वज्ञतामियात् ॥ जिह्वायां न्यसनादेव मूकोपि सुकविर्भवेत् ॥ दीनो धनसमृद्धः स्याद्राजा
राज्यमवाप्नुयात् ॥ ब्राह्मणो मुक्तिमाप्नोति मंत्रस्यास्य प्रसादतः ॥ शृणुदयान्महेशानि नभूजायकदावन ॥ अथाह नाम
तिः शास्त्रे विजयो वाक्यते रिवः ॥ फेत्कारिणीतंत्रे ॥ कैलासशिखरासीनं वंद्यखंडविराजिते ॥ वक्षस्थले समासीना हृष्ट

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰भ ॥ निस्तनगात्मजा ॥ कथमीशानसार्वज्ञमलभस्तेनपोधनाः ॥ कांविद्यांप्राप्यकवयो भारतादिप्रचक्रिरे ॥ श्रुत्वा नगात्मजा
॥ २ ॥ वाक्यं विहस्यपरमेश्वरः ॥ प्राहप्रियांपरिष्वज्य साधुसाध्विति पूजयेत् ॥ शृणुसाध्वि महाविद्यामज्ञानेन्धनदाहिनीं ॥ या
मवाप्य महात्मानो धर्मकामार्थमुक्तिषु ॥ नासाध्यं मेनिरे किंचित्कवयः शुद्धबुद्धयः ॥ वादे सदस्यया वा वः स्तम्भिनी प्रति
वादिनां ॥ विद्याहानीकरी वैरिविदुषां वलिदा नतः ॥ हास्याययासदस्यानामशुद्धमपिजल्पयेत् ॥ वादिनं वापि राजानं
मंत्रिणां वशमानयेत् ॥ जल्पयेत्प्रतिवादिनमित्यन्वय ---- ॥ मंत्रस्यज्ञानमात्रेणाजयान्सर्वज्ञतांनयेत् ॥ तथा ॥ स
परं प्रथमं दत्वा चतुर्थस्वरभूषितं ॥ रेफाढ्यं स्फुरद्दीप्तिमिंदुविंदुसमन्वितं ॥ त्रेकारं च ततो दद्याच्चतुर्थेनैव भूषितं ॥ दी
र्घोकारसमायुक्तं हकारं योजयेत्ततः ॥ फट्कारं च ततो दद्यात्सम्पूर्णः सिद्धमंत्रकः ॥ सपरं हकारं चतुर्थस्वरः ईकारः इन्दु
रर्धचन्द्रः विन्दुरनुस्वारः ॥ दीर्घेति दीर्घया उकारेणा समायुक्तं हकारं तेन हूं ॥ मन्त्रस्तूक्तः ॥ अथवक्ष्ये महादेव्या मंत्रोद्धा 11
रमनुत्तमं ॥ यज्ज्ञात्वा नरोभाति वाचस्पतिरिवापरः ॥ मायाबीजंसमुद्धृत्य तवर्गप्रथमं तथा ॥ रतिविंदुवह्नियुतं क्षिती
यं बीजमनुत्तमं ॥ कूर्च्चबीजं तृतीयं तु फट्कारं स्यदनंतरं ॥ सम्पूर्णः सिद्धमंत्रस्तु रश्मिपंचकसंयुतं ॥ मायाबीजं ह्रीं तवर्ग ॥ राम ॥
प्रथमं तकारं रतिरीकारः विंदुरनुस्वारः वह्निरेफस्तेन त्रीं कूर्चबीजं हूं पंचरश्मिरोंकारः ॥ तारास्सर्वे ॥ अनुत्तरंसमु ॥ २ ॥
द्धृत्य मायोत्तरमनुं ततः ॥ पंचैव ममसमायुक्तं पंचरश्मीः प्रकीर्त्तितं ॥ जीवनीमध्यगापश्चादेकाक्षी तदनंतरं ॥ उग्रदर्पे ततः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पश्चान्मन्त्रो देवि प्रकाशितः ॥ अनुत्तरं अकारः मायोत्तरं उकारः पञ्चमो मकारः जीवनी क्रीँ प्रकाशो ह्रीँ उग्रं हूँ दर्प फट् ॥ तत्त्वबोधे
तारं लज्जां त्रं कामेशी हूँ फडित्युग्रतारिका ॥ माया ह्रीं हूँ मथास्त्रां नमित्येकजटायाश्च येन ॥ अस्य हीनमिदं नीलसरस्वत्या
विनिर्दिशेत् ॥ कामेशी ईकारः अक्षरो सो महामन्त्रः फट्कारान्तोऽपि दीपितः ॥ पञ्चरश्मिसमायुक्तो पञ्चाननेश्वरवाहकः ॥ नेत्र
चूडामणौ ॥ अस्यां तेयं महाविद्या जटाजूटगवधारिणी ॥ वेदादि मुखयुक्ता वै तारा त्रिभवतारिणी ॥ मत्स्यसूक्ते ॥ लीलया
वाक्प्रदा वेति तेन नीलसरस्वती ॥ तारकत्वप्रदा तारा सुखमोक्षप्रदायिनी ॥ उग्रापत्तारिणी यस्मादुग्रतारा प्रकीर्त्तिता ॥ त
था ॥ लज्जाबीजं वधूबीजं कूर्चबीजं तथा हि फट् ॥ एवं पञ्चाक्षरी विद्या पञ्चभूतप्रकाशिनी ॥ तथा ॥ तारास्वरहितान्नाम्ना महा
नीलसरस्वती ॥ ऊर्ध्वकेति समाख्याता त्रिषु लोकेषु गोपिता ॥ तन्त्रैव ॥ वसिष्ठेनास्य मुनिना शापो दत्तः सदारुणः ॥ ततः प्रभृति विधे
यं फलदात्री न कस्यचित् ॥ शक्तिबीजं त्र्यर्णं तस्य बीजोपरि नियोजितं ॥ ततः प्रभृति विधेयं वै वधूरिव यशस्विनी ॥ शक्तिबीजं सका
रः त्र्यर्णं तस्य बीजे ह्रींकारः तेन स्त्रीमिति मितिः ॥ तारार्णवे ॥ वसिष्ठाराधिता वोग्रा न वशी प्रफलायतः ॥ अतस्तेनापि मुनिना शा
पो दत्तः सुदारुणः ॥ ततः प्रभृति विधेयं फलदात्री न कस्यचित् ॥ शक्तिबीजं त्र्यर्णं तस्य बीजोपरि नियोजितं ॥ ततः प्रभृति वि
धेयं वधूरिव यशस्विनी ॥ फलिनी सर्वविद्यानां जयिनी जयकांक्षिणां ॥ विपक्षक्षयकरी विद्या अमृतत्वप्रदायिनी ॥ क्रियान
व वधूरावदो यथागः ऊरुते प्रिये ॥ तथैवेयं महाविद्या न कदाऽऽलगोचरेति ॥ वधूशब्देन सकारस्तु क्रमे च द्वितीयबीजमायाति

॥ ता॰प्र ॥
॥ ३ ॥

जातेकृष्णावतारेऽपुनः शापान्मुमुचनइतितंत्रांतरवचनात्कृष्णावतारपर्यंतमेवशापइतितुतत्त्वं ॥ मत्स्यसूक्ते ॥ श्रीबीजाद्या
यदाविद्यातदाश्रीः सर्वतोमुखी ॥ एषैवहिमहाविद्यामायाद्यासकलेष्टदा ॥ वाग्भवाद्यामहावाक्यस्वरूपासर्ववाङ्मयी ॥ तथा
गुटिकासिद्धिवेतालपातालवटयक्षिणी ॥ परपुरप्रवेशंच आज्ञासिद्धिप्रजायते ॥ जिह्वायांचिंतनादेवत्रिकालज्ञोभवेद्ध्रुवं ॥
यत्किंविद्यामभेदेनचिंतयेत्साधकोत्तमः ॥ जीवन्मुक्तोविमुक्तश्च अंतेसोपिभवेद्ध्रुवं ॥ ब्रह्मसंहितायां ॥ अन्येतुसाधितामंत्रा
ः सर्वेस्युःफलदायकाः ॥ गृहीतमात्रफलदोमंत्रोयमप्यसाधितः ॥ फेत्कारिण्यां ॥ क्षिप्रप्रसादाज्जगतांसदालीलसरस्वती
विशेषतः कलियुगेमत्प्रभावाद्भविष्यति ॥ सिद्धमंत्रोयदामंत्री बालिशस्यापिमूर्द्धनि ॥ करन्दत्वादिशत्याशुसोपिश्लोकान्
पठत्पुनः ॥ दिशतिश्लोकंऊर्द्धित्याज्ञापयति ॥ अल्पज्ञमविद्वांसोमानयिष्यंतिवाग्मिनं ॥ वाचस्पतिमिवाश्चर्यंयद्यपदेवज्ञमादृ
तं ॥ मंत्रस्यज्ञानमात्रेणअनुभावद्वयंभवेत् ॥ तात्कालिकीवककविता परैरनभिभाव्यता ॥ तथा ॥ यस्मिन्दिवसेलभतेम
नुमेतंतत्रलाभःस्यात् ॥ नियतंलभतेप्रत्ययमपिसदसत्कर्मणोरुभयोः ॥ प्रत्ययंनाशंसदसत्कर्मणोःपुण्यपापयो ॥
तथा ॥ इतिलीलसरस्वत्याः प्रपंचोयंप्रदर्शितः ॥ ब्रह्मणापूर्वमस्माभ्यंमयानुभ्यंनगात्मजे ॥ नीलसारस्वतेमंत्रेकविताविप्र
प्रकारिणी ॥ अनास्थावनतीयंतु नकिंचिद्विप्रकारणं ॥ कविताविप्रकारिणीति ॥ अलौकिकचमत्कारिकवितासत्कस्पद ॥ तम ॥
पासनायामालस्यवाणिमादिमादिमहासिद्ध्यर्थयत्नोनवतीत्यर्थः ॥ ॥ इतिमहामहोपाध्यायसद्गुरुश्रीनरसिंहविरचि ॥ ३ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेतारामभक्तिसुधार्णवे प्रथमः स्तरंगः॥ १॥ महोग्रताराकल्पे॥ कल्पेदृष्ट्वानुयस्तारांस्वेनग्रक्रान्तिमानवः॥ मन्वंतरसहस्रेषु निः
कृतिर्न्नविधीयते॥ त्वरोर्द्ध्रखान्महाविद्यां गृह्णीयात्पापनाशिनी॥ महाकालसंहितायां॥ नशास्त्रमालोक्यवदेन्नावरेन्नजपेदपि॥ न
पश्येन्नोपदिशेच्च नकुर्यान्नैवसाधयेत॥ गुरूपदेशतोलब्ध्वा जपन्यासार्चनादिके॥ पश्चान्नत्ताधयेन्मंत्रंसदातज्ज्ञावभाविनः॥ ॥
अथगुरुलक्षणं॥ कुलचूडामणौ॥ कुलीनः सर्वविद्यानामधिकारीतिगीयते॥ दीक्षाप्रभुः संप्रदायज्ञः सर्वमंत्रस्यनायकः॥ कुली
नस्तु कुलार्णवे उक्तः॥ योभवेत्कुलतत्वज्ञः कुलागमविशारदः॥ कुलार्चनपरः सम्यक्कौलिकोदाभिकोपरः॥ कुलभक्तान्कु
लाचारान्कुलज्ञानान्कुलव्रतान्॥ प्रीतोभवतियोदृष्ट्वा कौलिकः सतुमेप्रियेः॥ तत्वत्रयस्वीकरणामूलमंत्रार्थतत्ववित्॥
देवताश्रुतभक्तश्च कौलिकः स्यात्तुदीक्षया॥ पशोस्तुनाधिकारः॥ पशुस्तुद्विविधोदेवपूर्वेशासहभैरव॥ अस्याधिकारः पूजायां न
गुरुत्वे कदाचन॥ इतिभावचूडामणिवचनात्॥ द्विविधः कुलाचारनिंदकोऽनिंदकश्च शाक्तदीक्षायरमेनत्॥ गुरुलक्षणं कु
लार्णवे॥ श्रीगुरुः परमेशानि शुद्धवेशो मनोहरः॥ सर्वलक्षणसंयुक्तः सर्वावयवशोभितः॥ सर्वागमार्थतत्वज्ञः सर्वमंत्र
विधानवित्॥ लोकसंमोहनाकारो देववत्प्रियदर्शनः॥ सुमुखः सुलभः स्वच्छः भ्रांतच्छिन्नसंशयः॥ इंगिताकारचेष्टावि
हूरतः कृतदुर्जनः॥ अंतर्मुखो वहिर्दृष्टिस्सर्वज्ञो देशकालवित्॥ आज्ञासिद्धिस्त्रिकालज्ञो निग्रहानुग्रहेक्षमः॥ वेदवेदांतवि
ज्ञानस्सर्वजीवदयापरः॥ स्वाधीनेन्द्रियसंचारः षड्वर्गविजयक्षमः॥ अग्रगण्योतिगंभीरः पात्रापात्रविशेषवित्॥ निर्मलो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नियमसंतुष्टो निर्द्वंद्वो नित्यशक्तिमान् ॥ मद्भक्तवत्सलो धीरः कृपालुः स्मितपूर्ववाक ॥ भक्तप्रियः सर्वसमो दयालुः शिष्यशासिता ॥
स्वेष्टदेवः गुरुः प्राज्ञो वनितापूजनोत्सुकः ॥ नित्यनैमित्तिके काम्ये रतः कर्मण्यनिंदिते ॥ रागद्वेषभयक्रोधदंभाहंकारवर्जितः ॥ स्ववि
द्यानुष्ठानतपो विद्यानां वा प्रकाशकः ॥ पद्छालाभसंतुष्टो गुणदोषविभेदकः ॥ स्त्रीधनादिष्वनासक्तो दुःसंगव्यसनोज्झित ॥ अलो
लुपोऽहिंसकश्चपस्पानीविवक्षणाः ॥ विज्ञविद्यादिभिर्मंत्रयंत्रतंत्राद्यविक्रयी ॥ निःसंकल्पो निर्विकल्पो निर्णातात्माति धार्मिक
कृत्यनिष्ठस्तु नित्यैर्मौनी निरपेक्षो नियामकः ॥ इत्यादिलक्षणोपेतः श्रीगुरुः कथितः प्रिये ॥ वीरब्रूअमरणो ॥ धुरुविज्ञो दयालुश्च प्र
सन्नो वेदपारगः ॥ कुलाचाररतो नित्यं कुलशास्त्रप्रयोजक ॥ शांतः स्वाधीनसर्वज्ञो लोभमोहविवर्जित ॥ क्रोधमोहपरित्यागी
विरागी वीरवंदितः ॥ निगमागमवेत्ता च प्रसन्नवरमानसः ॥ सर्वाश्रयपरित्यागी ललनार्चनतत्परः ॥ ईदृक्लक्षणसंयुक्तं
पूजयेद्गुरुमादरात् ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ नाति बालो न वृद्धश्च न खंजो न कृशस्तथा ॥ नाधिकांगो न हीनांगो न खल्वाटो न दंतु
रः ॥ कृतज्ञं वाग्मिनं शूरं प्रतिष्ठागमपारगं ॥ वास्तुविद्याकृताभ्यासं शास्त्रसारविवेकिनं ॥ क्रियानुक्रमवेत्तारं मंत्रज्ञं तत्त्वविवेकि
नं ॥ तत्वसारे ॥ बह्वाशी दीर्घसूत्री च विषयादिषु लोलुपः ॥ हेतुवादरतो दुष्टो वाग्वादी गुणनिंदकः ॥ अरोमा बहुरोमा च निंदि
ताश्रमसेवकः ॥ कालदंतोऽसितोष्ठश्च दुर्गंधश्वासवाहक ॥ दुष्टलक्षणसंपन्नो यद्यपि स्वयमीश्वरः ॥ बहुप्रतिग्रहासक्त आ
चार्यः श्रीक्षयावह ॥ षोडशार्णवे ॥ अशक्तो मंदविश्च कुष्ठश्च वामनस्तथा ॥ कुनखी श्यावदंतश्च स्त्रीजितश्चाधिकांगकः ॥ हीनां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गः कपटी रोगी बह्वशी वक्रकः ॥ एतैर्दोषैर्विहीनो यः स गुरुः शिष्यभाजनः ॥ वाराहीतन्त्रे ॥ स्वनाम्ना न गुरुः कार्यो भार्याच
मातृनामिकः ॥ सोमशंभुः ॥ देशकाललक्षणाचारहीनवशीलगुणान्वितः ॥ अथस्वभावसंपन्नो गुरुः स्यात्कुरूपाकृतः ॥ वीरागमे ॥
कुमारी हिमवन्मध्ये स्वनः कृष्णामृगान्विते ॥ देशेज्ञातनक्षयो विद्यानाचार्यत्वमथार्हति ॥ शिवपद्धतौ ॥ मध्यदेशकुरुक्षेत्र
नाभोज्ञयिनिसंभवा ॥ अन्तर्वेदिप्रतिष्ठानाआवन्त्याश्च गुरूत्तमा ॥ गौडाः शाल्वोद्भवाः सौरा मागधाः केरलास्तथा ॥ कोशला
श्च दशार्णाश्च गुरवः सप्तमध्यमाः ॥ कार्णादनर्मदाराष्ट्रकच्छाभीरोद्भवास्तथा ॥ कालिंगाः कामरूपाश्च कांबोजाश्चाधमाः स्मृ
ताः ॥ देवीमते ॥ आचार्यः शैवशास्त्रज्ञः सितदेशसमुद्भवः ॥ ब्रह्मचारी गृहस्थो वा शिवभक्तिपरायणाः ॥ यजमानाऽनुकूलश्चे
जन्मादेशिक उच्यते ॥ हयशीर्षपंचरात्रे ॥ गृहस्थं ब्रह्मचर्यस्थं ककाराष्टकवर्जितं ॥ गुरुं कुर्वीत सततं सुपवासव्रतेरतं ॥
शैवागमे ॥ भिक्षुभ्यश्च वनस्थेभ्यो वर्णिभ्यश्च महेश्वरि ॥ गृहस्थो भोगमोक्षार्थी मंत्रदीक्षां न वाचरेत् ॥ त्यक्ताग्नयः क्रियाहीना
यतयो निःपरिग्रहाः ॥ वनस्थास्तादृशास्तच वर्णिमूनाश्रमी यतः ॥ अतस्तेषां नाधिकारो दीक्षादाने महेश्वरि ॥ शिवसद्भावे
दीक्षायां न गुरुत्वे न यतीन् वै योजयेत् प्रिये ॥ कुर्याद्योगमोक्षार्थी गृहस्थो वर्णितं तथा ॥ योगिनीतन्त्रे ॥ यतेर्दीक्षा गृही
त्वा तु कदाचिदपि मोहितः ॥ प्रायश्चित्ते धेनुरेका त्रिरात्रव्रतमेव वा ॥ प्रायश्चित्तं ततः कृत्वा पुनर्दीक्षां समाचरेत् ॥ रुद्रया
मले ॥ पितृदीक्षायतेर्दीक्षा याश्च वनवासिनां ॥ विविक्ताश्रमिणां दीक्षा पुत्रायुर्धननाशिनी ॥ सिद्धयामले ॥ यदि भाग्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰भ ॥
॥ ५ ॥

वशादेवसिद्धविद्यांलभेत्प्रिये॥ तदेवतांगुरुदीक्षेततत्कालगुरुर्विचारयेत्॥ स्वेष्टविद्याप्रदानेतु नकुर्यात्कुरुचिंतनं॥ मोहश्चूरान्तरे
वर्णाचारव्रतोमंत्रीज्ञानवान्गुरुसमाहितः॥ नित्यनिष्ठोयतिःस्यात्तोगुरुःस्याज्ज्ञैनिकोपिवा॥ अत्रयतेर्गुरुत्वोक्तिर्गृहस्थातिरि
क्तविषया॥ हयशीर्षपंचरात्रे॥ यस्यविष्णौपराभक्तिर्यथाविष्णौतथागुरौ॥ सएवदेशिकोज्ञेयःसत्यमेतद्ब्रवीमिते॥ नार
दपंचरात्रे॥ ब्राह्मणाःसर्वकालंतुःकुर्यात्सर्वस्यानुग्रहं॥ तदभावद्विजश्रेष्ठशांतात्माभगवन्मय॥ क्षत्रविट्शूद्रजातीनांक्ष
त्रियोऽनुग्रहक्षमः॥ क्षत्रियस्यापिचगुरोरभावादीदृशोयदि॥ वैश्यःस्यात्तेनकार्यःस्याद्द्वयेनित्यमनुग्रहः॥ सजातीयेनशूद्रे
णतादृशेनमहामते॥ अनुग्रहाभिषेकौचकार्यौशूद्रस्यसर्वदा॥ वर्णोत्तमेथचगुरौसतिवाविश्रुतेपिवा॥ स्वदेशतोथवा
न्यत्रनेदंकार्यंशुभार्थिना॥ विद्यमानेतुयःकुर्याद्यत्रतत्रविपर्ययं॥ तस्येहामुत्रनाशःस्यात्तस्माच्छास्त्रोक्तमाचरेत्॥ क्षत्र
विट्शूद्रजातीनांप्रातिलोम्यंनदीक्षयेत्॥ तंत्रे॥ आचार्यमातुलोऋत्विकपितृव्यःश्वशुरोनृपः॥ इतिषड्गुरवोप्यत्रप्रो
क्तामंत्रविशारदैः॥ ज्ञानोन्नयनयोगिनितंत्रयोः॥ निर्वीर्योहिपितुर्मंत्रंतथामातामहस्यच॥ सोदरस्यकनिष्ठस्यवैरिप
क्षाश्रितस्यच॥ योगिनीतंत्रे॥ प्रमादाद्वातथाज्ञानात्पितुर्दीक्षांसमाचरेत्॥ प्रायश्चित्तंततः॥ कृत्वापुनर्दीक्षांसमाचरेत् ॥ राम ॥
अत्रपितुरित्यत्रनारदेनष्टीतेनपित्रादिष्वभक्तिरूपोऽनादरोऽतिपरिचयादिनायदिभवतितदापुत्रादिनामंत्रोनग्राह्यइत्यर्थे ॥ ५ ॥
तत्रापिभक्तियुक्तायपुत्रायदद्यादयतेतिप्रयोगसारवचनात्॥ मनुर्विमृष्यदातव्योज्येष्ठस्यापिचिनीततनामिषेन्द्वारिणापदि

१५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वचनाच्चेति मम प्रतिभाति ॥ केचित्तु निजकुलतिलकाय ज्येष्ठपुत्राय दद्यादिति फेत्कारिणादिवचनात् ॥ ज्येष्ठपुत्रस्यैव भक्त
स्य पितुः सकाशान्मंत्रग्रहणेऽधिकारो न कनिष्ठपुत्रस्य न वामातामहादेः सकाशाद्दौहित्रादीनामिति वदंति ॥ अपरे तु स्वीय
मंत्रोपदेशे तु न कुर्यात्कुलवित्तनमिति भैरवतंत्रवचनादनुपासितमंत्रस्य पित्रादिसकाशान्न ग्रहणनिषेध इत्याहुः ॥ मत्स्यसू
क्ते तु ॥ निर्वीर्यं हि पितुर्मंत्रं शैवे शाक्ते न दुष्यतीत्युक्तं ॥ रुद्रयामले ॥ न पत्नीं दीक्षयेद्भर्ता न पिता दीक्षयेत्सुतां ॥ न पुत्रं च त
था भ्राता भ्रातरं न च दीक्षयेत् ॥ इदमप्यभक्तविषयमेव ॥ अत एव ॥ ब्रह्मणा कथितं पूर्वं वसिष्ठाय महात्मने ॥ वसिष्ठोपि
स्वपौत्राय मनुं पित्रे दत्तवानयमिति मत्स्यसूक्तवचनमपि संगच्छते ॥ स्त्रीसकाशान्मंत्रग्रहणं प्रशस्तं ॥ स्त्रियो दीक्षा शुभा
प्रोक्ता मातुश्चाष्टगुणा स्मृता ॥ इति योगिनीतंत्रवचनात् ॥ सापि विधवा निषिद्धा ॥ साध्वी चैव सदाचारा गुरुभक्ता जितेन्द्रिया
सर्वमंत्रार्थतत्त्वज्ञा सुशीला पूजने रता ॥ गुरुयोग्या भवेत्सा हि विधवा परिवर्जिता ॥ इति तत्रैवोक्तेः ॥ हयशीर्षपंचरात्रे ॥ स
र्वत्र व्यतिरिक्तं तु आत्मानं वेत्ति यो द्विजः ॥ सर्वलक्षणहीनोपि स गुरुर्नात्र संशयः ॥ पंचरात्रप्रबुद्धस्य सिद्धान्तार्थस्य तत्त्ववित्
सर्वलक्षणहीनोपि आचार्यः स निगद्यते ॥ वैशंपायनसंहितायां ॥ स्वप्नलब्धस्त्रियादत्ते संस्कारेणैव शुध्यति ॥ संस्कारस्तु त
त्रैव ॥ स्वप्नलब्धे च कलशे गुरोः प्राणान्निवेशयेत् ॥ वटपत्रे कुंकुमेन लिखित्वा ग्रहणं स्मृतं ॥ ततः सिद्धिमवाप्नोति विफ
लं त्वन्यथा भवेत् ॥ चंडपीठे ॥ स्वप्नः लब्धः स्त्रियादत्तो दत्तः केनाप्यसाधितः ॥ फलदः अपि ते मंत्रा गृहीता यास्तु सद्गुरो

इति गुरुलक्षणं ॥ ॥ अथ शिष्यलक्षणं ॥ कुलार्णवे ॥ सच्छिष्यं तं कुले ज्ञानि सर्वलक्षणसंयुतं ॥ शमादिसाधनोपेतं गुणशीलसम
न्वितं ॥ शुद्धदेहान्नवाणाद्यं धार्मिकं शुद्धमानसं ॥ दृढव्रतं सदाचारं श्रद्धाभक्तिसमन्वितं ॥ कृतज्ञं पापभीतं च साधुसज्जनसंमतं
आस्तिकं दानशीलं च सर्वभूतहिते रतं ॥ विश्वासविनयोपेतं वित्तशाठ्यविवर्जितं ॥ असाध्यसाधकं शूरं बलकान्तिसमन्वितं ॥
अनुकूलक्रियायुक्तं अप्रमत्तं विचक्षणं ॥ हितसत्यमितस्निग्धभाषिणं गुक्तहृदयं ॥ सकृदुक्तगृहीतार्थं चतुरं बुद्धिविस्तरं ॥
गृहन्यासमनोत्संगनिर्विकारं मसेवकं ॥ विमृष्यकारिणं वीरं मनोहारिय वर्जितं ॥ सर्वकार्यानि कुशले धीरं सर्वोपकारकं ॥
अल्पार्थे परनिंदायां विमुखं सुमुखं प्रिये ॥ जितेन्द्रियं सुसंतुष्टं धीमंतं ब्रह्मचारिणं ॥ न्यक्काधिक्यादिचापल्ये दुःशंकानं ॥
क वर्जितं ॥ गुरुध्यानस्तुतिकथासेवनाभजनोत्सुकं ॥ गुरुदेवतभक्तं च कामिनीपूजनोत्सुकं ॥ गुर्वाज्ञापालकं देवि गुरुकी
र्तिप्रसंसकं ॥ गुरुवाक्यप्रमाणज्ञं गुरुशुश्रूषणोरतं ॥ विज्ञानवर्जितं प्रेक्ष्यकारिणं कुलनायिके ॥ लज्जाभिमानगर्वादिवर्जि
तं गुरुसन्निधौ ॥ निरपेक्षं गुरुद्रव्ये न स्वप्रसादाभिकांक्षिणं ॥ गुरुध्यानादिनिरतं मोक्षमार्गाभिगामिनं ॥ इत्यादिलक्षणोपे
तं गुरुः शिष्यं परिग्रहेत् ॥ दुष्टान्नवायजं दुष्टं गणाहीनं विरूपिणं ॥ परशिष्यं च पाषंडं धूर्तं पंडितमानिनं ॥ हीनाधिकवि
कारांगं विकलावयवान्वितं ॥ पंगुमंधं च बधिरं मलिनं व्याधिपीडितं ॥ उच्छिष्टं दुर्मुखं चापि स्वेच्छावेशधरं विटं ॥ दुर्विदग्धं कु
वेषं च कुटिलं भीमवीक्षणं ॥ निद्रालस्ययुतं तंद्राभूताद्यावेशनान्वितं ॥ कपाटकुचलंभासे नितरोहिततंसमद ॥ भूम्यद्युक्तिक

15

रंधुङ्श्रद्धाभक्तिविवर्जितं ॥ किमेकं वादिनं स्तब्धं प्रेषकं च पलं शठं ॥ धनस्त्रीपुत्रविरहितं निषेधविधिवर्जितं ॥ रहस्यभेदकं चापि
देवकार्यार्थघातकं ॥ मार्जारवकवृत्तिं च रंध्रान्वेषणतत्परं ॥ मायान्वितं कृतघ्नं च वञ्चकं नरदायकं ॥ विश्वासघातकं देवद्रोहि
णां पापकारिणां ॥ अविश्वासमविद्यांगमनर्थसिद्धिकांक्षिणः ॥ आततायिनमादिन्तं कुत्सितं कूटसाक्षिणां ॥ सर्वत्रपापकं देवि सर्वा
कृष्टाभिगामिनं ॥ असत्यनिष्ठं चाशक्तं ग्राम्यादिबहुभाषिणां ॥ दुर्विचारकृतं कार्यादिकारकं कलहप्रियं ॥ कृथाक्षेपकरं भ्रान्तं भ्रामक
वाग्द्धिं वकं ॥ परोक्षे हृष्टशाकरं प्रत्यक्षे प्रियवादिनं ॥ वाग्दक्षवादिनं विद्याचोरमात्मप्रसंशकं ॥ गुणासहिष्णु सद्गीतमतिक्रो
धसमन्वितं ॥ चार्वाकं दुर्जनं मत्सरं सर्वलोकविगर्हितं ॥ पिशुनं परसंतापं सर्वप्राणिभयंकरं ॥ अक्लेशवादिनं मित्रद्रोहिणां भ्रान्त
वंचकं ॥ जिह्वोपस्थपरं देवि तस्करं पशुचेष्टितं ॥ भक्तारंगाद्वेषहास्यक्लेशक्रोधादिकारकं ॥ अतिहास्यस्य कर्तारं भ्रमांतः परिहा
सकं ॥ कामकं चानिनिलज्जं मिथ्यादुःखेष्टसूचकं ॥ असूयामदमात्सर्यदंभाहंकारसंयुतं ॥ ईर्ष्यापैशुन्यपारुष्यकार्पण्यक्रोधमानि
नं ॥ अधीरं दुःखितं द्वेष्यमशक्तं तत्त्ववर्जितं ॥ अप्रसिद्धमतिं मूढं चिंताकुलितमानसं ॥ तृष्णालोभयुतं दीनं मनुष्यं सर्वयाचकं
बहाशिनं कपटिनं भ्रामकं कुटिलं प्रिये ॥ भक्तिश्रद्धादयाशांतिधर्माचारविवर्जितं ॥ मातापितृगुरुप्राज्ञमहतां हास्यकारकं ॥ कु
लद्रव्यादिवीभत्सं गुरुसेवाभिमानिनं ॥ स्त्रीदुष्टं सम्मयभ्रष्टं गुरुशास्त्रं कुलेश्वरि ॥ इत्यादिविगुणोपेतं गुरुः शिष्यं परित्यजेत् ॥ स्नेहा
द्वा लोभतो वापि यदि शक्नोति दीक्षयेत् ॥ तस्मिन् गुरौ सशिष्ये तु देवताशापमापनेत् ॥ तस्मादेवं विधं शिष्यं न गृह्णीयात् कथंचनं

॥ता.प॥
॥ ८ ॥

यदिगुरुःक्वापिमोहेनतत्याज्यैर्ल्याप्यतेगुरुः॥ मंत्रिपापंचराजानंपतिंजायाकृतंयथा॥ तथाशिष्यकृतंपापंप्रायोगुरुमपिस्पृशेत्॥
ज्ञानेनक्रिययावापिगुरुःशिष्यंपरीक्षयेत्॥ संवत्सरंतदर्धंवातदर्धंतः॥ उत्तमाधममेकार्येनीचानुत्तमकर्मणि॥ प्रासादयद्र
दृनाथैरादेशैश्चसमासमैः॥ तन्मर्मस्पृक्चकैर्वाक्यैर्मायाभिःक्रूरचेष्टितैः॥ पक्षपातैरुदासीनैरनेकैश्चमुहुर्मुहुः॥ आकृष्टः
पीडितश्चापियोविषादंनयातिच॥ गुरुःकृपांकरोतीतिमुदासंवित्तयेत्सदा॥ श्रीगुरुस्मरणेचापिकीर्तनेचापिवंदने॥ परिव
र्ययामाहात्नेवेषरोन्वेषरोपिये॥ आनंदःकंपरोमांचस्वरनेत्रादिविक्रिया॥ येषामस्मात्तेत्रयोग्याःस्युर्मंत्रसिद्धिरपीश्वरि॥
बोधकंत्वेवविज्ञायशिष्योभूयान्नचान्यथा॥ आदिमध्यावसानेषुयोग्याःशक्तिनिपातितः॥ अधमामध्यमाःश्रेष्ठाःशिष्यादेवि
प्रकीर्तिताः॥ आदौभक्तिर्भवेद्देविदीक्षार्थंसंवदंतिये॥ पुनर्विलुप्तभावास्तेआदियोग्याइतीरिताः॥ दीक्षासमयसंप्राप्तज्ञान
विज्ञानवर्जिताः॥ तस्मात्तद्ध्वस्तवीर्यायेमध्ययोग्याइतिस्मृताः॥ आदौभक्तिविहीनायेमध्येभक्त्यास्तिनास्तिवा॥ अंतेप्रभूतभ
क्तिस्वादंतयोग्याभवंतिते॥ नारायणीये॥ कुर्वन्नाचार्यशुश्रूषांमनोवाक्कायकर्मभिः॥ शुद्धभावोमहोत्साहोबोद्धाशिष्यइ
तिस्मृतः॥ सत्उपदेशपःपुत्रश्चप्यन्ययीवस्तुदस्तथा॥ व्यत्ययीमंत्रान्तरंदत्वामंत्रान्तरग्राहकः॥ उक्तंचान्यत्र॥ गुरुशुश्रूषया
विद्यापुष्कलेनधनेनवा॥ अथवाविद्ययाविद्याचतुर्थोनोपपद्यते॥ इति॥ प्रपंचसारे॥ नियतःकायवाक्चित्तैस्त्रिधैकाग्र
धिकावधि॥ शुश्रूषःसपरिग्राह्यःस्वाध्यःसंयतमानसः॥ मंत्रयुक्तावत्सां॥ तयोर्वत्सरमात्रेणज्ञातान्योन्यंभविष्यति॥ गुरुता

16

॥ राम ॥
॥ ८ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शिष्यतावपि नान्यथेति विनिश्चयः ॥ शिष्यश्चासद्गुरोर्मन्त्रं गृहीत्वा तं परित्यजेत् ॥ गुरुत्यागकरः शिष्यः प्रायश्चित्ती भवेद्ध्रुवमिति
लिंगागमवचनात् ॥ असद्गुरोर्मन्त्रलाभे च तत्परित्यागोपि शास्त्रार्थः ॥ तदुक्तं तन्त्रान्तरे ॥ यदि दैवात्पशोर्विद्यालभ्यते कुलजैर्न
रैः ॥ छित्वा तु कौलिकं प्राप्य पुनर्विद्यां सुपालभेदिति ॥ देव्यागमे ॥ योगृह्णाति पशोर्दीक्षां तस्याधिर्गात्रपीडनं ॥ भवत्येव न संदेहो
वंध्वनां चैव वा भवेत् ॥ वटपत्रे लिखित्वा च तन्मन्त्रं स्रोतसि क्षिपेत् ॥ सद्गुरुं वा समासाद्य गृह्णीयान्मत्कृतं मनुं ॥ श्रीकुलार्णवे ॥ श्री
गुरुलक्षणोपेतं संशयच्छेदकारणं ॥ लब्ध्वाज्ञानप्रदं देवि न गुर्वन्तरमाश्रयेत् ॥ अनभिज्ञं गुरुं प्राप्य संशयोच्छेदकारकं ॥ शिष्यो
गुर्वन्तरं गत्वा तद्दोषैर्नावलिप्यते ॥ शैवागमेपि ॥ गुरवो बहवः सन्ति कुमन्त्रौषधवेदिनः ॥ निगमागमशास्त्रोक्तमन्त्रज्ञो दुर्लभो
भुवि ॥ तुषित्वश्चोद्धरेन्मूर्खं मूर्खो न मूर्खमुद्धरेत् ॥ शिलां संतारयेन्नौर्हि किं शिला तारयेच्छिलां ॥ मधुलुब्धो यथा भृंगः पुष्पात्पु
ष्पांतरं व्रजेत् ॥ ज्ञानलुब्धस्तथा शिष्यो गुरोर्गुर्वन्तरं व्रजेत् ॥ इति तन्त्रस्य वचनानां परस्परविरोधे तु स्वगुरुप्रोक्तस्य प्रकारो ग्राह्य
तदुक्तं तत्रैव ॥ पंथानो बहवः प्रोक्ता मन्त्रशास्त्रे मनीषिभिः ॥ स्वगुरोर्मतमाश्रित्य शुभं कार्यं न चान्यथेति ॥ ॥ अथ दीक्षावि
धिः ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ न मन्त्रो वाधिकारोस्ति शूद्राणां नियमः परः ॥ मन्त्राभावाद मन्त्रेणाभाषितं सर्वकर्महि ॥ शातातप
संहितायां ॥ यावंत्यर्णानि मन्त्राणां स्त्रीशूद्राय प्रदापयेत् ॥ तावत्यो ब्रह्महत्याः स्युः स्वयमाह प्रजापतिः ॥ भविष्योत्तरे ॥ ब्राह्म
णाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्रा ये शुचयोऽमला ॥ तेषां मन्त्राः प्रदेया वै न तु संकीर्णवर्णिनां ॥ देवीयामले ॥ स्वाहाप्रणवसंयुक्तं मन्त्रं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰ भ ॥
॥ ८ ॥

शूद्रे दद्याद्द्विजः ॥ शूद्रो निरयगामि स्याद्विप्रः शूद्रत्वमाप्नुयात् ॥ ब्रह्मपुराणे ॥ वैदिको मिश्रितो वापि विप्रादीनां विधीयते ॥ तांत्रिको
विप्रभक्तस्य शूद्रस्यापि प्रकीर्तितः ॥ स्वागमोक्तेन मार्गेण स्त्रीशूद्रैश्चापि पूजनं ॥ कर्तव्यं श्रद्धया विष्णोश्चिंतयित्वा पतिं हृदि ॥ स्त्री
णामप्यधिकारोऽस्ति विष्णोराराधनादिषु ॥ पतिप्रियरतानां च श्रुतिरेषा सनातनी ॥ यास्त्री भर्तृवियुक्तापि स्वाचारसंयुता
सा च मंत्रान् प्रगृह्णातु सभर्तृका तदनुज्ञया ॥ भविष्योत्तरे ॥ विना स्वधर्मं यत्किंचिद्देवताराधनादिकं ॥ परिभ्रष्टेन तयस्मात् क्षणा
न्नैकनहर्भवेत् ॥ कुलार्णवे ॥ विधवायाः सुतादेशात्कन्यायाः पितुराज्ञया ॥ स्त्रीशूद्राणामयं मंत्रो नमोंतश्च सुखावहः ॥ स
नातनात्महासेन चांडालानपि दीक्षयेत् ॥ न वैदिकं जपेच्छूद्रः स्त्रियश्चैव कदाचन ॥ नमोन्तं शैवमंत्रं वा वैष्णवं चेष्यते बुधैः
इति याज्ञवल्क्यसंहितायां ॥ शारदायां ॥ एकाद्वेन भवेद्योग्यो ब्राह्मणस्तद्वयान्नृपः ॥ वैश्यो वर्षैस्त्रिभिः शूद्रश्चतुर्भिर्वत्सरैर्गुरो 17
स्तु शुश्रूषुः परिग्राह्यो दीक्षायागव्रतादिभिः ॥ तंत्रराजे ॥ एकद्वित्रिचतुःपंचवर्षाण्येता लोकयोग्यता ॥ भक्तियुक्तानुगानांश्चापि
क्रमाद्वर्णविसंकरे ॥ कुलार्णवे ॥ ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रो भवति वै मनुः ॥ अनुलोमेन देयः स्यात्प्रतिलोमेन न क्वचित् ॥ वा
मकेश्वरे तु ॥ ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्राः पोलस्त्यजातयः ॥ इति पंचभेदा उक्ताः सौत्रामणीतंत्रे ॥ मायाबीजं ब्राह्मणानां क्षत्रि ॥ तम ॥
याणां त्रिबीजकं ॥ बीजद्वयं तु वैश्यानां शूद्राणां त्वेकबीजकं ॥ कुलमूलावतारे ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ शाक्तशांभवसौराणां गाणेशे वैष्ण ॥ ८ ॥
वेषु च ॥ ब्रह्मक्षत्रादिवर्णानां संकराणां विशेषतः ॥ प्रवृत्तिं श्रोतुमिच्छामि साधकानां हिताय च ॥ येषु येषु च यो मंत्रास्तन्मे देव वदस्वं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

करः॥ ईश्वर उवाच॥ उमामहेश्वरश्चैव दक्षिणामूर्त्यघोरकं॥ हयग्रीवं च वाराहमष्टाक्षरमनः परं॥ प्रणवाद्यं वासुदेवं लक्ष्मीनाराय
णं तथा॥ वर्णत्रये च दातव्या नानावर्णेक दायन॥ पाशुपतं नारसिंहं तथा चैव सुदर्शनं॥ वर्णद्वये च दातव्यं नान्ययोश्चैव कर्हिचित्
अग्निमंत्राश्च ये केचित्सूर्यमंत्राश्च ये तथा॥ तारादिघृणिमंत्राश्च दातव्याश्च त्रिवर्णके॥ आत्रकुभं शक्तिमंत्रास्तथा विंध्यनिवासिनी
तथा॥ लीलसरस्वती चैव दातव्या चादिवर्णके॥ मातंगिसुग्रतारा च कालिकाश्मशाना तथा॥ छिन्नमस्ता च बाला च दातव्या सर्व
र्णके॥ नारादिसुगणेशश्च हरिद्रासंज्ञकस्तथा॥ त्रिवर्णेष्वेव दातव्यः पुरं धीराणां विशेषतः॥ प्रणवं मायालक्ष्मीं च वाग्भवं चान्य
बीजकं॥ एतद्बीजेन संयुक्तं दातव्यं चादिवर्णके॥ मायालक्ष्मी वाग्भवं च दातव्यं क्षत्रियेष्वपि॥ लक्ष्मीं च वाग्भवं चापि कथितं
वैश्यवर्णके॥ वाग्भवं चान्यबीजश्च शूद्राणां च समीरितं॥ हृदादि ॐ फट्कारादिसंकराणां प्रशस्यते॥ भूतडामरे॥ कलौ ये सिद्धि
दा मंत्रास्तान्तथोद्गमहे वयं॥ नृसिंहस्त्र्यक्षरः कूटस्तथा उग्रपूर्वकेसरी॥ हयग्रीवस्तथा कूटस्तथा तुम्बुरुहयाननः॥ कूटश्चिन्ता
मणिः कूटः क्षेत्रपालश्च भैरवः॥ त्रिजटैकजटा काली लीलपूर्वासरस्वती॥ शबरी त्रिपुरा रामाब्रह्मतारापिशाचिनी॥ मातंगी
धनदा श्यामा महोग्रा कालसुन्दरी॥ उग्रतारा यक्षराजो यक्षिणीश्चेटकास्तथा॥ कलौ कल्पद्रुमैस्तुल्या दृष्टादृष्टफलप्रदः॥ इमे
ते मनवः प्रोक्ताः सर्वतंत्रेषु गोपिताः॥ ॥अथ दीक्षाकालाः॥ तत्रादौ मासाः॥ श्रीकंठसंहितायां॥ शरत्काले च वैशाखे दी
क्षा श्रेष्ठफलप्रदा॥ मार्गफाल्गुनके श्रेष्ठा ज्येष्ठे चैव तु साधमा॥ माघे मासे तु शुभदा उष्णा चाषाढमासके॥ आनन्दाश्च वशीमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सिपौषेभाद्रेचनंदिता॥ आगमकल्पद्रुमे॥ चैत्रेदुःखायदीक्षास्याद्वैशाखेरत्नसंचयः॥ मरणंभवतिज्येष्ठेचाषाढेबंधुनाशनं
समृद्धिःश्रावणेनूनंभवेद्भाद्रपदेक्षयः॥ प्रजानाशोऽथाश्विनेतुभवेच्चाशुभमेवच॥ ज्ञानंस्यात्कार्त्तिकेसौख्यंमार्गशीर्षेभवे
त्किल॥ पौषेज्ञानक्षयोमाघेभवेन्मेधाविवर्धनं॥ फाल्गुनेसर्वसिद्धिःस्यान्मलमासंविवर्जयेत्॥ आषाढःक्वचिन्नमीची
नतयाप्युक्तः॥ यथा॥ वैशाखपूर्वजेमासेमंत्रारंभःसुखःसह॥ वैशाखेधनदायीचज्येष्ठेमृत्युप्रदोभवेत्॥ आषाढेपुत्र
लाभायश्रावणेशुभदोमतः॥ भाद्रेचैवज्ञानहानिस्तथासिद्धिःप्रकीर्त्तिताः॥ आश्विनेसर्वसिद्धिश्चकार्त्तिकेज्ञानसिद्धि
दः॥ शुभकृन्मार्गशीर्षःस्यात्पौषोदुःखविधायकः॥ माघेमेधाविवृद्धिश्चफाल्गुनेसर्ववश्यतेति॥ सिद्धांतशेखरे॥
शरत्कालेचवैशाखेदीक्षाश्रेष्ठफलप्रदा॥ फाल्गुनेमार्गशीर्षेचज्येष्ठेदीक्षातुमध्यमा॥ आषाढेश्रावणेमाघेकनिष्ठा
सद्भिरीरिता॥ निंदितश्चैत्रमासस्तुपौषोभाद्रपदस्तथा॥ निंदितेष्वपिमासेषुदीक्षोक्ताग्रहणेशुभे॥ गोतमीयतंत्रे॥ मं
त्रारंभस्तुचैत्रेस्यात्समस्तपुरुषार्थदः॥ वैशाखेरत्नलाभस्याज्ज्येष्ठेतुमरणंध्रुवं॥ आषाढेबंधुनाशःस्यात्पूर्णायुःश्रा
वणेभवेत्॥ प्रजानाशोभवेद्भाद्रेआश्विनेरत्नसंचयः॥ कार्त्तिकेमंत्रसिद्धिःस्यान्मार्गशीर्षेतथाभवेत्॥ पौषेतुशत्रुपी
डास्यान्माघेमेधाविवर्धनं॥ फाल्गुनेसर्वकामाःस्युर्मलमासंविवर्जयेत्॥ अत्रचैत्रविधिर्गोपालमंत्रदीक्षापरः॥ कालो
त्तरे॥ शरद्वसंतयोर्योगोदीक्षाकर्मविधौस्मृतः॥ तयोरसंभवेवर्षाविनान्यत्रप्रशस्यते॥ क्रियाकांडशेखरे॥ नविनाय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्वदीक्षास्याद्वर्षासु मधुपौषयोः॥ कारणे॥ आषाढ पूर्वमासे च आषाढे मार्गशीर्षके॥ दीक्षां न कारयेद्धीमान्न्यमासे तु का
रयेत्॥ इति मासनिर्णयः॥ ॥अथ पक्षनिर्णयः॥ अगस्त्यसंहितायां॥ शुक्लपक्षेथ कृष्णो वा दीक्षा सर्वशुभावहा॥ का
लोत्तरे तु॥ मुक्तिकामैः कृष्णपक्षे भूतिकामैः सिते सदेत्युक्तं॥ गौतमीयतन्त्रे॥ शुक्लपक्षे शुभा दीक्षा कृष्णोस्यात्पंचमावधि
तन्त्रान्तरे॥ शुक्ले वाञ्छितसिद्धिः स्यात्कृष्णो वै वा शुभप्रदा॥ तथा॥ कृष्णपक्षस्य शुक्लत्वं यावत्कृष्णाष्टमीदिनं॥ अथ तिथिनि
र्णयः॥ तन्त्रे॥ प्रतिपद्द्वितीयायां तृतीयायां शुचिर्भवेत्॥ चतुर्थ्यां वित्तनाशः स्यात्पंचम्यां बुद्धिवर्धनं॥ षष्ठ्यां ज्ञानक्षयं
सौख्यं लभते सप्तमीदिने॥ अष्टम्यां बुद्धिनाशः स्यान्नवम्यां वपुषः क्षयः॥ दशम्यां राजसौभाग्यमेकादश्यां शुचिर्भवेत्॥ द्वा
दश्यां सर्वसिद्धिः स्यात्त्रयोदश्यां दरिद्रता॥ तिर्यग्योनिश्चतुर्दश्यां हानिर्मासावसानके॥ वैष्णवे॥ पक्षान्ते धर्मवृद्धिः स्याद०
स्वाध्यायं विवर्जयेत्॥ संध्यागर्जितनिर्घोषभूकंपोल्कानिपातने॥ एतानन्यांश्च दिवसान् श्रुत्युक्तान्परिवर्जयेत्॥ सारसं
ग्रहे॥ पूर्णिमा पंचमी चैव द्वितीया सप्तमी तथा॥ त्रयोदशी च दशमी प्रशस्ता सर्वकर्मसु॥ विजयमालिनीतन्त्रे॥ पंचम्येका
दशी शुक्ला सप्तमी च त्रयोदशी॥ दशमी शुक्लपक्षस्य द्वादशी च विशेषतः॥ मंत्रसारसंग्रहे॥ तृतीया पंचमी वापि षष्ठी वापि
विशेषतः॥ द्वादश्यामपि कर्तव्यं त्रयोदश्यामथापि वा॥ रुद्रयामले॥ कृष्णाष्टम्यां चतुर्दश्यां दीक्षाकर्म शुभप्रदं॥ रत्नाव०
ल्यां॥ चतुर्थीं नवमीं षष्ठीमष्टमीं च चतुर्दशीं॥ पौर्णमासीं विनाशेषा हिता शुक्लौ शुभे॥ तत्वसारसंहितायां॥ तां तां ति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·भ ॥
॥ १० ॥

थिं समालोच्य तद्भक्तो मन्त्रदीक्षयेत् ॥ तथा ॥ ब्रह्मणः पौर्णमास्युक्ता द्वादशी चक्रधारिणः ॥ चतुर्दशी शिवस्योक्ता वाचः प्रोक्ता
त्रयोदशी ॥ द्वितीयां च श्रियः प्रोक्ता पार्वत्याश्च तृतीयका ॥ चतुर्थी गणनाथस्य भानोः प्रोक्ता तु सप्तमी ॥ नित्यामार्गे तु पार्व
त्या अष्टमी च चतुर्दशी ॥ नारदपंचरात्रे ॥ द्वादश्यां शुक्लपक्षस्य सूर्य्यसंक्रमणे तथा ॥ गौतमीयतंत्रे ॥ द्वादश्यां सर्वथा का
र्य्या चामलायां शुभे हनि ॥ कृष्णाप्रिया द्वादशी सा कृष्णादीक्षाप्रवर्तिनी ॥ कालान्तरे ॥ दिनच्छिद्राणि मुक्त्वा च यावत्स्युर्विदि
तस्पृशः ॥ तंत्रान्तरे ॥ अमावास्या सोमवारे भौमवारे चतुर्दशी ॥ सप्तमी रविवारे च सूर्यपर्वशतैः समाः ॥ ॥ अथ वार ॥
निर्णयः ॥ गौतमीयतंत्रे ॥ रवौ गुरौ सिते सोमे कर्त्तव्यं बुधशुक्रयोः ॥ सिते शुक्लपक्षे सोमवारः प्रशस्तः कृष्णपक्षे तु निषि
द्धः ॥ तदुक्तं मंत्रसंज्ञा वै ॥ मंत्रारंभो शुक्रे बुधे जीवे विशेषतः ॥ शनौ मृत्युः क्षयो भौमे सोमे सर्वं च निःफलं ॥ रत्नावल्यां ॥
आदित्यमंगलसौरिं त्यक्त्वा वारांस्तु भूतये ॥ ॥ अथ नक्षत्रनिर्णयः ॥ गौतमीयतंत्रे ॥ उत्तरात्रयरोहिण्यां रेवती पुष्य वास
वं ॥ धनिष्ठा वायु मित्राश्विपित्र्यं त्वाष्ट्रं च नैरृतं ॥ ऐशवैष्णावहस्ताश्च दीक्षायां तु शुभावह ॥ वासवं ज्येष्ठा वायुः स्वाती मित्रं
अनुराधा· पित्र्यं· मघा· त्वाष्ट्रं ॥ चित्रा· नैरृतं· मूलं· ऐशमार्द्रा· वैष्णवं· श्रवणं ॥ अगस्त्यसंहितायां ॥ अश्विनी रोहिणी स्वाती
विशाखा हस्तभेषु च ॥ ज्येष्ठोत्तरात्रये श्रेष्ठं कुर्यान्मंत्राभिषेचनं ॥ रत्नावल्यां ॥ त्रीण्युत्तराणि रोहिण्यः पुष्यकं मृगशीर्षकं ॥ ह
स्तः स्वाति रनुराधा मघा मूलं च रेवती ॥ अभिजित् श्रवणं चेति दीक्षानक्षत्रमुत्तमं ॥ कादंगो ॥ पौष्णां रोहिण्यथादित्यं श्रवणं

19

॥ राम ॥
॥ १० ॥

चाश्विनी तथा ॥ सावित्रं त्वाष्ट्रवायव्यमैत्रं नैर्ऋतमेव च ॥ निष्पत्रिरुत्तराद्वैव सौम्यं शिष्यत्रिजन्मभं ॥ नक्षत्राणि प्रशस्तानि दी
क्षाकर्मणि सुव्रते ॥ पौष्णं रेवती· आदित्यं पुनर्वसुः सावित्रं· हस्तः सौम्यं : मृगशिरा ॥ नीलतन्त्रे ॥ रोहिणी श्रवणार्द्राच धः
निष्ठा उत्तरात्रये ॥ पुष्यः शतभिषक् चैव दीक्षा नक्षत्रमुच्यते ॥ तन्त्रे ॥ तृतीयसप्तमे चैव षोडशाष्टादशे तथा ॥ द्वात्रिंशे च
त्रयोविंशे तथैव च ॥ पंचविंशति नक्षत्रे शुभकर्माणि वर्जयेत् ॥ शैवागमे ॥ अधोमुखे शुभे मेव च वन्दुशुक्रौ विशेषतः ॥ कृ
ष्णा तारावलं कुर्यात्त्वनामादि विविंतनं ॥ रत्नावल्यां ॥ प्रतिपत्पूर्वाषाढा च पंचमी कृत्तिका तथा ॥ पूर्वभाद्रपदा षष्ठी दश
मी रोहिणी तथा ॥ द्वादश्यां सार्पनक्षत्रमयोग्मा वत्रयोदशी ॥ नक्षत्रलुप्ता इत्यनेन देवानामपि नाशदा ॥ ॥ अथ योगनिर्णा
यः ॥ रत्नावल्यां ॥ योगाश्च प्रीतिरायुष्मान् सौभाग्यः शोभनः शुभः ॥ सुकर्मा च धृतिर्वृद्धिर्ध्रुवः सिद्धिश्च हर्षणः ॥ वरीया
श्च शिवः सिद्धो ब्रह्मा इन्द्रश्च षोडश ॥ गौतमीयतन्त्रे ॥ शुभयोगेषु सर्वेषु दीक्षा सर्वशुभप्रदा ॥ ॥ अथ करणनिर्णय
गौतमीयतन्त्रे ॥ शुभानि करणान्याहु दीक्षायां च विशेषतः ॥ शकुन्यादीनि विष्टिं च विशेषेण विवर्जयेत् ॥ ॥ अथ लग्न
निर्णयः ॥ सारसंग्रहे ॥ मंत्राद्यारंभणे मेषे धनधान्यप्रदं भवेत् ॥ वृषे मरणमाप्नोति मिथुने ऽपत्यनाशनं ॥ कर्कटे सर्वः
सिद्धिः स्यात्सिंहे मेधाविनाशनं ॥ कन्या लक्ष्मीप्रदा नित्यं तुलायां सर्वसिद्धये ॥ वृश्चिके सर्वसिद्धिः स्यात् धनुर्ज्ञानविनाशनं ॥
मकरः पुत्रदः प्रोक्तः कुंभो धनसमृद्धिदः ॥ मीनो दुःखप्रदो नित्यं मेषराशिफलं प्रिये ॥ शैवागमे ॥ धर्मदः प्रातः कालः स्यात्तं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गमो राज्यदायकः ॥ मध्याह्ने सर्वसिद्धिः स्यात्सायाह्नो मध्यमो भवेत् ॥ रजनी मंत्रदाने तु निषिद्धा देशिकोत्तमैः ॥ गौतमीयतंत्रे
वरः सर्वो विवर्ज्यः स्यात् स्थिरराशिषु सौख्यदः ॥ स्थिरलग्ने विष्णुमंत्रे शिवमंत्रे चरं शुभं ॥ द्विःस्वभावगतं लग्नं शक्तिमंत्रे
प्रशस्यते ॥ त्रिषडायगताः पापाः शुभाः केन्द्रत्रिकोणगाः ॥ दीक्षायां तु शुभाः सर्वे चक्रस्थास्सर्वनाशकाः ॥ तंत्रे ॥ तृतीयैका
दशः षष्ठदशमस्थः शुभः शशी ॥ जन्मचन्द्रः शुभप्रोक्तो जन्मनक्षत्रवर्जितः ॥ शुक्लपक्षे द्वितीयस्त्र पंचमो नवमस्तथा ॥
गोचरे ये ग्रहाः शुभास्तैर्युक्तोपि शुभः शशी ॥ शुभं मध्यस्थितो वापि चन्द्रमाः शुभदो भवेत् ॥ गौतमीयतंत्रे ॥ पंचांगशु
द्धदिवसे स्वोदये चंद्रसूर्ययोः ॥ गुरुशुक्रोदये चैव शस्यते मंत्रसंक्रिया ॥ वाराहीतन्त्रे ॥ शुक्रोस्तो यदि वा वृद्धो गुरुर्वादि
स्तो भवेद्यदि ॥ मेषवृश्चिकसिंहेषु नदीदीक्षा न विद्यते ॥ तथा ॥ शिष्यत्रिजन्मनक्षत्रे संक्रान्तौ विषुवे ऽयने ॥ अन्येषु
शुभयोगेषु ग्रहणे चन्द्रसूर्ययोः ॥ पंचपर्वयुगाद्यासु व्यतीपातादिवासरे ॥ अत्र दीक्षा शुभा प्रोक्ता नात्र कार्या विचारणा ॥
योगिनीतंत्रे ॥ यन्मासस्तिथिवारादिशोधनं प्रोक्तमेव हि ॥ मंत्रदीक्षापरं तत्तु विज्ञेयं साधकोत्तमैः ॥ विद्यादीक्षापरं नै
व तिथिमासादिशोधनं ॥ यदैवेच्छा तदा दीक्षा गुरोराज्ञानुसारतः ॥ अथापवादक्रियाकांडशेखरे ॥ सौमुस्यवीं प्रत्यथन ॥ राम ॥
कालादिनियमः स्मृतः ॥ निंद्यानि तानि सर्वाणि प्रशस्तानि विशुद्धये ॥ तंत्रे ॥ शशिदिवाकरयोर्ग्रहणे जन्मनि शिष्यस्य मकर ॥ ११ ॥
संक्रान्तौ ॥ करुणासमये च गुरोर्न भेत्तारीप्यं तत न दीक्षायां ॥ रुद्रयामले ॥ सत्तीर्थेर्कविधुग्रासे तंतुदामनपर्वणो ॥ मंत्रदीक्षां प्रकुर्वी

20

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णो मासर्क्षादीन्न शोधयेत् ॥ योगिनीतंत्रे ॥ रविसंक्रमणे चैव सूर्यस्य ग्रहणे ॥ तथा ॥ तत्र लग्नादिकं किंचिन्न विचार्यं कदाचन ॥
महाष्टम्यां विशेषेण धनकामार्थसिद्धये ॥ अगस्तिसंहितायां ॥ सूर्यग्रहणकाले तु नान्यदन्वेषितं भवेत् ॥ सूर्यग्रहणकालेन
समान्यो नास्ति कश्चन ॥ तत्र यद्यत्कृतं सर्वमनंतफलदं भवेत् ॥ न मासतिथिवारादिशोधनं सूर्यपर्वणि ॥ ददातीष्टं गृ
हीतं यत्तस्मिन्काले गुरोर्नृप ॥ सिद्धिर्भवति मंत्रस्य विनायासेन वै ननु ॥ कर्त्तव्यं सर्वयत्नेन मंत्रसिद्धिमभीप्सुभिः ॥ शा
क्तियामले ॥ चंद्रग्रहसहस्रेण सूर्यग्रहः समो भवेत् ॥ ततो लक्षगुणं प्रोक्तं ग्रहणं निजवासरे ॥ तत्त्वान्तरे तु ॥ तत्र सूर्यग्र
हः शस्तो ननु चंद्रग्रहः क्वचिदित्युक्तं ॥ विष्णुयामले ॥ देवीबोधं समारभ्य यावत्स्यान्नवमी तिथिः ॥ कृता तासु शुभे दीक्षा
सर्वाभीष्टफलप्रदा ॥ तथा ॥ बोधने चैव दुर्गायाः कालाकालं न शोधयेत् ॥ अशोकाख्याष्टमी यत्र रामाख्या नवमी तथा ॥
समयातन्त्रे ॥ युगाद्यायां जन्मदिने विवाहदिवसे तथा ॥ विषुवायनयोर्द्वन्द्वे नैव किंचिद्विचारयेत् ॥ अन्यत्रापि ॥ अय
ने विषुवे चैव युगाद्यासु तथैव च ॥ ग्रहणे च महातीर्थे न कालस्य विचारणा ॥ तुलसीनिकटे बिल्वमूले धात्रीतले तथा
अनादिदेवसान्निध्ये महाक्षेत्रे गवां गृहे ॥ देवीपूजादिने वापि नास्ति कालस्य निर्णयः ॥ योगिनीतंत्रे ॥ चंद्रग्रहे च या दीक्षा
या दीक्षा च न वारिणा ॥ जनकस्य तु या दीक्षा दारिद्र्यं सप्तजन्मसु ॥ रुद्रयामले तु ॥ न कुर्याच्छाक्तिकीं दीक्षां सुपरे क्तेविभाव
सौ ॥ न कुर्याद्वैष्णवीं दीक्षां तथा चंद्रमसो ग्रहे इत्युक्तं ॥ मुंडमालायां ॥ कालीतारामहाविद्याषोडशी भुवनेश्वरी ॥ भैरवी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ ॥ छिन्नमस्ता च विद्या धूमावती तथा ॥ बगलासिद्धविद्या च मातंगी कमलात्मिका ॥ एता एव महेशानि महाविद्याः प्रकीर्तिताः ॥ वाक्सि
॥ १२ ॥ द्ध्याद्यमेक्षास्ति नक्षत्रादिविचारणा ॥ कालादिशोधनं नास्ति साध्यादिदूषणं नहि ॥ तत्वसारसंहितायां ॥ तिथीं विनापि दीक्षायावि
शिष्टावसरं शृणु ॥ उद्यभे सङ्क्रमे सूर्यां तु सङ्क्रान्ते गडउपस्थिते ॥ तदज्ञाता यदा लब्धा सदीक्षावसरो महान् ॥ ग्रामे वा यदि वारण्ये क्षेत्रे वा
दिवसे निशि ॥ आगच्छति गुरुर्दैवाद्यदा दीक्षा तदा भवेत् ॥ तथा ॥ यदैवेच्छा तदा दीक्षा गुरोराज्ञानुरूपतः ॥ न तिथिर्न व्रतं होमो न
स्नानं न जपक्रिया ॥ दीक्षायाः कारणं किंतु स्वेच्छावाप्ते तु सद्गुरौ ॥ तारामंत्रे तु विशेषो महोग्रताराकल्पे ॥ कृष्णपक्षस्य चाष्टम्यां
शुभे लग्ने शुभेक्षणे ॥ पूर्वभाद्रपदे शुक्लमित्रताराक्षसंयुते ॥ अथवा वाउराधायां रेवत्यां तु प्रशस्यते ॥ जानीयात् शोभनं काले
मेत्रस्य ग्रहणं प्रिये ॥ इषे वै वा विशेषेण कार्त्तिके च विशेषतः ॥ महाचीनक्रमे गौव न दोषो नीलशारदे ॥ वीरचूडामणौ ॥ नक्षत्रारि
र्नतारा च न राशिश्च ऋक्शोधनं ॥ न क्षणं न धनं चक्रं न मासनियमस्तथा ॥ न पक्षतिथिनक्षत्रं त्याज्यो वारो कुजार्कजौ ॥ इति काल
निर्णयः ॥ अथ देशाः ॥ यामले ॥ गङ्गापतीर्थे कुरुक्षेत्रे देवीपीठचतुष्टये ॥ प्रयागे श्रीगिरौ काश्यां कालाकालं न शोधयेत् ॥ योगि
नीतन्त्रे ॥ गयायां भास्करक्षेत्रे विरजे चंडपर्वते ॥ वङ्गले च मतंगे च तथा कन्याश्रमे शुभे ॥ नरक्रीयाज्ञानोदीक्षां तीर्थेष्वेतेषु पा ॥ राम ॥
र्वति ॥ ॥ अथ दीक्षामाहात्म्यं ॥ वाराहीतन्त्रे ॥ अदीक्षितेन मरणं रौरवान्न निवर्त्तते ॥ तस्माद्दीक्षां प्रकुर्वीत तंत्रमार्गिमतां ॥ १२ ॥
त्रिकाः ॥ मृडानीतंत्रे ॥ मायया मोहितो यस्तु किल्विषैः परिवेष्टितः ॥ सदीक्षामवमन्येत नारकी भविता हि सः ॥ अन्यत्रापि

21

दीक्षाहीनं कृतं कर्म कृतं भस्मनि तुल्यवत् ॥ अनीश्वरस्य मर्त्यस्य नास्ति त्राता यथाऽपि वि ॥ तथा दीक्षाविहीनस्य स्वाम्यमुत्र परत्र न ॥ महाहारके तं
त्रे ॥ अथ दीक्षाविहीनो यो वर्त्तते ऽविपापकृत् ॥ मोहांधकारे नरके गर्त्ते पतति दुःखितः ॥ दीक्षाहीनोऽशुचिर्नित्यमनर्हः सर्वकर्मसु ॥ य
द्यत्कुरुते मोहात्तत्तस्य फलभाग्भवेत् ॥ रुद्रयामले ॥ अदीक्षितेन वा मोहात्कृतं सर्वमनर्थकं ॥ पशुयोनिमवाप्नोति दीक्षाहीनोऽ
शुचिर्नरः ॥ वाराहीतंत्रे ॥ दीक्षामूलं जगत्सर्वं दीक्षा हि परमं तपः ॥ दीक्षामाश्रित्य निवसेद्यत्र कुत्राश्रमे नरः ॥ कोटिजन्मकृतं या
पं ज्ञानाज्ञानकृतं च यत् ॥ दीक्षाग्रहणमात्रेण पलायेत न संशयः ॥ ततो वांछितसिद्धिः स्याद्धनधान्यसमृद्धिदा ॥ अंते देवालयं
यांति दिव्यभोगसमन्वितः ॥ महाहारकेतंत्रे ॥ दीयते ज्ञानमत्यंतं क्षीयते पापसंचयः ॥ तस्माद्दीक्षेति संप्रोक्ता वांछितार्थप्रसा
धिनी ॥ ज्ञानं दिव्यं यतो दद्यात्कुर्यात्पापक्षयं नृणां ॥ तेन दीक्षेति लोकेऽस्मिन् कीर्तिता तंत्रपारगैः ॥ ब्रह्महत्या सुरापानं स्वर्ण
स्तेयादिपातकान् ॥ उपपातकलक्षाणि हंति दीक्षाश्रयान्नरः ॥ दीक्षितो ब्राह्मणो याति ब्रह्मलोकमनोमयं ॥ इन्द्रलोकं क्षत्रियो
पि प्राजापत्यं तथा विशः ॥ यांति गंधर्वनगरं शूद्रो दीक्षाप्रभावतः ॥ चतुर्णामेव वर्णानां मतो दीक्षा प्रशस्यते ॥ वैशंपायनसं
हितायां ॥ मनसा कर्मणा वाचा यत्पापं समुपार्जितं ॥ तेषां विश्लेषकरणी परमज्ञानदायते ॥ तस्माद्दीक्षेति लोकेऽस्मिन् गीय
ते शास्त्रवेदकैः ॥ तंत्रांतरे ॥ पुस्तके लिखितो मंत्रो येन सुन्दरि जप्यते ॥ न तस्य जायते सिद्धिर्हानिरेव पदे पदे ॥ तंत्रराजे ॥ आ
चार्यादनभिप्राप्तः प्राप्तश्चादत्तदक्षिणाः ॥ सततं जप्यमानोऽपि मंत्रः सिद्धिं न गच्छति ॥ द्विजानामनुपनीतानां स्वकर्माध्ययना

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰ म ॥
॥ १३ ॥

दिषु ॥ यथाधिकारो नास्तीह स्याच्चोपनयनादिषु ॥ तथाचादीक्षितानां च मंत्रदेवार्चनादिषु ॥ नाधिकारोस्त्यतः कुर्यादात्मानं शिव
संस्कृतं ॥ तंत्रांतरे ॥ यदृच्छया श्रुतं वापि प्रछन्नेन छलेन वा ॥ पत्रेक्षितं च गाथा वनृ प्रजप्तमपि निष्फलं ॥ प्रयोगसारे ॥ स्नेहा
ल्लोभतो वापि यद्दिष्टज्ञानमदीक्षया ॥ तस्मिन् गुरौ सशिष्ये च देवताशापमापतेत् ॥ अन्यच्चापि ॥ गुरुमुखाः क्रियाः सर्वा
भुक्तिमुक्तिफलप्रदाः ॥ तस्मान्मान्यो गुरुर्नित्यमस्त्यर्थं तु समाहितः ॥ गुर्वनुक्ताः क्रियाः सर्वा निष्फलाः स्युर्यथा ध्रुवं ॥ प्रपंचे ॥ कृ
ते श्रुत्युक्तमार्गः स्यात्त्रेतायां स्मृतिसंभवः ॥ द्वापरे स्यात्पुराणोक्तः कलावागमसंभवः ॥ अशुद्धाः शूद्रकल्पाहि ब्राह्मणाः कलिसं
भवाः ॥ तेषामागममार्गे स्यात्सिद्धिर्नश्रौतवर्त्मना ॥ तस्मादवश्यकी दीक्षा पूर्वोक्ताऽनेकवाक्यतः ॥ सम्यक्शिवार्यसाध्यारिराशि
चक्रादिभेदतः ॥ कुलार्णवे ॥ अदीक्षिता ये कुर्वंति जपपूजादिकाः क्रियाः ॥ न फलंति प्रिये तेषां शिलायामुप्तबीजवत् ॥ ॥
अथ दीक्षोपयुक्तमंडपार्थं भूमिपरीक्षा ॥ यामले ॥ प्रवस्यांतं च गंभीरं दीर्घतोयाशयं सरः ॥ अग्निशालाग्निहोत्रीणां पुराणस्था
नं परिष्कृतं ॥ द्विजानां सत्कृतानां वा आश्रयः स्वाश्रमोथवा ॥ दीक्षायामतिशस्तानि स्थानान्येतानि पार्वति ॥ नवदीक्षां प्रकुर्वी
त निकुंजे गहने वने ॥ द्विसीम्नि च महारण्ये मातृर्यमृगसेविते ॥ तंत्रांतरे ॥ महानदीनां तीराणि गंगासागरसंगमः ॥ प्रशस्त ॥ राम ॥
स्तानि च तीर्थानि क्षेत्राणि चाश्रमा अपि ॥ अरण्यानि च सर्वाणि पर्वताः सकला अपि ॥ सनिर्झरोपपगिरि देवतायतनान्य ॥ १३ ॥
पि ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ तत्र भूमिं परीक्ष्येत वास्तुज्ञानविशारदः ॥ स्फुटिता च सशल्या च वल्मीकरोहिणी तथा ॥ दूरतः प

22

शिवज्ञा भूः कर्तुराशु धनापहा ॥ स्फुटिता मरणं कुर्यादूषरा धननाशिनी ॥ सशल्या क्लेशदा नित्यं विषमा शत्रुतो भया ॥ ईशकोणप्लवा सा च
कर्तुः श्रीदा सुनिश्चितं ॥ पूर्वप्लवा वृद्धिकरी वरदा तूत्तरप्लवा ॥ दक्षिणाप्लवा या भूमिर्नित्यं मृत्युभयप्रदा ॥ गृहक्षयकरी सा च भूमिर्या
नैर्ऋतप्लवा ॥ धनहानिकरी पृथ्वी कीर्तिता वरुणाप्लवा ॥ वातप्लवा तथा भूमिर्नित्यमुद्वेगकारिणी ॥ गोतमीयतन्त्रे ॥ भूमेः परिग्रहं कु
र्याद्यावदायतनं भवेत् ॥ शुक्ला मृत्स्ना च या भूमिर्ब्राह्मणी सा परिकीर्तिता ॥ क्षत्रिया रक्तमृत्स्ना च हरिद्वैश्या प्रकीर्तिता ॥ कृष्णा भूमि
र्भवेच्छूद्रा चतुर्धा परिकीर्तिता ॥ महाकपिलपञ्चरात्रे ॥ ब्राह्मणी भूः कुशोपेता क्षत्रिया स्याच्छराकुला ॥ कुशकाशाकुला वैश्या शू
द्रा सर्वतृणाकुला ॥ गोतमीयतन्त्रे ॥ ब्राह्मी सर्वार्थसिद्धिः स्यात् क्षत्रिया राज्यदा तथा ॥ धनधान्यकरी वैश्या शूद्रा तु निन्दिता सुते
प्रयोगसारे ॥ वितस्तिमात्रविस्तारं निर्माय विवरं भुवि ॥ निःक्षिपेत्तां मृदं तस्मिन् तासु शिष्टासु शोभने ॥ समासु मध्यमं वि
द्यान्न्यूनास्वधमसुव्रते ॥ गोतमीयतन्त्रे ॥ ततो भूमिं परीक्ष्येत वास्तुज्ञानविशारदः ॥ शल्यादिशोधनं कुर्यात्तुषांगारादि दूर
येत् ॥ एतदकरणे मन्त्री न किंचित्फलमाप्नुयात् ॥ महाकपिलपञ्चरात्रे ॥ खन्यमाने जलं यावच्छल्यदोषो विनश्यति ॥ दूर
नीचस्थितं वारि खनितुं नैव शक्यते ॥ पञ्चहस्तं प्रखातव्यं शल्यदोषोपशान्तये ॥ शल्योद्धारं ततः कृत्वा पूरयेत्तु समं यथा ॥
तस्यां भूमौ वास्तुयागं कृत्वा मंडपं कुर्यात् ॥ ॥ अथ वास्तुयागः ॥ यमः ॥ गृहादिकरणे यत्र नार्चितो वास्तुदेवतः ॥ तत्र भूतं भ
वेत्सर्वं रक्षोपिशाचादिभिर्हतं ॥ तस्माद्वास्त्वर्चनं सम्यक्कार्यं सम्पदमीप्सुभिः ॥ महाकपिलपञ्चरात्रे ॥ भूमेः परिग्रहं पूर्वं शिला

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥ नोक्ष्थापनेनतथा ॥ जलाधारंगृहार्थंवर्जयेद्वास्तुविशेषतः ॥ अपरेष्वपिकार्येषुयागहोमादिकेषुच ॥ वास्तुमंडलकंकुर्यात्सूत्रयि
॥ १५ ॥ त्वासमंगरुत् ॥ शारदायां ॥ राक्षसंवास्तुनामानंहत्वाधिष्ठायतत्ततुं ॥ स्थितानाग्निपंचाशद्देवास्तेभ्यःपूर्वंबलिंहरेत् ॥ सोमशंभु ॥
आकुंचितकरंवास्तुमुत्तानमसुराकृतं ॥ स्मरेन्मूर्जास्तुकुर्यादिनिवेशोत्वधराननं ॥ जानुनीकूर्परासक्तेदिशिवातहुताश
योः ॥ पैत्र्यांपादपुटेरौद्र्यांशिरोस्यहृदयेञ्जलिः ॥ गौतमीयतन्त्रे ॥ विप्राशिषावेदघोषैर्मंगलाचारपूर्वकं ॥ वास्तोर्मंडल
कंकुर्याद्यथाशोभंयथाविधि ॥ पूर्वापरायतंसूत्रंविन्यसेद्धस्तमानतः ॥ तन्मध्येकिंचिदालम्ब्यमत्स्यौद्वौपरितोलिखेत् ॥
तयोर्मध्येस्थितंसूत्रंविन्यसेद्दक्षिणोत्तरं ॥ ताभ्यांताभ्यांतथाताभ्यांकोणेषुमकरान्लिखेत् ॥ मत्स्यमध्येस्थितान्प्राणितत्रसू
त्राणिपातयेत् ॥ चतुरस्रंभवेत्तत्रचतुःकोष्ठसमन्वितं ॥ तस्यतद्विभजेन्मन्त्रीचतुःषष्टिपदंयथा ॥ ईशानाद्राक्षसंयावद्या
वदग्नेःप्रभंजनः ॥ एवंसूत्रद्वयंदद्यात्कर्णसूत्रंसमाहितः ॥ ब्रह्माणंपूजयेदादौमध्यकोष्ठेचतुष्टये ॥ दिक्चतुःकेचपू
र्वादियजेदार्यमनंतरं ॥ विवस्वंततोमित्रंमहीधरमनंतरं ॥ कोणार्द्धकोष्ठद्वंद्वेषुवत्सादिपुरतःपुनः ॥ सावित्रंसविता
रंचशक्रमिन्द्रजयंपुनः ॥ रुद्रंरुद्रजयंविद्वानापंवाप्यापवत्सकं ॥ तत्कर्णसूत्रोभयतकोष्ठद्वंद्वेषुदेशिकः ॥ सर्वग्रहंवा ॥ रा ॥
र्यमणंजंभकंपिलिपिच्छकं ॥ चरकींचविदारींचपूतनामर्चयेत्क्रमात् ॥ अर्चयेद्दिक्षुपूर्वादिसार्द्धयंत्रपदेष्विमान् ॥ अ ॥ १४ ॥
ष्टाविष्टविभागेनदेवतादेशिकोत्तमः ॥ क्रमादीशानपर्जन्यौजयंतःशक्रभास्करौ ॥ सत्योभृशांतरीक्षौचदिशिप्राच्यांच

23

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्थिताः ॥ अग्निः पूषा च वितथो यमश्च गृहरक्षकः ॥ गंधर्वो भृंगराजश्च मृगो दक्षिणादिगताः ॥ निर्ऋतिर्दौवारिकश्च सुग्रीववरुणो
ततः ॥ पुष्पदंतो वरोशोषरोगौ प्रत्यग्दिशि स्थिताः ॥ वायुर्नागश्च मुख्यश्च सोमो भल्लाटएव च ॥ अर्गलाख्योदितिर्दितीउत्तरस्यादि
शिस्थिताः ॥ महाकपिलपंचरात्रे तु ॥ गृहप्रासादकूपानां मंडपस्य जलस्य च ॥ वास्तुमंडलकं कार्यमष्टहस्तं तु नापरमित्युक्तं
ईशानशिवस्तु ॥ पूज्याश्चतुःषष्टिपदे पुविप्रैरेकोनराशीतिपदे नृपाद्यैरित्युक्तवान् ॥ हयशीर्षपंचरात्रे ॥ एकाशीतिपदं वा
स्तु गृहकर्मणि शस्यते ॥ चतुःषष्टिपदं वास्तु प्रासादेषु प्रशस्यते ॥ महाकपिलपंचरात्रे तु ॥ प्रासादार्थे चतुःषष्टिरेकाशीति
गृहे तथेत्युक्तं ॥ ब्रह्माणमिति कोष्टचतुष्टये यकाकारतया मार्जिते ॥ एकाशीतिपदपक्षे तु सोमशंभुः ॥ मध्ये नवपदे ब्रह्माणे
पाल्कपदिकाः स्मृताः ॥ षट्पदास्तु मरीच्याद्या दिक्षु पूर्वादिषु क्रमात् ॥ तत्राष्टदलकमलमपि लिखेत् ॥ तदुक्तं महाकपिलपं
चरात्रे ॥ पंचविंशपदे मध्ये ब्रह्माणां स्वच्छयेन कजमिति ॥ कादिमते ॥ सर्वमध्ये यजेत्तस्य क ब्रह्माणां कमलासनं ॥ हेमाभं च चतु
र्वक्त्रं वेदाध्ययनशालिनं ॥ पूजा च पंचभीरजोभिः पदानां पूरणं कृत्वा कार्या ॥ तदुक्तं गौतमीयतंत्रे ॥ उक्तानामिति देवानां प
दान्या पूर्यं पंचभिः ॥ रजोभिस्तत्र थोतेभ्यः पायसान्नैर्बलिं हरेत् ॥ पायसैर्मधुरैः सर्वान्संयजेत्मधुरान्वितैः ॥ तत्तद्वर्णमति
मान् पूजयेद्दोषशांतये ॥ दिव्यसारस्वते ॥ मध्ये पदानां नवकं मार्जयित्वा प्रपूजयेत् ॥ सितेन रजसा भूयस्तद्दिक्षु चतसृष्वपि
षट्कं संमार्जयेद्रजसा रक्तेन परिपूरयेत् ॥ शिष्टानि च पदान्यत्र यथास्थानं प्रकल्पयेत् ॥ विदिक्त्रयाणि तन्मध्ये ब्रह्माणां संप्रपूज

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना॰भ॥ येत्॥ ब्रह्मपूजाविधिर्यथा॥ कर्णिकायां मण्डूकादिपरतत्त्वान्तं केसरेषु मध्ये वाणिमादि सर्वसिद्ध्यन्तां नव पीठशक्तीः सर्वज्ञान
॥ १५॥ क्रियाव्यक्तकमलासनाय योगपीठाय नमः॥ इति मध्ये पीठं संपूज्य॥ तत्र यथोक्तब्रह्माणमावाह्य नमो ब्रह्मणा इति मंत्रेणा
पंचोपचारादिभिर्ब्रह्माणं पूजयेत्॥ ततस्तत्परिवारत्वेन अन्यानपि पूजये॥ तेषां ध्यानं तंत्रान्तरे॥ उक्तानां सर्वदेवानां स्व
रूपं च निगद्यते॥ अक्षमालास्रुवं दक्षे वामे दंडकमंडलुं॥ दधानमष्टनयनं यन्मध्ये वृजासनं॥ सर्वे चतुर्भुजा देवा वाम
देहे व्यवस्थिताः॥ कृतांजलिपुटा ऊर्ध्वखड्गखेटकपाणयः॥ ब्रह्माणं संनिरीक्ष्यन्ते तद्वक्त्राभिमुखाश्च ते॥ स्वस्वस्थानस्थिता
श्चैव साधारणमुदाहृतं॥ मरीचिः श्वेतवर्णः स्याद्विवस्वान्रक्तवर्णकः॥ शांतकुंभनिभो मित्रः कृष्णवर्णस्तु भूधरः॥ स
विता नीलवर्णाभः सावित्रो धूम्रविग्रहः॥ इन्द्रश्चारुणवर्णाभ इन्द्रजयस्तथा॥ रुद्रः प्रवालसदृशः पीतो रुद्रजय
स्तथा॥ आपो गोक्षीरधवल आपवत्सो जयाद्युतिः॥ ईशानः क्षीरधवलः पर्जन्यो जनसंनिभः॥ जयंतो जनसंकाशो महेंद्र
श्यामलद्युतिः॥ आदित्यो रक्तवर्णः स्यात्सत्यकश्चित्रवर्णकः॥ भृशो वंधूकपुष्पाभः कुंभेदाश्चांतरीक्षकः॥ उद्यद्दिनकराभो
ग्निः पूषा रक्ताङ्कसंनिभः॥ वितथश्चेन्द्रचापाभो विद्युद्वर्णो गृहरक्षकः॥ यमश्चांजनसंकाशो गंधर्वः पद्मरागवत्॥ भृग ॥ ल्म॥
राजस्तु भृंगाभो मृगो जीमूतसंनिभ॥ निऋतिः पावकाभश्च पीतो दौवारिकः स्मृतः॥ सुग्रीवो नीलकंठाभश्चन्द्राभः पुष्पदं ॥ १५॥
तकः॥ वरुणः स्फटिकाभो गोभृंगाभश्चांवरो मतः॥ शोषश्चोत्पलसंकाशो रोगश्चैवेन्द्रनीलवत्॥ वायुः कृष्णाभ्रवर्णः स्या

24

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्नागः शंखेन्दुसंनिभः ॥ भरुवा मौक्तिकसंकाशो भस्माटः श्वेतपद्मवत् ॥ सोमः स्फटिकसंकाशो ऽर्गलोरक्तोऽनलद्युतिः ॥ दितिकु
न्देन्दुधवला कपिला वादितिः स्मृता ॥ वरकी शंखसदृशी विदारी पावकद्युतिः ॥ पूतना हिमसंकाशो मेघाभा पिलपिच्छकी
खड्गं वपानपात्रं वकुरिकां कर्त्तरी तथा ॥ दधाना भीमरूपास्ता राक्षस्यः परिकीर्त्तिताः ॥ सितो रक्तश्च पीतश्च कृष्णाः स्कंदादि
काग्रहाः ॥ वज्रशक्तिं वरखड्गं वपाशैर्वविकृतानना: ॥ दधाना भीषणाः प्रोक्ता ग्रहाः स्कंदादिकाश्च ते ॥ अत्र प्रतिदेवतं वलि
द्रव्यभेदा मंत्राश्चोक्ताः ॥ महाकपिलपंचरात्रे गौतमीयतंत्रे ॥ पायसोदनलाजैश्च युक्तं धूपप्रसूनकैः ॥ अन्नादिभिश्च संयु
क्तं माषभक्तादिमंडितं ॥ गृहाणेमं वलिं ब्रह्मन् वास्तुदोषप्रशान्तये ॥ गंधादिशर्करायूपपायसोपरिसंयुतं ॥ आर्य्यकाख्य
गृहाणेमं सर्व्वदोषप्रशान्तये ॥ चंदनार्घ्यर्चितं नाथ कर्पूरागुरुमंडितं ॥ विवस्वन् वै गृहाणेमं सर्व्वदोषप्रशान्तये ॥ सक्तुकं या
वकं नाथ पुष्पादिसुसमन्वितं ॥ गृहाणेमं वलिं हर्य्यम्नि शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ माषौदनं समांसं च गंधादिक्षीरसंयुतं ॥ गृहाणेमं महीभृत्त्वं
सर्व्वदोषप्रशान्तये ॥ एवं मध्ये तु संपूज्य ईशानादि वलिं हरेत् ॥ एतेन पूजाया माग्नेयादिक्रमेपि वला वीशानादिक्रमः ॥ अन्यत्रापि ॥
ईशानादिदक्षिणावर्त्ती वलिः सामान्यभाषितः ॥ सर्व्वेषां खलु वास्तूनां विशेषः पदनिर्णयः ॥ क्वचित्तु पूजापि तथैवोक्ता ॥ ईशकोणादि
प्रसुरान् पूजयेच्च विधानतः ॥ तथा ॥ ईशानादिचतुःकोणसंस्थितान् पूजयेद्बुध इति ॥ तथा ॥ क्षीरखंडसमायुक्तं पुष्पादिभिरलंकृ
तं ॥ गृहाणेमं वलिं ह्यय माप शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ दधीदंपुडसंमिश्रं गंधादिभिः सुसंयुतं ॥ गृहाणेमं वलिं वत्स विघ्नं च प्रशान्तये ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

|| ना.भ || पुष्पादिकृशपानीयंशर्करागुरुवासितं ॥ सावित्रवैगृहाशोमंशांतिमंत्रप्रयछमे ॥ पिष्टकंसगुडंनाथरक्तगंधादिशोभितं ॥ गृहा
|| १६ || शोमंबलिसूर्यविघ्नमंत्रप्रणाशयः ॥ शीनमन्नंतथापुष्पंकुंकुमादिसमन्वितं ॥ गृहाशोमंबलिंहृयंशाकदेवनमोस्तुते ॥ ओदनं
घृतसंयुक्तंवस्त्रगन्धादिमंडितः ॥ गृहाशोमंबलिंहृयमिंद्रजयनमोस्तुते ॥ पक्वापक्वमिदंमांसंवस्त्रपुष्पादिसंयुतं ॥ गृहाशो
मंबलिंहृयरुद्रदेवनमामिहं ॥ समांसंघृतसंपक्वगंधपुष्पादिसंयुतं ॥ गृहाशोमंबलिंरुद्रजयस्वामिनमोस्तुते ॥ रक्तपुष्पं
समांसंवैरक्तवस्त्रादिसंयुतं ॥ विरूपाक्षवैगृहाशोमरक्षोविघ्नविनाशय ॥ पित्तरक्तास्थिसंयुक्तंरक्तगंधादिमंडितं ॥ गृहाशोम
मूत्रनेत्वंरक्षोविघ्नविनाशयः ॥ सघृतंमाषभक्तंवरक्तगंधादिसंयुतं ॥ बलिंगृहाशार्वत्वंरक्षोविघ्नविनाशये ॥ मांसपुष्पा
दिसंयुक्तंमाषभक्तोपसंयुतः ॥ गृहाशोमबलिस्कंदरक्षोविघ्नविनाशयः ॥ श्वमांसंपिष्टकैर्युक्तंपक्वमांसोदकान्वितं ॥ अर्यमन्
वैगृहाशोमंसर्वविघ्नविनाशय ॥ रक्तमांसोदनंमन्नंगंधधूपसमन्वितं ॥ जंभकत्वंगृहाशोमंरक्षोविघ्नविनाशय ॥ छागक
गान्वितंमांसंवस्त्रगंधादिसंयुतं ॥ पिलिपिछगृहाशोमंरक्षोविघ्नविनाशय ॥ घृतेनसाधितंमांसंवस्त्रगंधादिसंयुतं ॥ चरकि
त्वंगृहाशोमंरक्षोविघ्नविनाशय ॥ सघृतंवाक्षतंतन्त्रवस्त्रगंधाद्यलंकृतं ॥ गृहाशोमंबलिंत्वीशावास्तुदोषापहारकं ॥ उत्पलं || राम ||
पायसैर्युक्तंवस्त्रादिकसमन्वितं ॥ गृहाशोमंबलिंहृयंमेघराजनमोस्तुते ॥ पंचहस्तंसुपीतंवध्वजंभक्तादिमंडितं ॥ गृहाशो || १६ ||
मंबलिंहृयंजिष्णुभूतनमोस्तुते ॥ ओदनंघृतसंपूर्णंपंचरत्नादिमंडितं ॥ गृहाशोमंबलिंहृयंदेवराजनमोस्तुते ॥ रक्तपुष्प

25

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तेभक्ष्यैस्रग्गंधादिभिर्युतं ॥ गृह्णातोमं वलिं ह्यं भास्कराय नमोस्तुते ॥ वितानं धूम्रवर्णाभं गंधादिकसुशोभितं ॥ रक्तपुष्पं गृह्ण
तोमं वलिं सत्यनमोस्तुते ॥ इदं तु मांसभक्ष्यं वैवस्त्रगंधादिपूजितं ॥ गृह्णातोमं पूषवलिं वास्तुदोषंविनाशय: ॥ इदं तु साद्वलं मांसं
नैवेद्यादिसुसंयुतं ॥ गृह्णातोम वलिं ह्यं व्योम शांति प्रयछमे ॥ सुवर्णपिष्टकं चाथ वस्त्रगंधादिभिर्युतं ॥ घृताक्तं गृह्णातोमं स
वजिह्व नमोस्तुते ॥ क्षीरलाजसमायुक्तं गंधपुष्पादिसंयुतं ॥ गृह्णातोमं वलिं ह्यं पूषदेव नमोस्तुते ॥ मांसौदनं गंधमाल्ययुतं व
स्त्रादिभूषितं ॥ वितथे मं वलिं गृह्ण वास्तुदोषं विनाशय ॥ मत्स्यमांसयुतं भक्ष्यं गंधपुष्पाद्यलंकृतं ॥ यमराज गृह्णातोमं वलिं शां
तिं प्रयछमे ॥ पक्वमांसौदनं नवनीतं वस्त्रादिमंडितं ॥ प्रीतिकरं गृह्णातोमं गृहरक्ष नमोस्तुते ॥ नानागंधसमायुक्तं रक्तधूपा
दिभिर्युतं ॥ वलिं गृह्णातो गंधर्व सर्वदोषप्रणाशय ॥ इमां तु शाकुनीं जिह्वामाषभक्तोपरिस्थितां ॥ गृह्णातोम भृंगराज वलिं शांतिं
प्रयछमे ॥ सर्वं तिलघृतोपेतं गंधपुष्पादिभिर्युतं ॥ गृह्णातोमं वलिं ह्यं मृगदेव नमोस्तुते ॥ शर्करामंडितं खंडवस्त्रगंधाद्यलं
कृतं ॥ प्रीतो वलिं गृह्णातोमं रक्षोराज नमोस्तुते ॥ चन्दनागुरुकारवंडं वस्त्रगंधादिभिर्युतं ॥ गृह्णातोमं वलिं ह्यं दौवारिक नमो
स्तुते ॥ इदं तु पायसं नाथ गंधपुष्पादिमिश्रितं ॥ सुग्रीव वै गृह्णातोमं वलिं शांतिं प्रयछमे ॥ यवाग्वलंकृतं दुग्धं भक्तोपरिस
मर्पितं ॥ गृह्णातोमं वलिं ह्यं जलदेव नमोस्तुते ॥ मासभक्ष्यं कुशलं वघृतं गंधादिसंयुतं ॥ पुष्पदंत गृह्णातोमं वास्तुदोषं प्र
णाशय: ॥ मधुना साधितं पिष्टं गंधाद्यै रूपशोभितं ॥ वलिं गृह्णातोसुरेन्द्र सर्वदोषं प्रणाशय ॥ घृतवान्नसमायुक्तं कर्पूरादि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ वा·भ ॥
॥ १७ ॥

समन्वितं ॥ गृहाणेमं वलिं शोघसर्वशांतिं प्रयच्छ मे ॥ यवान्नं तंडुलं नाथं गंधपुष्पादिशोभितं ॥ गृहाणेमं वलिं रोगसर्वदोषप्र॰
णाशाय ॥ सघृतं मंडकं वेदमन्त्राद्यैरूपशोभितं ॥ गृहाणेमं वलिं हृष्ट मृगवाहन नमोस्तु ते ॥ इदं तु कृशरान्नं मेतुध्व गंधादिसाधि
तं ॥ पाताले सुगृहाणेमं विघ्नमंत्रप्रणाशाय ॥ नारिकेरोदकं भक्तं पीतवस्त्रादिसंयुतं ॥ गृहाणेमं वलिं सुरव्यवास्तुदोषं प्रणाश
यः ॥ दधिगंधादिभिर्युक्तं पीतपुष्पसमन्वितं ॥ वलिं प्रगृह्यतां सोम सर्वदोषप्रणाशाय ॥ ओदनं घृतसंमिश्रं गंधपुष्पसमन्वि
तं ॥ गृहाणेमं वलिं हृष्टं भल्लाटक नमोस्तु ते ॥ माषान्नं तु घृताभ्यक्तं गंधपुष्पादिमंडितं ॥ गृहाणेमं वलिं हृष्ट मंगलाख्य नमो
स्तु ते ॥ क्षीरखंडसमायुक्तं नानापुष्पोपशोभितं ॥ दैत्यमातर्गृहाणेमं सर्वदोषं प्रणाशय ॥ पोलिकां मधुसंमिश्रां वस्त्रगंधा
दिसंयुतां ॥ गृहाणेमं वलिं हृष्ट देवमातर्नमोस्तु ते ॥ स्वर्गपाताल मर्त्येषु ये देवा वास्तुदेवताः ॥ गृह्णंत्विमं वलिं हृष्टं तु स्थापयंतु
स्वमंदिरे ॥ मानरो भूत वेतालाये चान्ये वलिकांक्षिणः ॥ विष्णोः पारिषदा ये च तेपि गृह्णंत्विमं वलिं ॥ पितृभ्यः क्षेत्रपालेभ्यो
वलिं दत्वा प्रकामतः ॥ अभावाद्युक्तमार्गस्य कुशपुष्पादिभिर्यजेत् ॥ प्रयोगसारे ॥ वास्तुशेषक्रियाभूतः सर्वरक्षाविभूतिकृ
त् ॥ भूतप्रीतिप्रदश्चास्मिन् दिशावलिहदीर्यते ॥ दिक्पालपरिषत्सर्वभूतानुद्दिश्य नामभि ॥ पूजाविसर्जनानातयत् स विज्ञेयो ॥ राम ॥
दिशावलिः ॥ दध्यंकुरजनीपुष्पलाजसक्तुतिलौधसा ॥ ऽद्वेणावितरेद्दिक्षु वलिं दिक्क्रमयोगतः ॥ सुराणां तेजसां चैव यक्षाणां रा ॥ १७ ॥
क्षसामपि ॥ तथा जलानां प्राणानां नक्षत्राणां च तत्तु नः ॥ विधानामधिपानां च नाम्नाथोक्त्वा वलिं हरेत् ॥ सर्वांहत्पदं प्रोक्त्वा परि

26

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वारायणात्मके ॥ तत्यार्घदेयश्च ततः सर्वेभ्यइति संपुतं ॥ भूतेभ्यश्चक्रमाद्दद्यः प्रादक्षिण्यात्क्षिपेद्बलिं ॥ द्विषद्भिशाचवेतालरक्षो
रक्षार्थिनामिह ॥ दिशाबलिविशेषेण सर्वसंपत्समृद्धिदः ॥ वास्तोष्पते प्रतीहि भूतक्रोहेत्रहप्रवेशेच ॥ चितनेव शांतिहोमे दिशा
बलिः क्षिपेद्भयोक्तव्यः ॥ विसर्जनमत्रस्तु तेत्रांतरे ॥ यांतु देवगणाः सर्वे पूजामादाय पार्थिवी ॥ इष्टकामसमृद्ध्यर्थं पुनराग
मनायचेति ॥ अत्रायं क्रमः ॥ वास्तुमंडलं लिखित्वा रजोभिः पदानि परिपूर्य मध्ये अष्टदलकमलं वक्ष्यमाणरीत्या निर्माय तत्रोक्त
प्रकारेण ब्रह्माणं ध्यात्वा तत्तत्पदेषु तत्तद्देवताश्च संपूज्य ॥ पूर्वदिशि कुंडं स्थंडिलं वा निर्माय ॥ तत्र वक्ष्यमाणक्रमेणाग्निमुपस
माधाय मंडलाद्ब्रह्मादिदेवतानां त्रावायुब्रह्मणोष्टोत्तरशतमन्येभ्यो दशदशाहुतीर्दत्वा पूर्णाहुतिं विधायः ॥ पुनर्मंडले देवा
नानीय तेभ्यो यथोक्तद्रव्यैर्यथोक्तमंत्रैश्च बलिं दिशाबलिं च विधाय पुनस्तान्समभ्यर्च्य उक्तमंत्रेण विसर्जयेत ॥ तत आचार्याय
दक्षिणां दत्वाशिष्यसंप्रणमेदिति ॥ इति वास्तुयागविधिः ॥ ॥ अथमंडपरचनार्थं पूर्वादिदिक्ज्ञानोपायः ॥ तत्रराजे ॥ भानो
र्गत्यादिशोज्ञात्वाकुर्यात्कर्माणिदेशिकः ॥ वास्तुवैषम्यतोयत्र सम्यक्तन्नज्ञायते ककुप् ॥ तत्रशंकुं प्रतिष्ठाप्यज्ञानीयाद्धक्कोदि
क्स्थितिं ॥ तकृत्यादिकपरिज्ञानं शृणु वक्ष्येयथाविधि ॥ सुसमे भूतले कृत्वा वृत्तं प्रमाणरूपतः ॥ तन्मध्यविंदौ शंकुं तु स्थाप
येद्द्वादशांगुलं ॥ भग्रछायाद्वयं वृत्ते पूर्वापरद्वये ॥ पूर्वापराह्नयोः कृत्वा चिह्ने तन्नाम भिन्नस्तथा ॥ स्वसमानपरिभ्रान्त्या कृत्वा
वृत्तद्वयं पुनः ॥ तयोः संश्लेषसंजातमत्स्य दक्षोत्तरस्थिते ॥ संधिद्वये च प्राक्पश्चात्सूत्रं मध्ये तु विन्यसेत् ॥ सूत्रं दक्षोत्तरं तेषां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता भ ॥ मध्ये॥ प्रागादिकल्पयेत्॥ क्रियासारेऽपि॥ कृत्वा भूमिं समां तत्र चतुर्हस्तमितं समं। द्वादशांगुलमानोच्चं शंकुं खादिरनिर्मितं॥ अ
॥ १८ ॥ लाभे यज्ञवार्क्षं वा तत्र संस्थापयेत्सुधीः॥ तच्छायासंस्पृशेद्यत्र तन्मध्ये मध्यमं स्मृतं॥ तिर्यक्प्रसारयेत्सूत्रं मध्यया मोत्तरे स्मृ
ते॥ कोणाः स्युरन्ये चत्वारश्चतुःसूत्रप्रसारणात्॥ एवमाशापरिज्ञानं समाख्यातं यथास्फुटं॥ ज्ञात्वैवं मंडपादीनि कुर्यात्सम
कविचक्षणाः॥ ॥ मंडपस्तु त्रिविधः॥ उत्तमाधममध्यमभेदात्॥ तदुक्तं प्रतिष्ठासारसंग्रहे॥ स्वल्पो द्वादशहस्तोऽयं द्विद्वि
स्ताततः क्रमात्॥ सोमशंभावपि॥ मंडपोऽर्ककरोऽथवा॥ द्विहस्तोत्तरयावृद्धाः षोडशाः स्युर्मंडपाः शुभाः॥ महाकपिलपंच
रात्रेऽपि॥ हस्तांस्तु द्वादशारभ्य क्रमाद्वौ द्वौ प्रवर्धयेत्॥ एवं वर्ध्मभिवृद्धिं विधायेत्थं रचयेद्यागमंडपं॥ नवहस्तं पंचहस्तं त्रिह
स्तं वा यथामतीति॥ गौतमीयतंत्रवचने॥ नवहस्तं पंचहस्तमित्यनेन चतुर्दशहस्तो नवहस्तं त्रिहस्तमित्यनेन द्वाद
शहस्तो मंडप उक्तः॥ तथा॥ पंचभिः सप्तभिर्हस्तैर्नवभिर्वा मतं तरमिति॥ शारदायामपि पंचभिः सप्तभिरित्यनेन द्वाद
शहस्तः पंचभिर्नवभिरित्यनेन चतुर्दशहस्तः सप्तभिर्नवभिरित्यनेन षोडशहस्तो मंडप उक्तः॥ तथा॥ अचलदेमि 27
नमंत्रस्क मंडपं ममसृणा वेदिकमारचयेन्न नइतिक्रमदीपिकायामपि॥ अचलानां सप्तानां हेत्वर्थं यं तेन चतुर्दशहस्तास्तस्य ॥ राम ॥
रिमितमित्यर्थः॥ यथाश्रुतेऽष्टकवेदीकृतिकृत्प्रवरणाय नुपपत्तेः॥ यत्तु राज्ञां होमाभिषेकादिप्रयोगार्थं तु मंडपं ॥ १८ ॥
विदध्यात्तु नवहस्ते न विस्तारायामसंयुतमिति तंत्रराजवचनं तद्दीक्षातिरिक्तकर्मोपयुक्तमंडपपरं प्रथमार्धं तथैवोक्तेः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सिद्धान्तशेखरे ॥ स्थलादर्कांगुलोच्छ्रायं मंडपस्थलमीरितं ॥ महाकपिलपंचरात्रे तु ॥ उच्छ्रायो हस्तमानं स्यात्तु समं च सुशोभन
मित्युक्तं ॥ शारदायां ॥ षोडशस्तंभसंयुक्तं चत्वारस्तेषु मध्यगाः ॥ अष्टहस्तसमुच्छ्रायाः संस्थाप्या द्वादशाभितः ॥ पंचहस्तप्रमा
णास्ते निर्दिष्टा ब्रह्मजवः शुभा ॥ तन्त्रेष्वमासंनिखनेत्सीदिग्मानं तत्र वित्तमः ॥ नारिकेलदलैर्वा शैशच्छादयेत्तत्समं ततः ॥ अष्टह
स्तेति ॥ इदंच षोडशहस्तमंडपरूपं ॥ मंडपार्धोच्छ्रितान्वेदसंख्याकूडान्वितान्स्तर्थेति पंचरात्रवचनात् ॥ मध्ये वाहिवास्तंभनि
वेशनमाग्नेयादिक्रमेणाकार्ये ॥ स्तंभोच्छ्रायशिलान्यासे सूत्रयोजनकीलके ॥ खननावटसंस्कारप्रारंभो वह्निगोचरः इति व
चनात् ॥ सिद्धान्तशेखरे ॥ मध्ये स्तंभचतुष्कं स्यात्तन्मध्ये वेदिकामता ॥ तंत्रांतरे ॥ वेदिकोरोपविन्यस्ये स्तंभान्वेदस्वरूपका
न् ॥ पंचरात्रे ॥ सारदारुभवान्स्तंभान्दृढान्कुर्यादृजून्समान् ॥ क्रियासारे ॥ यज्ञीयवृक्षोद्भवो वाक्षुकः स्तंभकर्मणि ॥
अन्यविशुष्कवृक्षा वा भवेयुर्नाम्यभूरुहाः ॥ गृहशाल्यः स्वयंशुष्कः कुटिलश्चपराननः ॥ असौम्यभूमिजनितः संत्याज्यः स्तंभ
कर्मणि ॥ मध्यमाधमयोर्द्वादशाङ्कस्तंभप्रमाणाङ्गैराशिकेनानेय ॥ पंचमांसन्यसेन्मौसर्वसाधारणो विधिरिति वास्तुशास्त्रव
चनात् ॥ पंचमांसे नवा वा खातं सर्वेषां वशिवोदितमिति सिद्धान्तशेखरवचनाच्च खननं सर्वमंडपस्तंभानां पंचमांशेन चेव ना
रिकेलदलैरित्याद्युपलक्षणं कटैः सच्छिद्रसंछाद्या विजयार्थाः स्तु मंडपा इति वास्तुशास्त्रवचनात् ॥ मंत्रमुक्तावल्यां ॥ दिक्षु
द्वाराणि चत्वारि विदध्यात्पंच मांशनः ॥ पंचरात्रे ॥ कनीयसि स्यादेकं वतुरंगुलवृद्धितः ॥ मध्यमोत्तमयोर्द्वारमिति न्यसे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ ॥
॥ १९ ॥

मनोहरं ॥ हस्तमानेन मंडपाद्बहिर्द्वारेषु तोरणाचतुष्टयं कुर्यात् ॥ तदुक्तं ॥ मंडपद्वारबाह्ये च वेदिमानेन दिक्क्रमात् ॥ प्लक्ष-
मौदुम्बरञ्चाश्वत्थं तोरणं न्यसेद्दिशि ॥ सोमशंभुः ॥ प्लक्षोदुम्बरकाश्वत्थवटजास्तोरणाः क्रमात् ॥ पूर्वादितो विधानं वा यद्वा य-
त्नविपर्ययः ॥ अलाभादेकमेवैषां सर्वाशासु निवेशयेत् ॥ सिद्धान्तशेखरे ॥ एकमेषामलाभे स्यात्तदभावेज्ञामीडुमः ॥ जंबू-
खदिरसाराश्च तालावा तोरणास्मृताः ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ देवास्तोरणरूपेण संस्थितास्तत्र मंडपे ॥ विघ्नविध्वंसनार्थं
च रक्षार्थं त्वध्वरस्य च ॥ न्यसेन्न्यग्रोधमैन्द्र्यां तु याम्यां चौदुम्बरं तथा ॥ वारुण्यां पिप्पलं चैव कौवेर्यां प्लक्षकं न्यसेत् ॥ सुशोभनं
तु पूर्वस्यां सुश्रवेत्यादि मंत्रितं ॥ इषेत्वेति च मंत्रेण सुभद्राख्यं तु दक्षिणे ॥ सुकर्माख्यं तु वारुण्यां सामवेदादिकेन तु ॥ शन्नो
देवीति मंत्रेण सुहोत्रं तूत्तरे न्यसेत् ॥ शारदायां ॥ द्वारेषु तोरणानि स्युः क्रमात्क्षीरमहीरुहां ॥ स्तंभोच्छ्रायः स्मृतस्तेषां स-
प्तहस्तैः पृथक्पृथक् ॥ दशांगुलप्रमाणेन तन्मरीणाह ईरितः ॥ तिर्यक्फलकमानं स्यात्स्तंभमानार्धमानतः ॥ शूलानि क-
ल्पयेन्मध्ये तोरणे हस्तमानतः ॥ सप्तहस्तैरित्युत्तममंडपपक्षे ॥ यद्वास्तुशास्त्रे ॥ पंचहस्तप्रमाणास्ते विस्तारेणाद्विहस्तकाः ॥ ष-
डंगुलादिवृद्ध्यादि सप्तहस्तास्तथोत्तमे ॥ षडंगुलादीति ॥ तेन अधममंडपे तोरणस्तंभयोरन्तरालभूमिर्द्विहस्ता ॥ मध्यमे ष-
डंगुलाधिकद्विहस्ता ॥ उत्तमे द्वादशांगुलाधिकद्विहस्ता ॥ एतेन मंडपभेदेन तिर्यक्फलकमानमप्युक्तं भवति ॥ अधमो-
त्तमयोः पंचसप्तहस्तोच्छ्रायकथनान्मध्यमे षड्हस्तोच्छ्रायतोक्ता भवति ॥ पिंगलामते ॥ शूले न विहिता कार्या द्वादशांगुलमस्त-

28
॥ ताभ ॥
॥ १९ ॥

के ॥ अग्रवेमध्यशृंगं स्यात्किंचिद्वक्रं च पक्षयोः ॥ उभयं तन्तमाख्यातं अंशुलं रोपयेत्तदा ॥ क्रियासारे ॥ तोरणां घटयित्वैव मूर्द्ध
भूलत्रयं न्यसेत् ॥ भूले नवांगुलं दैर्घ्यं तुरीयांसे न विस्तृतिः ॥ शेषाणां चांगुलाहृद्धिर्वै पंचांगुलहानितः ॥ अयं वज्रत्रिशूलवि
न्यासः शैवशाक्तादौ ॥ वैष्णवे तु विशेषो वास्तुशास्त्रे ॥ मत्स्यके तु दशांशेन शंखचक्रगदांबुजं ॥ प्रागादिक्रमयोगेन न्यसेत्तेषां
मुदारुजं ॥ शारदायां ॥ दिक्षु ध्वजान्निवध्नीयाल्लोकपालसमप्रभान् ॥ वितानदर्भमालाद्यैरलंकुर्वीत मंडपं ॥ प्रतिष्ठासारसं
ग्रहे ॥ पीतरक्तादिवर्णाश्च पंचहस्ता ध्वजाः स्मृता ॥ द्विपंचहस्तैर्दंडैस्तैर्वंशजैः संयुता मता ॥ द्विपंचहस्ते दशहस्ते ॥ अन्यत्रा
पि पंचहस्ता ध्वजाः कार्या वै पुंल्ले न द्विहस्तकाः ॥ दंडश्च दशहस्तः स्याद्दृष्टदिक्षु वितान्न्यसेत् ॥ हयशीर्षपंचरात्रे ॥ ध्वजेन र
हितेन त्वत्र मंडपेन तु वृथा भवेत् ॥ पूजाहोमादिकं सर्वं जपाद्यं यत्कृतं तु वै ॥ रक्षके न विना यद्वत्क्षेत्रं न स्यति क्षेत्रिणा ॥
ध्वजं विना देवगृहं तथा नश्यति सर्वथा ॥ विघ्नपारिषदाः क्रूराः कूष्माण्डाद्यास्तु ये स्मृताः ॥ पूजादिकं तु गृह्णंति देवद्वारानरक्षि
तं ॥ तस्माद्ध्वजास्तु देवस्य मंडपे पूज्वलप्रभान् ॥ नश्यंति सर्वे ते वार्करश्मिभिन्नं तमो यथा ॥ सिद्धांतशेखरे ॥ चूतपल्लवमाला
ढ्यं वितानैरुपशोभितं ॥ विचित्रवंशसंछन्नं तुलास्तंभविभूषितं ॥ सफलैः कदलीस्तंभैः क्रमुकैर्नारिकेलजैः ॥ फलैर्नाना
विधैर्भोज्यैर्दर्पणैश्चामरैरपि ॥ भूषितं मंडपं कुर्याद्रत्नपुष्पसमुज्वलं ॥ हयशीर्षपंचरात्रे ॥ दर्पणैश्चामरैर्घंटैः स्तंभान्वस्त्रैर्वि
भूषयेत् ॥ कलशैर्घटिकाभिश्च साधारैः कर्करैस्तथा ॥ तत्र प्रतितोरणां एकैकः कलशः स्थाप्यः प्रतिद्वारपार्श्वयोर्द्वयोः प्रतिकोणां

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰४ ॥
॥ २० ॥

चैकैकः॥ तदुक्तं॥ गंधपुष्पांबरोपेतान् कुंभांस्तेषु विनिक्षिपेत्॥ तेषु तोरणोष्ठ॥ कुंवधरां वा कलितं वसिष्ठशं तेषु पूजयेत्॥
मंडपस्य तु कोणस्थकलशेषु क्रमादमी॥ अमृतो दुर्जयश्चैव सिद्धार्थो मंगलस्तथा॥ पूज्या द्वारस्थकुंभेषु शक्राद्यास्त्वन्यतन्त्रमे
अन्यत्रापि॥ मंडपे कलशौ द्वौ द्वौ द्वारे द्वारे निवेशयेत्॥ गालितोदकसंपूर्णौ वस्त्रपल्लवशोभितौ॥ शारदायां॥ तत्त्रिभागमिते
क्षेत्रे ऽरत्निमात्रसमुच्छ्रिता॥ चतुरस्रां ततो वेदीं मंडलाय प्रकल्पयेत्॥ अन्यत्रापि॥ ततो मंडपमध्यं तु त्रिशगां परिकल्पयेत्॥
पूर्वादिषु क्रमात्तस्य मध्यभागे तु वेदिका॥ सिद्धांतशेखरेपि॥ नवांशं मंडपं कृत्वा मध्यांशे वेदिका मता॥ अरत्निमात्रसमुच्छ्रि-
तो हस्तमात्रोन्नता॥ नैश्चतुर्भिर्भवेत्तुष्टिर्वितस्तिभिस्त्रिभिर्गुरौ॥ अरत्निमत्र हृदये तस्माद्धस्तस्य हृद्यतः शिवे॥ इति तंत्रराजव-
चनेनारत्निहस्तशब्दयोः पर्यायतोक्तेः॥ तत्रैव॥ तत्त्रिभागैकभागतः॥ विदध्यान्मध्यतो वेदीं करमात्रसमन्वितामित्युक्ते-
श्च॥ मंत्रमुक्तावल्यामपि॥ इष्टकाभिर्मृदा वापि वेदी दर्पणसंनिभा॥ राजहस्तोच्छ्रया कार्या विदुषा सिद्धिमिच्छता॥ क्रियासारे-
पि॥ त्रिभागं मंडलं कृत्वा मध्यभागस्य वेदिका॥ हस्तमानेन तुत्सेधं चतुरस्रं समं यथा॥ तथा॥ वक्रपार्श्वाक्षिन्नमध्या परूषा
दृगशोभना॥ मानहीनाधिका या सा कर्तुः कर्मविनाशिनी॥ मंडपान्यथाभावे दोष उक्तः॥ क्रियासारे॥ अनुक्तसाधनैः क्रू-
रो यदि वा कुटिलाकृतिः॥ मानाधिकोथवा न्यूनो मंडपः कर्तृनाशनः॥ आख्यातसाधनैः कॢप्तः शोभनः सममानकः॥ मनो-
ज्ञो मंडपो यो सौ कर्म कर्तुः शुभावहः॥ इति मंडपलक्षणं॥ ॥अथ कुंडानि॥ शारदायां॥ प्राक्प्रोक्ते मंडपे विदधान् वेदिकाया

29

॥ राम ॥
॥ २० ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वहिस्त्रिधा ॥ क्षेत्रं विभज्य मध्यांशे पूर्वादि परिकल्पयेत् ॥ अष्टास्वाशासु कुंडानि रम्याकाराण्यनुक्रमात् ॥ चतुरस्रं योनिमर्द्धचंद्रं
त्र्यस्रं सुवर्तुलं ॥ षडस्रं पंकजाकारमष्टास्रं तानि नामतः ॥ आचार्यकुंडं मध्ये स्याद्गौरीपतिमहेन्द्रयो ॥ सिद्धांतशेखरे ॥ पुरंदरे
शयोर्मध्ये वृत्तं वा चतुरस्रकं ॥ तदाचार्यविनिर्दिष्टमिति ॥ क्रियासारे ॥ वृत्तं वा चतुरस्रं स्यान्मध्यस्थानं वृषेशयो ॥ ॥ अथ च
तुरस्रकुंडं ॥ तंत्रराजे ॥ प्राक्प्रत्यक्सूत्रमास्फाल्य तन्मध्ये विन्दुकल्पनं ॥ कृत्वा तत् पूर्वतः पश्चाद्द्वादशांगुलमानतः ॥ परं
प्रसृत्य तत्रापि विदध्याच्चिह्नयुग्मकं ॥ प्राक्प्रत्यक्चिह्नमानेन तयोरेवावलंबनतः ॥ दक्षिणोत्तरतो हंसपदे कृत्वा ततस्तयोः
प्रसार्य सूत्रं तत्रापि मार्जयित्वोक्तमानतः ॥ ततस्तदग्रारणालेत्य मध्ये विन्दुस्यमानतः ॥ कुर्याद्धंसपदे कोणेष्वभितस्तेषु पात
येत् ॥ चतुष्टयं तु सूत्राणां चतुरस्रं भवेत्समं ॥ तस्मिन्नन्यानि कुंडानि वडामि तव मानतः ॥ गौतमीयतंत्रे ॥ पूर्वापरायत
सूत्रं हस्तमानं प्रसार्य च ॥ तस्याग्रयोर्मत्स्ययुग्मं कुर्यात्स्पष्टं यथा भवेत् ॥ द्विभागीकृत्य तन्मत्स्यं पातयेद्दक्षिणोत्तरं ॥ तदग्र
योर्मत्स्ययुग्मं कुर्यात्स्पष्टं यथा भवेत ॥ चतुर्दिक्षु चतुः सूत्रं पातयेत्तत्प्रमाणतः ॥ चतुरस्रं चतुःकोष्ठं भवेदतिमनोहरं ॥ कोणा
स्रत्र्यदयं दद्यात्प्रमाणं तेन लक्षयेत् ॥ चतुरस्रं भवेत्कुंडं सर्वलक्षणलक्षितं ॥ तथा ॥ अनेन जनयेत्सर्वकुंडानि मनुवित्तमः
शारदायां ॥ चतुर्विंशत्यंगुलाद्यो हस्तं हस्तविदो विदुः ॥ कर्तुर्दक्षिणहस्तस्य मध्यमांगुलिपर्वणः ॥ मध्यस्य दैर्घ्यमानेन मानां
गुलिमुदीरितं ॥ अत्रभूवदनसमासो धमध्यमं लंवेन संगृणाये दिन्दुक्रेशीत्याच द्भुसप्रत्याधिकपंचशतांगुलानि ॥ ५७६ ॥ ह

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥
॥२१॥

स्तमात्रकुंडस्य क्षेत्रफलं॥ द्विहस्तादौ तद्द्विगुणादि॥ एकहस्तकुंडकर्णसूत्रेण द्विहस्तकुंडमध्यसूत्रं॥ एवं तत्कर्णसूत्रेण चतुर्हस्तकुंड
मध्यसूत्रमवगंतव्यं॥ एवमग्रेपि॥ तदुक्तं गौतमीयतंत्रे॥ कर्णसूत्रप्रमाणेन द्विहस्तं कुंडमुद्धरेत्॥ सर्वकुंडेषु सर्वत्र वर्धयेद्विधि
नामुना॥ इति॥ वस्तुतस्त्वेकहस्तक्षेत्रफलं द्विगुणत्रिगुणादिकृत्वा तन्मूलमानीय द्विहस्तत्रिहस्तादिकुंडमध्ये सूत्रपरिमाणं
ज्ञेयं॥ मूलानयनप्रकारस्तु॥ लीलावत्यां त्यक्त्वान्त्याद्विषमात्कृतिं द्विगुणयेन्मूलं समे तद्धृते त्यक्त्वा लब्धकृतिं तदाद्यविषमान्मूलं
द्विनिघ्नं न्यसेत्॥ पंक्त्यां पंक्तिहृते समेऽन्यविषमात्त्यक्त्वाप्तवर्गं फलं पंक्त्यां तद्द्विगुणं न्यसेदिति मुहुः पंक्तेर्दलं स्यात्पदं॥ मू
लावशेषकं भेकमष्टघ्नं विकलान्वितं॥ द्विगुणे तद्द्विनिघ्नेन मूलेनाप्तं फलं लभेत्॥ एवमनेन प्रकारेण गणितेन यथाक्र
ममितिज्ञानार्थं वचनात्॥ गणितज्ञाने द्विहस्तादिकुंडमध्ये सूत्रपरिमाणं समभियुक्तैर्बोध्यं॥ यथा॥ विस्तारांगुल
मानमेककरतो यावद्दशस्यात्क्रमात्॥ २४॥ वेदाश्विनो ३४ कुसागराः शरयवोपेताः ४१।५ भुजंगाब्धि ४८॥ निघ्नांबुधिसा
यकाः ५३।६ विषयवसंकेषु ५८।७ धर्तुग्रामष ६३॥ ४ नागांगाश्चययवानि ६७।७ हत्रिन्दुनि ७२ यवेनोनाश्च षट्पर्वताः॥
७५॥ ७॥ एवं च॥ चतुर्विंशत्यंगुलान्येकहस्तस्य व्यासः॥ २४॥ चतुस्त्रिंशद्द्विहस्ते ३४॥ एकचत्वारिंशदंगुलानि पंचय
वाश्च त्रिहस्तस्य ४१॥ यव ५ अष्टचत्वारिंशदंगुलानि चतुर्हस्तस्य ४८॥ त्रिपंचाशदंगुलानि षड्यवाश्च पंचहस्तस्य ५३
यव ६॥ अष्टपंचाशदंगुलानि सप्तयवाश्च षड्ढस्तस्य ५८॥ यव ७॥ त्रिषष्टिरंगुलानि चत्वारो यवाश्च सप्तहस्तस्य॥ ६३

30

॥राम॥
॥२१॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

यव॥४॥ सप्तषष्टिरंगुलानि सप्तपञ्चवाश्चाष्टहस्ताः॥६८॥ यव ८॥ द्वासप्ततिरंगुलानि नव हस्ताः॥७२॥ पंचसप्ततिरंगुलानि सप्त
यवाश्च दश हस्ताः॥७५॥ यव ७॥ द्विहस्तादिकुंडानि तु षयोगोपयुक्तानि प्रसंगादुक्तानि॥ दीक्षायामेकहस्तकुंडस्यैवोपयोगा
त्॥ इति चतुरस्रकुंडलक्षणं॥ अथ योनिकुण्डलक्षणं॥ तंत्रराजे॥ तन्मध्यपश्चिमाङ्कोनविकासत्र्यस्रसूत्रकं॥ पूर्वतः पश्चिम
दृढकोष्ठयोर्मध्यदेशतः॥ ततः कोणमानेन तथाप्रामयेन्यस्य चिमात्रकान्॥ उत्तराशावधि तथा दक्षिणाशावधिप्रिये॥ तन्मध्यात्
र्यकसूत्राग्रद्वयावष्टम्भतस्तथा॥ विकाशितत्र्यस्रसूत्रावधिसूत्रद्वयं भवेत्॥ योनिकुण्डमिदं भद्रे साक्षात्तु भयातमम्॥ इति
योनिकुंडलक्षणं॥ ॥अथार्धचन्द्रकुंडलक्षणं॥ यथा॥ चतुःकोणक्षेत्रे जिनलवकमध्यास्थितगुणोविहायाधस्तार्धद्वयगु
परिमाचच्चमतिमान्॥ कलांशेनाशस्योनितगुपरितिर्यक्कृतगुणोभ्रमार्धतन्मानादपि शशिदलं कुंडमिति तु॥ अत्र तांत्रिकवचनानि
विशंवादिक्षेत्रफलकानीति नोक्तानिति॥ व्यासार्द्धवर्गवर्गात् क्षेत्रफलदशगुणान्मूलमितिवचनात्॥ इत्यर्धचंद्रकुंडलक्ष
णं॥ ॥अथ त्रिकोणकुंडलक्षणं॥ अत्रापि तांत्रिकवचनानि विसंवादिक्षेत्रफलकानि॥ क्षेत्रस्य मध्यमगुणो जिनभागभक्ते
श्रोणपोः पृथक्शरलवान् परिवर्ध्य धीमान्॥ अत्रैविनाष्टमलवेदनशाथसत्रेस्ता त्रिस्त्रिभिर्भवति कुंडमिह प्रयुक्तैरित्यभियुक्तादि
शापि समसूत्रतायाः अभावः॥ तस्माद्द्वात्रिंशदंगुलं मध्यमलं च षट्त्रिंशदंगुलं च भवं विधाय सूत्रत्रयदानेन त्रिकोणकुंडं सं
पादनीयं॥ तेन समसूत्रताक्षेत्रतासेत्रफलपूर्णाता च भवतीत्याकलनीयं॥ षट्त्रिंशदंगुलमितां भुवमारचय्य द्वात्रिंशदंगुल

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना·प ॥
॥ २२ ॥

मितं कुंडमध्यलेवं॥ व्यग्रत्रयावधिविधायवसूत्रयुग्मं त्र्यस्रं मनोज्ञ नवमत्रविधेहि कुंडमिति॥ तदुक्तमित्यलवयं॥ इति त्रिको
णकुंडलक्षणं॥ ॥अथवृत्तकुंडलक्षणं॥ षोडशधाकृतमध्यमसूत्रे क्षेत्रपरःपरिवर्धितभागे॥ एककएववततोनरविभ्रान्मे
द्वलकुंडमितिप्रमाणात्स्यात्॥ अन्यानितु वचनानिविसंवादिक्षेत्रफलकानीत्युपेक्षितानि॥ इतिवृत्तकुंडलक्षणं॥ ॥अथ
षट्कोणकुंडलक्षणं॥ क्रियासारे॥ क्षेत्रवस्वंसकं कृत्वा बहिःपार्श्वद्वयेशकौ॥ न्यस्त्वा तेन प्रमाणेन मध्यात्तुल्यं यथान्यसेत्॥
कोणान्यन्यानि चत्वारि पार्श्वयोश्च द्वयं द्वयं॥ षट्सूत्राणि न्यसेत्तेषु तत्तस्मात्षट्कोणकुंडकं॥ सिद्धान्तशेखरे॥ चतुरस्रे समे
क्षिद्वेक्षेत्रमष्टांशकं बहिः॥ अग्रयोर्गर्भसूत्रस्य योजयेत्तत्प्रदेशतः॥ गर्भमध्यप्रमाणेन सूत्रेणाप्रभयंत्रकं॥ गर्भमध्ये बहिर्भागे
विन्यसेद्भ्रमनाद्भवेत्॥ उत्तरे दक्षिणे वा स्ये मत्स्ययोर्द्वितयं ततः॥ मीनेवाष्टांशके मीनेमीनत्र्युग्मे ततः क्रमात्॥ सूत्रषट्कं न्यसे
त्तत्तुकुंडं षट्कोणमीरितं॥ अस्यार्थः श्रीविद्यार्णवे तं वेडिकायां मया व्यक्तीकृत इति नेहोच्यते॥ इतिषट्कोणकुंडलक्षणं॥ ॥
अथपद्मकुंडलक्षणं॥ पद्मकुंडे मध्यसूत्रं चतुर्विंशतिधा भजेत्॥ प्रथमे कर्णिकावृत्तं त्र्यंशवृत्ताधमानतः॥ षडंशवृत्तार्ध
मानप्रमितवृत्ते तु केसराः॥ नवांशवृत्तार्धमाने वृत्ते स्यात्तत्रमध्यभूः॥ द्वादशांशात्तु वृत्तार्धोद्धृतं पत्रार्धभूः स्मृता॥ दलाग्राणां ॥ राम ॥
तु वृत्तार्धं कृत्वा पंचदशांशके॥ न्यूनैः पंचभिरेकांशा चतुःषष्ट्यंशके प्रमान्॥ रेखाग्रेभ्यः पुत्रसीम्नो दलाग्राणि प्रकल्पयेत्॥ ॥ २२ ॥
वचनान्तराणि तु विसंवादिक्षेत्रफलकानीत्युपेक्षितानि॥ तत्र कर्णिकात्र्यंगुलोच्चा षडंगुलव्यासा कार्या॥ तदुक्तं कामिके॥ उक्ते

5 31

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

धेर्नुं ततः ॥ कुर्यात्कर्णिकार्धेशमानतः ॥ इति ॥ इति पद्मकुंडलक्षणं ॥ ॥ अथाष्टकोणकुंडलक्षणं ॥ कुंडेष्टास्त्रे मध्यसूत्रं चतु
र्विंशतिधा भजेत् ॥ एकत्रिदशमासार्धसर्धंशतं तथा च वर्तुलं ॥ तन्मध्ये दिक्षु सूत्रं च दानादष्टास्रकं समं ॥ वचनांतराणि तु विसं(
वादिक्षेत्रफलानि विषमसूत्र प्रतीयादिकानीत्युपेक्षितानि ॥ इत्यष्टकोणकुंडलक्षणं ॥ ॥ एतावत्कुंडकरणाशक्तस्तु चतुरस्र
कुंडमेव वा सर्वत्र कुर्यात् ॥ कुंडानि चतुरस्राणि वृत्तानानाकृतीनि वेत्याम्नायरहस्यस्य ॥ शक्तानि नानिवृत्तानि चतुरस्राणि वा
सदेति सोमशंभोश्च वचनात् ॥ मध्यमस्तु पंचकुंडीपक्षः एककुंडकरणपक्षः कल्पकनिष्ठः ॥ नवपंचाथवैकं वा कर्तव्यं लक्षणा
न्वितमित्याम्नायरहस्यवचनात् ॥ तन्निवेशनमपि तत्रैवोक्तं ॥ विधाने पंचकुंडानामीशाने पंचमं भवेदिति ॥ ज्ञानरत्नाव
ल्यामपि ॥ दिक्षु वेदास्रवृत्तानि पंचमं त्वीशगोचरमिति ॥ नारदीये तु ॥ पश्चाद्यदिश्यते कुंडं चतुष्कं तत्र कर्मणि ॥ वेदास्रम
र्धचंद्रं च वृत्तं पद्मनिभं तथा ॥ कुर्यात्कुंडानि चत्वारि प्रागादिषु विचक्षणः ॥ पंचमं कारयेत्कुंडमीशदिग्गोचरं द्विजेत्युक्तं
एककुंडपक्षे निवेशनमुक्तमाचार्यैः ॥ अथवा दिशि कुंडमुत्तरस्यां प्रविदध्याच्चतुरस्रमेकमेवेति ॥ सोमशंभुनातु ॥ एकं
वाशिवकाष्ठायां प्रतीच्यां कारयेद्बुधः इत्युक्तं ॥ एतच्च कुंडं चतुरस्रं वृत्तं वा कार्यं ॥ तदुक्तं क्रियासारे ॥ चतुरस्रं भवेत्कुंडं वृत्तं कुंडं
मथापि वा ॥ स्थिरार्चने चरार्चायां नित्ये हवनकर्मणीति ॥ पिंगलामतेपि ॥ कुंडमेककरं वृत्तं मेखलाकंठनाभिमत् ॥ नित्येक
र्मणि दीक्षायां शांतौ पुष्टौ मतं शुभमिति ॥ ॥ अथ खातं ॥ शारदायां ॥ यावान् कुंडस्य विस्तारः खननं तावदीरितं ॥ प्रयोगसा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰ भ ॥ रदिक्षमारस्वनयोरपि ॥ चतुरस्रं चतुः कोष्ठं सूत्रे कृत्वा यथा पुरा ॥ हस्तमाने ततन्मध्ये तावन्निम्नाय तं खनेत् ॥ गणेश्वरवि
॥ २३ ॥ मर्शिन्यां ॥ चतुर्विंशाङ्गुलायामं तावत्खातसमन्वितं ॥ यत्तु ॥ हस्तमात्रं खनेत्तिर्यगूर्द्ध्वमेखलया सहेति मोहशूरे ॥ व्यासात्
खातः करप्रोक्तो निम्नतिथ्यंगुले तत्विति विश्वकर्मणि ॥ कुंडं जिनांगुलैस्तिर्यगूर्द्ध्वमेखलया सहेति प्रथमतंत्रे ॥ खातं तु कुंडं
प्रमाणात्स्यादूर्द्ध्वमेखलया सहेति शिक्षान्तशेखरे च प्रोक्तं ॥ तत्तु स्वल्पतरहोमविषयं ॥ सुकुमारमालत्यादिपुष्पहोमविष
यं चेत्यवधेयं ॥ गौतमीये ॥ ततः कुंडं खनेन्मन्त्री यथाशास्त्रविधानतः ॥ स्यन्कासपर्यस्य गात्रं च शिरोदेशं प्रयत्नतः ॥ शिरो
घाते भवेन्मृत्युः पिंडे च पिंडघातनं ॥ उच्छेदुःखसंभूतं कोडे सर्वार्थसाधनं ॥ नागशिरआदिनिर्णयस्तंत्रान्तरे ॥ वास्तुप्रमा 32
णेन तु गात्रकेणा वामेन शेते खलु नित्यकालं ॥ त्रिभिस्त्रिमासैः परिवर्त्तयन्भूमौ तं वास्तुनागं प्रवदंति सिद्धाः ॥ भाद्रादिके वास
वदिक्शिरास्यान्मार्गादिके तु त्रिषु याम्यमूर्द्धा ॥ प्रत्यक्शिरास्यात्खलु फाल्गुनादौ ज्येष्ठादिको वेरशिराः स नागः ॥ ॥ अथ
कंठमानं ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ चतुर्विंशतिभागेन कंठो वै परिकीर्तितः ॥ खातान्वाह्ये गलः कंठः सर्वकुंडेष्वयं विधिः ॥ च
तुर्विंशतिमे भागमंगुलं परिकल्पयेत् ॥ ॥ अथ मेखला ॥ पिंगलामते ॥ खातादेकांगुला मेखलानां स्थितिर्भवेत् ॥ शार ॥ राम ॥
दायां ॥ कुंडानां यादृशं रूपं मेखलानां च तादृशं ॥ वायवीयसंहितायां ॥ मेखलानां त्रयं वापि द्वयमेकमथापि वा ॥ क्रियासा ॥ २३ ॥
रे ॥ नाभियोनिसमायुक्तं कुंडं श्रेष्ठं त्रिमेखलं ॥ कुंडं द्विमेखलं मध्यं नीचं स्यादेकमेखलं ॥ सोमशंभौ ॥ त्रिमेखलं द्विजे कुंडं क्ष

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रियस्याद्धि मेखलं ॥ मेखले कांतु वैश्येष्येति ॥ तत्रैव ॥ कुंडानायश्चतुर्विंशो भागः सोंगुलसंज्ञकः ॥ विभज्यानेन कर्त्तव्या मेखला कंठनाभ
यः ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ कुंडेष्वग्निकान्वाप्याद्वितीयांशं दशकाम्मता ॥ तृतीया द्वादशांशा स्यादिति ॥ योगिनीहृदये ॥ मेखला कुण्ड
मे देवि हस्तादिषु विशेषतः ॥ षरागागार्कांशसंभागैर्मिताः स्युर्गोपिताः शुभाः ॥ तंत्रान्तरे ॥ यायातु मेखला पूर्वा सा सा भूमिरुदाहृता ॥
अत्रवाद्यमारभ्य सर्वत्वं वोध्यं ॥ क्रियासारे ॥ प्रधानमेखलोत्सेधमुक्तमंत्र नवांगुलं ॥ तद्वाह्यमेखलोत्सेधं पंचांगुलमिति स्मृतं
तद्वाह्यमेखलोत्सेधमंगुलद्वितयं क्रमात् ॥ चतुस्त्रिद्व्यंगुलोत्सासो मेखलात्रितयस्य तु ॥ अथोच्चतो क्रिमूलभूमिमवधीकृत्य
लक्षणासंग्रहे ॥ प्रथमा ह्यंगुली याभाउन्नता सा नवांगुलैः ॥ मध्यमा चांगुली वाह्ये तृतीया तु यमांगुलैः ॥ यत्तु सत्वपूर्वकगुणान्विताः क्र
मात् द्वादशाष्टचतुरंगुलोच्छ्रिता ॥ सर्वतोंगुलचतुष्कविस्तृता मेखलाः सकलसिद्धिदा मता ॥ इत्याचार्यैरुक्तं तत्तत्फलविशेषप
रं अत एव ॥ प्रथमा मेखला तत्र द्वादशांगुलविस्तृताः ॥ चतुर्भिरंगुलैस्तस्याश्चोन्नतिश्च समंततः ॥ तस्याश्चोपरि वप्रः स्याच्चतु
रंगुलमुन्नतः ॥ अष्टाभिरंगुलैः सम्यक् विस्तीर्णाः स्मसमंततः ॥ तस्योपरि पुनः कार्यो वप्रः सोपि तृतीयकः ॥ चतुरंगुलविस्तीर्णा
श्चोन्नतश्च तथाविध ॥ इति वसिष्ठसंहितापि तथैव ॥ यच्चः व्यासे चतुर्विंशतिधा विभाजिते तित्रश्चतुस्त्रीक्षणाभाग विस्तृता
स्समंततः कंठवहिस्तु मेखला तत्र तु रामाशकतुंगता मता ॥ विस्तारस्तुस्योन्नतयस्तु कश्चिदुक्ता इमाः केनचिदर्कभागैः ॥ आद्यो
च्चतोक्तापरयोस्तु नाग वेदांशमाना विविधं क्रमेणेति वाजपेयिभिरुक्तं तत्तु प्रमाणाभावादुपेक्षणीयं ॥ गौतमीये ॥ सात्विकी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मेखला पूर्वद्धितीया राजसी स्मृता ॥ तृतीया तामसी ज्ञेया इत्युक्तं कुंडलक्षणं ॥ पंचमेखलापक्षे ॥ तन्त्रान्तरोक्तं लक्षणसंग्रहे ॥
मेखलाः पंच वै कार्याः षट्पंचाष्टित्रिपक्षकैः ॥ सिद्धांतशेखरेपि ॥ षड्भागात्त्रिवह्निनेत्रमिताः स्युः पंच मेखलाः ॥ द्विमेखला
पक्षे तन्त्रान्तरे ॥ षष्ठांशेनाष्टमांशेन मेखलाद्वितयं मतं ॥ एकमेखलापक्षेपिंगलामते ॥ एका षडंगुलोत्सेधविस्तारा मेखलाम
ता ॥ महाकपिलपंचरात्रेपि ॥ सात्वतर्थांशविस्तारा मेखलैका थवा स्मृता ॥ प्रथमतंत्रेपि ॥ कंठांगुलाद्बहिः कार्या मेखलैका
षडंगुला ॥ सिद्धांतशेखरेपि ॥ कुंडानां मेखलां कुर्यादेकां वै षड्भिरंगुलैः ॥ अथ योनिः ॥ शारदायां ॥ होतुरग्रे योनिरासामुप
र्यश्वत्थपत्रवत् ॥ सोमशंभौ ॥ तासामुपरि योनिः स्यान्मध्येऽश्वत्थदलाकृतिः ॥ स्वायंभुवे ॥ प्रागग्नियाम्यकुंडानां प्रोक्ता योनि
रुदङ्मुखा ॥ पूर्वाभिमुखाः स्मृताः शेषा यथाशोभं व्यवस्थिता ॥ त्रैलोक्यसारेपि ॥ दक्षिणास्या पूर्वयाम्येजलस्या पश्चिमोत्तरे ॥ न
वमस्यापि कुंडस्य योनिर्दक्षदलस्थिता ॥ स्वायंभुवे ॥ मेखलामध्यतो योनिः कुंडार्धत्र्यंशविस्मृता ॥ अंगुष्ठमानोष्ठकंठाका
र्यश्वत्थदलाकृतिः ॥ सिद्धांतशेखरेपि ॥ दीर्घार्द्धपर्वभिर्योनिर्विस्तारेणाष्टकांगुला ॥ उन्नतिर्द्व्यंगुले मास्याः ॥ प्रयोगसारेपि
त्रिभागां मध्यतो योनिमायामेद्वादशांगुलां ॥ द्वादशांशोच्छ्रितां कुर्यान्न किंचिन्कुंडनेवेशिनी ॥ एवं च ॥ मुख्यरत्नेकहस्तानां कुं
डानां योनिरीरिता ॥ षड्वक्त्रद्व्यंगुलायामविस्तारोन्नतिशालिनीति शारदावचनं ॥ तत्षडंगुलमायामं विस्तारं चतुरंगुलमिति
क्रियासारवचनं चैकमेखलपक्षे ॥ इति राघवभट्टः ॥ वस्तुतः षड्वक्त्रद्व्यंगुलेति समुच्चितमेवायामादिष्वन्वेति ॥ तदुक्तं पंचरात्रे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अर्कांगुलोछ्रयांयोनिंविदध्यात्तावदायतां ॥ अन्यत्रापि ॥ उत्सेधायामतस्तुल्यायोनिः स्याद्द्वादशांगुला ॥ इदमपिवसिष्ठसंहितायु
क्तस्थूलमेषापक्षे ॥ नारदीयेतु ॥ कुंडव्यंशेनविस्तारायोनिरुच्छ्रायतोंगुला ॥ कुंडार्धेनतुदीर्घास्यादित्येकांगुलतोच्चताउक्ता ॥ त्रैलो
क्यसारेपि ॥ दैर्घ्यान्नर्यांगुलायोनिर्व्हद्यंशोनाविस्तरेणातु ॥ एकांगुलोछ्रितासान्विति ॥ पिंगलामतेपि ॥ विस्तारोष्टांगुलोयोनेरुच्छ्रा
योंगुलसंमितः ॥ अष्टांगुलविस्तारत्वंचादिभागे ॥ अग्रेसंकुचितत्वाद्दश्वत्थपत्रवदित्युक्तं ॥ त्रैलोक्यसारे ॥ प्रविष्टाम्यंतरेतथा
कुंभद्वयसमायुक्ताअश्वत्थदलवन्मता ॥ वायवीयसंहितायामपि ॥ मेखलामध्यतः कुर्यात्पश्चिमेदक्षिणेपिवा ॥ शोभनांमध्य
मः किंचिन्निम्नांतुमूलिकांशनैः ॥ अग्रेणाकुंडमभिमुखींकिंचिदुन्नतांमेखलां ॥ शारदायां ॥ एकांगुलंतुयोन्यग्रंकुर्यादीषदधोमुखं
अत्रैकांशेनविस्तारोन्नतिशालिनीयोन्युपरितोनेमिरपिकार्या ॥ नतुनक्तरामवाजपेयिनाकुंडव्यासदलायतताथविततात्र्यंशेनतु
गाचतुर्विंशांशेनवर्त्तनावर्त्तापरिधिनायोनिः समंतात्स्थुना ॥ तावन्माननिजाग्रकेशविशतींकुंडांतरेनर्विलासाधोहृन्नद्दलद्वयेन
तुविराजमानाश्वत्थपत्राकृतिरिति ॥ मध्येनालविलेतियथाश्वविघ्नधारणार्थंविलमेवंविलवतीत्यर्थः ॥ अधोहृन्नेतिमूलभागेकुंभा
कारवृत्तार्धद्वययुक्तेत्यर्थः ॥ ॥ अथनालं ॥ शारदायां ॥ स्थूलादारभ्यनालंस्याद्योन्यामध्येसरंध्रकं ॥ पंचरात्रेपि ॥ स्थूलादारभ्यना
लंस्याद्वाह्यमेखलयासमं ॥ प्रयोगसारेतु ॥ योन्याः पश्चिमतोनालमायामेचतुरंगुलं ॥ त्रिद्व्येकांगुलविस्तारक्रमान्न्यूनाग्रमिष्यते ॥
दृश्यतं ॥ चतुरंगुलोत्सेधविस्तारावाह्यमेखलासंलग्नावर्तुरस्रनालमूलवेदिः कार्येतिसंप्रदायः ॥ ॥ अथनाभिलक्षणं ॥ शा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰भ ॥ रदायां ॥ कुंडानां कल्पयेदंतर्नाभिमंबुजसंनिभं ॥ ततः कुंडानुरूपं वा मानमस्याभिगद्यते ॥ मुष्टिरत्निकहस्तानां नाभिरुत्सेधता
॥ २५ ॥ रतः ॥ नेत्रवेदांगुलोपेता कुंडेष्वन्येषु वर्धयेत् ॥ यवद्वयक्रमेणैव नाभिः पृथग्दारधीः ॥ रामवाजपेयिनातु सर्वकुंडानुगत
मेकमेव लक्षणमुक्तं ॥ कुंडाकंशिखाग्रतो यां द्विनिघ्नः तत्यासास्याडीमता कल्पनीयः ॥ शारदायां त्वत्र्यांतरत्वात् स्थूलदृष्ट्यो
क्तं ॥ शारदायां ॥ योनिकुंडे योनिमत्कुंडे नाभिं विवर्जयेत् ॥ यथा ॥ नित्यं नैमित्तिकं होमं स्थंडिले वा समाचरेत् ॥ अनुष्ठाने
धसंयुक्तं चतुरस्रं समंततः ॥ चन्द्रपीठेतु ॥ त्रिरस्रं चतुरस्रं वा वितस्त्युछ्रायसंमितं ॥ सिकताभिर्विधानज्ञः स्थंडिलं हस्तमात्र
कं ॥ द्विरंगुलोछ्रितो वप्रः प्रथमः परिकीर्तितः ॥ अंगुलोछ्रायसंयुक्तो वप्रभूमिमथोपरि ॥ अंगुलस्तत्र विस्तारः सर्वेषां क
थितो बुधैः ॥ होमाधिक्ये न चैव ॥ सार्धद्विगुणिता वापि करणी स्थंडिले नयेत्युक्तं ॥ ॥ अथ भल्लसरां ॥ शारदायां ॥ प्रक
ल्पयेत्स्रुवं यागे वक्ष्यमाणेन वर्त्मना ॥ श्रीपर्णीशिंशपाक्षीरशाखिविशेषकनमंगरुः ॥ गृहीत्वा विभजेद्धस्तमात्रं षड्विंशताय
नः ॥ विंशत्यंशैर्भवेद्दंडो वेदिस्तैरष्टभिर्भवेत् ॥ एकांशेन मितः कंठः सप्तभागमितं मुखं ॥ वेदीत्र्यंशेन विस्तारः कंठस्य परिकी
र्तितः ॥ अग्रे कंठसमानं स्यान्मुखमार्गे प्रकल्पयेत् ॥ कनिष्ठांगुलिमानेन सर्पिषो निर्गमाय च ॥ वेदिमध्ये विधातव्या भागेनैके ॥ राम ॥
न कर्णिका ॥ विदधीत बहिस्तस्या एकांशेनाभितोऽवटं ॥ तस्य खानं त्रिभिर्भागैर्वृत्तमर्धांशतो बहिः ॥ अंशेनैकेन परितो दला ॥ २५ ॥
नि परिकल्पयेत् ॥ मेखलाद्वयवेद्योः स्यान्नेमिरर्धांशमानतः ॥ दंडमूलाग्रयोः कुंभो गुणावेदांगुलैः क्रमात् ॥ गंडौ युग्मं यमांशे

34

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्याद्दंडस्यानाहईरितः॥ षड्भिरंशैः पृष्ठभागो वेध्याः कूर्माकृतिर्भवेत्॥ हंसस्य हस्तिनो वापि पोत्रिणो वाप्यखेन्मुखं। मुखस्य पृष्ठ
भागेतु संप्रोक्तं लक्षणांश्रुवच॥ श्रीपर्णीगंभारीः क्षीरशाखिनः अश्वत्थोदुम्बरवटप्लक्षाः॥ फेत्कारिणीतंत्रे॥ कारस्करेणामल
कीपलाशखदिरैरपि॥ सुवर्णरूप्यताम्रैर्वा अयोभिरपिकारयेत्॥ वायवीयसंहितायां॥ स्रुकस्रुवौ तैजसौ ग्राह्यौ न कांस्यायस
सीसकौ॥ यज्ञदारुमयौ वापि तान्त्रिकौ शिल्पिसंमतौ॥ पर्णे वा ब्रह्मवृक्षादेश्छिद्रे मध्ये उच्छ्रिते॥ अत्रायसे विधिनिषेधौ क्रूर
सौम्यकर्मविषयौ॥ तदुक्तं तंत्रांतरे॥ सौवर्णौ स्रुकस्रुवौ स्यातां सौम्यकर्मणि सर्वतः॥ भवेतामायसावेतौ स्तंभनादिषु क
र्मसु॥ अन्यत्रापि॥ तद्दलाभे पलाशस्य पर्णाभ्यां ह्रूयते हविः॥ वसिष्ठसंहितायामपि॥ पलाशपत्रे निश्छिद्रे सच्छिरे स्रुक
स्रुवौ मतौ॥ विदध्याद्वाश्वत्थपत्रे संक्षिप्ते होमकर्मणि॥ हस्तमात्रमिति वा ऊर्ध्वमात्रमित्यर्थः॥ स्रुवं बाहुप्रमाणेन होमार्थं विद
धीत वै॥ इत्यगस्तिसंहितावचनात्॥ षट्त्रिंशदंगुला स्रुक स्यादिति फेत्कारिणीवचनाच्च॥ वेदीत्र्यंशेन॥ वेदीतृतीयभा
गेन न त्वंशत्रयेण वेदी पदं वैयर्थ्यापत्तेः॥ अत्र दलानां खननं नास्ति प्रमाणाभावात्॥ श्रुवमधिकृत्यैव मंत्रमुक्तावल्यां॥
कंठाधः कारयेन्मार्गं विज्ञानाज्यस्य निर्गमे॥ वेधं च मुखतः कुर्यात्तप्तलोहशलाकया। वसिष्ठसंहितायां॥ शुषिरं कंठदेशे स्या
च्छिद्रेयावत्कनीयसी॥ ॥अथस्रुवलक्षणं॥ शारदायां॥ स्रुचश्च तुर्विंशतिभिर्भागैरारचयेत्स्रुवं॥ द्वाविंशत्या दंडमानं मं
शैरेतस्य कीर्तितं॥ चतुर्भिरंशैरानाहः कर्णाज्यग्राहि तच्छिरः॥ अंशद्वयेन निखनेत्स्यंकेमृगपदाकृतिः॥ दंडमूलाग्रयोर्गंडी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना.भ ॥
॥ २६ ॥

र्भवेत्कं कराभूषिता॥ स्रुवस्त्रुविधिराख्यात इति॥ अथांकुरार्पणं॥ शारदायां॥ प्रागेव दीक्षादिवसात्सप्तभिर्विधिवद्दिने
सर्वमंगलसंपत्त्यै विदध्यादंकुरार्पणं॥ शिवागमशेखरे॥ प्रतिष्ठायां च दीक्षायां स्नापने चोत्सवे तथा॥ मंत्रोक्षणे च शांत्यर्थे विवा
हे मौंजिबंधने॥ सर्वमंगलकार्येषु कारयेदंकुरार्पणं॥ प्रतिष्ठादिवसात्पूर्वं नवमे सप्तमेऽपि दिने॥ पंचमे वा तृतीये वा मध्ये वांकुरा
र्पणं॥ महाकपिलपंचरात्रेऽपि॥ उत्सवाहद्घोषणां कृत्वा आसयैः सह देशिकः॥ मंगलांकुरसंरोपं कुर्यात्तत्रैव वासरे॥ सप्तमान्नवमद्वा
पि प्रागेव यज्ञकर्मणः॥ तंत्रांतरेऽपि॥ शस्तयागदिवसात्तु पुरस्तात्सप्तमे ह्नि शुभे नवमे॥ पंचमेऽथ सुदिने सुमुहूर्ते मंगलांकु
रविधिं विदधीत॥ अन्यत्रापि॥ गुरुर्विशुद्धः प्रागेव शुद्धाहात्सप्तमेऽहनि॥ संकल्प्याथ कर्तव्यमंकुरारोपणं शुभं॥ कुर्यात्तान्दी
मुखश्राद्धं पूर्वेद्युः स्वस्तिवाचनं॥ स्वगृह्योक्तप्रकारेण तदेतद्विदधीत वै॥ संहितायामपि॥ सर्वत्राभ्युदयश्राद्धमंकुरोत्पाद
ने तथा॥ आदावेव प्रकुर्वीत कर्मणोऽभ्युदयात्मनः॥ शारदायां॥ मंडपस्योत्तरे भागे शालां पूर्वापरायतां॥ गूढां कुर्यात्ततस्त
स्यां मंडलं रचयेत्सुधीः॥ इदं च दक्षिणोत्तरावनी ज्ञेया॥ तथा॥ पंचहस्तप्रमाणानि पंचसूत्राणि पातयेत्॥ पूर्वापरायता
न्येषां मंतरं द्वादशांगुलं॥ दक्षिणोत्तरसूत्राणि तद्वदेकादश पातयेत्॥ पदानि तत्र जायंते चत्वारिंशत्प्रमार्जयेत्॥ पंक्त्या वी
थीश्च तस्यां तत्र शुक्लोभयपार्श्वयोः॥ वीथ्यौ द्वे च चतुःकोष्ठत्रयमत्रावशिष्यते॥ प्रयोगसारेऽपि॥ प्रसार्य स्फोटयेत्तत्त्वं यथा ॥ राम ॥
याम्योत्तरायतं॥ पंचहस्तप्रमाणेन द्वे द्वे पार्श्वे च पातयेत्॥ तद्वत्पूर्वोक्तमानेन द्वादशाद्वादशांगुले॥ प्राक्प्रत्यक्च समं पश्चा ॥ २६ ॥

35

न्मत्राणपेकादशक्रमात् ॥ पातयेत्तासु रेखासु पूर्वसूत्रां नरां नरं ॥ शारदायां ॥ पश्चान्निरंजयेत्तानि श्वेतपीतारुणासितैः ॥ रजोभि
रुपामले नाथवा थीरापूरयेत्सुधी ॥ प्रपंचसारे तु ॥ पीतारक्तसितासितैः प्रतिपदं चन्द्रादिशर्वान्तकर्मिन्निरंजनक्रमोप्युक्तः ॥
शारदायां ॥ पात्राणि त्रिविधान्याहुः रंकुरार्पणकर्मणि ॥ पालिकाः पंचमुखाश्च शरावांश्च चतुः क्रमात् ॥ प्रोक्ताः स्युः सर्वतन्त्र
जैर्हरिद्रसुशिवात्मकाः ॥ पालिकोच्छ्राय उन्नेयः षोडशद्वादशाष्टभिः ॥ अंगुलैः क्रमशस्तानि सुभान्यावेष्टयेत्तंतुना ॥ प्रक्षाल्य देशि
कस्तेषु पदे वाहितशालिषु ॥ सुगंधिदर्भपुष्पेषु पश्चिमादिनिवेशयेत् ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ पालिकावक्त्रविस्तारः षोडशां
गुल उच्यते ॥ भवेत्तु कंठविलं वास्यानष्टांगुलविस्तृतं ॥ पदे पीठस्य विस्तारं षडंगुलमुदाहृतं ॥ चतुरंगुल उन्नेधस्तत्संधिश्चां
गुलं भवेत् ॥ तत्स्कंधे स्तु भवेन्नाहं पदे पीठार्धमेव च ॥ भवेत्पंचमुखी चैवं घटिका सर्वकामदा ॥ चतुरंगुलविस्ताराः शरावाहुर्वक्त्रा
णि पंच वै ॥ चत्वारि च चतुर्दिक्षु ऊर्ध्वमेकं यथाविधि ॥ घटिकायाः सुविस्तारो द्वादशांगुल उच्यते ॥ आचार्याः कथयंत्येके षोडशां
गुलमेव च ॥ द्वादशांगुलविस्तारं शरावस्य मुखस्मृतं ॥ चतुरंगुलविस्तारमधस्तान्मूलमुच्यते ॥ अन्यत्रापि ॥ नालमात्रमिह
पंचमुखी स्यात् ग्रासतो ह्युपमिता घटी स्यात् ॥ दिक्षु तन्मुखचतुष्टयमेकं मध्यतस्तु समवर्तितभागं ॥ नालविस्तृतमुखं तु शराव
व्यासतो ह्युपगतार्धमिता घि ॥ दंडमस्य चतुरंगुलनाहं कंठमस्य विलवर्जमुदग्रं ॥ संभवेत्कनकरूप्यताम्रतो मार्त्तिकान्यभिन्न
वान्यथवाथ स्युः ॥ प्रयोगसारे ॥ तेषु पात्राणि विन्यसेत् ॥ वह्न्यादीशानपर्यंतं चतुष्केषु पृथक्पृथक् ॥ सारस्वतमते ॥ प्रोक्तेषु

॥ ता·प ॥ तेषुपात्रेषु ब्रह्मविष्णुशिवान्यजेत् ॥ सिद्धांतशेखरेपि ॥ संपूजयेच्छरावेषु रुद्रं चंदनपुष्पकैः ॥ पालिकासु तथा विष्णुं ब्रह्मा
॥ २८ ॥ णं घटिकासु च ॥ शारदायां ॥ करीषवालुकामृद्भिस्तानि पात्राणि पूरयेत् ॥ प्रयोगसारे ॥ मृद्वालुकाकरीषैश्चोर्द्धतपात्राणि पू
रयेत् ॥ मृत्तिकायां विशेषः सिद्धांतशेखरे ॥ गंधादिभिश्च ऊषलं पूजयित्वादिनांतरे ॥ गीतनृत्यसमायुक्तं गजवाजिसमन्वि
तं ॥ सर्वदयोरथारूढाङ्गजारूढास्तथापरे ॥ गत्वातीरं तडागस्य नद्याः पुष्पवनस्य वा ॥ तत्रशुद्धं भुवोभागं दर्भैः संमृज्य चा
स्रत ॥ अक्षुण्णवाघतोयेन तन्मंत्रं मनुस्मरन् ॥ हृदाभूमिसमावाह्य गंधपुष्पैः समर्चयेत् ॥ कुद्दालीमस्त्रमंत्रेण खात्वा
भूमिमथोमृदं ॥ गृहीत्वा वामदेवेन पूरयेत्कांस्यपात्रके ॥ हृदामृदं च संमृज्य वस्त्रेणाच्छाद्य धारयेत् ॥ पुरं वा निलयं वापि स 36
र्वमंगलनिस्वनैः ॥ गुरुः प्रदक्षिणां कृत्वा मंडपं त्वानयेत्ततः ॥ एतत्कर्म दिवाकाले कुर्यात्प्राज्ञो नबुद्धिमान् ॥ शारदायां ॥ सुधा
बीजेन बीजानि दुग्धप्रक्षाल्य तंत्रवित् ॥ मूलमंत्राभिजप्तानि पंचघोषपुरःसरं ॥ आशीर्वाग्भिर्द्विजातीनां मंगलाचारपूर्वकं
निर्वपेत्तेषु पात्रेषु देशिको यतमानसः ॥ सारस्वतमतेतु ॥ बीजानि तानि प्रक्षाल्य जलैःक्षीरेणावक्रमादिति प्रथमतो जले
नप्रक्षालनमुक्तं ॥ सिद्धांतशेखरे ॥ बीजमुख्येन मूलेन प्राङ्मुखो वाउदङ्मुखः ॥ वापयेत्सर्वबीजानि पालिकादिषु तत्क्रमा ॥ राम ॥
त् ॥ बीजानामधिपः सोमस्तस्मात्प्राज्ञोतु निर्वपेत् ॥ बीजमुख्येनेति ॥ बीजं बीजाक्षरं ॥ मुख्यमादौ यस्य तेनेत्यर्थः ॥ सारस्व ॥ २८ ॥
तमते ॥ बीजेभ्यो देवतेभ्यश्च सराज्ञो कांतिमान्यतः ॥ तस्मात्कुरुतु बीजानि निशायामेव वापयेत् ॥ शारदायां ॥ शालीश्यामा

ढकीगुञ्जतिलनिःपावसर्षपाः ॥ कुलत्थकं गुमारवाश्चवीजानं कुरकर्मणि ॥ सारस्वते ॥ स्कंदपुराणेयंगोनिष्पावेवाणुमश्विं कुल
त्थके ॥ आढक्यां निर्ऋतिसोमं मुकुंदे वै वस्त्रं तंतिले ॥ प्रजापतिं शालिवीजे त्वनंतं सर्षपे र्वयेत् ॥ इन्द्रं श्यामेतु माषे च वरुणं गोधू
नगात्मजे ॥ मिश्रान्नेश्वरे ॥ सोमं संपूजयेन्नित्यमधिवासदिनावधि ॥ अधिवासदिने प्राप्ते सोमसूक्तानि यजेद्गुरुः ॥ प्रयोगसा
रे ॥ ॐ नमो वकाय च शर्वाय शंकराय शिवाय च ॥ सर्वलोकप्रधानाय शाश्वताय नमो नमः ॥ विकीर्याने नमं त्रेण हरिद्राचूर्णमि
श्रितं ॥ तोयं प्रवर्षयेत्तेषु सिंचेत्तोयैर्दिने दिने ॥ शारदायां ॥ हरिद्राद्भिः समभ्युक्ष्य वस्त्रेणाच्छादयेद्देशिकः ॥ बलिं त्रिविधपा
त्राणां दिक्षु पूर्वादितः क्षिपेत् ॥ प्रणवाद्येन मो नैश्वरानौरानीशानामभिः ॥ वस्त्रैरितिवर्ऊवचनं कपिं जलाधिकरणाम्याये
नत्रिनत्वपरं ॥ तेनपात्रत्रयं तत्पृष्ठे यं मे केके न वस्त्रेणाच्छादयेदिति फलितं ॥ तथा ॥ भूतानि पितरो यक्षा नागा ब्रह्मा
शिवो हरिः ॥ सप्तानामपि रात्रीणां देवताः समुदीरिताः ॥ भूतेभ्यः सुर्लाजनिलहरिद्रादधिसक्तवः ॥ मान्नाः पितृभ्यः सति
लास्तंडुलाः परिकीर्तिताः ॥ करंभलाजा यक्षेभ्यो नालिकेलोदकान्वितं ॥ सक्तुपिंडं च नागेभ्यो ब्रह्मणे पंकजाक्षताः ॥ साज्यम
न्नं शर्वाय विष्णवे स्पाकुंडेदनं ॥ नवरात्रपक्षेतु ॥ वैष्णवं च वैशंस्यानं ब्रह्मारं च वैष्णवे यं यदिनवरात्रं क्रमेण बलि रुक्तं इन्या (
चार्यै रुक्तं ॥ इदं चार्यदिनद्वयेवाध्यं ॥ पंचदिनपक्षे यक्षमारभ्य ॥ दिनत्रयपक्षे ब्रह्माणमारभ्य बलिः ॥ शारदायां ॥ ततो लोके
श्वरेभ्योपि विधिवद्दिनशे बलिं ॥ सारस्वतमते ॥ प्ररूढाणां पंकुराणां प्यो नवीक्षेतकदाचन ॥ आचार्यस्तत्र विघ्ने तद्धितस्मै वात

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥ दाज्ञया ॥ सिद्धान्तसारे ॥ यजमानाभिवृद्ध्यर्थमंकुराणि परीक्षयेत् ॥ सम्यक्पूर्वं प्ररूढानि कोमलानि सितानि च ॥ धूम्रवर्णान्यपू
॥२८॥ र्णानि तथा तिर्यग्गतानि च ॥ श्यामलानि वक्रभृज्ञा वर्जयेदशुभानि च ॥ अहृष्टिं कुरुते रूक्षं धूम्राभं कलहं तथा ॥ अपूर्णा जन
नाशं च दुर्भिक्षं श्यामलांकुरं ॥ तिर्यग्जाते भवेद्व्याधिः कुब्जे शत्रुभयं भवेत् ॥ अशुभेष्वंकुरे जाते शान्तिहोमं समाचरेत् ॥ मूलमं
त्रेण जुहुयात् रुद्रसूक्तैर्द्विजैः सह ॥ अघोरास्त्रेण वास्त्रेणाश्नं तेनाथ सहस्रकं ॥ सारस्वतमते ॥ प्ररूढैरंकुरैः कर्त्तुर्निर्दिशेत् शुभाशु
भं ॥ श्यामैः कृष्णैरंकुरैरर्थहानिस्तिर्यग्रूढैर्व्याधिरान्दोलितैस्तैः ॥ कुब्जैर्दुःखं दुःप्ररूढैर्मृतिं च ज्ञागाभग्नैस्थानदेशोपहानिः ॥
इत्यंकुरार्पणलक्षणं समाप्तं ॥ ॥ इति महामहोपाध्यायसत्कुरश्रीनरसिंहविरचिते ताराभक्तिसुधार्णवे द्वितीयस्तरंगः
२ ॥ अथ दीक्षाविधिः ॥ शारदायां ॥ चतुर्विधा सा संदिष्टा क्रियावत्यादिभेदतः ॥ क्रियावती वर्णमयी कलात्मा वेधमय्यपि
ताक्रमेणैव कथ्यन्ते तेनैवास्मिन् संप्रदायतः ॥ देशिको विधिवत् स्नात्वा कृत्वा पौर्वाह्णिकीः क्रियाः ॥ यायाद् दलं कृतो मौनी यागा
र्थ्यं यागमंडपं ॥ गौतमीये ॥ शिष्यः स्नातः सुवेशश्च सर्वद्रव्यसमन्वितः ॥ आचार्यं प्रणम्य याज्ञ्या वस्त्रालंकारभूषणैः ॥ कु
र्यान्नारीश्च स्वं श्राद्धं ब्राह्मणान् परितोषयेत् ॥ गोभूहिरण्यवस्त्राद्यैस्तोषयेद्गुरुमात्मनः ॥ यथा ददाति संतुष्टः प्रसन्नो वरदो ॥राम॥
मंत्रं ॥ तथा ॥ ऋत्विजं प्रणम्य यान्तं दशपञ्चकयं तथा ॥ यामले ॥ ततः आचमनं कृत्वा शिष्योपि विजितेन्द्रियः ॥ आजन्मपा ॥२८॥
पनाशार्थं मन्त्रेण तिलकांचनं ॥ शारदायां ॥ गुरुपरपक्रम्य ॥ आचम्य विधिना तत्र सामान्यार्घ्यं विधाय च ॥ द्वारमस्त्राद्भिः

37

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ःप्रोक्तप्रकारपूजांसमाचरेत् ॥ स्नानसंध्यातर्पणाद्वारपूजादिकंनित्यार्चनतरंगेवक्ष्यते ॥ तथा ॥ किंचित्स्पृशन्वामशाखांदेहलीलं
घयेद्गुरुः ॥ अंगसंकोचयत्नेनः प्रविश्यदक्षिणांघ्रिणा ॥ नैर्ऋत्यांचैववास्त्वीशंब्रह्माणंचसमर्चयेत् ॥ पंचगव्यार्घतोयाभ्यां
प्रोक्षयेद्यागमंडपं ॥ चतुःपथांतानकुट्टिंविदध्याद्वीक्षणादिभिः ॥ वीक्षणंमूलमंत्रेणशस्त्रेणाप्रोक्षणंमतं ॥ तेनैवताडनंकु
र्याद्वर्मणाभ्युक्षणंमतं ॥ चंदनागरुकर्पूरैर्धूपयेदंतरंसुधीः ॥ विकिरान्विकिरेत्तत्रसप्तान्शारागुना ॥ लाजचन्दनसिद्धार्थ
भस्मदूर्वांकुराक्षताः ॥ विकिराइतिसंदिष्टाः सर्वविघ्नौघनाशनः ॥ अस्त्रजप्तेनदर्भाणांमुष्टिनांमार्जयेच्चतान् ॥ ईशस्यदिशि
वर्धन्याआसनायप्रकल्पयेत् ॥ सोमशंभौतुविकिरान्शुद्धलाजासप्रशस्त्राभिमंत्रितान् ॥ अस्त्रांबुप्रोक्षितान्नेतान्कवचेना
वगुंठितान् ॥ नानाप्रहरणाकारान्विघ्नौघविनिवारकान् ॥ दर्भाणांतालमानेनकृताःषट्त्रिंशतादलैः ॥ सप्तजप्ताशिवास्त्रे
णामुष्टिर्बोधयेसज्ञमेस्मृतः ॥ शारदायां ॥ पुण्याहंवाचयित्वाचब्राह्मणान्परितोष्यच ॥ उक्तेषुमंडपेष्वेकंवेदिकायांसमा
लिखेत् ॥ मंडलंसर्वतोभद्रादि ॥ तत्रसर्वतोभद्रमंडलंयथा ॥ शारदायां ॥ चतुरस्रेचतुःकोष्ठेकर्णसूत्रसमन्विते ॥ चतुर्धापि
चकोष्ठेषुकोणसूत्रचतुष्टयं ॥ मध्येमध्येयथामत्स्याभवेयुःपातयेत्तथा ॥ पूर्वापरायतेद्वेद्वेमंत्रीयाम्योत्तरायते ॥ पातये
त्तेषुमत्स्येषुसमंसूत्रचतुष्टयं ॥ पूर्ववत्कोणकोष्ठेषुकर्णसूत्राणिपातयेत् ॥ यावद्गतद्वयंमंत्रीषट्पंचाशत्पदान्यपि ॥
तावत्तेनैवविधिनातत्रसूत्राणिपातयेत् ॥ षट्त्रिंशतायदैर्मध्येलिखेत्पद्मंसलक्षणं ॥ बहिःपंक्त्याभवेत्पीठंपंक्तियुग्मेनवीथि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना·भ ॥
॥ २९ ॥

काः ॥ द्वारशोभोपशोभास्त्रानृशिष्टाभ्यां परिकल्पयेत् ॥ शास्त्रोक्तविधिना मंत्री ततः पद्मं समालिखेत् ॥ पद्मक्षेत्रस्य संत्यज्य वा
दशांगं बहिः सुधीः ॥ तन्मध्यं विभजेद्वृत्तैस्त्रिभिः समविभागतः ॥ आद्यं स्यात्कर्णिकास्थानं केसराणां द्वितीयकं ॥ तृतीयं तत्र
पत्राणां सक्तांशेन दलाग्रकं ॥ बाह्यवृत्तांतरालस्य मानं यद्विधिना सुधीः ॥ निधाय केसराग्रेषु परितोर्धनिशाकरान् ॥ लि
खित्वा संधिसंस्थानि तत्र सूत्राणि पातयेत् ॥ दलाग्राणां वयन्मानं तन्मानं वृत्तमालिखेत् ॥ तदंतरालं तन्मध्यसूत्रस्यो
भयतः सुधीः ॥ आलिखेद्बाह्यहस्तेन दलाग्राणि समंततः ॥ युग्मशो दलमूलेषु केसराणि प्रकल्पयेत् ॥ एतत्साधार
णं प्रोक्तं पंकजं तत्र वेदीभिः ॥ पदानि त्रीणि पादार्थे पीठकोणेषु मार्जयेत् ॥ अवशिष्टैः पदैर्विद्वान् पीठगात्राणि कल्पयेत्
पदानि वीथिसंस्थानि मार्जयेत्पंक्तिभेदतः ॥ दिक्षु द्वाराणि रचयेद्द्विवनुः कोष्ठकैस्ततः ॥ पदैस्त्रिभिरथैकैकं शोभाः स्युर्द्वारपा
र्श्वयोः ॥ उपशोभाः स्युरेकेन त्रिभिः कोष्ठैरनंतरं ॥ अवशिष्टैः पदैः षड्भिः कोणानां स्याच्चतुष्टयं ॥ रंजयेत्पञ्चभिर्वर्णैर्मंडलं
तन्मनोहरं ॥ पीतं हरिद्राचूर्णं स्यात् सितं तंडुलसंभवं ॥ कुसुंभचूर्णमरुणं कृष्णं दग्धपुलाकजं ॥ विल्वादिपत्रजं श्याममि
त्युक्तं पंचवर्णकं ॥ अन्यत्रारुणांतरमुक्तं ॥ तथा सोपारजः क्षारसंयुक्तं तद्वत्तदिति ॥ श्यामांतरमुक्तं प्रयोगसारे ॥ श्यामं श्या
मकसोढ्रंतरजः प्रोक्तं सुकर्मसु विति ॥ तंत्रांतरे तु विशेषः ॥ शक्तस्तु वांछेद्यदि सिद्धिमुग्रां तदर्णरत्नैरिह मंडलानि ॥ आसूत्र
येन्मौक्तिकपुष्परागमाणिक्यनीलैर्हरितैश्च रत्नैः ॥ महाकपिलपंचराज्ञेत्वस्या वश्यकतोक्ता ॥ पीतं क्षितिस्तु विज्ञेया भक्त

॥ रा·प ॥
॥ २९ ॥

38

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मापः प्रकीर्तिताः ॥ तेजो वै रक्तवर्णास्यात् श्यामं वायुः प्रकीर्तितः ॥ आकाशं कृष्णवर्णं तु पंचमे तु महाप्रभे । सितेऽधिदेवता रु
द्रो रक्ते ब्रह्माधिदेवता ॥ पीतेऽधिदेवता विष्णुः कृष्णे चैवाच्युतः स्मृतः ॥ श्यामेऽधिदेवता नागः समाख्यातो मया नघ ॥ भूलोक
हा पदं हंति रक्तं क्रूरग्रहोद्भवां ॥ कृष्णः सर्वासुरोत्साहं नीलं वैनायिकीं तथा ॥ पैशाचीं राक्षसीं चैव वह्नि हंति हरितं रज ॥ तस्मा
द्धोमेऽभिषेके च यागे चैव विशेषतः ॥ वर्तयेन्मंडले नैक्कदेवसंतुष्टिकारकं ॥ शारदायां ॥ अंगुलोत्सेधविस्ताराः सीमारेखा
ः सिताः शुभाः ॥ कर्णिकां पीतवर्णेन केसरारुणरोचनैः ॥ शुभ्रवर्णानि पत्राणि तत्संधीन् श्यामलेन च ॥ रजसा रंजयेन्मंत्री
यद्वा पीतेन कर्णिका ॥ केसराः पीतरक्ताः स्युरुरूणानि दलान्यपि ॥ संधयः कृष्णवर्णाः स्युः पीतेनाथ सितेन वा ॥ रंजयेत्पीठ
गर्भाणि पदाः स्युररुणप्रभाः ॥ गात्राणि तस्य शुक्लानि वीथी शुक्लेऽप्यपि ॥ आलिखेत्कल्पलतिकादलपुष्पसमन्विता
वर्णैर्नानाविधैश्चित्राः सर्वदृष्टिमनोहराः ॥ गौतमीये तु ॥ तद्बहीरुविरान् कुर्याच्च तुरः कल्पशाखिनः ॥ ललितान्रूढकुसुमा
न् फलपल्लवशालिनः ॥ जलजैः स्थलजैश्चापि सुमनोभिः समन्वितान् ॥ हंससारसकारंडभृंगभ्रमरकोकिलैः ॥ मयूर
चक्रवाकाद्यैरारूढविटपांतरानिमुक्तं ॥ शारदायां ॥ द्वाराणि रक्तवर्णानि शोभा रक्ताः समीरिताः ॥ उपशोभाः पीतवर्णाः
कोणान्यसितभासि च ॥ त्रिस्रो रेखा बहिः कुर्यात्सितरक्तासिताः क्रमात् ॥ मंडलं सर्वतोभद्रमेतत्साधारणं स्मृतं ॥ वसिष्ठ
संहितायां तु विशेषः ॥ पीतं पूर्वे सितं देयं पश्चिमे पुत्तरे तथा ॥ रक्तं तु दक्षिणे कृष्णं याटलं वह्निसंस्थितं ॥ नैर्ऋत्ये नीलव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना॰ भ ॥ तु वायव्ये धूम्रवर्णकं ॥ ईशे गौरं विनिर्दिष्टं मष्टपत्रेष्वयं क्रमः ॥ ततआसनउपविष्टप्रभूतशुद्धिमान् कान्यासविशेषन्यासान्त
॥ ३० ॥ र्यजनार्घ्यस्थापनादिविधायसर्वतोभद्रमंडलकमलोपरि आधारः शक्त्यादिपीठमंत्रपर्यंतं संपूज्य कलशस्थापनं कुर्यादि
तिसकलतंत्रक्रमः ॥ शारदायां ॥ हेमादिरचितं कुंभ मस्राद्भिः क्षालितान्तरं ॥ चंदनागुरुकर्पूरधूपितं शोभनाकृति ॥ आवे
ष्टितांगं नीरंध्रं तंतुनात्रिगुणात्मना ॥ अर्चितं गंधपुष्पाद्यैः कूर्चाक्षतसमन्वितं ॥ नवरत्नोदरं मंत्री स्थापयेन्नारदस्त्वरन्
तंत्रराजे ॥ सप्तविंशतिदर्भाणां वेणीग्रंथिविभूषितं ॥ वेष्टयेत्सर्वयज्ञेषु तन्तुं वै परिकीर्तितं ॥ शारदायां ॥ स्कांसे कल्प
कुंभस्य पीठस्य च विधानवित् ॥ क्षीरद्रुमकषायेन पलाशत्वग्भवेन वा ॥ तीर्थोदकैर्वा कर्पूरगंधपुष्पसुवासितैः ॥ आत्मा 39
भेदेन विधिवन्यासं कांप्रतिलोमतः ॥ जपेन्मूलमंत्रं तदनु पूरयेद्देवताधिया ॥ शंखेवकाथं तु संपूर्णं गंधाष्टकमभीष्टकं ॥
विलोक्य पूजयेत्तस्मिन्नावाह्य सकलाः कलाः ॥ दशवह्नेः कलाः पूर्वं द्वादशार्कादशात्मनः ॥ षोडशापि च सोमस्य पश्चात्पंचा
शतं कलाः ॥ जपित्वा प्रतिलोमेन मूलमंत्रं च मंत्रवित् ॥ समाहितेन मनसा ध्याये मंत्रस्य देवता ॥ प्राणप्रतिष्ठां कुर्वीत तत
त्र नेत्रविवस्वराः ॥ कलात्मकं शंखसंस्थं क्वाथं कुंभे विनिःक्षिपेत् ॥ चंदनागुरुकर्पूरचोरकुंकुमरोचनाः ॥ जटामांसीकपी ॥ राम ॥
तनाशकं गंधाष्टकं विदुः ॥ इति ॥ हेमाद्रीति आदि पदात् जननादिः चोरो भटउरइति प्रसिद्ध ॥ कपिर्गोठि मनइति प्रसिद्धः ॥ म ॥ ३० ॥
लकपिलपंचरात्रे ॥ सौवर्णं कलशं रम्यं रौप्यं ताम्रमथापि वा ॥ निर्दोषं मृण्मयं वापि चंदनेनविलेपितमिति ॥ कलशपरि

मारोत्तु ॥ पंचाशदंगुलव्यासउत्सेधः षोडशांगुल ॥ कलशानांप्रमाणं तु मुखमष्टांगुलं भवेदिति तंत्रांतरे प्रोक्तं ॥ वायवीयसंहि
तायांमपि ॥ सौवर्णाराजतं वापि ताम्रं मृण्मयमेव वा ॥ गंधपुष्पाक्षताकीर्णांकुशद्दूर्वांकुरार्चितं ॥ सितसूत्रावृत्तकंठेन
नवस्त्रयुगान्वितं ॥ ततो विशेषसंज्ञां तंत्रे ॥ कन्याकर्त्तितसूत्रेणाग्निगुणेन ववर्मणा ॥ गुणात्रयात्मकेनैव वेष्टयेद्दभितःस
मभिति ॥ शारदायां ॥ पश्चादश्वत्थपनसचूतकोमलपल्लवैः ॥ इंद्रवल्लीसमावद्धैः मुरडुमधियागुरु ॥ कुंभवक्त्रं पिधाया
स्मिंश्चषकं सफलाक्षतं ॥ संस्थापयेत्फलधियाविधिवत्कल्पशाखिनो ॥ ततः कुंभनिर्मलेन क्षौमयुग्मेन वेष्टयेत् ॥ मू
लेन मूर्त्तिमिष्ट्वास्मिन् शारदायां कल्पशाखिनो ॥ आवाह्य पूजयेत्तस्यां मंत्री मंत्रस्य देवता ॥ तथा ॥ अंगानिलोकपालानेय
जेदावरणान्यपि ॥ पंचायतनदीक्षायक्षेयं व कलशान्संस्थाप्य तत्तद्देवतामावाह्य पूजयेत् ॥ प्रोक्तेनैव कलशविधिनैके
नवानेकंकुंभैरितिप्रपंचसारवचनात् ॥ तत्र देवतास्थापनउक्तोत्तानमालायां ॥ यदा तु शंकरं मध्ये ऐशान्यां श्रीपतिं यजे
त् ॥ आग्नेय्यां च तथा हंसं नैरृत्यां पार्वतीसुतं ॥ वायव्यां च सदा पूज्या भवानी भक्तवत्सला ॥ यदा तु मध्ये गोविंदमैशान्यां श
करं यजेत् ॥ आग्नेय्यां गणनाथं च नैरृत्यां तपनं तथा ॥ वायव्यामंबिकां चैव यजेन्मंत्री समाहितः ॥ सहस्रांशु यदा मध्ये ऐ
शान्यां पार्वतीपतिं ॥ आग्नेय्यां मेकदंतं च नैरृत्यां मच्युतं यजेत् ॥ वायव्यां पूजयेद्देवीं भोगमोक्षैकभूमिकां ॥ भवानी तु य
दा मध्ये ऐशान्यां माधवं यजेत् ॥ आग्नेय्यां पार्वतीनाथं नैरृत्यां गणनायकं ॥ प्रद्योतनं तु वायव्यामावार्यैस्तु प्रपूजयेत् ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हेरंबंतुयजेन्मध्येईशान्यामच्युतंयजेत् ॥ आग्नेय्यांपंचवक्त्रंतुनैर्ऋत्यांजगदंबिकां ॥ वायव्यांतुमणिंदेवंयजेन्मंत्रीहुतंततः ॥ स्वस्थान
वर्ज्जितादेवाःशोकदुःखभयप्रदाः ॥ तन्मंडलस्थितोराजासाधकश्चविनश्यति ॥ तंत्रांतरे ॥ शंभौमध्यगतेहरीनहरभूदेवाहरौशंक
रेभास्मेनागसुतारवौहरगणेशांबिकास्थापिताः ॥ देव्याविष्णुहरैकदंतरवयोलंबोदरेजेश्वरार्येनाःशंकरभागतोनिगदि
ताव्यस्तास्तुनेहानिदाः ॥ पूजाक्रमस्तुतंत्रांतरे ॥ पुष्पपुष्पांजलिंदत्वागणेशार्चनंभवेत् ॥ गणेशस्यवमुखश्चेनत्वसूर्यक्र(
माद्भवेदिति ॥ चामुंडातंत्रे ॥ इणमायांभैरवीतांराध्यित्वमस्तासुभैरवे ॥ मंजुघोषेतथारौद्रेपंचाग्नेनेष्यतेबुधैः ॥ पंचाग्नो
यागःपंचायतनदीक्षाहृपः ॥ शारदायां ॥ दक्षिणेस्थंडिलंकृत्वातत्राधायहुताशनं ॥ संस्कृत्यविधिवद्विद्वान्वैश्वदेवंस
मावरेत् ॥ तत्रसंपूज्यगंधाद्यैर्देवतांशुक्तविग्रहां ॥ तारव्याहृतिभिर्हुत्वामूलमंत्रेणमंत्रवित् ॥ सर्पिष्मतापायसेनपंच
विंशतिसंख्यया ॥ हुत्वाव्याहृतिभिर्भूयोगंधाद्यैःपुनरर्चयेत् ॥ तांयोजयित्वापीठस्थमूर्त्तौवह्निंविसर्जयेत् ॥ अवशि
ष्टेनहविषाविकिरेत्परितोवलिं ॥ देवतायाःपार्षदेभ्योगंधपुष्पाक्षतान्वितं ॥ अत्रवैश्वदेवपदेननित्यहोमएवउच्य
ते ॥ सर्वदेवसंबंधित्वशुभत्वेरितिकौमुदीकृतः ॥ नित्यहोमाङ्गिन्नएवायंवह्निसंस्कारश्रुते ॥ अग्न्याधानादिकंकर्मनि
त्यहोमेनविद्यतइतिवसिष्ठसंहितायांनित्यहोमवह्निसंस्कारनिषेधात् ॥ एतद्धोमानंतरंचलौकिकाग्नौपरिषिच्यततो
देविनित्यहोमंसमाचरेत् ॥ मूलमंत्रेणदेवेशिहुनेत्पंचाहुतीःक्रमात् ॥ प्राणायापानौतथाव्यानउदानश्चसमानकः ॥ ए

॥ रम ॥
॥ ३१ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तत्स्वरूपंज्ञानीयाद्धाहुतीनांचपंचकं ॥ षडाहुतीः षडंगेषुनित्यहोमोयमीरितः इति ॥ ज्ञानार्णवोक्तनित्यः होमकार्यइतिरा
घवभट्टाः ॥ तन्न ॥ अत्रतंत्रांतरेक्तविदपिवैश्वदेवस्यकर्मांतरत्वाश्रुतः ॥ नित्यनैमित्तिकेकाम्येएतदग्निमुखंस्मृतः ॥ मित्र
गत्तिसंहितायांनित्यहोमेपिवह्निसंस्कारश्रुतेश्च ः तस्मान्नित्यहोमेशारदाज्ञानार्णवोक्तक्रमयोर्विकल्पएवेतितत्वं ॥ शा
रदायां ॥ सहस्राष्टसंख्यासंजप्यमूलमंत्रमनन्यधीः ॥ तंजपंसर्वसंपत्त्यैदेवतायैसमर्पयेत् ॥ ततः शंभोर्दिशिगुरुर्विकि
रेत्पूर्वसंचिते ॥ हेमवस्त्रादिसंयुक्तांकर्करीतोयपूरितां ॥ संस्थाप्यतस्यांसिंहस्थांखड्गखेटकधारिणीं ॥ घोररूपांपश्चि
मास्यांपूजयेदस्त्रदेवतां ॥ वलासनेनसंपूज्यतामादाययगुरुः पुनः ॥ रक्षेतिलोकपालानांनालयुक्तेनवारिणा ॥ देवा
ज्ञांश्चावयन्नेतः परितम्पप्रदक्षिणां ॥ अस्त्रमंत्रंसमुच्चार्ययथापूर्वंनिवेशयेत् ॥ अभ्यर्च्यभूयोगंधाद्यैर्वस्त्रेणतस्याःस्थि
रासनः ॥ ततश्चसंस्कृतेवह्नौगोक्षीरेणचरुंपचेत् ॥ अस्त्रेणक्षालितेपात्रेनवेताम्रमयादिके ॥ तंदुलान्शालिसंभूतान्मू
लमंत्राभिमंत्रितान् ॥ प्रसृतीः पंचदशभिः क्षिप्त्वाचास्त्रमनुंजपेत् ॥ प्रक्षाल्यपात्रवदनंपिधायकवचात्मना ॥ प्राङ्मु
खोमूलमंत्रेणादेशिकेन्द्रश्चरुंपचेत् ॥ स्रुवेणाज्येनसंपन्नेदद्यात्तत्राभिघारणं ॥ मूलेनपश्चात्तत्पात्रंकवचेनावतारये
त् ॥ अस्त्रजप्तकुशास्तीर्णेमंडलेविधिवद्गुरुः ॥ तंविभज्यत्रिधाभागमेकंदेवायकल्पयेत् ॥ आचार्यकर्तव्यत्वात् ॥ तदुक्तंप्र
योगसारे ॥ ॐडमस्त्रेणासंप्रोक्ष्यतत्राधायहुताशने ॥ सान्नाधानादिकंदेवंयथावत्पूजयेत्ततः ॥ कृत्वातंदुलनिर्वापंत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu.

॥ ना॰ भ ॥
॥ ३२ ॥

स्मिन्क्षीरे पचेच्चरुमिति ॥ अन्यमग्नौ प्रकुर्यादिति आचार्यऋत्विकयोर्विशेषः ॥ ततत्कमस्तु नचैव ॥ आचार्यकुंडे आचार्यकर्त्र
याग्निसंस्कारमुक्त्वा ॥ ततोन्येष्वपि कुंडेषु संस्कुर्वीत यथाविधि ॥ आचार्योविहरेदग्निं पूर्वादिषु समाहितः ॥ ऋत्विजोगंधपुष्पाद्यै
रंगाद्यावरणान्वितं ॥ तेषोक्तदेवतामिष्ट्वा पंचविंशतिसंख्यया ॥ मूलेनाज्येन जुहुयुः साज्येनचरुणा तथे मुक्तः ॥ कुंडान
रसंस्कारस्तत्रऋत्विक्कर्तृकः शिष्यगोति ॥ अत्रविशेषः सोमशंभौ ॥ वरोक्तनीयभागं तु ग्रासमत्तनयसंमितं ॥ अष्टग्रासप्रमा
णं वा दशनस्पर्शवर्जितं ॥ पालाशोदुंबके प्रक्षोऽप्यर्कोपिप्पलपत्रके ॥ हुत्वा संभोजयेन्मन्त्री घृतेनाचामयेज्जलैः ॥ शारदायां
आचांतं शिष्यमानीय सकलीकृत्य देशिकः ॥ तालद्रुमाग्रं हृज्ज प्रक्षीरवृक्षादिसंभवं ॥ दंतकाष्टं ततो दद्याच्छिष्याय विनता
त्मने ॥ दंतान्विशोधयेत्तेन ततः प्रक्षाल्य विसर्जयेत् ॥ नारायणीये ॥ दंतकाष्ठं हृद्याज प्रक्षीरवृक्षादिसंभवं ॥ संमार्ज्य दंता
नच्छित्वा प्रक्षाल्य नैऋते क्षिपेत् ॥ दिक्षु पूर्वायधोर्ध्वासु तस्याग्रपतनं क्रमात् ॥ मृष्टिता पोष्टनिर्विघ्नक्षयं शांतिर्गदोधनं ॥ सु
खं वृद्धिः परं दुःखं फलान्येतानि शंसति ॥ वायवीयसंहितायामपि ॥ न्यक्तं तदंतधवनं ह्यपनेत्तरुणायदि ॥ प्रागुदक्पश्चिमे शांतं शिव
मन्यच्छिवेतरं ॥ अशस्तास्तासु खेतस्मिन्गुरुस्तदोषशांतये ॥ शतमर्धं वा जुहुयात्तदर्धं मूलमंत्रकं ॥ तेषां तरे ॥ अथात्रदूतन्हृक्षस्य द्वा ॥ राम ॥
दशांगुलमानतः ॥ दंतकाष्ठं प्रदातव्यं तद्दंताग्रविवर्धितं ॥ दुर्नां सप्लक्षेपयेत्तत्र मंडलेपीठमुन्नयेत् ॥ पश्चिमोत्तरदुर्दैश्च शुभपातोन्यथा ॥ ३२ ॥
शुभः ॥ दुर्निमित्तविनाशाय जुहुयाद्धुतमस्त्रतः ॥ शारदायां ॥ यथाविधि तमाचांतं शिखाबंधाभिरक्षितं ॥ विधायसार्धमस्त्रेनावेद्यां द

41

र्भास्तरे ग्रहः॥ इशानत नस्यां तां रात्रिमधिवासः समीरितः॥ नारायणीये॥ उनस्तं शिष्यमावां ते शिरवावंधाभिरक्षितं॥ कृत्वा वेगांस
हानेनस्वयेदर्भास्तरे ग्रहः॥ पिंगलामते॥ स्वप्नमाणवमाश्रित्यस्नापयेन्मूर्वमस्तकं॥ सोमशंभावपि॥ गृहस्यान्दर्भशय्यायां पूर्व
शीर्षास्तरक्षितान्॥ हृदासजन्मशय्यायां यतीन्दक्षिणामस्तकान्॥ वायवियसंहितायां॥ देवस्यदक्षिणे भागे शिष्यं तमधिवासये
त्॥ अहतास्तरणास्तीर्णे सदर्भशयनेशुचि॥ मंत्रितेन वशिष्यं धायन्प्राक्शिरस्को निशि स्वापयेत्॥ शिखाबद्धस्य सूत्रस्य शिखया तत
छिखांगुरुः॥ आवेष्ट्याहतवस्त्रेण नमास्याय वर्मणा॥ रेखात्रयं च परितो भस्मनातिलसर्षपैः॥ कृत्वास्त्रजप्तैस्तद्बाह्ये दिगीशा
नां बलिं हरेत्॥ महाकपिलपंचरात्रे॥ गुरुपादार्चनं कृत्वा उपवासी जितेन्द्रियः॥ दर्भशय्यां गतो रात्रौ दृष्ट्वा स्वप्नं निवेदयेत्॥ यो
गिनी तंत्रे॥ यज्ञाग्रतो हरगृहे ति देवमानृत्य मंत्रान्प्रयतनिद्रिरेतान्॥ लब्धे कंभुकदक्षिणपार्श्वशायी स्वप्नं परीक्ष्येत यथोपदे
शं॥ भगवन्देवदेवेश शूलभृद्वृषवाहन॥ इष्टानिष्टं समाचक्ष्व मम सुप्तस्य शाश्वत॥ एवं गुरुः कुशास्तीर्णे तनः प्रयतमानसः॥
निशांते पश्यति स्वप्नं शुभं वा यदि वाऽशुभं॥ पिंगलामते॥ तारोहिलिखयेभूलपाणयेद्विठईरितः॥ स्वप्नमाणवमंत्रोयं शंभुना परि
कीर्तितः॥ नमोऽजयत्रिनेत्राय पिंगलाय महात्मने॥ वामाय पिंगलाय महात्मने॥ वामाय विश्वरूपाय स्वप्नाधिपतये नमः॥ स्वप्नेक
थयमेतत्थ्यं सर्वकार्येष्वशेषतः॥ क्रियासिद्धिं विधास्यामि त्वत्प्रसादान्महेश्वरः॥ मंत्रतंत्रप्रकाशे॥ ॐ हंसकललोकायविप्लवे वि
श्वायविश्वरूपाय स्वप्नाधिपतये नमः॥ स्वप्नमाणवमंत्रोयं कथितो नारदादिभिः॥ नारदीये॥ परंब्रह्मस्वरूपत्वं मे तथ्वरक्षिवि श्व

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥ धक॥ शुभाशुभ गतिं देवस्वप्ने मे विनिवेदय॥ इत्युच्चार्य नमस्कुर्यात्तत्तु भ्याम अवनीं गतः॥ प्रसन्नो वाग्पतत्तस्मिन् शायी ते दृष्टं विवि
॥ २३ ॥ नयेत्॥ ॥अथ शुभस्वप्नाः॥ योगिनीतंत्रे॥ त्रिविधं दर्शनं तस्य यथार्थमयथार्थकं॥ अपाकं जं यन्तुस्थानां संयतानां हि दर्शनं
यथार्थमयथार्थं तद्दुस्थानां विकारजं॥ अपाकजं मानसं च यथार्थफलमुच्यते॥ आगमसिद्धांते॥ आद्ये वर्षाद्वत्सरार्धाद्द्वि
तीये यामे पाको वर्षपादात्तृतीये॥ यामे पाकः शर्वरीतुर्ययामे सद्यः पाको योविसर्गे प्रदृष्टः॥ तथा॥ क्रूरे धमामध्यमा स्याद्दृ
ष्टे उत्तमोत्तमे॥ स्वप्ने यः पश्यति वै देवं निजेष्टं सर्वतो मुखं॥ गुरुप्रसादमुत्सर्वं निर्मलं चंद्रमंडलं॥ गंगां गां भारतीभानुलिंगितं
लिंगमैश्वरं॥ प्रसन्नत्वां तत्र जानीयात्सिद्धिं तु स्वप्ननिदर्शने॥ नारदपंचरात्रे॥ क्षितिलाभः क्षतजाक्षितरणां वाथिपूजनं॥ होमश्च ४२
ज्वलिते वह्नौ संग्रामविजयस्तथा॥ हंसकोकमयूराणां रथारोहणमेव च॥ महाकपिलपंचरात्रे॥ कन्याछत्ररथं दीपं प्रासा
दं कमलं नदीं॥ कुंजरं वृषभं माल्यं समुद्रं फलितं द्रुमं॥ पर्वतं वहयं मेध्यमामममांसं सुरासवं॥ एवमादीनि सर्वाणि दृष्ट्वा सिद्धि
मवाप्नुयात्॥ यदा कर्मसु काम्येषु स्त्रियं स्वप्ने तु पश्यति॥ समृद्धिं तत्र जानीयात्तस्मिन्स्वप्ननिदर्शने॥ नदीसमुद्रतरणमाकाश
गमनं तथा॥ भास्करोदयनं चैव प्रज्वलनं ऊताशनं॥ ग्रहनक्षत्रताराणां चंद्रमंडलदर्शनं॥ हर्म्यस्यारोहणं चैव प्रासादशिरसो ॥ ताम ॥
पि वा॥ नागाश्ववृषभेन्द्राणां तरुशैलाग्ररोहणं॥ विमानगमनं चैव सिद्धमंत्रस्य दर्शनं॥ एवमादीनि संदृष्ट्वा नरः सिद्धिमवा ॥ २३ ॥
प्नुयात्॥ स्वप्ने तु मदिरापानमाममांसस्य भोजनं॥ कृमिविष्ठानुलेपं च रुधिरेणाभिषेचनं॥ भोजनं दधिभक्तस्य श्वेतवस्त्रानुले

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पनं ॥ सिंहासनं रथं यानं ध्वजं राज्याभिषेचनं ॥ रत्नान्याभरणादीनि दृष्ट्वा स्वप्ने प्रसीदति ॥ नारदपंचरात्रे ॥ गुरुर्देवो द्विजः कन्या गो
गजाश्वाश्च केसरी ॥ दर्पणं शंखभेर्यौ च नगरी वाद्यं च रोचनं ॥ तांबूलभक्षणं चैव तथा दध्यभिवंदनं ॥ सिद्धान्नं मांसमत्स्यं च मद्यं स्त्री
मदिरा रसाः ॥ छत्रं यानं सितं वस्त्रं तथान्यक्कृतवंदनं ॥ माल्यं मुक्ताफले हारः पूर्णः समुदितः शशी ॥ प्रचंडकिरणः सूर्यो निम्न
गाथ महोदधिः ॥ प्रफुल्लपादपः शालि रोचना कुंकुमं मधु ॥ लाजाः सिद्धार्थका बीजं नवभांडं च पायसं ॥ उपसन्नोपि वाचार्यो गायत्री
वरसंगना ॥ सर्वे स्वप्ने शुभाः प्रोक्ताः सिद्धिमोक्षफलप्रदाः ॥ नारदीये ॥ ग्रहणां नुपरं खीरणा मगम्यागमनं तथा ॥ दर्शनं श्वेतनागेन वंध
नं भूरखलादिभिः ॥ रोदनं नाडनं चैव वधाचनं वांगघातनं ॥ मृत्योर्हदन्नपुकांस्यस्पर्शी सकसाप्यकुत्सितान् ॥ धातोर्लाभस्तथा शुक्लं फल
रत्नं तु भावपि ॥ व्यंजनं स्वयमन्येन धमनं च विभावसोः ॥ एवमादीनि चान्यानि शुभान्याह मनीषिणः ॥ ॥ अथाशुभाः ॥ नारदपंच
रात्रे ॥ अतोन्ये विपरीतास्तु मनसः खेदराश्वये ॥ गर्हिता लोकविद्विष्टाः स्वप्ने स्युरशुभावहाः ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ चंडालेक
रभं कांकं गर्तभूतममंगलं तैलाभ्यंगं नरं नग्नं शुष्कः वृक्षं सकंटकं ॥ प्रासादमतलं दृष्ट्वा नरो रोगमवाप्नुयात् ॥ कपिल दृष्ट्वा दुःस्व
प्नकं दैव होमान्ति द्धिमवाप्नुयात् ॥ पिंगलामते ॥ शुभेशुभं भवेन्नस्य जुहुयाद् शुभे शतं ॥ अस्त्रे गोतिक्रमाद्विगुणमिति ॥ नारदपंचरा
त्रे ॥ दृष्ट्वा समाचरेद्धोमं दंतकाष्ठादि तंतुने ॥ केवलेनाथवाज्येन नृसिंहमंत्रेण शांतये ॥ नारदपंचरात्रे ॥ दृष्ट्वा समाचरेद्धोमं दंतका
ष्ठादितंतुने ॥ केवलेनाथवाज्येन नृसिंहमंत्रेण शांतये ॥ निबंधे ॥ ॐ वज्रनखदंष्ट्रायुधाय महासिंहाय हुं फट् ॥ नम इति सिंहमंत्रः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तथाः ॥ शतं तं सहस्रं साष्टं वा यथाशक्त्याथवा द्विजः ॥ अस्वप्नं पुनि तेनैषां नाम्ना स्वाहान्वितेन च ॥ दोषान् संहि जहीत्येवं पदेनाभाव
मानतः ॥ अस्वप्निं हि मंत्रयो विकल्पः ॥ नारदीये ॥ भक्षणं पक्वमांसस्य करणं नासादिकर्तनं ॥ लेपनं रक्तगंधेन कर्दमेनापि लेपनं ॥
वेष्टनं रक्तसर्पेण रक्तमाल्येन वेष्टनं ॥ आलिंगनं च ऊसंस्त्रीणां हसनं नर्तनं तथा ॥ खरोष्ट्रमहिषाणां च दर्शनारोहणक्रिया ॥ पा
तनावेशनाभ्यंगं दक्षिणाशागमनं तथा ॥ वमनं रुधिरादीनां लाभस्तेषां तथैव च ॥ अंगभंगो घननिद्रा च यमकिंकरदर्शनं ॥ दिव्य
भौमांतरीक्षाणामुत्पातानां च दर्शनं ॥ नृपगोगुरुविप्राणां भर्त्सनं विषभक्षणं ॥ दर्शनं भीमसर्पाणां पुंसि मैथुनमेव च ॥ एवमा
दीनि चान्यानि गर्हितानि विदुर्बुधाः ॥ गुरुस्तत्प्रतिकाराय सहस्रं प्रजपेन्मनुं ॥ तिलैः सहस्रं च हुनेद्देवं शांतिमुदीरयेत् ॥ अथ
स्वप्ननिवेदनं ॥ तत्रैव ॥ शिष्यस्तु त्रिरात्रांतः पुष्पहस्तो गुरूत्तमं ॥ प्रणम्य शिरसा हृष्टस्तस्मै स्वप्नं निवेदयेत् ॥ स्वप्ने वाक्षिसम
क्षं वा आश्चर्यमपि हर्षदं ॥ अकस्माद्यदि वा पश्येत्तत्राख्यातव्यं गुरोर्द्विना ॥ महाकपिलपंचरात्रे ॥ गुरुपादार्चनं कृत्वा उपवासी
जितेंद्रियः ॥ दर्भशय्यां गतो रात्रौ दृष्टं स्वप्नं निवेदयेत् ॥ अत्रोपवासविधिः ॥ कालांतरीयस्वप्नपरीक्षापरः ॥ दीक्षायां प्रोक्त
पायसभोजनस्यावश्यकत्वात् ॥ पिंगलामते ॥ सर्वाधिवासमथवा प्रकुर्वीत यथाविधि ॥ मंत्रतंत्रप्रकाशे ॥ दिनद्वयेनैव कुर्याद्दी
क्षाकर्मविचक्षणः ॥ सर्वाधिवासनेवास्मादेकस्मिन् दिवसे यदि ॥ ॥ अथोक्तहोमोपयुक्ताग्निसंस्कारः ॥ तत्र प्रथमं कुंडसंस्कारो
यथा ॥ शारदायां ॥ अष्टादश स्युः संस्काराः कुंडानां तंत्रदेशिताः ॥ वीक्षणं मूलमंत्रेण शरेण प्रोक्षणं मतं ॥ तेनैव ताडनं मैर्वर्मणा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मुक्षणं मतं ॥ अस्त्रेणाखननोद्धारौ हुम्मंत्रेणाभ्युक्षणं ॥ समीकरणमस्त्रेण सेचनं वर्मणा मतं ॥ कुट्टनं हेति मंत्रेण वर्ममंत्रेण मार्जनं
विलेपनं कलारूपकल्पनं नन्दनेन तं ॥ त्रिसूत्रीकरणं पश्चाद्धृदयेनार्चनं मतं ॥ अस्त्रेण वज्रीकरणं हुम्मंत्रेण कुशैः शुभैः ॥ चतुःप
थं तनुत्रेणानन्तयाद्क्षयाटनं ॥ यागे कुण्डानि संस्कुर्यात्संस्कारैरेभिरीरितैः ॥ अथवा तानि संस्कुर्याच्चतुर्भिर्वीक्षणादिभिः ॥ कलारू
पकल्पनमिति ः कुण्डमध्ये सोमसूर्याग्निकलानां चिंतनमित्यर्थः ॥ अक्षयाटनं तु नारदपंचरात्रे ॥ अच्छिन्नाग्रैस्ततो दर्भैरस्त्रमंत्राभि
मंत्रितैः ॥ कुण्डभित्तिगतां सर्वां वर्मणा परिभूषयेत् ॥ इत्येवमक्षयाटनं कुण्डसंस्कारमीरितमित्युक्तं ॥ एतेन संस्कारा यदि कुण्डक
रणकाले नक्कृतास्तदा सिद्धेऽपि तस्मिन्न दृष्टार्थमवश्यमाचरणीया ॥ तदुक्तं नारदपंचरात्रे ॥ कुण्डस्यारंभकाले तु संस्कारा नकृता
यदि ॥ नियतं तस्य च ते सर्वे विधेयास्तुः क्रमेण वै इति ॥ शारदायां ॥ तिस्रस्तिस्रो लिखेद्रेखाः प्राक्प्रागुदगग्रगाः ॥ अत्र लिखनक्र
मः ॥ सौत्रामणीतंत्रे ॥ प्राचीमूर्ध्वमुदक्संस्थं दक्षिणारंभमालिखेत् ॥ उदगग्रं भरः सस्थं पश्चिमारंभमालिखेत् ॥ तिस्रस्तिस्रो
लिखेत्त्वेवं प्रोक्षयेद्वाग्भवेन च ॥ शारदायां ॥ प्रागग्राणां स्मृता देवा मुकुन्देशपुरंदराः ॥ रेखाणामुदगग्राणां ब्रह्मवैवस्वतेन्दव
अथवा षट्कोणान्तं त्रिकोणान्तं संलिखेत् ॥ यामलेऽपि ॥ षट्कोणान्तं तदेवि त्रिकोणं वा समालिखेत् ॥ शारदायां ॥ सर्वाणप्य
स्य नारेणा योगपीठमथार्चयेत् ॥ अत्र वाग्भवतारयोर्विकल्पः ॥ योगपीठमिति ॥ आधारशक्तिमारभ्य पीठमंत्रपर्यंतमित्यर्थः
अत्र जयाख्या विजया पश्चादजिता त्वपराजिता ॥ नित्या विलासिनी दोग्ध्री त्वघोरा मंगला नवेति पीठशक्तयः ॥ ह्रीं वागीश्वरी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्वरयोर्योगपीठात्मने नमइतिपीठमंत्रः॥ तदुक्तंनंद्यांतरे॥ वागीश्वरयोर्योगपीठात्मने नमः॥ ह्रींमाद्यः पीठमंत्रोयमावाह्यस्मि ॥ ता॰भ॰ ॥
न्नुद्रपूजयेत्॥ शारदायां॥ वागीश्वरीमृतुस्नातांनीलेंदीवरसंनिभां॥ वागीश्वरेणसंयुक्तामुपचारैः प्रपूजयेत्॥ गणेश्वरविम ॥ ३५ ॥
र्षिंगणं॥ शक्तिबीजेनवागीशींवागीशंसाध्यमंत्रतः॥ पूजयेदितिशेषः॥ रुद्रयामलेतु॥ ततःशिवायशक्त्यैवनमोंतेंकथि
तोमनुः॥ आभ्यांत्रिस्त्रिश्चसंपूज्यप्रणवेनमनुनाऽथुना॥ वागीश्वरीमृतुस्नातांसमस्ताभरणान्वितां॥ वागीश्वरेणसंयुक्तां
नमाम्यखिलसिद्धयेइत्युक्तं॥ देवलवेतु वागीश्वरीवागीश्वरयोःस्थानेलक्ष्मीनारायणौपूज्यौ॥ तदुक्तंतत्वसारसंहितां
यां॥ लक्ष्मीमृतुमतींतत्रप्रभोनारायणस्यच॥ ग्राम्यधर्मेणसंजातमग्निंतत्रविचिंतयेत्॥ अत्रचविभूतिरुन्नतिः॥ कां
तिःसृष्टिःकीर्तिश्चसन्नतिः॥ पुष्टिरुत्कृष्टिऋद्धिश्चसंप्रोक्तानवशक्तयः॥ इतिपीठशक्तयः॥ वीजाद्यमानसंदत्त्वेति
वचनात्॥ श्रीलक्ष्मीनारायणायोर्योगपीठात्मने नमः॥ इतिपीठमंत्रः॥ श्रीविद्यायांतुज्ञानार्णवे॥ कामेश्वरींऊंउमध्येस
कामामृतुसंयुतां॥ समावाह्यचसंपूज्यतद्गर्भेवह्निमावहेत्॥ शारदायां॥ सूर्यकांतादिसंभूतंयद्वाश्रोत्रियगेहजं॥ आनी
यवह्निमात्रेयान्क्रव्यादांशंपरित्यजेत्॥ गौतमीये॥ पाषाणमथमग्निंवयदिवारणिसंभवं॥ श्रोत्रियाणांगेहजंवचनस्यमथ ॥ राम ॥
वाहरेत्॥ यदृच्छालाभसंप्राप्तश्चायोग्योयागकर्मणि॥ निरग्निर्ब्राह्मणात्संबोद्यधर्नाभकरोभवेत्॥ श्रेत्राह्मवैवतुर्थांशंफलंद ॥ ३५ ॥
याहुताशनः॥ वैश्यशूद्राश्चविफलंजायतेहोमकर्मतत्॥ उड्डीशे॥ श्रोत्रियागारजंवापिसूर्यकांतोद्भवंतुवा॥ अरणीसंभवंवा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पिक्षिप्तं स्वर्णादिभाजने ॥ ताम्रपात्रादिनामंत्रीहितं तु समानयेत् ॥ अथवानीतमग्निं तः स्थापयेत्कांस्यभाजने ॥ अग्निरपि ॥ पा
त्रान्तरेण पिहितेन ताम्रपात्रादिके शुभे ॥ अग्निप्रणायनं कुर्याच्छरावे नादृशेपि वा ॥ स्मृतिसारे तु ॥ शरावे भिन्नपात्रे वा कपाले वो
ल्मुकेपि वा ॥ नाग्निप्रणायनं कुर्याद्व्याधिहानिभयावहमिति शरावनिषेधस्ताम्रादिपात्रसज्ञावेवोध्यः ॥ क्रव्यादांशपरित्यागे
विशेषस्तत्रोत्तरे ॥ अस्त्रेणाग्निं समाधाय कवचेन पिधाय तु ॥ क्रव्यादांशं तु वास्त्रेण नैर्ऋत्ये संत्यजेत्प्रिये ॥ मन्त्रमुक्तावल्याम
पि ॥ आनीयास्त्रेण नैर्ऋत्ये क्रव्यादांशं परित्यजेत् ॥ देवांशं मूलमन्त्रेण स्थापयेत्सुरतः सुधीः ॥ उड्डीशे तु ॥ कूर्चास्त्राभ्यां च नैर्ऋ
त्ये क्रव्यादांशं परित्यजेदित्युक्तं ॥ गणेश्वरेपि ॥ हूं फडं तेन मूलेन क्रव्यादांशं परित्यजेत् ॥ क्रियासारे ॥ श्मशानादा वा मा
समवह्निरुच्यते ॥ क्रव्यादस्तस्य नामास्य त्यजेत्किंचित्कुताशनात् ॥ शारदायां ॥ संस्कुर्यात्तं यथान्यायं देशिको वीक्षणादिभि
ॐ दर्यवैन्दवाग्निभ्यां भौमस्यैकां स्मरन्बसो ॥ योजयेद्वह्निबीजेन चैतन्यपावके तदा ॥ शारसंग्रहे ॥ प्रदीपकलिकाकारं ने
त्र आकाशयन्नतः ॥ स्वकं जाठरवैन्दवबह्निभ्यां पार्थिवस्य च ॥ स्मृत्वाग्निबीजकेनास्य चैतन्यं योजयेत्तथा वैन्दवस्तु भ्रूमध्यस्थो
वह्निः ॥ उड्डीशे ॥ दीपाद्दीपान्तरं न्यायात्स्फुरन्तं सर्वतोमुखं ॥ श्वासमार्गेण मनुविन्कवचेन ततो र्वयेत् ॥ शारदायां ॥ तारेणाम
न्त्रितं मंत्री धेनुमुद्रामृतीकृतं ॥ अस्त्रेणारक्षितं पश्चात्तनुत्रेणावगुण्ठितं ॥ अर्चितं त्रिः परिभ्राम्य कुंडस्योपरि देशिकः ॥ प्रदक्षिणान
दातारमन्त्रोच्चारणपूर्वकं ॥ आत्मनोभिमुखं वह्निं जानुस्पृष्टमहीतल ॥ शिवबीजाधिया देव्या योनावेनं विनिक्षिपेत् ॥ उड्डीशे ॥ भू

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता.५॥ मोचनपूजनीं कृत्वा कूर्चबीजं च वह्निजं॥ वैनतेयं ततो देवं तमोतः स्पादनेनोत्थापयेत् कृविं॥ शिवबीजधिया तस्या योनौ वह्निं विनिःक्षि
॥३६॥ पेत्॥ त्रिपुरासारसमुच्चये॥ योनावेनं विन्यसेत्त्वाभिवकं पश्चादग्निं मूलमंत्रेण मंत्री मुक्तं॥ शिवबीजाधियेति शेवशाक्त वि
षयं वै स्मवासे तु विस्यादिबीजधियेति वा ध्येः॥ वायवीयसंहितायां तु॥ वह्निबीजसमुच्चार्यत्वादधीनाग्निमासने॥ योनि
मार्गेण वै तद्वदात्मनः संमुखेन वा॥ योनिमार्गेण मेखलोपरि स्थापितयोनिरन्ध्रेण॥ शारदायां॥ पश्चाद्देवस्य देव्याश्च द
द्यादाचमनीयकं॥ ज्वालयेत्तनुत्राणेन तमग्निमथ देशिकः॥ विनिर्गलहनदहपचयुग्मानुदीर्य च॥ सर्वज्ञाज्ञापयस्वा
हा मंत्रोयं प्रोत्सेरितः॥ रुद्रयामले तु॥ ह्रां ह्रीं ज्वलप्रगं देवि प्रज्वलज्वलितयंततनः॥ ॐ फट् स्वाहेति मंत्रेण ज्वालयेत्वाव
कं सुधी रिमुक्तं॥ ज्वालनं तु मुखेनैव न तु उक्तं॥ न कूपुष्यकृताग्निश्च पाणि सूर्य स्रुवादिभिः॥ न कुर्यादग्निधमनं न कुर्याद्व्य 45
जनादिना॥ मुखेनैव धमेदग्निं मुखाद्येषो ह्यजायत॥ नाग्निं मुखेनेति तु यल्लौकिके योजयंति तद्विति॥ तत्र ज्वालिनीमु
द्रापि प्रदर्शनीया सा च॥ मणिबंधौ समौ कृत्वा करौ तु प्रसृतांगुली॥ मध्यमे मिलिते कृत्वा तन्मध्ये गुष्ठकौ क्षिपेत्॥ इयं
सा परया मुद्रा ज्वालिनी होमकर्मणि मुक्तलक्षणा॥ यामले॥ तत्र उत्थाय विधिवत्कृत्वा पाणिपुटं सुधीः॥ अग्निं प्रज्वलि ॥ता.प॥
तं वंदे जातवेदं हुताशनं॥ सुवर्णवर्णममलं समिद्धं विश्वतो मुखं॥ उपतिष्ठेनेति विधिवन्मंत्रेणानेन पावकं॥ उड्डीशे॥ ॥३६॥
प्रादेशमात्रं समिधं मूलाग्रघृतसंप्लुतं॥ तृष्णीं वह्नौ समुत्क्षिप्य जिह्वा या देवता न्यसेत्॥ शारदायां॥ विन्यसेदात्मनो देहे मंत्री

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

जिह्वा हविर्भुजः ॥ लिंगपायुशिरोवक्त्रघ्राणनेत्रेषु सर्वतः ॥ वह्निरार्घीशसंयुक्ताः सादियांताः सविंदवः ॥ वर्णामंत्रः समुद्दिष्टा
जिह्वानां सप्तदेशिकैः ॥ जिह्वासाप्तविधाः प्रोक्ता गुणभेदेन कर्मसु ॥ हिरण्या गगना रक्ता कृष्णान्या सुप्रभा मता ॥ बहुरूपातिर
क्ता च सात्विको यागकर्मसु ॥ वह्नी रेफ इकारो यकार अर्घीशादीर्घोकारः ॥ अत्र सात्विकरसनायां बहुरूपातिरक्तयो पौर्वापर्य
बीजक्रमानुरोधेनः ननु न्यासक्रमानुरोधेन ॥ बहुरूपायाः सर्वांगव्यापनीयत्वात् ॥ न तूक्तनेत्रान्तरे ॥ सलिंगगुदमूर्धास्यना
सानेत्रेषु वक्त्रमान् ॥ विन्यसेदतिरक्तांतां सर्वांगे बहुरूपिणीमिति राघवभट्टाः ॥ वस्तुतो हिरण्या गगना रक्ता कृष्णा चैव तु सु
प्रभा ॥ बहुरूपा महेशानि अतिरक्ता तथैव च वेन्यनेतरं ॥ एकैकं विन्यसेद्देवि लिंगे पायौ शिरस्यथ ॥ वक्त्रे घ्राणे तथा नेत्रे सर्वां
गे च न्यसेत्ततः ॥ इति वीरचूडामणिवचनात् ॥ ततः प्रविन्यसेज्जिह्वा देहे मंत्री विभावसोः ॥ सलिंगगुदमूर्धास्यनासानेत्रेषु
वक्त्रमान् ॥ सर्वांगेषु च जिह्वा स्याच्चस्यनेत्रिविधात्मिका ॥ हिरण्या गगना रक्ता कृष्णा चैव तु सुप्रभा ॥ बहुरूपातिरक्ता च जि
ह्वाः सप्तेति सात्विका इति मंत्रतंत्रप्रकाशवचनात्त्वातिरक्तायाः सर्वांग एव न्यासः साधीयान् ॥ राघवभट्टलिखित वचनां
तरं च यदि प्रमाणं तदा विकल्प एवेति तत्त्वं ॥ शारदायां ॥ पद्मरागाः सुवर्णान्या तृतीया भद्रलोहिता ॥ लोहितानंतरं श्वेता धू
मिनी च करालिका ॥ राजस्यो रसना वह्ने विहिता काम्यकर्मसु ॥ विश्वमूर्तिस्फुलिंगिन्यौ धूम्रवर्णा मनोजवा ॥ लोहिताख्या करा
लाख्या काली तामस्य ईरिता ॥ एताः सप्तनियुज्यं ते क्रूरकर्मसु मंत्रिभिः ॥ स्वस्वनामसमाभाः स्युर्जिह्वाः कल्पनारेनसः ॥ अम

॥ ता॰ भ॥
॥ ३८ ॥

र्यपितृगंधर्वयक्षनागपिशाचकाः॥ राक्षसाः सप्तजिह्वानामीरिता अधिदेवताः॥ अधिदेवतोक्तिस्तत्तज्जिह्वास्थाने न्यासार्थं
पूजार्थं च॥ जिह्वासु त्रिदशादीनां तत्तत्कार्यसमाप्तये॥ जुहुयाद्वांछितां सिद्धिं दद्युस्ता देवता मता॥ इति प्रपंचसारवचनार्थं
च तत्तज्जिह्वायां तत्तद्द्रव्येणाहोमपक्षे तां मां होमार्थं च॥ क्रियासारे॥ अस्य भृगुरृषिश्छंदो गायत्र्यग्निश्च देवता॥ बीजं शक्ति
श्च रं स्वाहा त्र्यप्यादीन् पूर्ववन्न्यसेत्॥ शारदायां॥ वह्नेरंगमनून्न्यसेत्तनातुक्तेन वर्त्मना॥ सहस्रार्चिः स्वस्तिः पूर्णाउत्तिष्ठ पु
रुषधूतनः॥ धूमव्यापी सप्तजिह्वो धनुर्धर इति क्रमात्॥ षडंगमनवः प्रोक्ता जातिभिः सहसंयुताः॥ मूर्त्तीरष्टौ तनौ न्यसे
द्दिशिको जातवेदसः॥ मूर्द्धांसपार्श्वकट्यंधुकटिपार्श्वांसकेषु च॥ प्रदक्षिणावशान्न्यस्येदुच्यते नाथ यथाक्रमात्॥ जातवेदाः
सप्तजिह्वो हव्यवाहनसंज्ञकः॥ अश्वोदरजसंज्ञोन्यः पुनर्वैश्वानराह्वयः॥ कौमारतेजाः स्याद्विश्वमुखो देवमुखः स्मृतः॥ ताराद्य ५८
ये पदाद्याः स्युर्नत्यंता वह्निमूर्त्तये॥ आसनं कल्पयित्वाग्रे मूर्त्तिं तस्य विचिंतयेत्॥ आसनं पीठं तत्राविशेषः॥ तत्राधार
शक्त्यादि वह्निमंडलांतं विन्यस्य केसरेषु मध्ये च पीठशक्तीः॥ तत्रैव रं वह्नियोगपीठाय नमः॥ इति पीठं च न्यसेत्॥ तदुक्तं तत्रैव
स्वमंडलांतं प्रयजेत्पीठे सनवशक्तिके॥ पीताश्वेतारुणा कृष्णा धूम्रा तीव्रा स्फुलिंगिनी॥ रुचिरा ज्वालिनी प्रोक्ताः कृशानोर्न ॥ ताम ॥
व शक्तयः॥ स्वबीजेनासनं दत्वा मूर्त्तिं मूलेन कल्पयेदिति॥ तथा॥ इष्टं शक्तिं स्वस्तिकाः भीतिमुच्चैर्दीर्घैर्दोर्भिर्धारयंतं जवा ॥ ३८ ॥
भं॥ हेमाकल्पं पद्मसंस्थं त्रिनेत्रं ध्यायेद्वह्निं बद्धमौलिं जटाभिः॥ ध्यानांतरमुक्तं रुद्रयामले॥ वंधूकपुष्पसंकाशं शुनप्रकन

कप्रभं ॥ पद्मस्थं यजमानार्थं वदनद्वयशोभितं ॥ सप्तहस्तं रोमयं देवं विमानोपरिसंस्थितं । त्रिधाग्रीवं त्रिपादाङ्गं हव्यकव्यवि
नाशकं ॥ ब्रह्मास्वर्यज्ञानहोन्नवक्त्र: शृंगीविराजितं । पंचरात्रं पाशुपतं कापिलं च महामतं । बौद्धं वैदिकमित्यतत् षट्पिं
गलविलोचनं ॥ वेदार्थं वचनु: श्रोत्रं श्रोतशास्त्रमयध्वनि ॥ सपाटलजटाबद्धमणिकोटीरभास्वरं । हेमालंकारसंयुक्तं
हेमकुंडलमंडितं ॥ रक्ताम्भोरुहमध्यस्थं स्वाग्निकासनसंस्थितं ॥ स्वस्वे देशे समालंवितार्तीयचरणांबुजं । सदाशब्दायमानं
वराजमानं स्वतेजसा ॥ शक्तिं वज्रं स्रुक्स्रुवौ च चतुर्भिर्दक्षबाहुभि: ॥ तोमरं तालवृन्तं च सोवर्णाद्यन्नपात्रकं ॥ समैस्त्रिभि
र्बाहुभिश्च दधानं रक्तवाससं ॥ हिरण्या कनका रक्ता कृष्णा दक्षान्ने स्थिता: ॥ सुप्रभा चातिरक्ता च बहुरूपा च जिह्विका
स्मारसज्ञास्तथामवदने नित्यमास्थिता: ॥ एताभि: सप्तजिह्वाभिरूपेतपाटितानन ॥ परिषिंचेत तत्तोयैर्विशुद्धे मेखल
लोपरि ॥ दर्भैरगर्भैर्मध्यस्य मेखलाया परिस्तरेत् ॥ कुलोड्डीशे ॥ एवं विन्यस्तदेह: सन्नयरिस्तरणमाचरेत् ॥ अर्घोदकेन संप्रो
क्ष्य मध्यस्य मेखलोपरि ॥ उत्तराग्रं पूर्वदेशे पूर्वाग्रं दक्षिणोत्तत: ॥ उत्तराग्रं पश्चिमे तु प्रागग्रमुत्तरे तथा ॥ मूलमाच्छादितं कृत्वा
त्रिवारं तु परिस्तरेत् ॥ तथा ॥ मेखलासु च सर्वासु दीयमाना प्रकल्पयेत् ॥ गणेश्वर विमर्षिण्यां ॥ पूर्वाग्रैरुत्तराग्रैश्च दर्भैरग्निं
परिस्तरेत् । दक्षिणोत्तरयो: पूर्वाग्रै: पूर्वपश्चिमयोरुत्तराग्रैरित्यर्थ । त्रिपुरासारसमुच्चये ॥ एकमेखलकुंडे निशित मति
मेखलाधस्तात् ॥ परिस्तरेद्द्विमेखले द्वितीयमेखलोपरि । त्रिमेखले तदंतरालमेखलोपरि न्यसेत् ॥ शारदायां ॥ निःक्षिपेद्द

॥ ता॰भ ॥
॥ ३८ ॥

क्षपरिधीन्प्राचीवर्जंशुरुन्नमः॥ कात्यायनः॥ परिधीन्परिदधत्यार्द्रानेकह्वक्षीयान्वाऽऊमात्रान्पालाशवैकंकतकाश्म
र्यवैल्वानिति॥ तंत्रांतरे॥ वाह्येथस्थंडिलंवह्निपरिधिसहितंप्रागुदग्रागदर्भ॥ त्रिपुरासारसमुच्चयेपि॥ स्थंडिलकेसिक
तानांवाह्येथत्रिर्न्यसेत्परिधीन्॥ शारदायां॥ प्रादक्षिण्येनसंपूज्यास्तेपुर्वस्यादिमूर्तयः॥ सोत्रामणीतंत्रे॥ कुंडमध्येविधा
नवित्॥ पद्मासनांतसाधारणशक्त्यादिमनुभिः क्रमात्॥ उपर्युपरिसंपूज्यवह्नेरासनशक्तयः॥ पूर्वादिदलमूलेषुमध्येपू
ज्याः क्रमेणतु॥ आसनशक्तयः पूर्वोक्ताः पीठशक्तयः॥ शारदायां॥ ध्यातंवह्निंयजेन्मध्येगंधाद्यैर्मनुनाऽमुना॥ वैश्वान
रजातवेदयपदेपश्चादिहावह॥ लोहिताक्षपदस्यांतेसर्वकर्माणिसाधये॥ वह्निजायावधिःप्रोक्तोमंत्रः पावकवल्लभ॥
मध्येषट्स्वपिकोणेषुजिह्वाज्वालारुचोयजेत्॥ अत्रषट्सुकोणेषुमध्येचयजेदित्यन्वयः॥ कोणेषुचइशानादिक्रमः
तदुक्तंसोमशंभौ॥ रुद्रेन्द्रवह्निमांसादवरुणानिलगोचरे॥ हिरण्याद्याःस्थितावह्नेरसनाःषडनुक्रमात्॥ मध्यतोवऊ
हुपान्विति॥ वायवीयसंहितायां॥ हिरण्याप्रागुदग्जिह्वाकनकापूर्वतःस्थिता॥ रक्ताग्नेयीनैर्ऋतीचकृष्णान्यासुप्र
भामता॥ अतिरक्तामरुज्जिह्वास्वनामस्वगुणाप्रभाः॥ त्रिशिखामध्यमाजिह्वावऊहूपासमाह्वया॥ तत्स्थिप्यैकादक्षिणा ॥ राम ॥
तोज्वलंतीवामतःपरा॥ स्वबीजानंतरंवायव्याइति॥ गणेश्वरविमर्षिण्यामपि॥ कोणषट्केचमध्येचजिह्वाःसंपूजये ॥ ३८ ॥
त्ततः॥ हिरण्यात्तप्तहेमाभाभूलयाणिदिशिस्थिता॥ वैदूर्य्यवर्णागगनाप्राच्यांदिशिव्यवस्थिता॥ तरुणादित्यसंकाशा

47

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रक्ताजिह्वाग्निदिक्स्थिता॥ कृष्णानीलाब्जसंकाशा नैरृत्यां दिशि संस्थिता॥ सुप्रभा पद्मरागाभा वारुण्यां दिशि संस्थिता॥ अति
रक्ता जवाभासा वायव्यां दिशि संस्थिता॥ वज्ररूपा यथार्थाभा दक्षिणोत्तरसंस्थिता॥ एतास्त्वाला रुवावीता वराभयकरा अपि
त्रिपुरासारसमुच्चये पि॥ सुतप्तचामीकरवाहवर्णा स्थिता हिरण्या दिशि शूलपाणो॥ वैदूर्य्यवर्णा कनकाभिधाना यासा निष
ण्णा दिशि वासवस्य॥ या रक्ता तरुणादिवाकराभवर्णा सा जिह्वा हरिति सुसंस्थिता कृशानो॥ या कृष्णा विकशितनीलनीरजा
भासा रक्षःपरिवृढदिग्विभागलग्ना॥ पद्मरागसदृशप्रभोज्वला सुप्रभा वरुणदिश्यवस्थिता॥ या महारजनपुष्पसन्निभा
गंधवाहदिशि सातिरक्तिका॥ यथार्थसंज्ञा वज्ररूपिका सा जिह्वोत्तरे दक्षिणातः स्थिता सा॥ होमेपि विशेष उक्तो गरोश्वर
विमर्षिणा॥ एधांसि वहिरण्यायां गगनायां च रुंधते। सिद्धार्थ वज्ररूपायां तु यारक्तायां तु यवास्तथा॥ कृष्णायां तु ऊनेस्वा
जा तु सुप्रभायां तु सक्तुभिः॥ तिलांश्चैवातिरक्तायां कनकायां तु सर्वदा॥ सर्वद्रव्याणि तु ऊयात्साधकः सर्वकर्मसु॥ तंत्रा
न्तरे॥ फलं तु काममेदेन क्रमाद्दासामुदीर्यते। वश्याकर्षणयो राज्यागगनास्तंभने मता॥ विद्वेषमोहयो रक्ता कृष्णा मारणा
कर्मणि सुप्रभा शांतिके पुष्टौ सुरक्तोच्चाटने मता॥ एकैव वज्ररूपा तु सर्वकामफलप्रदा॥ शारदायां॥ केसरेषु क्रमाग्नेरापू
जयेदंगदेवताः॥ दलेषु पूजयेन्मूर्तीः शक्तिस्वस्तिकधारिणीः॥ लोकपालांस्ततो दिक्षु पूजयेदुक्तलक्षणान्॥ अत्र लोकपाल
पूजा मेखलास्थदर्भोपरि कार्या। तदुक्तं तंत्रान्तरे। कोणाग्रकेवमध्ये च जिह्वाभिः केसरेष्वपि॥ अंगमंत्रैस्ततो वाह्ये त्वष्टाभिर्म्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰भ ॥ त्रिभिः क्रमात् ॥ मेखलाश्रितदर्भेषु दिक्पतीन् पूर्ववत्तोयजेत् ॥ तत्वसारसंहितायां ॥ पात्रासादनस्य विधिर्व्यवहुवशश्चापि मंत्रवि
॥ ३९ ॥ त् ॥ तान्यवोक्ष्य पवित्रेणाधोमुखानि विधायच ॥ पुनः प्रक्षालयेत्पात्रं परिपूर्य शुभांबुना ॥ दत्वाक्षतान् पवित्रंच तदुन्मूय निधा
यतत् ॥ दिक्षु न रस्यात त्यात्रं प्रणीतेत्युच्यते बुधैः ॥ ततः किंचित्प्रणीतांबु प्रोक्षणपात्रयतज्जले ॥ यज्ञसाधनसंभारं प्रोक्षयेन्मूलमं
त्रतः ॥ अन्यत्रापि ॥ वामे चास्तीर्य दर्भान् वलरिपुहरिदग्नांस्तदूर्ध्वे निधाय पात्राणि द्वन्द्वशोधोवदनमथ तथोत्तानवक्त्राणि कृत्वा
हन्मंत्रेणाभिपूज्यात्वतमथ जलैर्मंत्रपूतैरथैभिरभ्युक्ष्यात्वेध्मकूर्चैः सकलमपि हदासव्यजानमिति ॥ तंत्रांतरे ॥ स्ववामभा
गेप्राग्गग्रान् दर्भानास्तीर्य वोपरि ॥ यथाविन्नानुसारेणासौवर्णादीनि कर्मणि ॥ अधोमुखानि पात्राणि द्वन्द्वरूपाणि विन्यसेत्
उत्तानीकृत्य पात्राणि जलाज्यैः संप्रपूरयेत् ॥ त्रिपुरासारसमुच्चये ॥ ततो वामभागे परिस्तीर्य दर्भान् पुलोमात्मजावल्लभाशा 48
गताग्रान् ॥ तदूर्ध्वे न्यसेद्वन्द्वरूपेण पात्राण्यथाधोगतास्यानि सर्वाणि धीमान् ॥ अथोत्तानितेष्टेषु याज्ञेषु पात्रं जलैरेकमापू
र्य तीर्थानि तत्र ॥ सुसंविंत्य तैः प्रोक्षयेत् कूर्चदर्भैर्हृदस्त्र्यभागे स्थितं द्रव्यजातं ॥ पात्रेष्वपि विशेषस्तत्रैव ॥ सौवर्णान्यपि
राजतान्यपि तथा पात्राणि सौल्वानि वा मृत्पात्राण्यपि शांतिकादिषु परं शस्तानि कर्मस्विह ॥ शौल्वक्षद्रुमशिग्रुभूरुहकृतान्ये ॥ राम ॥
तानि विद्वेषणोच्चाटेमादनमारणादिषु भृशं शस्तानि पात्राण्यपि ॥ शौल्वं ताम्रं शैलुर्वकूवारकः ॥ अक्षद्रुमो विभीतकद्रुमः ॥ ३९ ॥
शिग्रुः शोभांजनः ॥ शारदायां ॥ पश्चादादाय पाणिभ्यां स्रुक्स्रुवौ तावधोमुखौ चिन्तः ॥ प्रतापयेद्वन्हौ दर्भान्मार्गयद्देशिकः ॥ त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तदग्रमध्यमूलानि शोधयन्नेर्यथाक्रमात्॥ गृहीत्वा वामहस्तेन प्रोक्षयेद्दक्षिणेन तौ॥ पुनः प्रताप्य तौ मंत्री दर्भानग्नौ विनिःक्षि
पेत्॥ आत्मनो दक्षिणे भागे स्थापयन्तौ कुशान्तरे॥ तंत्रांतरे॥ गृहीत्वा स्रुकस्रुवावूर्ध्वमुखौ चाधोमुखौ क्रमात्॥ प्रतप्याग्नौ त्रिधा
दर्भमूलमध्याग्रकोस्पृशेत्॥ पुनस्त्रिशः प्रताप्याधोमुखावग्नौ कुशान्क्षिपेत्॥ मूलमध्याग्रकेन्यस्येच्छक्तीरिछादिकाः क्रमात्
स्रुवि शक्तिं स्रुवे शंभुं विन्यसेद्धृदयाणुना॥ इछादिकादिति॥ इछाज्ञानाक्रियाइत्यर्थः॥ शैवागमे॥ गृहीत्वा स्रुकस्रुवावूर्ध्वव
क्त्रावधोमुखौ क्रमात्॥ प्रताप्याग्नौ त्रिधा दर्भमूलमध्याग्रकैः स्पृशेत्॥ त्रिसूत्रवेष्टितग्रीवौ पूजितौ कुसुमादिभिः॥ कुशाना
मुपरि स्थाप्यतौ स्थापयित्वा स्वदक्षिणे॥ इत्युक्तं॥ शारदायां॥ आज्यस्थालीमथादाय प्रोक्षयेदस्त्रवारिणा॥ तस्यामाज्यं विनिः
क्षिप्य संस्कृतं वीक्षणादिभि॥ तंत्रांतरे॥ गव्यमाज्यं समादाय मूलेनैवाभिमंत्रितं॥ स्वकां ब्रह्ममयीं मूर्तिं सवित्वाग्नौ प्रताप
येत्॥ शैवागमे॥ गव्यमाज्यं समादाय मूलमंत्राभिमंत्रितं॥ स्वकां ब्रह्ममयीं मूर्तिं संविंत्य वेति॥ गव्यमित्युत्तमकल्पमभिप्र
त्योक्तं॥ तदुक्तं पिंगलामते॥ उत्तमं गोघृतं प्रोक्तं मध्यमं महिषीभवं॥ अधमं छागलीजातं तस्मात्कव्यं प्रशस्यत इति॥ वा
यवीयसंहितायां॥ न्यस्य मंत्रं घृते मुद्रां दर्शयेद्धेनुसंज्ञिका॥ शारदायां॥ निरूह्य वायव्ये गारान्हृदा तेषु निवेशयेत्॥ इदं ता
पनमुद्दिष्टं देशिकैस्तंत्रवेदिभिः॥ संदीप्य दर्भयुगलमाज्ये क्षिप्त्वानले क्षिपेत्॥ गरुडहृदयमंत्रेणापवित्रीकरणं त्विदं॥ शेषेन
दर्भयुग्मेन वीराज्यं ज्यं सवर्मणा॥ अग्नौ विसर्जयेद्दर्भमभियोतनमीरितं॥ घृते प्रज्वलितान्दर्भान्प्रदर्श्य पाप्त्वाणुनागरुः॥ ना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·भ ॥
॥ ५० ॥

तवेदक्षिणात्स्मेउद्योतनं नपिदं मतं ॥ गृहीत्वा घृतमंगारान् प्रयोज्याग्रोजलं स्पृशेत् ॥ अंगुष्ठोपकनिष्ठाभ्यां दर्भौ प्रादेशसंमितौ ॥ धृत्वो
त्पुनीयाद्दक्षेणा घृतमुत्पवनं त्विदं ॥ तद्धृदयमंत्रेणा कुशाभ्यामात्मसंमुखं ॥ घृते संप्लवनं कुर्यात्प्रकाराः षडुदीरिताः ॥ अंगुष्ठोपक
निष्ठाभ्यांमिति हस्तद्वयस्येतिज्ञेयः ॥ उत्पुनीयादिति अग्निसंमुखमितिज्ञेयः ॥ तदुक्तं शैवागमे ॥ प्रादेशमात्र दर्भाभ्यां मंगुष्ठा
ऽनामिकाग्रकैः ॥ धृताभ्यां संमुखं वह्नेरुत्पवनमाचरेदिति ॥ शारदायां ॥ प्रादेशमात्रे संग्रंथि दर्भयुग्मं घृतांतरे ॥ निःक्षि
प्य भागौ द्वौ कृत्वा पक्षौ शुक्लेतरौ स्मरेत् ॥ वामे नाडीमिडां भागे दक्षिणे पिंगलां पुनः ॥ सुषुम्नां मध्यतो ध्यात्वा कुर्याद्धोमं यथा
विधि ॥ तत्र स्रुवधारणप्रकारो नारदीये ॥ हीयते यजमानो वै स्रुवमूलस्य दर्शनात् ॥ तस्मात्संगोपयेन्मूलं होमकाले स्रुव
स्य च ॥ अग्रे व्याधिकरं प्रोक्तं मध्ये शोककरं स्मृतं ॥ मूले हानिकरं प्रोक्तं स्रुवं धारयते कथं ॥ वेदांगुलं परित्यज्य अग्रे वै वह्निर
ष्टकं ॥ वेदांगुलं तु तन्मध्ये धारयेच्छंखमुद्रया ॥ होमसारे ॥ मूलात्षडंगुलं त्यक्त्वा चतुरंगुलमेव वा ॥ प्रकोष्ठे मूलमाछाद्य
धारयेच्छंखमुद्रया ॥ शारदायां ॥ स्रुवेण दक्षिणाद्भागादादायाज्यं हृदणुः ॥ जुहुयादग्नये स्वाहेत्यग्नेर्दक्षिणलोचने ॥ वाम
तस्तद्वदादाय वामे वह्निविलोचने ॥ जुहुयादथ सोमाय स्वाहेति हृदयाणुना ॥ मध्यादाज्यं समादाय वह्नेर्भालविलोचने ॥ जु
हुयादग्नीषोमाभ्यां स्वाहेति हृदयाणुना ॥ हृन्मंत्रेण स्रुवेणाज्यं भागादादाय दक्षिणात् ॥ जुहुयादग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति तन्मु
खे ॥ हेति संपातयेद्भागे घाज्यपात्राहुतिक्रमात् ॥ इत्यग्निनेत्रवक्त्राणां कुर्यादुद्घाटनं गुरुः ॥ संपातयेद्भागइति ॥ यस्माद्भाग

49

॥ राम ॥
॥ ५० ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दाज्यं गृहीत्वाऽऽन्तं तज्ञागे ऽन शेषं क्षिपेदित्यर्थः ॥ नतूक्तं शैवागमे ॥ स्रुवेणादाय होमयेत् ॥ स्वेत्यग्नौ हेति तज्ञागे शेषमाज्यं क्षि
पेत् ॥ क्रमादिति ॥ शारदीया ॥ सताराभिर्व्याहृतिभिराज्येन जुहुयात्सुतः ॥ अत्र ॐ स्वाहा भूः स्वाहा भुवः स्वाहा स्वः स्वाहा ॥ ॐ
भूर्भुवः स्वः स्वाहेति व्यस्तसमस्ताभिः पंचाहुतयः ॥ पंचभिर्मंत्रभिर्हुनेदिति नारायणीयतंत्रवचनात् ॥ उड्डीशे तु ॥ देवाव्या
हृतिहोमं च पंचताराद्येन चतुर्हुनेत् ॥ भूरग्नये पृथिव्यै च महन् वह्निवल्लभा ॥ भुवः पदाद्वायवे च अंतरीक्षाय शब्दतः ॥ दि
व्याय महते चैव वह्निजाया वधिः स्मृत ॥ स्वरादित्यचन्द्रमसौ हे तो नक्षपदानतः ॥ त्रेभ्यः स्वाहापदांतश्च भूर्भुवः स्वः पदं ततः
अग्न्यादित्यचन्द्रमसाडे तानक्षेत्रेऽस्यपि ॥ मांसनश्चैव दिग्भ्यश्च महते वह्निवल्लभा ॥ शारदाया ॥ जुहुयादग्निमंत्रेणात्रिवारं दे
शिकोत्तमः ॥ गर्भादानादिकाचक्रैः क्रियानिवर्तयेत्क्रमात् ॥ अष्टाभिराज्याहुतिभिः प्रणवेन पृथक्पृथक् ॥ गर्भाधानं पुंस
वनं सीमन्तोन्नयनं पुनः ॥ अनंतरं जातकर्म स्यान्नामकरणं तथा ॥ उपनिःक्रमणं पश्चादन्नप्राशनमीरितं ॥ चौडोपनयनं भू
यो महानाम्यं महाव्रतं ॥ अथोपनिषदं पश्चाद्गोदानोद्वाहकौ स्मृतिः ॥ शुभेशुस्सुविवाहान्ताः क्रियास्ताः कुरुकर्मसु ॥ मरणांताः
समुद्दिष्टा च क्रमागमवेदिभिः ॥ उड्डीशे ॥ इदमग्ने करोम्यत्र गर्भाधानमिति क्रमात् ॥ प्रणवं पूर्वमुच्चार्य शेषे वह्निवधूं वदेत् ॥ ॐ
ल्लासमप्राहुतीरेवं समिधां क्षेपणं तथा ॥ एवं क्रमात्पुंसवनं सीमंतोन्नयनं तथा ॥ जातकर्म समाप्याथ श्रमापनोदनाय च ॥ प्रादेशमात्रं
समिधं मूलाग्रघृतसंप्लुतं ॥ ॐ कामेश्वरकामेशीभ्यां स्वाहेति विनिःक्षिपेत् ॥ वह्निश्च पितरौ मंत्री स्वदेहे विनियोजयेत् ॥ इष्टदेवस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता. ध ॥
॥ ४१ ॥

नाम्नानुवर्त्तनंसमाचरेत् ॥ कामेश्वरकामेश्वरीभ्यामिति तु श्रीविद्यायां अन्यत्र वागीश्वरवागीश्वरीभ्यामिति ज्ञेयं ॥ दुर्गायागे ॥ आज्याहु
त्यैकैकं हुत्वा नामकर्म समाचरेत् ॥ देशिकस्त्वप्रकोसीति मूलमंत्रेण कल्पयेत् ॥ वायवीयसंहितायां ॥ जातं ध्यात्वैवमाकारं जातकर्म स
माचरेत् ॥ नीलायनयनं कृत्वा ततः संशोध्य सूतकं ॥ शिवाग्निरिति नामास्य कृत्वा हुतिपुरःसरं ॥ पित्रोर्विसर्जनं कृत्वा चौडोपनयना
दिकं ॥ अथोद्वाहावसानं च कृत्वा संस्कारमस्य तु ॥ नालापनयनप्रकारस्तु शैवागमे ॥ वह्नेरिहास्त्वं मंत्रेणानेनो नालापनुत्तये ॥
समिधः पंच जुहुयात्स्वांते मूलेघृताप्लुताः इति ॥ वायवीयसंहितायां ॥ ताः पालाशः पराचापि यज्ञीयाद्वादशांगुलाः ॥ अवक्रान
स्वयंभग्नाः सत्वचो निर्व्रणाः समाः ॥ दशांगुला वा विहिताः कनिष्ठांगुलिसंमिताः ॥ प्रादेशमात्रा वालाभे होतव्याः सकला अपी
ति ॥ एवं च सकलसंस्कारशेषे तन्निवृत्तो विसर्जनं नालायनयनीय पंच समिद्धोमं च वदन् आदाकारो चाग्रमेव ॥ अत्र गोदानानं
तरं समावर्त्तनमपि कर्त्तव्यं ॥ तदुक्तं गणेश्वरविमर्षिण्यां ॥ समावर्त्तनमुद्वाहमाधानं च ततः परमिति ॥ त्रिपुरासारसमुच्च
येपि ॥ तेनैव समावर्त्तनविवाहयोराहुतीर्जुहुयात् ॥ शारदायां ॥ मंत्रैर्जिह्वांगमूर्त्तीनां क्रमाद्द्वहेद्यथाविधि ॥ प्रत्येकं जुहुया
देकामाहुतिं मंत्रवित्तमः ॥ गणेश्वरविमर्षिण्यां ॥ जुहुयादंगमंत्राद्यैस्ताराद्यैश्च सकृत्सकृत् ॥ तत्तत्स्थाने सुशितधीः स्वाहांतै ॥ राम ॥
श्च यथाक्रमं ॥ अत्राद्यपदेन लोकपालानदस्त्रांतानां ग्रहणं ॥ शारदायां ॥ अवदाय स्रुवेणाज्यं चतुः स्रुचि पिधाय तां ॥ स्रुवेणा ॥ ४१ ॥
तिष्ठन्नेवाग्नौ देशिकोयतमानसः ॥ जुहुयाद्वह्निमंत्रेण वौषडंतेन संपदं ॥ शैवागमे तु विशेषः ॥ घृतेन स्रुचि पूर्णायां निधाय

50

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

धोमुखस्तुवं ॥ शृंगाग्रे पुष्पमारोप्य पश्चाद्वामेन पाणिना ॥ पुनः सव्येन तोधृत्वा शंखसंनिभमुद्रया ॥ सम्प्रकुंतोर्ध्वकायसव्यसम
पादः समुत्थितः ॥ नाभौ तन्मूलमाधाय शृंगाग्रव्यग्रलोचनः ॥ वामस्तनांतरानीय तयोर्मूलमतंद्रित इति ॥ गणेश्वरविमर्षि
ण्यां ॥ महागणेशमंत्रेण पूर्वं पूर्वयुतेन च ॥ तारादिबीजषट्केन तु करणेषु डिवर्णकैः ॥ भिन्नेषु दशधा कृत्वा समस्तेन तु रेश्वरि
प्रपंचसारेपि ॥ ताराद्यैर्दशभिर्भेदैः पूर्वपूर्वसमन्वितैः ॥ मनुना गणपस्येन जुहुयाच्च दशाहुतीः ॥ जुहुयाच्च चतुर्वारं समस्ते
नैव तेन तु ॥ तन्मंत्रस्तूड्डीशे ॥ प्रणवं श्रीर्महामायास्मरं स्त्रीमात्मकं पुनः ॥ पंचांतकं विंदुयुतं ठेंतं गणपतिं ततः ॥ वरांते
वरदस्वेति सर्वांतेजनमालिखेत् ॥ मेवशमानयस्वाहा विंशत्यर्णो गजांतकः ॥ शारदायां ॥ ततः पीठं समभ्यर्च्य देवताया
ज्ञासने ॥ अर्चयेद्वह्निरूपां तां देवतामिष्टदायिनी ॥ वीरचूडामणौ तु ॥ पश्चात्पीठदेवतानामेकैकाज्याहुतिस्ततः ॥ अर्च
येद्वह्निरूपां तां गंधपुष्पादिभिः क्रमादित्युक्तं ॥ तेनाधारशक्त्यादिपीठमंत्रांतं संपूज्य तेभ्य एकैकामाहुतिं ॥ दत्वा इष्टदेव
तां तत्राचावाह्योपचारैः संपूज्या वरणादेवता अपि पूजयेदिति सिद्धं ॥ उड्डीशे ॥ वह्निमुखे यंत्रराजं रश्मिजालसमन्वितं ॥ वि
भाव्याराधयेन्मंत्री श्रीमंत्रिपुरसुंदरी ॥ तथा ॥ तत आहुतिदेवानां मेकैकामाहुतिं ऊनेन ॥ संकल्पं च ततः कृत्वा काम्यहोमं
समाचरेत् ॥ स्वाहांतं मूलमुच्चार्य देवतायै त्विदं ब्रुवन् ॥ जुहुयान्नवलिते च होमसंख्या च परितश्चरेत् ॥ शारदायां ॥ तन्मुखे जु
हुयान्मंत्री पंचविंशति संख्यया ॥ अनेन मूलमंत्रेण चक्रे कीकरणांत्विदं ॥ शैवागमे ॥ इतीष्टवक्रे वक्कारणामंतर्भावस्तु चैक

॥ता·भ॥
॥४२॥

ता॥ अथवा कुंडमानत्वं यदिष्टं वदने स्मरेत्॥ अन्तर्भाव्यात्मवक्त्राग्निदेकीकरणं मतं॥ शारदायां॥ वह्निदेवतयोरैक्यमा
त्मना सह भावयेत्॥ मूलमंत्रेण जुहुयादाज्येनैकादशाहुतीः॥ नाडीसंधानसिद्ध्यर्थमेतदागमवेदिभिः॥ जुहुयाद्देगमु
ख्यानामाज्जीनामष्टकमात्॥ एकैकामाहुतिं सम्यक् सर्पिषा देशिकोत्तमः॥ अंगेमूलेन दशाहुतयो देयाः॥ तदुक्तं
त्रिपुरासारसमुच्चये॥ परिवारस्यैकैकां देव्यां दशाहुतीर्जुहुयादिति॥ इत्यधिवासनविधिः॥ अथ दीक्षादिनकृत्यं॥
शारदायां॥ प्रातरुत्थाय जुहुयुः पुनराज्यान्वितैस्तिलैः॥ द्रव्यैर्वा कल्पविहितैः सहस्रमष्टकं पृथक्॥ जुहुयुरित्याचार्यो
ऋत्विजश्चेत्यर्थः॥ अत्र तिलादयः स्रुवाकरेणावा होतव्याः॥ तदुक्तं वायवीयसंहितायां॥ स्रुवेणाज्यं समित्पाणिना स्रु
वा शेषं करेण वा॥ तत्र दिव्येन होतव्यं तीर्थेण पैत्रेण वा न तथेति॥ महाकपिलपंचरात्रे॥ अप्रदीप्ते न होतव्यं मध्यमेना
प्यनिंधिते॥ प्रदीप्ते लेलिहाने च होतव्यं कर्मसिद्धये॥ वह्वृचपरिशिष्टेपि अंधो वधः सधूमे तु जुहुयाद्धुताशने॥ यज
मानो भवेदंधः सपुत्र इति वक्ष्यति॥ छंदोगपरिशिष्टेपि॥ योनर्चिषि जुहोत्यग्नौ व्यंगारिणि च मानवः॥ मंदाग्निरामया
वी च दरिद्रश्चोपजायते॥ त्रिपुरासारे॥ अग्नेः कर्णे होमतो व्याधिबाधा नेत्रे ध्वंसं नासिकायामथाधिः॥ द्रव्यच्छेदो मस्तके ॥राम॥
स्यान्मुखांतर्होमं कुर्यात्तेन नित्यं विपश्चित्॥ तंत्रांतरे॥ यत्र काष्ठं ततः श्रोत्रं यत्र धूमोत्र नासिका॥ यत्राल्पज्वलनं नेत्रं ॥४२॥
यत्रांगारस्ततः शिरः॥ यत्र प्रज्वलिता ज्वाला जिह्वा सा जातवेदसः॥ अन्यत्रापि॥ सधूमोग्निः शिरो ज्ञेयो निर्धूमश्चक्षुरेव च॥

51

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ज्वलनं कृशो भवेत्कर्णः काष्ठलग्नश्च नासिका ॥ अग्निज्वालाय नेयत्र शुद्धस्फटिकसन्निभः ॥ तन्मुखं तत्र विज्ञेयं वर्तुरं ज्वल
मानतः ॥ वनदुर्गाकल्पे ॥ यत्र काष्ठं तत्र श्रोत्रे यत्र धूमस्तु नासिके ॥ यत्राल्पज्वलनं नेत्रे यत्र भस्म तु तच्छिरः ॥ यत्रैव ज्वलितो
वह्निस्तत्र जिह्वा प्रकीर्तिता ॥ शारदायां ॥ वैश्वानरं स्थितं ध्याये त्समिद्धोमेषु दिशि कोः ॥ शयानमाज्यहोमेषु निषण्णं शेष
वस्तुषु ॥ तथा ॥ स्वर्णसिंदूरबालार्ककुंकुमक्षौद्रसन्निभः ॥ सुवर्णरेतसो वर्णः शोभनः परिकीर्तितः ॥ भेरीवारिदहस्ती
न्द्रध्वनिर्वह्निः शुभावहः ॥ नागचंपकपुन्नागपाटलायूथिकानिभः ॥ पद्मेन्दीवरकह्लारसर्पिर्गुग्गुलुसंनिभ ॥ पावकस्य
शुभो गंधः स्मृतः सन्त्रवेदिभिः ॥ प्रदक्षिणास्त्वकंपाश्चित्राभाः शिखिनः शिखाः ॥ शुभदा यजमानस्य राज्यस्यापि विशे
षतः ॥ कुंदेन्दुधवलो धूमो वह्नेः प्रोक्तः शुभावहः ॥ कृष्णः कृष्णगतेर्वर्णो यजमानं विनाशयेत् ॥ श्वेतो राज्यं निहंत्याशु वा
यसत्वरसंनिभ ॥ खरस्वरसमो वह्नेर्ध्वनिः सर्वविनाशकृत् ॥ पूतिगंधो हुतभुजो होतुर्दुःखप्रदो भवेत् ॥ छिन्नवृत्ताशि
खा कुर्यान्मृत्युं धनपरिक्षयं ॥ शुकपक्षनिभो धूमः पारावतसमप्रभः ॥ हन्ति तुरगजातीनां गवां चं कुरुते विराम् ॥ रु
वंविधेषु दोषेषु प्रायश्चित्तं यदेशिकः ॥ मूलेनाज्येन जुहुयात्त्वेवविंशतिमाहुती ॥ त्रिपुरासारसमुच्चये ॥ वस्वधिकं श
तमाज्ये जुहुयाच्छांतिकर्मणीषु दोषेषु ॥ अस्त्रेणासाधकेन्द्रस्तु पादरथं वक्त्रपूजां वेस्तुकं ॥ शारदायां ॥ ततः सुधीस्तद
तायंस्नातं शिष्यं समाहितं ॥ पाययित्वा पंचगव्यं कुंडस्यांतिकमानयेत् ॥ प्रयोगसारे ॥ पंचगव्यं यथाप्रोक्तं पीत्वा वांतेय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·भ ॥
॥ ४३ ॥

थाविधि ॥ द्वारेणादक्षिणेनाथ यागस्थानं प्रवेशयेत् ॥ शारदायां ॥ विलोक्यादिव्यदृष्ट्यानु तं तच्चैतन्यं हृदंबुजात् ॥ गुरुरात्म
निसंयोज्य कुर्यादध्वविशोधनं ॥ तंत्रान्तरे ॥ हृन्निष्ठितं तच्चैतन्यं प्रस्फुरत्तारकाकृति ॥ आदायस्थापयेत्स्वीये हृदये कुशाग्र
इया ॥ षडन्वयमहारत्ने ॥ शोधनं नाम तत्वानां कारणैकत्वचिंतनं ॥ वर्णादीनां कलानां च तत्स्थाचिदेकत्वचिंतनं ॥ शारदा
यां ॥ उक्तो कलाध्वा तत्वाध्वा भुवनाध्वेति च त्रयं ॥ वर्णाध्वा च पदाध्वा च मंत्राध्वेत्यपरं त्रयं ॥ वायवीयसंहितायां ॥ तत्र
शब्दाश्रयोध्वानस्त्रयस्त्वर्थाः समीरिताः ॥ तंत्रान्तरे ॥ मंत्राध्वा च पदाध्वा च वर्णाध्वेति च शब्दतः ॥ भुवनाध्वा च तत्वाध्वा
कलाध्वा चार्थतस्तथा ॥ अत्र तु संहारक्रमेणोक्तिः शारदायां तु सृष्टिक्रमेणोक्तिरितीयं ॥ शारदायां ॥ निवृत्याद्याः कलाः पंच
कलाध्वेति प्रकीर्तितः ॥ तत्वाध्वा च ऊधाभिन्नः शैवाद्यागमभेदतः ॥ षट्त्रिंशच्चैव तत्वानि द्वात्रिंशच्चैतवानितु ॥ चतुर्विंश
तितत्वानि मेत्राणि प्रकृतेः पुनः ॥ उक्तानि दशतत्वानि सप्त च त्रिपदात्मनः ॥ तत्वानि शैवान्युच्यन्ते शिवः शक्तिः सदाशि
व ॥ ईश्वरो विद्यया सार्धं पंच शुद्धात्ममूर्त्तिहि ॥ माया कालश्च यतिः कला विद्या पुनः स्मृतिः ॥ रागः पुरुष एतानि शुद्धाशु
द्धानि सप्त च ॥ प्रकृतिर्बुध्यहंकारो मनो ज्ञानेन्द्रियाण्यथ ॥ कर्मेन्द्रियाणि तन्मात्राः पंच भूतानि देशिकाः ॥ एतान्याशुद्ध
द्धानि चतुर्विंशतिमागमे ॥ शैवानां मितितत्वानां विभागोत्र प्रदर्शितः ॥ शुद्धानीति ॥ आणवः कार्मणामायीयमलत्रयरहि
तत्वं शुद्धत्वं · तत्राणवो नाम सदाशिवत्वेनस्वस्यानवमर्ष ॥ कार्मणो नाम पुण्यपापवानहमितिप्रतीति ॥ मायीयो नाम अ

52

॥ ताम ॥
॥ ४३ ॥

हंकारादवात्मयुक्तिः ॥ शुद्धानीति ॥ कारणत्वेन मलत्रयराहित्यं न स्फुटानि कार्यरूपत्वेन तद्युक्तत्वादशुद्धानीत्यर्थः ॥ तथा ॥ जी
वप्राणधियश्चित्तं ज्ञानकर्मेन्द्रियाण्यथ ॥ तन्मात्रापंचभूतानि हृत्पद्मं तेजसां त्रयं ॥ वासुदेवादयश्चेति तत्वान्येतानि शार्ङ्गि
णः ॥ पंचभूतानि तन्मात्राणीन्द्रियाणि मनस्तथा ॥ गर्वो बुद्धिः प्रधानं च मैत्राणीति विदुर्बुधाः ॥ निर्वृत्याद्याः कलाः पंचन
तो विदुः कलाः पुनः ॥ नादः शक्तिः सदापूर्वः शिवस्य प्रकृतेः परः ॥ आत्मा विद्या शिवः पश्चाच्छिवो विद्या स्वयं पुनः ॥ स
र्वतत्वं च तत्वानि प्रोक्तानि त्रिपदात्मनः ॥ तत्वाध्वा कथितो ह्येष तन्त्रागमवेदिभिः ॥ ईरितो भुवनाध्वेति भुवनानि म
नीषिभिः ॥ भुवनानि चतुर्दश ॥ भुवनाध्वेति कथितो भुवनानि चतुर्दशेति गौतमीयतंत्रवचनात् ॥ वायवीयसंहि
तायां तु ॥ आधाराद्युन्मन्यंतं च भुवनाध्वा प्रकीर्तित इत्युक्तं ॥ तथा ॥ वर्णाध्वेति वदंत्यर्णानादिक्षांतान्मनीषिणः ॥ वर्णा
सहः पदाध्वास्यान्मंत्राध्वा मंत्रराशयः ॥ वायवीयसंहितायां तु ॥ अनेकभेदसंभिन्नः पदाध्वा पदसंहतिः ॥ महामंत्रो
यमंत्राणां वर्त्तते च यवात्मनां ॥ प्रधानावयवत्वेन सोध्वा पंचपदात्मकः ॥ गौतमीयेपि ॥ पदाध्वा पदसमूहः स्यादित्यु
क्तं ॥ मंत्रराशय इति वैदिकतांत्रिकमंत्रसमूह ॥ मंत्राध्वा मंत्रराशिः स्यात्ते हि वैदिकतांत्रिका ॥ इति गौतमीयवचनात्
शारदायां ॥ क्रमादेतानध्वनः षड् शोधयेद्गुरुसत्तमः ॥ पदांधुनाभिहृन्नालमूर्धस्वपि शिशोः स्मरेत् ॥ ततः कूर्चेन विधि
वत्तं स्पृशन् जुहुयाद्गुरुः ॥ आचार्यकुंडे संभृतैस्तिलैराज्यपरिप्लुतैः ॥ शोधयाम्यमुमध्वानं स्वाहेति पृथगध्वनां ॥ तारायमा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ प्र ॥ माहूतीरष्टौ क्रमात्तां विलयं नयेत् ॥ शिवेशिवांतानृमलिनानूजनयेत्सृष्टिमार्गतः ॥ विलोकयन् दिव्यदृष्ट्या ततः शिष्यं देशिको
॥ ४४ ॥ त्तमः ॥ आत्मस्थितं ततश्चैतन्यं पुनः शिष्ये नियोजयेत् ॥ कुलार्णवे ॥ भूतशंकरजातीनां नाध्वशुद्धिर्विधियते ॥ पादोदकप्र
दानाद्यैः कुर्यात्पाशविमोचनं ॥ शारदायां ॥ स्रुवा पूर्णाहुतिं दत्वा मूलमंत्रेण देशिकः ॥ वायवीयसंहितायां ॥ ततो होमा
वशिष्टेन घृतेनापूर्य वै स्रुचं ॥ निधाय पुष्पं तस्याग्रे स्रुवेणाधोमुखेन तां ॥ सदर्भेणासमाच्छाद्य मूलेनांजलिनोत्थितः ॥
वौषडंतेन जुहुयाद्धारायवसमन्वितां ॥ हयशीर्षपंचरात्रे ॥ हुत्वा व्रहिविधादद्यात्स्रुवा पूर्णाहुतित्रयं ॥ वौषडंतेन मंत्रे
णेति ॥ नारदपंचरात्रे ॥ अभावे तु घृतस्यैव होमद्रव्येण पूरयेत् ॥ तस्योपरि घृतं दद्यात्तदूर्ध्वं कुंकुमादिकं ॥ नर्मायोगे ॥ मू
लेन मोनपुत्त्रार्यवामपादपुरःसरं ॥ दद्यात्पूर्णाहुतिं मंत्री परामृतधिया ततः ॥ अत्रेष्टदेवतावरणदेवतापृथक्केकामा 53
हुतिं प्रयच्छंति ॥ गोतमीयतंत्रे ॥ स्रुकस्रुवौ च समादाय घृतेनापूर्य तत्पुनः ॥ होमद्रव्याणि निःक्षिप्य तनाभौ संस्थाप्य तौ पुनः
ब्रह्मार्पणेन मंत्रेण दद्यात्पूर्णाहुतिं पुनः ॥ इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यवस्थासु मनसा वाचा क
र्मणा हस्ताभ्यां पद्भ्यां उदरेण शिश्ना यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं भवतु स्वाहा ॥ ब्रह्मार्पणमंत्रः ॥ सोयं ब्रह्मार्पणविधौ स्मृतः ॥ ॥ राम ॥
एवं होमविधिं कृत्वा कुंडस्थंडिलदेवताः ॥ दिक्पालदेवताश्चापि अंकुरार्पणदेवताः ॥ आनयेत्कलशे वापि कूर्चे वा भावये ॥ ४४ ॥
द्गुरुः ॥ कृत्स्नेति प्रकृताभिप्रायेण ॥ शारदायां ॥ उद्वास्य देवतां कुंभसांगां सावरणां गुरुः ॥ पुनर्व्याहृतिभिर्हुत्वा जिह्वादीनां वि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भावज्ञो ॥ एकैकामाहुतिं दत्वा परिषिंच्याग्निरात्मनि ॥ पावकं योजयित्वा स्वे परीधीन्स्तपरिस्तरान् ॥ नैमित्तिके देहेस्मंत्रीक्रिये
त्तुनदहेदिमान् ॥ व्याहृतिभिः महाव्याहृतिभिः ॥ पुनः समापयेद्धोमं महाव्याहृतिपूर्वकमिति वचनात् ॥ नमस्कारस्तु गो
त्रमीये ॥ पूर्णाहुतिं ततो दद्यात्षडग्निश्चैव विधानवित् ॥ ॐ भूरग्नये पृथिव्यै च महते स्वाहेत्यानथा ॥ भुवो वायवे चान्तरि
क्षाय महते स्वाहेत्या ततः ॥ स्वश्चन्द्रमसे दिग्भ्यश्च नक्षत्रेभ्यश्च स्वाहा ॥ ॐ भूर्भुवः स्वश्चन्द्रमसे नक्षत्रेभ्यो दिग्भ्यश्च महते स्वा
हा ॥ पावकं योजयित्वेति तत्प्रकारस्तु गणेश्वरविमर्षिणां ॥ भो भो वह्ने महाशक्ते सर्वकर्मप्रसाधक ॥ कर्मान्तरेपि संप्रा
प्ते संनिधिं कुरु सादरं ॥ इति मंत्रेण संप्रार्थ्य वह्निमुद्वासयेदपीति ॥ शारदायां ॥ नेत्रे शिष्यवध्नीयान्नेत्रमंत्रेण वाससा ॥
महाकपिलपंचरात्रे ॥ नवेन भुक्तवस्त्रेण नेत्रे वध्नेत्तु कं ॥ पिंगलामते ॥ नेत्रवस्त्रेण तन्नेत्रे नेत्रमंत्रेण वंधयेत् ॥
नारायणीये ॥ नेत्राये नेत्रे नेत्रेण वंधयेदिति ॥ शारदायां ॥ करे गृहीत्वा तं शिष्यं कुंडतो मंडलं नयेत् ॥ तस्यांजलिपु
नः पुष्पैः पूरयित्वा यथाविधि ॥ कलशे देवतापीठे क्षेपयेन्मूलमुच्चरन् ॥ नारायणीये ॥ न्यासं शिष्यतनौ कृत्वा तं प्रद
क्षिणमानयेत् ॥ पश्चिमद्वारमानीय क्षेपयेत्कुसुमांजलिं ॥ पिंगलामते ॥ पुष्पैरंजलिमापूर्य योपीठे प्रदापयेत् ॥ प
श्चिमोत्तररुद्रेन्द्रैः पुष्पपातः शुभाशुभे ॥ आत्मयागक्रमाद्भूयः संहत्यो न्यासयेद्देशिकः ॥ तत्तन्मंत्रोदितान्न्यासान्कुर्याद्देहे
शिष्यस्य तदा ॥ आत्मयागो भूतशुद्धिः ॥ प्रयोगसारे ॥ गुणांशेन पृथिव्यादिभूतानि विलयं नयेत् ॥ यथावत्पिंडसंस्था

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥
॥ ४५ ॥

निसंहारक्रमयोगतः ॥ ततः सृष्टिक्रमेणैव पिंडं संभावयेत्तदा ॥ मंत्रतंत्रप्रकाशे ॥ उपविश्यासने दिव्ये संहरेत्तस्य विग्रहं ॥
गंधादि घ्राणसंयुक्तां पृथिवीमप्सु च संहरेत् ॥ इत्यादि ॥ शारदायां ॥ पंचोपचारैः कुंभस्थां पूजयित्वेष्टदेवतां ॥ तस्यां तंत्रोक्त
मार्गेणाविदध्यात्सकलीकृतिं ॥ स्वनदनेन रंदेवतासकाशाद्वरप्रार्थनमुक्तमावार्य्यै ॥ कारुण्यनिलये देवि सर्वसंनिधि
संश्रये ॥ शरण्यवत्सले मातकृपामस्मिन् शिशौ कुरु ॥ अज्ञानप्रभवैः पाशैः पीडितस्य सुरेश्वरि ॥ दीनस्यास्य दयाधारे
कुरु कारुण्यमीश्वरि ॥ एहि कामुष्मिकैर्भोगैरपि संवर्द्धतामसौ ॥ सुभक्तिः सकलावास्मै दीयतां निष्कलाश्रय इति ॥ प्र
योगसारे ॥ अथेशान्यां दिशि यथा मंत्रविन्यस्तविग्रहं ॥ पीठस्थवज्ररक्षायां वेद्यां दर्भाग्रपाणिनं ॥ अभिषिंच्येत्स्वकं शि
घ्यमात्मतत्वाद्यवर्त्तिनं ॥ सोमशंभौ ॥ यागालयाद्दिशीशस्य रचितेस्नानमंडपे ॥ कुर्यात्करद्वयायामा वेदिमष्टांगुलो 54
च्छ्रितां ॥ श्रीपर्णाद्यासने तत्र विन्यस्यानंतमासने ॥ शिष्यं निवेश्य पूर्वास्यं सकलीकृत्य पूजयेत् ॥ तत्रैवः स्नाने तु द(
स्मृखप्रयुक्तौ पूर्वं च कुंभं च अकृये ॥ अन्यत्रापि ॥ मंडलं त्वीशदिक्कृत्वा गुरुः शुक्षत्रतत्तराननान् ॥ अकृये पूर्ववक्त्रांश्च शिष्यांस्त
त्रनिवेशयेत् ॥ शारदायां ॥ नदत्सु पंचवाद्येषु सार्द्धं विप्रशिषा गुरुः ॥ विधिवत्कुंडसंभूततत्त्वस्यानुस्मरन्मनून् ॥ शि
शोः शिरसि विन्यस्य मातृकामनसा जपेत् ॥ मूलेन साधिते तोयैरभिषिंच्य ततो न्यसेत् ॥ मातृकां विलोममातृकां ॥ ॥ राम ॥
क्षाद्यैरान्तैर्वर्णैरभिपूर्णां तद्विरुक्तमंत्राद्यैरिति क्रमदीपिकावचनात् ॥ शिष्यशिरसि संयोज्य विलोममातृकां जपेत् ॥ ४५ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मूलमंत्रं तथाजप्त्वा कुर्याद्देवाभिषेचनमिति गौतमीयवचनाच्च ॥ तथा ॥ पूजितां तु नरा राज्यवर्धनीमस्त्ररूपिणी ॥ तस्याः
सुसाधितैस्तोयैः सिंचेद्रक्षार्थमंजसा ॥ अवशिष्टेन तोयेन शिष्यमाचमयेद्गुरुः ॥ ततस्तं सकलीकृत्य देवतात्मानमात्म
वित् ॥ उत्थाय शिष्यो विमले वाससी परिधापयेत् ॥ आचम्य वाग्यतो भूत्वा निषीदेत्संनिधौ गुरौ ॥ देवतामात्मनः शिष्ये सं
क्रान्तां देशिकोत्तमः ॥ पूजयेद्गन्धपुष्पाद्यैरैक्यं संभावयंस्तयोः ॥ दद्याद्विद्यां ततस्तस्मै विनीतायां तु पूर्वकं ॥ वसिष्ठसंहिता
यां ॥ ततस्तच्छिरसि स्वस्य हस्तं दत्वा शतं जपेत् ॥ अष्टोत्तरं शतं वापि दद्यादुदकपूर्वकं ॥ गौतमीये ॥ न्यासजालं तस्य दे
हे गुरुः संन्यस्य यत्नतः ॥ दक्षकर्णे वदेन्मन्त्रं त्रिवारं पूर्णमानसः ॥ कुलामृते ॥ विद्यास्त्रिः कथयेत् कर्णे यावज्ज्ञानं च वापु
न ॥ दीपिकायां ॥ सर्व्वादियुक्तमथ मंत्रवरं यथावद्ब्रूयात्त्रिशो गुरुरनर्घमवामकर्णे ॥ अन्यत्रापि ॥ दक्षकर्णे त्रिशो विद्या
मेकोच्चारेण चोच्चरेत् ॥ एष विधिर्द्विजातीनां स्त्रीशूद्राणां च वामतः ॥ तन्त्रान्तरे ॥ आवयोः कल्पफलदो भव त्वेवमुदीरये
त् ॥ प्रसन्नवदनस्तस्मै शिष्याय मुनिपुंगव ॥ स्वतोज्योतिर्मयीं विद्यां गच्छन्तीं भावयेद्गुरुः ॥ आगतां भावयेच्छिष्य इति ॥
गौतमीये ॥ गणेशादिमनूंश्चोक्तान् समयान् कथयेद्गुरुः ॥ गणेशादिमंत्रदानं पंचायतनं दीक्षापक्षे ॥ दक्षिणामूर्त्तिसं
हितायां ॥ समीपे चक्रराजं च समभ्यर्च्य च देशिकः ॥ आद्याक्षरेणासंलग्नं सुंदरं नाम कल्पयेत् ॥ आत्मानं योजयित्वा तु
गुरुभिर्मानवैस्ततः ॥ स्मर्त्तव्या गुरवः सर्वे सम्यक् प्रणतिपूर्वकं ॥ भूमौ लिखित्वा विद्यां च सम्यक् पुष्पादिभिर्यजेत् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शिष्याय दर्शयेत्क्रियां अज्ञप्राज्ञानथाप्रिये ॥ यदि स्यान्महतीश्रीतिः शिष्यस्य प्राणादस्य च । तदैकोच्चारणमात्रेण दक्षकर्णे ज
पेत्परं ॥ तंत्रराजे ॥ उक्तलक्षणसंपन्नं शिष्यमाचारभूषणं ॥ पंचषट्कूटविद्याभ्यां शोधितं वकुवासरे । कलशैरभिषिं
च्यां श्रीचक्रे संनिवेश्य च ॥ आधारे हृदये मूर्ध्नि चक्रं संचिन्त्य मध्यतः ॥ स्वांतादावाह्य संस्थाप्य संपूज्य न्याससंयुतं ॥ त्रिं
शोविद्यां वदेत् ॥ कर्णे देयात्मपूर्णमानसः ॥ देवतागुरुमंत्रात्मनत्वैक्यं भावयन्मुदा ॥ शतं जपेत्तदग्रस्थो निकटे त्रिदि
नं वसेत् ॥ तवेत्थं चारिणी शक्तिर्गृहमेति न संशयः ॥ मंत्रतंत्रप्रकाशे ॥ आचार्यादनभिप्राप्तः प्राप्तश्चादत्तदक्षिणः ॥ स
ततं जप्यमानोपि मंत्रसिद्धिं न यच्छति ॥ सर्वस्वं वा तदर्धं वा वित्तशाठ्यविवर्जितं । गुरवे दक्षिणां दत्वा ततो मंत्रग्रहो म
तः ॥ तंत्रांतरे ॥ गोभूहिरण्यविपुलं गृहक्षेत्रादिकं वकु ॥ तवेदर्धं तदर्धं वा तद्दशांशमथापि वा । अंकेशादत्तवस्त्रादि दद्या 55
द्वित्तानुसारतः ॥ ब्रह्मसंहितायां ॥ अदक्षिणाकृतं कर्म वृथा नारदनीप्सितं ॥ वीराणां मे दक्षिणां देहि साक्षसूत्रकमण्डलुं
ततो मंत्रं गृहाण त्वं यथाविधि महामुने ॥ विधिहीनकृतं कर्म सिद्धिं नैव प्रयच्छति ॥ गौतमीये ॥ गुरवे दक्षिणां दद्याद्वि
त्तार्धं भक्तितत्परः ॥ तदर्धं वा ततो दद्याद्यथाशक्तिथ भक्तितः ॥ वित्तशाठ्यं न कुर्वीत कृते नर्थः समावहेत् ॥ गोभूहिर ॥ राम ॥
ण्यवस्त्रादि गुरवे थ निवेदयेत् ॥ गुरुपुत्रेपि तत्पत्न्यै तच्छिष्येपि स्वशक्तितः ॥ वस्त्रालंकरणं दद्यात् ज्ञात्वाभिष्टं यथा हवि ॥ ४९ ॥
त्तविभ्यो दक्षिणां दद्यात् वस्त्रालंकारसंयुता ॥ ब्रह्मसंहितायां ॥ प्रणीतामार्जनं कृत्वा दद्याद् ब्रह्मदक्षिणां ॥ स्वस्वविता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

उत्सारेण लोभमोहविवर्जितः ॥ ततो ब्राह्मणाञ्छास्त्रज्ञान्गणान् भोजयेदथ ॥ आशिर्वचोभिर्विप्राणां वर्धमानः सुखी भवेत्
कृतशेषं ततः प्राश्य कुक्कुटांडप्रमाणकं ॥ मंत्रितं मंत्रगायत्र्येति ॥ वायवीयसंहितायां ॥ मंडपं गुरुर्वेद्यायागांगोपकर
णैः सह ॥ नारायणीयमहाकपिलपंचरात्रयोः ॥ मंत्रं दत्वा सहस्रं वै स्वसिद्ध्यै देशिको जपेत् ॥ अन्यत्रापि ॥ अष्टोत्तरं
सहस्रं स्वशक्तिहानान्वाग्रयेनप्यान् ॥ कुलामृते ॥ दत्वैवं प्रणतेः शिष्यं सर्वा वाराश्च शिक्षयेत् ॥ तंत्रान्तरे ॥ स्नाने संध्यास
दाचारनित्यं काम्यं तथैव च ॥ मंत्रसिद्धिप्रकारांश्च शिष्यायाभिवदेद्गुरुः ॥ समयाश्चारश्च वक्तव्ये ॥ दीक्षादिवसे उपवासो
निषिद्धः ॥ तदुक्तं योगिनीतंत्रे ॥ मंत्रं दत्वा गुरुश्चैव उपवासं च आचरेत् ॥ महांधकारनरके कृमिर्भवति नान्यथा ॥ दीक्षा
कृत्वा यदा मंत्री चोपवासं समाचरेत् ॥ तस्य देवः सदा रुष्टः शापं दत्वा पुरं व्रजेत् ॥ ॥ अथ वीरदीक्षाया विशेषः ॥ तत्र
भूतशुद्धिमातृकान्यासषोढान्यासादिकं सर्वं गुरुः स्वशरीरे शिष्यशरीरे च विधाय कलशस्थापनं श्रीपात्रादिस्थापनं च कृ
त्वा तृतीयागक्रमेण कुंडगोलोत्थद्रव्यभन्यापसंस्कृतमत्स्यमांसादेरपि संस्कारं विधाय वक्ष्यमाणवीरपूजाक्रमेण देवता
संतर्प्य शिष्याय मंत्रदानसमये ॥ शिष्यहस्ते महेशानि पात्रं दत्वा कुलेश्वरीति वीरवृन्दसमायुक्तवीरपात्रं ॥ इदं पवित्र
ममृतं पीयतां भवभेषजं ॥ पशुपाशसमुच्छेदकारणं भैरवोदितमिति कुलार्णवोक्तमंत्रेण शिष्यहस्ते दद्यात् ॥ शि
ष्योप्यनेनैव मंत्रेण पीयतामित्यत्र पिबामीति पठित्वा वक्ष्यमाण धर्माधर्महविर्दीप्त इत्यादि मंत्रेण पिबेत् ॥ ततो गुरु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता.प॥ मंत्रं दद्यात्॥ तंत्रयामले॥ अष्टादिसंहितामेतां लिखित्वा भूमिमध्यगां॥ पुष्पादिना समभ्यर्च्य शिष्यायाथ प्रदर्शयेत्॥ यति
॥ ॥ शिष्ये महाप्रीतिस्तदा कर्त्तव्य देवगुरुः॥ ततोप्यतितरां शिष्यो गुरौ श्चेत्प्रीतिभाजनं॥ तदा गेहव्ययपूर्वं हि दद्यादेतां गुरुस्ततः॥
निर्विकल्पोपि शिष्यस्तं शङ्कीयाद्दृष्टमानसः॥ तदभावे न सिद्धिः स्याद्देवताशापमाप्नुयात्॥ दक्षिणामूर्त्तिसंहितायां॥ क
लशे स्थैः पञ्चवैस्तु त्रिवारं प्रोक्षयेच्छुभं॥ भवयदाभिषिक्तस्तदासौ देशिकाग्रणीः॥ गेहव्ययतत्त्वसंयुक्तस्तदा हीयं शिवा
र्पिते॥ अन्यथा नैव सिद्धिः स्यात्सविकल्पस्य पार्वति॥ गेहव्ययदाने शिष्यस्य विकल्पो यदि जायते॥ न सिद्धिस्तस्य कुत्रापि पृथ्वी वि
द्यापि पराम्बिके॥ शेषं यथा समानं॥ ॥अथ तारादीक्षायां विशेषो नीलतंत्रे॥ अष्टोत्तरसहस्रं हि होमं बिल्वपत्रेणाकार
येत्॥ अथवाष्टशतं कुर्यादष्टविंशतिमेव वा॥ पायसं कृशरं दध्यन्नं मोदकं खण्डशर्करां॥ बलिं दत्त्वा छागलं वै गोधामांस
मत्स्यकं॥ रम्भाफलं शालमत्स्यं जुहुयाच्च प्रयत्नतः॥ यवक्षीरं ततो हुत्वा शाल्यन्नं मधुना सह॥ गोभूहिरण्यवस्त्राद्यैस्तोष
येद्गुरुमात्मनः॥ चामुंडातंत्रे॥ उपविद्यासु सर्वासु षट्कर्मादिप्रसाधने॥ नात्र दीक्षाद्यपेक्षास्ति नाङ्गादिप्रपूजनं॥ उपवि
द्यायक्षिण्यादिः षट्कर्मादिप्रसाधनः मन्त्रा यथा कालिकामंत्रप्रयोगे वश्यादौ मंत्रविशेषाः॥ मंत्रपुस्तके लिखितो मंत्रो ये ॥राम॥
न सुंदरि जप्यते॥ ततस्य जायते सिद्धिर्हानिरेव पदे पदे॥ गुरुप्रोक्ताः क्रियाः सर्वा भुक्तिमुक्तिफलप्रदाः॥ गर्वयुक्ताः क्रि ॥४७॥
याः सर्वा निष्फलाः स्युर्यतो ध्रुवं॥ इत्यादिना वचनात्कथमेवमिति चेन्न॥ न कुंडमंडपाचार्यादिवरणहोमादिपूर्वकदी

56

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

क्षान्तिषेधेष्वुपदेशान्निषेधात् ॥ तंत्रांतरे ॥ चंद्रसूर्यग्रहे तीर्थे सिद्धक्षेत्रे शिवालये ॥ मंत्रमात्रप्रकथनमुपदेशः स उच्यते ॥ इत्यादिना उ
पदेशस्यापि विहितत्वात् ॥ न च शास्त्राद्गुरुवक्त्राज्ज्ञात्वा मंत्रं प्रसाधयेदिति वचनात् ॥ पुस्तकादपि मंत्रज्ञानं सिद्धिजनकमिति वा
च्यं ॥ अत्रेतिकर्तव्यतायाः शास्त्रेणाज्ञानविधानात् ॥ मंत्रमित्यस्य साधयेदित्यनेनैवान्वयात् ॥ इति क्रियावती दीक्षाविधिः ॥ ए
तदशक्तो वर्णमय्याद्यन्यतमदीक्षा विधेया ॥ तत्र वर्णमयी यथा शारदायां ॥ अथ वर्णात्मिकां वक्ष्ये दीक्षामागमदेशितां ॥ पं
प्रकृत्यात्मका वर्णाः शरीरमपि तादृशं ॥ यतस्तस्मात्तनौ न्यस्येद्वर्णान् शिष्यस्य देशिकः ॥ तत्तस्थानगतान्वर्णान् प्रतिलोमेन संह
रेत् ॥ स्वाज्ञया देवताभावाद्विधिना देशिकोत्तमः ॥ तदा विलीनतत्त्वोयं शिष्यो दिव्यतनुर्भवेत् ॥ परमात्मनि संयोज्य तचैतन्यं गु
रूत्तमः ॥ तस्मादुत्पाद्य तान्वर्णान्न्यसेच्छिष्यतनौ पुनः ॥ सृष्टिक्रमेण विधिवच्चैतन्यं च नियोजयेत् ॥ जायते देवताभावः परा
नंदमयः शिशुः ॥ एषा वर्णमयी दीक्षा प्रोक्ता ज्ञानप्रदायिनी ॥ इति वर्णमयीदीक्षाविधिः ॥ ॥ अथ कलावतीदीक्षावि
धिः ॥ तत्रैव ॥ ततः कलावतीदीक्षा यथावदभिधीयते ॥ निवृत्याद्याः कलाः पंच भूतानां शक्तयो यतः ॥ तस्माद्भूतमये देहे ध्या
त्वा ता वेधयेच्छिशुं ॥ निवृत्तिर्जानुपर्यन्तं तलादारभ्य संस्थिता ॥ जानुतो नाभिपर्यन्तं प्रतिष्ठा व्याप्य तिष्ठति ॥ नाभेः कंठावधि
व्याप्ता विद्या शांतिस्ततः परं ॥ कंठाल्ललाटपर्यन्तं व्याप्ता तस्माच्छिवावधि ॥ शांत्यतीता कला ज्ञेया कलाव्याप्तिरितीरिता ॥ संहार
क्रमयोगेन स्थानात्स्थानान्तरे गुरुः ॥ संयोज्य वोधयेच्छिवानाज्ञयानाः शिवावधि ॥ इयं प्रोक्ता कलादीक्षा दिव्यभावप्रदायिनी

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इति कलावतीदीक्षाविधिः ॥ ॥ अथ वेधमयीदीक्षा ॥ तन्त्रैव ॥ ततो वेधमयीं वक्ष्ये दीक्षां संसारमोचनीं ॥ ध्यायेच्छिष्यतनोर्म-
ध्ये मूलाधारे चतुर्दले ॥ त्रिकोणमध्ये विमले तेजस्त्रयविजृंभिते ॥ वलयत्रयसंयुक्तां तडित्कोटिसमप्रभां ॥ शिवशक्तिमयीं दे-
वीं चेतनामात्रविग्रहां ॥ सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरां शक्तिं भित्वा षट्चक्रमंजसा ॥ गच्छन्तीं मध्यमार्गेण आदिव्यापशिवावधि ॥ वादिसां-
तदलस्थार्णान् संहरेत्कमलासने ॥ तं षट्पत्रमये पद्मे वादिलान्ताक्षरान्विते ॥ स्वाधिष्ठाने समायोज्य वेधयेदाज्ञया गुरु-
स्तान्वर्णान्संहरेद्विद्वांस्तं पुनर्नाभिपंकजे ॥ दशपत्रे डादिफान्तवर्णाढ्ये योजयेद्गुरुः ॥ तान्वर्णान्संहरेद्देवं ततो हृदयांबुजे
कादिठान्तार्कवर्णाढ्ये योजयित्वेश्वरे गुरुः ॥ तान्वर्णान्संहरेदस्मिंस्तं भूयः कंठपंकजे ॥ स्वराढ्ये षोडशदले योजयित्वा स्व-
रांस्तु तान् ॥ सदाशिवे तान्संहृत्य ततस्तं भ्रूसरोरुहे ॥ द्विपत्रे हलक्षमिते योजयित्वा ततो गुरुः ॥ तद्वर्णौ संहरेद्बिन्दौ कला-
यां तं नियोजयेत् ॥ तान्नादे तं ततस्तं नादं नादान्ते योजयेद्गुरुः ॥ तमुन्मन्यां समायोज्य विष्णुवक्त्रान्तरे स्थितां ॥ ततस्तं गुरुवक्त्रे
तु योजयेद्देशिकोत्तम ॥ स हि वमात्मनाशक्तिं वेधयेत्परमेशिवे ॥ गुर्वाज्ञया छिन्नपाशस्तदा शिष्यः पतेद्भुवि ॥ संजात-
दिव्यबोधोसौ सर्वं वदति तत्क्षणात् ॥ साक्षाच्छिवो भवत्येष नात्र कार्या विचारणा ॥ एषा वेधमयीदीक्षा प्रोक्ता संवित्प्र-
दायिनी ॥ इति वेधमयीदीक्षाविधिः ॥ ॥ षडन्वयमहारत्ने ॥ आणवी बहुधा दीक्षा शाक्तेयी शांभवी पुनः ॥ एकधैवेति
विद्वद्भिः पश्यते शास्त्रकोविदैः ॥ आणवी बहुधेत्युक्ता तद्भेदस्त्वधुनोच्यते ॥ स्मार्त्ती मानसिकी योगी चाक्षुषी स्पार्शनी तथा

57

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वाचिकी मान्त्रिकी होत्री शास्त्री वेत्यभिषेचिकी ॥ विदेशस्थं गुरुं स्मृत्वा शिष्यपार्श्वत्रयं क्रमात् ॥ विशिष्य लयभोगस्य विधाने
न परे शिवे ॥ सम्यग्गणाज्जनरूपे यास्मात्तीर्दीक्षेति कथ्यते ॥ स्वसंनिधौ समासीनमालोक्य मनसा गुरुः ॥ मलत्रयाउपायैर्यामो
चकी मानुमानसी ॥ योगोक्तक्रमतो योगी शिष्यदेहं प्रविश्य तु ॥ गृहीत्वा तस्य चात्मानं स्वात्मना योजनात्मिका ॥ योगदीक्षेति
सा प्रोक्ता मलत्रयविनाशिनी ॥ शिवोहमिति निश्चित्य वीक्षणात्करुणार्द्रया ॥ दृशा सा चाक्षुषी दीक्षा सर्वपापप्रणाशिनी ॥
अयं परशिवो भूत्वा निःसंदिग्धमना गुरुः ॥ शिवहस्तेन शिष्यस्य समंत्रं मूर्द्धि संस्पृशेत् ॥ स्पर्शदीक्षेति सा प्रोक्ता शिवाभि
व्यक्तिकारिणी ॥ गुरुवक्त्रं निजवक्त्रं विभाव्य गुरुरादरात् ॥ गुरुवक्त्रप्रयोगेन दिव्यमंत्रादिकं शिशोः ॥ मुद्रान्यासादिभिः
सार्धं दद्यात्सो यं हि वाचिकी ॥ दीक्षापरान्तथा मंत्रन्यासमेयुक्तविग्रहः ॥ स्वयं मंत्रतनुर्भूत्वा सक्रमं मंत्रमादरात् ॥ दद्या
त्तु शिष्याय सा दीक्षा मांत्री मलविघातिनी ॥ कुंडे वा स्थंडिले वापि निःक्षिप्याग्निविधानतः ॥ लयभोगक्रमेणैव प्रत्यध्वानं
यथाक्रमं ॥ मंत्रवर्णकलातत्त्वपदविश्वप्रमेव च ॥ शुद्ध्यर्थहोममन्ये देवा होत्री दीक्षा समीरिता ॥ योग्यशिष्याय भक्ताय सु
श्रूषावर्यपराय च ॥ सार्धं शास्त्रप्रदानं यच्छास्त्री दीक्षेति वोच्यते ॥ शिवं च शिवपत्नीं च कुंभे संपूज्य सादरं ॥ शिवकुंभा
भिषेकात्मा दीक्षा स्याद्भिषेचिकी ॥ लयभोगस्येति वेधदीक्षाक्रमेण मूलाधारादिस्थवर्णदेवतासंहाररूपस्येत्यर्थः ॥
शिवहस्तेनेति· गंधैर्मंडलकं स्वीये विदध्याद्दक्षिणे करे ॥ विधिनार्चयेद्देवमित्थं स्याच्छिवहस्तकमिति सोमशंभुप्रोक्तरु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना·भ ॥ पेशान्यर्थे ॥ ॥अथ पूर्णाभिषेक ॥ सारसंग्रहे ॥ पूर्णाभिषेकं वक्ष्यामि साधकानां शुभावहं ॥ विना येनाभिषेकेन साधकः पूर्णबो
॥ ५९ ॥ धतां ॥ आचार्यत्वं न चाप्नोति महतिं च समीहितां ॥ तस्मात्कुरुः प्रियं शिष्यं बोधयित्वाभिषेचयेत् ॥ विरच्य विपुलं चक्रं मं
डपेति मनोहरे ॥ खारीतोयमृतं कुम्भं स्थापयेच्चक्रमध्यतः ॥ अन्येषु कलशांस्तत्र वस्त्रहेमसमन्वितान् ॥ दलेषु विधिव
त्स्थाप्य तत्रावाह्येष्टदेवता ॥ अभ्यर्च्य मध्ये चान्येषु चांगावरणदेवताः ॥ शिष्यस्य जन्मनक्षत्रप्राप्तैरभिषेचयेत् ॥ त्रि
शक्तिरत्ने ॥ नानोपचारैः संपूज्य सहस्रं जुहुयाद्गुरौ ॥ अभिषिच्य गुरुः शिष्यं नामास्मै प्रदिशेत्स्वयं ॥ पूर्णाभिषेकरवा
तोयमाचार्यत्वप्रदायकः ॥ सारसंग्रहे ॥ अयं पूर्णाभिषेकः स्यात्साधकाभीष्टसिद्धिदः ॥ खारीलक्षणां स्कंदपुराणोपल
क्ष्यं तु प्रभृतिः कुडवं द्विगुणां मतं ॥ चतुर्भिः कुडवैः प्रस्थ आढकस्तैश्चतुर्गुणैः ॥ चतुर्गुणो भवेद्द्रोणः कुम्भस्तद्वयतः स्मृतः
कुम्भैस्तैरष्टभिः खारीति ॥ अयं च पूर्णाभिषेकः कौलिकानामावश्यकः ॥ पूर्णाभिषेकहीनस्तु कौलिको म्रियते यदि ॥ पि
शाचत्वमवाप्नोति यावदाहूतसंप्लवमिति कुलार्णववचनात् ॥ कौलिको वीरः ॥ इति पूर्णाभिषेक ॥ ॥ तंत्रशेखरे
छिन्नादिदोषदुष्टा ये मन्त्राः संप्रकीर्तिताः ॥ सततं सेव्यमानास्ते न भवन्ति फलप्रदा ॥ अनन्तदोषनाशाय संस्कारान्दशव ॥ राम ॥
क्ष्महे ॥ त्रिकोणं संप्रधा मंत्री विभज्यात्समभागतः ॥ ईशकोणात्तथा कुर्यात्तथा पावककोणतः ॥ तु नये वाशदेवं स्युयोनय ॥ ५९ ॥
स्तत्र सर्वतः ॥ यथानिर्दिष्टलिखेन्मंत्री वरुणं तं लिपिक्रमात् ॥ अत्र देवीं समभ्यर्च्य अतो मंत्रान्समुद्धरेत् ॥ स्पनज्ञनतमिमाऊर

58

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

थोदीपनमुच्यते ॥ पुटितं हंसमंत्रेण सहस्रं संजपेन्मनुं ॥ इदं दीपनमाख्यातं बोधनं तन्निगद्यते ॥ वर्मणारेफयुक्तेन पुटितं
संजपेन्मनुं ॥ सहस्रैः पंचभिर्मंत्री बोधनं संस्मृतं त्विदं ॥ अस्त्रसंपुटितं मंत्रं सहस्रं प्रजपेत्सुधीः ॥ एतत्ताडनमाख्यातमभि
षेक उदीर्यते ॥ वाक्हंसप्रणवैर्मंत्री सहस्रं संजपेज्जलं ॥ इमं मनं च पठन्मंत्रमभिषिच्याज्जले शुभे ॥ तावन्त्योमिति मं
त्रेणावघडं तेन संपुटं ॥ सहस्रं संजपेन्मंत्रं विमलीकरणं त्विदं ॥ सुधाशिखापुटं मंत्रं सहस्रं संजपेत्सुधीः ॥ एतज्जीवन
माख्यातं दुग्धाज्यमिलिते जले ॥ तर्पणं तर्पणाख्यातं मायया संपुटे मनुं ॥ सहस्रैः पंचभिर्जप्रो गोपनं तन्मुच्यते ॥ गो
तमीयेन्तु ॥ मधुनाशक्तिमंत्रेण वैस्मवे चेनुमजले ॥ घृतेन तर्पणं शैवे मंत्रैभिः सम्यगीरितं ॥ तथा ॥ श्वेतवक्त्रानुग्रहे
नु संपुटं प्रजपेन्मनुं ॥ एतत्साप्यायनं प्रोक्तं मंत्रे शास्त्रविशारदैः ॥ संप्रोक्ता दशसंस्कारा मंत्राणां तंत्रचोदिताः ॥ भूतः षक्का
रः मंत्रः सकारः स्यन्नुग्रहडोकारः ॥ शारदातिलकादौ प्रोक्तान्येता दशसंस्काराउक्तास्ते तत्रैवानुसंधेया ॥ ॥ अथानिष्टफ
लदमंत्रपरित्यागविधिरुच्यते ॥ तंत्रे ॥ अथारिमंत्रसंत्यागविधिसम्यक्प्रकाश्यते ॥ अरीन्नुयलक्षणां ॥ अनिष्टफलदेति
बोध्यं ॥ तथा ॥ शुचिः समाहितो भूत्वा प्रारंभे त्रवरेदिने ॥ अशेषदुःखनाशाय देशिकः प्रवरविधिं ॥ तत्रादौ रम्यभवने कुं
भदीक्षाविधिक्रमात् ॥ मंडयेत्स्थापयेद्विद्वान् पूरयेत्तं जले शुभे ॥ विलोममंत्रपाठेन तत्रावाह्य तु देवतां ॥ सकलीकृत्य सं
पूज्यावरणानि प्रपूजयेत् ॥ एवं संसावरणामिष्टां मंत्री मंत्रस्य देवतां ॥ ऊत्वा विलोममंत्रेण सर्पिषा गोरपि द्विजः ॥ ततोय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

थावत्पुष्पान्नैर्देवताभ्यो वलिंहरेत्॥ विदिक्षुदिक्षुवत्तथा वक्ष्यमाणैर्मनूत्तमैः॥ आयाहीन्द्रसुराधीशशक्रनमस्तोशचीपते॥ न
मस्तुभ्यंगृहाणेमंपुष्पधूपादिकंवलिं॥ आयाहित्वंजगन्नाथहव्यवाहवरप्रद॥ गृहाणपुष्पधूपादिवलिमेनंसुपूजित
प्रेतराजसमायाहिभिन्नांजनसमद्युते॥ वलिन्दत्तंगृहीत्वेमंसुप्रीतोवरदोभव॥ नमस्तेरक्षसांनाथनिर्ऋतेत्वमिहागत
गृहाणवलिपूजादिमयाभक्त्यानिवेदितं॥ एहिपश्चिमदिक्पालजलनाथनमोस्तुते॥ भक्त्यानिवेदितांपूजांगृहीत्वाप्री
तिमावह॥ प्रभंजनगणापतेत्वमेहिसपरिच्छदः॥ मयाप्रयुक्तंविधिवद्गृहाणवलिमादरात्॥ कुवेरनारकाधीशवा
गच्छत्वंसुरोत्तम॥ पुष्पधूपादिभिःप्रीतोभवत्वंवरदोमम॥ ईशत्वमेवभगवन्सर्वविद्याश्रयप्रभो॥ पूजितःपुष्पधू
पाद्यैःप्रीतोभवविभूतये॥ आयाहिसर्वलोकानांनाथब्रह्मन्नमर्चनं॥ गृहाणसर्वविघ्नान्मेनिवर्त्तयनमोस्तुते॥ आगच्छ
वरदाव्यक्तविष्णोविश्वस्यनायक॥ पूजितःपरयाभक्त्याभवत्वंसुखदोमम॥ ततःसपरिवारांचपूजयेन्मंत्रदेवतां॥ आ
उकूल्यमनालोक्यमयातरलबुद्धिना॥ यदुयातंपूजितंचप्रभोमंत्रस्वरूपकं॥ तेनमेमनसःक्षोभमशेषंविनिवर्त्तये॥
पापंप्रतिहतंचास्तुपूजाश्रेयःरयोततं॥ ततोतुममकल्याणंपावनीभक्तिरेवते॥ इतिसंप्रार्थ्यदेवेशींमंत्रपत्रेविलोमत
लिखित्वामलकर्पूरचन्दनेनसमर्चयेत्॥ कलशोपरिसंस्थाप्यभक्त्यापरमयाततः॥ तन्मंत्रंमतिमान्पश्चाद्दत्वानिजशिर
स्यथ॥ स्नात्वापूजितकुंभस्थतोयैर्मंत्रमयैःशुभैः॥ भूयश्चामेनतोयेनकुंभमापूर्यसंयतः॥ तन्मध्येमंत्रपत्रंचनिःक्षिप्या

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

थप्रपूजयेत् ॥ तंकुंभंनिम्नगानीरेशुद्धेवान्येजलाशये । निःक्षिपेदथविप्रांश्चयथाशक्त्याथभोजयेत् ॥ इत्थंकृतविधानस्यशिष्यं मं
त्रोद्भवारुजः ॥ नश्यंतेवनसंदेहःक्रमाच्चित्तप्रसन्नता । जायतेजीवसंपन्नोवर्धतेवकुलक्रमादिति ॥ ॥ इतिमहामहोपाध्या
यसद्गुरुश्रीनरसिंहविरचितेनारायभक्तिसुधार्णवेसप्तमीयस्तरंगः ॥ ॥ अथगुरुभक्तिःकुलार्णवे ॥ नारायणोमहादेवे
मातापित्रोश्चराजनि ॥ यथाभक्तिर्भवेद्देवितथाकार्यानिजेगुरौ ॥ तथा ॥ एकग्रामस्थितःशिष्यस्त्रिसंध्यंप्रणामंकुरुं ॥ एवंक्रो
शस्थितश्चापिगुरुंप्रतिदिनंनमेत् ॥ अर्धयोजनगःशिष्यःप्रणमेत्पंचपर्वसु ॥ एकयोजनमारभ्ययोजनद्वादशावधि
तत्तद्योजनसंख्यातैर्मासैर्गत्वानमेद्गुरुं ॥ अतिदूरेस्थितःशिष्योयदेच्छास्यात्तदाव्रजेत् ॥ रिक्तहस्तस्तुनोपेयाद्राजानंदैवतंगु
रुं ॥ फलपुष्पाम्बरादीनियथाशक्त्यासमर्पयेत् ॥ तथा ॥ गुर्वग्रेनतपःकुर्यान्नस्नायाद्यान्नभुंजये ॥ ननियोगंगुरोर्दद्याद्गुरुम्मदा(
नाभिभाषयेत् ॥ तथा ॥ ऋणादानंतथादानंवस्तूनांक्रयविक्रयं ॥ नकुर्याद्गुरुभिःसार्धंशिष्योभूत्वाःकदाचनः ॥ गुरौसंनिहिते
यस्तुपूजयेदन्यमविवेके ॥ संजातिनरकंघोरंपूजासाविफलाभवेत ॥ यस्मिन्द्रव्येगुरोरस्तिस्पृहानानुभवेत्तत् ॥ अवश्यंयदि
वांछास्यात्तद्गुभूयात्तदाज्ञया ॥ अल्पमल्पंहिगुरोर्द्रव्यमदत्तंस्वीकरोतियः ॥ तिरश्चांयोनिमापन्नःकृत्वादैर्भक्ष्यतेप्रिये ॥ गुरुद्रव्या
भिलाषीवगुरुस्त्रीगमनोन्मुकः ॥ पतितःस्यान्नसंदेहःप्रायश्चित्तंनविद्यते ॥ गुरुस्थानंसंप्रदायंतद्धर्मंयोनिवारयेत् ॥ गुरुभि
:सवहिःकार्योदंड्योवेध्यश्चपातकी ॥ पादुकासनवस्त्रवाहनंछत्रचामरे ॥ दृष्ट्वागुरोर्नमस्कुर्यात्तत्भोगायकल्पयेत् ॥ उक्ता

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता·म॥
॥५१॥

गुरूक्तेषु कार्येषु नोपेक्षां कारयेत्प्रिये ॥ सहसमयकुरुर्वीयान्तन्कार्यमविशंकया ॥ तस्मात्स्वाश्रमं कृत्वा गुर्वाज्ञां परिपालयेत् ॥ नवि
शेदासने देवि देवता गुरुसन्निधौ ॥ जातिविद्याधनाढ्यो वा दूरे दृष्ट्वा गुरुं मुदा ॥ दंडप्रणामं कृत्वैकं त्रिः प्रदक्षिणमाचरेत् ॥ तथा
गुरुं न कुर्यागे तु वंदेत प्रगुरुं प्रिये ॥ नतो नमेत् गुरुं सोऽपि गर्वेणेनं निवारयेत् ॥ प्रगुरोः सन्निधौ शिष्यः स्वगुरुं मनसा नमेत् ॥
श्रीगुरुं न त्यजेत्क्वापि नदादिष्टेतु जेत्प्रिये ॥ अधःस्थिते गुरावूर्ध्वं न तिष्ठेत्तु कदाचन ॥ न गच्छेदग्रतस्तेषां न तिष्ठेत्तु स्थिते गुरौ ॥
तिष्ठेत्तु यदि स्पृष्टेति शेष ॥ यत्र श्रीगुरुनिन्दा स्यान्निधाय श्रवणौ स्वके ॥ सम्यस्तस्मादपक्रामेद्दूरं न शृणुयाद्यथा ॥ गुरुनामजपे
त्पश्चात्सु वरणोत्साप्रतिक्रिया ॥ गुरुमित्रसुहृद्दासीदासाद्यान्नावमानयेत् ॥ गुरुशक्तिश्च तत्पुत्रो ज्येष्ठो भ्राता गुरोः समः ॥ आ
त्मवत्कनीयांसः पुत्रवत् कुलपालिका उपचर्या यमिनिर्देशः ॥ ॥ अथ समयाचारः ॥ भैरवतंत्रे ॥ महाचीनक्र
मे रौवना राशीघ्रफलप्रदा ॥ गंधर्वखक्रमे रौव पंचमीचैव तुर्ध्वभा ॥ महानीलक्रमे रौव कालिकाफलदायिनी ॥
तथा ॥ महानीलक्रमेरौ वह्निन्नमस्ताविधिर्मतः ॥ कालीतंत्रे महाचीनक्रमेरौव ताराशीघ्रफलप्रदा ॥ महाचीनो
वौद्धवज्ञलादेश विशेषः तत्क्रमभ्योक्तः सारसंग्रहे ॥ स्नानादिमानसं शौचं पूजनं चापि तर्पणं ॥ सर्वस्वक्रमः कालो
नाशुभं विघ्नेकश्चित् ॥ नविशेषो दिवारात्रौ न संध्यायां न वा निशि ॥ सर्वदा पूजयेद्देवीमस्नानः कृतभोजनः ॥ महानि
शायां चोदेशे वलिं मंत्रेण दापयेत् ॥ स्त्रीद्वेषो नैव कर्तव्यो विशेषात्पूजनं स्त्रियः ॥ जपस्थाने महाशंखं निवेश्योर्ध्वं चरे(

60

॥राम॥
॥५१॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ज्ञपं॥ स्त्रियंगछन्स्मशानेवापि यत्र कुत्रापि यत्कृते॥ भक्षनन्नं तांबूलमन्यांश्च भक्षद्रव्यान् यथारुचीन्॥ मत्स्यमांसं तथा क्षौडं पयः
शाकाद्यमेक्षवं॥ भक्त्या ग्राह्येषद्रव्याणि दत्वा भुक्त्वाचरेज्जपं॥ दिग्देशानियमो नात्र स्थित्यादिनियमो नहि॥ न जपे कालनियमो
नार्चादिष्वतिथिष्वपि॥ स्वेछानियममुक्तोत्र मस मंत्रस्य साधने॥ नाधर्मो जायते नत्र किंचिः धर्मः प्रजायते॥ स्वेछाचारेव
कथितः प्रचरेदुष्टमानसः॥ कृतार्थमन्यमानं तु संतोषनिजमानसं॥ यस्मिन्मन्त्रे य आचारस्तत्र धर्मस्तु नाद्दशः॥ कृतार्थमे
न जायेत स्वर्गो वा मोक्ष एव वा॥ स्वछन्दभैरवतंत्रे॥ नशौचादिक्रियाः कार्याः स्मृतिशास्त्रप्रचोदिताः॥ एकालिंगे गुदे नित्सद्
न्याशायनस्कीर्त्तिताः॥ न ते कार्याः साधकेन्द्रैर्यदीच्छेच्चिरजीवितं॥ यामले॥ अथाचारं प्रवक्ष्यामि यत्कृते मृतनमश्नुते॥ सर्वे
भूतहिते रक्तः समयाचारपालकः॥ अनित्यकर्मसंन्यागी नित्यानुष्ठानतत्परः॥ परस्यां देवतायां तु सर्वकर्मनिवेदकः॥
स्यादितिशेषः॥ अनित्यकर्मन्यादिमोक्षकामः कामनया किमपि कर्म न कुर्यात्॥ नित्यनैमित्तिककर्म परोमन्त्राराधनेनैव
ममशिवं भवितेतिभावयन् कृतं कर्म देवतायै समर्पयेदित्याखंडलकार्थः॥ अन्यमंत्रार्चनं श्रद्धामन्यमंत्रस्य पूजनं॥
कुलस्त्रीवीरनिन्दा च नद्रव्यस्यापहारणं॥ स्त्रीपुरोषं प्रहारं च वर्जयेन्मतिमान्सदा॥ स्त्रीमयं च जगत्सर्वं स्वयं तावत्तथा
भवेत्॥ पेयं चर्व्यं तथा चोष्यं भक्ष्यं लेह्यं च हंसुखं॥ सर्वं चशुवनीरूपं भावयेद्यतमानसः॥ कुलजां शुवनीं वीक्ष्य नमस्कुर्या
त्समाहितः॥ यदि भाग्यवशेनैव कुलदृष्टिस्तु जायते॥ तदैव मानसीं पूजां तदा तासां प्रकल्पयेत्॥ बालां वा यौवनोन्मत्तां

॥ ता·भ ॥
॥५२॥

कृशाङ्गीं वा सुन्दरीं तथा ॥ कुत्सितां वा महादुष्टां नमस्कृत्य विभावयेत् ॥ तासां प्रहारं निन्दां च कौटिल्यमप्रियं तथा ॥ सर्वथा
न च कर्तव्यमन्यथा सिद्धिरोधकृत् ॥ स्त्रियो देवाः स्त्रियः प्राणाः स्त्रिय एव विभूषणं ॥ स्त्रीसंगिना सदा भाव्यमभावे(
स्वस्त्रियामपि ॥ नमस्तावचितं भुष्यं न मस्तावर्जितं जलं ॥ न मस्तावचितं भोज्यं देवताभ्यो निवेदयेत् ॥ ज्ञानापराधे वनि
तां पुष्पेनापि न ताडयेत् ॥ दोषान्न गणयेत् स्त्रीणां गुणानेव प्रकाशयेत् ॥ रुद्रयामले ॥ स्त्रीसुप्तं गुरुसुप्तं च नग्नसुप्तन
ग्नकान् ॥ देवान्न दर्शने देवि भीचकंकारयेद्बुधः ॥ सुप्तामिसुयतक्षणं अनवधाने न न यानेनान्यपथे दिग्मर्थः ॥ कुला
र्णवे ॥ श्रीगुरोः पादुकां मूलमंत्रं च पादुकां ॥ शिष्याद्न्यत्र देवेशि न वदेत्साधकस्य चित् ॥ पारंपर्यागमाम्नायं मंत्रतंत्रा
दिकप्रिये ॥ सर्वगुरुमुखाल्लब्धं सफलं स्यान्न चान्यथा ॥ सदा रवनिषेवेत कुलशास्त्राणि पार्वति ॥ पशुशास्त्राणि सर्वाणि
वर्जयेत्सर्वदा रवतन् ॥ भ्रष्टधर्मस्थं यथा क्षीरं न पेयं स्याद्द्विजोत्तमैः ॥ तथा पशुमुखाद्धर्मो न श्रोतव्यः शिवकौतिकैः ॥ तथा ॥ आ
समांसमुराकुंभं मत्तेभं सिद्धलिंगिनं ॥ सहकारमशोकं च क्रीडलोलाः कुमारिकाः ॥ एकवृक्षश्मशानं च समुद्रं योषिता
मपि ॥ नारीं च रक्तवसनां दृष्ट्वा वंदेत भक्तिमान् ॥ गुरुशक्तिसुतज्येष्ठकनिष्ठकुलदेशिकान् ॥ कुलदर्शनशास्त्राणि कुल
द्रव्याणि कौलिकान् ॥ प्रेरकान् सूचकांश्चापि वाचकान् याचकांस्तथा ॥ शिक्षकान् बोधकान् योगिनीसिद्धभैरवान् ॥ कं(
न्याः कुमारीका नग्नाउन्मत्ताः प्रकटस्तनीः ॥ न निन्देत जुगुप्सेत न हसेन्नावमानयेत् ॥ नानृतं नाप्रियं ब्रूयात् कस्यापि कुल

61

॥ चाम ॥
॥५२॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

योगिनः॥ कुरूपे निंदकत्वमिति न वदेत्कुलयोगिनीं ॥ न पश्येन्नग्निनां नग्नां मुन्मत्तां प्रकटस्तनीं ॥ न दिवा सेवयेन्नारीं न नग्नो
निं निरीक्षयेत्ः॥ याकाचिदंगना लोके सा मातृकुलसंभवा ॥ कुप्यंति कुलयोगिन्यो वनितानामतिक्रमात् ॥ रुद्रयामले ॥
असंस्कारंपि वेद्रव्यं बलात्कारेण मैथुनं ॥ स्वहस्तेन पशुं हत्वा रौरवं नरकं व्रजेत् ॥ कुलार्णवे ॥ प्रायश्चित्तं भ्रंगोः पानं स
न्यासं व्रतधारणं ॥ तीर्थयात्राभिगमनं कौलेयं च विवर्जयेत् ॥ वीरहत्यां वधपानं वीरद्रव्यापहरणं ॥ वीरस्त्रीगमनं चै
व नत्वं योगश्च पंचमः ॥ महापातकमित्युक्तं कौलिकानां कुलागमे ॥ प्रायश्चित्तं तं चोक्तं भिन्नं व्रतधारणमपि तथैव तीर्
र्थयात्राभिगमनं तस्मात्प्रकारेण पीठयात्रायास्तं चेष्टुविहितत्वात् ॥ वीरस्त्रीगमनं च तन्त्रामतुमन्यानतिषिद्धं ॥ भगिनीं
वा सुतां भार्यां यो दद्यात्कुलयोगिने ॥ मधुमत्ताय देवेशि न सपुनरापनगरापने ॥ इति कुलार्णववचनात् ॥ तथा ॥ गुरौ मनु
ष्यबुद्धिं च मंत्रे चाक्षरबुद्धिनां ॥ प्रतिमासु शिलाबुद्धिं कुर्वाणो नरकं व्रजेत् ॥ गुरुस्त्यागाज्जवेन्मृत्युर्मंत्रत्यागाद्दरिद्रता ॥ गु
रुमंत्रपरित्यागाद्रौरवं नरकं व्रजेत् ॥ पर्वदोषयोः संनो रेवडभयन्नागे सेषाधिकामिदं ॥ विण्मूत्रोच्छिष्टस्पर्शादिभिर्युक्तः कर्नक
रोतियः ॥ तयोर्वंतादिनक्तं सर्वमपवित्रं भवेत्प्रिये ॥ तथा ॥ विविक्षेर्देविशिकां वा संज्ञां न चित्रोनि भक्तिमान् ॥ व्यजनं पादुकाद्ध
चं वसनं वा हनादिकं ॥ तांबूलमुल्वणं वेषमुच्छ्रयमपविरोच्छदैः ॥ पादप्रक्षालनं स्नानमभ्यंगं दंतधावनं ॥ मूत्रं निष्ठीवनं मौ
दं शयनं स्त्रीनिषेवनं ॥ वीरासनं च तर्वकामति हासांगमोटनं ॥ केशमोचनमुष्णीषं कंचुकं नमिमां तथा ॥ पादप्रसारणं चैव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कलहं द्वयशां प्रिये ॥ अंगवाद्यंगभंगादिकरस्पर्शनधनं ॥ स्मनकुक्कुटमत्स्यादिपुरुमित्यादिचाम्बिके ॥ गुरुयोगिमहासि
द्धिपीठक्षेत्राश्रमादिषु ॥ नाचरेदाचरेन्मोहाद्देवताशापमाप्नुयात् ॥ कालीकल्पे ॥ रात्रौ पर्यटनं चैव रात्रौ शक्तिप्रपूजनं ॥
अकृत्वा कथमीशानमकृतः कौलिको भवेत् ॥ कुलामृतदीपिकायां ॥ पूजाकालं विना नैव तत्पे या साहि साधके ॥ अयं
चाचारः सर्वदा गोपनीयः ॥ तथा हि कुलार्णवे ॥ वेदशास्त्रपुराणानि स्पष्टा वेश्यागना इव ॥ इयं तु शांभवी विद्या गुप्ता कुल
वधूरिव ॥ सुगुप्तकौलिकाचारमनुत्तिष्ठन्ति देवताः ॥ वाञ्छासिद्धिप्रद यच्छन्ति नाशयन्ति प्रकाशकान् ॥ कुलचूडामणौ ॥ कुला
चारं दक्षिणाख्यं कथितं तव सुव्रते ॥ न कस्मैचित् प्रवक्तव्यं यदीच्छेन्नियमात्मनः ॥ कुलद्रव्यं कुलद्रव्यं कुलपूजां कुलं जपं
गुरुं कुलपतिं चापि कुलमालां कुलाकुलं ॥ कुलचक्रं कुलध्यानं सर्वं यत्नप्रकाशयेत् ॥ प्रकाशात्सिद्धिहानिः स्यान्नकाशां बंध
नादिकं ॥ प्रकाशाद्बलहानिः स्यान्नकाशाद्देवहिंसनं ॥ प्रकाशान्मृत्युलोभः स्यान्न प्रकाशयेत् कदाचन ॥ पूजाकाले महेशानि य
दि कोप्यत्र गच्छति ॥ दर्शयेद्वैष्णवीं मुद्रां विष्णुन्यासं तथा सवं ॥ कदाचिदंगहानिः स्यान्न च व्यक्तिः कदाचन ॥ परं पूजनक
र्तव्यानवव्यक्तिः कदाचनः ॥ अंतःशाक्ता बहिःशैवा सभायां वैष्णवा मता ॥ नानारूपधरा वीरा विचरन्ति महीतले ॥ फेत्कारि
णीतंत्रे ॥ श्रीनारायकवचो ॥ सर्वदा गोपयेद्देवं मन्त्रं च गुरुमेव च ॥ तेनवीर्यवतीविद्या निर्वीर्या स्यात्प्रकाशनः ॥ तंत्रे ॥ नो
पदेशं महानीत्रेन शय्यानिमिरां नरे ॥ ननिंद्यं योगिनीचक्रं न निंद्ये वामलोचना ॥ भक्ष्यस्त्वानं प कुर्वीत न सदा शक्तवनोक

62

नं ॥ वज्रपुष्पाकिनयंत्रं वज्रपुष्पेण पूजयेत् ॥ पूजाकाले विशेषेणास्मरेद्रविनामवत् ॥ अष्टगंधं यदि न स्याच्चन्दनं रक्तच
न्दनं ॥ रक्तपुष्पैः समभ्यर्च्य बिल्वपत्रेण चार्चयेत् ॥ तुलसीमालती धात्री मरुच्चकेन नार्चयेत् ॥ शक्तिं विनापि देवेशि जप
होमादितर्पणं ॥ ध्यानपूजादिकं सर्वं सिद्धिरोधाय जायते ॥ पैष्टी पौष्ट्यादिकं द्रव्यमन्यद्द्रव्यं यदि त्यजेत् ॥ वीरपूजा महे
शानि यामिमासः ग्रहरेगते ॥ नो यवासंप्रकुर्वीत न तत्र चान्यं द्रुतमाचरेत् ॥ मंडपं विधिवत्कृत्वा पताकानीलतोरणं ॥ ना
गभ्रलांकितं देवि कुर्यात्तत्कुंडं त्रिकोणकं ॥ ॥ अथ भावाः ॥ भावचूडामणौ ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ वीरभावो महादेव क
थ्यतेस्म श्रणु भैरव: ॥ निर्द्वन्द्वमानसो भूत्वा हृदा कामकलां नतु: ॥ निशासु पूजा सर्वत्र हेतुयुक्ता सदैव हि ॥ निजं कुलं स
माधाय स्वयं भैरवरूपधृक् ॥ कुलं च भैरवीरूपं न्यासं चैन्यासविस्तरं ॥ विन्यसेत्सकलं न्यासं नवयोन्यात्मकं तथा
नवयोन्यात्मकमिति श्रीविद्यापरं ॥ प्रसूनतूलिकामध्ये पुष्पप्रकरसंयुते ॥ नानागंधसमाकीर्णे कुलद्रव्येण यंत्रकं
लिखित्वा पूजयेच्छक्तौ घटस्थापनपूर्वकं ॥ स्ववामभागे षट्कोणं तन्मध्ये वृत्तं ध्रुवं ॥ लिखित्वा तत्र कुंभं वै सौवर्णं
राजतं तथा ॥ ताम्रं भूमिमयं वापि मणलोहविवर्जितं ॥ स्थापयेत्कलशाधारे कुंभं सुगंधिवासितं ॥ हेतुद्रव्यं ब्राह्म
णादिभेदतः संप्रपूरयेत् ॥ ब्राह्मणादिभेदन इति ॥ क्षीराज्यमध्वासवरूपं ब्राह्मणादिभिः पूरणीयमित्यर्थः
एवं च वीरस्यापि ब्राह्मणस्य हेतुस्थाने क्षीरमेव ॥ अन्यस्सनदपिन इति वोध्यं ॥ तत्र यंत्रं विलिख्याद्दौ यत्कुलसंउ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रवं ॥ ध्यात्वेष्टदेवतां तत्र जपेदष्टोत्तरं शतं ॥ धेनुयोनी प्रदर्श्याथ प्रसन्नं तद्विचिंतयेत् ॥ हस्तामृतमनुपानं वैनत्यं नियोगि
नीगणाः ॥ नृत्यंति भैरवाः सर्वे नृत्यंति मातरोपि च ॥ इन्द्रादयः सुराः सर्वे नृत्यंति मधुलोलुपा ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशाद्या नृत्यं
ति हर्षितमानसाः ॥ अर्घभाण्डं त्रिधा कृत्वा गुरवे वै कभागकं ॥ एकं कुलाय वै दत्वा एकेन देवतर्पणं ॥ पीत्वा कुलरसं नानाव
स्त्रालंकारभूषितः ॥ साक्षाद्यदि गुरुर्नस्यात्तदा तोये विसर्जयेत् ॥ आनंदरूपवान् भूत्वा पूजयेत्परमेश्वरीं ॥ ततःक
लविधानेन तत्तत्पात्रेन पूजयेत् ॥ विसर्जनं विधायांते मुकुले योजयेत्ततः ॥ तद्विंवरसपानेन अमृतं तज्जप्तेमया ॥ तत्र
कोरसास्वादे संमदोमम जायते ॥ तत्फलग्रहणादेव मे रुधृंगे वरोहणं ॥ ललातिंगतमात्रेण सुधाधौतकलेवरं
भूतयोगे कृते तत्र जपेदष्टसहस्रकं ॥ नित्यजापे चरामेवयत्र संख्यान चोदिता ॥ तत्रेयं गणना प्रोक्ता अष्टोत्तरसहस्र
कं ॥ जलपूतं हविर्द्रव्यं गृहीत्वा तर्पयेत्ततः ॥ विधाय तर्पणं देवं प्रदक्षिणमनुव्रजेत् ॥ स्तुत्वा प्रणम्य कल्पोक्तस्तवेन तोष
येत्ततः ॥ इतिवीरकुलं देव देववर्यं मनोहरं ॥ यद्देशे विद्यते वीरस्तत्कुलं वापि भैरव ॥ नच मारीभयं तत्र न च राजभयादि
कं ॥ सुमंगलं सदा तत्र धनपुत्रविवर्धनं ॥ लक्ष्मीस्तत्र महादेव सुस्थिरा भवति ध्रुवं ॥ मंत्रं स्वप्नप्रबोधिन्या अवश्यं हृक्षम
लके ॥ योजनीयं प्रयत्नेन नच विघ्नः प्रजायते ॥ तान्वीरस्पन्नयोगं ग्रहणे देवतैरपि ॥ योगिनीभिर्न्नलुप्तं च तन्नयायेनग्र
ज्यते ॥ यत्र तत्र कुजे वारे स्मशानगमने कृते ॥ पूजाफलं भवेत्तत्र सप्तवासरसंमितं ॥ चतुर्दश्यां गते तत्र पक्षपूजाक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लंभवेत् ॥ नगच्छेन्नार्यनःस्थाणेपभ्रेवनसंशयः ॥ नास्त्यस्मादधिकंदेवइतिचिंतापरायणं ॥ मदेनद्रव्यभोक्तानुभवेन्नकुल
परायणाः ॥ साधकेक्षोभमायत्रेममक्षोभःप्रजायते ॥ नस्नाप्रलाधीरववरोभवेद्भोगस्तुनःसुखी ॥ भोगेनमोक्षमाप्नोतिभोगे
नकुलसाधनं ॥ विनाहेतुमनास्वाग्रक्षोभयुक्तोमहेश्वरः ॥ नपूजांममसंपर्कंनध्यानमनुचिंतनं ॥ तस्माकुक्ताचयीत्वाच
पूजयेत्परमेश्वर ॥ नात्रमन्त्रनिरोधोस्तिनायरंध्रोयमन्त्रवर्णं ॥ यग्रहदतिनिजाजियत्कर्णेनयदर्चनि ॥ तत्सर्वंकुलरूपंतुध्यात्वा
चविहरेत्सुधीः ॥ एकाकीनिर्जनेदेशेश्मशानेपर्वतेवने ॥ भ्रमगेहनदीतीरेनिःसंगोविहरेत्सुधा ॥ वीराणांजपकालेतुसर्वका
लेप्रशस्यते ॥ सर्वदेशेसर्वपीठेकर्त्तव्यंचनसंशयः ॥ यदिविशेषभवेत्तत्रसःकुलद्रव्यपरायणाः ॥ नदानेनविधानेनकर्त्तव्यंकुल
तोषणं ॥ विप्रोवीरएव ॥ अपराप्रुष्पगर्भेतुकुलस्थानंमनोहरं ॥ सर्वदेवसुखंनत्रमसकामकलात्मकं ॥ हयारिकुसुमेदेव
स्वयमस्तिसदाशिवः ॥ तन्मध्येलपुमादायपुष्पमध्येतुचंदनं ॥ रक्तवाकुसुमन्दत्वाध्यात्वात्मानंशिवात्मकं ॥ योजयेच्छिवशा
त्योस्तुएकांसंभावयन्नधिया ॥ क्षणंविचिंत्यनचैवसंपूजयत्परमेश्वरीं ॥ जप्त्वानदेवकुंडस्थंद्रव्यंपरमदुर्लभं ॥ तथ
यत्रापराजितापुष्पंजवापुष्पंचभैरव ॥ करवीररक्तभुक्तेघेणापुष्पंचनिष्ठति ॥ तत्रदेवीवसेन्नित्यंतत्पुष्पेतुपूजयेत्ममः ॥
दत्तेवैवजपापुष्पेयदवस्त्रफलंलभेत् ॥ बलहत्यादिकंपापंक्षणान्नश्यतिनिश्चितं ॥ अपरायास्तुमाहात्म्यंवक्तुंनहिमहेश्व
र ॥ वीरसाधनकार्यंचकर्त्तव्यंवीरपुरुषैः ॥ दिव्यैरपिचकर्त्तव्यंपश्चभिर्नचपामरैः ॥ वंदंपामरकार्यंचनयशोरितिनिश्चितं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

यथान्नसमुत्पाशोक्तं संकेतं मंत्रसाधने ॥ अंजनं गुटिकादिं च कुर्याद्वीरो महाबलः ॥ दिव्यवीरेन भेदोस्ति येनेदं नतु कथ्यते
यां ते विनीतो मधुरः कलालावण्यसंयुतः ॥ दिव्यस्तु देववत्स्नायी वीरश्चोद्धतमानसः ॥ विभूतिभूषणो वीरो वापि चंदनेर्वापि ते
पितभाकारगोपनो वापि व्यक्तो वा कुलभैरव ॥ रक्तचंदनदिग्धो वा वेश्मवस्त्रा प्यवेश्मवः ॥ अपमाने च पूजाया हृष्टः पुष्टः स
दा भवेत् ॥ देवनिंदापरो वापि तत्पूजापरोपि वा ॥ पूजारतस्तुहिनः कुलाकुलमतेष्थितः ॥ निजभावसमायुक्तो देववद्वि
हरेक्षितौ ॥ स्वकुलानेषु रव्यर्थ कार्या राज्ञो नवान्यथा ॥ वेदहीने द्विजे देव यथा तत्कृतिसंकथा ॥ विस्तुभक्तिं विना देवीं भक्ति
र्न प्रभवेद्यथा ॥ शाक्तज्ञानं विना मुक्तिर्यथा हास्याय कल्पते ॥ गुरुं विना यथा मंत्रे नाधिकारः कथंचन ॥ पतिहीना यथा नारी स
र्वकर्मविवर्जिता ॥ कुलं विना देववर्षो कश्चापि मम साधने ॥ नाधिकारीति कोलेयतस्माज्ञावयरोभव ॥ अविनीतं कुलं यस्य
स कथं मम पूजकः ॥ तस्माद्यत्नात्तथा कार्यं यथा स्याद्विनयान्वितं ॥ भावाभावात्कुले मास्त्रे नाधिकारः कथंचन ॥ तेन भावविं
भूद्धस्तु साधकः कौलिको भवेत् ॥ देव्युवाच ॥ पशुभावं प्रवक्ष्यामि श्रृणुवत्स समाहितः ॥ यथाविधि यशोर्दिग्रांसृहीत्वा भावन
रः ॥ प्रथमं पूर्वमेवार्थं यत्नतः शुद्धिमाचरेत् ॥ न मत्स्यभोजनं कुर्यान्न स्त्रियं मनसा स्मरेत् ॥ न परद्रव्यलोभी स्यान्न भोगे मा
नसं भजेत् ॥ सिंधुतीरे पर्वते च कानने वा सुरालये ॥ बिल्वमूले विविक्ते च पुण्यक्षेत्रे च शोभनं ॥ न शूद्रदर्शनं कुर्यात्कौटिल्यं
यत्नतस्त्यजेत् ॥ देवताभ्रमवर्णान्तु ध्यानव्यासु समाहितैः ॥ त्रिसंध्यं देवपूजां तु त्रिसंध्यं जपमाचरेत् ॥ रात्रौ मंत्रं च मालां

64

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चनस्पृशेनकदाचन ॥ नमंत्रमुच्चरेत्कुक्का मौनीस्यात्सर्वकर्मसु ॥ पर्वकालेस्त्रियंनैवगच्छेत्साधकसत्तमः ॥ पुष्पंगंधंजलंचैवस्वय
मानीयपूजयेत् ॥ मैथुनंनत्कथालापंनक्रोष्ठीपरिवर्जयेत् ॥ ऋतुकालंविनाचापिगच्छेत्स्त्रियमादरात् ॥ पुराणाभ्रवसोम्र
त्नावेदवेदार्थतत्परः ॥ नरान्त्रैभोजयेद्विप्रान्तांबूलंपरमेश्वर ॥ गुरूणांयद्यदादिष्टंतत्सर्वंयत्नतश्चरेत् ॥ स्वजातकुसुमं
चैवहेतुद्रव्यंभैरव ॥ पश्वानंतथासमाघ्रायपंचगव्येभुञ्जति ॥ रक्तवस्त्रंनगृह्णीयाद्देवीभक्तिपरायणाः ॥ विसृजंत्रपुकल्पा
निनद्युतस्नानमेवच ॥ कार्यंवीरकथालापंनकुर्यात्तीरवदिन ॥ नित्यश्राद्धंगयाश्राद्धंसंध्यावंदनमेवच ॥ तीर्थस्नानंयी
ठदेशगमनंधर्मतत्परः ॥ पशुशुद्धिविधौदेवपर्वणासहभैरव ॥ अस्याधिकारःपूजायांनगुरुत्वेकदाचन ॥ पर्वस्यनाधिका
रोस्तिपूजादेशागतागतौ ॥ पर्वस्यसर्वकोलाहिवीहिःकार्यःस्वदेशतः ॥ पर्वदर्शनमात्रेणकुलदर्शनमाचरेत् ॥ ब्रह्महत्यादिकं
पापंवर्षसत्यंनचक्षुभो ॥ पर्वदर्शनमेवात्रसत्यंसत्यं ---- ॥ ममाज्ञयापिदेवेशिविभुरित्यपिसभ्रमो ॥ नथापितंचमे
शांकाजायतेतत्पदेपदे ॥ वरंकुलंपरित्यज्यवरंस्वकुलहिंसनं ॥ वरंस्वकुलहानिस्तुवरंस्वकुलकृदनं ॥ कायेनमनसावा
चावरंस्वकुलपातनं ॥ नकुर्वीतपशोःसंगंस्वमार्गक्षयकारणात् ॥ कुलशास्त्रेद्वयंयायंगरिष्ठंकुलनाशनं ॥ स्वकुलेमह
तींनिदायरयोगःकुलेश्वर ॥ तस्मादपिमहायापपश्रुसंगात्प्रजायते ॥ सर्वथानन्त्रभावोहिनप्रकाश्योकुलेश्वर ॥ सभा
वश्चविभावश्चयश्चद्वेषात्प्रजायते ॥ देवाद्वज्ञायतेवीरोवीरादेवःप्रजायते ॥ सर्वथामन्त्रभावोहिनप्रकाश्योकुलेश्वरः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥
॥५६॥

देवेवीरनसंदेहः साम्यमित्यभिधीयते ॥ भावस्तु मानसो धर्मः शाक्तः सहिक थं भवेत् ॥ तस्माद्भावो न वक्तव्यो दिव्यात्वं समु
दाहृतं ॥ यथेक्षुगुडमाधुर्यमज्ञानेर्जायतेप्रभो ॥ तथाभावविभावस्तु मनसा परिभाव्यते ॥ ॥ इतिमहामहोपाध्यायसट्ठ
क्कुरश्रीनरसिंहविरचितेताराभक्तिसुधार्णवेचतुर्थस्तरंगः ॥ ४ ॥ अथनित्याविधिः ॥ कुलचूडामणौ ॥ साधकःप्रा
तरुत्थाय कुलवृक्षं प्रणम्य च ॥ मूलादिब्रह्मरंध्रांतं कुलमाचारगुरुं स्मरेत् ॥ कुलवृक्षो रुद्रयामले ॥ श्लेष्मातकं करं
जं च निंबाश्वत्थ कदंबकं ॥ विल्ववटं शालतालं शाखोटं खर्जुरं तथा ॥ कुलवृक्षाः समुद्दिष्टा इति ॥ वक्ष्यतः कुलवृक्षो व
रांगते निरहस्यविदः ॥ वीरचूडामणौ साधकः प्रातरुत्थाय संस्मरेत्कुरुमादरात् ॥ महाचीनगुरुं ध्यात्वा ऽथ वशिष्ठगुरु
क्रमः ॥ पंचोपचारैः संपूज्य वीरद्रव्यक्रमेण तु ॥ नीलांवरं नीलविलेपयुक्तं ग्रंथ्यादिभूषितननं मुदितं त्रिनेत्रं ॥ वामांकु
पीठस्थितनीलशक्तिं वदामि वीरकरुणानिधानं ॥ परां तु देवतां ध्यात्वा हृदये नीलसुन्दरीं ॥ खर्वांनीलां विशालाक्षीं
पंचमुद्रां विभूषितां ॥ कपालकर्त्रिकाहस्तां खड्गेन्दीवरधारिणीं ॥ व्यालमालजटाजूटां पीनोन्नतपयोधरां ॥ नवयौव
नसंपन्नां मदाघूर्णितलोचनां ॥ एवं ध्यात्वा महादेवीं सर्वज्ञः साधको भवेत् ॥ वीरहंसमहाविद्यासकलंकारयेद्बुधः ॥ हं
साख्यासाधनं वक्ष्ये मन्त्रीणां हितकाम्यया ॥ यस्य विज्ञानमात्रेण सर्वज्ञोऽपि विजायते ॥ हंसात्मिकां भगवती जीवोजप
तिसर्वदा ॥ अस्याः स्मरणमात्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥ ऋषिर्हंसः समाख्यातः परहंसश्च देवता ॥ अव्यक्तमध्ये

॥राम॥
॥५६॥

65

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

गायत्रीविनियोगसिद्धिदः॥ सुरेन्द्रसंहितायां॥ ऋषिर्हंसोऽव्यक्तपूर्वो गायत्रीछन्दउच्यते॥ देवतापरमादिस्तु हं
सो हंबीजउच्यते॥ अः शक्तिः कीलकः सोहंप्रणवस्तत्वमेवहि॥ उदात्तस्वरभ्रमेवं मनोरस्यप्रकीर्तितः॥ मोक्षार्थे विनियोगः
स्यादेवंकुर्यात्प्रयतनरः॥ वीरचूडामणौ॥ सूर्यात्मदेवहृदि विसोमात्मनेऽग्निरस्तथा॥ निरंजनश्चिरवाज्योतिर्निराभा
सानथाश्रये॥ अव्यक्तमन्त्रयोर्नस्य अनन्तोस्त्वफडयजेत्॥ एवंन्यासविधिंकृत्वा गणेशादीन्समर्पयेत्॥ सुरेन्द्रसं
हितायां॥ हंसात्मिका भगवतीजीवोजपति सर्वदा॥ एकारेणवहिर्याति सकारेणाविशेत्पुनः॥ अस्याः संबोधमात्रे
णजीवन्मुक्तो भवेन्नरः॥ प्राणायामप्रभावेन जीवन्मुक्तस्तुजायते॥ एकविंशतिसाहस्रं षट्शताधिकमेव च॥ प्र
जपेन्नत्वहंजीवो ब्रह्मानन्दमयीं परां॥ उत्पत्तिर्जपआरंभो मृतिरस्यनिवेदनं॥ विनाजपेन सततं जपो भवति सर्व
दा॥ एवंजपस्तु विज्ञातो गणेशादौ निवेदयेत्॥ वीरचूडामणौ॥ षट्शतानि गणेशस्य षट्सहस्रं प्रजायते॥ षट्सह
स्रं गदाधराणैः षट्सहस्रं पिनाकिनः॥ सहस्रं आत्मने चैव सहस्रं परमात्मने॥ सहस्रं गुरवे चैव संकल्पायं यथावि
धि॥ रक्तवर्णं गणेशं च मूलाधारे चतुर्दले॥ वादिवेदसमायुक्ते षट्शतं च समर्पयेत्॥ स्वाधिष्ठाने विद्रुमाभं ष
ट्कोणं वापि षट्दलकं॥ सावित्र्या च समायुक्ते ब्रह्मणे च समर्पयेत्॥ विद्युत्पुंजप्रभाभं च दलं डादि दशाक्षरं॥ लक्ष्मीना
रायणौ वंदे षट्सहस्रं निवेदयेत्॥ महानीलप्रभाभे च कादिद्वादशपत्रके॥ उमामहेश्वरौ वंदे षट्सहस्रं निवे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दद्येत् ॥ विष्णुदेधूम्रवर्णोचकलायचेखरान्नसेत् ॥ प्राणादात्मकौ वं देस हस्त्रं च समर्पयेत् ॥ आज्ञायां विष्णुदाभ
यां भुभ्रौहक्षौ नियाजयेत् ॥ परमात्मनि यराप्राक्षौ सहस्त्रं च समर्पयेत् ॥ सप्तुद्रमेषहेदेवि पर्वनस्तनमंडले ॥ विष्णु
पत्नीनमस्तेस्तु पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥ चरणां धारयेद्देवि आत्मश्वासानुसारतः ॥ देहशौचादिकं कुर्याद्गस्त्रस्नानं समा
चरेत् ॥ वीरासनोपविष्टस्तु वीरभस्मानुलेपनं ॥ वीरध्यानात्मपादेवि वीरमालां जपेद्बुधः ॥ अशेनरस हस्त्रं च वामह
स्ते समर्पयेत् ॥ वीरभस्मस्त्रशानभस्मवामहस्त इत्यभिधानात् ॥ मूलमंत्रजयो यमि निष्पतिभानि ॥ विष्णुद्वेश्वरेतु
यथाशक्त्या जपकृत्वा सुनासंतो यथाछिवा ॥ इत्युक्तं ॥ एनमूर्वं मन्त्रगुरुमंत्रजपो युक्तः ॥ नदुक्तं तन्त्रचिंतामणौ
अथवा वाग्भवं मायां लक्ष्मीवीजं समुद्धरेत् ॥ हसखफ्रें नधानं दभेरवाय वं सहखफ्रें ॥ गुरुनाम नथा शक्तिनामश्री
पादुकां स्मरेत् ॥ दशधा सप्तधा वापि त्रिधा वा प्रजपेत्सुधीः ॥ जपं समर्पयेत्पश्चाच्छ्रीगुरोर्दक्षिणे करे ॥ इति ॥ वीरचूडा
मणौ ॥ वज्रपुष्पवरारोहे कारयेद्दंतधावनं ॥ वज्रपुष्पमार्नवं जवाकुसुमं वा ॥ इदंच दंतधावनं देहशौचानंतरमेव कार्य
अन्यत्र तथा दर्शनात् ॥ न्यासं कुर्यात्महेशानि शक्तिरूपां गे स्पृशे बुधः ॥ हावभावादिकं कुर्यात्स्नानकर्म समाचरेत् ॥ वीर
भस्मानुलेपनादिवीरसाधकमात्रपरं ॥ इदंच प्रातःकृत्यमानवश्यकं ॥ नदुक्तं यामले ॥ प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यो देवीं भ
क्तितोर्चयेत् ॥ पूजा च विफला तस्य शौचहीना यथा क्रिया ॥ ॥ अथ स्नानं ॥ तत्र त्रिविधं ॥ अंदकमानसमांत्रभेदा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त् ॥ तत्वा शेषप्रधानत्वादेदकं निरूप्यते ॥ नारदपंचरात्रे ॥ ह्रांकनास्त्रादिजप्तेन शुचिः स्नायात् मृत्तिकां गृहीत्वास्त्रेण संनद्यपा
याज्जलनिकेतनं ॥ तत्रापि जलकूलं तु क्षारयेदस्त्रवारिणा ॥ मृदं गृहीत्वा विधानज्ञस्त्वेकभागेयगंतम ॥ निधाय गोमयं दर्भांस्ति
लांश्चाप्यभिमंत्रितान् ॥ लौकिकं गौणमाग्रेन भागेनैकेन यत्नतः ॥ मलस्नानं पुरा कृत्वा विधिस्नानं समाचरेत् ॥ नीलतंत्रे ॥ मृ
त्कुशानथ संगृह्य गत्वा जलांतिकं ततः ॥ मलापकर्षणं कृत्वा मंत्रस्नानं समाचरेत् ॥ कुलचूडामणौ ॥ अथ वक्ष्यामि ते वत्स
स्नानं कुलसुखावहं ॥ कृष्णारक्तहरिन्नीला विविधा मम मृन्मयः ॥ न च यत्कुलगः शिष्यः स तद्रूपं परामृशेत् ॥ आचांतः कु
लद्रव्येण सदर्भैः कुलपुष्पकं ॥ कुलपात्रेस दर्भैश्च सलिलं सजलं ततः ॥ गृहीत्वा कुलदेवस्य प्रीतये स्नानमाचरेत् ॥ कृत
संकल्प एवासौ कुलचक्रजले न्यसेत् ॥ कुलसूत्रं समानीय कुलमुद्रांकुशेन च ॥ कुलतीर्थानि तंत्रेव समानीय कुलात्मकं
ततो यंत्र विधापीत्वा त्रिधा च शोक्षणं ततः ॥ यत्कुलगः यन्मंत्रदीक्षितः ॥ कुलदर्भो यथा ॥ रुद्रयामले ॥ त्रयो दर्भाः समुद्दि
ष्टाः सुवर्णरजतैः कुशैः ॥ तत्र शाक्ते च यंत्रादि मंत्रेषां तु त्रयो मताः ॥ सुवर्णं रजतं चैव जपपूजादिकर्मसु ॥ कुशश्चार्यकरं प्रोक्तं
तत्तु वन्यकुशाः कुशाः ॥ अन्यत्रापि ॥ तर्जन्यां रजतं धार्यं स्वर्णं धार्यमनामया ॥ स्वस्वस्वकुशप्रोक्तो न दर्भो वनसंभवः ॥
यामले ॥ विना वै दूर्वया देवी पूजा नास्तीह कर्हिचित् ॥ तस्माद् दूर्वां गृहीत्वा सर्वपुष्पमयीं शुभां हस्ते दूर्वांकुरं दत्वा अ
चामेद्विधिपूर्वकं ॥ कुलपुष्पं जवापुष्पादिकं ॥ कुलपात्रं स्वर्णादिपात्रं ॥ कुलदेवस्य इष्टदेवतायाः कुलचक्रं त्रिकोणं च

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना॰ भ ॥
॥ ५८ ॥

कं ॥ नक्षिखनप्रकारस्तु मालिनीतंत्रे ॥ त्रिकोणं मूलवीजेन सावित्रे हंसकं जपेत् ॥ दक्षावर्त्तक्रमेणैव लिखेद्देवि समाहितः
मूलवीजे नेति मंत्रांतरे ॥ सावित्रे सूर्यमंत्रे हंसकं हंस इति मंत्र अंकुशाख्य प्रव ॥ दक्षमुष्टिं विधाय यथा तर्जन्यं कुशरूपिणी
अंकुशाख्या महामुद्रा त्रैलोक्याकर्षणक्षमा ॥ इति मंत्रे ॥ तीर्थावाहनमंत्र श्रीक्रमसंहितायां ॥ गंगे च यमुने चैव
गोदावरि सरस्वति ॥ नर्मदे सिंधु कावेरि जलेस्मिन् संनिधिं कुरु ॥ त्रिधा तोय यानमात्वमनरूपमेवनत्व मूलमंत्रेण
प्रोक्षणमपि नेनैव ॥ नतुक्तं त्रिशक्तिरत्ने ॥ त्रिरावर्त्य मूलेन मुद्रया कुंभसंज्ञया ॥ त्रिवारं मंत्रपूतेन नीरैः प्रोक्षणं
यत्सुधीः ॥ मुद्रावेयमुक्ता तंत्रे ॥ दक्षांगुष्ठेय रांगुष्ठं क्षिप्ता हस्तद्वयेन तु ॥ सावकाशा चैक मुष्टिर्मुद्रेयं कुंभसंज्ञिता ॥ गंधर्वतं
त्रे ॥ मूलं पठन्मूर्द्धितोयं मुद्रया कुंभसंज्ञया ॥ क्षिप्त्वा वारत्रयं पश्चादाचमेत्साधकाग्रणीः ॥ आत्मविद्याशिवैस्तत्वैरिति ॥ आ
त्मतत्वेन स्थूलदेहं शोधयामि स्वाहा ॥ विद्यातत्वेन सूक्ष्मदेहं शोधयामि स्वाहा ॥ शिवतत्वेन परदेहं शोधयामि स्वाहेति ८
मंत्रत्रयेण तु कत्रयं शृंक्रीयादित्यर्थः ॥ नीलतंत्रे ॥ विद्ययावितिर्तिमज्जेव माचमेत्याथ सा तथा ॥ वसिष्ठसंहितायां ॥ कु
त्वापि वैदिकं स्नानं तंत्रसांत्रिकमाचरेत् ॥ विन्यस्यांगे षडंगानि प्राणायामपुरःसरं ॥ श्रीसूर्यमंडलात्तीर्थमा कृष्यांकुश
मुद्रया ॥ वमिन्येनेन चाप्लाव्य कवचेनावगुंठयेत् ॥ संरक्ष्यास्त्रेण मूलेन मंत्रयेत् उ संख्यया ॥ आत्मरक्षां ततः कुर्याद्वार
क्षेपेणास्त्रतः ॥ निमज्जनं च श्रीदेवं ध्यायेद्दक्षामतं जपेत् ॥ उन्मज्य कुंभमुद्रां च वध्वासिंचेत्स्वमूर्धनि ॥ त्रिपंचार्णवे ॥ वि

॥ राम ॥
॥ ५८ ॥

67

धायवैदिकंस्नानं ततस्तान्त्रिकमाचरेत् ॥ मृदमस्त्रेणवादाय तेनतामभिषिच्य च ॥ शिखामंत्रेण संशोध्य मंत्रयेन्मूलमंत्रतः
मूर्धादिपादपर्यन्तं विलिप्य च ततो वपुः ॥ संमुखीकरणीमुद्रां बध्वा घ्राणं निरुध्य च ॥ निमज्जन्मूलमुच्चार्य नाभिमात्रे जले स्थि-
स्थितः ॥ प्राणायामत्रयं कृत्वा मूलमंत्रेण मंत्रवित् ॥ विन्यस्य च षडंगानि कल्पयेत्तीर्थमग्रतः ॥ ततः संप्रार्थयेत्तीर्थं सूर्य-
मंडलगं ततः ॥ घृणिमंत्रेण मंत्रज्ञोभित्वा चांकुशमुद्रया ॥ तीर्थावाहनमंत्रेण तीर्थमावाहयेत्प्रिये ॥ मूलमंत्रेण संयोज्य
कल्पिते तीर्थमंडले ॥ तीर्थशक्तिं च तत्रैव समावाह्यार्कमंडलात् ॥ ध्यात्वानन्तरमर्घ्यं गंगामंत्रेण मंत्रयेत् ॥ सप्तकृ-
त्वः शिवे चास्मिन्नर्घ्यं मन्त्रद्वयं प्रिये ॥ जलस्थं व्योमषष्ठदीर्घस्वरभिन्नं सबिन्दुकं ॥ सर्वानन्दमये तीर्थशक्ते चैहि सु-
गंधितः ॥ एकविंशाक्षरः प्रोक्तस्तीर्थशक्तिमनुः प्रिये ॥ तारं नमो भगवति ब्रूयाद्देवतनोम्बिके ॥ अंबालिके महामा-
लिन्येह्येहि भगवन्यथः ॥ अशेषतीर्थालवाले मायाश्रीबीजं येरथ ॥ शिवजटाधिरूढे च गंगे गंगाम्बिके द्विठः ॥ गं-
गाविष्टये मायाश्चान्ते पंचाशाद्विरक्षरैः ॥ भुवनेश्याः समालोड्यामृतीकृत्य सुधांशुना ॥ कवचेनावगुंठ्याथ संरक्षास्त्रे-
णमंत्रयेत् ॥ मूलेन देवतां तत्र सांगां सावरणां प्रिये ॥ समावाह्य जले ध्यात्वा तत्पादहृदयनिर्गतं ॥ ध्यात्वा तीर्थं स्मरन्मू-
लमंत्रं स्नायाज्जले त्रिधाः ॥ उन्मज्य मूलमंत्रेणाभिषिंचेत्कुंभमुद्रया ॥ आचम्य विधिना पश्चान्मूलमंत्रेण तर्पयेत् ॥
त्रिधा देवीं समुत्तीर्य जलाद्धौते शुभांबरे ॥ परिधायाथ तिलकं कृत्वा संध्यां समाचरेत् ॥ संप्रार्थयेद्दिनि ॥ ब्रह्मांडोदर

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना·भ॥
॥५९॥

तीर्थानि करैः स्पृष्ट्वा नितेरवे॥ तेन सम्यगनदेवेश तीर्थं देहि दिवाकर॥ इत्यनेनेत्यर्थः॥ तीर्थावाहनमंत्रेण गंगे चेत्यनेन·ध्यात्वे
ति॥ सर्वानन्दमयीं शुभ्रां त्रिनेत्रां मृगांकशुभ्रां अक्षां चोर्ध्वकरद्वयेन दधतीं पाशांकुशौ च क्रमात्॥ दोर्भ्यां चामृतपूर्ण
हेमकलशं मुक्ताक्षमालां वरां गंगां सिंधुसरिद्वरादिसहितां श्रीतीर्थशक्तिं भजे॥ इति प्रकारेण॥ एतेषां प्रकाराणाम
विरोधेन समुच्चयः विरोधे विकल्पः॥ त्रिपुरार्णवोक्तप्रकारस्तु स्त्रेपरस्त्वेत्यपि वदंति॥ ॥अथ मांत्रस्नानं॥ नारद
पंचरात्रे॥ अथ मात्रं प्रभंभ्रगु·इत्युपक्रम्य·तोयाभावे तु यत्कार्यं दुर्गाकाले वशीननः॥ गमने क्षिप्रसिद्ध्यर्थं गुरु
कार्येष्वनन्विते॥ प्राप्तापद्यथ विप्रेन्द्र निशाभागे तथा तु ने॥ प्रक्षाल्य पादावाचम्य प्रोक्षणे न तु वारिणा॥ स्नानं द्वादि
शः प्राग्वत् संशोध्य परिपेनननः॥ अस्त्रं हस्तनले न्यस्य क्रमान्न्यासं सत्तनस्तु वै॥ मूलमंत्रोदितः कुर्यान्त्सर्वमंत्रनवै॥ केव
लोदकस्नानात् संस्कारपरिवर्जितात्॥ प्रभासादिषु तीर्थेषु यत्फलं स्नानकस्य तत्॥ तेयेन्द्राणां स्यान्मंत्रस्नान
सनारद॥ तोयाभावे उदकस्नानक्षमतोयाभावे॥ अस्त्रमित्यादि॥ स्वविद्याया अस्त्रमंत्रं करयोर्विन्यस्य मंत्रन्यास
पूर्वकं स्वतंत्रोक्तन्यासजातं कुर्यादित्यर्थः॥ केवलादिति॥ स्नानमिहत्यासरूपमेव॥ ॥अथ मानसस्नानं॥ शैवाग
मे॥ मनसा मूलमंत्रेण प्राणायाम पुरस्सरं॥ कुर्वीत मानसं स्नानं सर्वत्र विहितं च तत्॥ सर्वेच सर्वविद्यासु॥ नारद पंच
रात्रे॥ ध्यानस्नानमथो वक्ष्ये द्वाभ्यामपि परं च तत्॥ भक्तिनं पुण्डरीकाक्षं मंत्रमूर्तिं प्रभुं स्मरेत्॥ तत्पादोदकजां धारां नि

॥राम॥
॥५९॥

68

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पत्नीं स्वमूर्द्धनि ॥ विनयेत्सूक्ष्मरंध्रे गार्ग्रीयपत्नीं स्वकान्ततं ॥ नयासंक्षालयेत्सर्वं मन्त्रदेहगतं मलं ॥ ततः क्षणाद्विरजा मे
बीजा यतेस्फटिकोपमः ॥ इदं स्नानवरं मात्रं तत्स्नानाद्दशगुणं स्मृतं ॥ पुण्डरीकाक्षमित्युपलक्षणं यायस्य देवतास्नानं स्म
रेदितिनाम्न्यर्थं ध्यात्मामिति ॥ अल्पायासेन तत्फलकत्वाद्दुष्प्रांश्रेष्ठमित्युक्तं ॥ ननन्वनस्तन्त्रधानमिति बोध्यं ॥ अस्यास्तु
विद्यायाम स्नाची नक्रमो पास्यत्वाद्वमानस ॥ स्नाननेवप्रधानं न तत उत्थाय वाससी विभृयात् ॥ तत उक्तं कुलचूडामणौ ॥
उत्थाय कुलवस्त्रे द्वे परिधाय कुलेनतु ॥ तिलकं कुलरूपन्तु कृत्वा वन्दनसमाचर ॥ कुलवस्त्रमित्यत्र कुलपदन्तु रक्तपरक
वाचि कुलेन मूलमन्त्रेण ॥ कुलरूपन्तिलकं स्मशानमृद्भिस्मनं त्रिपुण्ड्रं कारयेत् ॥ सुधीरिति मत्स्यसूक्ते वीरतिल
कं ॥ नारदपञ्चरात्रे ॥ सुधौतं परिधायाथ वस्त्रयुग्मं मरवेद्वदं ॥ न दग्धावादधःक्ष्माणि योगपट्टकसंयुता ॥ न चैकवाससमयस्मा
र्त्त्विनवं कदाचन ॥ स्वनंवे नवे ॥ मोक्षार्थी रक्तवस्त्रे द्वे भोगार्थी श्वेतवाससी ॥ परिधाय ततो विद्वान्यागभूमिं मध्याविशे
त् ॥ यामले ॥ विभृयाद्वाससी शुभ्रे तिलकं वर्णभेदतः ॥ वर्णभेदत इति ब्राह्मणस्योर्द्ध्वपुण्ड्रं स्यात्क्षत्रियस्य त्रिपुण्ड्र
कं ॥ वैश्यानामर्द्धचन्द्रं स्यात्शूद्रस्य वर्तुलाकृतीनिति नारदपञ्चरात्रोक्तक्रमेणान्यसमर्पः ॥ समयातन्त्रे ॥ भस्मना तिलकं
कुर्याद्वन्मृद्भिर्वा पुण्ड्रजावः ॥ ॥ अथ सन्ध्या ॥ भैरवीतन्त्रे ॥ आचम्य प्राक्मुखो भूत्वा उपविश्य च मन्त्रवित् ॥ वैदिकीं तां
त्रिकीं च कुर्यात्ततः सन्ध्यां समाहितः ॥ शैवागमे ॥ प्राणायामत्रयं कृत्वा मूलमन्त्रेण मन्त्रवित् ॥ अङ्गानि विन्यसेद्देहे कर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥
॥६०॥

न्यासपुरस्सरं ॥ अमृतीकृत्यपुरतोजलंवंधेनुमुद्रया ॥ अभिमन्त्र्यचमूलेनसप्तधाचसाधकः ॥ अकारादिक्षकारान्तै(
र्मातृकार्णैस्सविन्दुभिः ॥ प्रत्यंगीप्रोक्षयेन्मूर्ध्निकुशैर्मूलेनवात्रिधा ॥ कुमारीकल्पे ॥ प्रणवंपूर्वमुच्चार्यमणिधारिणिव
ज्रिणि ॥ रक्षद्वयन्तथाहूंफट्स्वाहेतिनदनन्तरं ॥ अनेनैववह्निमंत्रेणरक्षांकुर्याद्विचक्षणः ॥ पुनराचम्यविन्यस्यषड
ङ्गमपिमन्त्रवित् ॥ वामहस्तेजलंगृह्यगलितोदकविन्दुभिः ॥ सप्तधाप्रोक्षणंकृत्वामूर्ध्निमंत्रंसमुच्चरन् ॥ अवशि
ष्टोदकंदक्षेहस्तेसंगृह्यमन्त्रवित् ॥ इडयाकृष्यदेहान्तःक्षालितंपापसंचयं ॥ कृष्णवर्णन्तदुदकंदक्षनासाभिरेचितं
दक्षहस्तेनतन्मन्त्रीपापरूपंविचिन्त्यच ॥ पुरतोवज्रपाषाणेप्रक्षिपेदस्त्रमन्त्रतः ॥ रक्षाशिखावंधनकृथैवेतिनत्वावि
दः ॥ यामले ॥ षडङ्गन्यासमाचर्यवामहस्तेजलन्ततः ॥ गृहीत्वादक्षिणेनैवसंपुटंकारयेत्ततः ॥ शिववायुजलपृथ्वीव(
ह्निवीजैस्त्रिधापुनः ॥ अभिमन्त्र्यचमूलेनसप्तधानन्तमुद्रया ॥ निःक्षिपेत्तज्जलंमूर्ध्निशेषन्दक्षेनिधापच ॥ शरीरान्तस्थि
तंपापंक्षालयेत्साधकाग्रणीः ॥ मूलेनतिलकंकुर्यात्तत्संध्येयेवह्निकोलिकी ॥ उड्डीशकुलगर्भिण्यकपिनाकुलसुन्दरि॰
शिववीजहकारःवायुवीजंयकारः जलवीजंवकारःपृथ्वीवीजंलकारःवह्निवीजंरेफः ॥ एषामन्त्रसानुस्वाराणांवीजत्वं(
सजलंवामहस्तंदक्षहस्तेनसंपुटीकृत्यस्फभिर्वीजैस्त्रिधाजलमभिमन्त्र्येत् ॥ तत्त्वमुद्राअनामाङ्गुष्ठेनभवतितथाचहस्त
स्थमेवजलंमूलमन्त्रेणसप्तधामूर्ध्निक्षिपेदित्यर्थः ॥ नदनुकुमारीकल्पामयोर्विकल्पोगुरुक्रमपरिच्छेद्यः ॥ वीरतन्त्रे(

॥राम॥
॥६०॥

69

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मरीचा ॥ वियद्वह्निसमुच्चार्य्य नारायणांशविन्दुकं ॥ मायाबीजं समुच्चार्य्य गगनवह्निसंयुतं ॥ अर्द्धकर्णासमायुक्तं वामकर्ण
विभूषितं ॥ हंसमन्त्रमुच्चरेत् पश्चात् सूर्य्यमण्डलदण्डकं ॥ नारायेपदमुच्चार्य्य हृदयान्ते ज्वलिं क्षिपेत् ॥ ततो गायत्रीञ्जपेत्
तुरुक्तं शैवागमे ॥ गायत्र्यावाथमन्त्रेण दद्यादर्घत्रयं ततः ॥ शिवाय मण्डलस्थाय सुरवेमूलेन तर्प्पयेत् ॥ त्रिधा जप्त्वाथ गाय
त्रीमघविच्छित्तिवारकं ॥ गायत्री स्वेष्टदेवतागायत्रीं तारा गायत्री चोक्ता कालिकायां वै ॥ ऐं भगवत्येकजटे विद्महे चयद्गनः
विकटदंष्ट्रे धीमहि तन्नस्तारे प्रचोदयात् ॥ मालिनीतन्त्रे ॥ महोग्रायै च विद्महे तारायै धीमहि श्रियै ॥ तन्नो देवी वशाद्याने धि
यो यो नः प्रचोदयात् ॥ वीरचूडामणौ ॥ अष्टधा दशधा वापि गायत्रीं च जपेद्बुधः ॥ वाग्भवञ्च समुच्चार्य ऐं एकजटायै विद्म
हे ॥ देवि स्वाहा च समुच्चार्य्य नीलसरस्वत्यै धीमहि ॥ हस्ते वाञ्च समुच्चार्य्य तन्नस्तारे प्रचोदयात् ॥ जप्त्वा समर्पयेत् तां कुर्यादेव
तावामहस्तके ॥ गायत्रीध्यानं तन्त्रे ॥ उद्यदादित्यसंकाशां पुस्तकाक्षकरां स्मरेत् ॥ कृष्णाञ्जिनधरां ब्राह्मीं ध्यायेत्तारकिते
तान्वरे ॥ मध्याह्ने ॥ श्यामवर्णां चतुर्बाहुं शंखचक्रलसत्करां ॥ गदापद्मधरां देवीं सूर्य्यविम्बकृताश्रयां ॥ सायाह्ने वर
दां देवीं गायत्रीं संस्मरेद्बुधः ॥ शुक्लाम्बरधरां हृयासनकृताश्रयां ॥ त्रिनेत्रां वरदां पाशशूलं च नृकरोटिकां ॥ गोतमीये ॥ स्व
स्वपक्षसंध्यामथवा कुर्यान्मन्त्री ह्यशक्तितः ॥ सायं प्रातश्च मध्याह्ने कृष्णं ध्यात्वा मनुं जपेत् ॥ इति सन्ध्यात्रयं प्रोक्तं कर्म्मिणां स
सिद्धिदायकं ॥ कृष्णमिन्तुपलक्षणं स्वेष्टदेवतामितमर्थः ॥ शैवागमे ॥ सन्ध्यालोपेन कर्त्तव्यः शम्भोराज्ञैव मे वधि दीक्षितस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ता॰भ॥ न्ध्यादिहीनो न दीक्षाफलमश्नुते ॥ संध्यादिहीनोप्यसंध्यायां पूर्वसन्ध्याक्रियामथ ॥ विधायोत्तरसंध्यायाः क्रियां कुर्याद्दिनद्विजः
॥६१॥ गोत्तमीये ॥ संध्यायां पतितायाञ्च गायत्रीन्दशधा जपेत् ॥ नवरात्रेतु ॥ स्नानसन्ध्यादिनाशौचे जपेद्धोमं च वर्जितमित्युक्तं ॥ ॥
अथ तर्पणं ॥ कुलचूडामणौ ॥ देवानृषीन् पितॄंश्चैव तोषयेत् कुलवारिणा ॥ कुलामृतकान्तर्प्यान्वा कुले संतोषयेत्तोषये
त् ॥ कुलवारिणा आर्द्रेण कुलवीर्यमयवारिणा कुलामृतकान् दिव्यौघसिद्धौघमानवौघान् कुले पूजाचक्रे संलीय आवा
ह्य ॥ तथा ॥ भैरवाय च देवाय भैरवादेशकारिणे ॥ भैरवाख्यं प्रदानं वं मन्त्रतु स्वार्य पूर्वतः ॥ भैरवाय वस्मन्त्रमिमन्वयः ॥
स्वानन्द भैरवमन्त्रा वक्ष्यते पूर्ववत् ॥ गोप्यचय तर्पणात् पूर्वे ॥ यामले ॥ तर्पणादौ प्रयुञ्जीत तत्पवनां बुस भैरवः ॥ त
र्पणो पितृणां भैरवत्वे नोक्षेरत सुवीरविषयः प्रभूतानु ॥ मालिनीतन्त्रे ॥ दक्षिणाग्रमुखो भूत्वा संगृह्य मोटकं ततः ॥ तत्पञ्जपि 70
नरः प्रोक्ताचेत तर्पणमाचरेत् ॥ शैवागमे ॥ ध्यात्वा देवं जले सम्यक् पूजयित्वा प्रयत्नतः ॥ अर्घोदकेन तानाहूत्यान् तर्पयेन्मूलमं
त्रतः ॥ तदर्द्धेन तत दर्द्धेन दशधा वाथ तर्पयेत् ॥ ततस्तदङ्गावरणदेवतास्तर्पयेत्क्रमात् ॥ एकैकाञ्जलिना तत्र बन्मूलमन्त्रपु
रस्सरं ॥ ततः संपूज्य देवेशं साङ्गावरणकं ततः ॥ सम्बध्नास्य हृदि स्थीये आत्मानं तन्मयं स्मरेत् ॥ यामले ॥ मंत्रराजं जले ध्यात्वा त
त्र देवीन्निधायच ॥ देवर्षिपितृपूर्वान्तु मातृधां सपरिवारां ॥ जले वा तर्पयेद् देवीं गृहेवा तर्पयेत्सुधीः ॥ गुरुपंक्तिश्च संतर्प्य वटु ॥ राम ॥
कादींश्च तर्पयेत् ॥ मूलदेवीश्च संतर्प्य तर्पयेत्परिवारकान् ॥ तर्पयेद्द्वारपालादीन् तथैवांगादिदेवताः ॥ ढोषिकां सुन्दरीं ॥६१॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पश्चादेवस्य स्वपरमं गुरुं ॥ अग्नौ परापरश्चैव नैर्ऋत्यां परमेष्ठिनं ॥ वायव्यादीशपर्यन्तं गुरुपंक्तिश्च तर्पयेत् ॥ अंगानि त
न्त्रस्थाने षु मध्ये देवश्च तर्पयेत् ॥ नारायाजु विशेषे मालिनीतन्त्रे ॥ तीर्थोदकं तिलं कलकं क्षीरक्षंतसमन्वितं ॥ ऽन्तरांगा
गुरवे भक्त्या देवीमन्त्रेण तर्पयेत् ॥ मात्रपदस्य परिवारं तर्पणं केवलं जलेन वै ॥ इष्टदेवतातर्पणप्रकारो नीलतन्त्रे ॥ मू
लान्ते तर्पयामीति स्वाहान्तं तर्पणं स्मृतं ॥ एवं विधानतर्पणं तु कृत्वा यापञ्चयो भवेत् ॥ तर्पयामीत्यतः पूर्वं द्वितीयान्तं दे
वतानमयोऽयं क्रियायाः कर्मसापेक्षत्वात् ॥ तथैव सर्वतन्त्रदर्शनात् ॥ मूलान्ते नामद्वितीयां प्रोच्य तर्पयामि स्मिवक्षमेति
मालिनीतन्त्रवचनात्तर्पणमिष्टदेवतायाः ॥ नन्वेवमलमन्त्रान्वयसंयुक्तत्वात् इदन्तु वेदवान्यपरं वैलवेतुगोत
मीये ॥ आदौ मन्त्रं समुच्चार्य श्रीपूर्वं कुलमिमपि ॥ तर्पयामि पदं चोक्त्वा नमोन्तं तर्पयेन्नरः ॥ अनात्रतु ॥ तर्पयामि पदं
योज्यं मन्त्रस्ते स्वेष्टनामस्य ॥ द्वितीयान्तेषु चैवं तर्पणस्य मनुर्मतः ॥ एवं चतुरत्र तर्पणा अष्टोत्तरशतं हस्येतित्रिप्रथमः पक्षः
पापाक्षयो भवेदित्यतो नित्यकाम्यमेन द्रवसीयते ॥ प्रत्येकमंगपरिवारतर्पणं यांकौ सांगासपरिवारां सवाहनां सायुधां भक्त
कदेवतां तर्पयामि स्वाहेत्येवं ॥ यथाशक्ति देवतामेव तर्पयेदित्यागमिकाः ॥ ततः सूर्यायार्घं दद्यात् ॥ तद्रुक्तं पञ्चमले ॥ मार्त्त
ण्डभैरवायेति त्रिधार्घं प्रकल्पयेत् ॥ मार्त्तण्डभैरवायेत्येकदेशग्रहणं तन्मन्त्रस्तु ॥ ह्रीं हंसः मार्त्तण्डभैरवाय प्रकाशश
क्तिसहितायेदमर्घं स्वाहेति ॥ तन्त्रराजोत्तरे ॥ संस्मृत्य भैरवं देवं मार्त्तण्डाख्यं तु मायिनं ॥ मूलेन मनुना देवं सूर्यस्य मनु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता·भ ॥
॥ ६२ ॥

तथवा ॥ मायावीजंसमुद्धृत्यमोहत्त्वविपरीततः ॥ मार्त्तण्डभैरवंहं·तंत्रकामाख्याइतिसंश्रुतं ॥ सूर्यस्यमन्त्रसंप्रोक्तइति ॥
स्वमंत्रे ॥ दिनेशायाक्षिपेत्तिष्ठन्वारिणाचाञ्जलित्रयं ॥ नन्दिकेश्वरसंहितायां ॥ यावन्नदीयतेचार्घंभास्करायनिवेद
नं ॥ तावन्नपूजयेद्विष्णुंशंकरंवासुरेश्वरीं ॥ ततःसूर्य्यमण्डलस्थायैदेव्यैअर्घ्यंदद्यात् ॥ तदुक्तंनीलतंत्रे ॥ कुपीतमोद्रपुष्प
ञ्चकुशपुष्पंकुशाजलं ॥ अक्षतांश्चतथाताम्रेकृत्वाचार्घंनिनिवेदयेत् ॥ मृतानेवोपरादित्यपदान्मण्डलवर्त्तिन्यै ॥ त्रिव
चैतन्यमर्घ्यंवस्वाहेतितन्मनुःस्मृतः ॥ कुपीतंरक्तचन्दनंकुलपुष्पमार्त्तवं ॥ अत्रकालीतन्त्रकृतः ॥ उक्तेनैवविधानेनस्नानंकृ
त्वाजुहुयात्रिकमितिवचनात् ॥ सन्ध्येषैवहिकौलिकी ॥ उर्द्धाम्नायकुलगंधर्व्वकथितेतिब्रह्मयामलवचनात् ॥ कौलिकं
कुर्वतःकर्मकौलिकंनाभिधीयते ॥ वैदिकंकुर्वतःकर्मकौलिकंनाभिधीयतइतिरुद्रयामलवचनात् ॥ अथयोनिरपे
क्षमेवकर्म्मेत्यर्थद्वयदाह ॥ कौलिकेवैदिकस्नानसन्ध्यातर्पणादीनिनकार्याणीतिवदन्ति ॥ तत्रकृत्वादौवैदिकस्नानंतत
स्तांत्रिकमाचरेदितिवशिष्ठसंहितावचनस्य ॥ विधायवैदिकंस्नानंततस्तांत्रिकमाचरेदितित्रिपुरार्णववचनस्य ॥ वैदिकीं
तांत्रिकीसंध्यांकृत्वातर्पणमाचरेदितितन्त्रान्तरवचनस्यचविरोधात्तद्वचनानामन्यथार्थःकल्प्यते। तथाहि ॥ उक्तेनैवे
तिस्वकारोभिन्नक्रमः ॥ कृत्वेवैस्यचान्वेतिसन्ध्येषैवेत्येवकारस्तांत्रिकंकल्पान्तरंनास्तीत्येतदर्थकः ॥ कौलिकंकु
र्वतइतिरुद्रयामलवचनं ॥ अथर्द्धवचनस्यसर्वशाखाप्रत्ययमेकंकर्मेतिन्यायप्राप्तगुणपदुभयेतिकर्त्तव्यतानचर

71

॥ राम ॥
॥ ६२ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ग्रामनिषेधकमिति न किञ्चिद्देवतत्॥ ॥अथपूजा॥ सा च त्रिविधा उत्तममध्यमकनिष्ठभेदात्॥ तथा चोक्तं॥ फेत्कारिणीतन्त्रे॥ श
क्तिभिर्मूर्त्तिभिश्चैव लोकपालैश्च संयुतः॥ पीठपञ्चकमायागो नित्ययागस्य उत्तमः॥ पीठेनैव समस्तेन वह्निरावरणान्विता
अग्निकार्येण हविषा भूषणैश्च समन्वितः मन्त्रपर्वहुतो यागो नित्ययागस्य मध्यमः॥ इष्टमुद्रिसमायुक्तं तन्नतन्त्रं पूजनम्॥ तथ
वस्त्रालंकालवस्तूनि वर्ज्जयित्वा पृथग्विधं॥ अग्निकार्यविहीनश्च कालदेशानुसारतः॥ उपचारैर्यथं द्रव्यैरधमं पूजनं मतं॥
अनन्तशक्त्यपेक्षमाचरणां॥ तत्त्वमार्गसहितायां॥ अनिर्माल्यं सनिर्माल्यमर्च्चनं द्विविधं स्मृतं॥ दिव्यं मनोभवेदुद्वेकन्दपुष्पैः स्व
र्गादिभिः॥ यदर्च्चनमनिर्माल्यं दिव्यभोगापवर्गदं॥ ग्रामारण्यादिसंभूतैर्योगद्रव्यैर्मनोहरैः॥ भक्तैर्यत्नात् क्रियते सम्यक्
सनिर्माल्यं तदर्च्चनं॥ जातमात्राणि पुष्पाणि घ्रातान्येव विसर्गतः॥ पत्रभिन्नमशक्तैर्भ्रान्तुना शक्तिना तथा॥ वारिभिश्च 9
च्छिद्रेफाष्टैः पुष्पैरेव न संशयः॥ अतो निर्माल्यमित्युक्तमिति॥ अत्र यजीनामात्र एवेवाधिकार॥ अगस्त्यः॥ द्विविधं स्याद्
स्त्रमनोर्वाह्यान्तरमुपासनं॥ न्यासिनामान्तरं प्रोक्तमन्येषामुभयं विदुरिति॥ मनसा पूजयेद्योगी पुष्पैरारणसंभवैः॥ शिवार्थे
पुष्पहिंसायां न भवेत् तज्जु हिंसकः इति॥ शिवरहस्यवचनमजितेन्द्रियपतिपरं॥ परिव्राड्ज्ञानमात्रेणाहोमसनादिभिर्विना स
र्वदुःखविपत्तेभ्यो मुक्तो भवति नन्यथा॥ परिव्राजविरक्तश्च विरक्तश्च तथा गृही॥ कुम्भीपाके तु मज्जेते नाकुम्भीकमतानने॥ पुरु
स्त्रियो गृहस्थाश्च यष्टेवं कुर्युरन्वहं॥ संसारान्तनिवर्त्तनेविष्यानिकमदोषतः इति अगस्त्यसंहितावचनात्॥ पद्मपुराणे॥ स्मर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णकीर्त्तने विष्णोस्तथा मानसपूजने ॥ सदाधिकारस्सर्व्वेषां महापानकिनामपि ॥ नगृहीज्ञानमात्रेण परत्रेह च मंगलं ॥ प्राप्नोति
वन्दवने ध्यानहोमादिभिर्व्विना ॥ गृहस्थो यदि दानादि दद्यान्नजु ऊयाद्यपि ॥ पूजयेद्विधिना नैव कः कुर्य्याद्देन द्वहं ॥ नब्रह्मचारि
णोप्यनुमधिकारोस्ति भाविनि ॥ गुरुभ्योपि च सर्व्वेभ्यः केवा दद्याद्दयेक्षितं ॥ प्रातपुष्पान् फलं सिद्धे दस्वन्नो मानसं यथा ॥ तस्मादप
रिग्रह्यत्वादन्यथा चानुपायतः ॥ अनन्यतुष्ठितो नृणां ध्यानपुष्पैर्व्वेत्तिक्रिया ॥ नत्वमारसंहितायां ॥ पूजा पञ्चविधा प्रोक्ता पञ्चरात्रा
दिनत्रके ॥ ताष्याभिगमनं चोपादानेज्याध्ययनयोगकाः ॥ तत्राभिगमनन्नाम मन्त्रैभिः परिकीर्त्तने ॥ सम्मार्ज्जनोपलेपादिसं
स्कारे देवमन्दिरे ॥ उपादानं भवेद्देवपूजासाधनमेलनं ॥ ततश्चापि भवेदिज्या गन्धपुष्पादिभिः पुनः ॥ पीठपूजा च देवस्य सांगा
वरणपूजनं ॥ मन्त्रार्थभावनापूर्व्वं जपो मन्त्रस्य कीर्त्तनं ॥ तत्स्तवाभिगमं सम्यक् स्वाध्यायो मन्त्रिभिः स्मृतः ॥ गुरुदेवामनमेकं
भावनायोग उच्यते ॥ सालोक्यमीपरारूप्यं सामीप्यं सार्ष्टिनामकं ॥ सायुज्यमपि पञ्चानां फलान्येवं विदुः क्रमादिति ॥ तत्रापि देशा
देकारीये ॥ एकलिंगे श्मशाने वाप्यन्यागारे चतुःपदे ॥ तत्रस्थः साधयेद्योगी विद्यां त्रिभुवनेश्वरी ॥ एकलिंगमुक्तन्त्रे वयंत्र
कोशान्तरे यत्र न लिंगान्तरमीक्षते ॥ तदेकलिंगमाख्यातं तत्र सिद्धिरनुत्तमा ॥ श्मशानादिषु कंत्रिशानिरूते ॥ दहने वस
वो यत्र शवकीलकसंकुले ॥ गृध्रगोमायुकाकाद्यैर्म्मांसलुब्धैर्यदाहृतं ॥ तन्महाश्मशानमिति ख्यातं पिशाचगणसेवितं ॥ काकादि
नीन संयुक्तं क्रमिकृत्रादिसंयुतं ॥ नागरे ईदृशं त्वन्मुक्तं साधु सोद्भवकारणं ॥ सौधसंरूढपासौ ग्रंथ्यन्यागारं न उच्यते ॥ चतुराध्व

72

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पथां यत्र संपानीयतु गच्छवेत्॥ नत्र तुष्यथमित्युक्तं रजस्यामिश्रुतायकं॥ पूर्वे पूर्वमिदं रजःस्नाज घन्यश्चोनरोनरं॥ कुमारीनं चै॥ का
मरूपे पूर्णगिरौ दिव्ये चोड्याने के नथा॥ वाराणास्यांच्च लौहित्ये करतोया नदीजले॥ आर्यावर्ते प्रयागे च ब्रह्मावर्ते नथैवच॥ अ
नन्त फलदा पूजा सर्वत्रैव जलेस्थले॥ नदभावे पुरापगेहे सिन्दूरादिभिरंकिते॥ खड्गश्शूलगदा कर्त्रीचामरध्वजनादिभिः॥ विना
नध्वजसंकीर्णे कुत्रांगरुक्मधूपिने॥ युवतीनां सुरापीनां वेश्यागणासुशोभिते॥ गन्धवयराढरवाकीर्णे दीयावलिविराजिते॥ स्वं
भूनगृहे पूजा कालिकायाः सुशोभना॥ कामरूपादिविधिर्ज्ञेया फलः॥ रुद्रयामले॥ एकलिंगे श्मशाने च शून्यागारे चतुःपथे॥ श
वोपरि चितास्थो वा कुलपादमन्तके॥ योनौ वा योनिमन्त्रे वा योनिपुष्पे विशेषतः॥ सुश्वैः पूजयेद्विद्यां जवाया वकसिन्दुरैः॥ मत्स्य
मांसैर्धूपदीपैर्यन्त्रे वेदीर्हविधैस्तथा॥ बहुसहस्रप्रमाणोन्नप्रनिमन्धंजयेनरः॥ नहा विद्याविशेषे राजपमात्रेण सिद्धिदा॥ नच्चयत्र
साधयेद्योगी विद्यां त्रिभवमोचिनी॥ रुद्रगौरीसम्वादे॥ पूजनीया प्रयत्नेन शून्यागारे चतुष्पथे॥ शिवालये बिल्वमूले सर्वे शकुनमन्
राडले॥ वीरतन्त्रेपि॥ सर्व एव शुभः कालो नाशुभं विद्यते क्वचित्॥ नविशेषो दिवारात्रौ सन्ध्यायामथवानिशि॥ [illegible]॥ व
लिपूजादिकं सर्वं रात्रौ तु क्रियते यदि॥ नतत्फलं दक्षयतां यान्ति नारदेवाः प्रसादनः॥ कलार्णवे॥ आत्मस्थानमतुर्द्वयं देहभुविष्ठं
पञ्चमी॥ यावन्नक्रियते देवि नाव देवार्चनं नहि॥ आत्मशुध्यादिर्वेश्मने॥ सम्मार्जनोपलेपाद्यैर्धूपीतोदरवनत्कनं॥ विनानध्व
पदीपादिविनतध्वजशोभितं॥ पत्रवर्णरजश्चित्रं स्थानशुद्धिरितीरिता॥ ततश्च साधकश्चैव हृदिमन्त्रं परामृषन्॥ अवहि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्मानसो योगी यागभूमिमथाविशेत् ॥ कुमारीकल्पे ॥ ॐ वज्रोदके हूं फट् स्वाहा ॥ मंत्रेणामन्त्र्य विन्द् ॥ जलमानीय सव्येन आसनं शो
धयेत्ततः ॥ सव्येन वामदिक्स्थान्यर्थ ॥ तथा ॥ यथा वं पूर्वमुद्धृत्य तत्क्ष्मीबीजमथैव च ॥ नमो विघ्नघ्नाने सर्व पापानि शमयेति च ॥ अ
शेषान्विकल्पं स्याद्यत्नयन्नतः परं ॥ कूर्च्चबीजं भवेन्मन्त्रः पादप्रक्षालने प्रिये ॥ वेदाश्वत्थ मायया स्वाहान्याचमने मतं ॥ तारादि
स्वाहान्तो पादप्रक्षालनाचमनमन्त्रयोर्द्वयोरीत्युक्तं प्रथममंत्रे च विघ्नघ्नाद्यानुपूर्वमुक्तारेत्ते धर्म्मगायत्रीति यदं ॥ कूर्च्चबीजा
नन्तरं फट् स्वाहेति चोक्तं तदनुसार्य्येव सं प्रदायः ॥ भैरवीये ॥ शिराच्च्यशिखावाधानतो भूमिविशोधनं ॥ अत्रत्वमशिाध रि
वज्रिशिखिशिखरिणी सर्ववशंकरि शिरः उं फट् स्वाहेति मंत्रेण शिखावंधनं मन्त्रस्तु केउक्तं भूमिशोधनमग्रे वक्ष्यते ॥ भैरव
तन्त्रे ॥ तारभैदेस्त्रिभिः पीत्वामाययाक्षालयेत्करं ॥ स्त्रीं हूं अं वे घि रुन्मुज्ज्य फट् फट् स्वाहेत्यालयेत्करं ॥ अस्य नासे भयाश्रोत्र ना
भि वक्षः शिरो भुजान् ॥ वैरोचनादिभिः स्पृष्ट्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ आचम्य भैरवो भूत्वा वस्त्रराजं प्रपश्यति ॥ तारा भैदे
तारादिकजवनीतास्वैः ॥ उंतरतन्त्रे ॥ आवालः श्रुचिनां या ततः सुस्नातो देवपूजने पूजावेशा वहिःस्थित्वा चतुर्दिक्षु रुदे
शिया ॥ गृहे द्वे द्वार देशस्तथरास्यशिरसागरु ॥ यथावेदिस्य देवं अदिक्पालानपि चेत्तसा ॥ यत्माप मज्जिनं पूर्वं तदिनेन्म
दिने पिवा ॥ प्रायश्चित्ते नैव तुष्येत तत् छियापं स्मरे छिया ॥ तत्माप स्थापनेय यथं श्लोव हयपद्म दीरयेत् ॥ देवि त्वम परगतं विन्नं पा
पाकाला समल्लमः ॥ तन्नित्सरयचिता मे पापं फट् फट् फट् फट् स्तेनमः ॥ सर्व्वेसा मोय मः कालोम हाभूतानि पञ्च व ॥ स्तेभु

73

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

माभूभयेहकर्म्मीणो नवमाक्षिया:॥ ननःपुनहूं फडिति पार्ष्णि मूर्द्धमथसथा॥ आत्मनःक्रोधदृष्ट्यापनिरीक्ष्य तु मनाभवे
त॥ एवं कृते प्रथमतः पापेसो रणाकर्म्मणि॥ यन्स्याहृद्दन्तरं पापं नहूरेचावनिष्टते॥ अतोनेयजनेस्थानं सप्रयानि भूतश्च
तनन्॥ यन्स्याद्दलन्तरं यापं नन्ना शमुपगच्छति॥ पूजनेन्यक्तपायस्य कानमिष्टं क्षणाद्भवेत्॥ स्वनत्रे॥ भूमिवोमध्यितान्
सर्वान् विघ्नजातान्सशक्षनेः॥ सिद्धार्थैस्तिलसंमिश्रैःप्रोक्षार्थ्यचासनेविशेत्॥ यामले॥ भूतापसारणं कुर्यान्मन्त्रेणानेन
साधकः॥ यस्मिन् कृतेस्थलेभूता हरंयांति सुरार्च्चने॥ स्थितेषु तत्र भूतेषु नैवेद्यम्पराङ्लनथा॥ विलंपन्ति सपानुषा
नग्रहन्तिच देवताः॥ ॐ अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भुवि संस्थिता॥ ये भूता विघ्नकर्त्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया॥ भैर
वतन्त्रे॥ ततआचमनं कृत्वा सामान्यार्घ्यं प्रकल्पयेत्॥ त्रिकोणहृत्तम्भर्विम्वंमण्डलं रचयेत्ततः॥ आधारशक्तिं सं
पूज्य तत्राधारं विनिःक्षिपेत्॥ अस्त्रेणपात्रं संशोध्य हृन्मंत्रेण प्रपूरयेत्॥ निःक्षिपेत्तीर्थमावाह्य गन्धादीन् प्रणवे
नच॥ दर्शयेद्धेनुमुद्रांश्च सामान्यार्घ्यविधिस्मृतः॥ सामान्यार्घेण देवेशि पूजयेद्द्वारदेवताः॥ गणेशं क्षेत्रपालं च वटुकं
योगिनीमपि॥ गंगाञ्च यमुनाञ्चैव लक्ष्मीं वाणीं ततो विशेत्॥ तन्त्रे॥ गाम्बीजाद्यं गणेशाद्यश्च वामाशर्वेऽकन्तथा॥ क्षांमांपं
क्षेत्रपालञ्च यामाद्यां योगिनीन्तथा॥ उर्द्धे वामे च दक्षे च अधश्चैव यथाक्रमं॥ ऊर्द्धादिकं देहल्याः प्रकरणात्॥ एवं गंगांयं
यमुनां श्रीं लक्ष्मीं ऐं सरस्वतीं पूजयेत्॥ ततो द्वारादिकं ग्रहे परितो विकीर्य्य विविघ्नान पसृतान्स्थापयेत्॥ तन्मन्त्रः कु

॥ ता॰भ ॥
॥ ६५ ॥

मारीकल्पे॥ प्रणवपूर्वमुद्धृत्य सर्वविघ्नांस्ततः परं॥ उत्सारयद्वयं ॐ फट् स्वाहेति मन्त्रेण भूमिश्च परिशोधयेत्॥ शो
धनं जलसेकरूपमिति नाच्चिकाः॥ दृष्टश्च भूमिशोधनं फेत्कारीयेषु विघ्नोत्सादनात् पूर्वमुक्तं॥ तथा॥ ततः पवित्रवज्राद्रौ
प्रणवं पूर्वमुद्धरेत्॥ रक्षद्वयमतो हुं फट् स्वाहा चन्दनन्तरं॥ अनेनैव च मन्त्रेण कुर्यात्सम्भिमन्त्रणं॥ ॥अथासनवि
धिः॥ स्वतन्त्रमन्त्रे॥ अथ मौद्रिकोणमालिख्याधारशक्तिं प्रपूजनं॥ मेरुपृष्ठं ऋषिः प्रोक्तः सुतलं छन्द ईरितं॥ कूर्म्मश्च देवता दे
वि आसनोपनिवेशने॥ विनियोगश्च कथितः पठेद्वृत्वा सनन्ततः॥ पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता॥ त्वञ्च
धारय मां नित्यं पवित्रं कुरु चासनं॥ इति ध्यात्वा तु देवेशि कुशांस्तत्रैव दापयेत्॥ कुशानि निवक्ष्यमाणाय पक्षा शास्त्रवादः 74
तथा॥ मायाबीजं समुच्चार्य आधारशक्तये नमः॥ कमलासनमालिख्य ङेनमोन्तश्च पूजयेत्॥ ङेनमोन्तं कमलासनप
दश्चतुर्थ्यन्तं नमस्कारेणायोजयेदित्यर्थः॥ मन्त्रचूडामणौ॥ ततः सुखासनं देवि पीठमन्त्रेण पूजयेत्॥ ॐ ऐं ह्रीं काम
पीठाय हृदयान्तो यमीरितः॥ ततश्च व्यासनं वीर आत्मानं शोधयेत्ततः॥ ङं नट्टन्त्रे॥ आत्ममन्त्रेण पवित्रेण पातस्मि
न्नासने॥ उच्छिलिरचितन्त्वाद्दिय द्व्यासनह्यष्वतां॥ अज्ञानं विलयं याति ङं पवेशेषु मंत्रितं स्वात्वयस्याक्षरंङंसः ॥ ताम ॥
सोससामिसमन्वितं॥ आद्यवर्णांश्च जानीयात्तन्त्र मन्त्रेषु साधकः॥ सोनसामिन्द्रार्द्ध॥ यामले आत्मानं रक्षयेत्तत्र ॥ ६५ ॥
वह्निप्राकारयोगतः॥ वह्निबीजेन परितः प्राकारं भावयेत् क्रिया॥ कुमारीकल्पे॥ आःकारान्ते रेखेच वज्ररेखे ततः परं॥ ॐ फ

ऽस्माहेनि कुर्य्यान्नु मरण्डलं वै शावासने ॥ आसनं विशेषो मन्त्र सूक्ते ॥ मृदुकम्बल मासीने अभ्येषु कोमलेषु वा । विष्टरे वा सम
सीनन्नाथयेन्सिद्धिमुक्कमां ॥ संग्राम यन्निनम्वापिव्यापादिनमचूडकं ॥ षण्मास निःसनं शाप्यचिनायान्वानदनिके ॥ कृष्ण
सारधीपि चर्म्म मचूडकम्बलन्नथा ॥ पीनम्भ्वेनवर्णम्वा भासनाय प्रकल्पयेत् ॥ षण्मासनिम्नयदेन मृदुकम्बलस्य पुन
रभिधानमादराद्दीन्तशयार्थं ॥ चिन्नान्तदनोक्तिःप्रसंगात् ॥ श्रीक्रमेति ॥ षण्मासानन्तरं यावद्द्वादशमासन्त्वपूर्वकं ॥ गर्भच्यु
तं मृतं म्वालं गर्भास्थमान्यरं शवं ॥ वालमित्यनोक्तमेव मृदुयदेनमन्त्रसूक्तेउक्तं ॥ नचे ॥ निहन्नचूडको वालो हीनो यन
यनःपुमान् ॥ योमृतः पञ्चमेव वर्षेन्नमेवकोमलं विदुः ॥ पञ्चवर्षाभ्यन्तरं यावत्भवे वालमचूडकं ॥ अत्र नपुंसकलिं
गता नान्त्रिकी ॥ वीरतन्त्रे ॥ शवाभावे विष्टरन्तु शवरूपं प्रकल्पयेत् ॥ पश्चाद्भिर्ब्ध्वे द्रव्यान्तदर्द्धेनन्तुविष्टरं ॥ काली
तन्त्रे ॥ मृताभावे कुशरूपं विष्टरं परिकल्पयेत् ॥ मृताभाव इति वचनात् । यथोशवानुकल्पकुशाविष्टरमपि ता
स्ति मुख्याधिकारिणाश्चवानुकल्पेधिकारात् ॥ स्वतन्त्र तन्त्रे ॥ कम्बले शेहिन्ने चापि कृष्णवा व्याघ्रचर्म्मणि ॥ सन्यासी ब्रह्म
चारीन्तु विशेतत् कृष्णस्य चर्म्मणि ॥ व्याघ्राजिनं सर्वसिध्यै ज्ञानसिद्धिर्मृगाजिने ॥ वस्त्रासनं रोगहरं वेत्रजं श्रीनिवर्द्धनं ॥ कौशेयं
पुष्टिदं प्रोक्तं कम्बलं सर्वसिद्धिदं ॥ भुक्त्वा यदिवा कृष्णं विशेषाद्रक्तकम्बलं ॥ मृदुकम्बलमासीर्णं संग्राम यानिनं चयेत् ॥ ज
लवा पादिनम्वापि मन्तम्वानरमासनं ॥ गर्भच्युतम्भ्वनारीणामथवा योनिजं नवां ॥ तचम्वानरु रीरम्वाकुर्याद्धिवेन तोर्ध्वनं ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰भ ॥
॥ ९९ ॥

अनुरक्तकम्बलाभ्यां आसनाय प्रकल्पयेत् ॥ श्मशानकाष्ठघटितं पीठम्वा यज्ञदारुजं ॥ नादीक्षितो विशेज्जातु कृष्णसाराजि
ने गृही ॥ तथा ॥ एकहस्तं द्विहस्तं वा चतुरस्रं तमुच्छ्रितं ॥ विष्णुं(?) च आसने कुर्यात् स्थापनं पूजनं बुधः ॥ केचित्तु ॥ स्वनंत्र नन्वा(?)ऽ
ऽोकम्बलादिविधिर्न स्वतन्त्रेण किन्तु वीरासनावरणत्वेन वीरासनस्यावश्यकत्वात् ॥ तदुक्तं कालीतन्त्रे ॥ मृतासन
म्विना देवि यो जपेत् कालिकामनुः ॥ तावत्तना(?) दीक्षेयो यावदाहं न संभवं(?) ॥ वसुनन्द देवीरथरं(?) ॥ अत्र सवासने ऽ
ऽपे(?)च्छिको विकल्पः कार्यासनं विहितं नरं निषिद्धं ॥ तुल्यान्तरे(?) ॥ नृपयस्त्वक्काष्ठानि पाषाणं मृण्मयं तथा ॥ वंशासन
न्तु वस्त्रं च केवलं क्षितिमासनं ॥ एवमत्र विधं देवि चासनं परिवर्जयेत् ॥ वस्त्रासनविधिः काम्ये ॥ वाराहीतन्त्रे उ
त्तराभिमुखो भूत्वा विशेत् कृष्णासनोपरि ॥ कम्बले सर्वसंसिद्धिः श्रीमोक्षौ व्याघ्रचर्मणि ॥ अजिने श्रीर्भवेत् काम्ये वस्त्रे च
पीतवाससि ॥ दारवे सिद्धिनाशः स्यात् भूतले कुलनाशनं ॥ त्वचि पत्रे दरिद्रः स्यात् रोगश्चापि दृनास्त्रिय(?) ॥ कुशासक
ऽके मोक्षः काष्ठे श्रीयर्णी(?)शासने ॥ अभावे तु न विल्वानां मन्न केपि तु मर्द्दके ॥ आम्रनिम्बकदम्बानामासनं सर्व
नाशनं ॥ आम्रं आम्रानकं ॥ तथा ॥ पनसे किंशुके चापि बकुले च हताः(?) स्त्रियः ॥ कुमारीकल्पे ॥ वीरासने नोपवि ॥ राम ॥
शेत् संपूज्यासनमेव तु ॥ तत्रोपविश्य विधिना भक्त्या द्रव्यं सहेतुकं ॥ वीरासनमुक्तं गोरक्षसंहितायां ॥ एकपा ॥ ९९ ॥
दमथैकस्मिन् विन्यस्योरुणि संस्थितः ॥ इतरस्मिंस्तथा चोरुं वीरासनमुदाहृतमिति यामले ॥ रात्रावुदङ्मुखः

75

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कुर्यात्पर्वणि नरमुखोऽपि वा ॥ सदा नरमुखः कुर्याद्दिव पूजां विचक्षणः ॥ फेत्कारिण्याम् ॥ पद्मासनेन विप्रार्थी कुर्यान्नसर्वेस
माहितः ॥ प्राङ्मुखो दक्षमुखो वापि वक्ष्यमानेन क्रमेण तु ॥ श्रीकामः स्वस्तिकेनेह पश्चिमाभिमुखः स्थितः ॥ कालिकापुराणे ॥ शि
श्वभागे गुरुकौवेरी दिक् शिवाप्रीतिदायिनी ॥ तस्मात्तन्मुखआसीनः पूजयेच्चण्डिकां सदा ॥ अत्र हेतुग्रहणमप्युक्तभाव रूढा
मरणे ॥ विना हेतुकमासवाद्यैश्चैव क्रोमहेश्वरः ॥ न पूजामासनं कुर्यान्न व ध्यानं न च चिन्तनं ॥ तस्मादुक्ताचयीत्वा च पूजयेत्पर
मेश्वरीं ॥ कुलार्णवेऽपि ॥ विना द्रव्याधिवासेन तत्स्मरेन्न यजेत् प्रिये ॥ ये स्मरन्ति महादेवि ते न यान्तु स्वयं देयदे ॥ नासवेन विना
मन्त्रं न मन्त्रेण विनासवं ॥ परस्परविरोधित्वात्कथं पूजा विधीयते ॥ तत्त्वं पाद्यानि हविर्निश्चयात्वाशु रुक्षवा यजेत् ॥ वीक्षण
प्रोक्षणध्यानमन्त्रविधिश्चाविभूषितं ॥ द्रव्यं तर्पणयोग्यं स्याद्देवताप्रीतिकारणं ॥ वीक्षणं दिव्यदृष्ट्या प्रोक्षणं मन्त्राभिमन्त्रितज
लेन ध्यानमस्त्रनत्वेन मन्त्रमष्टवारजप्तं मुद्रा धेन्वाख्येति संप्रदायविदः ॥ इदमुपलक्षणं ॥ अन्येवक्तव्यसकलसंस्कारोऽपि
ज्ञेयः ॥ पर्वदिवसीयपूजावशिष्टतत्त्वेनैतन्नमावरणमिति ॥ तर्पणमत्रयानमेव ॥ इदं तु ब्राह्मणेतरविषयं ब्राह्म
णस्य तदुपादाननिषेधात् ॥ तत्तु ब्राह्मणेऽस्तु सदा येयं क्षीत्रयेस्तु रणागमे ॥ वैशे ... नपयोगे च भ्रुडे नैव कदाचनेति कु
लार्णवे ॥ सोमपानमरणाकुलाचारे ब्राह्मणः श्रपिवेन्तु रामिनि नि समयाचारे ॥ सन्मेकमान्वनु वर्णः श्रीराज्यमधुपिबेजैः ॥ चेना
न्यां पूजिता देवी घृतेन सर्वजातिभिः ॥ मधुभिः सर्ववर्णास्तु दन्तिनाद्यापरे युगे ॥ पूजनीया कलौ देवी केवलैरासवैरिति या

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·भ ॥
॥ ६८ ॥

मत्तेवोक्तत्वात् ॥ कथन्त्वब्राह्मणस्याधिकार इति चेत् ॥ उच्यते ॥ विप्रः क्षोणिभुजो विशस्तदिनरेक्षीराज्यमध्वासवैरिति तद्ध
त्सवे ॥ वर्णानुक्रमतो देनद्रवमेरभवतिवै ॥ इति ज्ञानार्णवे ॥ उड्डेरण सात्विके नैव ब्राह्मणः पूजयेच्छिवां ॥ न पाशमवभेद
मुक्तास्वच्छान्नक्षत्रियो पिपैष्टिकीन्न करावन ॥ नालिकेरोदकं कांस्ये नाम्ने गव्यं न पा मधु ॥ राजन्यवैश्ययोर्ईनं नन्द्विज
स्मकरावन ॥ एवं पूर्वनमा वेराह्निवाप्तब्राह्मणो भवेदिति ॥ महाकालसंहितायां ॥ श्रीदेव्या ब्राह्मणोस्य प्यांघ्रनेनन्नपवंशजैः
माक्षिकैर्वैश्यवर्णैस्तु आसवैः शूद्रजातिभिरिति ॥ भैरवतन्त्रे ॥ घृतावशर्ण्म्यनिर्दिष्टं मदिरादानपूजनं ॥ ब्राह्मणस्याप्रय
चेन्नु मधुमयं प्रकल्पयेत् ॥ इति कुलचूडामणौ ॥ ब्राह्मणो मदिरान्दत्वाब्राह्मण्यादेवहीयते ॥ स्वगात्ररुधिरन्दत्वास्वात्महत्
त्यामवाप्नुयादिति हंसमाहेश्वरतन्त्रे ॥ कलिधर्म्मप्रकरणे ॥ गृह्यपरिशिष्टे हरिनाथोपाध्यायैः सोत्रामणीपानसुराग्रहणानि
षेधत्वात् ॥ ब्राह्मणोस्तु सदाऽपेयमित्यत्राप्यकारप्रश्लेषात् ब्राह्मणस्य सदा निषेधः क्षत्रियस्य संग्रामकाले विकल्प
स्य संग्रामासंभवात् ॥ वैश्यस्य धनप्रयोगकाले अन्यथा विकल्पनया विभ्रान्तिदाने कर्म्मचेश्वनादिदानायनेः शूद्रेनैव क
दाचन ॥ अपेयात्तेन सर्वे देवयेयमर्थः ॥ अन्यथा सर्वा शुद्रस्य संयोक्ता यत्र वा न कश्चिद्भवेदिति वचनेनविरोधापत्तेः
एवञ्चः पूजनीया कलौ देवी केवलैरासवैरित्यत्र सर्ववर्णैरित्यन्तेति सर्ववर्णशब्दस्य ब्राह्मणेतरपरत्वम्यवधातव्यं ॥
अथ ॥ श्रीरत्नसमुद्भवमाज्यं वल्कलसंभवं ॥ मधुपुष्पोद्भवं ज्ञेयमासवं नरपुलोद्भवमिति ॥ भैरवीतन्त्रे ॥ गाक्षीरादिय

76

॥ एम ॥
॥ ६८ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दानामासवविशेषपरिभाषणात् ॥ ब्राह्मणस्यापि नन्वाधिकारः प्रतीयत इति चेन्न ॥ अत्र प्रतिभाति ॥ क्षीरादिना कथं मे
देयफलमित्यत्रैव दंवचनं तेन क्षीरं दधि क्षमन्तुर्जुनवार्षं मे देयमित्यर्थः ॥ एवमग्रेपि अन्यथा क्षीरदधिक्षयदा दैवैर्यदीनेन प्र
योगायत्तेः ॥ अत्र वाद्य मन्तुन्कान्नुनविधेयन्तु दीर्घ्ये दिनिन्द्यात् ॥ नचतु तौ द्रवमोदनं तेन शूद्रस्यापि उदनख्याने आसवमे
व ॥ नचायं तेन पृथगोदनं ब्राह्मणादिभिरासवमत्र न देयमित्यर्थः ॥ लिखितवचनात् ॥ आमं शूद्रस्य पक्वान्नं पक्वमुच्छिष्टमुच्य
ते ॥ इत्यादिस्मृतेश्चेतिनं वच्यं कषायसब्राह्मणविषयत्वेन शूद्रान्नसु अवविधानात्तु यत्वात्तिरिति वाच्यं ॥ शूद्रमात्रस्यतत्रा
धिकारेणात्र ब्राह्मणस्य शूद्रकषायो ज्ञानविधानस्या दृष्टार्थत्वात् ॥ किञ्च रसेन्द्रगागा ईयस्य मनुपनिषत्तनश्नात्याधेनि हा पेक्षया शूते
रिवयापमोचनविधानकल्पमे देयदानविधानापेक्षया ॥ ब्राह्मणो मद्यान्दत्वेत्यादिनिषेधविधेः श्रोतस्य वलवत्त्वं शु
क्तिसाम्याहिति एवं च वाशुयागादेर्शूद्रप्रकाशकमन्त्रस्यापि पाठो दृष्टार्थ एव ॥ वस्त्रप्रष्याभावेपि ॥ वस्त्रपुष्पधूपनीद्यमाहे
तिमंत्रं वदिति ॥ ब्राह्मणेन खर्णानामासवालाभे विजयौ यादानमप्युक्तं ॥ विजयाकल्पे ॥ सच्चिदानन्दरूपेण क्षेमसिद्धे देव
गरीयसी ॥ सत्विनुप्रयोगस्तेनेह द्वजापी साधको न मेः ॥ कर्त्तव्यान्द मत्यप्रजाकरणीयास्तु नन्दिने ॥ साधुनश्चनुर्द्वो ब्राह्म
णी क्षत्रिया वैश्या ॥ शूद्राचम्भेन रक्तपीनहस्तविभेदनः ॥ सम्बिदे ब्राह्मणसम्मते ब्राह्मणपुनिसदानघे ॥ भैरवाणाश्च दत्तान्नं
पवित्रं भवसर्वदा ॥ ॐ ब्राह्मीन मः स्वाहा ब्राह्मणीं शोधयेदिति ॥ सिद्धमौलिकियदेदिहीनवोधप्रबोधिनि ॥ राजप्रजावश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰भ ॥ करिष्यन्तुकराटनिस्सृदिनि ॥ ऐं क्षत्रियायै नमः स्वाहा शोधयेत्तु ततः परं ॥ अज्ञानेन्धनदीप्ताग्निज्वालायै ज्ञानरूपिणी ॥ आनन्द
॥ ६८ ॥ स्यागमं धीनिं सम्यग्ज्ञानं प्रयच्छ मे ॥ ह्रीं वैश्यायै नमः स्वाहा ब्रह्मग्रन्थिं शोधयेत्ततः ॥ नमस्यामि नमस्यामि योगमार्गप्रदर्शि
नि ॥ त्रैलोक्यविजयमानन्दं मेमाधिकफलाभव ॥ क्लीं शूद्रायै नमः स्वाहा कथितं मन्त्रमुत्तमं ॥ यस्याः स्मरणेनैव मन्त्रे रासर्वाः
शोधयेत् ॥ [struck] ॥ अमृते अमृतोद्भवे ऽमृतवर्षिणि पद्मततः ॥ अमृतमाकर्षय द्रं द्रं सिद्धिं देहि पद्मततः ॥ सर्व
स्मैथततो ब्रूया द्वश्मानयततः परं ॥ द्वितीयोयं मनुः प्रोक्तः स्वन्तुर्लामपिशोधने ॥ [struck] ॥ सर्वसाधारणं प्रकारान्तरम
पि कथितं यथा ॥ मूलमन्त्रं सप्तवारं तत्सोपरि नियोजयेत् ॥ आवाहनादिमुद्राश्च धेनुयोनी ततः परं ॥ द्विवंधनं कोटि
काभिस्तालत्रयपुरस्सरं ॥ दिव्यदृष्ट्यानथायाम्बिघानैर्दिव्यघ्राण्विघानयेत् ॥ सप्तधानर्पयेद्रुलरंध्रे मूलं समुच्चरन् ॥ ग
रुं यम्भे सहस्रारे तथानन्तारव्यमुद्रया ॥ त्रिधैवतर्पयेद्भक्त्या साधकः सिद्धिमानसः ॥ ऐं वद वद पदं ब्रूयाद्वाग्वादिनि पद
ततः ॥ ममजिह्वाग्रेस्थिरी भव सर्वे यद्ततः ॥ सर्ववशङ्करि स्वाहा मन्त्रेणानेनरयान्मुखे ॥ तत्वेषुवचने ह्यधिकारिणा
मङ्कुनेक्षणं व्रासणो नरपरनोवपनदशनिचेत् ॥ मादकं सकलं वस्तु वर्ज्जयेत् कनकादिकं ॥ करंजं पानकी नस्माद्धर्म्मो ॥ राम ॥
वेदविदां वरे ॥ ब्राह्मणास्सुरान्दत्वा ब्रह्मत्वाप्नुवहीयते ॥ स्वगात्ररुधिरं दत्वा आत्महत्यामवाप्नुयादिति भैरववचनं त्रव ॥ ६८ ॥
चनाकूहराः ॥ ततधाराणां पामादिकात्मशुद्धिमारभेत् ॥ तदुक्तं कुलार्णवे ॥ सस्नानभूतसंशुद्धिप्राणायामादिभिः प्रिये ॥

77

६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

षडंगाद्यखिलन्यासैरात्मशुद्धिरितीरिता ॥ तत्रादौ प्राणायामः ॥ सनत्कुमारीये ॥ सुखासने समाविश्य प्राणायामं विधाय
वै ॥ आत्मशुद्धिं ततः कृत्वा न्यासं कुर्यादनन्तरं ॥ कुम्भसम्भवः ॥ प्राणायामैर्विना यद्यत् कृतं कर्म निरर्थकं ॥ अतो यत्नेन क
र्त्तव्याः प्राणायामाः शुभार्थिभिः ॥ तंत्रे ॥ प्राणायामत्रयं कुर्यात् मूलेन प्रणवेन वा ॥ अथ मन्त्रबीजेन यथोक्तविधिना सुधीः
तथा ॥ पूरयेत् षोडशभिर्वायुं कुम्भयेच्च चतुर्गुणैः ॥ रेचयेत् कुम्भकार्द्धेन अशक्त्या तु तुरीयतः ॥ अन्यत्रापि ॥ तद्द्वार
कौ तत्र चतुर्थे स्यादेवं प्राणसंयमः ॥ प्राणायामं विना नैव पूजनादिषु योग्यता ॥ विष्णुयामले ॥ प्राणायामत्रयं कुर्या
द्विधया तदनन्तरं ॥ समयाकमान्तकायां ॥ इडया पूरयेद्वायुं सकृच्च मूलविद्यया ॥ मध्यनाड्यां कुंभयेच्च वेदसंख्या
वणनने ॥ नेत्रसंख्याक्रमेणैव रेचयेत् पिंगलाध्वना ॥ पुनः पुनः क्रमेणैव यथावारत्रयं भवेत् ॥ कुमारीतन्त्रे ॥ ततः षोडश
वर्षीयां नारीमानीय यत्नतः ॥ युवतीं च मदोन्मत्तां सुवेषां चारुहासिनीं ॥ सदा रसे साभिलाषां सिंदूराङ्कितभालिकां ॥ सा
धके प्रेमशीलानां वामे संस्थापयेद् बुधः ॥ वामहस्तमुपलक्ष्य वीरचूडामणौ क्रमपूजितयन्त्रोपरि न्यपिद्रवं ॥ स
मयाचारे ॥ वामस्कंधे करं दत्वा नन्दयेद्देहमात्मन ॥ दत्वाचालस्य भावेन पूजा कार्या यथाविधि ॥ भैरवीये ॥ अथाच
मनमन्त्रश्च षडाधिष्ठानमेव च ॥ अनुष्ठिवन्धनमंत्रश्च कायवाक्चित्तशोधनं ॥ अत्र मन्त्रमुखेन कर्मशास्त्राभिधा
नं ॥ आचमनमन्त्रः पूर्वमेवाभिलिखितः ॥ षडाधिष्ठानमंत्रश्च कुमारीकल्पे ॥ अधिष्ठानेन षडाख्यानामेवं प्रवक्ष्ये

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰भ ॥
॥ ६९ ॥

स्वरेत् ॥ स्नानाभिषेके तिग्मदंष्ट्रा नाभीनि नतः परं ॥ षेके निचयदं प्रोक्तं हूं फट् स्वाहा ननतः परं ॥ प्रणवं पुष्पके तुभ्यं नथा राज
हि नैपिच ॥ पुष्पे पुष्पे महापुष्पे सुपुष्पे पुष्पसंभवे ॥ पुष्पचयावकीर्णे हूं फट् स्वाहा ननतः परं ॥ मनुनानेन देव्यास्तु पुष्पशु
द्धिमथाचरेत् ग्रन्थिं बन्धनम्बुं तत्रीयाम्भे लेवि किरद्वये संध्यावन्दनोक्तविस्तावबन्धमन्त्रेणानि संप्रदायः ॥ काया
दिशोधनमंत्रः ॥ कुंमायीनत्रे ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य मदनन्तरमेव च ॥ हूं फट् स्वाहा मनुः प्रोक्तः कायवाक्चित्तशोधने
रक्ष रक्ष हूं फट् स्वाहा मन्त्रः स्यादात्मरक्षणे ॥ ॥ अथ करशुद्धिं कुर्यात् ॥ नमस्कारं तु नरन्तत्रे ॥ कृताञ्जलिपुटेनैव
वामदक्षिणपार्श्वयोः ॥ नत्वा गुरुं गणेशानं पुरतः स्वेष्टदेवता ॥ सुगंधि पुष्पाणि दायचन्दनाक्तानि मन्त्रवित् ॥ मर्द
यित्वा करौ सम्यक् सुरभीकृत्य साधकः ॥ वामहस्ते समादाय निर्मथ्याघ्राय तत्पुनः ॥ वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण चैशान्या
न्दूरतस्त्यजेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ ते सर्वे विलयं यान्तु ये मां हिंसन्ति हिंसकाः ॥ मृत्युरोगभयक्लेशाः पतन्तु रिपुमस्तके ॥ इति त्यागमन्त्रा
चतुर्थ्या ॥ पश्चात्तु नरतः पूर्वं मन्त्रेणानेन पुष्पके नितरां संग्रहात् ॥ उत्तरतन्त्रे ॥ कुसुमं विसृज्य मन्त्रेणाङ्गुल्यग्रेण साधकः ॥ विम
र्द्दनार्थं गृह्णीयात्करशोधनकर्म्मणि ॥ प्रासादेन तु मन्त्रेण करयोः पुष्पमर्द्दनं ॥ निर्म्मञ्छनं कामबीजेन जिघ्र घ्राणेन तं
पुनः ॥ प्रासादेन परित्यागो दिक्षैशान्यां विशोधनः ॥ संमृज्य सव्यहस्तेन प्रान्त्वा वामकरेण तु ॥ स्वैशान्यां निःक्षिपेदेनत्पुष्प
पहस्तमलस्थितं ॥ एवं कृते तु मलयोर्विशुद्धिरतुला भवेत् ॥ अङ्गुल्यग्राणि पुष्पाणि पुष्पाणां ग्रहणादिकं ॥ तालत्रयादि

78

॥ राम ॥
॥ ६९ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मर्द्दन्तु विघ्नस्त्वमभिजायते ॥ निर्म्मञ्छनात् पाणिपृष्ठं घ्राणान्नासाग्रमुत्तमं ॥ तीर्थानि च समायान्ति नासिकाग्रं करं प्रति ॥ तस्मा
द्यत्नेन कार्य्याणि कर्म्मण्येतानि भैरव ॥ उपार्ध्व आदिवन्देशारञ्जितश्च न संयुतं ॥ रुद्रजातो यदि संस्पृष्टो मंत्रोयं वै स्मृतो मतः ॥
उपान्तो हकारः आदौ मस्तके ॥ चन्द्रेण अर्द्धचन्द्रेणाभूत्स मनुस्वारः रुद्रजातो दीर्घौकारः तेन हूं ॥ घान्तादि द्वौ सुदेवे नवर्णनापि
च संयुतः ॥ शांभवञ्च आशिखाविन्दुः शुक्रः प्रासादउच्यते ॥ घान्तादि ईकारः ॥ वासुदेव ओकारः तत्र तः सन्धिः तेन सोशांभवञ्च आशिख
अर्द्धचन्द्रः ॥ कामबीजन्तु विज्ञेयं वासुदेवेन्दुविन्दुना ॥ व्यञ्जनस्थायदन्त्यश्च प्रान्त्यदन्त्यार्णापूर्वकं ॥ आद्यदन्त्यदयं पश्चाद्व्यञ्जनं
प्रणवोत्तरं ॥ ब्रह्मबीजमिदं प्रोक्तं सर्वपापप्रणाशनं ॥ विज्ञेयं नत्र्यानन्तरादि नित्योयः ब्रह्मबीजम्प्रचरति ॥ वासुदेव ओकारः इन्दु
रर्द्धचन्द्रः विन्दुरनुस्वारः तेन ॐ आद्यदन्त्यं तवञ्जनं स्वरश्च न्यं प्रान्त्यदन्त्यार्णा सस्कारः सस्व पूर्वयस्मात्तेन सत् ॥ प्रणवोत्त
रं प्रणवान्ते आद्यदन्त्यद्वयं तकारद्वयं ॥ तत्र विशेषमाह पश्चाद्द्वितीयतकारः व्यञ्जनं स्वरशून्यः तेन ॐ तत् सदिति नित्य
नं ॥ उत्तरतन्त्रे ॥ करशुद्धिं समाख्याय कुर्य्यात्तालत्रयं ततः ॥ उर्ध्वोर्ध्व मूलमंत्रेणा दिग्बन्धनमपि देशिकः ॥ तेन संजनितं ते
जोरक्षां कुर्य्यात्समन्ततः ॥ नीलतन्त्रे ॥ कुञ्चुकाश्च न जानाति मम मन्त्र जपन्नरः ॥ पञ्चत्वं जायते तस्य अथवा वातुलो भवेत् ।
तारिणी कुञ्चुकायाश्च मन्त्रः कुञ्चुकवर्जितः ॥ मन्त्रिमान् सहिज्ञातीनां नोपलेपः कदाचन ॥ कुञ्चुकां न स्तके धृत्वा सर्वयत्नफ
लं लभेत् ॥ नान्यो विचारस्सर्वत्र विरूपाक्षस्य सम्मतं ॥ कुञ्चुकावर्जितेष्वेसां यज्ञेतो यस्तिनिर्व्रवेत् ॥ मम पूजा सदा वर्थी

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ना॰भ॥
॥८०॥

समयज्ञस्तथैव च ॥ नारामन्त्रस्य कुब्जिकं अक्षरं मन्त्रमुत्तमं ॥ महोग्रायास्सदा पूजा पूजने कुब्जिका परा ॥ स्तोत्रमन्त्रप्रनादीनामु
त्पत्तिर्नैव सर्वदा ॥ अनन्तुष्टानन्तुष्टाननस्तस्यास्सर्वत्र निःफलं भवेत् ॥ मन्त्रमूलके ॥ षडक्षरं परंब्रह्म यो जपेत् नराधमः ॥ नादि
णीर्नव शिखिकायाश्च मंत्रं कुब्जिकवर्जितं ॥ स ब्रह्मस्तेयकृत्सेन नरकेष्वाणोतिने ॥ कुंभीपाके महाघोरे पच्यते पितृभिस्सह ॥ य
उक्षरेत् कुब्जिकं ज्ञानी यामन्त्रविक्षण ॥ धारयेत् त्रिशिरो देवो सर्वकामप्रदायकं ॥ कुब्जिका मस्तके धृत्वा सर्वयज्ञफलं लभेत् ॥
अस्याधिकारस्सर्वत्र विरूपाक्षस्य सम्मतं ॥ कुब्जिके वर्जिते पुंसां यज्ञे नोपस्थिति र्भवेत् ॥ सर्वे ते निःफला यज्ञा भवेयुर्नरकं
व्रजेत् ॥ अज्ञात्वा कुब्जिकां देवीं येजयन्ति च तारिणीं ॥ कुलक्षयन्तु ते यान्ति नरकं च व्रजन्ति ते ॥ देवीपूजासदा सर्वा देवीयागस
र्थे व च ॥ कुब्जिका मन्त्रश्च मंत्रोद्धारप्रकरणस्वोक्तः ॥ नेत्रमक्षरी नीलसरस्वती रूप कुब्जिकारूपमंत्रं विलिख्य शिरसि ध
त्वा नित्यार्च्चनं कुर्यादिति पर्यवसितोर्थः ॥ ब्रह्मसंहितायान्तु ॥ तारिणी कुब्जिकायोक्ता सर्वसिद्धिप्रदा सदा ॥ नस्यो द्वारमह
न्व क्षेभ्य स्तु घैकमनाम्नुते ॥ एरावं पूर्वमुदृत्य पश्चेमुत्पन्न थैव च ॥ सहयमेयदं पश्चात् पश्चावनिपदं शुभं ॥ मायेस्वाहेति मन्त्रो
यं सप्तरक्षाक्षरो मनुः ॥ रक्षाकरीत्वसाधेकायसदापरमसाधक ॥ तथा ॥ अथवा त्र्यक्षरं मंत्रं कुब्जिका तारिणी भवे ॥ कुब्जिकाञ्च
विना पूजां कृत्वा नै रुर्गं निं व्रजेत् ॥ देवीपूजा सदा वर्ष्ये त्यादिनाना वचने नास्य कृत्वर्थता वगमात् ॥ सर्वयज्ञफलं लभेदिम
र्थवादः वस्तु ॥ यथासंयोगपृथक्त्वाधिकरणन्यायेन दध्नाजुहोतीत्यनेन क्रत्वर्थत्वं ॥ दध्नेन्द्रियकामस्य जुहुयादित्यनेन पुरुषार्थत्व

79

॥राभ॥
॥८०॥

स्य गम्यते ॥ तथा चाशुभयार्थेनमिति श्रेयं ॥ तत्र चूडामणौ ॥ मन्त्रविद्याश्च सन्ध्या अर्थ्यं वासुदेवश्च योर्च्यते ॥ प्राप्नोति तत्फलं स
म्यक् हरिसायुज्यतां व्रजेत् ॥ वासुदेवो हरेर्ब्रह्मा नारिणी प्रकृतिस्तथा ॥ एकमूर्तिर्सदा चिन्त्या एकमूर्तिः सनातनी ॥ तथा फेत्का
रिण्यां ॥ सुविमलनखदन्तपाणिपादो मुदितमनाः परद्रव्यरोषमौनी ॥ हरिहरचरणारविन्दभक्तो भवति चिराय सरस्वतीनि
वासः ॥ इत्यादिना कुब्जकविद्याधारणोत्तरं ॥ हरिपूजनस्याङ्गत्वानावगम्यते ॥ एकवीराकल्पेषु बध्वं रणाय करणोः ॥ मन्त्रकाले
तु सततं भार्यायत्नेन वर्जयेत् ॥ वर्जयेद् देवं कत्सं वर्जयेत्तुलसीदलं ॥ तथा हरगौरीसम्वादे सहस्रनामस्तोत्रकथनानन्तरं
यानि नामानि सत्यत्र प्रसङ्गानुरूपेंविरिणः ॥ ग्राह्यानि तानि कल्याणि नान्यानि तु कदाचन ॥ हरेर्नाम न गृह्णीयान्न स्पृशेत्तुलसीदलं
नास्य चिन्ताप्रकर्तव्या नामनिन्दा कदाचन ॥ इत्यादिना च नतत्पूजनादेर्वैष्णवपादकत्वमवधार्यते ॥ तेनातिरात्रे षोडशि
नं गृह्णाति नातिरात्रे षोडशिनं गृह्णातीत्यादिवत् विकल्पोऽवधार्यते अतिरात्रे षोडशिग्रहणपक्षे फलभूमा कल्पनवदत्रा
पि हरिपूजनाङ्गके देवीपूजने फलभूमा कल्पते ॥ अन्यथा तत्र ग्रहणेऽपि फलसिद्धौ न तदनुष्ठानं तत्करणाभावे ऽप्यते
ऽत एव प्राप्नोति तत्फलं सम्यगित्यधानासंगच्छते ॥ वस्तुतस्तु मन्त्रकालदर्शितवचनाभ्यां वर्जनसमभिव्याहारात् पुरश्च
रणावैष्णवपादकत्वेन तत्पूजनस्य नतु नित्यपूजा वैष्णवपादकत्वापि मन्त्रचूडामणिवचनविरोधात् ॥ एवं स्तोत्र
प्रकरणास्नानानुस्याठध्यानेव ॥ तन्त्रमात्रहरणादेरिस्तुहं ॥ तेन नित्यपूजायां प्रसक्ततत्पूजनस्य पुरश्चरणादौ निषे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥
॥७१॥

धःसंभवत्यन्यथाप्रसक्तनत्प्रतिषेधापत्तिः॥ नच पंचायतनदीक्षापक्षप्राप्ततत्पूजननिषेधोयं नित्यपूजायामेवेति वाच्यं॥ नत्वच

ज्ञामसिविरोधात्॥ अत्र पंचायतनदीक्षाया निषेधात्॥ अतएवाधिकनिंदार्थमप्रसक्तस्यापि तत्पूजनस्य निषेधः॥ अतएवीय

देमायाघ्नानिवदिनिपरास्तं॥ किंच्च वर्ज्जयेदेतत्सर्वं कल्पमित्यनेन तत्पूजायां निषिधोऽपि तत्तत्कल्पस्थेतिकर्त्तव्यता॥ तथाच वि

ष्णुमंत्रोक्तेतिकर्त्तव्यतया देवीपूजनं वर्ज्जयेदित्यर्थः॥ अतएवान्यमतिकर्त्तव्यतयाऽन्यमन्त्रोपासनस्यासंभवमाशंक्य तन्नैवो

क्तं वर्ज्जयेत्तुलसीदलमिति तथाच तुलसीदलादिना पूजैव तत्कल्पपदार्थः॥ सच नासंभावित इति तस्मिन्निषेधः शक्यः कर्त्तु

मिति तदभिप्रायः॥ एवंश्च नित्यार्च्चनकालेपि हरिपूजनमंगं तदभावे देवीपूजाफलाभाव इति पर्य्यवसितं॥ एवं च यानि

नामानीत्यादिनाऽनंगत्ववाचकदोषपरिहारार्थं हरेरपि नाममन्त्रध्येनग्राह्यं किंतु नान्यस्यजन्मपत्यादिसंभावनायामन्यमना

नुकल्पविष्णुनामग्रहणाशक्तौ वा यान्येव सुसंगादत्तोपनिवशानि तान्येव ग्राह्यानि॥ न त्वन्यानि एवंत्र वेदे वेति न्यायान्नष्ट

क्रीयार्थरेत्नीमद्भ्यश्चापि सोत्तानपानुहरिनामग्रहणनिषेधः॥ अथवा॥ अनुवादमात्रस्यानर्थक्यात्॥ नामसंभावना

यां॥ हरेःस्तुत्वास्पदीभूतं तुलसीदलमपि न शृंगीयात् न स्वीकुर्यात् न स्पृशेदपीत्यर्थः॥ यद्यासाधकास्त्रिविधाः दिव्यवी

रपशुभेदात्॥ तत्र पशुपरतया तत्र नडामरपादिवाक्यानि हरिपूजाज्ञातापत्ति यादकानि वीरपरतयाचैकवीराकल्पा

दिवाक्यानि हरिपूजानिषेधकानि योज्यानीति निखिलतन्त्ररहस्यं॥ ॥अथ भूतशुद्धिः॥ भैरवतंत्रे॥ अंगेपाणियुगं कृत्वा

८०
॥राम॥
॥७१॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वियद्विन्दुयुतं भृगः॥ सर्गवानिति मंत्रेण सनत्वं कुण्डलीयुतं॥ वीजचक्राणि भित्वाथ शिरस्थकमले शिवे॥ संयोज्य चिन्तक
लां रक्तां नाभौ ध्यायन् पठन् ज्ञानेः॥ वामनासेरितेन वायुज्वलितेनापि वह्निना॥ संशोध्य देहं सन्दग्धपापन्दक्ष यन्त्रनः॥ रेच
येत्तु वधुवीजं पीनां भंवा युरूपिणं॥ हृदि ध्यायन् पठन् दक्षनासया पूरितानिलैः॥ वामनासापुटेनैव भस्म प्रोत्सारयेद्वहिः॥ ह
कारं पूर्णां वं ज्ञभं ललाटे शशिमण्डले॥ नीत्वैनस्सजया दस्मान्निपात्य चामृतं ननः॥ न दिव्यज्ञाविनं कृत्वा देहमुत्पादयेत्ततः
सोहं मंत्रेण तत्वानि वीजं कुण्डलिनीं क्रमात्॥ यथास्थानं समानीय निर्द्वन्द्वं नारिणीमयं॥ वासदीनन्त्रे॥ मूलाधारे गतं प्राणं ब्र
ह्ममार्गेण तान्त्रिकाः॥ हंसेन पुष्करस्थाने परमात्मनि योजयेत्॥ कदयानले॥ वर्णसंहारकं कुर्यात् नक्षाद्यकारादि वर्णकं॥ प्र
तिलोमेन संहृत्य परमात्मनि योजयेत्॥ पंचभूततत्त्वानः पश्चाद्योजयेत् परमात्मनि॥ स्वनन्त्रे॥ संहारक्रमयोगेन पञ्चतत्वंस
मुद्धरेत्॥ पञ्चतत्त्वं पञ्चभूतानि॥ तत्रादौ पृथकारोत्तानोन्नयने॥ पादयोर्जानुपर्यन्तं चतुरस्रं सवज्रकं॥ लंयुतं पीतवर्ण
ध्वभुवःस्थानं विचिन्तयेत्॥ जान्वोर नाभिचजार्द्धनिभं पद्मेन लांछितं॥ अक्षवीजं सुवर्णेन युक्तं ध्यायेदपां स्थलं॥ नाभितः क
ण्ठपर्यन्तं त्रिकोणं रक्तवर्णकं॥ स्वस्तिकं स्ववीजेन युक्तं वह्नेस्तु मण्डलं॥ कण्ठाद्भ्रूमध्यपर्यन्तं कृष्णं वायोस्तु मण्डलं॥ षट्को
णं विन्दुभिः षड्भिर्युक्तं वीजेन चिन्तयेत्॥ भ्रूमध्याद्ब्रह्मरंध्रान्तं वर्तुलं ध्वजलांछितं॥ धूम्रवर्णं सुवीजेन युक्तं ध्यायेन्नभस्थ
लं॥ एवं ध्यात्वा न तत्त्वानि भूतानि प्रविलापयेत्॥ पृथ्वीमप्सु च ता अग्नौ वह्निं वायौ समीरणं॥ प्रविलापयन्तथाकाशे आका

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ग्रंथह्रुमेनननः॥ अपरब्रह्मरूपान्तमायाशक्तिंपरात्मनि॥ एवंसमस्तदेहानिषपंचमपरमात्मनि॥ प्रविलाप्यपरंब्रह्मरूपत्ति
ष्ठेन्द्रियलक्षणं॥ ततःपुरुषनिर्भयायमनादिभवसंचितं॥ ब्रह्महत्याशिरस्कश्चस्वर्णस्तेयभुजद्वयं॥ सुरापानहृदाभुक्तंग
रुतलकरद्वयं॥ तत्संयोगपदद्वन्द्वमंगप्रत्यंगपातकं॥ उपपातकरोमाणांरक्तश्मश्रुविलोचनं॥ खड्गचर्मधरंकुक्षौहृत्संदधि
णमनःस्मरेत्॥ तन्त्रान्तरे॥ खड्गचर्मधरंपापमंगुष्ठपरिमाणकं॥ अधोमुखंकृष्णवर्णंदक्षकुक्षौविचिन्तयेत्॥ वीरतन्त्रे॥
भूतशुद्धिंततःकुर्यात्स्वतन्त्राक्षरयोगतः॥ फेत्कारीये॥ मायांनाभौरक्तवर्णांध्यात्वातज्ज्ञानवह्निना॥ सूक्ष्मंपापात्मकंदे
हंदग्धंविचिन्तयेत्ततः॥ श्रींकारंहृदयेध्यात्वाभंनतदुद्भूतेनवायुना॥ भस्मप्रोत्सारितंकृत्वाललाटेचिन्तयेत्ततः॥ कर्चलुयारव
र्णाभंतदुद्भूतामृतेनच॥ तद्दस्मिप्लाविनंबुधानतच्चात्मानंविचिन्तयेत्॥ सर्वपापविनिर्मुक्तंनिर्मलंदेवतात्मकं॥ विभ्व
वायकतोयान्तःश्वेताब्जवकर्णिका॥ रुद्रयामलेनारायणभूतशुद्धिप्रकरणे॥ यम्मन्त्रवायुवीजेनइडयापूरयेत्ततः॥ षोड
शस्वरवर्णेनपूरयेच्चशनैःशनैः॥ रम्मन्त्रवह्निवीजेनचततःपश्चाच्चधारयेत्॥ कादिमान्तान्स्तंभयेच्चसुषुम्नायांमहेश्व
रि॥ पिङ्गलायांसृजेत्पश्चात्ततोविद्वान्समेनयासुधीः॥ वंमन्त्रवरुणबीजेनमनेनभस्मादिदेहतः॥ यकारादिक्षकारान्तेस्रजेद्भ
स्मानिदेहतः॥ एवंवारत्रयंकुर्यात्प्राणायामैकसंज्ञितं॥ तदनयोर्विकल्पःसांप्रदायिकस्तुप्राक्तनएवयत्नुठा॥ याम
ले॥ भूतशुद्धिंततःकुर्यात्स्थिरचित्तस्तुसाधकः॥ विनिधायनिजात्मानंसमस्तान्तौकरौस्वयं॥ मूलाधारेमूलविद्यास्व

81

९०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रूपां कुलकुण्डलीं ॥ प्रसुप्तभुजगाकारां सार्द्धत्रिवलयान्विकां ॥ नीवारशूकवत्तन्वीं सर्वविद्यास्वरूपिणीं ॥ विद्युत्कोटिप्रतीकाशां
स्वयम्भूलिंगवेष्टनीं ॥ ध्यात्वानां हंसमंत्रेण प्रणवेनाथवा पुनः ॥ कूर्च्चबीजेन वा देवि हृष्ठं विज्ञवयेत्कुरु ॥ एकीभावं तयोः कृत्वा
जीवात्मपरमात्मनोः ॥ विचिन्त्य भूतं परमं पार्थिवांशं जलेगतं ॥ जलञ्च तेजसा हृष्टं तेजो रूपं विचिन्तये ॥ निर्वाणं वायुनाव
क्रिम्वायुरूपं विभावयेत् ॥ आकाशेनाहतो वायुः स्वस्मैमनसि लीयते ॥ मनोहंकारवद्याग महत्तु महदाहतं ॥ प्रकृत्यां च म
हत्तत्वं प्रकृतिं चिन्तयेदथ ॥ प्रकाशरूपिणीं नित्यां ब्रह्मविद्यास्वरूपिणीं ॥ कैवल्यां केवलाज्ञानां निर्गुणां परमात्मिकां ॥ से
याच परमाज्योतिः परमध्वनिरामयं ॥ सहस्रदलमध्यस्थं भ्रमरस्यं परं पदं ॥ तथा ॥ नाभिदेशे च मंगारं धूम्रं वायुं विचि
न्तयेत् ॥ तेन वैशोषयेल्लिंगं तनुं षोडशमात्रया ॥ कुम्भात्मकश्चतुःषष्ट्या कुंभयित्वा समाचरेत् ॥ द्वात्रिंशन्मात्रया दक्षे रेच
नन्तेन वा पुनः ॥ एकवर्णं मक्रिबीजे मेरुमूले विचिन्तयेत् ॥ मतासनात्मकं लिंगं शरीरं तेन दाहयेत् ॥ पूर्वोक्तक्रमयो
गेन दक्षत्वासा कमेण तु ॥ देहिकस्तु तथा संख्या वामनासेन रेचयेत् ॥ वांगारम्वारुणं बीजं घटिठकायां विभाव्य च ॥ ते
नामृतं समुत्पाद्य सहस्रदलपंकजात् ॥ प्लावयेत्पूरकादीनि कृत्वा पादतलावधि ॥ लंगारं पृथिवीजं गुदमूले विभावयेत्
तेनैव क्रमयोगेन धियासंप्लावयेत्सुधः ॥ पापपुरुषादि निर्मुक्तं शरीरं शांभवं परं ॥ तेनैव पूर्वमार्गेण सपादयेदनन्तरं
सोहं मन्त्रेण जीवं तु हृत्सरोजे समानयेत् ॥ पुनस्तां कुण्डलीं देवीं मूलाधारे समानयेत् ॥ फेत्कारिण्यां ॥ लिंगं कार्यं हृदिस्थ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तुर्येनत्वंसर्वसाक्षिणं ॥ प्रणवेनविनिस्सार्यब्रह्मरन्ध्राद्धरिर्बुधः ॥ तेनैवसंपुटीकृत्यमस्तकोपरिधारयेत् ॥ चैतन्यदहनं
देहंवायुमन्यत्तरंजया ॥ नाभिमण्डलमध्यस्थवायुमंडलमध्यगं ॥ यंवीजंधूम्रवर्णाश्चध्यात्वानेनविशोधयेत् ॥ अग्निम
ण्डलसंस्थेनरंवीजेनाग्निरूपिणा ॥ निर्दहेद्देहनंभस्मराशिर्हृदाकृनिर्ध्वंसयेत् ॥ भ्रूमध्यगंहृदिस्थंवाध्यायेद्वरुणमंडले
अर्द्धचन्द्राकृतिश्वेतंपद्मद्वयपद्यंकितं ॥ ततस्तेनवकारेणाप्लावयेदमृतरूपिणीं ॥ वीजतुर्यार्थिवंसंस्थापित्वायेत्क्षेमकुण्ड
लं ॥ प्रणवेनद्विधाकृत्वातत्त्वचैतन्यरूपिणं ॥ आत्मानंचिंतयेत्तत्त्वदेवतारूपिणंततः ॥ प्राणायामस्वरूपंभूतशुद्धिंमुक्त्वा
कुंडलीशे ॥ अथवाकुण्डलीदेवीयत्रभूतादिनासह ॥ परमात्मनिसंयोज्यतयारैक्यंविभावयेत् ॥ ध्यानयोगेनमनसासो
हंसोहंसोहंविभावयेत् ॥ इदत्वाशक्तपरंमंत्रारथयामय्ययमेवक्रमउक्तः ॥ नीलनंचेभूतशुद्धिंविधायाथभूत्य(
भिविंतयेत्तन्निर्वर्ग्यंनिर्गुणंभुजमात्मानंनारिणीमयं ॥ अन्तरीक्षेततोध्यायेद्दाःकाराद्रक्तपंकजं ॥ भूयस्तस्योपरि
ध्यायेद्धुंकारंनीलसन्निभं ॥ ततोहूंकारवीजात्तुकर्तृकांवीजभूषितां ॥ कर्त्रीयविरगतंध्यायेद्देहस्थंपरमात्मनः ॥ शवदु
ल्लाभिकामायामातृकाप्रकृतिःपरा ॥ अजायतजगन्मातुराकाशोनभसोनिलः ॥ समीरणादभूदग्निरग्नेरापस्ततोम
ही ॥ स्वीयमेव्योपिभूतेभ्यस्तेजोरूपकलेवरं ॥ देवताराधनेयोग्यंसत्वमन्वंविभावयेत् ॥ वशिष्ठसंहितायां ॥ सोहंमन्त्रे
णतामात्मानंतापत्रक्षिप्यभाविनं ॥ ध्यात्वैवंब्रह्मरन्ध्रात्तुहृदिजीवकलांन्यसेत् ॥ पुरश्चरणचंद्रिकायां ॥ भूतशुद्धिविहीने

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नक्तं नापजाभिचारवत्॥ विपरीतफलन्न्यासादभक्त्या पूजनं यथा॥ ॥तन्त्रे॥ ततो जीवं च विन्यस्येत् प्राणमन्त्रेण देशिकः॥ धार
णायां॥ त्रुत्थविसुषिवाः प्रोक्ता मुनयस्तच्च वेदिभिः॥ उक्तं च गणपत्यसं साम छन्दश्छन्दो विशारदैः॥ चैतन्यं रूपप्राणन्मा देवता श
क्तिरीरिता॥ कवर्गाम्भै विर्यतन्तु पूर्वं भूते हृदयमीरितं॥ शिवभ्रवक्त्रार्द्यस्यैरीरितं न नदनंतरं॥ ज्ञाने क्रियेच्छवर्गाम्भैस्तदि
त्था परिकीर्तिता॥ कर्मेन्द्रियेच्छवर्गाम्भैकवचं परिकीर्तितं॥ वचनाद्यैः पवर्गाम्भै विलोचनमुदीरितं॥ वृथ्यायैर्यादि संभ
क्तैरस्त्रमस्यसमीरितं॥ आत्मनेत्यात्ममात्मा नामान्यङ्गं मन्त्राश्च जातिभिः॥ नामेश्वरणापर्यन्तं याशवीजं प्रविन्यसेत्॥ हृदस्या
न्ताभिपर्यन्तं शक्तिबीजं ततः परं॥ न्यसेदिहृदयं यावदंकुशादि नमेत्सुधीः॥ हृदयेधा गुह्यन्यस्येच्छादीन्समन्नयथाक्रमं
प्राणो जीवेन तोन्यसेत्स्रवर्णाहृदयं पृथक्॥ कुर्याद्ध्यायक्रमेणैन समंसेनविधानवित्॥ वीरचूडामणौ॥ षडङ्गन्यासा
दिर्न्यथोक्तः॥ यथा॥ अआमध्ये कवर्गश्च इईमध्ये चवर्गकं॥ उऊमध्ये टवर्गश्च एऐमध्ये त्ववर्गकं॥ ओऔमध्यप
वर्गश्च शषमध्ये यवर्गकं॥ न्यासं कुर्यान्महेशानि हृदयादिषडंगकं॥ तथा॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा वर्णान्यासमथाचरे
त्॥ नाभौ नारायणः प्रोक्तो मायान्तूदरमध्यतः॥ अंकुशं तु दरा इईं हृदयेन्द्रवर्णकं॥ मस्तके दक्षिणांशे च मांसं ककुदि
मध्यतः॥ वामांशे मेदो विन्यस्य मज्जास्थिनी करे न्यसेत्॥ शुक्रमेवं दक्षिणे पादेवियद्वामे प्रविन्यसेत्॥ न्यसेत्क्रोधम
हादेविमस्तकाञ्चरणावधि॥ नारायणः आंकारः॥ शारदायां॥ ततो विविन्नये देवीं जीवन्मन्तं जगन्मयीं॥ रक्ताद्वियोत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰भ ॥
॥ ७४ ॥

श्चरणपद्मसंस्थां पाशांकुशाविक्षुशरासबाणां ॥ नरमुण्डलं कपालं दधतीं कराब्जैरक्तां त्रिनेत्रां प्रणमामि देवीं ॥ ततो वक्ष्यमा-
णलेलिहानमुद्रया हृदयं संस्पृशन् प्राणमन्त्रं जपेत् ॥ तत्रस्तु नवैव ॥ पाशादित्र्यक्षराण्यन्ते स्यादमुष्यपदं पुनः ॥ क्रमात्
प्राणा इह प्राणास्तथा जीव इह स्थितः ॥ अमुष्य सर्वेन्द्रियाणि भूयोमुष्यपदं भवेत् ॥ वाङ्मनोनयनश्रोत्रघ्राणापादयस
न्यथ ॥ पश्चादिहागमत्सुखं चिरं तिष्ठन्तु ठद्वयं ॥ अयं प्राणमनुः प्रोक्तः सर्वजीवप्रदायकः ॥ अत्रामुष्यपदस्थाने देवता
नामदेयं ॥ तदुक्तं रुद्रयामले ॥ अमुकपदं यद्रूपं यत्र मन्त्रेत्र दृश्यते ॥ साध्याभिधानतद्रूपं तत्र स्थाने नियोजयेदिति
वशिष्ठसंहितायां ॥ ततो रूपादिजन्माष्टद्वयसंस्कारसिद्धये ॥ षोडशप्रणवावृत्तीः कृत्वा शक्तिं परां स्मरेत् ॥ ॥ अथ
मातृकान्यासः ॥ फेत्कारिणीतन्त्रे ॥ मन्त्रात्मकत्वमायाति विन्यासेन विना लिपेः ॥ सर्वमन्त्रप्रसिद्ध्यर्थं तस्मादादौ लिपिं न्यसे-
त् ॥ तन्त्रान्तरे ॥ इडया पूरयेत् प्राणं स्वरैः स्पर्शैश्च कुम्भयेत् ॥ रेचयेद्यादिकैरूष्मैस्ततः पिंगलया पुनः ॥ तथैव पूरणं वायोः
कुम्भनं रेचनं पुनः ॥ इडया स्यात्ततो द्वाभ्यां पूरणादि त्रयं पुनः ॥ प्राणायामत्रयं कृत्वा पश्चाद्व्यापकमाचरेत् ॥ अकाराद्यैः
क्षान्तवर्णैश्च पादतलमस्तकं ॥ शारदायां ॥ ऋषिर्ब्रह्मा समुद्दिष्टो गायत्रं छन्द ईरितं ॥ सरस्वती समाख्याता देवता देशि-
कोत्तमैः ॥ अक्लीवक्रसुदीर्घान्तकृतैः षड्वर्गकैः क्रमात् ॥ षडंगानि विधेयानि जातियुक्तानि देशिकैः ॥ पञ्चाशल्लिपिभि-
र्विभक्तमुखदोःपन्मध्यवक्षस्थलां भास्वन्मौलिनिबद्धचन्द्रशकलामापीनतुंगस्तनीं ॥ मुद्रामक्षगुणां सुधाढ्यकलशं-

॥ रान ॥
॥ ७४ ॥

83

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विद्यांचहस्ताम्बुजैर्विभ्राणांमिंशदप्रभांत्रिनयनांवाग्देवतामाश्रये ॥ मन्त्रतन्त्रप्रकाशे ॥ आधारभ्यन्तरेन्यस्यषडाधारेषुप
र्वतिं ॥ अकारादिक्षकारान्तान्स्थूलदेहेबहिर्न्यसेत् ॥ दक्षिणामूर्त्तिः ॥ कलायचात्मजेकंठेस्वरान्समकप्रविन्यसेत् ॥
हृद्यर्कपत्रकेनवर्णान्नाभौदशदलेन्यसेत् ॥ दशवर्णान्लिंगमूलेषड्दलेषड्लेख्यरि ॥ चतुर्द्दलेनधाधारेचतुर्वर्णा
न्तान्न्यसेत् ॥ भ्रूमध्येद्विदलेहक्षाविन्यस्यतन्मातृकांन्यसेत् ॥ वैसम्बेतुगोतमीये ॥ एकैकंवर्णमुच्चार्यमूलाधाराद्विरोति
कं ॥ नमोन्तमितिन्यासआन्तरःपरिकीर्त्तितं ॥ तथा ॥ मूलाधारेचतुर्द्दलेनथान्तम्मातृकांन्यसेत् ॥ सुवर्णाभेवशषस
चतुर्वर्णविभूषिते ॥ षड्दलेविद्युदाकारेस्वाधिष्ठानेऽनलत्विषि ॥ भवमैर्यदलैर्युक्तैवर्णैःषाड्भिश्चसुव्रत ॥ मणिपूरे
दशदलेनीलजीमूतसंन्निभे ॥ डादिफान्ताक्षरैर्युक्तेविन्दुभूषितमस्तकैः ॥ अनाहतेनादशारेखवालरुचिसन्निभे ॥
कादिठान्ताक्षरैर्युक्तेयोगिनांहृदयंगमे ॥ विशुद्धेषोडशदलेधूम्राभेस्वरभूषिते ॥ आज्ञाचक्रेचचन्द्राभेद्विमलेहक्षलां
क्षिते ॥ सहस्रारेहिमनिभेसर्ववर्णविभूषिते ॥ अकथादित्रिरेखाब्जेहलक्षत्रयभूषिते ॥ तन्मध्येपरविन्दुंसृष्टिस्थि
तिलयात्मकं ॥ एवंसमाहितमनाध्यायेन्न्यासोयमान्तरः ॥ मूलादिब्रह्मरंध्रान्तंविन्दुंध्यायेच्चिदात्मकं ॥ विन्दुभूतन
सुधासारैःसर्प्पयन्मातृकांन्यसेत् ॥ एकैकंवर्णमुच्चार्यमूलाधाराद्भवात्मकं ॥ नमोन्तमितिविन्यासआन्तरःपरिकीर्त्ति
तः ॥ अन्तर्मातृकान्यासोमनसैवकार्य्यः ॥ पुष्पैरनामयावापिमनसावान्यसेदमूनिनिमन्त्रतन्त्रप्रकाशवचनात् ॥ अ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·भ ॥
॥ ७५ ॥

नामयासांगुष्ठअंगुष्ठानामिकाभ्यान्न्यासस्सर्वत्र सम्मत इति पद्मवाहिनीवचनात् ॥ अथैवंव्यवस्था ॥ पृथ्वैर्द्वनामू
र्तौ अनामयास्वदेहे मनसा मूलाधारादिषु ॥ हृदं चक्राद्यादिकरषडंगन्यास वहिर्मातृकादिव्यतिरिक्तेषु तत्रमुद्रा
न्तराभिधानात् ॥ कुलार्णवे ॥ यन्निवेयायासे स्कार्य्यः संहारान्तः कुलेश्वरि ॥ न्यासो गृहस्थैः स्थितिन्यन्तः स्वस्तनो वर्णिनां भवे
त् ॥ ॥ तन्त्रे ॥ इत्यनन्मातृकान्यस्यवहिस्यानुपविन्यसेत् ॥ गौतमीये ॥ ललाटमुखवृत्तनाक्षिश्रुतिघ्राणगण्डयोः ॥ ओ
ष्ठदन्तोत्तमांगास्यदोःपत्संधिषु केषु च ॥ पार्श्वयोः पृष्ठतो नाभौ जठरे हृदये ऽसके ॥ कक्षांसे च हृत्पूर्वं पाणिपादयुगे तन्
नः ॥ जठराननयोर्न्यसेन्मातृकार्णान् यथाक्रमात् ॥ त्वगसृङ्मांसमेदोऽस्थिमज्जशुक्रात्मकान्विदुः ॥ यादीन् हादीन्न्यसेत्त
स्मपरमन्नानपूर्वकान् ॥ वीरचूडामणौ ॥ मूर्द्ध्निवक्त्रे तथा नेत्रे कर्णयोर्नासिकापुटे ॥ कपोले ओष्ठदन्ते च जिह्वाग्रे क
ण्ठदेशतः ॥ कादिं दक्षिणबाहौ च चवर्गं वाममहस्तके ॥ तवर्गं दक्षिणे पादे तवर्गं वाम तोन्यसेत् ॥ कुक्षौ पृष्ठे च
नाभौ च उदरे पादिपञ्चकं ॥ त्वगसृङ्मांसमेदोऽस्थिमज्जशुक्राणि धातवः ॥ जीवात्मा परमात्मा च न्यसेद्व्यापकत्वतः क्र
मात् ॥ हृदये दक्षिणांशे च ककुद्वामांसतो न्यसेत् ॥ हसयोः पादयोः पश्चाद्वर्णमलकावधि ॥ मूर्द्धादिचरणापर्
र्यन्तं न्यसेत्साधकसत्तम ॥ इमुकं नदनं योर्बिकलः ॥ कुलावतारे ॥ पञ्चाशदक्षरन्यासः क्रमेणापरिकीर्त्तितः ॥ ओमा
द्यन्तो नमोन्तो वा सविन्दुर्विन्दुवर्जितः ॥ पञ्चाशद्वर्णविन्यासः क्रमात्प्रोक्तो मनीषिभिः ॥ सविसर्गः सोभयपञ्चरहसन

॥ राम ॥
॥ ७५ ॥

84

न्तु कथ्यते ॥ विन्नप्रदो विंदुयुतो विप्रादो विन्दुवर्ज्जितः ॥ पुत्रप्रदस्स विसर्गः सो भयो भक्तिदायकः ॥ मायालक्ष्मीवीजपूर्वो वा
ग्भवाद्योथवा पुनः ॥ त्रिनाराद्यो रमाद्यो वा न्यस्तव्यः साधकोत्तमैः ॥ वीरचूडामणौ ॥ मातृकान्तु न्यसं कुर्यात् सृष्टिसंहारक
स्थितिं ॥ न्यासं कुर्यान्महेशानि कल्पोक्तश्च विशेषतः ॥ कुलावनारे ॥ सृष्टेस्तु सृष्टन्तु स्थादिस्थितेस्तन्यालनं भवेत् ॥ संहृते
र्विपसंहारस्तस्यास्त्रितयमाचरेत् ॥ शारदायां ॥ न्यसेत्सर्गान्वितां तस्या ध्यात्वा देवीं यथाविधि ॥ विन्दुयुक्तामिमां न्यसेत्सं
हृत्या पुनिलोमतः ॥ विद्यान्तपूर्व्वादितान्विद्यान्न्यासादीनंगसंयुतान् ॥ ध्येयावर्णामयेयमेदेवी वाग्वधूर्माशिवा ॥ भ
क्तस्वजं हरिणायोनमुद्रयटंकं विद्याकरैरविरतं दधतीं त्रिनेत्रां ॥ अर्द्धेन्दुमौलिमरुणामरविन्दवासां वर्णेश्वरीं प्र
णामत स्तनभारनम्रां ॥ विसर्गविंदुनिकां न्यसेत्पूर्णाद्यां स्थितिवर्त्मना ॥ फेत्कारिणीतन्त्रे ॥ उदरोपकमात्मासो हृद
यान्तं स्थितिर्म्मते ॥ इत्युक्तं ॥ इदं चान्तर्मातृकारीत्योक्तमिति फलतो न कश्चिद्विशेषः ॥ त्रिशक्तिरत्ने ॥ अकथादित्रिभेदे
न विभज्य मनुं विदिक्षिपिं ॥ कवर्गपञ्चमं न्यसेद्दवर्गश्च ततः परं ॥ थवर्गं विन्यसेत्पश्चात् स्थितिरेखा प्रकीर्तिता ॥ यका
राद्यन्तथा तन्तश्च क्षमारभ्य ममन्तिकं ॥ यथास्थानं प्रविन्यसेत् स्थितिर्यन्त्रेयमीरिता ॥ भमारभ्य क्षकारान्तमकाराद्यं वय
श्चिमं ॥ पूर्वस्थाने प्रविन्यसेदथवेयं स्थितिर्भवेत् ॥ शारदायां ॥ विद्यान्तपूर्व्वादितान्विद्यान्न्यासादीनंगसंयुता ॥ ध्या
येद्वर्णेश्वरीमन्तर्वक्षभेन समन्विता ॥ सिन्दूरकान्तिममितामरणं त्रिनेत्रं विद्याक्षसूत्रमृगपोतवरान्दधानं ॥ पार्श्वे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥
॥ ७६ ॥

स्थितां भगवतीमपि कान्त्वनांगीं ध्यायेत् कराग्रधृतपुस्तकवर्णमालां ॥ मातृकान्यासमुद्राश्च तत्त्वनरे ॥ ललाटनासिकामध्येम
मेत्तृष्टुखहृत्तके ॥ तर्जनीमध्यमानामाविन्यसेच्चैवनेत्रयोः ॥ तर्जन्यनामेसंयुक्तन्यसेन्नासाधकसत्तमः ॥ अंगुष्ठं कर्णयोर्न्यस्यक
निष्ठांगुलिकोनमोः ॥ मध्यमांगतत्रयोर्न्यस्य मध्यमामोष्ठयोर्न्यसेत् ॥ अनमानन्तयोर्न्यस्य मध्यमाभुक्तमांगके ॥ मुखेनामाम्मध्य
माश्चहस्तपादेचपार्श्वयो ॥ कनिष्ठानामिकामध्यान्यस्तव्याःपृष्ठतस्तथा ॥ तांमांगुष्ठानाभिदेशे सर्वाः कुक्षौच विन्यसेत् ॥ हृदयेसाध
कस्सर्वंसंस्थयोश्चककुम्थले ॥ हस्तर्वं हस्तपत्कुक्षिमुखेषुतलमेवच ॥ एतास्तु मातृकामुद्राः क्रमेणपरिकीर्तिताः ॥ अज्ञात्वाविन्य
सेद्यस्तुन्यासस्तस्यनिःफलं ॥ अत्रन्यासं निवर्त्तयेद्द्विविधोढन्यासपुरस्सरमिति ॥ तत्त्वचूडामणिवचनात् सर्वास्वेषोढान्यास
विधानात् ॥ अंगन्यासकरन्यासौकुर्यादत्रैवकेवलं ॥ अत्रोक्तमाचरेदस्मिन्नान्यन्मंत्रं वा रयेद्बुधः ॥ इतिभैरवीयवचनाच्च मातृका
न्यासोनास्तीतिवदन्ति ॥ तन्नः मन्त्रात्मकत्वमायात्तिविन्यासेनविनालिपेः ॥ सर्वमंत्रप्रसिद्ध्यर्थं तस्मादादौलिपिंन्यसेदिति ॥ के
न्कारिणीतन्त्रवचनात् ॥ मातृकाचित्तयंकुर्यात्सृष्टिसंहारकस्थितिः ॥ न्यासं कुर्यान्महेशानि कलौ कश्चविशेषतः ॥ इतित
राप्रकरणीयवीरचूडामणिवचनाच्च ॥ तेनात्रैमातृकैवन्यसनीयाषोढान्यासस्यपुरस्सरतांतन्त्रान्तरापेक्षयापिसंभव
तीतितन्त्रचूडामणिवचनंविनिगमकं ॥ ॥ अथषोढान्यासः ॥ तन्त्रचूडामणौ ॥ तारायाषोढांप्रवक्ष्यामि सर्वतन्त्रेषु गोपितं
सर्वकामप्रदां नित्यां सर्वसाम्राज्यदायिनीं ॥ महादारिद्र्यशमनीं सर्वसंपत्प्रदायिनीं ॥ शिष्याय भक्तियुक्ताय विनीताय महा

85

॥ राम ॥
॥ ७६ ॥

१४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्मने ॥ वदान्याय कुलीनाय भक्ताचाररताय च ॥ एवम्विधाय देवेशि साधकाय प्रकाशयेत् ॥ अन्यथा सिद्धिहानिः स्यादित्याज्ञा शांभु
नाकृना ॥ रुद्रैश्च प्रथमो न्यासो द्वितीयश्च ग्रहैर्म्मतः ॥ लोकपालैस्तृतीयः स्याच्छिवशक्त्या चतुर्थकः ॥ ताराद्भिः पञ्चमः ॥
स्यान्नवषष्ठः पीठैर्न्निगद्यते ॥ एकेन सहिता ह्येशः पञ्चाशन्मातृकीर्त्तिताः ॥ विन्दुयुक्तमातृकार्णैः स्त्र्यक्षरी पूर्वपूर्वके ॥ रुद्रै
र्न्नेत्रमोनैर्द्देवेशि विन्यसेत्तान् क्रमान् सुधी ॥ तारिणी त्र्यक्षरी प्रोक्ता भवबन्धविनाशिनी ॥ नीलवर्णां त्रिनयनां शावासन
समुन्नतां ॥ विभ्रतीं विविधाकल्पान् मौलावर्द्धेन्दुभूषितां ॥ एवं ध्यात्वा तु तारिणीं तु समाहितमनाश्चिरं ॥ एकेन सहिताशीति
तेच ॥ शारदाया ॥ श्रीकण्ठोऽनन्तसूक्ष्मौ च त्रिमूर्त्तिरमरेश्वरः ॥ अर्घीशो भारभूतिश्चातिथीशः स्थाणुको हरः ॥ झिण्टीशो
भौतिकः सद्योजातश्चानुग्रहेश्वरः ॥ अक्रूरश्च महसेन क्रोडशाम्भरम्न्नयः ॥ पश्चान् क्रोधीशश्चण्डेश पश्चान्तकशिवोत्तमः
अथैकरुद्रकूर्म्मैकनेत्रा ह्वचतुराननाः ॥ अजेशशर्वसोमेशास्तथा लाङ्गलिदारुकौ ॥ अर्द्धनारीश्वरश्चोमाकान्तश्चाषाढिद
ण्डिनौ ॥ अत्रिमीनमेषाख्या लोहितश्च शिखीमतः ॥ छगलण्डद्विरण्डेशौ महाकालश्च वालिनो ॥ भुजंगेशपिनाकीश
खड्गीशाख्या वकस्तथा ॥ श्वेतभृगीशनकुलिशिवास्सम्वर्त्तकास्तथा ॥ एते रुद्राः स्मृता रक्ता धृतशूलकपालका इति ॥ वि
न्दुयुक्तेन्यादिनेन ह्रीं त्रीं हूं श्रीकण्ठेशाय नमः ॥ ह्रीं त्रीं हूं आं अनन्तेशाय नमः ॥ इत्यादयः प्रयोगाः केचित्तु पूर्णोदर्य्यादिशक्तिस
हितानेनान्यसन्ति ॥ शक्तं यश्वरदायां ॥ पूर्णोदरी स्याद्विरजा शाल्मली नदनं नरं ॥ लोलाक्षी वर्त्तुलाक्षी च दीर्घघोणा समीति ना॰

॥ ना॰ भ ॥ सुदीर्घमुखि गोमुखो दीर्घजिह्वा तथैव च ॥ कुण्डोदर्यूर्द्ध्वकेशी च तथा विकृतमुख्यपि ॥ ज्वालामुखी ततोल्केया पश्चादुल्कामु
॥ ८८ ॥ खी तथा ॥ स्वश्रीमुखी च विद्यामुखो नाम्युः स्वरशक्तयः ॥ महाकाली सरस्वत्यो सर्वसिद्धिः समन्विते ॥ गौरी त्रैलोक्यविद्या स्यान्म
न्त्रशक्तिस्ततः परं ॥ आत्मशक्तिर्भूतमाता तथा लम्बोदरी मता ॥ द्राविणी नागरी भूयः खेचरी चापि मञ्जरी ॥ रूपिणी वीरि
णी पश्चात् कोदर्यथि च पूतना ॥ स्याद्भद्रकाली योगिन्याशंखिनी गर्ज्जिनी तथा ॥ कालरात्रिश्च कुर्द्दिनी कपर्द्दिन्यपि
वज्रया ॥ जया च सुमुखेश्वर्या रेवती माधवी तथा ॥ वारुणी वायवी प्रोक्ता पश्चाद्रक्षोविदारिणी ॥ ततश्च सहजा लक्ष्मी
व्यापिनी मायया न्विता ॥ एता रुद्राकपीठस्थाः सिन्दुरारुणविग्रहा ॥ रक्तोत्पलकपालाभ्यामलंकृतकराम्बुजा ॥ इति रु
द्रन्यासः ॥ स्वरैर्हृदि न्यसेत् सूर्य्यं रक्तं च क्षरपूर्वकैः ॥ भ्रुवोर्मध्ये पवर्गेण सोमं शुक्लं तु विन्यसेत् ॥ नेत्रत्रये कवर्गेण
मंगलं लोहितं न्यसेत् ॥ चवर्गेण तु धं श्यामं न्यसेद्धृदयमण्डले ॥ टवर्गेण कण्ठकूपे पीतवर्णं बृहस्पतिं ॥ गलदेशे तव
र्गेण याण्डवं भासुरं न्यसेत् ॥ नाभिदेशे पवर्गेण नीलवर्णं शनिं न्यसेत् ॥ शवर्गेण धूम्रवर्णं राहुं वक्त्रे न्यसेत्ततः ॥ ल
क्षाभ्यां पाददेशे तु केतुं धूम्रं वराननं ॥ कामरूपधरान् सर्व्वान् सर्वाभरणभूषितान् ॥ इति ग्रहन्यासः ॥ ॥ इन्द्रमग्निं ॥ राम ॥
यमं रक्षो वरुणं पवनं विधुं ॥ ईशाने आत्मनो मूर्द्ध्नि दिक्षु चाष्टस्वचक्रमात् ॥ अधोऽनन्तं मूर्द्ध्नि देशे ब्रह्माणञ्च तथा न्य ॥ ८८ ॥
सेत् ॥ ह्रस्वदीर्घस्वरैश्चाष्टवर्गैस्त्र्यक्षरपूर्वकैः ॥ ह्रस्वेत्यादिनेन ह्रीं श्रीं हं अं इं एं ॐ अं इन्द्राय नमः इति पूर्वललाटे ॥

86

ह्रीं त्रीं हूं आं इं ईं ऊं ॐ अः ॥ अग्नयेन मः इत्यग्नेर्दक्षिणकर्णे परि अष्टवर्गाः कचटतपयशला ॥ इति लोकपालन्यासः ॥ ३ ॥
अथ शिवशाकिन्यासः ॥ ब्रह्माविष्णुश्च रुद्रश्च ईश्वरश्च सदाशिवः ॥ ततः परशिवो देवि षट् शिवाः परिकीर्तिताः ॥ मू
लाधारे तु ब्रह्माणं डाकिनीसहितं न्यसेत् ॥ सर्वत्र अक्षरीयुक्तं वादिसान्तं सविन्दुकं ॥ अधिष्ठानाख्यचक्रे तु श्रीविष्णुं
राकिनीं तथा ॥ वादिलान्तं प्रविन्यस्य नाभौ तु मणिपूरके ॥ डादिफान्तं सहितं रुद्रं तु लाकिनीं ततः ॥ विशुद्धाख्ये महा
चक्रे षोडशस्वरसंयुतं ॥ सदाशिवं साकिनीं तु विन्यस्य पूर्ववत्ततः ॥ आज्ञाचक्रे तु देवेशि लक्षवर्णसमन्वितं ॥ परं शि
वं ब्रह्मरूपं हाकिनीसहितं न्यसेत् ॥ इति शिवशाकिन्यासः ॥ ४ ॥ अथ ताराद्विन्यासः ॥ तारा उग्रा महोग्रा च वज्रा काली स
रस्वती ॥ कामेश्वरी च चामुण्डा इत्यष्टौ तारिणीमुखाः ॥ सर्वचादौ अक्षरी तु समुच्चार्य क्रमेण तु ॥ स्ववर्युग्मेन वर्गेण भू
षितेन च विन्दुना ॥ ङेन्तान् नमोन्तान् ताराद्यान् न्यसेद्ध्यानपूर्विकाः ॥ ब्रह्मरंध्रे ललाटे च भ्रूमध्ये कण्ठगह्वरे ॥ हृदये ना
भिदेशे च लिंगे चाधारके न्यसेत् ॥ ह्रीं त्रीं हूं अं आं कं खं गं घं ङं तारायै नमः इत्याद्यष्ट योगाः ॥ इति ताराद्विन्यासः ॥ ५ ॥
अथ पीठन्यासः ॥ मूलाधारे कामरूपं हृदि जालन्धरं ततः ॥ ललाटे पूर्णगिर्याख्यं उड्डीयानं तदूर्ध्वके ॥ वाराणसीं भ्रुवो
र्मध्ये अवन्तीं लोचनत्रये ॥ मायावतीं मुखवृत्ते कण्ठे मधुपुरीं ततः ॥ अयोध्यां नाभिदेशे तु कट्यां काञ्चीं विनिर्दिशेत् ॥ स्था
नानि प्रधानानि पीठानि क्रमतो विदुः ॥ ह्रस्वदीर्घस्वराष्टवर्गैर्नमन्तः क्रमतो न्यसेत् ॥ इति पीठन्यासः ॥ ६ ॥ इति तन्त्रचूडामणौ क्रमस

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

षोढान्यासः ॥ नीलतंत्रे ॥ मंत्रैरागानरितां कृत्वाथ द्यारां मातृकां न्यसेत् ॥ क्रमोत्क्रमाद्धरारोहेनाएषो षोढाप्रकीर्त्तिता ॥ कृत्वेतु न्यास
मात्रेतु सर्वपापं विनश्यति ॥ योगिनीनां भवेत्पूज्यस्स देवो नतु मानुषः ॥ यत्र यत्र भ्रमेद्यानि षोढारचितविग्रहः ॥ अत्रायुस्स भवेन्न
द्योदेवता कम्पतेभिया ॥ नास्य स्य पूज्यो लोकेषु पितृमातृमुखोजनः ॥ षड्भा रसृष्टिस्थिति संहारक्रमात् ॥ तेन सृष्टिस्थितिसंहारं स्थि
ति सृष्टयइति केचित् ॥ अन्येतु संहारसृष्टिस्थितयः पुनरपि तथैवेति वदन्ति ॥ वस्तुतः क्रमोत्क्रमयोरेव वचनात्कृत्वा उत् ॥ अका
रादिक्षकारान्तान् क्षकारादकारान्तान् मन्त्रान् एतान्न्यसेत् ॥ एवं षोढान्यासो भवतीति मम प्रतिभाति ॥ इति नीलत
न्त्रोक्त षोढान्यासः ॥ ॥ रुद्रयामले ॥ तथका एडमिदं काधिमन्त्रिणः कायरक्षणं ॥ प्रणवं मन्त्रकाद्यन्तौ पुटितं मातृकास्थले ॥ ने
नैव पुटितं वर्णान्न्यसेन्नैव पार्वति ॥ मायाबीजं तथा देवि न्यसेद्यत्नतः ॥ वधूबीजं तथान्येव विन्यसेत्सुसमाहितः ॥
कूर्च्चबीजं तथा देवि न्यसनीयं प्रयत्नतः ॥ अस्त्रं चैव तथा न्यस्य सफलं तदनन्तरं ॥ एषषोढाह्वयं देवि तत्षकाशं कदाचन ॥
अवश्यं प्रथमं कार्यं ध्यानं पूजा जपस्तथा ॥ अत्र अं ॐ अं ॐ अं ॐ नमः इति ललाटे एवं प्रथमन्यासः ॥ अं ह्रीं अं ह्रीं अं ह्रीं नमः इति ल
लाटे इति द्वितीयक्रमः ॥ अं स्त्रीं अं स्त्रीं अं स्त्रीं नमः इति ललाटे इति तृतीयक्रमः ॥ अं हूं अं हूं अं हूं नमः इत्यादि चतुर्थे ॥ अं फट् अं फ
ट् अं फट् नमः इत्यादि पञ्चमे ॥ अं ॐ ह्रीं स्त्रीं हूं फट् ॥ अं ॐ ह्रीं स्त्रीं हूं फट् ॥ अं ॐ ह्रीं स्त्रीं हूं फट् नमः इत्यादि षष्ठक्रमः ॥ अथ तारका
न्यासः ॥ वीरतन्त्रे ॥ अकारादिक्रमतो न्यसेदेहि रणादि क्रमेण तु ॥ पुनः क्रमेणाच तत्वानि दोषं द्वेषेणयोजयेत् ॥ रोहिनादिम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

हन्यासं कृत्वा नरः वरसुधीः ॥ रोहिणीसुत वस्तृथाम शोध्यो भवति ध्रुवं ॥ अकृत्वा नारकान्यासं नारिणीं प्रयजेद्यदि ॥ ज्ञानतस्तत्प्रजप्तोपि
नमन्त्रःसिद्धिदायकः ॥ नचसंपत्प्रदायान्तुसारीप्रयोगः ॥ अं कं आकाशतत्वाम्बिकायै रोहिणीरूपायै नमः शिरसि ॥ ओं खं वायुतत्वाम्बिका
यै मृगशिरारूपायै नमो मुखे ॥ इं गं तेजस्तत्वाम्बिकायै आर्द्रारूपायै नमो हृदि ॥ ईं घं जलतत्वाम्बिकायै पुनर्वसुरूपायै नमो गुह्ये
उं ङं पृथिवीतत्वाम्बिकायै पुष्यरूपायै नमः ॥ पादयोः ॥ ऊं चं घ्राणतत्वाम्बिकायै अश्लेषारूपायै नमो नसोः ॥ ऋं छं रसनातत्वाम्बिका
यै मघारूपायै नमो जिह्वायां ॥ ॠं जं चक्षुस्तत्वाम्बिकायै पूर्वफल्गुनीरूपायै नमश्चक्षुषोः ॥ ऌं झं त्वक्तत्वाम्बिकायै उत्तरफल्गुनीरू
पायै नमः सर्वाङ्गे ॥ ॡं ञं श्रोत्रतत्वाम्बिकायै हस्तारूपायै नमः श्रोत्रयोः ॥ एं टं गन्धतत्वाम्बिकायै चित्रारूपायै नमो नसोः ॥ ऐं ठं र
सतत्वाम्बिकायै स्वातीरूपायै नमो जिह्वायां ॥ ओं डं रूपतत्वाम्बिकायै विशाखारूपायै नमः चक्षुषोः ॥ औं ढं स्पर्शतत्वाम्बिकायै अ
नुराधारूपायै नमः सर्वाङ्गे ॥ अं णं शब्दतत्वाम्बिकायै ज्येष्ठारूपायै नमः श्रोत्रयोः ॥ अः तं उपस्थतत्वाम्बिकायै मूलारूपायै नमो
लिङ्गे ॥ अं थं वायुतत्वाम्बिकायै पूर्वाषाढरूपायै नमो गुह्ये ॥ आं दं पादतत्वाम्बिकायै उत्तराषाढारूपायै नमः पादयोः
इं धं पाणितत्वाम्बिकायै श्रवणारूपायै नमो हस्तयोः ॥ ईं नं वाक्तत्वाम्बिकायै धनिष्ठारूपायै नमः मुखे ॥ उं पं आनन्दतत्वा
म्बिकायै शतभिषारूपायै नमो लिङ्गे ऊं फं विसर्गतत्वाम्बिकायै पूर्वभाद्ररूपायै नमो गुह्ये ॥ ऋं बं गतितत्वाम्बिकायै उत्तरभा
द्ररूपायै नमः पादयोः ॥ ॠं भं आनन्दतत्वाम्बिकायै रेवतीरूपायै नमो हस्तयोः ॥ ऌं मं वचनतत्वाम्बिकायै अश्विनीरूपायै नमो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मुखे ॥ लृं एं ऐं ओं औं यं रं लं वं अधस्त्वान्निकायै भरणीरूपायै नमो नाभ्यादियादपर्यन्तं न्यसेत् ॥ औं अं अः शं षं सं हं लं क्षं ऊर्द्ध्वं नवा
न्मिकायै कृत्तिकारूपायै नमो नाभ्यादिमस्तकपर्यन्तं न्यसेत् ॥ति नारकान्यासः॥ ॥अथ त्ररव्याप्तिन्यासः॥ तत्रै॥ ऋषि
छन्दो देवतानां विन्यासेन विना यदा ॥ जपाते साधितो प्येष तत्स्यजुच्छं फलं भवेत् ॥ गौतमीये ॥ ऋषि छन्दो विनाज्ञानान
मन्त्रफलभाग्भवेत् ॥ योर्हयं यानि मन्त्राणां विनियोगमजानता ॥ मन्त्रचूडामणौ ॥ अक्षोभ्यऋषिरेतस्या बृहती छन्द इ
रितं ॥ नीलसरस्वती देवी त्रिषु लोकेषु गोपिता ॥ हूं बीजमस्य शक्तिः स्याच्चतुर्वर्गफलप्रदा ॥ शिरो वदनहृदयलिंगपादेषु ते
षां न्यासः ॥ तदुक्तं तत्रैव ॥ ऋषिं न्यसेन्मूर्द्ध्नि देशे छन्दस्तु मुखपंकजे ॥ देवतां हृदये चैव बीजं तु गुह्यदेशके ॥ शक्तिश्च पादयोश्चैव सर्
वांगे कीलकं न्यसेत् ॥ योगिनीतन्त्रे ॥ ऋष्यादीन् विन्यसेद् देवि चतुर्थी हृदयान्तिकान् ॥ चतुर्थी विभक्तिः हृदयं नमः ॥ सारसं
ग्रहे ऋषिछन्दो देवतानां न्यासेत्वं गुलयः स्मृताः ॥ चतुस्त्रो गुह्यपीह्नादि निबीजशक्तिन्यासो प्येवमेव कीलककन्यासो व्यन्त
स्य हस्ताभ्यां सर्वांगे ॥ ॥ अथ करांगन्यासः ॥ फेत्कारिण्यां ॥ षड्दीर्घभाग्वबीजेन करांगन्यसनं ततः ॥ करन्यासे विकल्पस्त
चैव ॥ हृदांगुष्ठं समारभ्य कनिष्ठान्तं तथा पुनः ॥ उत्पत्तिसंज्ञको न्यासः संहारे स्याद्विपर्ययः ॥ मध्यमा मूलमारभ्य उभयोर
पि हस्तयोः ॥ तर्जन्यन्तं चरेन्न्यासं स्थितिर्नाम कृतोदयः ॥ सिद्धसारस्वते ॥ अखिलवाग्रूपिण्यै शिखायै च हृदयाय नमो वदेत् ॥
अखंडवाग्रूपिण्यै वह्निर स्वे वह्निवल्लभा ॥ ब्रह्मवाग्रूपिण्यै मुक्ता शिखायैव षडित्यपि ॥ विस्तुवाग्रूपिणी स्वाकवचायहुं

88

96

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चरेत् ॥ रुद्रवाग्भूपिणीं नेत्रत्रयाय वौषडित्यपि ॥ सर्ववाग्भूपिणीन्तु ज्ञाअस्त्राय फडिति स्मरेत् ॥ षड्दीर्घमायया बीजं
बीजान्तेनानियोजयेत् ॥ मन्त्रचूडामणौ तु बीजनेत्रकजगये हृदयं परिकीर्त्तितं ॥ नारिन्मे शिरसे नद्ध दग्ध्रो एके शिखा
तथा ॥ उग्रजटेच कवचं मन्त्रपरिस्मरेत्तथा ॥ पिंगोग्रैकजटेन द्यन्ते चास्त्रे परिकीर्त्तितं ॥ इत्युक्तं ॥ तेन फेत्काहिणीवचनम
न्यभागे य लक्षणायरं ॥ सिद्धसारस्वतमन्त्रचूडामणिषोक्तषडकारयोर्विकल्पः सिद्धसारस्वतप्रोक्तषडंगन्यासो नी
लसरस्वत्यां मन्त्रचूडामणिशोक्तं षडंगन्यासषट्कारैकजटयोरित्यपि वदन्ति ॥ ॥ मन्त्रे ॥ हृदये मध्यमानामानर्ज्ज
नीभिर्न्यसेद्बुधः ॥ मध्यमानर्ज्जनीभ्यां शिरसि न्यासमाचरेत् ॥ अंगुष्टेन शिखायांच दशभिः कवचे न्यसेत् ॥ ने
त्रेषु त्रिसृभिश्च स्यादस्त्रमूर्ध्वगत्रिशः ॥ मध्यमानर्ज्जनीभ्यां स्यादंगष्ठजाः स्मृता अमी ॥ मध्यमानर्ज्जनीभ्यामूर्ध्वक्र
मेणानालभयं कुर्यादित्यर्थः ॥ ॥ स्वतन्त्रे ॥ अत्रुक्तांगेषु मन्त्रेषु मद्दशीवशीशोपि वा ॥ भवेन्नैवांगानि कल्यानि
मूलेन सकलेन वा ॥ भैरवतन्त्रेपि पंचधा नवधा वापि मूलेन सप्तधा तथा ॥ व्यापयेदिति शेषः ॥ स्वतन्त्र तन्त्रे
पि ॥ मूलेन व्यापकन्यासं नवधा कारयेत्प्रिये ॥ अत्र योगपीठन्यासो नास्ति मणतन्त्रे क्वचिदप्यनभिधानात्
नान्यतन्त्रं चारव्येष्वभिधानाच्च ॥ यदिकालीनन्त्वाति देशेनेनत्प्राप्तिरुचिता नदाग्रे वक्ष्यमाणपीठन्यासक्रमे
णान्यासोऽवगन्तव्यः ॥ ॥ कुमारीतन्त्रे ॥ ननः स्त्रीवेषधारी स्यान्निरन्द्रां किनभालकः ॥ शृंगारोज्वलवेशाख्यसार

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना.भ ॥
॥ टृ० ॥

मूलपरितानतः॥ एवमेवाद्यादिकं सर्वं वनितामपि कारयेत्॥ आदिपदेन भूतभृत्यादिवायकान्तं यन्त्रमयागोक्तमा
सादिकं चोच्यते॥ फलप्रकाशे॥ नासविनाज्जपंगाकुराञ्जुदं विफलं बुधाः॥ न्यासात्तदात्मको भूत्वा देवो भूत्वा तु तं ज(
पेत्॥ स्वागमोक्तेन मार्गेण न्यासान्नित्यं करोति यः॥ देवताभावमाप्नोति मन्त्रसिद्धिः प्रजायते॥ कुलार्णवे॥ योन्या(
सकवचच्छन्नो मन्त्रं जपति तं प्रिये॥ विघ्नाः दृष्ट्वा पलायन्ते सिंहं दृष्ट्वा यथा गजाः॥ अकृत्वा न्याससजालं तं यो मूढात्मा प्र
जपेन्मनुं॥ सर्वविघ्नैः स बाध्येत व्याघ्रैर्मृगशिशुर्यथा॥ स्वतन्त्रे॥ इत्थं विमलदेहस्तु चक्रराजं समालिखेत्
सुवर्णराजते ताम्रे पाषाणे चाष्टधातुषु॥ स्वयंभुकुसुमं कुंकुमं गोलाख्यं रोचनागुरुः॥ काश्मीरं मृगनाभिश्च कुलस्थ
मलयोद्भवं॥ एषगंधसमाख्यातस्सर्वदा चक्रिकाप्रिये:॥ एतेन गंधयोगेन योनिचक्रं समालिखेत्॥ अत्र गंधान
मेष्टिकं ग्रहणं॥ कुमारीतन्त्रे॥ एतत्तु विलिखेत्तत्र कुण्डगोलेविलेपिते॥ रुद्रयामले॥ ततः कुंकुमसिन्दूरैः काश्मी
मन्त्रतु योगिना॥ सोवर्णे राजते ताम्रे स्फाटिके वैद्रुमे तथा॥ चक्रे यथोक्तविधिना पूजा देवी नरोत्तमैः॥ स्फटिकादौ
स्थिररूपे रेखामपि मन्त्रं प्रसस्तं॥ अत्र एवं सारसंग्रहे॥ ताम्रे द्वादशाकं वर्षं स्फटिकादौ तु सर्वदा॥ तेषामभ्ये(
स्फाटिकं तु सर्वसिद्धिप्रदं भवेत्॥ ॥तन्त्रान्तरे॥ यावज्जीवं सुवर्णे स्याद्रौप्ये षाविंशान्निधि प्रिये॥ ताम्रे द्वादशाकं(
वर्षं तदर्धं भूर्जपत्रके॥ ॥रुद्रयामले॥ एकतोलं द्वितोलं वा त्रितोलं वेदतोलकं स्वर्णतोलनरः कृत्वा षट्पवायं

89

॥ राम ॥
॥ ट० ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नीमूलमन्त्रोयथाभैरवतन्त्रे॥ क्रूस्वःसाक्षिभयंध्येतोभगवान्मदनोवकः॥ नाभिषेकन्तथाचोक्ताभृगुःकालीमरुन्त्रिये
कूर्म्मस्त्वंवह्निभार्य्येनियन्त्रेपुष्पाञ्जलिंक्षिपेत्॥ क्रूस्वोऽकारःभयंभकारःसाक्षिक्रूस्वेकारयुक्तंध्येनोमूर्द्धन्यषकारःसभ
गवानस्रकारयुक्तःमदनःककारःवकनालव्यशकारः॥ नाभिषेकेनिस्वरूपयंभृगुर्द्दन्त्यसंकारः कालीमकारःमरुन्तयकारः
कूर्म्महूंकारःअस्त्रंफट्वह्निभार्य्यास्वाहा॥ कुमारीतन्त्रे॥ पीठन्यासन्ततःकुर्य्यादाधारशक्तिपूर्वकं॥ प्रकृतिंकमठंचैवशेषं
पृथ्वीन्तथापुनः॥ सुधाम्बुधिमणिद्वीपंचिन्तामणिगृहन्तथा॥ श्मशानंपारिजातञ्चतन्मूलेरत्नवेदिकां॥ तस्योपरिन्यसेत्
पीठंन्यसेत्साधकसत्तमः॥ चतुर्द्दिक्षुमुनीन्देवान्शवांश्चशवमुण्डकान्॥ धर्म्मादींश्चाप्यधर्म्मादीन्पदगात्रचतुष्ट
ये॥ हृदिपद्मन्तथापद्मेसूर्य्यसोमौमहेश्वरि॥ वैश्वानरंतथासत्त्वंरजश्चैवतमस्तथा॥ आत्मानञ्चैवविन्यस्यघात्मौर्हृ
त्‌यमस्केन्यसेत्॥ अत्रपीठन्यासन्ततःकुर्य्यादित्यत्रन्यासपदेपादानंकालिकाक्रमाभिप्रायेणकुमारीतन्त्रेस्वीय
त्वादितिवदन्ति॥ अत्रचवाह्यपीठार्च्चनक्रमेणतदुपयोगः॥ धर्म्मादीनितिनेनकोणचतुष्टयेधर्म्मज्ञानवैराग्यैश्वर्य्या
णिदिकचतुष्टये॥ अधर्म्मज्ञानावैराज्ञानावैराज्ञानैश्वर्य्याणिपूजयेदित्यर्थः शक्तीःपीठशक्तीः॥ नागार्णवे॥ षट्कोणा
न्तर्गतंपद्मंभ्रविम्बद्धिनयेत्पुनः॥ तन्मध्येपूजयेद्देवीं वाहनंशवमेवच॥ श्मशानंतत्रसंचिन्त्यतत्रकल्पद्रुमंस्मरेत्
तन्मूलेमणिपीठञ्चनानामणिविभूषितं॥ नानालंकारभूषाढ्यंमुनिदेवैश्चभूषितं॥ शिवाभिर्वहुमांसास्थिमोदमाना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भिरन्ततः॥ चतुर्दिक्षु शवानग्रुग्गान् विनाअस्थि विभूषिताः॥ केशादेशुपीठशक्तयः पूर्वाः ताश्च सिद्धसारस्वते॥ लक्ष्मी सरस्व
तीचैव रतिः प्रीतिस्तथैव च॥ कीर्त्तिः शान्तिश्च पुष्टिश्च तुष्टिरित्यष्टशक्तयः॥ वाग्भवं प्रणे॥ पीठशक्तिरथाभ्यर्च्येत् केसरेषु स
मन्ततः॥ वराभयधारिण्यः पीठं पीठानुनायजेत्॥ वीरचूडामणौ तु पीठशक्तिविधानेन नवशक्तीः प्रपूजयेत्॥ रतिः
प्रीतिः प्रियाकान्तिः कामिनी काममालिनी॥ कन्दर्पदलनी दुर्गा भाविनी नवशक्तयः॥ वियद्भृगुं सगुत्वर्णमनुविन्दुकला
न्वितं॥ महाप्रेतपदं पश्चाद्धृदयान्तमयं मनुः॥ मनुः पीठमनुः॥ ॥कुमारीतन्त्रे॥ पीठमन्त्रान्तरमुक्तं यथा॥ वाग्भवं प्र
थमं चोक्त्वा परायै तदनन्तरं॥ अपरायै परापरायै ह्सौं वा च मनतः परं॥ सदाशिवमहाप्रेते ठन्ते यमासनं तथा॥ नमइ
त्येव मन्त्रोयं पीठन्यासउदाहृतः॥ यद्यपि कुमारीतन्त्रे कालीप्रधानं न तथाप्यन्निदेवादत्त्वापि न दत्वेती निवदन्ति॥ वशि
ष्ठसंहितायां॥ नमस्कारयेद्विधानत् सम्प्रदहन्निविजः॥ ह्रींकारसंपुटं कृत्वा ॐकारेणासमन्वितं॥ पूजादौ प्रजपेद्
विघ्नः सम्प्रहन्त्वोजपेन्मनुं॥ अनेन तु विधानेन सरक्षामन्त्रतेजसः॥ देवीमन्त्राणि सर्वाणि नथा च साधको नमः॥ भैरव
स्स्वयं देवो मन्त्रतेजसि लोतुयाः॥ हरन्ति सर्वतेजांसि रक्षासम्प्रदं विना॥ ॥अथ मन्त्रशुद्धिः कुलार्णवे॥ ध्यात्वा
मातृकावर्णैर्मूलमन्त्राक्षराणि च॥ क्रमोत्क्रमाद्विराहत्या मन्त्रशुद्धिरियं भवेत्॥ ॥अथ द्रव्यशुद्धिः॥ कुलार्ण
वे॥ पूजाद्रव्याणि संप्रोक्ष्य मूलास्त्राद्भिर्विधानतः॥ दर्शयेद्धेनुमुद्रां च द्रव्यशुद्धिः प्रकीर्त्तिता॥ ॥अथ विशेषशुद्धि

९०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कुलद्रव्यशक्तिभुक्तीअग्रेवाच्चे ॥ ॥ ॐ प्रतद्विष्णुंस्तवतेवीर्येणानगोनभीमःकुचरोगिरिष्ठाः ॥ यस्योरुषुत्रिषुविक्रमणो
ष्वधिक्षियन्तिभुवनानिविश्वानिमंत्रेणसंशोधयेत् ॥ प्रतद्विष्णुरितिमंत्रंमांसशुद्धौनियोजयेदितिवचनात् ॥ ॐ
त्र्यम्बकंयजामहेसुगन्धिंपुष्टिवर्द्धनंउर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ इतिमंत्रेणमत्स्यंशोधयेत् त्र्य(
म्बकस्तुमंत्रेणमत्स्यशुद्धिंसमाचरेदितिवचनात् ॥ ॐ तद्विष्णोःपरमंपदंसदापश्यन्तिसूरयः ॥ दिवीवचक्षुरा
ततंतद्विप्रासोविपण्यवोजागृवांसःसमिन्धतेविष्णोर्यत्परमंपदं ॥ आभ्यांमन्त्राभ्यांमुद्रांशोधयेत् ॥ तद्विष्णोरिति
मन्त्रेणतद्विप्रासोमुनातथा ॥ मुद्रान्तुशोधयेन्मन्त्री देवताप्रीतिकारकामितिवचनात् ॥ ॐ विष्णुर्योनिंकल्पयतु
त्वष्टारूपाणिपिंशतु ॥ आसिञ्चतुप्रजापतिर्धातागर्भंदधातुते ॥ गर्भंधेहिसिनीवालिगर्भंधेहिसरस्वति ॥ गर्भं(
अश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजौ ॥ आभ्यांमंत्राभ्यांकुण्डगोलोत्थौशोधयेत् ॥ विष्णुर्योनिममुंमंत्रंगर्भंधेहिनिवे
दनया ॥ कुण्डगोलोत्थयोःशुद्धौसाधकोविनियोजयेदितिवचनात् ॥ तन्त्रे ॥ तारंकूर्च्चंस्तुभुहृल्लेखाशिवाद्यंचयविन्दुयुक्
वह्निजायातारमायाश्रीबीजंस्वरत्नप्रिये ॥ तारमास्वधवह्निजायांचवर्न्नितं ॥ ततोमृतोद्भवायेतिअमृतंवर्षिणितत्प
रं ॥ प्रियदेविपदंयुक्तंशापमोचययुग्मकं ॥ अमृतंचाप्लावयद्वन्द्वममृतंकुरुयुग्मकं ॥ वह्निजायान्तमन्त्रेण(
शुक्रशुद्धिंसमाचरेत् ॥ रुद्रयामले ॥ मांसंतुत्रिविधंप्रोक्तंजलखेचरभूचरं ॥ तथा ॥ गोनरैभाश्वमहिषवराहा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰भ ॥
॥ ८३ ॥

जम्बुगोद्भवं ॥ महामांसाष्टकं प्रोक्तं देवताप्रीतिकारकं ॥ कुलार्णवे ॥ मत्स्यश्च त्रिविधं प्रोक्तं उत्तमाधममध्यमं ॥ उत्तमं त्रि
विधं देवि प्रातःपाठीनरोहितः ॥ सर्वीणां कण्टकैर्हीनं तैलाक्तं स्वादुसंयुतं ॥ देव्याः प्रीतिकरश्चैव मध्यमं तदुदाहृतं ॥ प्रचु
ग्राणानि सर्वाणि अधमान्याहुरुत्तमाः ॥ वैदेहं मण्डलाकारं चन्द्रबिम्बनिभं शुभं ॥ चारुरूपं मनोहारि शर्कराद्यैः प्र
पूरितं ॥ पूजाकाले च देवीनां मुद्रेयं परिकीर्त्तिता ॥ तन्त्रान्तरे ॥ मुद्रा तु देवि संप्रोक्ता भर्ज्जितं धान्यकादिकमित्युक्तं ॥
भृष्टधान्यादिकं यत्र चर्वणीयं प्रचर्व्यते ॥ तस्य संज्ञा कृता मुद्रा महामोदप्रवर्द्धिनी ॥ मुद्रामाला ॥ सधवारतिसंभू
तं कुण्डमुत्तमम्भूनिदं ॥ विधवारतिसंभूतं गोलं सिद्धिप्रदं शुचि ॥ कुलार्णवे ॥ कुलद्रव्यैर्विना कुर्याज्जपपूजां तथा व्र
तं ॥ निःफलं तद्भवेद्देवि भस्मनाहुतं यथा ॥ ॥ अथानुकल्पः ॥ तत्रैव ॥ द्रव्याभावे तु वटकं जले संतोष्य तर्पयेत् ॥
गुडमिश्रेण तक्रेण तत्र वा मधुभाजनं ॥ सौवीरेणाथवा कुर्यात्तेन तत्कर्म्म नलोपयेत् ॥ वटकप्रकारस्तत्रैवोक्तः
माषमांसं च विजया मत्स्यगन्धैः सुमिश्रितां ॥ संमर्द्य वटकं कृत्वा परिगृह्या विचक्षणः इति ॥ मधुभाजनं कुर्याद्दिव्यं तु वं
गः ॥ सौवीरं कांजिकं ॥ कुमारीतन्त्रे ॥ नालिकेरोदकं कांस्ये ताम्रे वा विसृजेन्मधु ॥ गव्यश्च ताम्रपात्रस्थं कुराजुस्सघृत ॥ राम ॥
मिना ॥ समयाचारे ॥ तक्रं क्षीरं गुडं क्षौद्रं दधाज्यनिलशर्करा ॥ तैलं मज्जा रसालं च द्रवं द्रव्यविधं स्मृतं ॥ द्वितीयानुक ॥ ८३ ॥
ल्पस्तत्रैव ॥ मांसाभावे तु लशुनं माईकं नागरं तु वा ॥ आदाय पूजयेद्देवीं अन्यथा निःफलं भवेत् ॥ तथा ॥ लवणार्द्रकपिप्प

91

29

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तच्च गोधूमं मासपञ्चमं ॥ तच्च नम्बम महादेवि मांसप्रभृति निधौ स्मृतं ॥ पश्चात्कल्पो भावचूडामणौ ॥ यदि विशेषं भवेद् द्रव्यः
कुलपूजापरायणः ॥ तद्दानेन विधानेन कुर्यात् कुलसमुद्भवं ॥ अपराधपृष्ठगर्भेस्तु कुलस्थानं मनोहरं ॥ इत्यादि कुसुमो
देवस्वयमस्ति सदाशिवः ॥ तन्मध्ये लघुमात्राय पुष्पमध्ये तु चन्दनं ॥ रक्तवर्णकुसुमं दत्वा ध्यात्वात्मानं शिवात्मकं ॥ योनये
ह्यिव यान्योस्तु स्यकं संभावयन् धिया ॥ क्षणं विचिन्तयेत्तच्चैव संपूज्य परमेश्वरीं ॥ ज्ञानानन्दवकुलस्थानं ह्यवं परमदुर्लभं
लघु कस्तूरी गुरु कस्तूरी गोरोची घृष्ट्वा लघुस्तीवेश्वरे त्रिपिण्डिकोपानपुष्पमध्ये करवीरपुष्पमध्ये चन्दनं मध्ये तु चन्दनं
भैरवनन्दी ॥ स्वयंभुकुसुमाभावे रक्तचन्दनकं क्षिपेत् ॥ इदं सर्वं वीरमार्ग यदमिति निबोधं ॥ ॥ अथासादनं ॥ कुल
चूडामणौ ॥ नानाविधानि पुष्पाणि गन्धानि विविधानि च ॥ कर्पूरं जातिधूपादि वासितं यद्वा सितं ॥ ताम्बूलं देयद्र
व्यं च धूपदीपादिकं न्यसेत् ॥ सर्वालंकाररम्याभिर्भूषितः कौलिकेश्वरः ॥ मूलमन्त्रं जपन्तो ये प्राक्षिनं स्थापयेत्ततः ॥
सर्वं तु दक्षिणे स्थाप्यं वामे चार्घ्यं निवेशयेत् ॥ पश्चिमे देवतायाश्च कुलद्रव्याणि धारयेत् ॥ कालिकापुराणे ॥ मदिरां च
पवनोदधात् दद्यात् पानश्च यत्नतः ॥ तुकारोऽप्यर्थः ॥ तथा ॥ प्रक्षालनाय करयोः पश्चात् पात्रं निधापयेत् ॥ घृतादि
ज्वालितान् दीपान् स्थापयेत्पार्श्वतः शुभान् ॥ यामले ॥ पुष्पे देवाः प्रसीदन्ति पुष्पे देवाश्च संस्थिताः ॥ किम्बात्र बहुनोक्ते
न पुष्पस्योक्तिर्मनस्विका ॥ परंज्योतिः पुष्पगतं पुष्पेणैव प्रसीदति ॥ त्रिवर्गसाधनं पुष्पं तुष्टिश्रीस्वर्गमोक्षदं ॥ पुष्प

॥ ता·भ ॥
॥ ८४ ॥

स्मृते वसेद्ब्रह्मा पुष्पमध्ये तु केशवः ॥ पुष्पाग्रे च महादेवः सर्वे देवाः स्थिता दले ॥ तस्मात्पुष्पैर्यजेद्देवं नित्यं भक्तियुतो नरः ॥ पु
ष्पभेदामन्यस्सूक्ते ॥ सुगन्धिश्वेतलोहितकुसुमैरर्च्चयेत्कलौ ॥ विल्वैर्मरुवकाद्यैश्च तुलसीवर्ज्जितैः शुभैः ॥ ओकूपुष्पे
विशेषेण वज्रपुष्पेणामिश्रितं ॥ सर्वपुष्पं प्रदद्याच्च भक्तियुक्तेन चेतसा ॥ पूजनीया सदा भक्त्या नराणां श्रीप्रफलप्रदा
कुलैः वज्रपुष्पाद्यैः ॥ मुण्डमालायां ॥ पुष्पाण्यपि तथा दद्यात्कल्हकुमासितानि च ॥ श्वेतरक्तं जवापुष्पं करवीरं तथा
प्रिये ॥ नगरं मालतीजातीसेवन्तीयूथिका तथा ॥ धुस्तूराशोकवकुलश्वेतकल्हापराजिता ॥ वकपुष्पं विल्वपत्रं चम्प
कनागकेसरं ॥ मल्लिकाफिरिटिकाकाञ्ची रक्तं च न्याद्रिकीर्त्तितं ॥ अर्कपुष्पं जवापुष्पं च वरं च प्रियम्वदा ॥ अश्वम्यांश्चवि
शेषेण तुष्टा भवति पार्वती ॥ पद्मपुष्पेण रक्तेन सन्तुष्टास्सर्वदेवताः ॥ कुसुम्भवायरिवाभक्तं कालिका वरदा भवेत् ॥ श्मशा
नधुस्तूरेणैव तुष्टा धूमावती परा ॥ वन्यपुष्पैश्च विविधैस्सन्तुष्टा देवि पार्वती ॥ आमलक्यास्तु पुष्पेण तुष्टा यत्नेन पार्व
ती ॥ अश्वत्थाश्च चतुर्दश्यां नानापुष्पैस्समर्च्चयेत् ॥ श्मशाने रात्रिशेषे वा शनिभौमदिने निशि ॥ मालती विधिर्देवता
न्तरे ॥ अन्यत्र निषेधात्तथा हि हरगौरीसमादे ॥ वर्ज्जयेन्मालतीपुष्पं वर्ज्जयेत्तुलसीदलमिति ॥ त्रिशक्तिरत्ने ॥ वज्रपु
ष्पेण संमिश्रैरर्च्चयेत्सिद्धिहेतवे ॥ अभावात्वज्रपुष्पस्य स्मरणात्सिद्धिमाप्नुयात् ॥ तुलसीमालती वर्ज्ज्यपुष्पं प्रश
स्तमन्यधीः ॥ कालिकापुराणे ॥ पुष्पकोकनदं यन्नं जयावन्धूकमेव च ॥ सर्वेषां पुष्पजातीनां रक्तपद्मं विशिष्यते ॥

॥ राम ॥
॥ ८४ ॥

92

२२

क्रियासारे॥ देवीनामर्कमन्दारावादित्यं तगरं तथा॥ गणेशस्य च सूर्यस्य रक्तपुष्पमतिप्रियं॥ तथा॥ मुकुलैर्नार्च्चयेद्देवीं
नपक्वन्ननिवेदयेत्॥ फलं ज्ञानाद्विमुञ्चेद्वा नपक्वमपि सज्जेत्॥ नाक्षतैरर्च्चयेद्विष्णुं न तुलस्या विनायकं॥ न दूर्व-
यार्च्चयेद्दुर्गां बिल्वपत्रैर्विनायकं॥ उन्मत्तमर्कपुष्पञ्च विष्णोर्वर्ज्यं सदा बुधैः॥ शिवे कुन्दञ्च दन्तीञ्च यूथिमल्लककके-
तके॥ गौतमीये॥ नरक्तचन्दनं धातुजृक्षीयाकन्तपुष्पकं॥ बिल्वपत्रैस्तनप्रसूनैर्नार्च्चयेद्देवकीसुतं॥ पुष्पैश्च नार्च्च-
येद्विष्णुं पुष्पैर्वा चैत्रकैरपि॥ स्नात्वा नीने घर्ज्जुषिनेर्थ्याचिनैः कृमवर्णकैः॥ स्वयमधिकाधिनैः पुष्पैः स्वयमत्रपतितैर्नु-
चि॥ वर्ज्जयेद्दूहती पुष्पं निर्गन्धञ्चाविशोषतः॥ त्रियत्तमतकुसुमैर्नार्च्चयेत्तु कदाचन॥ कुत्र दंयाटतिञ्च वधिशीर्षं वर्ज्ज-
येत्॥ भृङ्गनं वर्ज्जयेत्पुष्पं सेफालीं वकुलं विना॥ वासोभिस्संहतैर्न्नीतं मीनमान्नीयये छिवे॥ कालिकाभिस्तथान्याजो
विनात्वमकयमके॥ जवां रक्तां त्रिसन्ध्येत्वे मालतीं केतकीं तथा॥ पुस्तांकुमुदं रक्तल्या रिञ्चकृदेत्सजेत्॥ बिल्वस्य
खदिरस्यैव तथा धात्रीफलस्य च॥ तमालस्य च पमस्यच्छिन्नभिन्नैर्नदुष्यति॥ पुष्पमालायां॥ गुञ्जाप्रवालजिनोन्मत्तं वरा-
हक्रान्तया सह॥ आम्रानकमिदं पुष्पं निषिद्धं सूर्यपूजने॥ निषिद्धं विहितं विष्णोः शिरीषं शक्रपुष्पकं॥ नरसिंह-
स्य पूजायां निषिद्धं केतकीद्वयं॥ शिरीषवन्धूकविभीतकानां मरत्निकाकेतकिपुण्ड्रकाणां॥ करञ्जसर्वैडियशीरुकाणां
कुन्दस्य पुष्पं न शिवे प्रशस्तं॥ अत्रं नीलक्षालितमानसस्तं स्वयं विशीर्णं भवि संविलीनं॥ एतानि पुष्पाणि समस्तदेवपू-

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ॰ ॥
॥ ८५ ॥

ताविधाएकुरुकर्म्माणि ॥ दुर्गाद्यदेवीपूजायां मन्दाराहूर्त्तृणासने निषिद्धानि मत्स्यसूक्ते ॥ महालक्ष्म्यास्तु तुलसींछिद्रि
कांकोवृनत्नया ॥ पुष्पाध्याये ॥ कुन्देन नार्च्चयेत् सूर्य्यं नतुलस्या विनायकं ॥ कमलेष्वकमलान्नैव न शंभुं शंखवारिणा ॥
याचिननिःफलं पुष्पं कयकीनग्वनिःफलं ॥ तुलस्यगस्त्यविल्वानां नास्ति पर्युषितात्मता ॥ वर्ज्जकस्यापि नत्यासा नृ
यावत्पर्युषितात्मता ॥ वर्ज्जयेत्पर्युषितं पुष्पं वर्ज्जयेत्पर्युषितं जलं ॥ नवर्ज्जयेज्जान्हवीतोयमवर्ज्ज्यं तुलसीदलं ॥ कालीत
न्त्रे ॥ नानोपहारवलिभिर्न्नानापुष्पैर्म्मनोहरैः ॥ अपामार्गदलैर्भृङ्गैस्तुलसीवर्ज्जितैः शुभैः ॥ पूजनीया सदा भक्त्या
नृणां श्रीप्रफलाप्तये ॥ तुलसीवर्ज्जितैरित्तिदीव्यवीरपरं ॥ यत्तु कैवल्यवीये ॥ तुलसीवर्ज्जिता पूजा न जातु फलदा भ
वेत् ॥ तत्तु परभावे ॥ न चापि विशेष ॥ भैरवीसुन्दरीकालीबगलाविघ्नविवस्वतां ॥ तुलसीवर्ज्जिता पूजा सा पूजा सफला भ
वेत् ॥ यामलेपि ॥ तुलस्या गन्धमाघ्राय कुपिता भवति सुन्दरी ॥ क्रियासारे ॥ सर्वैः पुष्पैः सदा पूजा विहिता विहितैरपि
कर्त्तव्या सर्वदेवानां भक्तियोगेन कारिणां ॥ देवी पूजा सदा शस्ता जलजैः स्थलजैरपि ॥ विहितैर्वा निषिद्धैर्वा भक्ति
युक्तेन चेतसा ॥ मालिनीतन्त्रे ॥ पूजयेत्परमेशानीं पुष्पाभावात्तु यत्नकैः ॥ पत्राणामप्यलाभे तु तुमत्स्योज्ञवा
दिभिः ॥ तद्भवानामलाभे तु तत्फलेन प्रपूजयेत् ॥ अभावे वीजलैर्वापि नरभावेन शर्षयेः ॥ स्तिनेलेषांमलाभे
तु मानसं पूजनं चरेत् ॥ रुद्रयामले ॥ स्वद्रव्यैः पूजयेद्विघ्नं जवायावकासन्तुरैः ॥ नया ॥ चन्दनं रक्तसंज्ञं तु शोणि

93

॥ राम ॥
॥ ८५ ॥

२२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तं समुद्दहेत् ॥ ओड्रपुष्पं महेशानि योनिपुष्पं निगद्यते ॥ वज्रपुष्पं त्रैविध्यं तु रक्तमालायां ॥ आयोद्दशादन्तया उक्तमंस
दैंसिद्धिदं ॥ बलात्कारेण तु या मध्यमभोगवर्द्धनं ॥ ऋतो योगवशाद्दत्तं दधमसुखदायकं ॥ स्वयंभुकुसुमं देवि त्रिवि
धं भुवि जायते ॥ अनूढायां अनुपभुक्तायाः ऊढायां उपभुक्तायाः ॥ अथ कलशस्थापनं ॥ भावचूडामणौ ॥ स्ववामभा
गे पद्मेशानं तन्मध्ये त्रिरन्ध्रकं ॥ लिखित्वा तत्र कुंभमध्ये सौवर्णं राजतन्तु वा ॥ ताम्रं मृन्मयं वापि महेशानो ह विवर्ज्जि
तं ॥ स्थापयेत् कलशाधारं कुंभं सुगन्धिवासितं ॥ आधारं पञ्च कुलार्णवे उक्तः ॥ आधारं त्रिविधं प्रोक्तः षट्पदं वा चतु
ष्पदं ॥ अथवा वर्त्तुलाकारं कुर्य्याद्देवि मनोहरं ॥ तथा ॥ आधारेण विना भ्रंशो न हि तुष्यन्ति देवताः ॥ तस्माद्विधिव
दाधारं कल्पयेत् कुलनायिके ॥ तंत्रे ॥ पञ्चाशदंगुलव्यासमुत्सेधः षोडशांगुलः ॥ कलशानां प्रमाणं तु मुखमष्टांगुलं
भवेत् ॥ तथा कलशमुपक्रम्य ॥ वेष्टितं रक्तवस्त्रेण रक्तमाल्येन भूषितं ॥ वामभागे महेशानि मण्डले चतुरस्रके ॥ त
त्र संस्थापयेद्देवी बुद्ध्याव रानने ॥ मण्डले कलशो ज्येष्ठे वह्न्यर्क शशिमण्डलं ॥ पूजयेदिति शेषः ॥ चतुरस्रकमिति
यथा कमण्डलोपलक्षकं ॥ तन्त्रे ॥ योनिद्वयं समालिख्य तन्मध्ये त्रिरन्ध्रकं ॥ हुत्तेन वेष्टयित्वा तु चतुरस्रेण वेष्टयेत्
अर्घोदकेन संप्रोक्ष्य तत्र संस्थाप्य पात्रिकां ॥ कलाभिर्दशभिर्वापि पूजयेत्त वह्निमण्डलं ॥ क्षालितं हैमजं मद्येन रक्तमाल्य
विभूषितं ॥ स्थापयेत् कलशं तत्र सौवर्णं दिव्यभेदतः ॥ कलशाद्दशसंयुक्तं भानुबिम्बं यजेदिह ॥ शुद्धेन हेतुना तन्त्रीमन्त

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मन्त्रेण पूरयेत् ॥ कलाषोडशसंख्या प्रमितं तु विम्बयन्त्रे दिह ॥ रक्षयेदस्त्रमन्त्रेण तनुत्रेणावगुण्ठयेत् ॥ वीक्षयेन्मूलमन्त्रे
णानेनैवाभ्युक्ष्य साधक ॥ गन्धादिना समभ्यर्च्य भावयेद्देवतात्मकं ॥ तारभागैस्त्रिभिर्म्मन्त्री विंवह्नित्रयमर्च्चयेत् ॥ तारभा
गैरिति अकारउकारमकारैरित्यर्थः ॥ तदयं क्रमः ॥ मं दशकलात्मने वह्निमण्डलाय नमः इत्याधारे ॥ अं द्वादशकलात्मने
सूर्यमण्डलाय नमः इति कलशे ॥ उं षोडशकलात्मने चन्द्रमण्डलाय नमः ॥ इति द्रव्यं पूजयेत् ॥ अग्नादौ तथादर्शनात् ॥
अथ द्रव्यं शोधयेत् ॥ कुलामृतदीपिकायां ॥ हंसः पराम्पथमं तद्ध्यात्वा वारुणीं कलां ॥ तारेण कुलमन्त्रेण शोधयेद
स्त्रवारिणा ॥ नाराचेनाक्षतान् दत्वा तु मूलान्तेनाभिरक्षयेत् ॥ मोचयित्वाभ्रकणायान् पवमानेन पावयेत् ॥ शोषये
द्वायुमन्त्रेण वह्निना सन्दहेदनु ॥ ऊर्ध्वं संप्लावयेन्मन्त्री भास्करं चार्कमण्डलं ॥ सौरमन्त्रेण देवेशि वारुणीम्मन्त्रसास्म
रन् ॥ अर्क्कादमामयीं ध्यात्वा तां यन्त्रीक्षितयेदनु ॥ सोमवीजं पठन् शान्तं सेन्दुखंडं सुधामयं ॥ जपन्संपूरयेन्मान्त्रं कृत्स्न
चाधेनुमुद्रया ॥ अमृतं पूजयेन्मन्त्री सप्तधा कूर्म्ममुद्रया ॥ अमृतत्वं ततो नीत्वा कर्पूराग्रेन वासयेत् ॥ किञ्चित्तुध्या
प्यान्यपात्रे तु निःक्षिप्य ज्वलनं क्षिपेत् ॥ विधानमेवं देवेशि दर्शयेद्योनिमुद्रिकां ॥ सर्वभूतमयीन्देवीन्तत्र सन्निधापये
दनु ॥ तामात्मनैकतां नीत्वा नु योजयेत्तां महात्मना ॥ सर्वभूतमयं पश्चादात्मानं परिचिन्तयेत् ॥ तद्रूपां देवतारूपां सो
रमन्त्रो हंस इति ॥ अमां मयीं ॥ अमृतमयीं ॥ सोमवीजं स इति ॥ एतत्हकारान्तेनेति विधानमेवेन सूक्ष्मदेहं शोधयामि स्वा

94

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रं ॥ अर्द्धचन्द्रयोगो हकारश्च ॥ एवं मोहमितिसिद्धं अमृताकर्म्मशुक्राचवक्ष्यते ॥ ज्वलं क्षिपेत् अन्यपात्रस्यामृते ॥ विश्रान
त्वे नेति विश्रान्त्वे न सूक्ष्मदेहश्रो धयामि स्वाहेति मंत्रेण सर्वभूतमयीमिति पूर्ववत् ॥ कुण्डलिनी शुन्याप्यग्निवेन सह सं
योज्यात्मानं सर्वभूतमयं ध्यायेदित्यर्थः ॥ शुक्रशापविमोचनमंत्रा उक्ताः ॥ कुमारीतन्त्रे ॥ अन्यच्च श्रृणु देवेशि यथा कुला
दिकर्म्मणि ॥ हानिर्न्न जायते देवि नान्यैर्मंत्रान्नम्रसुप्रिये ॥ एवमेव परं ब्रह्म स्थूलसूक्ष्ममयं ध्रुवं ॥ कचोद्भवां ब्रह्महत्यां
तेन तेन नाशयाम्यहं ॥ सूर्यमण्डलसंभूते वरुणालयसंभवे ॥ अमावीजमये देवि शुक्रशापाद्विमुच्यतां ॥ वेदानां प्रणवो
वीजं ब्रह्मानन्दमयं यदि ॥ तेनैव तेन देवि ब्रह्महत्या व्यपोहतु ॥ एवमन्त्रत्रयेणैव अभिमन्त्र्य कलशं शुभं ॥ प्रदद्याच्चानुकार्ये वै
नैवेद्यग्रदरेहरेत् ॥ शापमोचनप्रकारन्नं नारणिवे ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य चन्द्रवीजन्तराननने ॥ षष्ठीर्घस्वरसंयुक्तं वि
न्दुनादकलान्वितं ॥ शुक्रशापप्रमोचिनायै सुरादेव्यै नमस्तनः ॥ जपेद्द्वादशधा मन्त्रं शुक्रशापविमुक्तये ॥ हसौन्तु ॥ वेद
दिवरुणाच्छ्यषष्ठी दीर्घस्वरभेदितं ॥ शुक्रशापविमोचिनायै सुधादेव्यै नमोस्तुते ॥ द्वादशधा जपेन्मन्त्रं शुक्रशापविमुक्तय इ
क्तं ॥ तदनयोः शुक्रशापविमोचनप्रकारयोर्विकल्पः तुल्यार्थयोः समर्थयोः समुच्चयासंभवात् ॥ ततः ॐ वां वीं वूं वैं वौं वः ब्र
ह्मशापविमोचितायै सुरादेव्यै नमः इत्यनेन दशवारजप्तेन ब्रह्मशापविमोचनं ॥ ह्रीं श्रीं क्रां क्रीं क्रूं क्रैं क्रौं क्रः सुरा कृष्णशा
पं मोचय ॥ अमृतं स्रावय स्रावय स्वाहा इत्यनेन द्वादशवारजप्तेन कृष्णशापमोचनं कुर्यात् ॥ तदुक्तं ॥ वेदादि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वारुणं बीजं षड्दीर्घस्वरभेदितं ॥ ब्रह्मशापविमोचितायै सुधादेव्यै नमो सुचः ॥ दशकृत्वो जपेन्मंत्रं ब्रह्मशापविमुक्तये ॥
मायाग्नियारं कुशाग्रषड्दीर्घस्वरभेदितं ॥ शुक्रस्वरूपान्ने पापं मोचयनन्तरं ॥ अमृतं स्नावयद्वंद्वं वह्निजायान
तःपरं ॥ अनेन मनुना मन्त्री कृत्स्नपापं विमोचयेत् ॥ पवमानः परानन्दः पवमानः परो रसः ॥ पवमानं परंज्ञानं
तेन तेपावयाम्यहं ॥ मिनिपवमानमन्त्रञ्चलिखित्वाष्टदलमध्ये भैरवभैरव्योर्ध्यानं ॥ तदुक्तं नारार्णवे ॥ सूर्य
कोटीप्रतिकाशं चन्द्रकोटिसुशीतलं ॥ अष्टादशभुजं देवं पञ्चवक्त्रं त्रिलोचनं ॥ अमृतार्णवमध्यस्थं ब्रह्मपद्मो
परिस्थितं ॥ वृषारूढं नीलकण्ठं सर्वाभरणभूषितं ॥ कपालखट्वाङ्गधरं घण्टाडमरुवादितं ॥ पाशांकुशा
न्वरं देवं गदामुशलधारिणं ॥ खड्गखेटकपट्टीशमुद्गरं शूलदण्डकं ॥ विचित्रखेटकं मुण्डं वरदाभययाम
लिनं ॥ लोहितं देवदेवेशं भावयेत्साधकोत्तमः ॥ एवं ध्यात्वा सुमंत्रेण पुष्पाञ्जलित्रयेण पूजयेत् ॥ ततआ
नन्दभैरवीं ध्यायेत् ॥ तत्रैव ॥ तस्योत्संगे सुरां देवीं चन्द्रकोट्ययुतप्रभां ॥ हिमकुन्देन्दुधवलां पञ्चवक्त्रां त्रिलो
चनं ॥ अष्टादशभुजैर्युक्तां सर्वानन्दकरोद्यतां ॥ प्रहसन्तीं विशालाक्षीं देवदेवस्य संमुखीं ॥ अथवा देव
देवेशमर्द्धनारीश्वरं यजेत् ॥ एवं ध्यात्वा सुमंत्रेण पूजयेत् ॥ मंत्रोचोक्तोनं ते ॥ शिवचन्द्रौ मान्तकान्तं न
थामलववकूय ॥ वायुश्च वामकर्णेन भूषितो बिन्दुनादनः ॥ बीजमेतत्समुच्चार्य तथा चानन्दभैरव ॥ डेतं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

खामन्त्रयुतं पूर्ववीजं तु संलिखेत् ॥ चन्द्रं हित्वादिमं कुर्यात् करौं वा माक्षि योजयेत् ॥ सुरा देवेन तो वो षडिप॰
मानन्दभैरवी ॥ अनेन मनुयुग्मेन ध्यानपूर्वं यजेच्च तौ ॥ शिवो हकारः चन्द्रः सकारः मान्तकान्तः क्षकारः वह्नी रेफः ॥
वायुर्यकारः वामकर्णा ऊकारः स्मृतो सृक्तौ कार्यौ डेमं चतुर्थ्यन्तं शिखामंत्रो वषड् इति ॥ भैरवी मन्त्रमाह पूर्ववीज
मित्यादि प्रथमवर्णा योर्व्यत्ययः कार्यः ॥ चवमाक्ष रेडकारं स्मृक्का वा माक्षि ईकारो योज्यः सोयमानन्दभैरवी॰
मंत्रो भवतीत्यर्थः ॥ मायया वा दिसंयुक्तं वह्निमायेन्दुसंयुतं ॥ परमस्वामिनि प्रान्ते परमाकाशान्भृन्यच ॥ वा
हिनि चन्द्रपदान्ते सूर्याग्निभक्षिणीति च ॥ पात्रं विश्वविशश्वाण दशधा प्रजपेन्मनुं ॥ वाम्याया कमला प्रान्ते आन
न्देश्वरि विग्रहे ॥ सुधादेवे धीमहीति तन्नो देवी नारीश्वरीति ॥ प्रचोदयादिति जपेत् जपत्रीदशधा सुधीः ॥ स्वतन्त्रे ॥
ततश्च मा वयेद्द्रव्यम् अमृतं रक्तभं प्रिये ॥ अकथादि त्रियत्नात् हलक्षत्रय मण्डितं ॥ पूर्वोक्त योनि मुद्रायां शिव शक्तौ
सुसंगमं ॥ अमृतं चिन्तयेद्द्रव्यम् तथा अमृतं जयेत् ॥ हदनुकारणानन्दे विग्रहसंघनि येविनं ॥ अत एव नमनामसुरेनि
भुवनत्रये ॥ अस्यगन्धः केशवसुनेनागन्धेन कौलिकः ॥ पूजयेत्परमानन्दे वींचण्डिकां कालिकांशिवां ॥ अकथेत्यादि त्रि॰
कोणे षोडशस्वरान् वामपंक्तौ ककारादि षोडश वर्णान् मध्यपंक्तौ थकारादि षोडश वर्णान् दक्षिण पंक्तौ हलक्षान् मध्ये लि
खित्वा पूर्वोक्त विधिना कुण्डलिनीमुत्थाप्य शिवे संयोज्य तन्न्लिताम् तन्धारां वहन्ता साधुटेन द्रव्यम ध्येयतिनां धान्वाद्रव्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना॰भ ॥
॥ ९८ ॥

वममृतं ध्यायेदित्यर्थः ॥ अमृतामन्त्रः कुलार्णवे उक्तः ॥ वाग्भवं पालिनी भूमिः पुष्टिर्विन्दुसमन्विता ॥ स्थितिश्च यावकानुग्र
सर्द्धेन्दुसमलंकृता ॥ स्थिरार्घीशो नुसंयुक्तं श्वेतो विन्दुयुगान्वितः ॥ अथामृते पदं ब्रूयात्तत्पश्चादमृतोद्भवे ॥ अथामृतेश्व
रि पश्चात्पश्चादमृतवर्षिणि ॥ अमृतं स्रावय युगं द्विठान्तोऽयमुद्धितकृत् ॥ अमृतार्थो मनुः प्रोक्तः पञ्चत्रिंशाक्षिरक्षरैः
वाग्भवं ऐंकारः पालिनी वकारः ॥ भूमिर्ध्वकारः पुष्टिरूकारः विन्दुरनुस्वारः एवं ब्लूं इति बीजं सिद्धं स्थितिः सकारः पाव
को रेफः अनुग्रह ओकारः अर्द्धेन्दुः अर्द्धचन्द्रानुस्वारः एवं स्रौं मिति सिद्धं स्थिरा जकारः अर्घीशा ऊकारः इन्दुरनुस्वारः ए
वं जूं मिति सिद्धं श्वेतः सकारः विंदुयुगं विसर्गः एवं सः इति सिद्धं द्विठः स्वाहा अस्य गणममन्त्रम् अस्य वाग्बधाज्यः लिखित
वचनात् ॥ कुलामृते ॥ कुर्यादितिमन्त्रं तथा नान्यपूर्वं समं जपेदुक्तः नत्वत्र यथासुसंप्रदायमावरणीयं ॥ तंत्रे ॥ नीलं हृ
यं समधिरुह्य पुरःप्रयान्ती नीलांशुकाभरणमालविलेपनाढ्या ॥ निद्रापटेन भुवनानि तिरोदधाना खड्गायुधा भग
वती परिपातु भक्तान् ॥ एवं ध्यात्वा जपेद्विद्या इदयश्च साधकोत्तमः ॥ मायालक्ष्मीं हृदयस्थाने नमो भगवतीति च ॥ महेश्व
रि स्वरूपान्ते सर्वपशुजनेति च ॥ मनश्चक्षुस्तिरस्करणं कुरु द्वन्द्वं च द्वयं ॥ तथान्यतिरस्करिणी लज्जां कामेश्वरीं ततः
वाराहीं स्तौति तिरस्करणं सकलजनेति वै ततः ॥ वाग्वादिनीति सकलपशुजनजनेति च ॥ मनश्चक्षुश्रोत्रजिह्वाघ्राणेति तिर
स्करणं कुरु द्वयं द्वयं ठद्वयं श्च सविसर्गं शिरो मनुः ॥ तस्योपरि स्वमन्तश्च वरुणं सन्नधाज्येन ॥ इमनेन विधानेन ऽ

॥ राम ॥
॥ ९८ ॥

96

२६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वक्त्रशुद्धिं समाचरेत् ॥ भावचूडामणौ प्रकाशान्तरे यथा शोधनक्रमं तथाहि ॥ यथेष्टं हेतु द्रव्येण पूरयेदिष्टपात्रकं ॥ तत्र यन्त्रं विलि-
ख्यादौ यथा तत्कुलसम्भवं ॥ ध्यात्वेष्टदेवतां तत्र जपेद्दशोत्तरं शतं ॥ धेनुयोनी विचिन्त्याथ स्तनन्तद्वि विन्यसेत् ॥ द-
क्षामन्तन्तु पानं स्वैनत्यन्ति योगिनीगणाः ॥ नत्यन्ति भैरवास्सर्वे नत्यन्ति भैरवीगणाः ॥ यथा तत्कुलसम्भूतं यदेवता-
या यादृशं यन्त्रमित्यर्थः ॥ धेनुयोनीमुद्रे च ॥ अन्योन्याभिमुखाश्लिष्टा कनिष्ठानामिका पुनः ॥ तथा च तर्ज्जनी मध्या धेनु-
मुद्रा ऽमृतप्रदा ॥ मध्यमे कुटिले कार्ये तर्ज्जन्युपरि संस्थिते ॥ अनामिके मध्यगते तथैव हि कनिष्ठिके ॥ सर्वा एकत्र सं-
योज्या अंगुष्ठपरिपीडिताः ॥ योनिमुद्रा समाख्याता त्रैलोक्यात्यन्तिमातृका ॥ इति तंत्रोक्ते ॥ समयाचारे ॥ सामान्यार्घ्यं ततः
कृत्वा यथा साधकोत्तमः ॥ तर्ज्जनीमध्यदेशं तु कृत्वा यावाणिस्थापयेत्ततः ॥ सामान्यार्घ्यं पूजोपकरणासादनात्
प्रागेव स्थापयेन्निति तद्विधिश्चन्त्वेव लिखितः ॥ ॥ तत्रैव ॥ साध्यसाधकयोर्म्मध्ये षट्त्रिंशदंगुलं भवेत् ॥ द्वादशां-
गुलमूर्द्ध्वं च अधोभागेन चांगुल ॥ द्वादशांगुलमध्यस्थं तत्र संस्थापयेद्बुधः ॥ ॥ तथांगुलं द्वादशांगुलं ॥ तथा ॥
स्वार्घ्यं च द्वादशान्यन्ता देवार्घ्यन्द्वादशान्तजेत् ॥ द्वादशांगुलमध्यस्थं तत्र चार्घ्यं निधापयेत् ॥ ॥ कुमारीकल्पे ॥
ततोर्घ्यं स्थापयेत्तन्त्री स्ववामे तु सुन्दरि ॥ त्रिशक्तिरत्ने ॥ कलशात् दक्षिणे भागे त्रिकोणं वृत्तसंयुतं ॥ षट्कोणं च-
तुरस्रं च कृत्वा तन्मध्यभागतः ॥ विलसच्चन्द्रसकलं गन्धर्वश्च समालिखेत् ॥ ओजापूकादिकं पीठं तच्चतुर्दिक्षु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥
॥८९॥

जयेत् ॥ अंगमन्त्रैश्चषट्कोणेशक्तोमूलत्रिभेदनः ॥ आधारशक्तिंसंपूज्यपूर्ववत्पत्रिकामपि ॥ मत्स्यशंखंनारिकेरंसौव
र्णंराजतंतथा ॥ ताम्रंभृङ्गोद्भवंवापिपात्रंतत्रनिधापयेत् ॥ विलसदिन्न ॥ गन्धर्वमीकारं ॥ भोजपूकादि ॥ भोश्रा
नजालन्धरपूर्णागिरिकामरूपाणिनेत्राश्चपूजनं ॥ स्वाग्रादिशादक्षिणेनचतुरस्ररेखात्रुसंप्रदायात् ॥ अंगपूज
नेनन्मन्त्रैषुसर्वान्तेषुनमस्कारएवयोज्यः ॥ तत्रुजात्यन्तरंअंगंमन्त्रैर्नमोन्तकैरित्यादेवावरणपूजायान्तथादर्श
नात् ॥ शक्तोत्रिकोणेमूलत्रिभेदनः मूलखण्डत्रयेणआधारशक्तिपूजनं ॥ ईकारे ॥ पत्रिकाआधारः तत्पूजन
श्चदशकलात्मकवह्निपूजनमेव ॥ पात्रभेदः कुलार्णवेप्युक्तः ॥ स्वर्णरूप्यशिलाकूर्मकपालाऽलाबुमृन्मयं ॥ ना
लिकेरंशंखमुक्तानाम्रभृङ्गसमुद्भवं ॥ पुरुषहक्षसमुद्भूतंपात्रंसलोलिनंभ्रमं ॥ सांलोलिनंवर्जुलीकृतं ॥ एवावा
तत्रे ॥ विश्वामित्रकपालन्तुसर्वपात्रोत्तमोत्तमं ॥ तथा ॥ ब्रह्महत्यादिपापानिविश्वासंघातनंतथा ॥ दृष्ट्वायात्रंना
लिकेरंसर्वमेवप्रणश्यति ॥ कन्याकोटिप्रदानानितथाहेमशतानिच ॥ योददातिमहेशानिराजसूयसेदिवाकरे
तत्फलंकोटिगुणितंनालिकेरार्घपात्रतः ॥ अलाभेतस्यपात्रस्यअन्यपात्रेणपूजयेत् ॥ तथा ॥ नवपात्रंमहाभागे
जेयंचोत्तमउत्तमं ॥ नालिकेलाभिधन्देविज्ञेयंचोत्तममध्यमं ॥ रत्नपात्रंचसुश्रोणिज्ञेयंचोत्तमकल्पकं ॥ शि
शक्तिरत्ने ॥ पात्रेमिमपतुहन्नौ ॥ समर्च्यपूर्ववन्मन्त्रीशंखंजलेनपूरयेत् ॥ जपन्विलोमतावर्णान्मूलमन्त्रसमु(

97

॥राम॥
॥८९॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ज्वलान् ॥ संपूज्य पूर्ववत्तत्र हृन्नन्त्रं षट्कोणमालिखेत् ॥ अकथादित्रिरेखान्तं त्रिकोणं हृत्तमध्यतः ॥ मूलखण्डत्रयेणाथ त्रिको
णं परिपूजयेत् ॥ षट्कोणेषु षडंगानि तन्नत्रीर्थमपस्मरेत् ॥ आनन्दभैरवं ध्यात्वा समभ्यर्च्य विधानतः ॥ पूजयेत्सप्तर
त्नानि कुलद्रव्याणि निःक्षिपेत् ॥ रचयेत्पूर्ववत्त्रौघमयमर्घविधिः स्मृतः ॥ आनन्दभैरवमित्युपलक्षणं आनन्दभैर
व्यपि पूज्या ॥ युगनद्धवाहित्वात् ॥ पल्लवन्ते प्रजनश्चार्घस्य द्रव्ये ह्लूं गगनरत्नाय नमः ॥ स्लूं स्वर्गरत्नाय नमः ॥ ह्लूं पाता
लरत्नाय नमः ॥ म्लूं मर्त्यरत्नाय नमः ॥ न्लूं नागरत्नाय नमः ॥ इति स्वाग्न्यादिचतुर्दिक्षु मध्ये च कुर्यात् ॥ कुलद्रव्याणि कु
भोद्भवादीनि ॥ कुमारीकले ॥ अर्घद्रव्यं चार्घपात्रे निःक्षिप्य यत्नतः सुधीः ॥ कुण्डगोलोद्भवद्रव्यं स्वयम्भुकुसुमं तथा
नाधर्म्मो विद्यते स्वक्रमशमन्त्रस्य साधने ॥ सारसंग्रहे ॥ त्रिकोणं वृत्तसंवीतं चतुरस्रेण वेष्टितं ॥ गन्धलिप्ते स्ववामा
ग्रे विदध्यान्मत्स्यमुद्रया संपूज्य गन्धैर्द्दत्वार्घं देवायान्नेन मोत्त्वना ॥ अंगानि चतुरस्रस्य कोणेषु पुरतस्तथा ॥ दिक्षु चास्त्रं
समभ्यर्च्य द्वारं खाधारं प्रविन्यसेत् ॥ मूलेन क्षालितं द्वारं खाधारं संस्थापयामि च ॥ कालसंविदुकन्तत्र वक्रुजंगेद्वासमुद्गरे
त् ॥ वह्यन्नेमण्डलायेति तथा धर्म्मप्रदेति च ॥ दशकलात्मने चोक्त्वा नमो गन्धादिभिर्यजेत् ॥ त्रिकोणमित्यादिच्चक्रनि
र्माणप्रकारं तं नत्वैव चतुरस्रकोणादिषु षडार्च्चनं ॥ तदन्तं पक्षद्वये यथा स्वगुरूपदेशमाचरणं ॥ मत्स्यमुद्राञ्च तन्
त्रेऽङ्का ॥ दक्षिणपाणिपृष्ठे द्दशेवामपाणिना लक्षियेत् ॥ अंगुष्ठौ चालयेन्मत्स्यमुद्रेयं मत्स्यरूपिणी ॥ कालमकादंवि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता·भ ॥ त्वरनुस्वारः भुजंगेशोरफः नदन्तविन्दुयुतं ॥ अत्रप्रत्येकं वह्निकला अपि पूज्याः अन्यत्र तथादर्शनात् ॥ तथा ॥ शस्त्रेण
॥ ९० ॥ क्षालितं शंखं तत्र संस्थाप्य पूजयेत् ॥ अर्घमानन्तु प्रादेशं चतुरंगुलिमुछ्रितं ॥ अर्घपात्रमिति निश्शोक्तं स्थापयामीति म
न्त्रतः ॥ अमर्घकं मण्डलायेति वदेच्चादशाद्यमथ ॥ कलात्मने यदुक्तोक्ता अर्घपात्राय हृन्मनुः ॥ अनेन शंखममर्च्य
कलाः सूर्यस्य पूजयेत् ॥ तत्राकारे ॥ क्रोधवीजास्त्रवीजाभ्यामाधारे क्षालितं शुभं ॥ मण्डशंखं तथा मंत्री स्थापयेत्त्री
पयेत्त्रीयं ठद्वयं नतः ॥ शिवां दीर्घत्रयोपेतां कालीब्रह्मस्वरान्विता दीर्घः शचीपतिर्वीजं हृदयं मन्मथान्तिमं ॥ दीर्घत्रयस
सोपेतं नारिणीयुर्ववद्युतः ॥ शिवं दीर्घत्रयोपेतं लीलाशब्दान्तु पूर्ववत् ॥ मायां शशान्तिमं शम्भुं वामकर्णेन्दुसंयुतं ॥
सर्वकामः कालरात्रि दीर्घ लायपदान्ततः ॥ सर्वाधारायसर्वायसर्वेभ्यो वाय शब्दतः ॥ सर्वभूतिमयायाथ सर्वास्वरूप
यात्तनः ॥ रुधिरारुणकान्तियुतं धूम्राय सुरभाजनः ॥ आय देवी कपालाय हृदयान्तो मनुर्मतः ॥ एभिर्मन्त्रैर्मनुभिर्म
हाशंखं प्रपूजयेत् ॥ क्रोधवीजास्त्रवीजाभ्यां हुं फडिति वीजाभ्यां स्त्रीमिति निस्वरूपं ॥ शिवां क्रींकारं दीर्घत्रयं ॥ आ ई ऊ रूपं
कालीति स्वरूपं ॥ ब्रह्मा ककारः रमा पकारः आन्विता आकारयुक्ता दीर्घः आकारयुक्तः शचीपतिर्लकारः वायुर्यकारः हृदयं ॥ राम ॥
नमः नेन क्रां क्रीं क्रूं कालीकपालाय नमः इति नेन स्त्रां स्त्रीं स्त्रूं नारिणीं कपालाय नमः ॥ इति द्वितीयो मंत्रः ॥ शिवं हकारं दीर्घत्र ॥ ९० ॥
योपेतं आ ई ऊ युतं लीलाशब्दान् लीलेत्यक्षरद्वयानन्तरं पूर्ववत् कपालाय नमः इति नेन हां हीं हूं लीलाकपालाय नमः इतितृती

98

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

योमन्त्रः ॥ मायाह्रींकारं पराग्निमंसह्यातिवीजंशंभुं हकारं ॥ वामकर्णेनुसंयुतं ॥ उकारानुस्वारयुतं ॥ सर्वेतिस्वरूपंकामः ककारः
कालरात्रिः पकारः दीर्घआकारयुक्ताःलायेनिस्वरूपंकान्निराकारः ॥ क्षुन्नयकारः नेन ह्रीं सः हूं सर्वकपालायः ॥ सर्वाधारायस
वीयः ॥ सर्वोद्भवायः ॥ सर्वभुद्भिमयायसर्वासुररुधिररूणायभ्रमायसुरभाजनायदेवीकपालायनम इतिचतुर्थोमन्त्रः
तत्रसंपूजयेन्मंत्रीमण्डलंनिर्मरोचियः ॥ मूलेनपूरलेन्मन्त्रीसुधाख्याविधानवित् ॥ गन्धपुष्पाक्षतानूक्षिप्राचिसरडान्द
रीयेत्पुनः ॥ पीयूषरोचिषोमंत्रीमण्डलंतत्रपूजयेत् ॥ तारंशक्तिरमेशक्तिमनुस्वारविभूषितं ॥ मूलंततीयंभैरव्याःक्रोध
वीजसमुज्वलं ॥ अनेनमनुनामन्त्रीभावयेदष्टयोजनं ॥ शक्तिरेकारःशन्त्नासुधांविनिःक्षिप्यशंखयोनीप्रदर्शयेत् ॥ हन्ना
ष्टदलषट्कोणमूलगर्भेमनोहरे ॥ वक्ष्यमाणप्रकारेणसंविधिंचकुलेश्वरीं ॥ उपचारैप्रपूज्यैनांमतमंचैरामन्त्रवित्
अंगुष्ठानामिकायोगान्नर्ययेन्नेनमारिरणीं ॥ तर्जन्यंगुष्ठयोगेनमध्यमांगुष्टयोगतः ॥ अनामांगुष्ठयोगेनकनिष्ठांगुष्ठयो
गतः ॥ तर्पयेद्देवतान्तांमूलमन्त्रेणदेवता ॥ तथान्यचापि ॥ ततःसुधामयैस्तोयैर्मूलान्तांमातृकांपठन् ॥ विलो
मांपूरयेत्तस्मिन्पूजकोमनुनाऽमुना ॥ अर्घ्यपात्रंपूरयामीत्युक्त्वासंपूरयेत्ततः ॥ कर्णाचन्द्रौविन्दुयुतौकामप्रदंप्र
यत्नतः ॥ षोडशान्नेकलाशब्दमान्तनेनमइत्यथ ॥ गन्धपुष्पैस्समभ्यर्च्यकलाषोडशकंव्रजेत् ॥ कर्णउकारः चन्द्रोऽर्द्ध
चन्द्रः विन्दुरनुस्वारःनेनउं ॥ कलास्तुक्ताःकुलार्णवे ॥ धूम्रार्चिरुष्माज्वलिनीज्वालिनीविस्फुलिंगिनी ॥ स्वश्रीःसरूपा

॥ ना०भ ॥
॥ ९१ ॥

कपिला हव्यकव्यवहे अपि ॥ आग्नेय्याद्यादिवर्णान् तथा दश धर्म्मप्रदाः कलाः ॥ तपिनी तापिनी धूम्रा मरीचिर्ज्वालिनी रुचिः
सुषुम्ना भोगदा विश्वा बोधिनी धारिणी क्षमा ॥ कभाद्याः वसुदाः सौराठडान्ता द्वादशेरिताः ॥ अमृता मानदा पूषा तुष्टिः ॥
पुष्टी रतिर्धृतिः ॥ शशिनी चन्द्रिका कान्तिर्ज्योत्स्ना श्रीः प्रीतिरंगदा ॥ पूर्णा पूर्णामृता चेति कथिताः कुलनायिके ॥ सोमाः
कामप्रदपित्यः षोडशस्वरजाः कलाः ॥ विन्दुयुतान् यादिदशवर्णान् पूर्वं दत्वा अग्निकलाः ककारादिठकारान्तान् भ-
कारादिडकारान्तान् प्रतिलोमवर्णांश्च विन्दुयुतान् ॥ आदौ दत्वा सूर्यकलाः अकारादिषोडशस्वरान् ॥ विन्दुयुतान् ॥
आदौ दत्वा चन्द्रकलाः पूज्या इत्यर्थः ॥ तथा ॥ शंखं तीर्थसमावाह्य तीर्थमंत्रेण तत्र च ॥ संयोज्य नेत्रमंत्रेण पुष्पं यस्य
शिखायुता ॥ प्रदर्श्य शालिनीं मुद्रां मुद्रया धेनुसंज्ञया ॥ अमृतीकृत्य विधिवत् सुधाबीजेन साधकः ॥ ध्यात्वेष्टदेवता
मंत्रं सकलीकृत्य साधकः ॥ अंगन्यासस्य वाक्येण कलयेच्च दिशो दश ॥ नेत्रमंत्रेण संवीक्ष्य मुद्रया शंखसंज्ञया ॥ गंधपु
ष्पादिभिस्तत्र पूजयेदिष्टदेवता ॥ षडंगानि च संपूज्य मन्त्रयेन्मूलमन्त्रतः ॥ आभिचारादिषु कार्येषु विलोमेन जप-
पीदिनीति ॥ कर्म्माय देशिन्यां मूलमन्त्रं जपेद्विशेषतः ॥ अथ कुत्वस्तनभ्यार्घं हृदयेन्मत्स्यमुद्रया ॥ तत्कं रक्तस्रज
लं किंचित् कुंभतोयेन निःक्षिपेत् ॥ शंखदकुम्भमुद्रया तीर्थमंत्रेण गंगे च यमुनादिमंत्रेण संयोज्य तीर्थानि ॥ गालिती
मध्यमन्त्रं तन्त्रप्रकाशे उक्तं ॥ कनिष्ठांगुष्ठकौ युक्तौ करयोरितरेतरं ॥ तर्जनीमध्यमानामाः संहता भुग्नवर्जिताः ॥ मुद्रैषा गा

99

॥ राम ॥
॥ ९१ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लिनीशेक्ता शंखस्यो यदि चारिता ॥ सुधाबीजं च मिनिसकलीकृत्य अंगन्यासेन तत्तु यः कलये त्नालत्रयं दत्वा छोटिकाभि
र्दिग्बन्धयेदित्यर्थः ॥ शंखमुद्रान्तं तद्रुक्ता ॥ वामहस्तन्तरे ऽङ्गुष्ठानि वेद्यस्य रत्नाग्रतो ॥ दक्षिणास्य करसैव वामांगुष्ठेन सं
स्पृशेत् ॥ शंखमुद्रेयमाख्याता मन्त्रविद्भिरनुत्तमा ॥ त्रिशक्तिरत्ने ॥ कलशोक्तविधानेन स्थापयेत्साम्भात्रसन्ततिं ॥ स्था
पनक्रमश्चोक्तस्तत्रैश्रीपात्रघटयोर्मध्ये सर्वपात्राणि स्थापयेत् ॥ गुरुपात्रं घटस्याग्रे तत्र दन्ने तद्दन्ने भोगपात्रकं ॥ तद्दन्ने श
क्तिपात्रं च योगिनीनां तद्दक्षिणे ॥ तद्दन्ने वीरपात्रं च बलिपात्रं तु दक्षिणे ॥ पाद्यश्चाचमनीयं च पात्राणि स्थापयेत् क्रम
त् ॥ एकैकपात्रं मन्त्रेणाग्रस्तु कृत्वाभिमन्त्रयेत् ॥ अत्र शब्दः सन्निधिवाचकः ॥ पाद्यश्चाचमनीयं चेत्युपलक्षणं ॥ अर्घमधुप
र्कं पुनराचमनीयस्नानीयपात्राणि नैवस्थापनीयानि ॥ तावद्द्राक्षौ त्रिशक्तिरत्ने ॥ अथवा कलशं शंखं शक्तिपात्रं त्र
यं भवेत् ॥ अत्रापि कल्पे पाद्यादिपात्राणि स्थापनीयानि पूजोपयुक्तत्वात् ॥ तत्वरत्नेश्वरे ॥ पात्रत्रयमथा वा कुर्यात्स्था
नं तन्नाचरेत् ॥ एकपात्रं तन्न कर्त्तव्यं यदि साक्षान्महेश्वरः ॥ मन्त्राः परागुरवा यान्ति आपदश्च पदे पदे ॥ दस्तोकेत्र दारिद्र्यं तत्ते
च पशुतां व्रजेत् ॥ जलेनैव च पाद्यादिपात्राणि पूरयेदिति सांप्रदायिकः ॥ अयं क्रमो वीरकल्पे ॥ पशुकल्पे तु ॥ स्वदक्षे शे
क्षणी पात्रमाधाराद्भिः प्रपूरयेत् ॥ किंचिदर्घांबु संगृह्य प्रोक्षणं भस्मियोजयेत् ॥ ततः साधारकं पात्रं पुरतः स्थापयेद्बु
धः ॥ तस्यार्घ्यं पाद्यदानं च तस्यार्घ्यं अर्घप्रदानकं ॥ आचमनीयं तु तस्यार्घ्येन दाने मधुपर्ककं ॥ पुनराचमनीयं च स्नानीय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ ॥
॥ ९२ ॥

तन्तुकमात्मसेदिति क्रमः ॥ पाद्यादिद्रव्ययुक्तानि फेत्कारिण्यां ॥ उशीरं रोचनाश्चैव पाद्यपात्रे प्रकल्पयेत् ॥ कुशाग्रं नक्षतं चैव यव
व्रीहितिलानपि ॥ आत्मसिद्धार्थपुष्पाणि क्षिपेदर्घ्यस्य पात्रके ॥ जातीकर्पूरकंकोलवकुमूलनमालकान् ॥ चूर्णयित्वा यथा
न्यायं क्षिपेदाचमनीयके ॥ माक्षिकं शर्करा सर्पिर्दधिक्षीरघृतं तथा ॥ कधूपर्कं कल्पयित्वा प्रदद्याद्विधिपूर्वकं ॥ पुनराच
मनीयमाचमनीयवदेव ॥ स्नानीयं भुजगसुगन्धिजलेन गन्धाद्यिकाद्येत् स्नानमितिपुरश्चरणचन्द्रिकावचनात् ॥ त्रि
शक्तिरत्ने ॥ पुष्पादिना समुद्भूतं विन्दुं संख्यामृतस्य च ॥ निःक्षिपेत्सर्वपात्रेषु सर्वदिव्यविचिन्तयेत् ॥ तत्रैव ॥ सर्वं पा-
त्राणि संस्थाप्य तेनैव तर्पणं चरेत् ॥ अत्र गुरुतर्पणादपि शाकम्भैरवभैरव्यो वा मत्स्येन तत्त्वमुद्रया तर्पयन्ति ॥ तत्प्रका
र तन्त्रार्णवे उक्तः ॥ पूर्वोक्तध्यानमुक्त्वा ॥ ध्यात्वैवं तर्पयेन्मन्त्री नाथभैरवसाधकः सुधीः ॥ नाथभैरवभैरव्यो ॥ अन्ते स्वनाम सं-
योज्य तेनैव तर्पयेदिति पर्यवसितं ॥ त्रिशक्तिरत्ने ॥ [illegible] तत्त्वसंज्ञया ॥ तर्पयेद्गुरुपात्रीयज्ञ [illegible]
संशुधीः ॥ स्वगुरुतनपि सन्तर्प्य त्रिसक्तुकं शाविशेषतः ॥ आत्मनो हृदयां भोजे परिवारगणाहृतां ॥ देवीपात्रामृतेनापि तर्पये
त्कुलनायिकां ॥ तत्त्वमुद्रा तर्पणोऽनामांगुष्ठयोगेन भवति ॥ तथाहि ॥ ज्ञानार्णवे ॥ तर्पणानि पुनर्देवि वारं तत्त्वमु-
द्रया ॥ अंगुष्ठानामिकाभ्यां तु तत्त्वमुद्रेयमीरिता इति ॥ यानुतर्ज्जन्यंगुष्ठयोगेन तत्त्वमुद्रा प्रकीर्तिता इति तन्त्रोक्ता ॥ स्नानपि
र्णादं तस्य वध्यानादौ ओघत्रयस्य नारायणभावचूडामणावुक्तं ॥ अथ नाम ग्ररूपं वक्ष्ये इष्टफलप्रदान् ॥ ऊर्ध्वकेशो व्योमके

॥ राम ॥
॥ ९२ ॥

100

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शोनीलकण्ठो वृषध्वजः॥ दिव्यौघाः सिद्धिदा वक्ष्ये सिद्धौघान् शृणु नन्दन॥ वशिष्ठः कूर्मनाथश्च मीननाथो महेश्वरः॥ ह
रिनाथो मानवौघा नथ वक्ष्यामि समकुरूत्॥ नारदवनीभानुमतीजयाविद्या महेश्वरी॥ सुखानन्दः परानन्दः पारिजातः कुलेश्व
रः॥ विरूपाक्ष केरवीच कथिननारिणी कुलं॥ आनन्दनाथश्चाचार्या गुरवस्सर्वसिद्धिदाः॥ स्त्रियो पि गुरुरूपाश्च देवतात्पादि
कीर्त्तिताः॥ स्वगुरून् परमगुरून् परापरगुरून् परमेष्ठिगुरून्॥ कुलनूनमगणो॥ अज्ञानेन गुरुनाम्नां वै गुरुचिन्तयमर्च्चयेत्
चतुष्टयं वा संक्षेपेन कर्त्तव्यस्सनातनः पर॥ भावनिर्णये॥ आदौ सर्वज्ञ देवेश मन्त्रदः परमो गुरुः॥ परापरगुरुस्त्वंहि परमे
ष्ठि रहं यतः॥ परापरत्वरूपत्वेन परमेष्ठिगुरुर्म्मद्रूपत्वेन ध्यात्वा तर्प्पणीय इति भावः॥ चतुष्टयमाह॥ गुरुः परगुरुश्चैव
परापरगुरुस्तथा॥ परमेष्ठिगुरुश्चैव कथिना गुरवस्तव॥ गुरूणां लौकिकं नाम श्रीपूर्वकमुच्चार्य पश्चेषं गुरु परमगुरुर्वादि
पदं योजयित्वा अमुकपादुका॥ तर्प्पयामी त्येवं तर्प्पये दिति सांप्रदायिकाः॥ देवीपात्रं विशेषार्घपात्रमेव तत् इत्येतत् सांगां
सपरिवारां सायुधां सवाहनां श्री अमुकादेवी तर्प्पयामी त्येवं तर्प्पयेदित्यर्थः॥ अवाहनान् तक्रभोगपात्राम्बुनेन तर्प्प
यति॥ समयाचारे॥ शुद्धिद्रव्यं समादाय तर्प्पणान्त मुद्रया॥ अंगुष्ठतर्ज्जनीमध्ये शुद्धिं संगृह्य वामतः॥ वामेन दक्षिणे
नापि देवीं सन्तर्प्पयेत्सुधीः॥ वामेन दक्षिणेनापीत्यभिधानाद्देवीतर्प्पणे करयोर्द्वैविध्ये कोविकल्प इति केचित्॥ अन्येतु
वामेन शुद्धिं संगृह्य दक्षिणहस्तेन तत्त्वमुद्रया देवीं तर्प्पयेत्॥ अंगुष्ठतर्ज्जनीमध्य इति शुद्धिग्रहणमात्रानुपि॥ तर्पणेन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥
॥ ९२ ॥

त्वमुद्यापकारान्तरेणोक्तत्वादित्याहुः॥ ॥अथ तत्त्वशुद्धिं कुर्यात्॥ तत्र श्रुतिः॥ ॐ प्राणापानव्यानोदानसमाना मे शुध्यन्तां
ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासं स्वाहा॥ ॐ पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशानि मे शुध्यन्तां ज्योतिरित्यादि॥ ॐ प्रकृत्यहंकारबुद्धिमनःश्रो
त्राणि मे शुध्यन्तामित्यादि॥ ॐ त्वक्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणवचांसि मे शुध्यन्तामित्यादि॥ ॐ पाणिपादपायूपस्थशब्दा मे शुध्य
न्तामित्यादि॥ ॐ स्पर्शरूपरसगन्धाकाशानि मे शुध्यन्तामित्यादि॥ ॐ वायुतेजःसलिलभूम्यात्मानो मे शुध्यन्तामित्यादि॥ सप्त
सप्तान्यपात्पूर्वानृहस्ताभ्यांसम्पन्नधासर्वांगे स्पृशेदिति तत्त्वशुद्धिः॥ ॥अथ वटुकादिबलिन्दद्यात्॥ तथाहि॥ कुलार्णवे॥
यावन्नो वटुके दद्यात्तावन्नैव कुलेश्वरि॥ नृप्यन्ति देवतास्सर्वाः स्मरणाप्रजनादपि॥ वटुकादीन्यजेत्तस्मात्कथयुक्तास्सवा
मिषैः॥ तत्रत्स्वतन्त्रविधाने न देवताप्रीतिमाप्नुयात्॥ किञ्चित्त्वच्चसंधानं पूजार्थं भोगहेतुना॥ आनीतन्दीयतामत्रशेषे चेत्येव्य
कुलेश्वरि॥ वटुकेत्युपलक्षणं वटुकादिष्वित्यर्थः॥ ज्ञानार्णवे॥ ईशानवह्निनैरृत्यवायुकोणेषु पूर्ववत्॥ मण्डलानि वि
धायाथ पूर्ववत्पूजयेत्प्रिये॥ पूर्ववद्बलिपात्रञ्च दद्यात्सर्वसमृद्धये॥ वटुकाय महेशानि योगिनीभ्यश्च वल्लभे॥ गणेश
क्षेत्रपालाभ्यां पूर्ववद्बलिमुत्सृजेत्॥ समयाचारेतु॥ दक्षिणे वटुके दद्यादुत्तरे योगिनीबलिं॥ पूर्वभूतबलिन्दद्यात् क्षेत्र
पालाय पश्चिमे॥ तथा॥ अंगुष्ठनामिकाभ्यान्तु वटुकाय बलिर्मतः॥ कनिष्ठांगुष्ठयोगेन योगिनीबलिमाहरेत्॥ अंगुष्ठतर्ज
नीभ्यांश्च क्षेत्रपालबलिं हरेत्॥ ज्ञानार्णवे॥ तथांगुष्ठेसुमध्यस्थामंगुलीन्दण्डवत्कुरु॥ गजदन्तमहामुद्रागणपस्य बलिर्ध्रुवे

१०१

॥ राम ॥
॥ ९२ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त् मन्त्रात्मकज्ञानार्णवस्तव॥ एह्येहि देवीपुत्रान्ते वटुकान्ते च नाथ च॥ कपिलजटाभारभासुराक्षि त्रिनेत्र च॥ ज्वालामुखवचसर्वी
न्नेविघ्नान्नाशय नाशय॥ सर्वोपचारसहितं बलिं गृह्णद्विधापदं॥ वह्निजायान्वितो मंत्रो वटुकस्य समीरितः॥ अनेन मनुना देवी वटु
कस्य बलिं हरेत्॥ ऊर्द्ध्वं ब्रह्माण्डतो वा दिवि गगनतले भूतले निष्कले वा पाताले वा ऽनले वा सलिलपवनयोर्यत्र कुत्र स्थिता वा॥ क्षेत्रे पी
ठोपपीठादिषु च कृतपदाः पुष्पधूपादिकेन प्रीता देव्यः सदा नः शुभबलिविधिना पान्तु देवेन्द्रतुल्याः॥ एतदन्ते महेशानि यां बीजं यो
गिनीत्ततः॥ भः स्वाहा सर्ववर्णान्ते योगिनीपदमालिखेत्॥ कवचस्थास्त्रमालिख्य वह्निजायां पुनर्लिखेत्॥ अनेन मनुना देवी यो
गिनी बलिमाहरेत्॥ षष्ठीं षष्ठस्वरसंभिन्नं क्षकारं पुनरालिखेत्॥ क्षकारे बिन्दुरत्राऽऽपन्॥ पुनः क्षेत्रपदं पालधपदीपादिका लिखे
त्॥ सहिताम्बलिमालिख्य गृह्ण गृह्ण ततो वदेत्॥ वह्निजायान्वितो मन्त्रः क्षेत्रपालस्य सुन्दरि॥ अनेन मनुना देवी क्षेत्रपालबलिं ह
रेत्॥ गं गीं गूं त्रयमालिख्य ऽथ तं गणपतिं वदेत्॥ वराद्वे वरदान्ते च सर्वजनमालिखेत्॥ मे वशमानयेत्युक्त्वा बलिं गृह्णद्वि
धापदं॥ वह्निजायान्वितो मन्त्रो गणपस्य बलिं हरेत्॥ ज्ञानार्णवे॥ वामभागे कृतं स्वाधमण्डलं स्योपलिक्षिपेत्॥ आधारं यज
येत् तत्र पात्रं चास्योदकान्वितं॥ मकारं मंत्रयित्वा सर्वभूतबलिं हरेत्॥ षोडशार्णेन मनुना त्रिवारं वीरवन्दिते॥ नारश्रभुवने
शानीं सर्वविघ्नप्रदं ततः॥ कृष्णश्च सर्वभूतेभ्यो हूंकारं वह्निवल्लभा॥ समुच्चरन्बलिं दद्यात्मुद्रया तत्त्वसंज्ञया॥ इदम्बसंपुट
यातुरो धेनोः कं वसुतः पुरश्चरणप्रकरणे वक्ष्यमाणा वीरचूडामणिक्रमश्चैवं बटुकादिबलिदानं तुकं॥ तत्सेवाचारसाधारणा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वात् ॥ अथावाहनं ॥ तदुक्तं कुमारीकल्पे ॥ ततो हृदयपद्मान्तःस्फुरन्तीं विद्युदाकृतिं ॥ सुषुम्नावर्त्मनानीत्वा शिवस्थाने महेश्वरिं
वामयानासया देवि वायुबीजेन मन्त्रवित् ॥ देवेशीत्यादिमंत्रेण चक्रादावाहयेत् सुधीः ॥ ध्यात्वा कामकलामादौ ध्याये देवीमन
न्यरं ॥ देवेशि भक्तिसुलभे परिवारसमन्विते ॥ यावत्त्वां पूजयिष्यामि तावत्त्वं सुस्थिरा भवेति ॥ चक्रान्तश्चिरस्थपमान् ॥ स्वतन्त्रे
तन्त्रे ॥ ततः कामकलाध्यानावाहकालिकानतः ॥ कूर्मारव्यं मुद्रया पुष्पं चक्रमध्ये निधापयेत् ॥ कूर्ममुद्रा तन्त्रे उक्ता ॥ वामहस्तस्य
तर्जन्यां दक्षस्य कनिष्ठिका ॥ तथा दक्षिणतर्जन्यां वामांगुष्ठं नियोजयेत् ॥ उन्नतं दक्षिणांगुष्ठं वामस्य मध्यमादिकाः ॥ अंगुली
र्योजयेत् पृष्ठे दक्षिणस्य करस्य च ॥ वामस्य पितृतीर्थेन मध्यमानामिकां तथा ॥ अधोमुखे ततः कुर्यात् दक्षिणस्य च हस्ततः ॥
कूर्मपृष्ठसमं कुर्यात् दक्षिणस्य च मण्डलं ॥ एवं विधस्तु हि सिद्धिं दाति करकच्छपः ॥ कामकला ध्यानं तन्त्रचूडामणौ ॥ मुखवि
न्दुतदाकारं तदधः कुचयुग्मकं ॥ तदधस्तु परार्द्धञ्च सुपरिष्कृतमण्डलं ॥ एतत्कामकलाध्यानं सुगोप्यं साधकोत्तमैः ॥ एत
द्रहस्यं सर्वस्वं गुरुमुखादवगन्तव्यं ॥ ॥ अथ ध्यानं ॥ गन्धर्वतन्त्रे ॥ श्मशानं तत्र संचिन्त्य तत्र कल्पद्रुमं स्मरेत् ॥ तन्मूले मणिपी
ठञ्च नानामणिविभूषितं ॥ शिवाभिर्बहुमांसास्थिमोदमानाभिरन्ततः ॥ चतुर्दिक्षु शवाकुण्डपङ्क्तिनागास्थिभूषिता ॥ तन्म
ध्ये भावयेद्देवीं यथोक्तध्यानयोगतः ॥ नीलतन्त्रे ॥ प्रत्यालीढपदां घोरां मुण्डमालाविभूषितां ॥ खर्व्वां लम्बोदरीं भीमां व्याघ्रच
र्म्मावृतां कटौ ॥ नवयौवनसम्पन्नां पञ्चमुद्राविभूषितां ॥ चतुर्भुजां ललज्जिह्वां महाभीमां वरप्रदां ॥ खड्गकर्त्रिधरां सव्ये वामे खड्गे मु

102

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्पलान्वितां ॥ पिंगोग्रैकजटं ध्यायेन्मौलावक्षोभ्यभूषितां ॥ बालार्कमण्डलाकारलोचनत्रयभूषितां ॥ ज्वलत्पितृभूमध्यगतां
दंष्ट्राकरालिनीं ॥ सावेशस्मेरवदनामस्यालंकारभूषितां ॥ विश्वव्यापकतोयान्तःश्वेतपद्मोपरिस्थितां ॥ मंत्रच्छमरोणी ॥ नस्थाप
रिमहादेवीं खर्वान्नीलमणिप्रभां ॥ लम्बोदरीं व्याघ्रचर्मसमाहननितम्बिनीं ॥ पीनोन्नतपयोभारां रक्तवर्तुललोचनां ॥ ललज्जिह्वां
महाभीमां दंष्ट्राकोटिसमुज्वलां ॥ नीलोत्पललसन्मालाबद्धजूटं भयभयंकरीं ॥ श्वेतास्थिपट्टिकायुक्तकपालपंक्तिशोभितां ॥
ललाटे रक्तनागेन कृतकर्णावतंसकां ॥ अनिशुभ्रमहानागकृतक्षरमहोज्वलां ॥ दूर्वादलश्यामनागकृतयज्ञोपवितिनीं ॥ च
तुर्भुजां रक्तमांसखण्डमणितमुष्टिनां ॥ जगज्जूनक्षसूत्रेण शोभिना तीक्ष्णाधारया ॥ खड्गेन दक्षिणास्योर्द्ध्वं शोभितां वीरनादिनीं:
तदधस्ताद्वीजकृत्तकर्तिकालंकृतां परां ॥ वामोर्द्ध्वे रक्तनालेन दिगम्बरमनोहरं ॥ दधतीन्नीलपद्मञ्च तदधस्तात्कपालकं ॥ जगतां
जाड्यसंयुक्तं दधतीं कुन्दसन्निभं ॥ धूम्राभनागसन्देहकृतकेयूरसत्वरां ॥ सुवर्णवर्णनागेन कंकणोज्वलपाणिकां ॥ शुभ्रवर्ण
महादेवकृतसद्विमलासनां ॥ निर्यत्तृणाभियानवत्सं कुवन्मपदाम्बिकां ॥ शवयादद्वयारूढवामपादां महोन्मुखीं ॥ कुन्दाभना
गसंशोभिकटिसूत्रात्रिलोचनां ॥ ईषद्रक्तेन नागेन कृतनूपुरपल्लवां ॥ सप्रश्छिन्नगलद्रक्तमुण्डैरक्तैर्विभूषणैः ॥ अन्योन्यके
शग्रथितैः पादपमविलम्बितैः ॥ पञ्चाशद्भिर्महामालाशोभितां परमेश्वरीं ॥ ज्वलच्चितानामध्यसंस्थां द्वीपिचर्माम्बरां शुभां ॥ अ
क्षोभ्यनागसम्बन्धजटाजूटाम्बरां प्रभां ॥ एवंभूतां महादेवीमात्मानं योगवस्तुच ॥ विज्ञापयेन्महादेवपरिछेतोहंमहाकाविः ॥ तारे

॥ ता॰भ ॥
॥ ९५ ॥

पनियदि विरुद्धवाक्यार्थधारी दमरुल्लेनवाम्बुंपभांगुरु तुन्नतोदरीं ॥ अतीव खर्वान्नवयौवनस्थां अधस्थवाईलकक्रुनिम्नईजां
वक्षीं ॥ अनेकधा साहस्रशवोपरिस्थितां प्रावोर्द्धमालीढविपरीतमध्यमां ॥ विशीर्णवर्णांनृशिरःस्रजोज्वलांच पीविवर्नोरुणलोचन
त्रयां ॥ अभेद्यपिंगैकजटाविराजितां विभूषणाछिन्नसितास्थिभीषणां ॥ महाघ्रसिछिन्नकराहिभूषणामहाट्टहासैर्ज्जगतामभीति
दां ॥ जटास्वरून्नतः श्रवस्थायोभ्यन्नक्षकोमहाहियम्मोधहृदिसरभूषणां ॥ तथैवककोंटकुत्तापवीतिकांशुमेखलायामथदेववासु
किः ॥ सशांखपालः किलकंकणो मतः पदेशु यम्मः किलनूपुरश्रियं ॥ भजे भुनागः कुलिकोंगदोमतो भुजोर्द्धमालामहतास्थि
भिः स्थिताः ॥ सितनश्च रक्तो धवलश्च मेचक सथैव नागोप्यसितश्च यारुणः ॥ भुजंगमालाहिमवर्णजा नयोभवन्ति सर्वेषु निभि
ज्वलस्थितां ॥ कपालकर्त्रीय थितोयन्र्द्धजां सनालमिन्दीवरकान्तिमालिकां ॥ विकोषखड्गं सततं च दक्षिणे स्वयो रुखोत्थैर्द
धंतीभुजेस्सदा ॥ पराथ्यं ड्गं मुद्धयपंचमुद्रया विराजमाना मसितोत्पलस्रजं ॥ विचिन्तयेत्तां श्वेतवर्णां मनोगनाथं ध्वजपेद्द
नादिरीं ॥ फेत्काविरीणतन्त्रेपि ॥ प्रत्यालीढपदार्पितांत्रिशवहृद्घोराट्टहासावराखड्गेन्दीवरकर्त्रखर्परभुजाहुंकारवीजोद्भवा
खर्वानीलविशालपिंगलजटाजूटैकनागैः ॥ हुतानाग्रन्थस्वकपालकेत्रिजगतांहन्त्युग्रतारास्वयं ॥ प्रत्यालीढलक्षणानुसंगी ॥ राम ॥
तरलाकरे ॥ वामोयत्र निपात्योरुरन्येपूर्वमाननः ॥ दक्षिणांचरणं न्यस्येत्पन्नालठसारितं ॥ अस्यैव विपरीतं तु प्रत्याली ॥ ९५ ॥
ढतु सदेवतं ॥ आलीढंगविपर्यासं तु प्रत्यालीढमुदाहृतं ॥ तालमितन्तराः तालमात्रमितन्तरिका इतितन्त्रेवोक्तं: ॥ अस्यैवकौ:

103

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मौलावक्षोभ्यभूषितनामित्यत्र· अक्षोभ्यो देवी मूर्द्धन्यस्त्रिमूर्त्तिर्न्नागरूपधृगिति भावचूडामणिवचनात् ॥ ब्रह्मसंहितायां ॥ अथ
ध्यानं प्रवक्ष्यामि तारिण्याः सर्वसिद्धिदं ॥ ज्वलत्पावकज्वालमालाभिभास्वच्चितामध्यसंस्थां सुपुष्टां सुखर्व्वां ॥ शवं दक्षपादेन क
न्तं निपीड्य स्थितां वामकेनाग्रिणा प्रीतिपीठं ॥ हठच्छद्मखानो दरीं मेघवर्णां समुत्तुङ्गपीनस्थनाभोगरम्यां ॥ जपारागराग
प्रभन्नत्रिनेत्रां ललज्जिह्वयादंष्ट्रयाभीषणास्यां ॥ लसद्द्वीपिचर्म्माहृतां गीष्विताज्जटाजूटमध्ये स्थितेन्दीवरांगीं ॥ त्रिरोदेश
भास्वत्पिसंगाभिसर्प्पज्जटाजूटमध्यस्थिताक्षोभ्यमूर्त्तिं ॥ मिथः केशवत्राविरच्छिन्नसर्पालक्षोहितां मानवीं मुण्डमालां
दधानां च पञ्चाशदाख्यानसंख्यायुतच्छिन्नमुण्डावलीनिर्म्मलांगीं ॥ मशत्कसमासीनकराधार्य्यसव्यस्फुरत्पाणिना धारयन्ती
महाऽसिं ॥ भुजे वामईषत्स्फुरत्कन्तनालस्फुरद्यनीलपंकेरुहं धारयन्तीं ॥ करे सव्यउत्त्वरे खस्ता दधानां त्रिनां कर्त्रिकां वाम
पाणौ कपालं ॥ जगद्वर्त्तिसंसारजाग्राभिपूर्णांस्फुरन्कर्तृका धारयाखर्वयन्तीं ॥ विचित्रास्थिमालंकरं तं कपालं ललाटे च
पञ्चान्वितं धारयन्तीं ॥ घनाभाहिवक्त्रजटाजूटमुत्तैर्ज्जपारागनालोहसफुरत्कुण्डलाञ्च ॥ स्फुरद्रूमरीचिर्महाकायनागस्फुरद्रत्न
रुकेसूरशोभाभिरामां ॥ सुवर्णाभनागोद्भवस्फुरत्कंकणेनस्फुरन्तीं लसद्धेतनागाभिरामां ॥ द्वारेण हर्षादलक्ष्मनागैः कृतं
चारु यज्ञोपवीतं दधानां ॥ दधानांघ्रिकुन्दाभनागेन सम्यक्कृतं श्वारुकाटेयसूत्रं पवित्रं ॥ मारुपाटलाभेन नागेन कृत्ना
विभूषांघ्रियादद्वयेसन्दधानां ॥ चिरश्चिन्नयामीदशीभ्वादरूपामनेयामदोयामपारां संसारां ॥ सुरश्रेणिमौलिप्रभारंजि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता·भ ॥
॥ ९६ ॥

नांघ्रिंननाशेयदोषापहामिस्फुदाचीं ॥ यदीयप्रसादादिदंविश्वजालंजनःप्राप्नुयान्मोदनेसम्यगेव ॥ सदेमंस्तवंयष्पठेदेकचित्तो
वशास्तसल्लोकोभवेन्नत्रनूनं ॥ नपादिग्रपापेनवाद्युर्मुनिःस्यात्क्षमेनापियोक्षंनथाधर्मकादौ ॥ इतिनत्त्रे ॥ आवाहनंस्थापनश्च
संन्निधापनमेवच ॥ सन्निरोधनमित्युक्तंसंमुखीकरणन्तथा ॥ विधायस्वस्वमुद्राभिःपारास्थापनमाचरेत् ॥ आसांलक्षणा
मुक्तंलक्षणांसंग्रहे ॥ हस्ताभ्यांमंजलिंबध्वाऽनामिकामूलपर्वणोः ॥ अंगुष्ठौनिःक्षिपेत्सेयंमुद्रात्वावाहनीमता ॥ अधोमुखीत्व
यंवैस्यात्स्थापनींनिनिगद्यते ॥ उछ्रितांगुष्ठमुष्ट्योस्तुसंयोगात्सन्निधापनी ॥ अन्तःप्रवेशितांगुष्ठासैवसंबोधिनीमता ॥ उत्ता
नमुष्टियुगलासंमुखीकरणीभवेत् ॥ सव्यहस्तकृतामुष्टिर्दीर्घाधोमुखवर्त्तनी ॥ अवगुण्ठनमुद्रेयमभितोभ्रामितास
ती ॥ देवतांगेषडंगानांन्यासःस्यात्सकलीकृतिः ॥ अमृतीकरणंधेनुमुद्रयासाव—शेच्का ॥ अन्येग्रथितांगुष्ठप्रसारितप
रांगुलिः ॥ महामुद्रेयमुदितापरमीकरणेप्रिये ॥ प्रयोजयेदिमामुद्रादेवतावाहनकर्मणि ॥ अत्राग्रपंचमुद्रास्तुद्रागच्छ
हतिष्ठ·इहसन्निधेहि·इहसम्मुखीभवेतिक्रमाद्वदन्ति ॥ उद्धीयो ॥ अनस्यवाभिपूर्णायादेवतायाश्चपूजने ॥ आदरंसंमुखी
भावमावहनमिहोच्यते ॥ अनस्यआवाहनमुद्रादर्शनादेव ॥ नथा ॥ विभोर्न्निवेशनंयत्रैस्थापनंकथितंबुधैः ॥ पूजांप्रपूज्य ॥ ताम ॥
मानानुगृहीत्वानुग्रहादिकं ॥ कर्त्तुंसामर्थ्यमस्यास्तुनक्षान्निध्यंप्रवक्ष्यते ॥ आकर्मकाण्डपर्यन्तंसान्निध्यंहि—संश्रयेत् ॥ ९६ ॥
ससन्निरोधउद्दिष्टोभक्तिनोमंत्रविन्नरैः ॥ आनन्दायनदनन्त्वंसच्चिदानन्दलक्षणं ॥ नदत्तसकलेभ्यापत्रधेयंस्पादवगुण्ठ

104

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न ॥ सकलीकरणं कृत्वा मन्त्रैरेभिरथैकता ॥ आगानां संगिनासार्द्धं विदध्याद्दस्तुतीः कृतिः ॥ क्षमानस्यापराधानां विज्ञेया परमी
कृतिः ॥ अपराधानां अपरिछिन्नस्य त्रुमरणआवाहनादितु ज्ञया परिछिन्नता भावरूपापराधानां ॥ मुद्रान्नराणि भैरवतन्त्रे
पथ्यतुद्राविभूषिताभिरभिधाय ॥ योनिश्चभूतिनीचैव वीजाख्या देवधूमिनी ॥ लेलिहानेति संज्ञाः पञ्चमुद्राः प्रकीर्त्तिताः
आसां वीजानि नचैव ॥ योनिर्म्मायाधरा धेनुर्व्वषः कूर्च्चं क्रमाद्विदुः ॥ वीजानामासां लक्षणं तु क्रमेण कथयाम्यहं ॥ योनिः सैमाया
ख्रीं ॥ अधरा स्तनदनन्तरी भूता धेनुः वंवधूः स्त्रीं कूर्च्चं हूं ॥ तथा तर्ज्जन्यनामिके मध्ये कनिष्ठे च क्रमादपि ॥ करयोर्योजयेच्चैव क
निष्ठामूलभेदतः ॥ अंगुष्ठाग्रन्तु निःक्षिप्य महायोनिः प्रकीर्त्तिता ॥ अधोमुखीमिमां मुद्रां दर्शयेद्वीजपूर्व्विकां ॥ अस्यास्तु देवि न
ज्ञमौ निपातस्पृष्टतलतः ॥ संस्थाप्यांगुष्ठकेतु ग्राभूतिनी परिकीर्त्तिता ॥ नचान्नरैपि ॥ वक्ष्यान्तु योनिमुद्रामेवमध्यमे कुटिले कु
रु ॥ अंगुष्ठेवनदध्येनुमुद्रेयं भूतिनीमता ॥ भैरवतन्त्रे ॥ परिवर्त्य करौ स्पष्टावंगुष्ठतर्ज्जनीयुगं ॥ अर्द्धचन्द्राकृतिमायंयुग प
कारयेत्सवं ॥ अधः कनिष्ठमाकृष्य मध्यमे विनियोजयेत् ॥ मुद्रेषा कथिता देवी वीजाख्या ज्ञानरूपिणी ॥ परिवर्त्य करौ कृत्वा
कनिष्ठाकृष्टमध्यमां ॥ अनामयोर्द्वगश्चाधस्तर्जनीयुगलं पृथक् ॥ अनोमं निविडम्बध्वा अंगुष्ठाग्रेअनामिके ॥ देस्मानां धूमके
न्वारयान्तु ऐषा कथिता प्रिये ॥ वक्रं विस्फारितं कृत्वा यथोजिह्वाञ्चालयेत् ॥ पार्श्वस्थमुष्टियुगलं लेलिहानेति कीर्त्तिता ॥ ततः
पूर्वोक्तप्राणायमनिष्ठामन्त्रेण देवाहृदि लेलिहानमुद्रया प्राणायनिष्ठां कुर्यात् ॥ लेलिहानमुद्रायथा ॥ तर्ज्जनी मध्यनामासमां कु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्ध्वादधोमुखीं ॥ अनामायां क्षिपेद्वृद्धां ऋजुं कृत्वा कनिष्ठिकां ॥ ते लिहानां मधुद्वेष्यं नीवन्धासे प्रकीर्त्तिता ॥ ॥ अथ देवपुविंकुर्यान्
नमुक्तं कुलार्णवे ॥ पीठदेवं प्रतिष्ठाप्य सकलीकृत्य साधकः ॥ मूलमंत्रेण दीपिन्या मालिन्यार्घोदकेन च ॥ त्रिवारं प्रोक्षयेद्विद्वान् देव
शुद्धिरिर्यश्रिये ॥ प्रतिष्ठा सकलीकरणश्लोकमेव प्रोक्षणाश्चात्र मूलेनैव तु किंचिदं ॥ दीपनीमालिन्यो: परप्रासादमन्त्रघटितन्वे
न उर्द्धाम्नायस्य विनियोग इति ॥ कुलार्णवे ॥ सकलीकृत्य मन्त्राणं स्वदीयानीन्द्रियाणि च ॥ प्रतिष्ठाप्यार्चयेद्देवमन्यथा निष्फलं भवे
त् ॥ त्रिशक्तिरत्ने ॥ पूर्ववन्नर्पयेद्देवीं देवीयात्रामृतेन हि ॥ फेत्कारिण्यां ॥ आवाहस्थापयित्वा तु ध्यात्वा वै पूजयेत्ततः ॥ सारसंग्रहे
मुद्राः प्रदर्श्य विधिवदुपचारैः प्रपूजयेत् ॥ तत्र आवाहन्यादिकाः उपचाराश्चोक्ता मन्त्ररत्नावल्यां ॥ पाद्यार्घाचमनीयञ्च स्नानं वस
नभूषणं ॥ गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यांचमनानि च ॥ ताम्बूलमथ च स्तोत्रं नर्त्तणश्च नमस्क्रिया ॥ प्रयोजयेदर्च्चनायामुपचारांस्तु
षोडश ॥ पाद्यमर्घ्यन्निवेद्याथ पनर्थैवाचमनीयकं ॥ मधुपर्क्काचमनश्चैव गंधप्रसूनकेन तः ॥ धूपदीपौ च नैवेद्यं दशोपचारकं
मतं ॥ गन्धादयो नैवेद्यान्ता पूजा पञ्चोपचारिका ॥ प्रपंचसारे ॥ सपर्य्यास्त्रिविधा प्रोक्ता तासामेकतमं श्रयेत् ॥ त्रिविधा ॥ षोडश
दशपञ्चोपचारभेदात् ॥ कुलोड्डीशे ॥ उपचारेषु सर्व्वेषु यत्किञ्चिदुर्ल्लभं भवेत् ॥ तत्सर्वं मनसा ध्यात्वा पुष्पक्षेपण कल्पयेत् ॥
नत्र नत्रजलन्द्यादुपचारान्तरान्तरं ॥ ॥ अथोपचाराणां विधिर्लिख्यते ॥ सारसंग्रहे ॥ देवस्य वामभागे तु दद्यान्मूलेन चासनं
योग्यं दारुमयं वास्तं वा चर्मकौशाम्बनैजसं ॥ वस्त्रं धंवासनं प्रोक्तं देवताप्रीतिकारकमिति ॥ पौष्पं सुगंधिपुष्पैरचितं दारुमयं

105

५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कराळकिभिन्नचन्दनादिघटितं वा स्वर्णकार्यास कौशेयकम्बलादि ॥ कौशांस प्रविंशति कुशापनाणाम्विष्टरः ॥ तदुक्तं डामरे ॥
सप्तविंशतिदर्ब्भाणाम्वेणग्रे ग्रन्थिभूषितः ॥ विष्टरे सर्व्वयज्ञेषु लक्षणं परिकीर्त्तितमिति ॥ तैजसं सुवर्णादिरचितं लोह
चीशादिवर्ज्जं वा र्म्म मृगव्याघ्राद्यजिनं ॥ स्वागतं स्वागतं तत्तदंश दर्पणश्री अमुक देवी स्वागतमिति सुस्वाग्यं कर्त्तव्यं ॥ कालीकल्पे
पाद्यं तु पादयोर्द्दद्यान्नमो मन्त्रेण मन्त्रवित् ॥ नारदायां ॥ श्यामाकदूर्व्वाब्जविष्णुक्रान्ताभिरीरितं ॥ कालीकल्पे ॥ स्वाहा मंत्रे
णा देवशिरस्यर्घन्दद्यात् द्विरेपरिशारदायां ॥ गन्धपुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपैः ॥ सदूर्व्वैः सर्व्वदेवानामेतदर्घमुदीरितं
कालीकल्पे ॥ आचमनं मधुपर्कश्च स्वधामंत्रेण दैत्यवे ॥ नारदायां ॥ स्वधामंत्रेण वदने दद्यादाचमनीयकं ॥ जातीलवङ्गकक्को
लैस्तदुक्तं मंत्रवेदिभिः ॥ तथा ॥ स्वधास्तुना तनः कुर्यान्मधुपर्कं सुखास्तुजे ॥ आज्यं दधि मधुन्मिश्रमधुपर्क्कोमनीषिभिः ॥ कुला
र्णवे ॥ माक्षिकं शर्क्करा सर्पिर्द्दधिक्षीरं तु तत्तथा ॥ मधुपर्क्कं कल्पयित्वा पात्रं दद्याद्विधिपूर्व्वकं ॥ सर्व्वतः क्षौद्रमधिकं दधिसर्पिः
सिता समं ॥ जलं तु सर्व्वतः स्वल्पं मधुपर्क्कं उदाहृतः ॥ नारदायां ॥ तेनैव मनुना कुर्याद्द्विराचमनीयकं ॥ आचमनीयकं पुनरा
चमनीयकं ॥ कालीकल्पे ॥ स्नानं गन्धं हृदा दद्यात् पुष्पाणि वौषडित्यपि ॥ नमो निवेदयामीति सर्व्वं दद्यान्महेश्वरि ॥ स्वधामं
त्रेण वभिनिवीजेन ॥ तदुक्तं स्वतन्त्रे ॥ मधुपर्क्कं मुखे दद्याज्जलमंत्रेण देशिकः ॥ यामले ॥ वरुणेन च वीजेन मधुपर्क्कं मुखे
स्वास्तुजे ॥ तेनैव मनुना कुर्याद्द्विराचमनीयकं ॥ गन्धाद्भिःकारयेत् स्नानं वाससी परिधापयेत् ॥ दद्याद्द्विजोपवीतं स्वर्ण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना·भ ॥
॥ ९८ ॥

र्णाभरणानि च ॥ गन्धश्चंदनकर्पूरकालागुरुभिर्वीरितः ॥ वसनञ्च दुकूलन्देयं दत्वा सूक्ष्मेऽपरिधापयेत् ॥ इत्याहि
तयोपवीतञ्च हाराद्याभरणानि च ॥ गन्धश्चंदनकर्पूरकालागुरुभिर्वीरितः ॥ वसनञ्च दुकूलन्देयं दत्वा सूक्ष्मेऽपरिधा
पयेत् ॥ इत्याहितयोपवीतञ्च हाराद्याभरणानि च ॥ गन्धश्चंदनकर्पूरकालागुरुभिर्वीरितः ॥ वसनञ्च दुकूलन्देयं दत्वा सू
क्ष्मेऽपरिधापयेत् ॥ इत्याहित्व) कुलके ॥ इति पुरश्चरणचन्द्रिकावचनात् ॥ नचापि ह्यर्के रक्तवस्त्रं प्रदासं ॥ रक्तं वा कार्कवि
घ्नानामिति यामलवचनात् ॥ मंत्रनंत्रधकारे ॥ नैतादृशेषि नाशे गः संछिद्रवाधना भवेत् ॥ जीर्णा हृदितना कर्णोमलि
नान्कानि हीनता ॥ सारसंग्रहे ॥ यज्ञोपवीतं दत्वाथ भूषणानि समर्पयेत् ॥ नानि नानाविधानि स्युर्मुकुटादिप्रभेदतः
नः ॥ स्त्रीपुंप्रभेदतस्तानि तेयानि तु विचक्षणैः ॥ यज्ञोपवीतं प्रदेवते यमिन्त्यर्थः ॥ गन्धाः पुरश्चरणचन्द्रिकायामुक्ताः ॥
चन्दनं मलयोत्पन्नं मनाघ्रानंसुशीतलं ॥ कर्पूरागुरुकस्तूरीहिमाम्बुक्षोदितं शुभं ॥ क्षोदितं घृष्टं कुंकुमरक्तचन्दनेज
पि द्रष्टव्येनं चानरणं ॥ नारणाणवे ॥ रोचनाकपिकाश्मीरमांसीनगुरुचन्दनैः ॥ सचोरैरष्टगन्धोयं नारायणः प्रीतिदायकः
कपिर्ह्वीला ॥ गे विमन इति कश्चित् ॥ चोरः ग्रन्थिवीनगरुकस्तूरी विशेषः ॥ अत्र विहितं पुष्पाणां सादनप्रकरणोक्तानि
पुष्पविधिः पुरश्चरणचन्द्रिकायां ॥ अनन्यार्पितमच्छिद्रंपूर्णतं रुपणं नवं शुभं ॥ गुणाचन्दनसंयुक्तं नानागंधमनोहरं ॥ ज्ञानार्णवे
पुष्पैर्यथोक्तपि नैर्द्देवि नार्च्चयेत्स्वर्णजैरपि ॥ निर्माल्यमूनैरुच्छिष्टैः कुसुमैः परमेश्वरि ॥ उच्छिष्टैरन्यदेवतापूजावशिष्टैः

106

॥ राम ॥
॥ ९८ ॥

ज्ञानमालायां ॥ पत्रं वा यदि वा पुष्पं फलन्नैवेद्यमथो मुखं ॥ दुःखदं नन्दमाख्यानं यथोत्पन्नं तथार्पितं ॥ तथा अथोमुखार्पणान्नैवेद्यपु
ष्पाजदि विधौ नन्नम् ॥ अंजलिदानेऽधोमुखनानदोषाय पेत्यर्थः ॥ तन्त्रे ॥ अंगुष्ठतर्ज्जनीभ्यान्तु चक्रे पुष्पं निवेदयेत् ॥ धूपवि
धिः पुरश्चरणचन्द्रिकायां ॥ दश्यं धूपं प्रकुर्वीत नानाद्रव्यकाष्ठादिनिर्म्मिते ॥ भाजने छिद्यदेशस्य नालेयमाकृतौ मुभे सारांगारविनिः
क्षिप्ते गुग्गुलुगुरुहक्षजैः ॥ निर्यासागुथिते द्रूमैकुन्दवद्यवेरथोदिनैः ॥ निर्यासः सर्ज्जरसादिश्च यद्वासा वेन त्रुतीलावन्यांच
जटामासी गुग्गुलुपुष्पचन्दनागुरुकैस्तथा ॥ चन्द्रे रजनिसंयुक्तैर्म्मीक्षिकैस्सहकुंकुमैः ॥ सर्पिः संमिश्रितैर्द्दद्या द्वेवेधूपं महेश्व
री ॥ सगुग्गुलुं गुरूशीरसितान्यमधुचन्दनैः ॥ सारंगारविनिःक्षिप्तैर्धूपं नीचैः प्रधूपयेत् ॥ कुलोड्डीशे ॥ गुग्गुलुं सरलं दारुप
द्मं मलयसम्भवं ॥ क्रीवेरमगुरुं कुष्ठं गुडं सर्ज्जरसं घनं ॥ हरीतकीनखीलाक्षाजटामांसी च शैलजं ॥ षोडशांगं विदुर्धूपं देवैर्ये
न्नेचकर्म्मणि ॥ अथवाऽगुरुकर्पूरचन्दनैः सह गुग्गुलुं ॥ मधुसर्पिर्जटामांसी शैलजं कुंकुमं तथा ॥ स्कंभि विभिन्नः कार्मो धूपो
यं पार्वतीप्रिये ॥ मधुमुसं घृतं गंधं गुग्गुलुगुरुशैलजं चन्दनं सितूसितार्थदशांगो धूपन्दहने ॥ सितान्यमधुसंमिश्रं गुग्गु
लुगुरुचन्दनं ॥ षडंगधूपमेतत्तु सर्वदेवप्रियं सदा ॥ शैवागमे ॥ धूपभाजनमस्त्रेण प्रोक्ष्याभ्यर्च्य हृदगुना ॥ अस्त्रेण पूं
जितां घण्टां वादयन्गुग्गुलुन्दहेत् ॥ गुग्गुलुपदं विहितधूपद्रव्यमात्रोपलक्षकं ॥ तंत्रे ॥ अस्त्रेण धूपपीठाधीनूत्नं पूज्यदापये
न्नतः ॥ यथागन्धसलधादेविधूयन्द्यादिचक्षणः ॥ नथमांगुष्ठाभ्यां मित्यर्थः ॥ दीपविधिः कुलोड्डीशे ॥ घृतदीपः प्रयत्नत

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥
॥ ९९ ॥

तिलतैलसमुद्भवः॥ सार्षपः फलनिर्यासजातो वा वारिजोद्भवः॥ दधिजश्चान्नजश्चैव दीपाः सप्त प्रकीर्त्तिताः॥ पद्मसूत्रभवा वर्त्ति
र्दर्भसूत्रभवाथवा॥ शाणजा बादरी वापि नन्तकोत्थोद्भवाथवा॥ वर्त्तिकादीपकृत्ये तु सप्त पञ्च विधाः स्मृताः॥ तैजसं राजतं लौहं मा
र्त्तिकं नालिकेरजं॥ तृणराजोद्भवं चापि दीपपात्रं प्रशस्यते॥ एवं दीपं प्रकुर्वीत नेत्ररञ्जनकारणं॥ दीपन्तु यागपर्यन्तमधोमुखं
प्रकल्पयेत्॥ कालिकापुराणे॥ लभ्यते यस्य तापस्तु दीपस्य चतुरङ्गुलात्॥ न समीपं इहास्थाने। अपहृद्विस्तु संमतः॥ तथा॥ ज्ञानं वा द
रकं जीर्णवस्त्रं मलिनमेव वा॥ उपभुक्तं न दद्यात्तु वर्त्तिकार्थं कदाचन॥ नैव निर्वापयेद्दीपं देवार्थमुपकल्पितं॥ दीपहर्त्ता भवे
दन्धः काणो निर्वापको भवेत्॥ पुरश्चरणचन्द्रिकायां॥ वर्त्ती कर्पूरगर्भ्रिणा सर्पिषा तिलजेन वा॥ आरोप्य दर्शयेद्दीपान्तु
ङ्गैः सौरभशालिनः॥ तथा दीपश्च धूपवत्पात्रे यथाकारविवर्जिते॥ प्रतिपत्रं प्रदीप्तश्च वर्त्यागश्च घृतान्वया॥ अत्र गव्यघृत
तैलादीनां विकल्पो न तु समुच्चयः॥ न मिश्रीकृत्य दद्यात्तु स्नेहद्रव्यान् घृतादिकान्॥ दत्वा मिश्रीकृतस्नेहं तामिस्रं नरकं व्रजे
त्॥ इति कालिकापुराणोक्तेः॥ तत्रैवाग्रे॥ पाणवनभ्रमाकारं दीपनेत्रादि दर्शयेत्॥ दक्षिणे सर्पिषा दीपं तिलतैलेन वा
मतः॥ सितवर्त्ति दक्षिणतो रक्तावर्त्तिस्तु वामतः॥ कालिकापुराणे॥ वृक्षे तु दीपो दातव्यो न तु भूमौ कदाचन॥ सर्वसं
हा वसुमती सहते न त्विदं द्वयं॥ अकार्यपादघातञ्च दीपतापं तथैव च॥ अकुर्वंस्तु पृथिवी नायं यो दीपमुत्सृजेन्नरः॥
स तावत्पापं नरकं प्राप्नोत्येव न संशयः॥ तन्त्रे॥ अंगुष्ठाग्रेण देवेशि घृताचीयं निवेदयेत्॥ उत्तोलनं तथा कुर्याद्गायत्र्या मू

॥ राम ॥
॥ ९९ ॥

108

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तयोगतः ॥ अत्रांजनमथुक्तंतंत्रे ॥ सौवीरंयास्वसंनखंमाभुरंश्रीकरत्नपा ॥ दर्विकामेघनीलाच अंजनानिभवन्तिषट्
घृष्टानि पात्रे तैलानि शिलायांतेजसेथवा ग्रदद्यात्सर्वदेवेभ्यो देवीभ्यश्चापि भक्तियुक् ॥ घृततैलादियुक्तेनत्नाञ्जदैपानि
तेऽनने ॥ यदंजनत्तुजायेत दर्विकानन्नकीर्त्तिता ॥ विधवानांजनंकुर्यात्महादेव्या अतुत्तमं ॥ नमत्यान्वेयोजयेत्तुसाधको
नेत्रंरंजनं ॥ नैवेद्यमुक्तंस्वतंत्रे ॥ वन्दुपक्वंस्तेहपक्वंघृतसंयुक्तपायसं ॥ मनःप्रियश्चनैवेद्यंदद्यात्देवैर्पुनःपुनः ॥ मत्स्य
सूक्ते ॥ पायसंकृशरन्दद्यात्छर्करागुडसंयुतं ॥ आज्यंदधिमधुंमिश्रंतस्मात्तानिवापयेत् ॥ शालमत्स्यश्चपाठीनंगोधि
कानंसमुत्तमं ॥ अन्नश्चमधुनायुक्तंयत्नाद्दद्यात्स्वमन्त्रवित् ॥ शालमत्स्योमहाशालस्तनिप्रसिद्धः ॥ मुण्डमालायां ॥ शालम
त्स्यश्चपाठीनंशकुलश्चैवातुतथा ॥ म — वश्चैवछिन्नदद्यात्मांसंमाहिषमेवच ॥ पक्षिमांसंवराहस्यडि — नासमुद्भवं ॥ कस
छागमहामांसंगोधिकांहरिणन्तथा ॥ जलजंमत्स्यमांसश्चगण्डकीमांसमेवच ॥ नानाव्यंजनदुग्धानिवं
जनानिबहूनिच ॥ कुमारीतन्त्रे ॥ अन्यानिचनैवेद्यानिसाधकानांश्रृणुष्वमे ॥ ताम्बुलञ्चसकर्पूरंनालिकेरंसशर्करं ॥
पायसंसघृतंचैवआर्द्रकंसगुडन्तथा ॥ सनरांगुलनिलश्चैवदधिचैवसशर्करं ॥ जम्बीरंपनसञ्चैवफलमाम्रातकन्त
था ॥ वदलीतिन्तिलीचैवश्रीफलंफलमुत्तमं ॥ करंजञ्चकुलंचैवनालंखर्जूरमेवच ॥ अन्यानिचसुगन्धीनिस्वादूनिचफ
लानिचरुद्रयामले ॥ तेजसेपुत्रपात्रेपुष्पैर्वैरोरिजनेतथा ॥ ताम्रेवाप्रस्तरेवापिपद्मपत्रेऽथवापुनः ॥ पत्नदारुमयेवा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पिनैवेद्यं कल्पयेत्तु सर्वभावेन माहेश्वरि स्वहस्तघटितं यदि ॥ यद्योग्यमर्घ्यपात्रे च तन्निधाय निवेदयेत् ॥ सारस्वं यदे ॥
निधाय स्वर्णजे पात्रे साधारजत्र मण्डले ॥ निधाय चतुरस्रे च सकुर्याद्वास्त्रमार्गतः ॥ अस्त्रमंत्रेण संशोध्य चक्रमुद्राभि
रक्षितं ॥ वायुवीजेन संशोष्य वह्निवीजेन संदहेत् ॥ स्पृशन् दक्षकराग्रेण सुधावीजेन मंत्रवित् ॥ अमृतीकृत्य नन्तस्वं
मूलमन्त्रेण नन्तुनः ॥ स्पृशन् कराभ्यां विधिवदष्टधाचाभिमंत्रयेत् ॥ धेनुमुद्रां प्रदर्श्याथ गन्धपुष्पैः समर्चयेत् ॥ नत्वे
नत्वा ग्रासमुद्रयादेवि नैवेद्यानि निवेदयेत् ॥ मूलेन दत्वा नान्मूलं साधकस्तेन मुद्रया ॥ तेन मूलमन्त्रेण मुद्रया नत्वमुद्र
या ॥ यामले ॥ सर्वोपकरणादीनि मूलान्तेन निवेदयेत् ॥ अशक्तो मनसा दद्यादेतत्कर्म न लोपयेत् ॥ चुलुकं विधिवद्द
ग्रासमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ पुनश्च चुलुकं दत्वा दद्यात्ताम्बूलमुत्तमं ॥ एलालवंगकर्पूर जातीफलादियुतं ॥ नमाल दल
कर्पूर पूगभागे सरंगितं ॥ मालिनीतन्त्रे ॥ नमस्सर्वोपचारेषु प्रथमान्ते नियोजयेत् ॥ नीलतन्त्रे ॥ सर्वस्य च समर्पं कृत्वा देव
तायै निवेदयेत् ॥ फेत्कारिण्यामपि ॥ आवाह्य स्थापयित्वा ध्यात्वा वै स्थापयेन्ततः ॥ श्रीमदेकजटेवन्नरूपं पनिर्वचोवरे
त् ॥ मूलेनाग्निक्रियान्तेन सन्नारेण साधकः ॥ तारं ॐकारः नमस्वान्तु पआपावेवसंप्रणयसिद्धः ॥ अयमत्र मन्त्रस्सर्वसा
मान्यमारादिदेवतानां पूजायामविकृतन्यवपठनीयः ॥ सर्वारवडंप क्रमस्य कथनात् ॥ अनेन मन्त्रेण विशेषार्घजलेनो
त्सृज्य सर्वं पुष्पवाण्यथास्त्रं प्रतिपादीयाः ॥ तदुक्तं स्वतन्त्रे ॥ अनन्तो यैर्यदुक्तसम्ग्रपन्नस्थिनेनदैः ॥ नष्टक्रान्ति मरादे

108

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वीदत्तम्बिंधिम्नैरपि ॥ यामले ॥ निवेदयेत्पुरोभागे गन्धं पुष्पञ्च भूषणं ॥ दीपान्दक्षिणतो दद्यात्पुरतो वा नवान
न ॥ वामतस्तु तथा धूपमग्रतो वा न दक्षिणे ॥ नैवेद्यं दक्षिणे वामे पुरतो न तु पृष्ठतः ॥ योगिनीतन्त्रे ॥ गन्धाः पुष्पं तथा धूपो दीपो
नैवेद्यमेव च ॥ यस्य यद्दीयते वस्तु मलंकारादिकाञ्चनं ॥ तेषान्देवतनमुद्राश्चैव कृत्वा प्रोक्षणपूजने ॥ ॐ मूलमन्त्रेण
प्रतिनाम्नानिवेदयेत् ॥ गौतमीये ॥ अमृतोपस्तरणमसि स्वाहेति जलमर्पयेत् ॥ दीपिकायां ॥ ग्रासमुद्रां वामतोग्रा
विकचोत्पलसन्निभां ॥ प्रदर्शयन्दक्षिणेन प्राणादीनाञ्च दर्शयेत् ॥ स्पृशेत्कनिष्ठिकोपकनिष्ठिके वैतु स्वमङ्गुष्ठप्रथमे
द्रमुद्रा ॥ तथा परा तर्ज्जनिमध्यमेस्यादनामिकामध्यमिके च मध्या ॥ अनामिकातर्ज्जनिमध्यमस्यात्सव्यावृत्तयांस्कनि
ष्ठिकास्ताः ॥ स्यात्सर्वमीनहृदिनिप्रदिष्टाः प्राणादिमुद्रानिजमन्त्रयुक्ताः ॥ मन्त्रस्तु ॐ प्राणाय स्वाहेत्यादयः ॥ तदुक्तं चन्द्रिका
यां ॥ प्राणापानसमानोदानव्यानाख्यारपञ्चकाः ॥ चतुर्थ्यग्निवधूयुक्ताः प्राणमन्त्राः स्मृता अमी ॥ ततः पानार्थं पानीयं दत्वा
देवतान्तत्र च्छविभाव्य ॥ अमृतापिधानमसि स्वाहेति प्रत्यपोशानन्दद्यात् ॥ तदुक्तं गौतमीये ॥ क्षणान्निवृत्त्यमनिमा
नुद्द्याद्गण्डूषकं ततः ॥ अमृतापिधानमसि स्वाहेति मन्त्रेणामुना ॥ दीपिकायां ॥ गण्डूषदानं धमनाचमनाचमना
महत्वस्य सम्यङ्मानुलेपवस्त्रवासकमात्यभूषानां मूलमप्यभिसमर्प्य तु पश्चात्तदङ्गैः सुत्तमभिपूजयतान्तु परेव
गन्धादिभिस्सपरिवारमथार्घमस्मै दत्वा विधाय कुसुमाञ्जलिमादरेण ॥ स्तुत्वा प्रणम्य शिरसा तु ततो कादकेन स्वात्म

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नमर्प्ययत्तु नत्त्वरणाबुभ्रूत्ते ॥ ॥अथोपचारमुद्रा॥तत्रासनसंग्रहे॥ आसने पद्ममुद्रा या प्रसन्नद्वयमधोमुखं ॥ मुद्रे षाकु
लप्रश्रेन देवोद्ध्रमुखं पुनः॥ मुद्रास्याह्वागने चार्घमुद्रा त्वंजलि रूच्यते॥ अनामांगुष्ठयोर्योगान् सैवोक्ता पाद्यमुद्रिका॥ उ
त्तानन्दक्षहस्तन्तु कृत्वा निम्न नतं सुधीः॥ कनिष्ठहीनास्तं मुक्ता श्वनखो गुल्फ उन्नताः॥ मुद्रैषा मचाने प्रोक्तो धीमुखीमा
न्वनामया॥ सृष्टांगुष्ठाभवेन्मुद्रा वस्त्रस्य परिकीर्त्तिता॥ एषैवानामिकास्पर्शान्मुद्रा भूषणसंज्ञिका कनिष्ठा स्पर्शतो ये
षां उपवीतस्य मुद्रिका॥ ज्येष्ठाग्र्या कनिष्ठाग्रं स्पृशेत् गन्धस्य मुद्रिका॥ अधोमुखं करं कृत्वा तर्ज्जन्यग्रेन योजयेत्॥ अंगुष्ठाग्र
न्तु मुद्रेयं पुष्पाख्या परमेश्वरि॥ अंगुष्ठाग्रेण तर्ज्जन्याः स्पृशेदग्रमहेश्वरि॥ धूपमुद्रेयमाख्याता सर्वदेवप्रियंकरी॥ अ
ङ्गुष्ठाग्रेण स्पृशेदग्रं मध्यमायाः सुराञ्चिते॥ दीपमुद्रेयमुदिता सर्वदेवप्रिया शुभा॥ अनामायां स्पृशेद्देवि ज्येष्ठाग्रेण तु दे
द्रिकः॥ नैवेद्यमुद्रा कथिता देवतानां तृप्तिकारिणी॥ ॥अथावरणपूजा॥ मोक्षमुद्रागावल्यां॥ तत्तन्मूलमन्त्रेणाद्वि
वारं तर्प्पयेत्सुधीः॥ गृहीत्वाज्ञां स्वहृद्देवात् परिवारान् समर्च्चयेत्॥ षडंगैः प्रथमः कल्पो गुरुभिस्तु द्वितीयकः॥ प
रिवारैस्तृतीयः स्याल्लोकपालैश्चतुर्थकः॥ तदस्त्रैः पञ्चमः प्रोक्तः हीनसामान्यतः क्रमः॥ यामले॥ पाद्यादिना तथा यष्ट्वा
तत्पूजयेदंगदेवताः॥ मालिनीतन्त्रे॥ अथ सर्वज्ञतानन्ततृप्तिरनादिबोधसंज्ञिका॥ स्वतन्त्र अनान्यानि मा स्यादलप्तशक्ति
रेवच॥ षडंगदेवता ह्येता नामतः परिकीर्त्तिताः॥ तन्त्रे॥ षडंगमर्च्चयेद्देवादेहेतु केसरेषु च॥ केसरेष्वर्च्चयेत् क्रमेज्ञानाग्नि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वे ॥ अथ श्रीगुरुदेवायमैमध्यदिक्षुंगपूजनं ॥ सोमगुंजगावल्लां ॥ दष्टहृदयमाग्नेय्यां मैशान्यांश्चशिरोयजेत् ॥ नैर्ऋत्यामास्त्व
शिखां पूर्जा वायव्यां कवचं यजेत् ॥ अभ्यर्च्यपुरतो नेत्रं दिक्षु शस्त्रमथार्च्चयेत् ॥ नंवे ॥ वायव्यादीशायर्यंतं गुरुपंक्तिसम
र्च्चयेत् ॥ गुरुपंक्तिः दिव्यौघसिद्धौघमानवौघसमुदाय: प्रागेवोक्त: ॥ गुरुचिनयथ ॥ मालिनीतन्त्रे ॥ गुरुपूजां विना व
त्स यदि पूजां समाचरेत् ॥ विगुणं च भवेत्तस्य गणेशकुल पूजनात् ॥ वीरभद्रं जमन्तो ॥ आवाह्य पूजयेत्तस्यामंगमाव रसौ
त्स्मह ॥ विन्दुमध्ये महेशानि चिन्तामणिस्वरूप पूजयेत् ॥ रतिं प्रीतिं प्रियां कान्तिं पुष्पबाणधनुर्द्धर: ॥ मिथुनं पूजयेत्तस्य भ्रूणाय
त्रीं च तु रानन: ॥ सावित्री श्च रमां ध्यायेत् पूजयेद्विघ्नदेवता ॥ वागीश्वरीसमावाह्य रुद्रमेषुनमर्च्चयेत् ॥ पद्माकारेण देवे
शि गुरुमक्षोभ्यमर्च्चयेत् ॥ कर्णिकां पूजयेत्तस्याः स्थिताग्रावं पूजयेत् ॥ षट्कोणे च यजेद्देवि बडंगन्यस्तनर्च्चयेत् ॥ प्रण
वं पूर्ववर्णाश्च तन्नाम यदमेव च ॥ वज्रउच्चप्रनीछोन्काधिष्ठानं मनुमुच्चरेत् ॥ नामानि च प्रवक्ष्यामि स्थानेस्यातेयथाक्र
मं ॥ वीरतन्त्रे ॥ तत्तोष्टौ योगिनी वाह्ये संपूज्या दलमूलत: ॥ नरकालस्थरुद्राणी उग्रांभीमानघेव च ॥ घोरा च भ्रामरी चैव म
हारात्रिश्च सप्तमी ॥ भैरवी चाष्टमी प्रोक्ता योगिनीस्थाः प्रपूजयेत् ॥ यामले ॥ चतुर्दिक्षु दलदेवा: पूर्वादिक्रमतोर्च्चयेत् ॥ पूर्वे
वैरोचनन्नाम अमिताभमथोत्तरे ॥ पश्चिमे पद्मनाभाख्यं दक्षिणेशं खपाराउरं ॥ विदिक्षु पूजयेत्तस्य दक्षिकोणादित: क्र
मात् ॥ नामकामामकां चैव पाण्डरां तारिकां तथा ॥ सम्बोधनयुतन्नाम सर्वत्र साधको वदेत् ॥ विमलातन्त्रे ॥ स्वनामाय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्षरं बीजं मन्त्राताभेषु कीर्तितं ॥ यामले ॥ दलाग्रे च महेशानि ब्रह्माद्यैः परिपूजयेत् ॥ पूजयेत्तु चतुर्द्वारे यमानकादिकं क्र-
मात् ॥ यमानकं यमान्तकं विघ्नान्तकमनन्तरं ॥ नरकान्तकश्च संपूज्यादिक्पालांश्च प्रपूजयेत् ॥ मध्ये सूर्यं समभ्यर्च्य गुरु-
पंक्तुन्नरेननः ॥ ततः प्रपूजयेत्तु खं पुनर्देवीं प्रपूजयेत् ॥ पुष्पाञ्जलित्रयं दद्यात् यथासंख्यं जपेत्तु जः ॥ मध्ये भूबिम्बाभ्यन्तरे द-
नरे दक्षिणे ॥ स्वतन्त्रे ॥ चतुरस्त्रे लोकपालानां तद्वाराणि च ततो बहिः ॥ त्रिकोणमन्त्रसूक्तेन तु विशेषः ॥ कामेश्वर्यादिकाः पूज्या-
स्त्रिकोणे वह्निमण्डले ॥ कामेश्वरी दिकरवासिनी च चण्डनायिके त्युक्तं ॥ सर्वशेषेऽपि ॥ ततः ॥ ततश्च मूलमन्त्रेण पुष्पाञ्ज-
लित्रयं क्षिपेत् ॥ रक्तपुष्पाणि वा पद्ममलके कुङ्कुमं कापसौदित्युक्तं ॥ देवीमौलावक्षोभ्यमपि पूजयेत् ॥ मौलावक्षोभ्यमर्च्चयेद-
दित्युक्तेः ॥ इदं चावरणपूजायाः प्रागाचरन्ति ॥ अत्र सर्वदिग्द्विरूपिका देवमेव प्रधानत्वात् ॥ तेन देवी पश्चाद्वामको-
णादयवामकोणपर्यन्तं गुरुपङ्क्तिपूजा सिध्यति ॥ पूज्यपूजकयोर्मध्ये प्राचीं प्रकीर्तयेत् बुधैः ॥ न दक्षिणां दक्षिणां स्याद्-
न रचोन रं भवेदिति मानसोल्लासवचनात् ॥ यत्तु दभिमुखदेवा देवाभिमुखतो दद्यात् ॥ प्राच्यादि हरितो ज्ञेयाः पूजा हो-
मादिकर्मस्विति सारसंग्रहवचनात् ॥ तत्र ॥ भगिनाभनथोत्तरद्रुमादावपि पीठीवामदक्षप्रसिद्धं दक्षिणादि-
गवस्थितमेवोच्यते ॥ तेन वामावर्तेन पूजाक्रमस्सम्यानि ॥ तथाच ॥ साहजिकवायव्ये ॥ नामकं ॥ साहजिकाग्नेये ॥
पारण्डलां ॥ साहजिके ऐशान्यां ॥ नारद ॥ पूजयेदिति क्रमः ॥ संप्रदायस्त्वन्यप्रसिद्धप्राच्यादिक्रमेव ॥ ब्राह्म्यादिपूजनन्तु देव-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ग्रदलमारभ्य प्रादक्षिण्येनैव विशेषानभिधानात् ॥ अथावरणपूजाः सुःपुरा प्राचीं प्रकल्पयेत् ॥ न वादिमपरिवारा(
णां प्रादक्षिण्येन पूजनमिति निन्दसिंहकल्पवचनाच्च ॥ स्वचमग्रेपि बोध्यं ॥ इदन्तु ध्येयं देवतावाहनात्प्राक् आग्नेयादिकोण
धर्म्मादीनां ॥ पूर्वाग्रष्टकेसरेषु पीठशक्तीनां पूजनं संमुखत्वदिशः प्राचीत्वकल्पनानुसारेण बोध्यं ॥ पूज्यस्यानावाहितन
त्वे तु नदानीं पूज्यपूजकयोरन्तरत्वाभावात् ॥ उत्तराग्रात्तु स्वोदविपदा चक्रंसमुद्धरेत् ॥ उत्तराग्रानरादेविपूर्वाशैव न
संशयः ॥ इशानकोणाद्देवेशि नराग्नेयं न संशयः ॥ पश्चिमाभिमुखो मंत्री यदा चक्रं समुद्धरेत् ॥ पश्चिमासानराग्नेयापू(
र्वाशैव न संशयः ॥ वायुकोणान्नराग्नेयमीशानं राक्षसं भवेत् ॥ दक्षिणास्यामुखो मंत्री यदा चक्रं समुद्धरेत् ॥ पूर्वाशैवं त
दक्षो रक्षःकोणन्तु वह्निः ॥ मदितिज्ञानार्णववचनस्यान्यथा यथा दर्पितु मशक्यत्वात् ॥ पश्चिमाशाद्यभिमुखत्वन्तु काम्य
पूजाविशेषपरं ॥ नित्यपूजायां प्रागाननो धनदं दिङ्मुखो वदनो थवेत्यादिना दिनादिग्नयमेवानियमनात् ॥ केचित्तुः इ
न्द्रादीन्सहजिकप्राच्यादिक्रमेण पूजयन्ति ॥ नत्वप्रमाणमिदं ॥ ॥ अथावरणदेवताध्यानं ॥ शारदातिलके ॥ इ
न्द्रकोणे लसद्दण्डकुण्डिकाक्षगुणाभयां ॥ गायत्रीं पूजयेन्मंत्री ब्रह्माणामपि ताद्दशं ॥ रक्षःकोणे चक्रशंखग
दापंकजधारिणीं ॥ सावित्रीं पीतवसनां यजेद्विष्णुश्च ताद्दशं ॥ वायुकोणे च परश्वक्षमालाभयवरान्वितां ॥ यजे
त्सरस्वतीं महांरुद्रं ताद्दशलक्षणं ॥ अथैन्द्रकोणेत्यादिना देवताध्यानमेव पूर्वादित्वाभिधानं ॥ षडङ्गदेवता

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰भ ॥
॥ १०३ ॥

तां ध्यानमन्त्रैव॥ तुषारस्फटिकश्यामनीलकृष्णारुणार्च्चिषः॥ वरदाभयधारिण्यः प्रधानतनवः स्त्रियः॥ ध्यानव्यापि
तुषां नेत्रकमेरीणां वाम्मादेवताः॥ प्रधानतनवः शक्ति वैकल्पिकं ध्यानान्तरमिति निरूपयवभट्टः॥ दलमूलेमहाकालादि
ध्यां मूलं देवतावदेव॥ विशेषानभिधानात्॥ वैरोचनादिध्यानमन्त्रान्तरे॥ वैरोचनं चिह्नसश्चपष्टितोमरधारिणं
पीनं हृषासनगतं त्रिनेत्रं रक्तवत्सलं॥ शंखं त्रिशिरसन्देवमभिताभं हिरण्मयं॥ पुस्तकाभीतिवरदं विमलं शंख
वाहनं॥ शंखं त्रिशिरसमिति॥ अन्यदमिताभवत्॥ पुस्तकेत्यादि॥ एकस्यैव पुस्तकस्य हस्ताभ्यान्धारणाच्चतुर्भुजत्वं
वोध्यं रत्नसम्भवेऽपि॥ पद्मनाभं दन्तिवक्त्रं पुस्तकं वरदाभयं॥ पाशाङ्कुशविधृतं देवं त्रिनेत्रं वरदं शुभं॥ ध्येनाचित्रिनेत्रं चवर
दं पुस्तकाभयधारिणीं॥ मामकाम्बलदेवेन संयुक्तेनविभाविनां॥ कृष्णाकरालवदनानामकानवयौवनां॥ गो
धिकायां समारूढांत्रिशिखरूढाश्च नारकां॥ पाण्डुराख्येन वीजेन वज्रवीजसमन्विता॥ रक्तालम्बोदरीं ध्यायेत् पञ्च
प्रेतासनस्थितां॥ हृलध्यानन्तु सर्वासां मामकावत्॥ पूर्ववीजसमुच्चार्यताराण्णं मासमर्च्चयेत्॥ पूर्वादिपद्मपत्रेषु
पूर्ववीजेन शंकरि॥ नमोन्तेन ध्रुवाद्येन प्रतिश्लोकेन चार्च्चयेत्॥ अथ ब्राह्म्यादीनां ध्यानं॥ [illegible]पयां॥ दण्डकमण्डलुं पद्
श्चादक्षसूत्रमथाभयं॥ विभ्रतीकनकच्छायां ब्राह्मीकृष्णाजिनोज्वलां॥ कमलं परशुं खड्गं डमरुं बिभ्रन्नकरे टिकां॥ व
हन्तीं हिमसंकाशा ध्येया माहेश्वरी शुभा॥ अंकुशं दण्डखट्वाङ्गौ पाशञ्च दधतीकरैः॥ बन्धूकपुष्पसंकाशा कौमारी वरदा

॥ राम ॥
॥ १०३ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यिनी ॥ वज्रं घण्टां कपालञ्च खट्वाङ्गं दधतीं करैः ॥ नमालघण्टामला ध्येया वैस्नवी विभ्रमोज्वला ॥ मुशलं करवालञ्च खे
टकं दधतीं हलं ॥ करैश्चतुर्भिर्वाराही ध्येया कालघनछवि ॥ अंकुशं तोमरं विद्युत्कुलिशौ दधती करैः ॥ इन्द्रनील
निभेन्द्राणी ध्येया सर्वसमृद्धिदा ॥ शूलं कपालं नृशिरः कपालं दधतीं करैः ॥ मुण्डास्रग्विधिता ध्येया चामुण्डा रक्तविग्र
हा ॥ अक्षस्त्रं बीजपूरं कपालं पंकजं करैः ॥ वहन्ती हेमसंकाशा महालक्ष्मी समीरिता ॥ केचित्तु कालीप्रकरणोक्तब्राह्मी
नारायण्याद्यष्टकमेवात्र पूज्यं ॥ ॥ यथा कालीतथा तारेत्याहुः केचिदिति वदन्ति ॥ तासां ध्यानन्तु तन्त्रैव वक्ष्यते ॥ ॥ अथे
न्द्रादि ध्यानं ॥ तुर्यायागे ॥ इत्थमावरणां सम्यगभ्यर्च्य मनुवित्तमः ॥ अन्ते यजेल्लोकपालांस्तेषां मन्त्राणि वक्ष्यमान्
इन्द्रं सुराधिपं पीतं वज्रहस्तं सवाहनं ॥ अग्निं तेजोधिपं रक्तं शक्तिहस्तं सुभूषणं ॥ यमं प्रेताधिपं कृष्णं दण्डह
स्तं समर्च्चयेत् ॥ रक्षोधिपन्निर्ऋतिश्च खड्गहस्तं सुधूम्रकं ॥ पाशहस्तं शुभ्राङ्गं वरुणं यादसां पतिं ॥ वायुं प्राणा
धिपं धूम्रं अंकुशाढ्यकरं यजेत् ॥ यक्षपतिं कुवेरञ्च शुक्लवर्णं गदाकरं ॥ विद्याधिपं तथेशानं अभ्रं शूलकरं यजे
त् ॥ नागाधिपं तथानन्तं गौरं चक्रधरं यजेत् ॥ लोकाधिपं विधातारं रक्तपद्मकरं यजेत् ॥ ऐरावतं तथा मेषं महि
षं मृतनरं पुरुषं ॥ मकरं मृगमत्स्यौं च वृषभश्चाविपहंसकौ ॥ इन्द्रादिलोकपालानां वाहनानि विदुर्बुधाः ॥ वज्रं पीतसितं
शक्तिं दण्डं खड्गपाशं सम्यगर्च्चयेत् ॥ खड्गमाकाशसंकाशं विद्युन्निभं स्मरेत् ॥ अंकुशं रक्तवर्णञ्च शुक्लवर्णं गदां यजेत् ॥ त्रि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ नाभ ॥
॥१०४॥

भद्रं नीलवर्णाश्च यजेन्मन्त्रीननः परं ॥ रथांगं करवन्दाभं यम्परक्तं समर्च्चयेत् ॥ लोकपालांस्तु धान्येवं क्रमेणापरि पूजयेत् ॥ अ
त्रयग्रपि हृदयादिषडंगा नामिन्द्राणीनाश्च पूजनेनन्त्रान्तरे ॥ मन्त्रान्तराप्रयुक्तानि नयापितानि देवतान्तरावरणपूजापराणि
अत्र च ॥ वज्रपुष्पं प्रतीच्छेति हूं फट् स्वाहेति चानतः ॥ अनेनमनुना सर्वान् परिवारान् समर्च्चयेदिति वीरतन्त्रादिवचना द
त्र पुष्पमित्यादि मंत्रेणैव सकल परिवाराणां पूजनं ॥ इन्द्रादिपूजानन्तरं लोकपालमुद्राप्रदर्शनमुक्तं तन्त्रे ॥ पाणिमूले तु संल
ग्ने शाखास्सर्वाः प्रसारिताः ॥ लोकेशानामियं मुद्रा तेषां सर्वासु दर्शयेत् ॥ तर्पणं ॥ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले
भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्च्चनं ॥ इति पुष्पांजलिं दद्यात् प्रणमेदति भक्तितः ॥ प्रत्यावरणमेवन्तु नतनन्त्वाम् समर्पये
त् ॥ स्तवनं च ॥ ततः पुनर्मूलदेवीं मुद्रा तर्प्पणपूजनैः ॥ अर्च्चयित्वा जपं कृत्वा विसर्ज्जयेत्ततः परं ॥ मुद्रयोन्याख्या पूजाप्रकार
स्तूर्णीयागे उक्तः ॥ पुनर्मूलं समुच्चार्य संगायेत्स परीतिवः ॥ वारायैनाम देव्याश्च चतुर्थ्यन्तमुदीर्य्यच ॥ नमः इत्यर्च्चयेत्सम्यक्
ध्यायैस्साधकस्त्विधा ॥ ॥ अथ बलिदानं ॥ त्रियाभिरले ॥ वामभागे त्रिकोणे वहन्नं भूपुरमेवच ॥ विधाय रक्तमाल्याद्यैर
र्च्चयित्वा यथाविधि ॥ वक्ष्यमाणेन मनुना बलिन्देव्यै निवेदयेत् ॥ केवलञ्चास्समुच्चार्य्य हे नामेक जपन्वदेत् ॥ महायज्ञा
धिपायैस्या उपनीत बलिन्तथा ॥ गृह्ण गृह्ण यय इदं मम सर्वयपदद थ ॥ शान्तिं कुरुष्व गं ब्रूयात् परविद्यामनः परं ॥ भक्त
पायुगला दन्ते तु ट छिन्धि युगमवदेत् ॥ श्रीजवरि विधूपान्तो बलिमन्त्रोयमीरितः ॥ बलिपात्रोदके मे विशेषार्घोदकेन वोक्ष्य

॥ राम ॥
॥१०४॥

112

१२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

एव्य॥ नरसिंहपुराणे॥ आग्रमलकमानेन कुर्य्याद्धोमहविर्हुतीन्॥ छागादिवलिविधिरग्रेवाच्य॥ अथ मंकुक्षुकंजप्त्वैव ना-
रामत्त्राजप्तया॥ नदुर्क्तविज्ञाक्रिरले॥ अजप्त्वा कुक्षुकमन्त्रस्तत्वाश्रीपतिं हरिं॥ योजयेत्तारिणीमंत्रं नरकेसनिलीयते॥ जपि-
त्वा कुक्षुकमन्त्रमष्टोत्तरशतंसुधिः॥ पूजयेत्तारिणीं पश्चान्नान्यथा सिद्धिमाप्नुयात्॥ धृत्वा तु कुक्षुकं हस्ते महादेवीं समर्चयेत्
अथवा मूर्द्ध्नि विन्यस्य पूजयेत् पूजयेदपि॥ ब्रह्मसंहितायां॥ अक्षोभ्यस्य मनुं त्यक्त्वा देवीनारां जपेद्यदि॥ सिद्धिर्हानिर्भवेत्तस्य
रौरवं नरकं व्रजेत्॥ तथा॥ अक्षोभ्यस्य मनुं विभ्रकवचं सारमुत्तमं॥ अलिगस्य महाध्यानं सर्वध्यानेषु चोत्तमं॥ अथैव मनुप्र-
वक्ष्यामि ध्यानं चैव ततः परं॥ कवचञ्च ततः पश्चात्कथयामि क्रमेण तु॥ अत्र नरसमुद्धृत्य पयश्च मविभूषितं॥ अक्षोभ्ये-
ति च स्वाहेति रमाग्रन्तं महामनुः॥ अत्र नरः अकारः पयश्च सोमकारः तेन विन्दुः॥ स्वयं त्वाषिध्वसंप्रोक्तो विराट्छन्दउदीरि-
तं॥ अक्षोभ्यादेवताप्रोक्ता त्विमूर्त्तिर्नागरूपधृक्॥ विनियोगस्तु नियतं पुरुषार्थचतुष्टय॥ अथ ध्यानं प्रवक्ष्यामि सर्वसौ-
भाग्यदायकं॥ सहस्रादित्यसंकाशं नागरूपं धरं शुभं॥ विद्युत्कोटिसमं वक्त्रं वह्निभासुरलोचनं॥ खड्गं त्रिवलयोपेतं ज-
टाकोटयसस्थितं॥ महालावण्यसंयुक्तं सुरासुरैर्नमस्कृतं॥ सूर्यविद्युत्समं भास्वन्महामणिशिरोपरि॥ एतद्रूपमहाका-
यं देवैरपि सुपूजितं॥ ~~श्रीवउवाच~~॥ अस्य कवचस्य ब्रह्मविष्णुरुद्रा ऋषयः विराट्छन्दो अक्षोभ्यो देवता श्री वीजं स्वाहा शक्ति
र्द्धर्मार्थकामार्थे जपे विनियोगः॥ श्रीं वीजं शिरसे अव्यादादिवीजं च भालके॥ अकारः कण्ठं मे अव्यात् मकारो हृदि रक्ष-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तु ॥ भकारो नाभिं मे अव्याद्यकारो शुह्यदेशके ॥ मंत्रशक्तिश्च सर्वांगं वीजं नेत्रद्वयेऽवतु ॥ सर्वभावेश्च अक्षोभ्यो वाहू वीरश
येस्सदा ॥ व्रह्मा रक्षतु यादौ वै विष्णु रक्षतु जानुनी ॥ मूलाधारं शिवो मे ध्यात् स्वाधिष्ठाने हृषोऽवतु ॥ मणिपूरे सदा भव्या
त् शिवस्सगृहिणी च मे ॥ अनाहतमम्बुजं मेव्यादिन्द्रादि दशदेवताः ॥ विशुद्धचक्रेच सततं रक्षां करोतु मे रविः ॥ महेश्वरः
सदा रक्षेदाज्ञाचक्रं सुशोभनं ॥ व्रह्मरुद्रकश्च मे रक्षेन्नाभिं रक्षतु भैरवी ॥ दिव्यादिग्रूपकोचसर्वत्रा क्षोभ्यडग्यने ॥ एवं क्र
म विधानेन कवचं वन्धजयेच्छुचिः ॥ त्रिसंध्यं यः पठेन्नित्यं श्रद्धा भक्ति समन्वितः ॥ सिद्ध्यशनिर्भवेत्तस्य नात्र कार्या विचारणा
एतन्मन्त्रं जपेत्तु वीरस्य रहस्यमालामुख्या प्रशस्ता च ॥ तथाहि त्रिशक्तिरत्ने ॥ रहस्यमालया जप्ता नारिणी सिद्धिदा भवेत्
अनन्तस्या प्रजप्ता मालयासिद्धिमिच्छता ॥ महाशंखमयी माला पञ्चाशन्मणिनिर्मिता ॥ रहस्यमाला संप्रोक्ता गोपनीया
प्रयत्नतः ॥ तदभावे तु कस्यापि कर्त्तव्याऽवयवस्य वै ॥ महाशंखो नृशिरोस्थि तत्त्वादग्रं त्वं विहितं मितिं रहस्यविद्यया
मले ॥ नरेभाश्वोष्ट्रमुण्डानां छिन्नानां रणसंकटे ॥ मालामेकारयेद्धृत्वां मणिवित्रासु साधकः ॥ तदभावे स्फाटिकीस्यान्मालास 113
र्वत्रसिद्धिदा ॥ मुण्डमालाया ॥ अंगुष्ठामक्षमालाचालयेन्मध्यमाग्रतः ॥ अशुचिर्न्नस्पृशेदेनां करयुग्मस्तु कारयेत् ॥ त्रिश
क्तिरत्ने ॥ अथवा मातृकामय्या मालया प्रजपेद्बुधः ॥ एकैकं वर्णमुच्चार्य वर्णोनान्तरितं जपेत् ॥ सुधीरेवं लकारान्तं त
तआन्तं समानयेत् ॥ मेरूरूपं क्षकारं हि साधको नैव लंघयेत् परमेश्वरि ॥ क्षकारमेरूरूपन्तु लंघयन्तकदाचन ॥ मेरु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ह्रीं नाचयामाला मेरुलं घ्यात्वयाभवेत् ॥ अभुक्तानुभवेदेवसामालानिःफलाभवेत् ॥ विद्रिणीविसतत्वाभाव्रुसनाडीगनानुया ॥ न
यासंग्रंथितां ध्येयासर्वकामफलप्रदा ॥ अष्टोत्तरशतं जप्त्वा दौ ह्लीं वं समुच्चरेत् ॥ अकरादीन् वर्णचतुष्टयं ह्लीं वं पवक्ष(
न्ते ॥ वर्गाणामष्टकस्यापि कामभेदक्रमेण तु ॥ अकचटतपयश इत्येवं चाष्टवर्गकं ॥ अष्टोत्तरशतं जपे कर्णयो ह्लीं वच
तुष्टयमादौ उच्चार्य्य विलोमसमाप्ताव पितच्चतुष्टयं विलोमेन जपे दित्येकः कल्पः ॥ अनुलोमविलोमाभ्यां पश्चाद्वर्णानुच्चा
र्य्य शेषे अष्टवर्गाक्षराण्युच्चरेदिति ॥ अपरः कल्प इत्यर्थः ॥ यामले ॥ सविन्दुवर्णमुच्चार्य्य पश्चान्मंत्रं जपेत्सुधीः ॥ क्षमेरुं कः(
ल्पयित्वा तु जपेन्नाभिलंघयेत् ॥ क्षं सकृद् देवमेरुत्वेन मुच्चरेत् ॥ न तु न उन्नरं मंत्रमुच्चरेदित्यर्थः ॥ तथा कुलमूलावता
रे सारसंग्रहे च ॥ व्रसनादिगनानादिक्षान्ता वर्णान्विभाव्य च ॥ अर्णविन्दुयुतं कृत्वा प्रत्येकं मंत्रं जपेत्सुधी ॥ अकारादिषु सं(
ख्यान्तथा कादिषु च क्रमात् ॥ क्षार्णं मेरुमथो तत्र कल्पयेद्दीर्घविश्वरि ॥ तदालिपिर्द्भवेदक्षमालार्द्धशानसंख्यया ॥ अ
नयासर्वमंत्राणां जपः सर्वार्थसाधकः तथा ॥ अकारादिक्षकारान्तं पश्चाद्यन्मणिसूत्रकं ॥ क्षकारं मेरुसंस्थाने लकादिवि
लोमतः ॥ वर्गाष्टकविभेदेन शतमष्टोत्तरं भवेत् ॥ एकैकानरितं मंत्रं जपेद्देवं फलप्रदं ॥ अनुलोमविलोमस्थैः कॢप्तया व
र्णमालया ॥ प्रत्येकमन्त्राणां युता जप्ताः स्युः श्रीप्रसिद्धिदाः ॥ वैरिमंत्रा अपि नृणां मन्येमन्त्राश्च किं पुनः ॥ तेनान्यच्चाक्षमालाय
द्प्रयोगो गौरवः ॥ तथा ॥ पञ्चविंशतिभिर्म्मोक्षस्त्रिंशद्भिर्द्धनसिद्धयः ॥ सर्वार्थसिद्धिं विंशत्या यन्त्रणामभिचारिकं ॥ पञ्चा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शद्भिक्कर्म्मसिद्धिः स्यात्तथाचतुरुत्तरे ॥ अष्टोत्तरशतेनैस्सर्वसिद्धिर्दक्षैः कृतस्त्वजा ॥ तथा ॥ अष्टोत्तरशतेनैर्म्माला पश्चाशच
तुरुत्तरैः ॥ सप्तविंशतिभिश्चाक्षैः सर्वसाधारणो जपः ॥ मंत्रतंत्रप्रकाशे ॥ अंगुलीजपसंख्यानेन्जपमेकगुणास्मृतं ॥ रेखाष्ट
गुणांविद्यादक्षैम्बशतसंगुणं ॥ नत्वांगुलिजपंकुर्वन्सांगुष्ठांगुलिभिर्ज्जपेत् ॥ अंगुष्ठेनविनाकर्म्मकृतंतन्निःफलंभवेत्
अंगुलीपर्वभिर्म्मंत्रंजपन्नित्यंप्रकल्पयेत् ॥ तथा तत्रान्तरे ॥ अनामिकाद्वयंपर्वकनिष्ठादिक्रमेणतु ॥ तर्ज्जनीमूलपर्य्य
न्तंकरमालाप्रकीर्त्तिता ॥ तथा ॥ आरभ्यानामिकामूलात्प्रदक्षिणक्रमेणतु ॥ मध्यमामूलपर्य्यन्तंजपेद्दशसुपर्वसु ॥
अनामामध्यमंपर्वमेरुंकृत्वातुलंघयेत् ॥ इदंश्चाष्टोत्तरशतसंख्याजपविषयं ॥ तंत्रांतरे ॥ अनामामूलमारभ्यप्राद
क्षिण्यक्रमेणतु ॥ तर्ज्जनीमूलपर्य्यन्तंजपेन्नवसुपर्वसु ॥ मध्यमाद्वितयंग्राह्यमनामामूलमेवच ॥ अनामामध्यमन्त्वे
कंमेरुंकृत्वातुलंघयेत् ॥ तर्ज्जन्यग्रेतथामध्येयाजपेत्तत्रमानवः ॥ तत्वारितस्यनश्यन्तिआयुर्विद्यायशोबलं ॥ इदञ्चप्रा
दशाहुत्याअष्टोत्तरशतसंख्याजपपरं ॥ सुदर्शनयामले ॥ अनामामध्यमायाश्चमूलाग्रेतुद्वयंद्वयं ॥ कनिष्ठायाश्चत
र्ज्जन्यास्त्रयंपर्वमहेश्वरि ॥ अनामामध्यमायाश्चमेरुःस्याद्वितयंशुभं ॥ प्रदक्षिणक्रमादेविजपेत्त्रिपुरसुंदरीं ॥ वैष्णवा
दौतुसनत्कुमारसंहिता ॥ अनामामध्यमारभ्यकनिष्ठादितस्तथा ॥ तर्ज्जनीमूलपर्य्यन्तंदशपर्वसुसंजपेत् ॥ तथा
अंगुलीर्न्नवियुंजीतविछिद्रंसंकोचयेत्तलं ॥ गुरुगमालायां ॥ नित्यंजपंकरेकुर्यान्नतुकाम्यंकदाचन ॥ काम्यमपिकरेकु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

र्यांग्रदिमालान विद्यते ॥ न विद्य जन्मनि न विहितां स्तीन्यर्थः ॥ अनस्वकुलाम्नुने ॥ बुद्धिरूपा यदा देवी मनः पीठे उर्द्धनंन पा
पूर्वमेवमया प्रोक्तं सद्यो मन्ने विशेषतः ॥ वर्णमय्या मनो मय्या जयो यानस डच्यते ॥ मालया देवदेवेशि मोक्षदः कामदस्त
था ॥ चिन्तिरूपा यदा देवी कुलकुण्डलिनी परा ॥ यन्त्रे पूजा न दातव्या होमः कुण्डे विधीयते ॥ मणिपादि गुटिका मय्या जयश्चे
वाक्षमालया ॥ उपांशुः स्यान्महादेवि श्री प्रसिद्धिप्रदायकः ॥ योनिरूपा यदा देवि पूजयेद्योनिमण्डले ॥ हामस्त्रस्त्रैव देवेशि
मैथुनेन विधानतः ॥ जपः कार्यो महेशानि नच्यैव करमालया मुक्तं ॥ कुलमूलावतारे ॥ मणयः शंखसंभूताः प्रोक्ता लक्ष्मी
प्रदायकाः ॥ भुक्तिप्रदाः स्फटिकजाः पद्माक्षाः पुष्टिवर्द्धनाः ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदाः पुण्या रुद्राक्षास्सर्वसिद्धिदाः ॥ पुत्रंजीवभवाः
पुत्रपशुधान्यर्द्धिसिद्धिदाः ॥ विद्रुमोत्थाश्च मणयो धनसौभाग्यवश्यदाः ॥ मौक्तिकाम्मुक्तिदाः प्रोक्ताः स्वयासर्वसमृद्धिदाः ॥ पा
पापघ्नाः कुशमय्यः कामदास्स्वर्णरूप्यजाः ॥ शारदातिलके ॥ रुद्राक्षमालिका सूमे जप्येन सुमनोरथान् ॥ पद्माक्षैर्विहितां
मालाशत्रूणां नाशिनी मता ॥ कुशग्रन्थिमयी माला सर्वपापप्रणाशिनी ॥ पुत्रंजीवफलैः क्लृप्ता कुरुते पुत्रसंपदं ॥ निर्मि
ता रूप्यमणिभिर्जपमालेप्सितप्रदा ॥ हिरण्मयैर्विरचिता माला कामान्प्रयच्छति ॥ प्रवालैर्विहिता माला प्रयच्छेत्पुष्कलं ध
नं ॥ सौभाग्यं स्फाटिकी माला मौक्तिकैर्विहिता श्रियं ॥ निर्मिता शंखमणिभिः कुरुते कीर्तिमक्षयां ॥ सर्वैरेभिर्विरचिता मा
ला स्यान्मुक्तये नृणां ॥ एतेन ॥ इन्द्राक्षैर्यद्विजप्येन रुद्राक्षैः स्फाटिकैस्तथा ॥ नान्यन्मध्ये प्रयोक्तव्यं पुत्रंजीवादिकं च यत्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यद्यन्मन्त्रंप्रयुञ्जीत मालायां जपकर्म्मणि ॥ तस्य कामश्च मोक्षश्च न ददाति प्रियंकरी ॥ जन्मान्तरे जायते स वेदवेदान्तपार
गः ॥ मित्रभावत्र नो देवि चाण्डालैः पापकर्म्मभिः ॥ रिपुन्नरं तत्र वचनं समसत्वानि किंकिञ्चित् प्रक्षेपपदमिति ज्ञेयं नारद
कुशग्रन्थ्या जपेद्विप्रः सुवर्णमणिभिर्नृपः ॥ पुत्रजीवैर्म्मये वैश्यः पद्माक्षैस्सर्वदस्ववत् ॥ तन्त्रे ॥ तथामलकसंभूतैस्सुलक्ष्मी
काष्ठनिर्म्मितैः ॥ स्फटिकैश्च मालिकां कुर्यान्मनिमान्वेश्मवेमनो ॥ गोपालस्य भुक्तये माक्षं प्रशस्तं ॥ समाहितमनाः भुक्तये म
वीजाक्षमालयेति गौतमवचनात् ॥ नारदपञ्चरात्रे ॥ जयस्य गणानं प्रभुः पद्माक्षैर्वृद्धि वर्द्धनैः ॥ यस्तु भागवतो भूत्वेस्तु
पकम्प ॥ रुद्राक्षैश्चोत्तमैर्निवर्णाद्वचनात् ॥ वैष्णवानामपि रुद्राक्षमाला प्रशस्ता ॥ रुद्राक्षमालया दिवा शक्तिमन्त्रंजपो
निषिद्धः ॥ तदुक्तं योगिनीतन्त्रे ॥ रुद्राक्षैः शक्तिमन्त्रं तु अक्रियोजयति प्रिये ॥ सदुर्गतिमवाप्नोति निष्फलं तस्य तज्जपं
मिति ॥ भैरवीविद्यायाम्बाराहीतन्त्रे ॥ सुवर्णमणिभिर्मालां स्फाटिकीं शंखनिर्म्मितां ॥ प्रवाले देववाकुर्यान्पुत्रजीवं
विवर्ज्जयेत् ॥ पद्माक्षं चैव रुद्राक्षं इन्द्राक्षश्च विशेषतः ॥ ॥ अथ संस्कारकालः ॥ योगिनीतन्त्रे ॥ घादशां वैष्णवीमालाक
र्त्तव्या साधकोत्तमैः ॥ मन्त्रज्ञे विष्णुमन्त्रेणादिव भागेषयत्नतः ॥ दिवभागे पूर्वाह्ने ॥ तथा ॥ शक्तीनामपि कर्त्तव्या भुक्ता रात्रौ
यथाविधि ॥ अष्टम्यां च नवम्यां च चतुर्द्दश्यां तथैव च ॥ त्रयोदश्यां तथा कुर्याच्छिवस्यापि सुरेश्वरि ॥ ॥ अथ संस्कारः
योगिनीतन्त्रे ॥ पदसूत्रकृता माला देव्याः प्रीतिकरी सदा ॥ कार्पासवैष्णवी माला पद्मसूत्रैस्तथापि वा ॥ उर्णाभिर्वल्वजैर्वा

115

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पिशेवी मालाप्रशस्यते ॥ कार्पाससूत्रे विशेषतःक्रमः उमामहेश्वरसम्वादे ॥ याजीववन्तकानारी सुन्दरी पतिवल्लभा ॥ तया
कर्त्तितसूत्रेणामृतमालाशुभावहा ॥ मरुत्सूत्रेणपट्टेनत्रसरेणविनिर्म्मिता ॥ निर्मितास्वर्णरजतैः स्वर्णेनापिशुभाव
हा ॥ कन्याकर्त्तितसूत्रेणग्रथितागुरुणास्वयं ॥ मण्डलीकृतगोपुच्छरूपधृङ्मालिकाशुभा ॥ सर्वद्रव्यसूत्रंत्यामकर्पास
संभवं ॥ चैत्रकर्पासजन्याथनजेकुर्थंनकर्म्मणि ॥ योगिनीतन्त्रे ॥ ततोद्विजेन्द्रपुत्राणस्त्रीनिर्म्मितंयत्नैववर्ज्जितं ॥ त्रिगुणांत्रि
गुणीकृत्यसूत्रंप्रक्षालयेत्ततः ॥ प्रक्षालयेत्पञ्चगव्येनः पञ्चगव्येनक्षालयेदितिवचनात् ॥ पञ्चगव्यपरिमाणन्तुगोतमी
ये ॥ पलपात्रंदुग्धभागंगोमूत्रंनावदिश्यते ॥ घृतस्यपलमात्रंस्यात्स्त्रीमयंतोलकद्वयं ॥ दधिप्रसृतिमात्रंस्यात्पञ्चगव्यमि
दस्मृतं ॥ अथवापञ्चगव्यानांसमानोभागउच्यते ॥ एकभुक्तिंविधायादौसाधकोग्रथयेत्स्वयं ॥ कृतनित्यक्रियःशुद्ध
उत्क्षेत्रेशुभमंत्रवित् ॥ यथाकामंयथालाभमक्षाणपानीययत्नतः ॥ अन्योन्यसमरूपाणांनितस्थूलकृशानिच ॥ की
टदिभिरदुष्टानिनजीर्णानिनवानिवै ॥ गव्येसुपञ्चभिस्तानिप्रक्षाल्यतुपृथकपृथक् ॥ आदौपूर्वदिनेशक्तिव्यति
रिक्तयरमेतद्दिनिजेयं ॥ गोमूत्रंगोमयंक्षीरंदधिसर्पिःकुशोदकं ॥ पञ्चगव्यमितिप्रोक्तंमहापातकनाशनं ॥ अश्वत्थप
त्रनवकंपद्माकारेणकल्पयेत् ॥ सूत्रंमणींश्चगन्धाद्भिःक्षालितान्तत्रनिक्षिपेत् ॥ तारंशक्तिंमातृकाश्चसूत्रेणैवमणि
ष्वथ ॥ विन्यस्यपूजयेत्सज्जैर्ज्जुहुयाच्चैवशक्तितः ॥ तथा ॥ मणिमेकैकमादायसूत्रेतत्रनुयोजयेत् ॥ तत्त्वान्तरेतु ॥ स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDE

कैकं मातृकावर्णैः सनारं प्रजपेत् सुधीः ॥ मणिमालाय सूत्रेणा ग्रथयेन्मध्यमध्यतः ॥ ब्रह्मग्रंथिं विधायेत्थं मेरुश्च ग्रन्थि-
संयुतं ॥ ग्रथयित्वा पुरो मालां ततः संस्कारमारभेत् ॥ गौतमीयेयामलेच ॥ एवं विधाय मालां वै शोधयेत् परमेश्वरि ।
अश्वत्थपत्रनवकैः पद्माकारं तु कल्पयेत् ॥ तन्मध्ये स्थापयेन्मालां मातृकां मूलमुच्चरेत् ॥ क्षालयेत् पञ्चगव्येन सद्योजाते-
न सज्जलैः ॥ तन्त्रे ॥ प्रत्येकं मन्त्रयेन्मन्त्री पञ्चमेन सकृत्सकृत् ॥ गौतमीये ॥ समुदायमालामधिकृत्य ॥ पञ्चमेनैव मन्त्रेण
ध्यानान्तेन तं मन्त्रयेदिति युक्तं ॥ माले माले महामाले सर्वतत्त्वस्वरूपिणि ॥ चतुर्वर्गस्त्वयि न्यस्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भव ॥ माया
वीजादिकं कृत्वा रक्तपुष्पैस्समर्चयेत् ॥ मन्त्रयेन्मूलमन्त्रेण क्रमेणोत्क्रमयोगतः ॥ तथैव मातृकावर्णैर्मन्त्रयेन्मन्त्रतत्त्व-
वित् ॥ योगिनीतन्त्रे ॥ होमकर्म्म ततः कुर्य्याद्देवताभावसिद्धये ॥ अष्टोत्तरशतं जप्त्वा संपाताज्यं विनिःक्षिपेत् ॥ होमकर्म्म-
ण्यशक्तश्चेद्द्विगुणं जपमाचरेत् ॥ त्वं माले सर्वलोकानां सर्वसिद्धिप्रदा मता ॥ तेन सत्येन मे सिद्धिं देहि मातर्नमोस्तु ते ॥ इ-
त्युक्त्वा परिपूज्याथ गोपयेत् प्रयत्नतः सुधीः ॥ शैवागमे ॥ गोपुच्छसदृशी कार्य्या एकाग्रा वा सुमेरुका ॥ उत्तरतन्त्रे ॥ एको मेरुस्त-
त्र देयस्सर्वेभ्यः स्थूलसंभवः ॥ विन्यसेत् क्रमतस्तस्मात् सर्प्पाकारन्वसायतः ॥ ब्रह्मग्रन्थियुतं कुर्य्यात् प्रतिवीजं यथाविधि
अथवा ग्रन्थिरहितं दृढरज्जुसमन्वितं ॥ त्रिगुहं साथ मध्येन वार्द्धहस्ताऽन्तदेशतः ॥ ग्रन्थिः प्रदक्षिणावर्त्तो ब्रह्मग्रथि-
रितीरिता ॥ रुद्राक्षेतु विशेषः कालोत्तरे उक्तः ॥ स्कंद उवाच ॥ देवदेव महादेव सृष्टिस्थितिलयेश्वर ॥ रुद्राक्षे जपमा

116

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लानु कथं कुर्यान्महेश्वरः॥ संस्कारश्च कथं नाथ कर्त्तव्यः कीदृशं फलं॥ ईश्वर उवाच॥ शृणु षण्मुख वक्ष्यामि रुद्राक्षैः क्रि
यते यथा॥ जपमालाविधानेन येन साजपसिद्धिदा॥ एकवक्त्रैर्द्विवक्त्रैश्च चतुर्वक्त्रैश्च पञ्चभिः॥ षड्वक्त्रैर्वाथ कर्त्तव्यामि
श्रोमिश्रांस्तु वर्जयेत्॥ नखेन नखं तु कर्त्तव्यं नखं मूले तु वर्जयेत्॥ धात्रीफलप्रमाणेन श्रेष्ठमेतदुदाहृतं॥ बदरास्तु प्र
माणेन न कार्यो मध्यमाधमे॥ न वर्त्तितन्तुनाचैतद्ग्रथनीयं समं सृजात्॥ अस्योर्द्ध्ववक्त्रमेवारिव्यं कर्त्तव्यं तन्न लंघयेत्॥
क्षालयेत्सद्योजातेन वामदेवेन घर्षयेत्॥ धूपयेद्घोरेण लेपयेत्पुरुषेण तु॥ मन्त्रयेत्पञ्चमेनैव प्रत्येकं तु शतं नया
नं॥ मेरुश्च पञ्चमेनैव अघोरेणाच्चयेत्॥ गुह्याष्टकं दर्शयित्वा प्रत्येकं पूजयेत्क्रमात्॥ ग्रथितं पञ्चभिः पूज्य पूर्ववच्च य
थाविधि॥ रुद्राक्षाणां यत्प्रोक्तः संस्कारः श्रुतिनोदितः॥ इतरेषु च तन्त्रोक्तः कर्त्तव्यो गुरुसाधकैः॥ क्षालयेत्पञ्चगव्ये
नेति शेषः॥ क्षालयेत्पञ्चगव्येन सद्योजातेन सज्जलैरिति वचनात्॥ घर्षयेच्चन्दनागुरुगन्धाद्यैरिति॥ लेपयेच्चन्दनः
सौगन्धिकस्तूरीकुंकुमादिभिरिति॥ गुह्याष्टकं आवाहनादिकं अनन्तरं पूजाभिधानात्॥ अत्र मत्स्यादिषु पर्यं संस्का
रः इति वदन्ति॥ प्रकारान्तरमाह॥ योगिनीतन्त्रे॥ उक्तेषु क्षेत्रेषु क्रमं चैतं ग्रथितं साधकोत्तमः॥ मालां विधाय वै यान्ने कश्चि
न्वादिचर्चिता॥ मनभुद्यादिकां पूजां समाप्य तत्र पूजयेत्॥ गणेशं सूर्यविष्ण्वीशदुर्गाश्चाबाह्य पूजयेत्॥ तत्र मालायां
पञ्चगव्येन तं सिञ्चाहेमं त्रेणाच मंत्रयेत्॥ तस्मादुत्तोलनां मालां स्वर्णायां चैनियच॥ पयो दधि घृतं क्षौद्र शर्कराश्चेर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता. भ ॥
॥ १०९ ॥

नुक्रमात् ॥ ततो धूपं ततो दीपं दत्वा यथाक्रमं तु विधिं बुधः ॥ क्रमात्तत्रैव संस्थाप्य स्नापयेत्क्षीरतोदकैः ॥ ततश्चन्दनसौगन्धि
कस्तूरीकुंकुमादिभिः ॥ तामालिप्य जपेत्स्तौं मंत्रमष्टोत्तरं शतं ॥ तस्यान्नवग्रहान् यंत्रे दिकपालांश्च प्रपूजयेत् ॥ ततः सं
पूज्य च गुरुं गृह्णीयान्मालिकां शुभां ॥ भैरवीतत्र ॥ आदौ गणपतिं देवं सूर्यं विष्णुमुमापतिं ॥ दुर्गांश्च पूजयेद्विद्वान् मा
लां यांसु समाहितः ॥ पञ्चगव्येऽपेन्मालां प्रसादेनाभिमंत्रयेत् ॥ उत्तोलन्च ततो मालां स्थापयेत्प्रेमपात्रके ॥ पञ्चामृतेन
संस्नाप्य शीतलेन जलेन च ॥ चन्दनेन सुगन्धेन कस्तूरीकुंकुमादिभिः ॥ अभिषेकं ततः कृत्वा मंत्रेणानेन मन्त्रवित् ॥ प्राणां
जीवं सममारुह्य औकारस्वरभूषितं ॥ विन्दुनादसमायुक्तं मंत्रराजं प्रविन्यसेत् ॥ नवग्रहान् पूजयित्वा ततो दिक्पालपू
जनं ॥ तिलेन घृतयुक्तेन शक्तितो होमयेत्ततः ॥ प्रविन्यसेत् अष्टोत्तरशतं कृत्वा प्राणो हकारः जीवः सकारः ॥ कुब्जिकातं
त्रे ॥ ग्रिलिनं पूजयेद्दद्याद्वस्त्रगंधानुलेपनैः ॥ संदृष्टः कारयेन्मालां विशुद्धां वर्णरूपिणीं ॥ यथायोग्यं वेधवतीं मालां कु
र्याद्विचक्षणः ॥ वर्णरूपिणी पञ्चाशद्बीजरूपात्मिकां ॥ वर्णमानेन सा कार्या यज्ञगर्भे च संक्षिपेत् ॥ सूत्रस्यापि च तन्तु
र्येक्रिक्षालयेद्दत्नमन्त्रकैः ॥ समानवर्णसूत्रेण ग्रंथयेद्धृदयाण्डना ॥ सुवर्णादिग्रंथौर्वापि ग्रथयेत्साधकोत्तमः
ब्रह्मग्रन्थिं ततो दद्यान्नागपाशमथापि वा ॥ कवचेन तु ग्रथ्नीयान्मालां ध्यानपरायणः ॥ सर्वदोषे ततो मेरुं सूत्रद्वयस
मन्वितं ॥ ग्रंथयेन्नारयोगे न वध्नीयात्साधकोत्तमः ॥ एवं निःपाप देवेशि प्रतिष्ठां च समाचरेत् ॥ स्थण्डिले मण्डलं कृत्वा

117
॥ राम ॥
॥ १०९ ॥

96

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यथाभागविधिक्रमात् ॥ पूजयित्वा यथान्यायमिष्टदेवमनुक्रमात् ॥ न्यासपूर्वं जपेन्मन्त्रमष्टोत्तरसहस्रकं ॥ जुहुयाच्च
दशांशेन यस्य देवस्य यन्त्रियं ॥ ततो मण्डलमध्ये तु तां मालां स्थापयेद् बुधः ॥ अस्त्रमन्त्रं ततो न्यस्य देववत् परिचिन्तयेत्
अभेदरूपमासाद्य मालां कुर्यात्तथाम्बिकां ॥ ततो बलिं यथान्यायं दद्यात्तैः साधकोत्तमः ॥ एवं प्रतिष्ठामापाद्य मालायामिष्टदे
वतां ॥ आचार्यं पूजयेन्मन्त्री दक्षिणाभिश्च यथाविधि ॥ तान्यमन्त्रं जपेन्नत्र यदीच्छेत् सिद्धिमात्मनः ॥ अस्त्रादिर्नं प्रथमं मन्त्रस्य या
घः बलिं मालायां तैर्हेमसूत्रैः ॥ तथोत्तरतन्त्रे ॥ एवं सूत्रं नियुञ्जीत जपेत्तु घटितो यथा ॥ जीर्णे सूत्रे पुनः सूत्रं योजयित्वा
शतं जपेत् ॥ शैवागमे ॥ यदसंतु घने मालाग्रथयित्वा चयद्वैवत् ॥ प्रतिष्ठितायां जस्मात्तु मन्त्रं जप्यादनन्यधीः ॥ नारदीये
अक्षसूत्रं तु निपतेच्च मोचेत्कुर्वतो जपं ॥ उद्धारस्तस्य कुर्वीत जापकोहृदयेन तु ॥ हृदयेन मध्यमनिमन्त्रेण ॥ हृदयामलते
नाक्षनैहस्तपर्वैर्वा न धान्यैर्न च पुष्पकैः ॥ न चन्दनैर्मृत्तिकया जपसंख्यानकारयेत् ॥ लाक्षाकुशी न सिन्दूरं गोमयं च करीष
कं ॥ विलोड्य गुटिकां कृत्वा जपसंख्यां तु कारयेत् ॥ नारदीये ॥ अनामिकायां संवेश्य करयोरुभयोरपि ॥ जपं कुर्वन्न कुर्वीत सं
ख्याग्रन्थिकबन्धनं ॥ कृते जपः क्षरेदस्य न कृतेन तु शतं जपेत् ॥ ॥ अथ संप्रदायसिद्धोरहस्यमालासंस्कारविधिः ॥ ॐ
ह्रीं श्रीं ह्रीं क्लीं हूं फट् स्वाहा इति मन्त्रेण सप्तधाभिमन्त्र्य च कषेनिःक्षिपेत् ॥ ततआवाहनादिमन्त्रैर्भगवतीमावाह्य
सपरिवारां षोडशोपचारैरभ्यर्च्य मूलमावर्त्य तत्त्वबीजमनुसन्धेन तु ध्याअमृतीकृत्य कवचेनावगुण्ठ्य महामुद्रा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यानथाछादयन् देवीरूपान्तां मालां ध्यायन् विन्दुप्रक्षेपं कुर्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ ह्रीं स्वाहा ॐ हूं स्वाहा ॐ फट् स्वाहा ॐ स्त्रीं
स्वाहा ॐ ह्रीं हूं स्वाहा ॐ ह्रीं फट् स्वाहा अनेन ज्ञानधाविन्दुप्रक्षेपं कुर्यात् ॥ कस्तूरिकागुरुसुधाकर्पूरैर्यदि कन्दत्वाच कथा
तार्पयस्यभिमंत्र्य येत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ ह्रीं श्रीं महावज्रिणी महाघोररूपे कह्र्ल्हां महास्थि मण्डले प्रविश समहसि ह्रीं प्रयच्छ ॥ ॐ
हूं ह्रीं ह्रीं स्वाहा महाकपालिनी महाघोररूपे स्वाहा ॥ ॐ ह्रीं ह्रीं हूं फट् स्वाहा हृद्वीक्षते रभ्यर्च्य कन्दर्पवीजेनोदीपनं कृत्वा योउ
योपचारैरभ्यर्च्यमानकामबीजेनासन्दीप्य हूंकारेणावेष्ट्य पित्रा बलिं दद्यात् ॥ तद्यथा ॥ ॐ ह्रीं ह्रीं ॐ हूं हूं ॐ फट् हूं ॐ ॐ हूं स्वाहा
ॐ हूं महायोगिनि त्रिभुवननारिशिमहाश्मशानस्थिमातीमध्येनिवासं कुरु कुरु सर्वसिद्धिं देहि देहि सुरामांसं यहाणन् गृ
ह्ण २ गृह्णापय २ ह्रीं ह्रीं हूं फट् स्वाहा अनेन मन्त्रेण दिनद्वयेण बलिं दत्वा देवीं विसर्ज्य निभृतस्थाने मालां धारयेद् इति ॥ मन्त्र
नन्त्रप्रकाशे ॥ अष्टोत्तरसहस्रन्तु कृत्वा नर्यां गमादरात् ॥ जयेत् प्रतिदिनं यस्तु नित्यस्य जपः स्मृतः ॥ उक्तं तन्त्रे ॥ तज्जयेत्रिज्ञान
न्यूनं साधकस्य कदाचन ॥ अष्टोत्तरसहस्रं तु तदर्द्धं त्रिशतन्तु वा ॥ अष्टोत्तरशतं नत्वापि जयेन्नित्य समतं द्विनः ॥ जपश्च ध्यान
पूर्वकं कर्तव्यः ॥ तदुक्तं नीलतन्त्रे ॥ मंत्रध्यानं श्रवक्ष्यामि जपात् सार्वज्ञदायकं ॥ मन्त्रध्यानात् महेशानि सिद्धो भवेत्तु साधकः
मूलचक्रे तु हृद्देश्वरं सूर्यकोटिसमप्रभां ॥ स्वाधिष्ठाने पीतवर्णां द्वितीयं परिभावयेत् ॥ नाभौ जीमूतवर्णाभं कूर्चवीजं म
हाप्रभं ॥ मंत्री चन्द्रप्रतीकाशं योगिभिर्दृष्टपूर्वकं ॥ कूर्चवीजं हृदि ध्यायेत् कालाग्निसदृशप्रभः ॥ अथवा पूर्णचन्द्राभं कूर्चं

११८

१८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मूर्द्धिस्थधाग्रभं ॥ तन्मभापवनस्तैर्ज्जिह्वाग्रदीप्तांश्च विभावयेत् ॥ मूलादिब्रह्मरंध्रान्तं सर्वांस्त्रिधां विभावयेत् ॥ सूर्यकोटि
प्रतीकाशां योगिभिर्द्दृष्टपूर्व्विकां ॥ हृल्लेखा मायाबीजं ॥ अन्यच्चापि ॥ स्थानस्थावरदा मन्त्रा ध्यानस्थाश्च फलप्रदाः ॥ ध्यानस्था
नवि निर्मुक्तास्तु सिध्द्या अपि वैरिणः ॥ प्रसंगेनैव तत्स्थानं कथयामि न संशयः ॥ सकलं निष्कलं सूक्ष्मं तथा सकलनिष्कलः
कलाभिन्नकलातीतं षोढा मन्त्रं शिवो ब्रवीत् ॥ सकलं ब्रह्मरंध्रस्थं नदयोर्विद्धि निष्कलं ॥ विन्दुस्थितं कलातीतं नं न ईर्व्वनः ॥
कला कुण्डलिनी सेवनाद्दशक्तिः शिवोदिता ॥ स्थानस्थानस्थिता मन्त्राः स्थानस्थाः परिकीर्त्तिता ॥ मनसा मनवो ध्येयाः कुण्ड
लिन्यां समाहितैः ॥ ततत्सांभावयेद्विन्दो ध्यानस्थाः परिकीर्त्तिताः ॥ जपलक्षणमुक्तंच दृश्ववर्णवन्हिकायां ॥ जपः स्याद्दक्ष
राह्वानिसलस्य भेदात् ब्रवीम्यहं ॥ जयश्च द्विविधः प्रोक्तो वाचिको मानसस्तथा ॥ आद्यो ह्युपांशुरुच्चैश्च द्विविधः परिकीर्त्तितः
द्वितीयो थ द्विधा ज्ञेयो जिह्वाचित्तप्रभेदतः ॥ मन्त्रमुच्चारयेद्वाचा स उक्तो वाचिको जपः ॥ शनैरुच्चारयेन्मन्त्रमीषदो
ष्ठेप्रचालयेत् ॥ किंचिन्मन्त्रं श्रवणयोः स्यादुपांशुः स जपः स्मृतः ॥ जिह्वाजयः स विज्ञेयः केवलं जिह्वया तु यः ॥ धिया य
दुच्चरेन्मन्त्रं स उक्तो मानसो जपः ॥ उक्तेर्ज्जपाद्विशिष्टः स्यादुपांशुर्द्दशभिर्गुणैः ॥ जिह्वाजपः शतगुणः सहस्रो मानसो ज
पः ॥ देवतां हृद्गतां कृत्वा हृदयस्थं स्थिरं निजं ॥ शिवादीश्वरगुरून्नत्वा जपेन्मन्त्रं समाहितः ॥ शनैः शनैः रविस्पष्टं न द्रुतं नवि
लम्बितं ॥ तथा ॥ उष्णीषी कञ्चुकी नग्नो मुक्तकेशो गणावृतः ॥ अपवित्रकरो ऽशुद्धः प्रलपन्न जपेन्मनुं ॥ अवाहनो करौ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कृत्वा शिरसा प्रणतोपि वा ॥ चिन्ताव्याकुलचित्तो वा क्रुद्धो भ्रान्तस्तृषान्वितः ॥ निरशनः श्रमानो वा गच्छंस्तिष्ठन्स्वपन्वा ॥ रथ्याप-
मपि शिवस्थाने न जपेत्तिमिरागृहे ॥ उपानद्गूढपादो वा यानशय्यागतोपि वा ॥ न जपेदित्यनुषंगः ॥ पतितानामन्त्यजानां द-
र्शने भाषणोश्रुते ॥ क्षुते धोवायुगमने जृंभायां जपमुत्सृजेत् ॥ उत्थायाचमनं स्नाने प्राणायामषडंगकं ॥ कृत्वाचम्य चरेच्छेषं
यद्वा सूर्यादिदर्शनं ॥ चरेदित्यनुषंगः कालीतन्त्रे ॥ तेजोमयं जपफलं देव्या हस्तेन समर्पयेत् ॥ गुह्यातिगुह्यगोप्त्री त्वमिति मं-
त्रेण मंत्रवित् ॥ मंत्रस्तु ॥ गुह्यातिगुह्यगोप्त्री त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपं ॥ सिद्धिर्भवतु मे मातस्त्वत्प्रसादान्महेश्वरि ॥ इति मन्त्रान्
रसिद्धः ॥ इमं मंत्रमुक्त्वा श्रीमद्याम्नुः ॥ भोगश्लोकं पठित्वा च दक्षहस्तेन संभवे ॥ मूलमन्त्रार्घतोयेन वरहस्ते समर्पयेत् ॥ शंभवे
द्रस्तु यल्लक्षणं ॥ या यत्र देवता सा मन्त्रो वा ध्यावरहस्ते ॥ प्रधानहस्तेनेतत्पुंदेवताया दक्षिणाहस्ते स्त्रीदेवताया वामहस्ते सम-
र्पयेत् ॥ देवीनां वामहस्ते तु देवानां दक्षिणेर्पयेदिति यामलवचनात् ॥ शैवागमे ॥ इत्थं जपं समर्प्याथ घण्टावादनपूर्वकं ॥ स्तु-
वीत स्तुतिभिः सम्यक्साधको भक्तिसंयुतः ॥ स्तवश्च ब्रह्मसंहितोक्तो ध्यानप्रकरणे प्रोक्तः ॥ कवचं त्रैलोक्यविजयाख्यमथैव स्म-
नेसहस्रनामस्तोत्रं तु रुद्रयामले ॥ कैलासशिखरे देवं महादेवं महेश्वरः ॥ भवानी रहसी शीत्या पप्रच्छ वरदायकं ॥ देव्युवाच ॥
कथं श्रीशान सर्वज्ञ लभन्ते शक्तिमुत्तमां ॥ साधकास्सर्वदा येन तन्मे कथय सुप्रभो ॥ ईश्वर उवाच ॥ विना पूजां विना ध्यानं वि-
ना जाप्यं विना बलिं ॥ लभन्ते येन कल्याणि तन्मे निगदतः शृणु ॥ नाम्नां सहस्रं नारायाः कथयिष्याम्यशेषतः ॥ शृणु देवि सदा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

भक्त्याभक्तानांपरमंहितं॥ विनापूजोपचारेणविनाजाप्येनयत्फलं॥ तत्फलंसकलंदेविकथयिष्यामितच्छृणु॥ ॐअस्याःश्रीनार
देव्याभक्तिकुलसर्वस्वनामस्तोत्रस्यअक्षोभ्यऋषिर्बृहतीछन्दःश्रीनारदेवतासर्वकामार्थेजपेविनियोगः॥ ॐनारदाचित्रमलदा
त्रिःकालरात्रिःकपालिनी॥ कालिकाकामदामायामहामायामहोत्सवा॥ महाघनरत्नायज्ञायज्ञोत्सवविभूषिता॥ चन्द्रवक्त्राच
कोराक्षीचारुनेत्रासुलोचना॥ त्रिनेत्रायमपत्राक्षीकुरंगाक्षीमनोहरा॥ ब्राह्मीनारायणीज्योत्स्नाचारुकेशीसुलोचना॥ वाराही
वारुणीविद्यामहाविद्यामहेश्वरी॥ पिंगाकुञ्चितकेशीचमहायज्ञस्वरूपिणी॥ गौरीचम्पकवर्णाचकृशांगीकलकूजिता॥
सर्वानन्दस्वरूपाचसर्वसंकटतारिणी॥ नित्यानित्यमयीनन्दाभवानीलसरस्वती॥ गायत्रीसुचरित्राचकौलव्रतपराय
णा॥ हिरण्यगर्भाभूगर्भाविश्वगर्भायशस्विनी॥ हिमवत्तनयादिव्यादिव्याम्बरविभूषणा॥ जगन्माताजगद्धात्रीजगत
मुपकारिणी॥ ऐन्द्रीसौम्यातथायाम्यावारुणीवायवीतथा॥ आग्नेयीनैरृतीचैवईशानीचण्डिकाम्बिका॥ सुमेरुतन
यावन्द्यासर्वेषांमुपकारिणी॥ ललज्जिह्वासरोजाक्षीमुण्डस्रजविभूषणा॥ सर्वानन्दमयीसर्वानन्दस्वरूपिणी॥ धृति
र्मेधातथालक्ष्मीश्रद्धापन्नगशायिनी॥ रुक्मिणीजानकीदुर्गासत्यासत्यवती॥ कामाख्यामोक्षदानन्तानारसिंहीसरस्वती
महादेवनताचण्डीचण्डदोर्दण्डखण्डिनी॥ दीर्घकेशासुकेशाचपिंगकेशामहत्कचा॥ भवानीभवपत्नीचभवभीतिह
राशची॥ पौरन्दरीतथाविष्णोर्जायामाहेश्वरीपरा॥ सर्वेषांजननीनित्याचार्वंगीदैत्यनाशिनी॥ घोररूपामहेशानीका

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना·भ॥
॥११२॥

मिनी वरवर्णिनी ॥ महाविद्या महामाया महाविद्या महोत्सवा ॥ विरूपा विश्वरूपा च मृडानी मृडवल्लभा ॥ महापुण्यप्र
दा भीमा मधुकैटभनाशिनी ॥ कोटिचन्द्रप्रतीकाशा शतसूर्यसमप्रभा ॥ जह्नुकन्या मनोज्ञा च पार्वती हरवल्लभा ॥ कामरू
पा महेशानी नित्योत्साहा मनस्विनी ॥ वैकुण्ठनाथपत्नी च तथा शंकरवल्लभा ॥ काश्यपी कमला कृष्णा कंजपत्रायते
क्षणा ॥ महेश्वरी हृष्टरूपा पूर्णचन्द्रनिभानना ॥ मान्या मानवती धन्या कन्या हिमगिरेस्तथा ॥ अपर्णा यमपत्नी नाग
यज्ञोपवीतिनी ॥ महाशंखधरा कान्ता कमनीया नगात्मजा ॥ त्रिसारी वै स्ववीशं भोज्ञ्या गंगा जलेश्वरी ॥ भागीरथी मनोबु
द्धिर्नित्यानन्दमयी सदा ॥ हरप्रिया गिरिसुता हरपत्नी तपस्विनी ॥ महाव्याधिहरा देवी शुम्भासुरविनाशिनी ॥ महापुण्य
प्रदा भीमा मधुकैटभनाशिनी ॥ शंखिनी चक्रिणी धात्री हस्तेपुस्तकधारिणी ॥ चामुण्डा च यला नुगभद्रा दैत्यनिकृन्तनी ॥
शान्तिर्निद्रा महानिद्रा शत्रुनिद्रा च रेणुका ॥ कौमारी कुलजा कुन्ती कौलव्रतपरायणा ॥ नवदुर्गा सदाचाराजेयदीर्घप
दात्मजा ॥ सृष्टिस्सर्गाद्यकालीना निशुम्भप्राणनाशिनी ॥ पद्मिनी वसुधा पृथ्वी रोहिणी विन्ध्यवासिनी ॥ शिवा शक्तिर्महा
शक्तिः शंकरी शक्तिदुर्लभा ॥ दैत्यप्राणहरा दात्री दया दामोदरप्रिया ॥ शान्तिः क्षेमंकरी बुद्धिर्वीणाचाररपरायणा ॥ श्री
विद्या भैरवी विद्या भारती भयनाशिनी ॥ नायकी नारिणी नी क्षमानी क्षा दैत्यविनाशिनी ॥ दात्री दानपरा कालीदुर्गा दैत्य
विनाशिनी ॥ पद्मा पद्मावती हव्या नृत्यप्रिया नपोर्वशी ॥ वज्रिणी वज्रहस्ता च न धानारायणी शिवा ॥ खड्गिनी खड्गहस्ता

॥राम॥
॥११२॥

120

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वकर्न्नकर्प्पूरधारिणी॥ देवागना देवमान्या देवकन्या पुरोमजा॥ सुखिनी सुखदात्री च सर्वसौख्यविवर्द्धिनी॥ श्रीताम्बीलवनी सू
क्ष्मा स्तू क्ष्माकारा वरप्रदा॥ वरेण्या वरदा वाणी ज्ञानिनी ज्ञानदा मता॥ उग्रकाली महाकाली भद्रकाली च दक्षिणा॥ भृगुवंशस
मुद्भूता भार्गवी भृगुवल्लभा॥ शूलिनी शूलहस्ता च मयूरवरवाहना॥ मणिमांसरता रक्ता रक्तकर्प्परधारिणी॥ रक्ताम्बरधरा राम
रमणी सुरनायिका॥ परमानन्ददा ज्येष्ठा योगिनीगणसेविता॥ अम्बा जाम्बवती सत्यभामा चैव नगात्मजा॥ रौद्री रौद्रस्वना रौद्र
रौद्रदैत्यविनाशिनी॥ कुमारी कौशिकी विद्या कालदैत्यविनाशिनी॥ शंभुपत्नी शंभुरता शंभुजाया महोदरी॥ शिवपत्नी शिवरता शि
वजायाम्बिका तथा॥ हरपत्नी हररता हरजाया च शूलिनी॥ मदनी मदनकान्ता च मदनान्तकवल्लभा॥ गिरिजा गिरिकन्या च गिरी
शस्य च वल्लभा॥ भूता भव्या भवा पुष्टा पावना परिपालिनी॥ अहल्या व्यक्तरूपा च इष्टा स्वेष्टप्रवर्द्धिनी॥ अच्युता प्रच्युता प्राणा प्राणा
पावा सरेश्वरी॥ भयान्निधिसमुद्भूता धारिणी च प्रतिष्ठिता॥ उद्भवा क्षोभना क्षेमा श्रीगर्भा परमेश्वरी॥ कारणा पुष्टदेहा च कारिणी
कञ्जलोचना॥ शरणा कमलाधीना विमलानन्दवर्द्धिनी॥ कपर्द्दिनी कल्परूढा सुमनानन्दवर्द्धिनी॥ उदीर्णा भूषणा भव्या सुरसेना
सुरेश्वरी॥ श्रीमती शिशिरानन्ता शिशिरा चलकन्यका॥ सुरमाना सुरश्रेष्ठा ज्येष्ठा पाशेश्वरी स्थिता॥ नमोघ्नी ध्यानसंहन्त्री प्रयत
त्ना पतिव्रता॥ प्रद्योतिनी रथारूढा सर्वलोकप्रकाशिनी॥ मेधाविनी महावीर्या हंसी संसारतारिणी॥ प्रणता प्राणिनामार्त्तिहारि
णी दैत्यनाशिनी॥ डाकिनी शाकिनी लीलावरखड्गधारिणी॥ कौमुदी कुमुदा कुन्दा कौलिका कुलजात्मजा॥ गर्विता गुणसंप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्नानगजाश्वगवाहिनी ॥ चन्द्राननमहेशांच चारुमूर्द्धजशोभिना ॥ मनोज्ञा माधवी मान्या माननीया महक्रुणा ॥ ज्येष्ठा श्रेष्ठा
मघापुष्या धनेष्टा पूर्वफल्गुनी ॥ रक्तविजारिहंत्री च रक्तवीजविनाशिनी ॥ चंडमुण्डारिहंत्री च चण्डमुण्डविनाशिनी ॥ कर्त्रीं
हर्त्रीं मुत्रीं च विमलामलवाहिनी ॥ निर्म्मला भास्करी भीमा महिषासुरघातिनी ॥ कालिन्दी यमुना हृशपुवनी वालिकी नथा
कौशल्या कौमुदी माश्रीमाश्री रुन्धती चाप्यरुन्धती ॥ पुरारिगृहिणी पूर्णा पूर्णारूपा यशस्विनी ॥ संपूर्णा चन्द्रवदना बालच
न्द्रसमप्रभा ॥ रेवती रमणी चित्रा चित्राम्बरविभूषणा ॥ वीणा वीणावती विद्या यशोदा च यशस्विनी ॥ नवपुष्पसमुद्भूता नव
पुष्पोत्सवोत्सवा ॥ नवपुष्पस्रजामालामाल्यभूषणशोभिना ॥ नवपुष्पसमझारा नवपुष्पसमुन्नुका ॥ नवपुष्पात्मका पुष्पा
पुष्पस्रजविभूषणा ॥ नवपुष्पगुणोपेता नवपुष्पोपशोभिना ॥ नवपुष्पप्रियाप्रीता प्रेतमण्डलमध्यगा ॥ कुलशास्त्रप्रदीपा
च कुलमार्ग्गप्रवर्द्धिनी ॥ श्मशानभैरवी कालभैरवी भैरवप्रिया ॥ आनन्दभैरवी ध्यानभैरवी उरभैरवी ॥ मायाभैरवी सौ
म्यभैरवी लोकभैरवी ॥ विद्याभैरवी नीतिभैरवी गुणभैरवी ॥ संमोहभैरवी पुष्टिभैरवी तुष्टिभैरवी ॥ सृष्टिस्थितिभैरवी
च भैरवी स्थितिभैरवी ॥ पुण्डरीकाक्षगृहिणी पुण्डरीकाक्षवल्लभा ॥ आनन्दसुन्दरी वीरसुन्दरी वीरसुन्दरी स्थितिसुदरीः
आनन्दसुन्दरी कालसुंदरी पुरसुन्दरी ॥ मायासुन्दरी सौम्यसुन्दरी लोकसुन्दरी ॥ श्रीविद्यासुन्दरी नीतिसुन्दरी गुणसुन्दरी
मल्लिकाहाररसिका मल्लिकाहारशोभिना ॥ नवचंपकवर्णाभा नागकेसरशोभिना ॥ जवाकुसुमसंकाशा जवाकुसुमशो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भिता ॥ प्रियाप्रियंकरी विघ्नौघनवेन्द्रविनाशिनी ॥ ज्ञानेश्वरी ज्ञानदात्री ज्ञानानन्दप्रदायिनी ॥ गुणागौरवसम्पन्ना गुणशील
समन्विता ॥ रूपयौवनसंपन्ना रूपयौवनशोभिता ॥ गुणाश्रया गुणावती गुणागौरवसुन्दरी ॥ तसनारापनिश्रखनाटक
द्वयशोभिता ॥ वृक्षमूलस्थिता देवी वृक्षशाखोपरिस्थिता ॥ वृक्षमध्याग्रनिलया वृक्षमध्यनिवासिनी ॥ कुमुदनी कुमुदिनी कु
मुदा कुमुदाकरा ॥ कौसुंभरूपरुचिरा कौसुंभारुणमसका ॥ स्वयंभूपुष्पसंकाशा स्वयंभूपुष्पधारिणी ॥ स्वयंभूपुष्पसरसि
प्रज्ञाध्यानवती सदा ॥ शुक्रप्रिया शुक्ररता शुक्रमज्जननन्दिता ॥ पर्णाऽपर्णा सुपर्णा च निःपर्णा पापनाशिनी ॥ मदिरामोदस
म्पन्ना मदिरामोदधारिणी ॥ सर्वाश्रया सर्वगुणानन्दकन्दलकारिणी ॥ नारीपुष्पसमप्राणा नारीपुष्पसमुत्सुका ॥ नारीपुष्पो
त्सवा नारी नारीपुष्परता मृगी ॥ चतुर्भुजा दशभुजा अष्टादशभुजा तथा ॥ द्विभुजा षड्भुजा अष्टारपंकजोपरिसंस्थिता ॥ को
वेरी कोरवी कोद्वी कुरुकुल्ला कपालिनी ॥ विदीनकदलीजंघा रंभोरु रामवल्लभा ॥ निशाचरी निशामूर्त्तिर्निशाचन्द्रमसः प्रि
या ॥ चान्द्री चन्द्रकला चन्द्रा चारुचन्द्रसमानना ॥ स्रोतःस्वती श्रोत्रवती सर्वदुर्गतिनाशिनी ॥ सर्वाधारा सर्वमयी सर्वान
न्दप्रवर्द्धिनी ॥ सर्वचक्रेश्वरी सर्वा सर्वमंत्रमयी सदा ॥ सहस्रनयनप्राणा सहस्रनयनप्रिया ॥ सहस्रशीर्षा सुषमा सद
भा सर्वभक्तिका ॥ षष्ठिका षष्ठचक्रस्था षड्वर्गफलदायिनी ॥ षड्विंशत्पममध्यस्था षड्विंशद्दलमध्यगा ॥ हकारवर्णनिल
या हकाराक्षरभूषिता ॥ हारिणी हारवलिता हारहीरकभूषिता ॥ क्रींकारबीजसहिता क्रींकारैरूपशोभिता ॥ कन्दर्पस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कलाकुल्या कौलिनी कुलनर्त्तिता ॥ केतकीकुसुमप्राणा केतकीकृतभूषणा ॥ केतकीकुसुमासक्ता केतकीपरिभूषिता ॥ क
र्पूरपूर्णवदना कलानाथसमप्रभा ॥ कलाकेलिप्रिया कीर्णा कदम्बकुसुमोत्सुका ॥ कादम्बिनी करिगतिः कुंजरेश्वरगामि
नी ॥ खर्वा च खञ्जनद्वन्द्वलोचना खङ्गभूषिता ॥ खद्योत इव दुर्लक्षा खद्योत इव चञ्चला ॥ गयागदा गुणश्री नागीनवाद्यप्रिय
गतिः ॥ गणेश्वरी गणेज्या च गणपूज्या गणप्रदा ॥ गुणाढ्या गुणसम्पत्तिर्गुणदात्री गुणात्मिका ॥ गुर्व्वी गुरुतनया गौरी गायापव
फलप्रदा ॥ घर्म्मांशुगृहिणी घर्म्मा घर्म्मसिन्धुविनाशिनी ॥ घर्घरा घोरवदना घोरदैत्यविनाशिनी ॥ घोषा घोषवती घोषा
घोषपुत्री घनालया ॥ चर्च्चरी चारुनयना चारुवक्त्रा चतुर्गुणा ॥ चतुर्वेदमयी चूर्णा चन्द्रास्या चतुरानना ॥ चलच्चकोरन
यना चलत्खञ्जनलोचना ॥ चलदम्भोजनयना चलदम्भोजलोचना ॥ चलदम्भोजवदना चलदम्भोजशोभिता ॥ छायी छ
त्रप्रिया छत्रा छत्रचामरशोभिता ॥ छिन्ना छर्द्दिश्छिन्नशिराश्छिन्ननासा छलान्विता ॥ छलाढ्या छलसंचरा छलरूपा छ
लच्छिवा ॥ छकारवर्णनिलया छकाराद्या छलप्रिया ॥ छद्मिनी छद्मनिरता छद्मा छद्मनिवासिनी ॥ जगन्नाथप्रियाजीवा
जगन्नाथरताजरा ॥ जीर्णा जीमूतवाना जीमूतैरूपशोभिता ॥ जामान्तवरदा जृम्भा जम्भलार्जुनधारिणी ॥ जराजरान्वि
ता जम्भा जम्भाराजिनवरप्रदा ॥ जिता जयित्री जयदा जयदात्री जयप्रदा ॥ झञ्झरी झीत्कृतिर्झिल्ली झर्झरी झर्झरिका तथा
टङ्कारकारिणी टीत्कारकारिणी टङ्कधारिणी ॥ ठक्कुरज्ञी डमरुकरा डाकिनी डमरुप्रिया ॥ टङ्कारवा च टङ्कारीतुल

122

२२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सीनालभक्षिका ॥ तुलातीनिलिकानीरागीनाया नारिरिणिका नथा ॥ नच्च विज्ञानच्च रता नच्च विश्रावनच्च दा ॥ नाश्चिका नच्च गोप्या
च नच्च सारच्च पा ॥ नच्च धात्री नच्च करी नच्च नारी नरातुरा ॥ नयःप्रभावा नच्च ज्ञा नच्च सारफलप्रदा ॥ नपस्ता नौलिनी नीरर्णा
तानीयानुलसीतुषा ॥ तुषारकरपूर्णास्या तुषारकरमण्डिता ॥ तुहिनांशुसमावास्या तुहिनांशुसमप्रभा ॥ तुषारकरतुल्याङ्गी
तुषारकरसुन्दरी ॥ तुषारधामतुल्यास्या तुषारांशुसमानना ॥ तुहिनाद्रिसुता नाथा तालाचीनालवर्जिता ॥ नारस्वरेणसहि
ता नारस्वरविभूषिता ॥ थकारकूटनिलया थकाराक्षरमालिनी ॥ दयावती दीनरता दुःखदारिद्र्यनाशिनी ॥ देग्र्यस्पदुःखद
लिनी दैत्यगणपदनाशिनी ॥ दुहितानी नवन्धुश्च दानवेन्द्रविमर्द्दिनी ॥ दानदात्री दानपरा दानसम्मानतोषिता ॥ दारुण्यादि
सेविता दनजादमोदरयय परा ॥ दधीचिवरदा दुष्टदानवेन्द्रविनाशिनी ॥ दीर्घनेत्रा दीर्घकचा दीर्घनासा च दीर्घिका ॥ दारि
द्र्यदुःखशमनी दुष्टासुरनिसूदिनी ॥ दम्भिका दम्भहरणा दनुजेन्द्रविनाशिनी ॥ धनधान्यप्रदा धन्या धनेश्वरवरप्रदा ॥ धर्
म्मिणी धार्म्मिका धर्म्मा धर्म्मा धर्म्मप्रवर्द्धिनी ॥ धनेश्वरी धर्म्मदात्री धर्म्मानन्दप्रवर्द्धिनी ॥ धनाध्यक्षा धनप्रीता धनाढ्या धन
तोषिता ॥ धीरा धैर्य्यवती धिष्ण्या धवलांभोजसन्निभा ॥ धरित्री धारिणी धात्री धुरीणा धवलास्पदा ॥ धार्म्मिका धर्म्मसहि
ता धर्म्मनिन्दकवर्ज्जिता ॥ नवीना नीरजा निम्ना निम्ननाभिर्न्नगेश्वरी ॥ नूतनांभोजनयना नवीनांभोजसुन्दरी ॥ नागरीना
गराजेज्या नगराजसुता नगा ॥ नागराजगतिर्न्नागराजमाल्यविभूषिता ॥ नगेश्वरी नगारूढा नगराजकुलेश्वरी ॥ नवी

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना॰ भ ॥
॥११४॥

नेनुकलानान्दीनन्दिकेश्वरवल्लभा ॥ नीरजानीरजाक्षी च नीरजद्वन्द्वलोचना ॥ नीरप्रसूता नीरभवा नीरनिर्म्मीणदेहनी ॥ ना
गयज्ञोपवीना ख्याना गयज्ञोपवीतिका ॥ नागकेशरसन्तुष्टा नागकेसरमालिनी ॥ नवीनकेतकीकुन्दमन्दारस्रजभूषिता ॥ नायि
कानायकप्रीता नायकप्रेमतोषिता ॥ नायकप्रेमसहिता नायकप्रीतितोषिता ॥ नायिकानन्दिनत्या नायकानन्दकारिणी ॥
नर्म्मकर्म्मरता नित्या नर्म्मकर्म्मपरायणा ॥ नर्म्मकर्म्मप्रिया नर्म्मा नर्म्मधर्म्मपरायणा ॥ नर्म्मप्रीता नर्म्मरता नर्म्मध्यानपरायणा ॥ न
र्म्मकर्कसहिता नर्म्मकर्म्मैकपालिका ॥ नरनारीगणप्रीता नरनारीवरप्रदा ॥ नारायणप्रिया निष्का निष्कवर्णा नकारदा ॥ पुष्प
प्रिया पुष्परता पीयूषपानपरायणा ॥ पीयूषप्रिया च पुष्पेज्या पुष्पदामविभूषणा ॥ पुण्यदा पूर्णिमा पुण्या पुण्यकोटिफलप्रद
पुराणागमवेद्या च पुराणागमगोपिता ॥ पुराणागमगोप्या च पुराणागमतोषिता ॥ पुराणगोचरा पर्वा पर्वप्रोक्तविनाशिनी
प्रह्लादहृदयाह्लादगेहिनी पुण्यचारिणी ॥ फाल्गुनी फाल्गुनप्रीता फाल्गुनप्रेमधारिणी ॥ फलपूफलप्रदा चैव फणिराजवि
भूषणा ॥ फणाकारा फणिप्रीता फणिहारविभूषणा ॥ फणीशकृतसर्वाङ्गभूषणा फणिवाहिनी ॥ फणिप्रीता फणिर
ता फणिकङ्कणधारिणी ॥ फलदात्री फलासक्ता फलाभरणभूषिता ॥ फकारकूटसर्वाङ्गी फाल्गुनानन्दवर्द्धिनी ॥ वासु
देवरता विज्ञा विज्ञविज्ञानकारिणी ॥ वीणावती वलाकीर्णा वाराही यूपरोचिषा ॥ वालावसुमती विघ्ना विघ्नाहारविभू
षिता ॥ विघ्नवनी वैध्यपदर्षिता वैवस्वती वलिः ॥ वालिविनाशकारिणी वरमास्थावरानना ॥ विष्णोर्वक्षस्थलस्था च वा

123
॥ राम ॥
॥११५॥

स्वती विंध्यगेहिनी ॥ वानीरवनहंसस्थाच वानीरकुञ्जमोक्तुका ॥ भीनिहाभयदा भानोरंशुजालसमप्रभा ॥ भार्गवेज्या भृगोः
पूज्या भारद्वाजनमस्कृता ॥ भीनिहाभयसमन्नाभीमाकाराभ्रसुन्दरी ॥ मायाधरी मानरता मानसम्माननप्रदा ॥ माधवान
न्ददा माध्वीमदिरामदिरेक्षणा ॥ महोन्नाहगुणा येना महनीमहदुद्भवा ॥ मदिरामोदरमिता मदिरामज्जनेरता ॥ यशो
धरी यशोविद्या यशोदानन्दवर्द्धिनी ॥ यशःकर्पूरधवला यशोदामविभूषिता ॥ यमराजस्वसा योगमार्गानन्दप्रवर्द्धिनी
यादवानन्दकरिणी यादवानन्दवर्द्धिनी ॥ यज्ञपीना यज्ञमयी यज्ञकर्मविभूषणा ॥ रामप्रिया रामरता रामतोषणतत्परा
राज्ञी राजकुलेज्या च राजराजेश्वरी रमा ॥ रमणी रामणी रम्या रामानन्दप्रदायिनी ॥ रजनीकरपूर्णास्या रक्तोत्पलविलोचना
लाञ्जलिप्रेमसन्तुष्टा लाञ्जलिप्रणयप्रिये ॥ लाक्षारुणा च ललना लीलालीलावतीलया ॥ लङ्केश्वरगुणप्रीता लङ्केशवरदा
यिनी ॥ लवङ्गीकुसुमप्रीता लवङ्गीकुसुमस्रजा ॥ वानाविवस्वद्गृहिणी विवस्वत्प्रेमधारिणी ॥ शावलाशावलाशालाघर
श्रीश्वशरद्भुणा ॥ षट्कोणचक्रमध्यस्था संपदाक्रीविशोभिता ॥ क्षेमा अम्बा तथा ज्ञा च इला ईश्वरवत्प्रभा ॥ उग्रारवा चत
था चोर्णा ऋकारान्तस्वरोद्भवा ॥ लृकारवर्णकूटस्था लृकारस्वरभूषिता ॥ एष्या चैव तथा चौ या औकाराक्षरधारिणी ॥ अं
साअकारवलिता सर्वाङ्गमसुगोपिता ॥ ॐ ॥ य इदं पठते नित्यं प्रत्यहं भक्तिसंयुतः ॥ दिवारात्रौ तथा संध्यासमये समहेश्व
र ॥ स्तवमात्रस्य पाठेन राजा किङ्करतामियात् ॥ सर्वाङ्गमेस पूज्यः स्यात्सर्वतन्त्रे स्वयं हरः ॥ शिवस्थाने च शय्यायां भ्रम

॥ ना·भ ॥
॥ ११६ ॥

गारेवनुष्यथे ॥ यः पठेच्छृणुयाद्वापि स योगी नात्र संशयः ॥ यानि नामानि सन्त्यस्मिन्नृप्रसन्नान्मुरवैरिणः ॥ ग्राह्या
नि नानि कल्याणि नाम्यानि नु कदाचन ॥ हरेर्नाम न नष्टक्रीयान स्वद्रोनुलसीदलं ॥ नान्यचिन्ताय कर्त्तव्या नान्यनिन्दा कदा
चन ॥ सिन्दूरकरवीराद्यैः पुष्पैर्ब्रीहिनकैः शिवां ॥ योर्चयेद्भक्तिभावेन तस्यासाध्यं न किञ्चन ॥ वानरस्तम्भं जलस्तम्भं गति
स्तम्भं विवस्वतः ॥ वह्नेः शैत्यं करोत्येव स्तवस्यास्य च कीर्तनात् ॥ स्त्रियमाकर्षयेत्तूर्णं मरीन्सजयते हठात् ॥ मोहयेद्राज
दाराश्च देवानपि वशं नयेत् ॥ यः पठेच्छृणुयाद्वापि एककृत्वे न सर्वदा ॥ स दीर्घायुः सुखी वाग्मी वाणीनस्य वशंकरी ॥
सर्वतीर्थाभिषेकेन गयाश्राद्धेन यत्फलं ॥ तत्फलं तस्य सकलं यः पठेदेकनस्तवनः ॥ येषामाराधने भक्त्या ये च साधितनुमुख्य
ताः ॥ तेषां कृतार्थं सर्वत्र गतिर्दैवीपदालये ॥ अनुमुक्तं लतानां च ध्येस्थितं वादरेऽेन नालयेत् ॥ जप्त्वा स्तुत्वा च भक्त्या च गन्ध
नैनारिकायदं ॥ अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां शनिवासरे ॥ संक्रान्तौ मन्नालेरात्राव मावास्यां च योऽर्चयेत् ॥ वर्षवात्यनु
देवेशि न साधीनाश्व सिद्धये ॥ मृतपुत्रा च या नारी मृतगर्भा च याङ्गना ॥ मृता पत्या च या नारी दौर्भाग्यापदपीडिता ॥ वं
ध्या वाकाकवध्यावा मृतपुत्रा च या गता ॥ धनधान्यविहीना च रोगशोकाकुला च या ॥ ताभिरेतत्सदा देवि भूर्जपत्रे लिखाप्ययेत्
त् ॥ सव्यभुजे च वध्नीयात्सर्वसौख्यवती भवेत् ॥ एवं पुमानपि प्रायो दुःखेन परिपीडितः ॥ सभायां व्यसने घोरे विवादे श
त्रुसङ्कटे ॥ चातुरङ्गे तथा युद्धे सर्वत्रापदि पीडिते ॥ स्मरणादस्य कल्याणि संक्षयं यान्ति दूरतः ॥ पूजनीया च यत्नेन

124

॥ राम ॥
॥ ११६ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शून्यागारे शिवालये ॥ विल्वहृक्षतटे देवि सर्वदा कुलमण्डले ॥ शूकरास्रवसंयुक्ते दुग्धैर्ब्रह्मकैस्स्नानपणुले: ॥ अप्यपिष्टसं
युक्तैर्नैवेद्यैश्च यथोचितैः ॥ निवेदितन्त्वया तद्वा भोक्तव्यं च विधानतः ॥ अनेनैव विधानेन योऽर्चयेत् परमेश्वरि ॥ स
भूर्मीं वलये देवी साक्षाच्छिवो न संशयः ॥ मण्डान्ते न कलापि सर्वकार्यं जपादिकं ॥ कुलसर्वस्वकस्यैव प्रभावो वर्णितो मया
न शक्यते सदा स्वान्तुं वर्षकोटिशतैरपि ॥ किंचिन्मयापि चापल्यात्कथितं परमेश्वरि ॥ जन्मान्तरसहस्रेण वर्णितुं न च
शक्यते ॥ कुलीनाय प्रदातव्यं नाराभक्तिपराय च ॥ अन्यभक्ताय नो देयं वैष्णवाय विशेषतः ॥ कुलीनाय महेशाय भक्ति(
श्रद्धापराय च ॥ महात्मने सदा देयं परीक्षितगुणाय च ॥ नाभक्ताय प्रदातव्यं ध्यानरपराय च ॥ न देयं देवदेवेशि गो
प्यं सर्वांगमे सदा ॥ पठनीयं सदा देवी सर्वावस्थासु सर्वदा ॥ यस्तोत्रं कुलनामकं प्रतिदिनं भक्त्या पठेन्मानवस्तस्याधि
न्नवयैर्धनैश्वर्यसमो विद्याभवे ब्रह्मकपतिः ॥ सौन्दर्येण च मूर्तिमान्मनसिजः कीर्त्या च शीतद्युतिः शक्त्या शङ्करस्य वीर्य
विभवै भूमीपतिर्नान्यथा ॥ ॥ इति श्रीहरगौरीसंवादे श्रीनाथाख्या: कुलसर्वस्वनाम सहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णं ॥ ॥
अथ नित्यहोमं कुर्यात् ॥ तदुक्तं ज्ञानार्णवे ॥ संकल्पपरमेशानि नित्यहोमविधिश्च देत् ॥ सकलसु ॥ अमुकदेवताप्री
त्यैस्तनदा कुनीवहं सेष्य इत्येवं रूपं: ॥ नीलतन्त्रे ॥ नित्यहोमं प्रवक्ष्यामि सर्वार्थं येन विन्दति ॥ विधिवद्वह्निमानीय क्र
व्यादांशं परित्यजेत् ॥ ततश्च मंत्रमुच्चार्य कुण्डे वा स्थण्डिले तथा ॥ भूमौ वा संस्मरेद्वह्निं व्याहृतित्रितयेन तु ॥ आहुति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ ॥
॥११८॥

चयमुत्क्षिप्य षडङ्गं हृवनन्तनः॥ ततो देवीं समावाह्य मूलेनैव यथाक्रमं॥ कृत्वा स्नात्वा नमस्कृत्य विसर्ज्जयेदिद्दुमण्ड
ले॥ कथापंशमग्ने रेकमग्गारं नैत्तत्वां कथा देव्योरिन्दुव्याप्यक्षिये दिनि संव्रदाय:॥ सारसंग्रहे॥ इत्थं नु सस्कृत्य नेव क्रो
देवमावाह्य मंत्रवित्॥ संपूज्य मूलमंत्रेणाय पञ्चविंशानि माकृतिं॥ कृनेदाज्येन हविषा निलैर्वा पायसैः शुभैः॥ नवतैस्तित
संमिश्रैः केवलैर्वाथ उष्णकैः॥ भद्यावरण देवानां मेकैकामाकृतिं कृनेन्॥ उद्यास्य देव वह्निश्च पूज्यस्थानं व्रजेन्नन॥ उप
विश्यासने मन्त्री दद्यात्पूर्नवतिन्ननः॥ एवं पञ्चविंशानि षोडशाकृत्यो विकल्पः॥ अग्नेस्तु संस्कारो नोलनञ्चोक्त एव कर्नव्ये
नाधिकः॥ अग्न्याधानादिकं कर्म नित्यहोमेन विद्यते इति विशेषवचनात्॥ ज्ञानार्णवे न न आरात्रिकं कुर्यात्सर्वकामा
र्थसिद्धये॥ सौवर्णी राजनेकांस्ये लौकेनेन्नमनोहरं॥ कुंकुमेन लिखेत्पद्मं वसुपत्रं वरानने॥ कर्णिकायां दीपमेकं वसु
पत्रेषु दीपकान्॥ यवगोधूमरचितान् शर्करातुष्यसंयुतान्॥ वलयाश्विनजातोभाभिः शोभितान् घृनपूरितान्॥ अभि
मंत्र्य तन्नेमंत्री रत्नेश्वर्या ततः परं॥ मूलमंत्रेण वाग्भवं च नववारान् त्रिकथ्य देत्॥ नन्ताचं तु समु हृद्यमस्तकान्तं पुनः
पुनः॥ नववारं महादेव्या सेनन नीराजनं त्वरेत्॥ नीराजनेमहादेव्याश्चक्रमुद्रां प्रदर्शयेत्॥ रत्नेश्वरी विद्यापि तन्त्रे वोक्ता
श्रीवीजं च परावीजं संलिखेन्मनुवित्तमः॥ गसौ चयमनानूपश्चादिन्द्रस्थानकं मनोलिखेत्॥ वामकर्णसमयुक्तान्
विन्दुनादसमन्विनान्॥ पूर्ववीजेविलोमेन रत्नेश्वरीयं नवाक्षरी॥ परा माया वीजं इन्द्रो लकारः वामकर्णो उकारः पूर्ववी

125

॥ राम ॥
॥११८॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जेश्रीवीजयरावीजे एवं श्रीं क्रीं ग्लूं स्लूं म्लूं स्त्रूं न्लूं क्रीं श्रीं इति रत्नेश्वरी सिद्धानि ॥ चक्रमुद्राउक्ता लक्षणा संग्रहे ॥ विपर्ययेन लेकु
न्वावामदक्षिणहस्तयोः ॥ अन्यथास्तोयथ येन्द्वे वक्रनिधानामिकान्तरे ॥ चक्रमुद्रेयमुद्दिष्टा सर्वसिद्धिकरी शुभा ॥ ॥ उ
क्तं तन्त्रे ॥ पोरराणि केहे दिकैश्च मूलमंत्रेणचैवहि ॥ प्रदक्षिणं प्रणामश्च कुर्यात् कर्मार्थसाधकं ॥ यामले ॥ त्रिकोणाका
रा सर्वत्र ननतिः शाक्ते समीरिता ॥ ननिः प्रदक्षिणं ॥ तथार्द्धचन्द्रा महेशस्य पृष्ठनश्च समीरिता ॥ शिवप्रदक्षिणे मंत्रैरर्द्ध
चन्द्रक्रमेणतु ॥ सव्यासव्यक्रमेणैव सोमसूत्रं न लंघयेत् ॥ त्रिधा च वेष्टयेत्तस्मात् देवतायाः प्रदक्षिणे ॥ एकहस्तप्र
णामश्च एकश्चापि प्रदक्षिणं ॥ अकाले दर्शनं विष्णोः हन्ति पुण्यं पुरातनं ॥ एकश्चण्ड्यां रवौ सप्त त्रीणि दद्याद्विनायके ॥
चत्वारि केशवे दद्याद्द्विवे चार्द्धप्रदक्षिणं ॥ ॥ अथ नतिः साष्टाङ्गा पञ्चाङ्गा वा ॥ तथाहि तंत्रे ॥ सा-ष्टाङ्गाश्च यथाङ्गाः
पूजाकर्मसु सम्मतः ॥ हस्ताभ्यां चरणाभ्यां च जानुभ्यां चक्षुषां तथा ॥ मूर्द्ध्ना दृष्ट्या तथा वाचा चित्तेनाष्टाङ्ग ईरितः ॥ हस्तजा
नुशिरोवाक्यधीभिः पञ्चाङ्ग ईरितः ॥ अत्र च नतेः प्रकारान्तरमप्युक्तं तन्त्रे ॥ संपुटं चतुरस्रश्च हृन्तं गोमुखमेव च ॥ यो
निमुद्रेति कथिता मुद्राः पञ्चनमस्कृताविति ॥ तत्र भूमिसंलग्नाञ्जलिः शिरःसंयुक्ता संपुटमुद्रा ॥ भूमिसंलग्नोत्तानवा
मकरतलोपरि निर्म्यकस्यापि न वामाग्राधोमुखदक्षिणकरपृष्ठसंयुक्ते शिरसि चतुरस्रमुद्रा भूमिसंलग्नोत्तानाङ्गु
ष्ठमुष्टिद्वयसंलग्ने शिरसि हृन्तमुद्रा केचित्तु ॥ हस्तद्वयाङ्गुलीर्ग्रथित्वा ॥ उत्तानाङ्गुष्ठद्वयनिवेशनेन हृन्तमुद्रेत्याहुः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ना·भ॥
॥११८॥

भूमिसंलग्नविस्तारितानामुत्तानकसंपुटाकारकरद्वयोपरिस्थितः संयोगे गोमुखमुद्रा ॥ योनिमुद्राप्रसिद्धेति सांप्रदायिका ॥ कु
लार्णवे ॥ कृत्वार्च्चनादिकं सर्वं समन्त्रोदपुरस्सरं ॥ इतः पूर्वादिमन्त्रेण देवतायै समर्पयेत् ॥ मन्त्रोद्धारः सारसंग्रहे ॥ व
देदिति पदं पूर्वं प्राणबुद्धिं ततो वदेत् ॥ देहधर्म्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ॥ वदेत्सर्वावस्थासु वाचेति पदमु
च्चरेत् ॥ कर्म्मणा चैव हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण च ॥ वदेच्छिश्ना च पश्चाद्वै स्मृतं यत्तदमुच्चरेत् ॥ उक्तं च यत्कृतं तन्मे सर्वं ब्र
ह्मार्पणं भवतु ॥ स्वाहान्तश्चापि संप्रोक्तं ब्रह्मार्पणमनुत्तमं ॥ समर्पणप्रकारस्तु प्रोक्तो वागमे ॥ इत्यर्घोदकमुत्सृज्य कि
ञ्चिद्देवस्य दक्षिणे ॥ करे समर्पयेद्विद्वान् कृत्वाराधनं प्रिये ॥ अत्र देवीनां वामहस्ते समर्पणं वामहस्ते समर्पये
दिति ॥ वीरचूडामणिवचनात् ॥ ततो देवतां विसर्ज्जयेत् ॥ तदुक्तं हंसपारमेश्वरे तन्त्रे ॥ संहारमुद्रयाध्याथ तेजो भूयं महे
श्वरीं ॥ विभाव्य पुष्पेणोद्धृत्य वहन्नासाध्वना शिवे ॥ प्रवेश्य द्वादशान्तस्य सहस्रारसरोरुहे ॥ विश्रम्य मध्यनाड्या तामा
नीय हृदयाम्बुजे ॥ संस्थाप्य सम्यक् संपूज्य स्वात्मानं तन्मयं स्मरेत् ॥ संहारमुद्रा यथा ॥ पृष्ठलग्नौ करौ कृत्वाधश्चाङ्गुल्योन्यो
न्यमध्यतः ॥ परिवर्त्तनतः कुर्यात्तर्ज्जन्यौ सरला कृती ॥ विसर्ज्जने निगदिता मुद्रा संहारसंज्ञिकेति तन्त्रोक्ता ॥ ततो निर्म्मा
ल्यवासिनीं पूजयेत् ॥ तदुक्तं कुलमूलावतारे ॥ ऐशान्यां मण्डलं कृत्वा चारयम्य विवर्ज्जितं ॥ विसर्ज्जनार्थं निर्म्माल्यधारि
णीः पूजनाय वै ॥ निःक्षिप्य तस्मिन्निर्म्माल्यं मन्त्रेणानुसमर्च्चयेत् ॥ चण्डेश्वरि महादेवि निर्म्माल्ये चन्दनादिभिः ॥ तेप

126

॥राम॥
॥११८॥

२५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चोष्यान्नपानादि निर्माल्यं प्रक्षिलेपनं ॥ निर्माल्यभोजनं तुभ्यं ददामि श्रीशिवाज्ञया ॥ इति निवेद्य शेषमनुदत्वा नत्वा विस
र्ज्जयेत् ॥ निर्माल्यं मस्तके धार्य्यं मूलमन्त्रेणमन्त्रिणा ॥ प्राक्षपादोदकं देवीनैवेद्यं विभजेत् प्रिये ॥ तदङ्गेभ्यः स्वयं भुक्त्वा
तन्मयो विहरेत्स्वयं ॥ ॥ इति मत्स्योपाध्यायठकुरश्रीनरसिंहविरचिते नारायणक्रिसुधार्णवे नारायणनित्यार्चनविधिः पञ्च
मस्तरङ्गः ॥ ५ ॥ अथ ब्राह्मणानिरिक्तवीरश्चेत्तु पादविसर्ज्जनानन्तरं नाद्यादिवच्छेजु पात्रस्थार्पणात् ॥ शाकपथ मंगुर
वे गुरुपात्रं समभ्यर्च्य यित्वा देयं ॥ तथा हि तन्त्रे ॥ ततः श्रीगुरुरूपाय साक्षात्परशिवात्मने ॥ करभ्यां वा चतुर्द्रूत्य सद्विनी
यं निवेदयेत् ॥ भावचूडामणावपि ॥ चियात्रयक्षे ॥ अर्द्धभागं द्विधाकृत्वा गुरवे वै कभागकं ॥ एकं कुलाय दत्वा वै स्वकेन
देवतर्पणं ॥ कुलायशक्तये ॥ तथा कुलार्णवेपि ॥ अनिवेश्य तु यः शक्तौ कृतद्रव्यं निषेवते ॥ निःफलात्तस्य सा पूजा देवतान
प्रसीदति ॥ देवतर्पणं पानद्रव्यमेव ॥ तथा हि कुलार्णवे ॥ आत्ममूलत्रिकोणाग्रात् सूर्य्यकोटिसमप्रभे ॥ कुण्डल्याकृति
विन्दूयेऽनेद्द्रव्यं समन्त्रकं ॥ समयाचारेपि ॥ कुण्डलीतर्पणार्थञ्च भोगपात्रं समाचरेत् ॥ अतः शक्तिमनुस्मृत्य तर्पयेत्
इष्टदेवतां ॥ कौलिके भौवीरपात्राद्यपरशक्तिभ्यो योगिनीपात्रादमृतं समुद्धिद दत्वा स्वयं स्वीकुर्य्यादित्यधिकया त्वतापरे
कुलार्णवे ॥ निर्मन्त्र्यन्नपि वेद्रव्यं पायश्चित्तं विधीयते ॥ तत्रुसन्ने वोक्तः ॥ इदं पवित्रममृतं पिबामि भवभेषजं ॥ पशु
पाशसमुच्छेदकारणं भैरवोदितं ॥ चित्तस्थानन्दसारत्वान्तस्यानन्दमयत्वतः ॥ तन्मयत्वाभ्यभावनाभावभ्रान्तिर्हिताऽस्ये

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ त्रा॰भ ॥
॥११९॥

स्वस्थानस्त्रविकाशाय गुरासंस्थेन धीयते ॥ तस्मादिमां गुरान्देवीं पूर्सी हन्तांज हेम्य हं ॥ मन्त्रेणानेन देवेशि मूलमन्त्रेण मन्त्र
वित् ॥ अनाकुलमनाः कुर्यादलिपानं शनैः शनैः ॥ पानभेदफलोल्लासस्य मारास्थितिलक्षणं ॥ अविज्ञाय चरेद्यस्तु सम
वेण पदं पदं ॥ पानभेदस्तत्रैव ॥ पानन्तु त्रिविधं प्रोक्तं दिव्यवीरपशुक्रमात् ॥ दिव्यं देवाग्रतः पानं वीरमुद्रासने कृतं ॥ से
च्छया पशुवत् पीतं पशुपानं तदुच्यते ॥ फलन्तु ॥ मन्त्रसंस्कारसंशुद्धाऽमृतपानेन याहृतिः ॥ जायते देवताभावो भवब
न्धविमोचकः ॥ इत्यादि तत्रैवोक्तं ॥ प्रमाणमपि तत्रैव ॥ आनन्दं ब्रह्मणो रूपं तच्च मोक्षव्यवस्थितं ॥ तस्याभिव्यञ्जक
मन्त्वा योगिभिस्तेन धीयते ॥ इत्यादि ॥ उल्लासभेदस्तत्रैव ॥ आरंभस्तरुणश्चैव यौवनः प्रौढ एव च ॥ तदन्तश्चोन्मना
श्चानवस्थारव्यश्चैव सप्तमः ॥ ॥ अथैषां लक्षणं ॥ तत्रयंस्यादारंभः कथितः कुलनायिके ॥ कथितस्तरुणश्चैव त
रुणां सुखमम्बिके ॥ यौवनं मनसः सम्यगुल्लासः कथितः प्रिये ॥ स्खलनं दृष्टनोवाचां प्रौढमित्यभिधीयते ॥ स्वाभी
ष्टचेष्टाचरणां प्रौढान्तः परिकीर्तितः ॥ उन्मनाः यन्मनोन्थानमूर्छनाद्यसमुद्भवः ॥ देहेन्द्रियाणामवशाश्चानवस्था निग
द्यते ॥ तत्त्वत्रयस्य मन्त्रपूर्वकमधिया ऽमृतत्तुकत्त्रयपानस्यारंभवत्स्मृतिमायएव ॥ अत्र च तत्त्वभुद्रैः प्रकारान्तर
स्योक्तत्वात् ॥ एवं चाम्नायान्तरेवारत्रयग्रहणमारंभ इति प्रतिभाति ॥ स्थितिर्मर्यादा सा यथा ॥ निशङ्को निर्मलो धी
रो निर्द्वन्द्वो निःकुतूहलः ॥ निर्लीनवेदशास्त्रार्थो वरदस्वारुणीम्पिबेत् ॥ देवान्पितॄन्समभ्यर्च्य देवीशास्त्रोक्तवर्त्म

127

॥ राम ॥
॥११९॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ना॥ गुरुं स्मरन्नपिबन्मद्यं खादन्मांसं न दोषभाक्॥ पितरोत्र गुरुमरमगुर्व्वीद्व्यस्य च॥ तथा॥ सव्येनोद्धृत्य यात्रं नु गुडाक्रुत्वाः
पसव्यतः॥ यथाविधि द्वितीयेन गृह्णीयान्मन्त्रमुच्चरन्॥ मुद्रां मुद्रिं द्वितीयेनेतिसहयोगेन नीयात्॥ चर्व्वणेन विनायानं के
वलं विषभक्षणं॥ चर्व्वणां मुद्रिं न चणकादीनां श्रीचक्रस्य कुलद्रव्यं यः पशुभ्यः प्रयच्छति॥ स्नेहलोभाद्भयाद्वापि स भवेद्यो
गिनी पशुः॥ यथाधिकारं न त्वापि कर्त्तव्यं यात्र मेलनं॥ अदीक्षितैरनाचारैरतन्त्रज्ञैरदेवतैः॥ दूषितैः समयभ्रष्टैर्न्न कुर्य्या
द्द्रव्यसङ्गतिं॥ अभिज्ञमन्यमानेभ्यः प्रयच्छत्र नधारिभिः॥ पशुभिः शूद्रकर्मस्यैर्न्न कुर्य्याद्द्रव्यसङ्गतिं॥ अपात्रस्थितं हे
तुत्वं न दद्याद्भैरवाय च॥ यदि दद्यान्महेशानि देवताशापमाप्नुयात्॥ भैरवाय साधकाय॥ तथा॥ स्त्रोतोभेदेन वा कुर्य्यात्
कौलिकः पात्रमेलनं॥ कदाचिदपि विश्रम्भे घोडसश्चाम्नायस्येकोव समकरं कुर्य्यादित्यर्थः॥ तथा॥ पूर्व्वदक्षिणयोरेकाम्नुदक्प
श्चिमयोरपि॥ तस्मिन्नूक्रमार्च्चनपरे वीरैः सह सङ्घेरपि॥ कामिनीभिश्च तन्न कुर्य्यात्स्त्रोतसां चतुष्टयं दर्शनेन ऊर्द्ध्वाम्नायस्य
तकेनापनेने चतुर्न्वडयच्चारद्वतिध्वनितं॥ तथा॥ जानुच्छिष्टं पिवेद्द्रव्यं वीरोच्छिष्टं च चर्व्वणं॥ आत्मोच्छिष्टं नदानव्यं परकीयं
न भक्षयेत्॥ परकीयं परगुरुणोच्छिष्टं न चापि विशेषतश्चैव॥ गुरुशक्तिसुतानाम्न गुरुज्येष्ठकनिष्ठयोः॥ स्वज्येष्ठस्यापि
चोच्छिष्टं स्वादेन्नान्यस्यापि तु इति॥ उच्छिष्टं भक्षयेत्स्त्रीणां ताभ्यो नैव प्रदापयेत्॥ कनिष्ठानां स्वशिष्याणां दद्यात्स्वोच्छिष्ट
मम्बिके॥ दद्यात्स्नेहेन योन्येभ्यः सो भवेद्दायदायदं॥ असमोच्छिष्टपात्रं नु यो गृह्णाति विमूढधीः॥ स्नेहलोभाद्भयाद्वापि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना·भ ॥
॥ १२० ॥

देवताशापमाप्नुयात् ॥ अन्त्यजेष्ठकनिष्ठतासन्तीर्थानामुपदेशक्रमेणैव ॥ तथाहि तन्त्रयामले ॥ वालोपि दीक्षितः पूर्वं ज्येष्ठस्स
तु कुलागमे ॥ द्विजोपि दीक्षितः पश्चादन्त्यजः पूर्वदीक्षितः ॥ द्विजः कनिष्ठः सज्येष्ठ इति शास्त्रविनिश्चयः ॥ यावन्न चलते दृष्टिर्या
वन्न चलते मनः ॥ तावत्पानं प्रकुर्वीत पशुपानमतः परं ॥ तथा च यौवनोल्लासपर्यन्तमेव पानं न कर्त्तव्यमिति भावः ॥ इद
न्तु पूर्णाभिषेकरहितानामभिषिक्तानान्तु सप्तापुल्लासा विहिताः ॥ तथाहि तन्त्रैव ॥ पूर्णाभिषेकमुक्तानां पानन्देवि निग
द्यते ॥ कराभ्यां पानतुष्ट्यन्तः स्मरन्मूलञ्च पादुकां ॥ आगतानन्तं पिबेन्मद्यं समुक्तेनात्र संशयः ॥ पीत्वा पीत्वा पुनः पीत्वा याव
त्पतति भूतले ॥ उत्थाय च पुनः पीत्वा पुनर्जन्म न विद्यते ॥ आनन्दात्तृप्यते देवी मूर्छया भैरवः स्वयं ॥ वमनात्सर्वदेवा
स्तु तस्मात्त्रितयमाचरेत् ॥ कुलामृतेन संस्तानि कुलाचारेषु यं पीत्वा सतलन्मुडः ॥ भूमौ पतन्ति तस्याङ्गोलग्नानि यदि रेण
वः ॥ तावत्कालं रेणुसंख्य ब्रह्मलोके समोदते ॥ तथा ॥ पीत्वा पीत्वा जपित्वा च मुक्तः कोटिकुलैस्सह ॥ ब्रह्मलोके वसेद्विस
त्यसत्यं न संशयः ॥ न चैव वाप्तिमाप्नोति न पुनः प्रपतेदिह ॥ पीत्वा च पुजयित्वेशामीशान्त्वं लभते ध्रुवं ॥ न चैव लयमाप्नोति
पुनर्नैव निवर्त्तत इति ॥ इदन्तु कौलिकानामावश्यकं ॥ तदुक्तं हरगौरीसम्वादे ॥ निवेदितं त्वयं हृद्यं भोक्तव्यं चावधानतः
तन्नैवेद्यं त्यजन्ते मोहाद् भोक्तुं नृत्यन्ति देवताः ॥ ॥ अथ पञ्चमयागः ॥ कुमारीतन्त्रे ॥ नमस्तुत्वा नमस्कृत्य कुर्यात्सम्भोगमे
लनं ॥ देवतायेनु सम्भोगे देवताप्रीणनं भवेत् ॥ तथा ॥ नटीकापालिनी वेश्या रजकी नापिताङ्गना ॥ ब्राह्मणी शूद्रकन्या

128

॥ राम ॥
॥ १२० ॥

२८

चनथागोपालकन्यका ॥ मालाकारस्य कन्या च नव कन्याः प्रकीर्त्तिताः ॥ एतासु काश्चिदानीय ततस्त्र्योनिमण्डले ॥ पूजयि-
त्वा महादेवीं ततो मैथुनमाचरेत् ॥ देवीयामले ॥ अथ पूजाफलं वक्ष्ये उत्तरोत्तरतो वरं ॥ स्वशक्त्याश्चयुतं पुण्यं परशक्ति-
प्रपूजने ॥ ततो वेश्याधिका ज्ञेया रजकी च ततोधिका ॥ रजकाः क्षुरकी श्रेष्ठा क्षुरक्याश्चर्म्मकारिणी ॥ ततोधिकतरा
प्रोक्ता हेतुनारीवरानने ॥ ततो ग्यन्त्रजसंभूता चाण्डाली च ततोधिका ॥ ततो मातङ्गिनी श्रेष्ठा मातङ्ग्याः पुष्कसी तथा
पुष्कस्याः श्वपचा श्रेष्ठा ततो ऽतिसुन्दरी स्मृता ॥ सुन्दर्याश्च ततः प्रोक्ता प्रीतिमत्यनुरागिणी ॥ ततः परापरमेशानि उत्तमा शु-
भलक्षणा ॥ समयाचारसंपन्ना मत्तशाभयवर्ज्जिता ॥ विश्वासाच प्रसन्ना च धैर्यस्थानच्च संयुता ॥ एवंगुणासमायुक्ताः
पूजयेत्सर्व्वयोषितः ॥ आत्मीयाश्च पराश्चैव शक्तिमात्रं महेश्वरि ॥ मन्त्राधिदेवतां बुध्या पूजा सर्व्वोपचारकैः ॥ विविधैः
फलताम्बूलैर्वस्त्रालंकारहेमभिः ॥ संपूज्य विधिवद्भक्त्या वज्र हेतुं प्रदापयेत् ॥ संभोगवासनां धृत्वा यः कुर्याच्छक्तिपू-
जनं ॥ सर्वविघ्नमवाप्नोति नारकी च भवेद्ध्रुवं ॥ वीरचूडामणावपि ॥ शान्तीयपुवतीं रम्यां कुलकर्म्मविशालिनीं ॥ यो-
डशाब्देनयुवतीं पीनोन्नतपयोधरां ॥ उन्मत्तां जन्ममानन्तां मदाघूर्णितलोचनां ॥ सैणशावकनेत्राभा शारङ्गीं मृदुहा-
सिनीं ॥ क्रोधलोभदयादंभमोहमायाविवर्ज्जितां ॥ स्वामिधर्म्मरतां सत्यवादिनीं च सदा शुचिं ॥ गणिकां नटीं चाण्डा-
लीं जीवनीं ज्ञारजां तथवा ॥ योगमुद्राधरांगायीं चर्म्मरीं च विचित्रिणीं ॥ चतुर्वर्णसमायुक्ता उत्तमा यत्नतो ऽर्चवा ॥ वामभागे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

समालिखत्त्रिकोणं पद्मवर्तुलं ॥ श्वेतरक्तसमायुक्तं नीलं सिन्दूरचर्चितं ॥ साधकः प्राङ्मुखो भूत्वा देवीं सम्मुखां यजे
त् ॥ पीठशक्तिविधानेन नवशक्तिं प्रपूजयेत् ॥ रतिः प्रीतिः प्रिया कान्तिः कामिनी काममालिनी ॥ कन्दर्पदलिनी उन्मा
भाविनी नवशक्तयः ॥ वियद्भृगुं समुच्चार्य मनुबिन्दुकलान्वितं ॥ मनुनानेन पदं पश्चाद्धृदयान्तमिदं मनुः ॥ मूलमन्त्रं
समुच्चार्य स-ध्यानाविर्णीय दं ॥ एह्येहि च पदं पश्चात्पादुकाभ्यां पुनः पुनः ॥ गृहीत्वा वामहस्तेन आसने चोपवेशये
त् ॥ रक्तचन्दनलिप्ताङ्गीं रक्तपुष्पविभूषितां ॥ सर्वालङ्कारसंयुक्तां विवस्त्रां पूजयेत्प्रिये ॥ वारुणीमदमत्तां च स
वभावसमाहतां ॥ यावदाकण्ठपर्यन्तं तावत्पानं प्रदापयेत् ॥ ध्यानं कुर्यान्महेशानि गजकर्णमकराननं ॥ नासाचूड
शिखाकारं गजवक्त्रसमप्रभं ॥ तत्रस्थां चिन्तयेद्देवीं त्रिपुरां भुवनमोहिनीं ॥ तारमेव हृदयाग्रे च यन्त्रान्मदनमन्दिरं ॥ च
तुर्थं नेत्रयजे देवि भगे पुष्पं विनिक्षिपेत् ॥ प्रक्षाल्य कुलद्रव्येण गन्धपुष्पैः समर्चयेत् ॥ धूपदीपादिकं कृत्वा पश्चादाव
रणां यजेत् ॥ इच्छाज्ञानाक्रिया पश्चाद्वामा ज्येष्ठा च रौद्रिका ॥ रतिः प्रीतिस्तथा कामं पुष्पबाणधनुर्धरं ॥ वसन्तं पूजये
त्पश्चात्पद्माङ्कुरसमन्वितं ॥ विकरं पूजयेद्देवि अञ्जलिस्पन्दसमन्वितं ॥ विदग्धं पूजयेन्नाभौ हृदये च हरं हरिं ॥ स
नेवक्त्रे महेशानि त्रिमूर्तिं पूजयेत्ततः ॥ कामेश्वरी च वज्रेश्वरी पराभगमालिनी ॥ ऊर्ध्वे मूले महेशानि पञ्चबाणान् प्र
पूजयेत् ॥ जमाद्यां जादिरणीं मूर्ध्नि श्रीमायां क्षोभिणीं पदे ॥ ह्लीं वशीकरिणीं वक्त्रे गुह्ये ब्लूं बीजपूर्विकां ॥ आकर्षिणीं हृ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दिपुनःसर्गान्नभृगसंस्तुतां ॥ संमोहिनीं क्रमादेवं वाणं पूजेयमीरितां ॥ कर्मयोः पूजयेच्चक्रे भातुं चन्द्रं क्रमेण च ॥ रसना
याम्वह्निसंपूज्य मेत्रे नक्षत्रमालिनीं ॥ प्राणसंपूजयेद् घ्राणेभ्राजायां त्रिपथगामिनीं ॥ त्वक्षोभ्यं पूजयेन्मूर्द्ध्नि गन्धपुष्पो
पचारकैः ॥ पुष्पमालां गले दद्याद् धूपं समाजयेद्बुधः ॥ ज्ञानार्णवेन ॥ मन्त्रकं गजदन्तस्य ईमरुप्यादिनिर्मितं ॥ विभुष
क्षोमरविनं तन्त्रलिकानत्रयोजयेत् ॥ पुष्पांश्चाकीर्यामध्ये तु कर्पूरं रसरजस्तथा ॥ मणुकादीस्तत्र देवी उपर्युपरि शेतजे ॥
मरादुकं पूजयेत् पादौ रुद्रकालाग्निसन्निभं ॥ आधारशक्तिं कूर्मञ्च तथानन्तं वराहकं ॥ पृथिवीञ्च तथा कन्दं नालं पद्मं
लं तथा ॥ केसरालीञ्च संपूज्य कर्णिकां पूजयेत्ततः ॥ मन्त्रकञ्च समभ्यर्च्य तत्र पादचतुष्टये ॥ धर्मं ज्ञानञ्च वैराग्यमैश्व
र्यञ्च क्रमाद्यजेत् ॥ अपूर्वादून् पूजयेद्देतान् समन्यानां समीपके ॥ आत्मानं त्वन्तरात्मानं परमज्ञानात्मानः प्रपूजयेत् ॥ मन्त्रकाग्रे
पुमपूज्य गुणत्रयं तथाश्चयेत् ॥ इतीं सुलक्षणारम्यां सर्वलक्षणलक्षितां ॥ नानालङ्का रसुभगां सुवर्णाभरणामव
पूजयेत्स्मरमेशानि यन्त्रकाममारैस्तथा ॥ वटुकादींश्च तु दिक्षु पूजयेत् सिद्धिहेतवे ॥ मातृकाश्चि न्यसेत्तस्या देहेकामश
राण्वितां ॥ त्रिकोणां विन्यसेन्मूर्द्ध्नि तत्र पूजां यजेत् क्रमात् ॥ त्रिकोणमध्ये बालाख्या कामेशीं परि पूजयेत् ॥ गणेशाश्च कुला
ध्यक्षं तथा लक्ष्मीं सरस्वतीं ॥ त्रिकोणेषु च संपूज्य वसन्तं मदनं प्रिये ॥ स्तनयोः पूजयेत्साश्चानन्दपुरवेन स्याः कलाधर ॥ वा
ग्भवं कामराजञ्च स्त्रीबीजं कामराजकं ॥ हसद्वै मातृकन्दत्वाआधारशक्तिमुच्चरेत् ॥ श्रीपादुकांन्नतो दत्वा पूजयामि वदेत्त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ता॰भ
१२२

नः॥ अनेन मनुना तस्या ललाटे तु मनोहरं॥ त्रिकोणं तत्र संलिख्य सिन्दूरेणैव शोभनं॥ वटुकं योगिनीश्चैव क्षेत्रपालं ग-
णेश्वरं॥ लक्ष्मीं सरस्वतीश्चैव पूजयेत्तत्र सुन्दरि॥ कामबीजं समुच्चार्य कामराजं ततः परं॥ श्रीपादुकां ततो दत्वा पूजया-
मि वदेत्ततः॥ दक्षपादतले देवि पूजयेन्मनुनामुना॥ वं वसन्तं समुच्चार्य्य नादहीमारमानतः॥ पादुकां पूजयामीति तस्या
वामकरे न्यसेत्॥ शक्तिबीजं समुच्चार्य सोमपादयदन्ततः॥ श्रीपादुकां ततो दत्वा पूजयामि स्तनद्वये॥ आरोहक्रमतः काम-
कला न्यासं चरेत्सुधीः॥ अश्वाशीति रतिश्चैव धृतिः शान्तिर्मनोहरा॥ मनोरमा मनोरामा मदनोन्मादिनीति च॥ मोहि-
नी दीपिनी चैव शोषिणी च वशङ्करी॥ रञ्जनी सुभगा देवि षोडशी प्रियदर्शना॥ अकारादिस्वरैर्व्याः कला। कुसुमधन्व-
नः॥ पूषार्य्यमा सुमनसा रतिः प्रीतिस्तथा धृतिः॥ ऋद्धिः सोम्या मरीचिश्च दशमी चांशुमालिनी॥ अङ्गिरा वशिनी चैव छा-
या संपूर्णमण्डला॥ पुष्टिश्चैवामृता चेति कला सोमस्य षोडश॥ अकारादिस्वरयुताः पूजनीया मनीषिभिः॥ दक्षपादादि मू-
र्द्धान्तं वामे मूर्द्धादि सुन्दरि॥ पदान्तं पूजयेत्सर्वाः कला वै कामसोमयोः॥ [illegible]॥ पूषवंशात्समारभ्य शिरोन्तं कामचाप-
कं॥ विन्यस्य विधिवन्मन्त्री पूजयेत्तत्तु मूर्द्धनि॥ धमात्मकं समुच्चार्य्य कामचापपदन्ततः॥ पादश्रीपादुकां दत्वा पूजयामी-
ति पूजयेत्॥ बूमात्मकं समुच्चार्य सन्धायनपदन्ततः॥ वाणपादपदन्दत्वा श्रीपादुकान्ततो वदेत्॥ पूजयामीति संपूज्य
शेषवाणं समुच्चरेत्॥ शोषणं च समालिख्य वाणपादपदन्ततः॥ श्रीपादुकां ततो दत्वा पूजयामीति पूजयेत्॥ ललाटत-

130

राम
१२२

२६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राड्ले पश्चात्त्रिकोणां पूजयेन्नमः॥ वाग्भवं मध्यादस्त्रश्रीपादुकान्नमो वदेत्॥ पूजयामि नमो दत्वा दक्षरेखासु पूजयेत्॥
डीमात्मकं मन्त्र ब्राह्म्यां भगपाद पदन्नमः॥ श्रीपादुकान्नमो दत्वा पूजयामीति पश्चिमे॥ कामबीजं समुच्चार्य भगसर्पिःपदन्नमः॥ श्री
पादश्री पदन्दत्वा पादुकाञ्च नमो वदेत्॥ पूजयामीति चोच्चार्य पूजये वाम यार्श्वके॥ ह्रौं रात्मक मालिख्य भगावह्य पदन्नमः॥ पादश्री
पादुकान्दत्वा पूजयेन्मध्यदेशतः॥ श्रीउड्डीयाय पदन्दत्वा देवीमुड्डीश्वरीन्नम॥ श्रीपदञ्च समालिख्य जालन्धराय पदन्नमः॥ महापी
ठे समालिख्य नादहीनार मानमः॥ जालेश्वरीय दत्वा देवी जालीं यमालिखेत्॥ नाथदेवय दन्दत्वाश्री जालामय पदं नमः॥ श्रीपूर्णी
ज्ञाय पदन्दत्वा नाथदेवय दन्नमः॥ पादश्री पादुकान्दत्वा पूजयामीति पूजयेत्॥ अनेन मनुना देवी पूजयेच्चाभिमण्डले॥ श्रीय दञ्च
नमो दत्वा पूर्णेश्वरीञ्च देन्नमः॥ देवी श्री पादश्री पूर्णनाथ देव पदन्न था॥ श्री चामुण्डा पदमाभाष्य देवी श्री यद मालिखेत्॥ उड्डी
शनाथ मालिख्य देव पाद पदन्नमः॥ श्री पादुकान्नमो दत्वा कामेश्वरीय दन्नमः॥ देवी श्री यदमाभाष्य कामेश्वरानन्दनाथ च॥ श्री
महायदमाभाष्य तुष्टाम्बा श्रीय दन्नमः॥ मित्रीश नाथमाभाष्य पादश्री पादुकान्नमः॥ पूजयामि नमो दत्वा पूजयेत्काममासमा
ने॥ गुह्यपीठस्य वामे तु गुरुपंक्तिं यजेत्सुधीः॥ अनन्ता कुसुमघे न हत्स रोजे यजेत्सुनः॥ वाग्भवं ब्लौं समुच्चार्य ब्लीमात्मकम्बदे
न्नमः॥ ब्लां ब्लूं ब्लूंः समुच्चार्य मन्त्रेणानेन साधक॥ योनिमुद्रां प्रदर्शाथ योनो क्षोभं विचिन्तयेत्॥ वाग्भवं कामराजञ्च स्त्रीबी
जं तदनन्तरं॥ क्षोभणीनाम विख्येयं स्तनयोः क्षोभमाचरेत्॥ योनिमुद्रां प्रदर्शाथ शाने देवहि साधकः॥ वाग्भवं स्फूं समु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ ॥
॥१२२॥

त्वार्यं ह्रैं ह्रीं ह्रूंः ततो वदेत् ॥ क्लीं मात्मकं समुच्चार्य क्रीमात्मकं समुच्चरेत् ॥ ⁻मात्मकं ततो दत्वा तस्याः क्षोभं विचिन्तयेत् ॥ ग्र
थिनी नाम विधेयं चिन्तयेद्योनिमध्यगः ॥ ततः परानन्दमयो भूत्वा निर्भरमानसः ॥ चिन्तयेन्निजविद्याया बीजं मूर्द्धि सरोजके
ततस्तस्या योनिमध्ये मूलमन्त्रेश्च साधकः ॥ पुष्पाञ्जलित्रयं दत्वा ततः क्षोभं विचिन्तयेत् ॥ त्वानार्णवे ॥ इती देहकृतान्या सा
तु स्वदेहेपि चिन्तयेत् ॥ वीरचूडामणौ ॥ अथ न्यासं प्रवक्ष्यामि शिवात्मानं विभावयेत् ॥ शिवात्मानमिति शिवात्मानमित्य
र्थः ॥ तथा ॥ यद्भवक्रे महादेवं कलापुञ्जं न्यसेत्क्रमात् ॥ ईशानस्सर्वविद्यानां शशिनी प्रथमा कला ॥ ईश्वरस्सर्वभूतानां
मङ्गदा तदनन्तरं ॥ ब्रह्माधिपतिब्रह्मणो ब्रह्मणोधिपतिः पुनः ॥ ब्रह्मेष्टदशिवो मेस्तु मरीचिसंपुटं न्यसेत् ॥ सद्याशिवो
सत्तुच्चार्य अंशुमालिन्यथापरा ॥ तत्पुरुषाय विद्महे कला शान्तिविनीरिता ॥ महादेवाय धीमहि कला विद्यातपेव च ॥ तन्नो
रुद्रः पदं पश्चान्निवृत्ता कथिता कला ॥ प्रचोदयान्तमुच्चार्य निवृत्तिः स्यात्ततः परं ॥ पूर्वपश्चिमयाम्येषु उत्तरेषु यथाक्र
मात् ॥ हृदये विन्यसेद्देवि अघोरेभ्यस्तमः कलां ॥ अथ घोरेभ्यो मोहं ग्रीवायां विन्यसेत्ततः ॥ घोरान्ते स्यात् क्रिया पश्चा द
क्षिणांशे प्रविन्यसेत् ॥ नमस्ते स्तु क्षुधां पश्चात् कलां पृष्ठे न्यसेत्क्रमात् ॥ रुद्ररूपेभ्य इत्यन्ते त्वथान्त्यात्तनमोन्तकाः ॥ वामदे
वाय नमोन्ते रजा स्याद्गुह्य⁻के ॥ गुह्ये सव्ये प्रविन्यस्य रक्षां ज्येष्ठाय वै नमः ॥ रुद्राय नमो रतिं पश्चाद्वाममुष्के कला मिमां
कलायनमइत्यन्ते पालिनी ऊरुदक्षिणे ॥ कलकामाचदेवे शिवा मे विकरणाय च ॥ नमः पदं समुच्चार्य संयमनी त्वक्ष

॥ राम ॥
॥१२३॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जानुनि॥ वलक्रियासमादिष्टा वामे विकरणाय च॥ नमोन्ते हृदि मन्त्रार्थं दक्षिणे स्फिचि विन्यसेत्॥ वलप्रमथनाय नाम्ने
रात्रिं वामे प्र विन्यसेत्॥ सर्वभूतदमनाय नमोऽन्ते बालणी कला॥ कटिदेशे प्रविन्यसन् नाम्ने मोहिनीऽकला॥ दक्षिणे पा(
र्श्वके न्यस्य उन्मनाय नमो ज्वरा॥ पादयोः स्तननासा तु मूर्द्धि वाऽयुगे न्यसेत्॥ सद्योजातो भवास्य गस्थो मन्त्री कलाः क्रमात्॥ स
द्योजातं प्रपद्यामि सिद्धिः स्यान् प्रथमा कला॥ सद्योजाताय न्वै भूयो नमः स्यादृद्धिरीरिना॥ भवे युति स्मृतीयास्याद् भवे नदनन्त
रं॥ लक्ष्मीश्चतुर्थी कथिता नानो नानि भवे पदं॥ मेधाख्या पञ्चमी प्रोक्ता कला भूयो भवस्व मां॥ प्रज्ञासमीरिता यष्ठी भवान्ते
स्यान् प्रभा कला॥ उद्भवाय नमः पश्चान् सुधा स्याद् यष्ठमी कला॥ प्रणावाद्याश्चतुर्थ्यन्तान मोन्ताश्च प्रविन्यसेत्॥ एवं न्यासविधिं
कृत्वा स्वयं शैवं विभावयेत्॥ पञ्चाक्षरं पुरस्कृत्य रुद्र ध्यानपरायणः॥ सामरस्यमयं कृत्वा रक्षार्थं कवचं पठेत्॥ वध्वा
तु क्षोभिनीं मुद्रां यन्त्रमध्ये विनिःक्षिपेत्॥ भगं कुण्डं ध्रुवो लिङ्गमात्म्यं ध्येव तु वीर्यकं॥ सर्वतत्त्वमयं चार्यं सरस्वं जप
मात्वरेत्॥ ज्ञानार्णवे तु॥ धूपादिकं समर्प्याथ स्वलिङ्गे तदनन्तरं॥ नारं च भुवनेशानीमथ त्रिपुरसुन्दरी॥ नमः शिवा
य विद्येयं दशार्णा परिकीर्त्तिता॥ अनया विद्यया देवि स्वलिङ्गं पूजयेच्छिवे॥ मथ त्रिपुरसुन्दरीं त्रिकूटां मिमका विद्या॥
यजेत तत्पुरुषाघोर सद्योवामेय संज्ञकान्॥ निवृत्तिश्च प्रतिष्ठाश्च विद्याशान्तिन्तथैव च॥ शान्त्यतीताश्च संपूज्य षडङ्गा
वरणां यजेत्॥ समस्तविद्या तत्त्वार्थं नन्दिकेशं प्रपूजयेत्॥ मेधे वृषगणायोर्द्ध विगन्धपुष्पासनादिभिः॥ निवेद्य पुष्पधूपा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दिशिजितेन्द्रियमानसः॥ सर्वसंक्षोभणां मुद्रां वध्वा योनिं प्रचालयेत्॥ क्षोभिणाप च थवा देविजगत्त्रयं खयाथवा॥ उच्च
रन् भगमालाख्यां ज्ञा दिशी वीजमुच्चरन्॥ अधुच्च स्मन्वयरो हेयावडेनः प्रवर्त्तने॥ भगमालामन्त्रसुत्तवैव॥ वाग्भवं भ
गशब्दान्ते भगे भगिनि चालिखेत्॥ भगोदरि भगान्ते तु भगमाले भगावहे॥ भगगुह्ये भगशब्दान्ते योनि शब्दान्ते भगान्तके॥ नि
पातिनि च सर्वान्ते न ते भगवशंकरि॥ भगरूपे नतो लेख्यं नीरजायतलोचने॥ नित्यक्लिन्ने भगशब्दान्ते स्वरूपे सर्वचालिखे
त्॥ भगानि मे ह्यानय मे न्ते वरदे च समालिखेत्॥ रेते स्वरेते भगवत्क्लिन्ने क्लिन्नद्रवे ततः॥ क्लेदय द्रावय चाथ सर्वसत्वान् भ
गेश्वरि॥ अमोघे भगविच्चे च क्षुभः क्षोभय सर्वच॥ सत्वान् भगेश्वरि ऐं वाग्भवं ब्लूं जमादिकं॥ भें ब्लूं मों ब्लूं च हें क्लिन्ने च त
तः परं॥ सर्वाणि च भगान्यन्ते मे वशमानयेति च॥ स्त्रीवीजञ्च हरशब्दान्ते वले मान्मकमक्षरं॥ भुवनेशीं समालिख्य विद्येयं
भगमालिनी॥ वीरतन्त्रे॥ धर्माधर्म हविर्दीप्ते आत्माग्नौ मनसा स्रुचा॥ सुषुम्नावर्त्मना नित्यमक्षवृत्तीर्जुहोम्यहं॥ स्वाहान्तो
यं महामन्त्र आर्य्यपारकीर्त्तितः॥ न तो जपेत्॥ प्रियाश्चाद्यन् स्वियं त्रिभुवनेश्वरीं॥ कुलार्णवे॥ स्वाहान्तो होममन्त्रोयं प्र
तिषानारुतिं प्रिये॥ पूर्णाहुतिं दनान्ते च जुहुयान्मनुनामुना॥ प्रकाशाकाशहस्ताभ्याम वलंव्योन्मनीस्रुचा॥ धर्माधर्म
कलास्नेहं पूर्णवह्नौ जुहोम्यहं॥ स्वाहान्तोयं भवेन्मन्त्रो यो रयानकमुक्तिदः॥ वीरतन्त्रे॥ स्वाहान्तोयं महामन्त्रमुक्त मागेष
कीर्त्तितः॥ यदि वा दीक्षिता शक्तिर्वृवतिन दाशक न तुष्टिमपि कुर्यात्॥ नन्दकं कुलतन्त्रे॥ अभिषेकाज्जवेत्तु स्विमन्त्रस्यो

132

च्चारणाद्गुरौ ॥ रतिकालेन देवेशि निर्दीक्षाकालेव कन्यका ॥ भ्रष्टाचीनिशेषः ॥ स्वदारेतस्या वा पि जलेन मनुनामुना ॥ पामहेपि
अदीक्षितानु याशक्तिस्सैव भ्रष्टा भवेत्सदा ॥ अदीक्षितानु याशक्तिर्म्माया नस्यै निवेदयेत् ॥ मानसी न च्चे भुक्तं ॥ दीक्षामात्रेण(
भुवन्निस्त्रियस्सर्वेत्र कर्म्मणि ॥ कुलामृतदीपिकायां ॥ अदीक्षितकुलास्यज्ञात् सिद्धिहानिः प्रजायते ॥ तथा ॥ आपैवातांसमुच्चा
र्य्य त्रिपुरायै समुच्चरेत् ॥ नमःशब्दं समुच्चार्य्य इमां शक्तिन्नलोवदेत् ॥ पवित्रीकुरुष्वाद्य ने मम शक्तिं कुरु प्रिये ॥ वह्निजायां समुच्चा
र्य्य शुद्धिमन्त्रः प्रकीर्त्तितः ॥ अनेन विधिना देवि अभिषिक्ताः स्त्रियः सदा ॥ रममाणो न्त्रसन्नित्यं सर्व्वसिद्धिमवाप्नुयात् ॥ तथा ॥ वी
त्वालिङ्गपकुलाचारेष्वमदंयौवनान्वितां ॥ कोटिजन्मार्ज्जितं पापं नन्लक्षणाद्देवनाशयेत् ॥ एनेन च इति संस्कारश्च धंस्यायनास्त्र
कुण्डगोलोद्भवार्थमनाच्चरणायक्षे ॥ तदर्थं नत्राचरणायक्षेतु धर्म्माधर्म्म हविर्द्दीप्त इत्यादिमन्त्राभ्यां निधुवनमात्रं ॥ इयांसु(
विशेषः यदत्र निधूवनात्नमेव कर्म्म तत्रतु ॥ अर्घपक्षेप्यर्थं देवादितर्प्पणार्थं च निधुवनान्तेद्रव्यग्रहणमपि ॥ तदुक्तं ज्ञाना
र्णवे ॥ संस्कारो मन्त्ररूपस्तु वचनं स्रवणं भवेत् ॥ आलिङ्गनन्तु कस्तूरीकर्पूरघुसृणादिकं ॥ मथनं तर्प्पणं विद्धि वीर्य्यपानं वि
सर्ज्जनं ॥ दशाङ्गश्रेणसंशोध्य शिवशक्तिमयं प्रिये ॥ वीजामृतं परं ब्रह्मस्वरूपं विसिय सुन्दरि ॥ अर्घपात्रामृते युक्तो निर्दिष्टकल्पः
सदानघः ॥ श्रीविद्याक्रममभ्यर्च्यापरं ब्रह्मसमो भवेत् ॥ कौले ॥ आलिङ्गनं तु मनश्चलनयोर्म्मर्दनं शनैः ॥ दर्शनं स्पर्शनं यो
निर्द्धिकारोति ज्ञाघर्षणं ॥ प्रवेशश्चालनं शक्तेर्निवपुर्येश्च पूजनं ॥ ब्रह्मयामले ॥ नदमात्रं तु मननं यस्तु दारिद्रो जायते ध्रुवं ॥ अ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लिङ्गानम्विना देवि कुर्वन्भवति पार्व्वति ॥ विना दन्तक्षतै र्देवि लोके भवति निन्दितः ॥ तथा ॥ आलिङ्गाने हरेद्रोगान् धनधान्यादि वर्द्ध
ते ॥ नखदन्तक्षताद्येश्च नरा मोक्षः प्रजायते ॥ सायुज्यं सन्नामेन तस्मात्तन्यमेव न संशयः ॥ गौडे ॥ नदन्ता स्पर्शनात्सौख्यं संयोगाम्ब
नलक्षणं ॥ महाकाम कलां ध्यायेत्सं योगामृत रूपिणी ॥ संयोगाज्जायते सौख्यं परमानन्द लक्षणं ॥ कुलद्रव्यामृतं यत्ना मृद्धी
या दुर्ल्लभन्नरः ॥ कुण्डगोलग्रहणाद्युकारस्तु कुलामृते ॥ भावयेत्कामभावेन आत्मनस्तं न चोत्सृजेत् ॥ श्रुरुमन्त्रौषधे नैवये
ते सु मथनञ्चरेत् ॥ मथ्यमाने च तस्या हि जायते तत्व मुत्तमं ॥ मृडीयाताल्वतुत्तमं ॥ मृडीयात्तन्मयत्नेन दृष्टं कुण्डोद्भवं शुभं ॥ बु
लपामले ॥ तेनामृतेन दिव्येन त्रिपुरात्तर्पयेत्सदा ॥ सान्निध्यात्तत्क्षणाद्यापि श्रीतासिद्धिं प्रयच्छति ॥ समस्तदेवतानाञ्चतर्प
णाञ्च सदामृतैः ॥ गुरूणां साधकानाञ्च सर्व्वेषां तर्पणं चरेत् ॥ तेनामृतेन दिव्येन सर्व्वे तुष्टा भवन्ति च ॥ यत्कामं कुरुते मन्त्री
तत्क्षणादेव सिध्यति ॥ कुलामृतं समादाय नचार्घं निःक्षिपेत् बुधः ॥ ततः सोमकलाः पूज्याः साधकैर्न्निर्म्मलाशनैः ॥ कौले ॥ मधु
भाण्डसहस्रैस्तु मांसभारशतैरपि ॥ नैव तुष्टा भवेद्देवि भगलिङ्गामृतादृते ॥ देवीयामले ॥ इतीयागविधिम्वक्ष्ये कौलधर्म्मो
त्तमोत्तमं ॥ तस्यानुष्ठानमात्रेण साधकस्तत्वमाप्नुयात् ॥ तथा ॥ तृतीयागे कृते मन्त्री सर्व्वज्ञो जायते ध्रुवं ॥ न तस्य पुनरावृत्तिक
ल्पकोटिशतैरपि ॥ यैः कृतं यजनं दुष्टमासे रिसाः कनवाउखिला ॥ सर्व्वतीर्थमयः श्रेष्ठः सर्व्वदेवमयो भवेत् ॥ पुरश्चर्यादि
सकलं कृतं तेन न संशयः ॥ अश्वमेधसहस्राणि वाजपेयशतानि च ॥ आसमुद्रा च धरणी दत्ता तेन सदक्षिणा ॥ मेरुम

133

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्दरतुल्या निःशुवर्ण्णा स्पर्द्धिनानिवै ॥ गोकोटिदानाद्यत्पुण्यं तत्पुण्यं जायते प्रिये ॥ तस्मात्सर्व्वप्रयत्नेन इत्रीयागं समाचरेत्
पूजासंपूर्णदं भद्रे सर्वारिष्टप्रणाशकं ॥ योनिपूजां विना पूजाकृतं न मण्यक्षं न भवेत् ॥ आयुरारोग्यविभवानमितान् लभेन्न-
रः ॥ अनेनैव विधानेन विद्यार्थी निर्विघ्नो भवेत् ॥ पुत्रार्थी लभते पुत्रं धनार्थी लभते धनं ॥ मातङ्गी वा कृतमभ्यर्च्य तपासाकं
समर्च्चयेत् ॥ मातङ्गी मन्मथो येन संसर्वकामार्थसिद्धये ॥ शक्त्यासाकं सदा पूज्या मातङ्गी मम च देवता ॥ सा देवी शक्तिहीनानु
न ददाति मनोरथं ॥ ब्रह्मयामले ॥ नारद उवाच ॥ सर्वज्ञ जगन्नाथ शाक्तश्चेत् प्रश्न निवेदितं ॥ मातङ्गीपूजनं तत्र कथं मु
क्तिप्रदायकं ॥ सर्वेनेषधिना वेमणा वेश्यासां तु रजस्वला ॥ रजस्वला च मातङ्गीं सा इत्री सर्वमङ्गला ॥ इति श्रेक्रमत्वया पृष्टं मि
सनीत्तद्विपर्य्ययः ॥ तव वाक्यमभूद्ब्रह्मन्सत्वेन वदपितामह ॥ ब्रह्मोवाच ॥ माकुरुष्वात्रसन्देहं वेदोक्तं शास्त्रकं तु तं ॥ अभिसर्वज्ञ
कल्पो सौ मातङ्गो मुनिसत्तमः ॥ वर्षाणामयुतं वत्स तपउग्रं चचार ह ॥ तेन तस्य नाम सा देवी देवानां हितकारिणी ॥ वरं हृणीष्व भग
वन् दास्यामि तव वाञ्छितं ॥ न ब्रुवन्द्विजवर्यस्त्वां यया चेद्धर्मसाधनं ॥ हे देवि जगतां मातः प्रीता चेद्यदि सांप्रतं ॥ अपत्यतां
समासाद्य मत्कुलालम्बनं कुरु ॥ इत्यभ्यर्थ्य मुनिश्रेष्ठो जनयामास तां सुतां ॥ श्यामलांचारुवदनां वीणापुस्तकसमन्वितां ॥
सारिकां ज्ञानसमन्नां जपमालां कराम्बुजे ॥ धारयन्तीं विशालाक्षीं शञ्जनाङ्घ्रिशोभिनीं ॥ सावभूव महादेवी मतङ्गाकुल
नन्दिनी ॥ मातङ्गी नित्यदा देवि विश्वानावख्यायिनी ॥ नाम्नि लोक्यतया शंभुर्ईनी श्वकेस्वलक्षणां ॥ त्रिपुरं जेतुकामेनयो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

निपूजा तदा कृता ॥ प्रत्यालीढस्तथा देवि पूजां स्वीकृत्य निश्चला ॥ तदा हृष्टरजो भूत्वा तां नाम्ना वै शंकरः प्रियां ॥ तदा प्रभृति संजाते
तृतीयागो मनोहरः ॥ प्रणयेन तदा शास्तुस्तया सार्द्धं रतं भजेत् ॥ प्रणवान्तर्गतं मन्त्रं मानन्त्या स्वं विनिर्गतं ॥ सर्व्वसौभाग्य
जननं मालामन्त्रं भन्तदा ॥ एवं वापि पदं दिव्यं ज्ञानं नृपं लोकरंजनं ॥ मातङ्गीमन्त्रमन्त्रार्थं मन्मथप्रतिपादकं ॥ आय
त्तश्चतास्य देवी तस्मात्त्वया नन्दनन्दजा ॥ मातङ्गी अत्र वर्णस्थानतया साक्षान्त्यजा भवेत् ॥ अन्त्यजानां द्विजानां च चक्रे एकं
प्रशस्यते ॥ सा देवी सर्व्ववर्णानां वरदत्वा निरुत्तरं ॥ कृत्वा सङ्केतसमयं वकं मातङ्गागुत्तमं ॥ तदोषः सर्व्ववर्णानामि
दन्दत्वा वरं तदा ॥ तदोषतत्त्वविज्ञेयं सर्व्वतेश्रुतिनोदितं ॥ देवी उच्छिष्टमोक्षार्थं कृतं यद्दोषवर्ज्जितं ॥ एतच्छास्त्रमिद
न्दिव्यं न वाक्यं श्रुतिचोदितं ॥ अन्तर्यागमिदं ज्ञेयं बहिर्यागश्च वैदिकं ॥ मन्त्रतन्त्रसमायुक्तं तद्यं ब्रह्मबोधकं ॥ च
कसङ्केतसमयं सर्व्वतुभ्यं प्रकाशितं ॥ गोपनीयं प्रयत्नेन तव वाच्यं प्रभुसन्निधौ ॥ तत्र शङ्का महाभाग सम्यते त
न्त्रयोदितं ॥ मातङ्गीपूजनं श्रेष्ठं तृतीयागे मनोहरं ॥ तृतीयागादेतुविशाणान्नाधिकारः ॥ तदुक्तं बृहत्कौलकमसंहिता
यां ॥ वामागमोघ्रिविप्रस्तु मद्यमांसेन भक्षयेत् ॥ स्वकीयां परकीयां वा नाकृष्य ब्रा समाणो यजेत् ॥ इति ॥ अगस्त्यसंहि
तायामपि गौरीं प्रतिशिववाक्यं ॥ आवाभ्यां पिशितं रक्तं सुरापश्च पितु रेश्वरि ॥ वर्णाश्रमोचितं धर्ममविचार्यार्पय
न्तिये ॥ भूतप्रेतपिशाचास्ते भवन्ति ब्रह्मराक्षसाः ॥ रक्तमार्त्तवं ॥ इदमपि ब्राह्मणायरमेव ॥ अन्यथा तद्विधायकवचन

134

33

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नां निर्विषयत्वापत्तेः ब्राह्मणोत्तराणामपि योगिनामेव तृतीयाश्रमेऽधिकारः ॥ तदुक्तं सिद्धिनाथसंहितायां ॥ अद्वैतज्ञाननि
ष्ठो यो योसौ संसारपारगः ॥ सत्त्वयजने हृत्यानाधिकारी परो भवेदिति ॥ ननु कूर्म्मपुराणगोदावरीखण्डसूतसंहि
तादौ गोनमश्राम्रब्राह्मणाख्यामोह्ययनन्त्वेरितशिवपूर्णीतान्येतानितन्त्राणीतिप्रतिपादनात् कथमागमानां प्रामाण्यं ॥
अथ तु सिंहगमगोपालतापिन्यादिप्रत्यक्षश्रुतिमूलकत्वेन तेषां प्रामाण्यमास्तेय निति चेत् ॥ न प्रत्यक्षश्रुतिमूलका
नां तथात्वेऽपि तन्न दमूलकानामप्रामाण्यादिति चेत् मैवं ॥ फलसम्बादेनायुर्वेदादिप्रामाण्येन सकलवेदप्रामाण्यव
दप्रत्यक्षश्रुतिमूलकानामपि प्रत्यक्षश्रुतिमूलकवत् ॥ प्रामाण्योपपत्तेः भारतादौ पञ्चरात्रपाशुपतादीनां प्रशंसाप्र
तिपादनात् ॥ अभावे वेदमन्त्राणां पञ्चरात्रोदितो विधिरिति वराहपुराणवचनाच्च एवमन्यच्च रेदा तत्रेति किम्मिन्नूशा
स्त्रं धर्म्माभिधायकं ॥ योन्यत्र रमते सोसौ न संभाष्यो द्विजातिभिः ॥ यानि शास्त्राणि दृश्यन्ते लोकेस्मिन् विविधानि च ॥ श्रुति
स्मृतिविरुद्धानि निष्ठा तेषां हि तामसी ॥ कापालं पञ्चरात्रञ्च यामलं वाममार्हतं ॥ एवंविधानि चान्यानि मोहनार्थानि ता
नि तु ॥ मया सृष्टानि शास्त्राणि मोहायैषां भवार्णवे ॥ इति कूर्म्मपुराणवचनानि वेदश्रुतिमात्रपराणि नत्वागमाप्रामाण्यबोध
कानि ॥ अर्थवादानां स्वार्थे प्रामाण्याभावात् भारतादिविरोधाच्च ॥ अन्यथा ॥ एवं त्रयीधर्म्ममनुप्रपन्ना गतागतं कामका
मा लभन्ते ॥ इत्यादिवचनात् सकलवेदस्यापि प्रामाण्यप्रसक्तेः वस्तुतः कापालं पञ्चरात्रं चेत्यादि कूर्म्मपुराणवचनेन वे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰ भ ॥
॥ १२८ ॥

दामूलकत्वबोधनादीश्वरप्रणीतत्वेन वेदवत् ॥ स्वातन्त्र्येणैवागमानां प्रामाण्यं ॥ इत्थं देशावेदस्य प्रथमं प्रणापत्व ॥ प्रासाद
श्रीकरादिमन्त्रैर्वैदिकमन्त्राणामप्यन्यथानिपादनमिति ॥ नागमानामवेदोपजीवकत्वेन निरहस्यं ॥ ननु तथापि श्रुस्मृतितोक
विरुद्धानां वामागमानामप्रामाण्यमप्रलेपापि न मे वेति चेत् ॥ न न हि ऐ धर्मस्यैवाभावात् ॥ सौत्रामणीवाजपेयादौ सुराग्रहणा
स्य महाव्रते शाक्वानध्वर्य्यवः कारयन्त्येतस्मिन्नहनि प्रभृत मन्नं दद्यात् ॥ राजसूये राच धर्म्मव्याधयन्त्याग्निभीम हन्तभिं
पत्नेश्वकारादवीभूतानामश्वमेधनंत्रमूलवादिदंश्चलोः संषवादः इत्याश्वलायनशाखोक्तत्रसूत्रवादिदंश्चतीसमागमस्य छा
न्दोग्योपनिषदादौ वामदेव्योपासने परकलत्रग्रहणस्यापि प्रतिपादनात् ॥ तथा हि ॥ छान्दोग्योपनिषदि ॥ उपमन्त्र
यते स हिंकारो ज्ञपयते स प्रस्तावः स्त्रिया सह शेते स उद्गीथः प्रति स्त्रीं सह शेते स प्रतिहारः कालं गच्छति तन्निधनं ॥ पा
रं गच्छति तन्निधनं ॥ एतद्वामदेव्यं मिथुने प्रोतं ॥ स य एतद्वामदेव्यं मिथुने प्रोतं वेद मिथुनीभवति मिथुनान्मिथुनात्
प्रजायते सर्वमायुरेति ज्योग्जीवति ॥ महान्प्रजया पशुभिर्भवति महान्कीर्त्या न काञ्चन परिहरेत्तद्व्रतं ॥ तथा योषा वा
व गौतमाग्निस्तस्या उपस्थ एव समिद्यदुपमन्त्रयते स धूमो योनिरर्चिर्यदन्तः करोति तेऽङ्गारा अभिनन्दा विस्फुलिङ्गास्त
स्मिन्नेतस्मिन्नग्नौ देवा रेतो जुह्वति ॥ तस्या आहुतेर्गर्भः संभवति ॥ बृहदारण्यकेपि ॥ स ह प्रजापतिरीक्षाञ्चक्रे हन्तास्मै प्रतिष्ठां
कल्पयानीति स स्त्रियं ससृजे तां सृष्ट्वाध उपास्त तस्मात्स्त्रियमध उपासीत श्रीर्यैवा स एतं प्राञ्चं ग्रावाणमात्मन एव समु

135

॥ राम ॥
॥ १२८ ॥

३५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

दपारय्त्तेनैनामभ्यसृजत्॥ तस्य वेदिरुपस्थो लोमानि बर्हिश्चर्म्माधिषवणे समिद्धो मध्यतस्थौ मुष्कौ स यावान्ह वै वाजपे
येन यजमानस्य लोको भवति॥ तावानस्य लोको भवति य एवं विद्वानधोपहासं चरत्यासां स्त्रीणां सुकृतं वृङ्क्तेऽथ य इदमवि
द्वानधोपहासं चरत्यास्य स्त्रियः सुकृतं वृञ्जते॥ एतद्ब्रह्म वै विद्वानुद्दालक आरुणिराहैतं ह स्म वै तद्विद्वान्नाको मौद्गल्य आहै
तद्ध स्म वै तद्विद्वान्कुमारहारित आह बहवो मर्या ब्राह्मणायना निरिन्द्रिया विसुकृतोऽस्माल्लोकात्प्रयन्ति· य इदमविद्वां
सोऽधोपहासं चरन्तीति॥ एवं गोमेधाश्वमेधनरमेधादिवन्नरादिवनेरपविरोधः॥ कूर्म्मपुराणादीनाञ्च तात्पर्य्याभिव्य
क्तिरहितायानुप्रणीयमानविरुद्धार्थकानेकतन्त्रप्रणयनप्रयुक्तब्राह्मणापतारणसंपादितगोतमदत्तश्वनाकाविनत्
त्राणीयेतन्मरत्वं॥ तदुक्तं लिङ्गपुराणे॥ शिवेन देवदेवेन भक्तानां हितकाम्यया॥ वेदानृषडङ्गाउक्तमयोगशास्त्राणि सर्व
तः॥ न पश्चाद्विप्रतन्त्राद्देवदानवदुश्चरं॥ श्वभ्रैदैर्शादिसंयुक्तं गूढमप्राज्ञनिन्दितं॥ वर्णाश्रमकृतैर्द्धर्म्मैर्व्विपरीतं क्वचि
त्समं॥ शिवेन कथितं शास्त्रं धर्म्मकामार्थमुक्तये॥ शतकोटिप्रमाणेन तत्र पूजाकथं विभवितं॥ गूढमिति ज्ञानाभिव्य
क्तताद्यर्यमित्यर्थः॥ अप्राज्ञनिन्दितमितिनात्पर्यानभिज्ञनिन्दितमित्यर्थः॥ तात्पर्य्यश्च क्वचिन्नैव व्यक्तीकृतं· क्वचित्त
श्च तत्रैवोक्तं वर्णाश्रमकृतैर्द्धर्म्मैर्व्विपरीतं क्वचित्समिति॥ तेन ब्राह्मणो मदिरां दद्यात् ब्राह्मणा देवशीयतत् इति श्रीक
मे॥ वामागमापि विप्रस्तु मद्यं मांसं न भक्षयेत्॥ स्वकीयायां परकीयायां ना कथा ब्राह्मणो यजेदिति श्रीक्रमसंहितायां॥ सि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥
॥१२८॥

हंवाप्यंनरन्दनारौरवंनरकंव्रजेदितितत्वान्तरेप्यङ्गीकृतनमन्यत्रापिवोध्यं ॥ एतेनस्मृतिलोकविरुद्धावपिव्यतौ ॥ वी
रसाधनादिकञ्चनकेनापिविरुद्धं ॥ अनन्तव्रतकारीरवते ॥ महाश्मशानेषुनिशाभ्रयस्याप्यतिवाहिता इतिमवाक्यं ॥ रु
षएवश्मशानेषुदेवोवसतिनिर्दहन् ॥ यजन्तेनंजनासत्त्ववीरस्थाननिषेविनः ॥ इतिमहाभारतवाक्यञ्चनत्रातिषुन्तु
हंप्रमाणमाकरयामः ॥ नचआगमैःकल्पितैस्सैस्तुजनानुद्विग्नवानकुरु ॥ माक्रगेपथयेनस्यात्स्मृतिरेकोन्तरोन्तवे
तिपद्मपुराणवचनं ॥ नदशमाणावोधकमितिवाच्य ॥ तस्यवैस्मवधर्म्मसावकत्वात् माघ्नगेपथमेत्युत्तरवकेनस्वा
गमैरितस्यानभिव्यक्तत्वात्स्यर्थकागमैरित्यर्थात्त्व ॥ अतएवहरेर्नामनक्रीयात्तस्पृष्टेत्तुलसीदलं ॥ मिन्यादिवाक्यंता
ह्यमनहमभिप्रायानुरूपंप्रकवाकरवमितिसंक्षेपः ॥ ॥ इतिमहामहोपाध्यायसद्ठक्कुरश्रीनरसिंहविरचिते
नारायमक्तिसुधार्णवेपपरस्तरङ्गः ॥ ६ ॥ अथनैमित्तिकं ॥ स्वतन्त्रतन्त्रे ॥ नित्यंनैमित्तिकंकाम्यंसापेक्ष्यंपृथक्पृथक्नः ॥
अनधाविन्नयेदितत्थंकुर्यादायमपरंपरां ॥ नीलतन्त्रे ॥ नित्याचाररतोमन्त्रीकुर्यान्नैमित्तिकार्चनं ॥ नैमित्तिकार्चन
सिद्धःकुर्यात्कामप्रमार्चविधिं ॥ कुलार्णवे ॥ कृष्णाष्टमीचतुर्दश्यावमावास्याथपूर्णिमा ॥ संक्रान्तिःपञ्चपर्वाणितेषुप्र
सपदिनेषुच ॥ स्वजन्मदिवसेनाथवाभिवासरएवच ॥ पीठोपगमनेदेविवीरस्वजनदर्शनात् ॥ देशिकागमनेपुण्य
तीर्थेदैवतदर्शने ॥ यथावत्तंयथाश्रद्धंयथादेशंयथोचितं ॥ यथाजातंयथाद्रव्यंयथापूजांसमाचरेत् ॥ नकुर्यात्कौ

॥राम॥
॥१२८॥

136

३५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

लिकोमेरा देवताशापमाप्नुयात् ॥ कुलचूडामणौ ॥ देवतातिथिनक्षत्रवारयोगेषु चेश्वरि ॥ सोमसूर्य्योपरागेषु मन्वादि
षुयुगादिषु ॥ पूजा कार्य्या विशेषतः ॥ अत्र देवतातिथ्यादयः कुलाख्याः स्ववने च वक्ष्यन्ते ॥ मन्मते ॥ आत्मनो जन्मदिवसे तथा
निजगुरोरपि ॥ विद्यायाः प्राप्तिदिवसे तथा व्याप्तिदिने तथा ॥ दर्शे च युगदावयने विषुवे संक्रमे तथा ॥ पूजां च महतीं कु
र्य्याद् देवतातोषहेतवे ॥ तन्त्रराजे ॥ गुरोस्तु जन्मदिवसे विद्याप्राप्तिदिने तु च ॥ स्वधर्म्मदिवसे नाथव्याप्तिवासरेष्वच
अक्षरत्रयसंपातदिने पूर्णादिने तथा ॥ पूजा कार्य्या विशेषतः ॥ नाथव्याप्ति गुरुमरणं अक्षरत्रयसंपातः ॥ युगाक्षरो
दिनाक्षरउदयाक्षराणामेकं ॥ तन्त्रसुन्दर्य्यामपि क्रमेऽपि वो क्रमनस्तथैव निमित्तं ॥ कुलचूडामणौ ॥ कुलवारे कुला
ष्टम्यां चतुर्दश्यां विशेषतः ॥ योगिनीपूजनं तत्र प्रधानं कुलपूजनं ॥ यथा विष्णुतिथौ विष्णुः पूजितो वाञ्छितप्रदः ॥ त
था कुलतिथौ दुर्गा पूजिता वाञ्छितप्रदा ॥ कुलतिथ्यादि निवारनक्षत्रयोरुपलक्षणं ॥ कुलवारादयो यामलेऽक्ताः ॥
रविश्चन्द्रो गुरुः सौरिश्चत्वारश्च कुला मताः ॥ भौमभृक्तौ कुलाख्यौ तु बुधवारः कुलाकुलः ॥ द्वितीया दशमी षष्ठी कुला कु
लमुदाहृतं ॥ कुलानि समधिष्ण्यानि तच्छेषाम कुलानि तु ॥ त्रिकुले च पूजावश्यकी ॥ त्रिकुले पूजयेद् देवीं तु पञ्चारेखस
माहितः ॥ इति वचनात् ॥ शक्तिपूजापि तत्रावश्यकी ॥ कुलवारे कुलर्क्षे च कुलतन्त्रे कुलक्षणे ॥ योगिनीनां सदा पूजा म
नसापि न हीयते ॥ इति कुलचूडामणिवचनात् ॥ कुलहर्क्षे यजेद् देवीं कुलहश्चान्यमेषु सदा ॥ न स्वयेन कुलहक्षाधो नारे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना.म ॥
॥ १२९ ॥

हेनकदाचन ॥ नचैनांश्छेदयेत्सत्त्वीनयदानानुस्पृशेदपि ॥ नतत्पत्रैश्छनभोक्तव्यंप्राणैःकण्ठगतैरपि ॥ सहकारः
कर्णिकारःकेसरस्तिलकस्तथा ॥ कदम्बःसिन्दुवारश्चकङ्केलिश्चम्पकाश्चयः ॥ श्लेष्मान्तकःकुरवकोनिम्बश्चलदलस्त
था ॥ यत्राशोकतिलोविल्वःकुलवृक्षामनात्वमी ॥ एतेषुसन्निहितानित्यंयोगिन्यस्सर्वकामदाः ॥ सर्वपीठेषुनन्तकामरू
पंफलप्रदं ॥ सकृदप्यर्चिनायत्रदेवीवाञ्छितसिद्धिदा ॥ तस्माच्छन्नउरणापुराणकानाक्षाग्रेनिमराडतं ॥ द्विविधंतत्समा
ख्यातंव्यक्तंमव्यक्तमेववाव्यक्ताव्यक्तमनघंमहापुण्यफलप्रदं ॥ तम्भ्यनेयदिभाग्येनकुलतैन्नमनीषिणा ॥ नदान
त्रयजेद्देवीमनेकैरुपचारकैः ॥ इत्यनेपियमाग्यान्नपार्श्वीमनसावरेत् ॥ पर्वतेविपिनेहेरोनिर्जनेमण्डपेतथा ॥ च
तुष्पथेश्मशानेवागच्छन्साधकसत्तमः ॥ ध्यात्वादेवींमजुंजप्त्वाननत्वास्थानेव्रजेत्ततः ॥ पश्चिश्रीकंपक्षिहाकिंशृधुवीक्षन
मेछिवां ॥ कपोतरिमहावराडेश्वहंकेशिवलिप्रिये ॥ कृतान्तारवसत्त्वापेननमस्तेशङ्करप्रिये ॥ श्मशानेचशवंवीक्ष्यम
त्रपूर्वकमानमेत् ॥ प्रदक्षिणमनुव्रज्यतंभनेक्षिप्रिमुत्तमां ॥ घोरदंष्ट्रेकरालाक्षिकटिघोषवसाधिनि ॥ घोरेघोरकरा
स्फालेननमस्तेचितिनिवासिनि ॥ एकंवस्त्वंतथाभक्ष्यंविलोक्यत्रिपुरांनमेत् ॥ वन्धुकपुष्पसङ्काशेत्रिपुरेभयनाशिनि
भाग्योदयसमुत्पन्नेनमस्तेवरवर्णिनि ॥ राजानंराजपुत्रंवाहस्तिभसन्दनानपि ॥ अश्वारोहीवीरपुरुषंमहिषंकु
लनायकं ॥ कुलवस्त्रंतथापुष्पंदृष्ट्वादुर्गान्तमेत्सुधः ॥ जयदेविजगद्धात्रित्रिपुरेम्बत्रिदेवते ॥ भक्तेभ्योवरदेदे

॥ यम ॥
॥ १२९ ॥

137

36

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

विमर्हिषघ्निनमोस्तुते ॥ प्रथमश्वछिन्नीयश्चक्रीडाद्रौ लांकुमारिकां ॥ युवतीनां समभ्यर्च्य युवतीमेकवक्षकं ॥ निरीक्ष्य
मन्त्रविन्मूलं प्रजपेद्भैरवन्नमेत् ॥ नमामि वरदे देवि मुण्डमाला विभूषिते ॥ रक्तमाला समाकीर्णे वरदे त्वां नमाम्यहं ॥
प्रणमेत्सर्वसिद्ध्यर्थं दृष्ट्वा तानि विचक्षणः ॥ अन्यथा नभवेन्मन्त्रसिद्धिः कल्पचन ॥ मन्त्रसूक्ते ॥ अष्टम्यां पूजनेदेवा
सर्वकामफलप्रदं ॥ रक्ताभ्रषवीजपद्मं रङ्गगन्धियरीमिश्रितं ॥ मिश्रीकृत्य बलिन्दद्यादष्टम्यां विशेषतः ॥ कुलक्षीरन्न
पादद्याद्दधिशर्करयान्वितं ॥ दानमक्षय्यसिद्ध्यर्थं दद्याद्देव्यै प्रयत्नतः ॥ उदयाकरे ॥ षाष्ठी भाद्रपदे मासि कृष्णाश्विनच
तुर्दशी ॥ कार्त्तिके नवमी शुक्ला मार्गे कृष्णा तु पञ्चमी ॥ पौषे तु पूर्णिमा देवि माघे सितचतुर्थिका ॥ फाल्गुने कार्दशी कृष्णा
चैत्रे कृष्णत्रयोदशी ॥ वैशाखे च तृतीया स्याज्ज्येष्ठे दशहरा स्मृता ॥ आषाढे दशमी कृष्णा अमावास्या च श्रावणे ॥ एतानि दे
वीपर्वाणि क्षपायां साधयेद्बुधः ॥ अर्च्चां कृत्वा यथान्यायमश्वमेधफलं लभेत् ॥ अन्यच्च ॥ यत्र विशेषः न श्रूयते तत्र
शुक्लैकादशीतिनाम्निका ॥ यामले ॥ वैशाखे मासि शुक्लायां तिथौ प्रतिपदि ध्रुवं ॥ ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय कृत्वा नित्यं
क्रियः सुधीः ॥ अर्च्चेद्दिने दिने सम्यक्पूजयेदिष्टदेवतां ॥ अर्घ्यं निवेद्य तत्स्तवं ज्ञात्वा सहस्रपि वेत्स्वयं ॥ प्रजपेत्प्रयतो म
न्त्रमष्टोत्तरसहस्रकं ॥ एवं क्रमदिनं यावन्न कृत्वा दर्शदिनेऽनः ॥ समयाचारचतुरः शक्तीरभ्यवहारयेत् ॥ पूजयेद्वि
धिनामन्त्री लभते वाञ्छितं फलं ॥ मध्याह्ने वाथ सायाह्ने पूजयेदुक्रमागमः ॥ त्रिसन्ध्यं वा यजेन्मन्त्री वाञ्छितां सिद्धिमाप्नु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यात्॥ माघे मासि सिते पक्षे साधकः प्रतिपत्तिथौ॥ सायं सन्ध्यामुपास्याथ दिवाहारविवर्ज्जितः॥ उदिते पूर्ववच्चन्द्र
यजेद्देवीमनन्यधीः॥ चन्द्रास्तमयपर्यन्तं मूलमन्त्रं जपेत्सुधीः॥ एवं प्रतिदिनं कुर्याच्चतुर्द्दश्यन्तिकं सुधीः॥ पौर्णमा
स्यां यथापूर्व्वमर्च्चनं कुर्याद्विचक्षणः॥ एवमेवासिते पक्षे विदधीत विशालधीः॥ मुच्यते सर्व्वपापेभ्यः स्वेष्टां सिद्धिमवा
प्नुयात्॥ ऊर्ज्जे शुक्लप्रतिपद्दिवसात्तोरणपारायणः॥ मण्डले सर्व्वतोभद्रे मधुनापूर्णतुन्नतं॥ संस्थाप्य कलशं तत्र कांस्यपा
त्रं निधापयेत्॥ ज्वालयेद्दत्तदीपन्तु स्थूलवर्त्तिकमुत्तमं॥ ध्यात्वाक्षीपमहादेवीमर्च्चयेदुपचारकैः॥ सायं सहस्रं मन्त्रमा
त्रं प्रजपेत्कुलमन्त्रकं॥ एवं भूतदिने यावत्कृत्वा दर्शदिने ततः॥ पूर्व्ववत्तत्र या देवं कांक्षितां सिद्धिमाप्नुयात्॥ भृगु
वारे विशालाक्षीं सुन्दरीं यौवनोद्धुरां॥ आहूय कुसुमैर्व्वासिकुलां सर्व्वाङ्गसुन्दरीं॥ अभ्यञ्जस्नापयेन्मन्त्री अभ्यङ्गादिवि
धिनाचनं॥ कौसुम्भवाससं तां नानाभरणभूषितां॥ उपवेश्यासने दिव्ये देवताभावसंयुतः॥ तस्या देहे न्यसेन्न्यासांस्त
स्यामावास्यदेवतां॥ निर्व्विकारमना मन्त्री जपेत्सायं सहस्रकं॥ जपं समर्प्पयेत्तस्यै देवीभूतास साधकः॥ भोगैर्नाना
विधैरस्यै सया सहनिशां नयेत्॥ एवं यो भृगुवारे वै कुर्यात्पूजनमादृतः॥ सर्व्वसिद्धिमवाप्नोति नात्र कार्य्या विचार
णा॥ कुलार्णवे॥ श्रीचक्रं कौलिको मोहाद्विज्ञो यदि वसेत्प्रिय॥ न करोति समर्थः सन्स भवेद्योगिनीपशुः॥ एवञ्चक
वित्फलश्रवणमपि न नैमित्तिकत्वसाधकं॥ इन्दोः कोटीरवेर्दृष्टेति फलश्रवणोपि ग्रहोपरागस्नानस्यान्यत्रापि ने

138

३८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मित्रिकत्वव्यवस्थापनात् ॥ अकरोत्प्रत्यवायस्तु रत्नस्याविशिष्टत्वात् ॥ नीलतन्त्रे ॥ अष्टम्यां च तु देवेशीं पूजयेद्वृषयन्त
तः ॥ यथा स्वार्थयते मन्त्री निन्नदार्थिनि निन्यथाः ॥ लभते मंत्र तां वा शीं तथाष्टम्यां स्वदायजेत् ॥ अष्टम्यां पूजनं देव्याः सर्वकाम
फलप्रदं ॥ रंभापुष्पं वीजपूरं सुगन्धिपदिमिश्रितं ॥ मिश्रीकृत्य वलिन्दद्याद् दष्टम्यां च विशेषतः ॥ द्विजन्मनां नंयापं तं नन्
स्तणां देवनाशयेत् ॥ तथा ॥ नारिणी यत्र पीठे तु शिवारूपावनिष्ठति ॥ तत्र पत्नेन गन्तव्यं पुण्यसंख्यान विद्यते ॥ लक्षकृयंज
पेन्मन्त्री नारिणी यत्र निष्ठति ॥ निसृष्टहृ स्थिरचित्ते नसिद्धिर्भवति लक्षणात् ॥ समाहृतां मृत्तिकां च अक्षतं च तथैव च ॥
मधुना पायसश्चैव क्षीरमाज्यं च शर्करां ॥ वलिन्दद्याच्च गोधार्मे श्रासवश्च प्रशस्यते ॥ रंभापुष्पं शालमत्स्यं तु डयान्मच्च
वित्तमः ॥ सर्वसिद्धिमनुकम्पता त्ते मोक्षमवाप्नुयात् ॥ साक्षतं विल्वपत्रं वत्तु ऊयाच्च सहस्रकं ॥ लभते मंत्रनां वा शीं स
त्यष्टम्यां च साधकः ॥ त्रिशक्तिरत्ने ॥ चैत्रषष्ठ्यादिमासानां पोर्णमास्यां महाशिवां ॥ अर्चयेद्वक्ष्यमाणेन विधिना साधक
कोत्तमः ॥ चैत्रे दमनकैः पूजा कृत्वा निमार्च्चनं प्रिये ॥ वसन्तसंभवैः पुष्पैश्चन्दनागरुमिश्रितैः ॥ वैशाखे हेमकमलैर्द
थवा चन्द्रचन्दनैः ॥ उपचारैर्हिमैस्सर्वैर्यजेच्छक्करवल्लभां ॥ ज्येष्ठे मासि यजेद्देवीं पनसैः कदलीफलैः ॥ सहकारफलैर
न्यैस्सर्वकामार्थसिद्धये ॥ आषाढे मासि संपूज्या चन्दनैः कुसुमान्वितैः ॥ एलालवङ्गकक्कोलैरथवा यिन्हाशिवा ॥ श्रा
वणे मासि संपूज्या पवित्रैः परमेश्वरी ॥ पवित्रारोपणान्नाम तथा दमनकोत्सवं ॥ जानीयात्साधकश्रेष्ठो मन्त्रकृते नतु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰ म ॥
॥ १३१ ॥

ज्येष्ठे ॥ मासि भाद्रपदे पूज्या केतकैर्गन्धकैः प्रिया ॥ आश्विने मासि दद्यादियजेत् पूर्णाग्निकं सुधीः ॥ प्रत्यहं जुहुयान्मन्त्री दि
नहव्याशनं शनं ॥ महान्नमुत्सवं कुर्यात्सर्वसिद्धिमवाप्नुयात् ॥ साधकः कार्त्तिके मासि कुंकुमेन समर्च्चयेत् ॥ प्रदीपान् जु
हुयाद्वर्त्तीस्त्रीणित्रिंशाद्घृतप्लुतान् ॥ घृतप्रदीपान् देव्यग्रे विद्युयाषोडशार्प्पयेत् ॥ एकैकमर्प्पयेद्दिव्यान् परिवारगणा
यच ॥ अथ वैकत्तु संस्थाप्य मध्ये तमभितो नव ॥ देवैः समर्प्पयेन्मन्त्री मूलोच्चारणपूर्वकं ॥ मार्गशीर्षे जपन्मन्त्रं मासापूपैर्मनो
हरैः ॥ नारिकेलाम्बुसंमिश्रं कर्प्पूरमिति निवेदयेत् ॥ पौषे गुडैः शर्कराभिः पूजयित्वा महेश्वरी ॥ साधकः स्वेष्टसंपत्से गव्यं दुग्धं
निवेदयेत् ॥ माघे भर्ज्जितिलै देवीमन्नयानुदुग्धमर्प्पयेत् ॥ फाल्गुने पूजयेद्देवी सौवर्णैर्वा ध राजतैः ॥ कमलैश्चूतपुष्पैश्च नं
थानानोपचारकैः ॥ पवित्रं ग्रन्थियुतं यदादिसत्वं तद्विधिश्च वक्ष्यते ॥ यत्र मासि तिथि विशेषो नोक्तस्तत्रार्च्चना ॥ दिकंपू
र्णिमास्यामेव प्रक्रमात् प्रतिसम्वत्सरं दमनोत्सवश्चावश्यकः ॥ तदुक्तं ज्ञानार्णवे ॥ दमनेन च यो मन्त्री वर्षमध्ये न पूजयेत्
तस्य सांवत्सरी पूजा मदनाय भविष्यतीति ॥ तथा ॥ दमनारोपणाभ्यां साधकानां हिताय वै ॥ सम्वत्सरकृतपूजापू
र्णायेनं भवेत् प्रिये ॥ महाकालसंहितायां ॥ दमनारोपनाख्येका पवित्रारोपणी परा ॥ प्रतिसम्वत्सरश्चैते येन कृते न
साधकः ॥ तस्य वर्षकृता पूजा वृथा भवति भामिनि ॥ कृतामपि विलुम्पन्ति भूतप्रेतादयो गणाः ॥ प्रतिसम्वत्सरं तस्मात्
कुर्याद्यत्नेन साधकः ॥ दमनारोपणां कर्म्म पवित्रारोपणं तथा ॥ पूजाकालो दक्षिणामूर्त्तिसंहितायां ॥ चैत्रादयस्त्व

139

॥ राम ॥
॥ १३१ ॥

३८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

यो मासाः पञ्चौसितासिते तथे ॥ एतेषां पूर्व्व पर्व्वसु कालस्सर्व्वोत्तमोत्तमः ॥ महाकालसंहितायां ॥ कालस्सधीयोऽस्वस्तु शुक्लः पक्षो
मधोर्म्मितः ॥ मध्यमो माधवोज्येष्ठः शुचिस्त्वधमउच्यते ॥ चातुर्म्मास्यप्रतिष्ठेतु यः कुर्य्याद्दमनं विधिं ॥ ततस्य उर्म्मिते सिद्धिर्वि
पदीतत्र्व जायते ॥ भूताः प्रेताः पन्नगास्त्रिशुधासंपीडिता दशः ॥ अस्माकं भाग्ययोगेन चैतत्कष्टिस्ताधकाधमः ॥ शुभेजनार्द्दने
कुर्य्याद्दमनारोपणं विधिं ॥ नदावयवितुं पामो भक्ष्यामार्त्तनं च नन् ॥ अन्नेव सन्ते शिशिरे च्यो ये कुर्य्याद्दमं विधिं ॥ नेवर्षसु
ग्राद्दिदेमत्तन्नैत्रं न च प्रिये ॥ तस्माद्दत्तत्रये पूर्व्वो दिने दमनकार्च्चनं ॥ न परर्त्तुत्रये कार्य्य देवी प्रीतिम्विधित्सता ॥ तथा ॥ अग्रो
त्तराफल्गुनी भं तिथिश्चापि त्रयोदशी ॥ शुक्लः पक्षश्चैत्रमासो योगोवृद्धिस्तथैव च ॥ तथा ॥ इमान्निधिरतत्रारव्यान वनाट
स्ता भविष्यति ॥ त्वामस्मायेऽर्च्चयिष्यन्ति गन्धपुष्पादिविस्तरैः ॥ नैवेद्यधूपदीपाद्यैर्गीतवाद्यादिनर्त्तनैः ॥ अश्लीलवच
नाक्षेपैर्म्मोदकद्रव्यभोजनैः ॥ योनिलिङ्गादिशब्दानां प्रलापैर्हासकारकैः ॥ तत्तदाकारवचनैर्म्मोहोत्सवसमन्वितैः ॥ तस्य
रात्रीप्सितान् दद्यासेषामस्म दवनास्मर ॥ तस्मरे हनि विस्तार्यामत् पूजां मकरध्वज ॥ दक्षिणामूर्त्तिसंहितायां ॥ अष्टम्या
म्वाचतुर्द्दश्यां योस्मिन्मास्यामथापिवा ॥ पूर्व्वेद्युः प्रकुर्व्वीत सर्व्वोवाप्यधिवासनं ॥ महाकालसंहितायां ॥ अधिवासनकर्म्मा
रम्भतं सङ्कल्पमाचरेत् ॥ राशितिथ्यादिकं प्रोच्य वर्त्तमानत यास्थितं ॥ वार्षिकार्च्चा समाप्यर्थं श्वः कर्त्तव्य सकर्मणः
दमनारोपणास्याङ्गास्याङ्गभूतमधिवासनं ॥ करिष्य इति सङ्कल्प्य यथाय तनमर्च्चयेत् ॥ दक्षिणामूर्त्तिसंहितायां ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्नामन्त्रं दमनस्यादौ चन्दकलसनादिभिः॥ चन्दकलसनामन्त्रास्तु॥ ह्रीं क्लीं ऐं ब्लूं स्त्रीं ॐ ह्रीं ह्रैं क्रीं ॐ सरस्वत्यै नमः॥ ह्रीं श्रीं
क्लीं ग्रं ग्रीं क्लीं ब्लूं सः॥ कामदेवस्य सम्भूत रतिनेत्रजलाद्भुत॥ ऋषिगन्धर्वसिद्धानां विमोहकन मोस्तुते॥ शिवकार्यसमृद्धि
प्रदेनेन व्योमसिद्धिर्वा तथा॥ इत्यामन्त्र्य शिवं काममनेन सम्पूजयेत्सुधीः॥ अन्यदेवोपासकेनापि मन्त्रेण शिवपदस्थाने इष्टेन
कर्त्तव्यः॥ शक्तिमन्त्रस्य वाभिधानान्तु शिवमिन्दुपलक्षणं स्वेष्टदेवानां पूजयेदिति केचित्॥ ॥अथाधिवासनकर्म॥ त
त्र प्रोक्तावल्या॥ पूर्वेद्युः संयतो भूत्वा मन्त्री वादित्रनिस्वनैः॥ गच्छेद्दमनकारामं यत्राशोकः प्रतिष्ठितः॥ तत्रोपविश्य म
न्त्रेण पूजयित्वा सनेऽशुभे॥ नत्वा गृहं गतो धातं स्वेष्टदेवस्य मन्त्रवित्॥ स्नात्वा तं सकलीकृत्य कलशं स्थापयेत्ततः॥
वर्द्धनीञ्चैव संस्थाप्य विधिना मन्त्रवित्तमः॥ दत्वा बलिन्तु भूतेभ्यस्तानि निस्सार्य मन्त्रवित्॥ अशोकं तत्र संपूज्य तत
द्भावे विधायतं तत्॥ मराउलेचन्दनेनाथ फलपुष्पोपशोभितं॥ कालतत्त्वेन संपूज्य वसन्तं च यथाविधि॥ अघोरविद्य
या पश्चाद्दमनं प्रोक्ष्य वारिणा॥ अस्त्रमन्त्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुण्ठयेत्॥ त्रिभूलपुत्रान्वक्षाथधामयेद्दमनोपरि॥
त् नगीनादिभिस्समं कुर्यात्तज्जागरणान्निशि॥ वर्द्धनीकरकं क्षुद्रमाईजलपात्रमिति यावत्॥ ततस्थापनं कुम्भेनैरत्र
येण॥ कुण्डलं मन्त्रसेदित्यभिधानात्॥ भूतबलिदानं॥ ह्रीं श्रीं सर्वविघ्नकृद्भ्यः सर्वभूतेभ्यो हूं फट् स्वाहेत्यनेन कर्त्तव्यं॥
॥दपसारणामन्त्रस्तत्रैव॥ पापराक्षसिकारिणो भूता भूमौ ये चान्तरीक्षगाः॥ दिवि लोके स्थिता ये च ते नश्यन्तु शिवाज्ञया

140

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रक्षाभिषेकमथैव वर्द्धनीजलेन। अघोरमन्त्रः अघोरेघोरे ह्रीं घोरघोरतरे भीं सर्वध्नः सर्वसर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः
ह्रीं श्रीं इति मन्त्रः॥ त्रिभूलमुद्रा शिवरहस्ये उक्ता॥ अन्यत्र केनकनिष्ठाग्रं वध्वाद्विष्टाङ्गुलित्रयं॥ प्रसारयेत्त्रिभूलाख्यमुद्रेयं
परिकीर्त्तिता॥ ॥अथ दमनमनुनाद्येत्॥ तथाहि दक्षिणामूर्त्तिसंहितायां॥ सद्यमुत्पाद्य दमनं समूलं पञ्चवेष्टितं॥ आ
नीतमथ वामेन मूलादानीनमीश्वरि॥ वामनः स्थापयेद्देवि सर्वतोभद्रगामुजे॥ वस्त्वारे दामनं यावं स्थापयेत्पूजयेन्न
तः॥ प्रणवं भुवनेशानी रतयेनम इत्यपि॥ इतिमन्त्रो महेशानि कामनमन्त्रस्तथोच्यते॥ प्रणवं कामवीजश्च कामायनम इ
त्यपि॥ मन्त्रेण पूजयेन्नत्र दमनं कर्णिकागतं॥ ततस्तत्पञ्चमपूर्वादिपत्रेषु अनिपूजयेत्॥ अष्टाशाग्रपत्रकेर्मन्त्रैरष्ट
द्रव्यपुनैःक्रमात्॥ कामो भस्मशरीरश्च अनङ्गो मन्मथस्तथा॥ वसन्तसखनामा च स्मरइक्षुधनुर्द्धरः॥ पुष्पवाणश्च ना
माद्या नेहन्ताः प्रकीर्त्तिताः कर्पूरं रोचनायुग्मं कस्तूरी चन्दनः प्रिये॥ अगरुं कुङ्कुमञ्चैव धात्रीचन्दनमेव च॥ सुगन्धिपुष्प
युक्तानि अष्टद्रव्याणि पार्वति॥ संपूज्य मदनं सम्यक् गन्धपुष्पाक्षतादिभिः॥ जपेदनङ्गगायत्रीं यथाशक्त्या प्रसन्नधीः
कामदेवाय इत्युक्त्वा विद्महे च वदेत्ततः॥ पुष्पवाणाय इत्युक्त्वा धीमहि तु पदं ततः॥ भवेदनङ्गगायत्री तन्नोऽनङ्गः प्र
चोदयात्॥ नमोस्तु पुष्पवाणाय जगतानन्दकारिणे॥ मन्मथाय जगन्नेत्र रतिप्रीतिप्रियाय च॥ अनेन मनुना देवि
नमस्कुर्यादनन्तरं॥ अथ विज्ञापनं देव्यै कुर्याद् दमनयाणिषुक॥ आमन्त्रितासि देवेशि सम्प्रःकाले मया शिवे॥ कर्त्ते

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना·भ ॥
॥१२२॥

मन्त्रयथालाभं पूर्व्वसंपर्व्वतराज्ञया ॥ विज्ञाय नामर्थमन्त्रेणात्रिपुरां परितोषयेत् ॥ ततः संपूजयेद्देवीं गन्धपुष्पाक्षतादि
भिः ॥ नैवेद्यम्विविधं दत्वा श्रीविद्यां प्रार्थयेत्ततः ॥ षोडशार्ण्णे जगन्मातर्व्वाञ्छितार्थफलप्रदे ॥ हृतस्थानपूरये देवि कामा
न्कामेश्वरेश्वरि ॥ अनेन प्रार्थये देवीं पश्चाद्दमनमीश्वरि ॥ वर्म्मावगुण्ठितं कुर्य्याद्दस्त्रेणापि सुरक्षितं ॥ ततो जागरणं
कुर्य्यात्सद्यश्चेज्जागरो न हि ॥ दमनस्यानयनपक्षे पि उत्पाटनपूर्व्वकर्म्मकार्य्यमेव ॥ दमनस्थलीमित्यादिपदस्य द
मनावस्थितिस्थानमात्रवाचित्वात् ॥ यदि तु दमनारामं सविधं संस्थानदाय थोक्तस्थानस्यैवोत्पाटनमिति द्वेषः ॥ वस्वा
रे द्वादले षुजइत्यन्वयः ॥ पूजयेदीनकामोऽग्निमयन्त्रानुरोधात् ॥ रोचनायुग्मं गोरोचनावं रोचनाच ॥ त्रिपुरां श्रीवि
द्यामित्युभयमप्युपलक्षणं ॥ सर्व्वत्रैनेन कर्म्मणो विहितत्वेनाकांक्षातो लात् ॥ षोडशार्ण्णेइत्यादिमन्त्रेसी विद्याभिन्न
देवीपूजने षोडशार्ण्णेइति पदस्थाने सर्व्वरूपे इति योज्यं ॥ ॥ अथ पूजादिनकृत्यं ॥ महाकालसंहितायां ॥ ततः प्रभा
तउत्थाय कृत्वा नित्यक्रियां सुका ॥ कृतार्च्चासंभृतिः पूजामण्डपं समुपाविशेत् ॥ मूर्त्तियन्त्रालयादीनि कुर्य्याद्दुर्व्वलि
तानि हि ॥ संकल्पं पुरतः कुर्य्यात्तदनन्तरमीश्वरि ॥ दमनारोपकर्म्माहं करिष्ये इति वोलिखेत ॥ दक्षिणामूर्त्तिसंहिता
यां ॥ अथ प्रातः समुत्थाय कुर्य्याद्दैनित्यपूजनं ॥ ततो नैमित्तिकं कुर्य्याद्दमनश्च सुपूजयेत् ॥ नैमित्तिकं वक्ष्यमाणं सुरव
मिष्टदेवतापूजनरूपं यत्तत्र तदुत्तरं दमनपूजाश्रूयते ॥ तथापि ॥ दमनस्य सुतो ३ देवत्वात्तत्पूजनस्य सुरव्यापूज

141

॥ राम ॥
॥१२२॥

५८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नोपयुक्तदमनसंस्कारकत्वेनोपादेयत्वात् ॥ प्रथममेव तदाचरणं युक्तं ॥ अस्य क्रमानानर्थकत्वात् ॥ अत एव वज्रानासिवेन तथैवो
क्तं तथा हि ॥ दमनं नवधा कुर्यात् पूजयेत्तदनन्तरं ॥ आनन्देश्वरवीजेन ततो भिन्ने न सुन्दरि ॥ आनन्देश्वरीवीजेन नवधा वि
तुना सह ॥ नवप्रकारसंभिन्नं दमनं पूजयेत्क्रमात् ॥ तेनैव महतीं पूजां मध्ये तत्पुष्पमिश्रितां ॥ मनोहराश्च विधिवत्कृ
त्वा नैवेद्यमुत्तमं ॥ सकर्पूरस्त्वनाम्बूलं दत्वा संप्रार्थयेत्ततः ॥ समस्तचक्रचक्रेशि सर्वविद्याशरीरिणि ॥ वेदमानमर्मैतत्तुभ
वविद्यनवात्रया ॥ ततः स्वगुरुमभ्यर्च्य पुष्पभूषाम्वरादिभिः ॥ दत्वा दमनकं तस्मै प्रणिपत्य प्रसादयेत् ॥ जलकेलिन्ततः
कुर्यान्नाकं समयिभिस्सुखं ॥ अन्ते यतनं प्रकुर्वीत रसैः खड्गिः समन्वितं ॥ एवं च कुरुते विधानदमनारोपणक्रमं ॥ ततस्स
र्वन्तरीं पूजां श्रीविद्याधिष्ठिता भवेत् ॥ आनन्देश्वरानन्देश्वरीमन्त्रयोः पूर्वोक्तयोश्च दमनस्य रयूथ्यम्भावेन नवाक्षरत्वं
अत्र सर्वाक्षरेषु तु सारयोगो विशेषः ॥ पूजा च प्रथमं भैरवमन्त्राक्षरैस्तथा भैरवीमन्त्राक्षरैर्न्नमोन्तिकैः कार्येति संप्रदायः
प्रथमश्च मध्ये ततः स्वाग्रादिप्रदक्षिणेन कामपूजायां तथा दर्शनात् ॥ मध्यं पूर्वं लिखिताष्टदलकमलस्य तत्पुष्पमिश्रितां
दमनपुष्पमिश्रितां पूजां च इष्टदेवतायाः उत्तरवाक्ये प्रार्थनस्य तन्त्रत्वेनैव श्रुतत्वात् इयमेव पूजा प्रधानं ॥ महाकाल
संहितायां ॥ शक्तिपूजा च कर्त्तव्या दमनारोहणोत्तरं ॥ कृते पुरस्तात्सकलं विफलं जायते प्रिये ॥ अतः कार्या शक्तिपूजा
दमनारोहणोत्तरं ॥ तथा ॥ सत्पुष्पदमनश्चैत्रे तेन चाभ्यर्च्य कालिकां ॥ सप्तजन्मकृतैः पापैर्मुच्यते नात्र संशयः ॥ चैत्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भुक्त्वा त्रयोदश्यामधिवासनपूर्वकं ॥ आरोप्य दमनं दुर्गां विधिनानेन पूजयेत् ॥ मयोक्तेन वरारोहे तस्य पुण्यफलं शृणु ॥ अ
श्वमेधसहस्रस्य राजसूयशतस्य च ॥ तत्फलं समवाप्नोति देववद्दिवि मोदते ॥ तथा ॥ एवं यः कुरुते पूजां दमनारोपणा
भिधां ॥ भवन्ति नापदस्तस्य कदाचिदपि सुन्दरि ॥ सिध्यन्ति तस्य मन्त्राश्च नारीणां वल्लभो भवेत् ॥ सर्वसंपद्युतः श्री
मान् मोदते दिवि देववत् ॥ इति दमनारोपणविधिः ॥ ॥ अथ पवित्रारोपणं ॥ तत्र प्रतिवर्षमावश्यकं ॥ इसिणामृ
न्निसंहितायां ॥ ईश्वरवाक्यं ॥ अथ वक्ष्ये महेशानि पवित्रारोपणं महत् ॥ यस्मिन्कृते कृतं सर्वमन्यथा भ्रंशमुच्यते ॥ गते संवत्स
रे यस्तु न करोति पवित्रकं ॥ एकीकृत्य फलं तस्य नीयते दुर्गया बलात् ॥ ॥ कालोत्तरे तथैव ॥ आषाढ उत्तमो मासः श्रा
वणो मध्यमः प्रिये ॥ हीनो भाद्रपदो मासः पक्षौ सितसितेतरौ ॥ प्रशस्तः शुक्लपक्षस्तु तदभावे सितेतरः ॥ चतुर्दश्यष्टमी
पूर्णमासी तिथिर्वै यजेत् ॥ महाकालसंहितायां ॥ कालो ग्रीष्मः शरद्वर्षास्ववसुखतनमः प्रिये ॥ केचिद्वसंतमिछंति
कालं साधारणिकं बुधाः ॥ नैव हेमंतशिशिरौ प्रशस्ते नैकदाचन ॥ ॥ तथा ॥ न च कार्यासजं ज्ञेयं शाणं वायदजं तथा ॥
सूत्रं इव्यमशक्तौ स्या हे विकार्याससंभवं ॥ शक्तौ तु कृमिकोषोत्थं यदस्त्रं पशस्यते ॥ ॥ तथा ॥ कृतेन वरगणां सूत्रं मुपवी
तमुदीर्यते ॥ त्रयाणां तद्विवर्णानां सं सेनि रुणितं सुंदरि ॥ तद्देवसूत्रं देवानां कंठे वऊगणीकृतं ॥ पवित्रमिति नाम्नैव कथ्यते
निगमादिषु ॥ ॥ तथा ॥ आम्नायभेदाद्विज्ञेयं तत्सूत्रवर्णैः सुरेश्वरि ॥ पूर्वोर्द्ध्वयोः सितं सूत्रं रक्तसूत्रं तथोत्तरे ॥ पश्चिमे प्यप

142

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पीनं द्विजश्रेष्ठो दक्षिणायोर्मतं ॥ नलिन्याः कं भवेत्सूत्रं षडाम्नायेषु कर्हिचित् ॥ आम्नायेष्वथ सर्वेषु प्रशस्तं सितमेव वा ॥ कुमारीकर्त्तितं सू-
त्रं मतिशाश्यस्य कारकं ॥ पतिपत्न्याकृतं मध्यमधमं विधवाकृतं ॥ विप्रक्षत्रार्य्यजातीनां पत्नीभी रचितं शुचि ॥ आवर्ज्जितं पट्टसूत्रमपि
रन्दष्टुचैव कथ्यते ॥ विशेषतो ह्यमीषां हि विहितं यतिहीनया ॥ वैश्यया कर्त्तितं सूत्रं मेध्यमित्यपरे जगुः ॥ रजकावायपात्रिका का-
षायपयहृद्यायवा ॥ गोष्ठावायप्यथ रंडिन्या गातिन्या पद्धिनिर्मितं ॥ नक्तंत्रजपविज्ञेयसानन्वयो नरकं व्रजेत् ॥ तस्मात्सूत्रं विनिर्मीतोपलः
कार्यो विशेषतः ॥ मध्यमः स्त्रीग्रहीय स्मृतं भावः श्रेष्ठ उच्यते ॥ षरत्वारो धमकल्पः स्यान्निर्थारिक्ता विवर्जिता ॥ सापि भद्रतिथौ ग्राह्या वनु-
र्थीभौमश्चवर्च ॥ रवौ तु सप्तमी वर्ज्या रिक्ता वर्ज्या गुरावपि ॥ तिथिस्त्याज्यानकार्यी हस्तौ मेन सहिता यदि ॥ पुंनक्षत्रस्य योगेन पवित्राधिकं
विज्ञायते ॥ नानीं तु जीवदिनकृद्दिवसे वा निशीनिस्तथा ॥ केचिद्व्येतेषु पर्वेषु परे सुरपि वा पुनः ॥ ॥ ~~दक्षिणामूर्त्तिसंहितायां~~ ॥ पट्टसू-
त्रं विशिष्टं तु कर्पासजनितं तथा ॥ त्रिगुणं त्रिगुणीकृत्य पक्षाल्य मलवारणं ॥ पश्चिमास्ये फनैर्मन्त्रैर्दक्षिणैः शोषयेत्ततः ॥ मंत्रैर-
थ पवित्राणि मनोरम्याणि कारयेत् ॥ अष्टोत्तरशतं श्रेष्ठं तदर्द्धं मध्यमं प्रिये ॥ तदर्द्धं च कनिष्ठं स्यात् यथाशक्त्याथ कारयेत् ॥ उत्तरा-
स्यो दिनेर्मंत्रैर्द्दशग्रंथीस्तु कारयेत् ॥ विचित्रया चित्रयेत्ताः कुंकुमादिभिरद्रिजे ॥ पवित्रसमदिवसात्पूर्वेषु रधिवासनं ॥ सद्योधि-
वासनं वापि कुर्यात्तु परमेश्वरि ॥ रात्रौ समर्चयिभिः सार्द्धं नित्यपूजाप्रतं नरं ॥ ऊर्द्ध्वं सिंहासने मंत्रैः सूत्रपातं तु वा मतः ॥ स्थापयित्वा
स्ववर्मभ्यां कृत्वा रक्षावगुंठने ॥ दंतकाष्ठं तथा गंधं भस्मचंदनमृत्तिकाः ॥ सिद्धार्थश्च तथा धात्रीफलं वकुलसंभवं ॥ पूर्वादिदिक्षु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रमनःपवित्रसूत्रभाजनात् ॥ अश्वत्थपत्रपात्रेषु प्रक्षिपेत् सिद्धिहेतवे ॥ कुमारसोमस्वारेशात्र सनागशिखिध्वजाः ॥ सूर्यः सदाशि
वःशार्वो देवताःसुर्नवामराः ॥ सूत्रेषु पूजयेत्त्रु लविश्वीशाश्वत्रिसूत्रके ॥ क्रियात्रयोरुपीवीरागायत्रीचापराजिता ॥ विजयाचज
याद्देविमुक्तिदा च सदाशिवा ॥ मनोन्मनी च नवमी दशमी सर्वतोमुखी ॥ ग्रंथिस्थदेवता पूजाउपचारैः समर्चयेत् ॥ नित्यावे
उशदेवे शिष्यीविद्यां च स्मरेत्प्रिये ॥ पश्चिमास्योद्गनेत्रित्यादिशी विद्यापरं ॥ अत्र तु मूलमंत्रेण तस्मींमेव वाक्षालनं
कुर्यात् ॥ कुमारःसनत्कुमारः शिखिध्वजो गुरुः ॥ षोडशानित्या पूजनमपिश्रीविद्यापरमेव ॥ ॥महाकालसंहितायां ॥ याव
त्यो देवताः संनिदिस्येनैमित्तिकेपि च याथ्याह्नपरीवाराः पंचायतनसंयुता ॥ अपेक्षितं हि सर्वेषां पवित्रमत्र कर्मणि ॥ तथा
कृतांजलिः पशमेनं मंत्ररूपमुदीरयेत् ॥ त्वंसूत्रनाथ्देमखक्रियाणांप्रमोसिकर्पासजसूत्रसंज्ञा ॥ तथा विनिर्माय वरूपवीतं दाये
ऽमरेभ्यो भवसूत्रपूतं ॥ ॥दक्षिणामूर्तिसंहितायां ॥ अधिवासदिनेप्रोक्तः पश्चादाराधनं भवेत् ॥ नित्यार्चनानंतरं तु नैमित्तिकमिदंभ
वेत् ॥ ॥महाकालसंहितायां ॥ अथ नैमित्तिकसमसमारभेतार्चनं बुधः ॥ ॥तथा ॥ नैवेद्यधूपदीपानां कर्तव्या मत्यसीस्थितिः ॥ आकार
णीयपत्नेन सस्वर्णासु देशिकैः ॥ कुसुमैर्लोरुणां कार्यं बहिरंतर्गृहस्य च दक्षिणामूर्तिसंहितायां ॥ समयिभ्यश्च विद्याशिकमात्सश्च सुभो
जनं ॥ स्वगुरुं पूजयेद्रत्नवस्त्रालंकारगोधनैः ॥ यथाविधि नमस्कृत्य देवीरूपेणचिंतयेत् ॥ आरोपयेत्स विज्ञं तु वित्तशाठ्यविवर्जितः ॥ गुरुः
संपूजने यत्र तत्कर्मसफलं भवेत् ॥ सचेत्तपूज्यते यत्र क्रियासानिःफला भवेत् ॥ गुरोरभावे तत्पुत्रं तदभावे तदंगनां ॥ भार्याभावे त्वं येद्द

143

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्यं गुरुगोत्रसमुद्भवं ॥ कृत्वा पूर्णाहुतिं पश्चाद्द्यो दक्षिणान्यविशेषकं ॥ श्रीचक्रमध्यसिद्धायै पूजयेत्तन्निवेदयेत् ॥ महा
कालसंहितायां ॥ यस्य यस्य तु देवस्य यो योर्च्चावसरो भवेत् ॥ तस्य तस्य तु देवस्य तस्मिंस्तस्मिन्वरानने ॥ पवित्रन्तस्य दा
तव्यं तन्मन्त्रोच्चारपूर्वकं ॥ तथा ॥ दुर्गाश्चावश्यकत्वेन दानव्यावलिकर्म्मणि ॥ तन्त्रे ॥ दिवानिशार्च्चनं कुर्य्यात् पात्रैर्नैमि
त्तिकं भवेत् ॥ इति पवित्रारोपणविधिः ॥ ॥ कुलचूडामणौ ॥ पर्व्वते विपिने चैव निर्ज्जने शून्यमण्डपे ॥ चतुःपथे क
लामध्ये यदि देवाः जनिर्ब्बवेत् ॥ कुलं ध्यात्वा मनुं जप्त्वा नत्वा गच्छेद्यथासुखं ॥ कलामध्ये प्रमदामध्ये कुलं इष्टदेवतां ॥ पु
रश्चरणकाले तु यदि स्यात्पीठदर्शनं ॥ तदा तत्र पीठपूजा मनसापि न हीयते ॥ देवीकूटे महाभागा मोड्डियाने च भैरव
योगनिद्रा च कामरूपे महिषासुरमर्द्दिनी ॥ कात्यायनीं कामभूमौ कामाख्यां कामदायिनीं ॥ जालन्धरे पूर्णेशीं पूर्णशैलेच
चण्डिकां ॥ कामरूपात्तु चौहारे पूज्या दिक्करवाहिनी ॥ अथवा कामरूपस्य दर्शनं यदि भाग्यतः ॥ तदा भगादि देवीनां
पूजा तत्र विधीयते ॥ तथा ॥ प्रथमं साधकश्रेष्ठो देवीकूटस्य मस्तके ॥ विलिख्य यन्त्रं पूर्वोक्तं पूजयेत्कुलवर्त्मना ॥
पीठादि देवीं प्रथमे पूजयेद्गन्धपुष्पकैः ॥ महाभागान्ततो मूलदेवीमावरणैः सह ॥ लक्षैकं तत्र जप्त्वा तु उड्डियानं ततो
विशेत् ॥ तत्पीठयोगनिद्राख्यां पूजयित्वा ततो यजेत् ॥ निजेष्टदेवतामन्त्रं जपेल्लक्षं समाहितः ॥ कामरूपं ततो गत्वा
ततः कात्यायनीं यजेत् ॥ जप्त्वा लक्षं ततो नाभौ कामाख्यां प्रथमं यजेत् ॥ ततो जालन्धरे गत्वा पूर्णेशीं प्रथमं यजेत् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तत्रापि लक्षसंख्यानं जप्त्वा मन्त्रं समाहितः ॥ ततः पूर्णगिरौ गत्वा यत्नेन सुधीस्ततो जपेत् ॥ कामरूपं ततो देवस्तकामाख्यां प्रथमं य
जेत् ॥ ततस्तत्रैव महादेवि यजेद्दिक्करवाहिनीं ॥ एवं पीठेश्वरीमिष्ट्वा पूजयित्वेष्टदेवतां ॥ सप्तपीठे सप्तलक्षं जपेच्छान्तो
समाहितः ॥ पीठानां परमं पीठं कामरूपं महाफलं ॥ तत्र या क्रियते पूजा सङ्कथापि महेश्वर ॥ विहाय सर्वपीठानि तस्य दे
हे वसाम्यहं ॥ तस्मादुत्तरं प्रोक्तं कामाख्यायोनिमण्डलं ॥ ॥ अथ कुमारीपूजा ॥ महाकालसंहितायां ॥ ततश्चानुष्यनिशिवा
वलिशेमस्तुनीश्वरौ ॥ कुमारीपूजनेनात्र यथा सद्यः प्रसीदति ॥ न केवलं पूजयेत्तां भोजयेत्तामपि यत्नतः ॥ तथा ॥ वस्त्रानाच
पकरणात् पूजायाः परिकीर्त्तिता ॥ करणस्याज्ञातापि सा दत्ताऽस्मिन्नकृतेपि हि ॥ तथा ॥ कौलानां निशि पूजोक्ता स्मार्त्तानामप
राह्णिकी ॥ नित्यानुष्ठानप्रवृत्ताया काम्या नैमित्तिकी तथा ॥ सुस्नातां रक्तपीनादिनानारोगैरलं भुक्तां ॥ सर्वालङ्कारविचार्जी
मत्तानां नग्नो वेष्टितां ॥ अजातपुष्पमनङ्गां सप्ताष्टनववार्षिकीं ॥ अनीचजातिगोत्रजां पितृमातृमतीमपि ॥ अदन्तुराम
वागदन्तामधिकोनाङ्गवर्जितां ॥ अदीर्घकेशीं कुटिलां सुस्मितां श्यामलोभवां ॥ श्यामाक्षीं दीर्घदन्तीमोन्नतनयनां पिङ्गमूर्द्धजां
ततुमुन नगनिकुष्ठां कुब्जां खञ्जाम्लां खर्वदगं ॥ भुक्तेशालपत्रसङ्गितां तथा चैव गलत्कुष्ठां ॥ जातस्तनरजोन्नयां प्रयत्नेन विव
र्ज्जयेत् ॥ एतत्त्रिका कुमारीतु वरणीया स्वनक्रमे ॥ यामले ॥ यः कुमारीं यजेन्मन्त्री सर्वं यर्वं सुसर्वदा ॥ तेनार्च्चिता महादेवी
सर्वं समन्तसंशयः ॥ संध्येकवर्षा संप्रोक्ता द्विवर्षा च सरस्वती ॥ त्रिधा मूर्त्तिस्त्रिवर्षा च चतुरब्दा च कालिका ॥ सुभगा पञ्चव

॥ राम ॥
॥१२५॥

144

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्वेयमुमाय ष्ठापिकी भवेत् ॥ मालिनी सप्तवर्षा च अष्टमी कुब्जिका मता ॥ नवाब्दा कालसंकर्षा दशवर्षापराजिता ॥ एकादशा
ब्दा रुद्राणी द्वादशाब्दा च भैरवी ॥ त्रयोदशा महालक्ष्मीस्तथा कुलनायिका ॥ क्षेत्रज्ञा तस्य राप्रोक्ता षोडशाब्दा च चण्डिका ॥ एवं क्र
मेणविज्ञेया विना पुष्पं कुमारिका ॥ महाकालसंहितायां ॥ गीतवादित्रनिर्घोषैरानन्दपूर्वकं ॥ नीत्वा पूजागृहद्वारि कुमारी
स्या अशुम्भिकाः ॥ पञ्चवासन्नवा चापि नवैकादशवासुनः ॥ पश्चैकानाशु कर्त्तव्याया स्यात्सर्वाङ्गसुन्दरी ॥ वहीनामपप्रभवेहि
मवेदेकाकुमारिका ॥ कामे नैमिनिके वैकावस्थः शारदपूजने ॥ श्रेणीभूता उभिनाम्ब नश्रीभूनानना अपि ॥ स्थापयित्वा क्रमेणै
नामुखामार्गेन योजन ॥ देवीं बुद्धिं विधायास्यां साधको विगतज्वरः ॥ गृहीनमदिरानन्तः कल्पितान्नैन संभूतिः ॥ प्राणायामं विधा
यादीननी भूतापसारणं ॥ गुरुं गणपतिं नत्वा वामदक्षिणयोस्तनः ॥ मध्ये कुमारीश्च तथा मूलदेवीस्वरूपिणीं ॥ छोटिकाभिस्तथा
तालत्रितयैर्वन्धनं दिशां ॥ तथा ॥ कुमार्या मूलभूतायाया दैव्य क्षालयेत्ततः ॥ तथा ॥ तज्जलं मस्तके दद्या देवी या दोदपूजया ॥ सोनन्त
रीयां शुकेनैव यथाप्रपुनयेत्ततः ॥ पुनरक्षतमात्याविघ्नानुन्नादयेत्प्रियः ॥ उदीर्यमानमन्त्रेणातलत्रयपुरस्सरं ॥ नारपाशक
ला कूर्चस्वाणिप्रथमतो वदेत् ॥ भूतान्ययसारयत्रवविघ्नान्नाशयचेत्यपि ॥ हठीर्षेत्ररमेदद्यादेकविंशाक्षरीमनुः ॥ कुमार्या सहि
तास्सर्वे तया देवीस्वरूपया ॥ दर्शनार्थं समायान्ति यावन्तो देवयोनयः ॥ प्रेता भूता पिशाचाश्च गन्धर्वा गुह्यकाश्चपि ॥ राक्षसादान
वायक्षायेचान्ये क्रूरकर्म्मिणः ॥ सह स्रविशको मार्यामरणं पंशारदार्चनं ॥ पतिनिच कुमार्याश्चापूजां विध्वंसयन्ति च ॥ अनेवार

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰ भ ॥
॥१२६॥

दयं कार्यं विघ्नस्तोत्सारणं प्रिये ॥ ततः स्ववामहस्तेन कुमार्या दक्षिणं करं ॥ गृहीत्वा दक्षचरणाविनिःक्षेपपुरस्सरं ॥ पत्नीभूता:
कुमारीस्थाः श्लोकरूपं मनुं पठन् ॥ पूजागृहात्ततः शनकैर्न्निर्ममौलिः प्रवेशयेत् ॥ त्वमस्वं जगतामाद्ये जगदाधाररूपिणि ॥ कुमा
रीरूपमास्थाय प्रविशेदं गृहं मम ॥ भवत्याः कीदृशं रूपं जाने मान रहं नहि ॥ कुमारीरूपमेवेदं पश्यामि नरचक्षुषा ॥ भक्ति(
म्मदीयाम्विज्ञाय त्वमागा मनुजयोषिते ॥ त्वया प्रकटितं रूपं मीदृशं सर्वसिद्धये ॥ दृष्टिः कार्या न मे पापे सञ्चारे नाऽस्मनः पथः
दृष्ट्वायां केवलं भक्तोदानवासुरवंदिते ॥ शिराप्लवरूपं हि कीदृशान्ने निजानने ॥ ज्ञातास्वामिको वराकोहं पाश्चभौतिकविग्रहः
इति पञ्च पठन् श्लोकान् स्वपृष्ठेनैव तालयेत् ॥ अनीक्षमानएवेशि गीतवाद्यपुरस्सरं ॥ यामले ॥ स्नापिता गन्धतैलेन नाना
भरणभूषिता: ॥ आनीय देवतापार्श्वे स्थापनीया सुधीमता ॥ महाकालसंहितायां ॥ उरस्वां यत्पूजनं प्रोक्तं मुस्थायाया एव तन्म
तं ॥ तत्पूजयैव तास्सर्वाः पूजितास्युर्न्न संशयः ॥ तथा ॥ बलिन्दत्वा ततो देवयोनिभ्यः परमेश्वरि ॥ आरम्भेन निरालस्यः कुमा
रीन्यासमुत्तमं ॥ तथा ॥ नामान्यादौ खड्गमहाचण्डयोगेश्वरीमता ॥ ततः सिद्धिकरालीचण्डनः सिद्धिकराल्यपि ॥ महाना
मार्थ्य थज्ञे पावज्रकापालिनी ततः ॥ मुण्डमालिन्यट्टहासिन्यतो हे परिकीर्त्तिते ॥ चण्डकापालिनी कालचक्रेश्वर्यपतन्त्र
रं ॥ गुह्यकाली ततः कामाख्यिनी कामाख्यया सह ॥ चामुण्डासिद्धिलक्ष्मीश्वकुब्जिकानन्दनन्तरं ॥ मातङ्गीनदनुज्ञेया च(
ण्डेश्वर्यथकीर्त्यते ॥ सर्वशेषेतु कौमारी एता अष्टादशोरिता: ॥ अङ्गान्यतो वाग्भवशिरोमुखनन्दनचक्षुषी ॥ कर्णौ नासा

॥ राम ॥
॥१२६॥

145

43

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पृष्ठेचापिकपोलेतुनयनेपुनः॥ अधरोष्ठेदन्तपंक्तिस्कंधौहृदयमेवच॥ वाहूचजठरेपृष्ठगुह्ये जानूतथैवच॥ जंघेपादेचसर्वाङ्ग
तावन्त्येवस्थलानिच॥ त्रिशक्तिस्थले॥ कलादिवक्तान्तंताः पूजयेद्विधिनाबुधः॥ उपवेश्यासनेदिव्येकुमारीसाधकोत्तमः॥ वस्त्र
मानेनविधिनादेहन्यासमाचरेत्॥ कुमारिकास्यात्त्वथमाद्वितीयानायिकामता॥ तृतीयाभैरवीख्याता तुर्यावागीश्वरीभवे
त्॥ पालिकापञ्चमीप्रोक्तासंवुद्ध्यंताः कलादिकाः॥ न्यस्याःपञ्चाङ्गयोगेनकुमारीणांकलेवरे॥ वामावर्त्तक्रमादास्यचतुःकंपुन
येत्क्रमात्॥ ततःसिद्धाजयापूर्वाजयान्याकुब्जिकापरा॥ कालिकापञ्चमीप्रोक्ताविज्ञेयावोधिनाइमाः॥ पूर्वादिवक्त्रसंयुक्ता
श्चतुर्थ्यन्तानमोन्तका॥ तत्तस्थानेषुविन्यस्याःस्वक्रियाक्रमपूर्वकं॥ पञ्चप्रणवयोगेनचैतन्यमनुनासह॥ न्यासजालंहिपू
र्वोक्तंकुर्यात्साधकसत्तमः॥ महाकालसंहितायां॥ ततोर्घस्थापनंकुर्यान्निजकेयदुदाहृतं॥ पूजोपकरणस्यापिभ्युक्षिरू
क्षापुरोक्तवत्॥ तथा॥ ततोध्यानंप्रकुर्वीतकुमार्यावक्ष्यमाणकं॥ तथा॥ उपचारांस्ततस्सर्वान्पाद्यादीन्स्तुनिपश्चिमान्॥ या
मले॥ षष्ठ्याःपूर्वमार्गेणवक्ष्यमाणेनषोडश॥ स्वनामभिश्चतुर्थ्यन्तेस्त्विनारोपयेन्नमोन्तकैः॥ देवतापश्चिमेमन्त्रीयजेद्रत्ना॥
सुलक्षणाः॥ आद्याशुद्धाबालिकास्यात्तृतीयाललितास्मृता॥ चतुर्थीमालिनीख्यातापञ्चमीस्याद्वसुन्धरा॥ सरस्वतीरमागौरीदुर्गा
तुनवमीभवेत्॥ पश्चाद्दत्तवचर्षश्चयजेद्वालंविचक्षणः॥ पश्चाद्वोवटुकःक्षेत्रोनववर्गगणेश्वरः॥ तथा॥ प्रदद्यादासनं
वाचाद्यंपाद्यंसमर्पयेत्॥ रमयार्घन्निवेद्याथस्त्रियाचन्दनमर्पयेत्॥ कुमारीशक्तिवीजेनसद्यात्कुसुमोच्चयं॥ चैतन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मजुनामन्त्री पृपदीयादिकं दिकंदिशेत् ॥ नाराएनेसमाख्याताम्न गुर्ड्वसमन्विताः ॥ विन्दुनादसमाक्रान्तश्चेतस्यमजुरीरितः
क्रचिन्भैरवबीजन्तु पञ्चमःप्रणवोमतः ॥ महाकालसंहितायां ॥ भूषणानि दुकूलानिसिन्दूरालक्तकावपि ॥ कज्जलादर्शविरचि
ततालहन्तानि पेटिका ॥ परिकर्म्माधारचोलमञ्चिकापीठदोलिकाः ॥ पश्चातिथावचमञ्जुपापादुके कृपयष्टके ॥ वन्त्रानये
यसंव्याने तथोद्वर्त्तनभाजनं ॥ शय्योयधानपर्य्यङ्कासमजुञ्चषप्रसाधनी ॥ शनिखाहश्चसिंदोलानपासीमनवर्त्तिका ॥ गोरो
चनामृगमदोकर्पूरकुंकुमन्तथा ॥ स्वमादीनिचान्यानि पावच्छकानिसुन्दरी ॥ प्रदानव्यानि वस्तूनि कुमारीत्युष्यनेयथा ॥
तथा ॥ ततोयस्यापितंपात्रंकुमार्य्यैप्रतिपादयेत् ॥ स्वीकुर्य्यात्साचतच्चैवतथायत्नसमाचरेत् ॥ अगृहीतेतुतन्मात्रेमहान्दो
षोऽभिजायते ॥ अतोयत्नस्तथाकार्य्यःस्वीक्रियेतयथातया ॥ ततोगृहीत्वाक्रमुमाक्षतेनस्याःकलेवरे ॥ पश्चाशन्संख्य
काःशक्तीःक्रमतःपरिपूजयेत् ॥ ताइदानींप्रवक्ष्यामिसावधानानिशामय ॥ आद्याजयाचविजयाऋद्धिसमायपानिता
कलाचसिद्धिदासूक्ष्माप्रभास्यानन्दप्रभाननः ॥ विपूतावविभूद्धिश्चनन्दिनीचविभूतिशुक ॥ अपराजिताचललिताल
क्ष्मीगौरीतथैवच ॥ श्रद्धामेधाचगायत्रीसावित्रीचसुधाप्रतः ॥ स्वाहेच्छेचक्रियाविद्याप्रज्ञादीप्तावचेतना ॥ मजाज्ये
ष्टातथोमाचशिवाचमुदिताक्षमा ॥ श्रद्धाथविमलाकोन्त्रापिवैविशदाननः ॥ अशोकाशानदान्वैवबलदाराज्यदापि
व ॥ मैत्रीतरदन्वरूद्राणीभवानीचमृडान्यपि ॥ सर्वज्ञावरिउकाचापिकुमारीसर्वदोषगा ॥ पञ्चाशत्संख्यकाएताःकुमार्यो

॥राम॥
॥१३८॥

146

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शाक्तयस्मृता ॥ भैरवानष्टन दत्तु पूजयेदक्षतादिभिः ॥ भैरवीभ्यस्तनोधि प्रविनायकेभ्योस्त्वच ॥ वटुकक्षेत्रपालाभ्यां योगिनी
भ्यस्तथैवच ॥ भूतेभ्यः क्षेत्रपक्षेभ्योडाकिनीभ्यस्तथैवच ॥ कुर्वीत पूजनं देवि कुसुमाक्षतचन्दनैः ॥ पुनरष्टौ सर्वशोभे हेत्वादे
वीयजेत्प्रिये ॥ महामायाकालरात्रीनतो वै सर्वमङ्गला ॥ पूज्या डमरुकापश्चाद्गजराजेश्वरी तथा ॥ संपन्नप्रदा भगवती कु
मारी नदनन्दनं ॥ यामले ॥ कुलान्तः पूजयेद्देवीं कुलकोणाधिमायजेत् ॥ कामेश्वरी च वज्रेशी त्रिनीया भगमालिनी ॥ उपवि
ष्टाकुलबन्धकोणेष्वेतास्समर्चयेत् ॥ अनङ्गकुसुमानङ्गमन्मथानङ्गपूर्विका ॥ मदनानङ्गाबाध्याय चतुर्थी कुसुमातुरा
पञ्चमनंगमदनातुरानबापदादिका ॥ शिशिराकथिता सेनाः याज्ञयोरससंस्थका ॥ अनेन विधिना पूजा कुमारी साधकोत्त
मैः ॥ महाकालसंहितायां ॥ समाप्येत्थं कुमार्यर्च्चां तन्मुखे विचारिणा ॥ वर्तुलं मण्डलं कृत्वा तन्मध्ये कुलकासिनीं ॥ विलिखय
जलकुसुमाक्षतचन्दनतागजैः ॥ पूजयेन्मण्डलं तत्र भुमयैतमोवदेत् ॥ स्थालीगतनस्सर्वमन्नन्तत्र निवेशाहि ॥ नाना
विधान्नसामग्रींलेह्यचोष्यादिघटितां ॥ मांसमीनसुरापर्णभक्ष्यचर्व्यादिपूरितां ॥ कुमारीदक्षहस्तस्थ स्थापयित्वान्न मूर्ध
नि ॥ उत्तमुद्रूपमानेन मनुनान्नं समुत्सृजेत् ॥ तथा ॥ इतरासां कुमारीणां प्रत्येकं पूजनश्चरेत् ॥ गन्धपुष्पैर्धूपदीपैर्नै
वेद्यैरन्नसंभृतैः ॥ तथा ॥ अतानिपात इश्यान्ससेसु रब्याये कलितानि हि ॥ अन्याभ्यस्ताह शाम्येव दानत्वान्येय निश्चय ॥ फ
लफलं तु सुरव्याया ज्ञेयमन्त्रविपश्चिता ॥ उच्छ्रानासुकुमारीसुनवूर्यध्वनिमाचरेत् ॥ नामन्त्रचमनोदद्यात्तस्या यन्नैवक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ना॰भ॥
॥१२८॥

लयेत्॥ कोलाहलनिषेधेन अमन्त्रालानियानिवा॥ रुदितायानवामूत्रयत्ने नविवर्ज्जयेत्॥ सावधानोभवेदत्र किमादो
भक्षयन्नच॥ मिथः किम्वाप्यजल्पन्तितत्रवाचस्तुनिस्पृहा॥ कुत्र दृष्टिंप्रक्षिपन्तिभीताः किंवा वदन्त्यमूः॥ इत्यादिनानाज
ल्पैश्चप्रसंग्रासंप्रयत्नतः॥ सावधानतयातेयाभद्राभद्रसमस्तकाः॥ भक्षयन्तीष्टुतास्वेवं पठेन्मन्त्रोत्तमत्वं॥ कृताञ्जलिर्न्न
म्रशिरा आसामन्वेक्षिपन् दृशो॥ जयकालिमहाभीमेभीमरावेभयापहे॥ संसारदवाग्निरर्व्वदेहिनांविनाशिनि॥ ब्र
ह्मेन्द्रोपेन्द्रभूतेशप्रमुखामरवन्दिते॥ सर्गपालनसंहारकारिणिहितमारिणि॥ गुह्यकालीपरानन्दरसपूरितविग्रहे॥
परब्रह्मरसास्वादकैवल्यानन्ददायिनि॥ गुणातीतेपिसगुणोमहाकल्पान्तनर्त्तननर्त्तकि॥ कुमारीरूपमास्थायविज्ञाय
ज्ञासुरूपिणी॥ आगतासिममागारं द्वारं ग्रह्वीसमाप्नये॥ साम्वत्सरिककलाणासुवनायनथैवच॥ धन्योस्मि कृतकृत्यो
स्मि सफलंजीवितंमम॥ यस्मात्वमीदृशं कृत्वाकौमारंरूपमुत्तमं॥ गुह्यकालिसमायातापिकपूजाजिघृक्षया॥ त्वमेवै
तेनरूपेणदेवेभ्यः प्रार्थितापुरा॥ दत्तवत्यसिसाम्राज्यवरानपिसमीहितान्॥ महासमयपदेवोर्ध्ववरन्देहिसम्पूजितः॥
त्रैलोक्यसृष्टिसामर्थ्यंत्वंगुरादत्तवत्यसि॥ विष्णवेचत्वमेवादास्त्थापालनशक्तिता॥ महारुद्रायसंहारकर्तृत्वमददाः
शिवे॥ देवेभ्यश्चापिदैत्यानांनाशनेदक्षतामपि॥ अन्येषामपिमर्त्यानांनिविलोकीवासिनामपि॥ निवेदयामिकिमहंस
र्वकर्म्मैकसाक्षिणि॥ शत्रुनाशं राज्यलाभं शरीरारोग्यमेवच॥ त्वत्प्रसादात्सुजयोर्वृद्धिं क्रियाचेहंचतुर्वेवराणव॥ नमस्तेभगव

147

॥ राम ॥
॥१२८॥

८५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्र्यम्बनमस्ते भक्तवत्सले ॥ नमस्ते जगदाधाररूपिणि त्राहि मां सदा ॥ मातर्न्न वेद्मि रूपत्वेन शरीरं न वा गुणं ॥ भक्त्याहन्नु स्थि
तया पूजां न वजानाम्यनन्यधीः ॥ त्वं माता त्वं पिता बन्धुस्त्वमेव जगदीश्वरि ॥ त्वं गतिः शरणं त्वं स्वर्गस्त्वं मोक्षस्त्वं च ॥
विहाय त्वां जगन्मातर्न्नान्यां जानामि देवतां ॥ नमस्तेस्तु नमस्तेस्तु नमस्तेस्तु नमो नमः ॥ इति भिः श्लोकैः स्तुतिं कुर्यात्कुमारीणाम्
एनन्ते ॥ दद्याद्दत्तमनीयं हि भोजनानन्तरं नरः ॥ ततः प्रदद्यात्ताम्बूलं मृगचर्म्माधिवासितं ॥ सद्वाद्यादिभिः सावदत्तु ब्रह्म
विसर्ज्जयेत्तत् ॥ शुभाशुभफलं वक्ष्ये सांप्रतं तव पार्वति ॥ तव याग भुभवक्ष्ये वियदि नन्त नोस्य च ॥ तत्तु छिद्र तन्तो द्य
ज्जमुकेभ्योथ भूतले ॥ निरवनेद अवा देवि समलोद्य विसर्ज्जयेत् ॥ आदौ भक्तेकरे दत्ते अभिक्षं विषये भवेत् ॥ पय
से यजमानस्य पशुवृद्धिः प्रजायते ॥ घृते स्याद्वराधिकं प्रजा नैश्वर्यमृत्यने ॥ तथा मोदकशष्कलोः सन्तानिर्वृयसी
भवेत् ॥ मत्स्यजाति स्वार्थलाभः कृशरे यानसंपदः ॥ मांसे तु पुत्रलाभः स्यात्ते मनेकामिनी भवेत् ॥ फलं मांसं विशेषत
भिन्नभिन्नं ब्रुवे हितत् ॥ अर्थलाभस्त्व वाराहे स्वाङ्गे विजयो रणे ॥ माहिषे गानु मांसे नराज्यप्राप्तिर्ध्रुवे दयं ॥ आरो
ग्यं हारिणे नाभुक्ताङ्गे सारेण वाग्मिता ॥ शासे मेधाविनां गच्छेद्यज्ञेयजरत्नानपि ॥ आवेयेयतलेदे वि सर्वकल्याण
माप्नुयात् ॥ कामठे मेदिनीलाभो वहन्ननत्वश्व राज्ञावे ॥ वाङ्गीनसे शत्रुनाशो हंसे मत्तजव प्रपना ॥ नेत्रिरे ३भी स्त्रसिद्धि
श्चवर्त्तके पापसंक्षयः ॥ ननस्थो घोरसातायां फले क्षौहिंश्वव ग्रना ॥ कीर्तिस्तु महती राहुन्धे संपदत्तमा ॥ यि स्तके न

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰भ ॥
॥१२९॥

नयावाप्निःशाकेचरिपुसंक्षयः॥ शालायांपुरपहृन्निस्याच्चोथसंपन्नुवाग्मिनां॥ धनागमःफाणि नेत्रकूर्च्चिकायांवलोन्न
ति॥ नम्रीहृत्नाककूष्माण्डकारवेल्लयपोलकैः॥ घोषसस्यादीप्रांघ्रिमूलकैस्सेमनेक्षते॥ विद्यालाभोभवेद्देविनकेवा
कपटुनापिच॥ गोधूमचूर्णघटितनवसुनिधनिभावने॥ देव्यान्तक्षेभवेन्मोक्षोमण्डयेषुन्ननिर्द्ववेतन्॥ चामरछत्रये
ऽलहून्नपर्य्यंकयोर्दीप॥ घराब्दर्पणयोश्चापिहृग्दानेभूनिरूत्तमा॥ आकल्पालंकरणयोःस्पर्शचालनदृष्टिषु॥
नानाविधानिसौख्यानिभवन्तिमहिलःप्रिये॥ एवंविधानिभूयांसिवेष्टितान्यम्बानानिच॥ भुभादेवीनिजायतेविप
रीतान्यतःश्रृणु॥ मुखभूगाकुमारीवेहुमतिनिधित्रिवारकं॥ दुर्भिक्षंजायतेवश्यंप्रजाःसुःपीडिताअपि॥ राजाविनाशमा
यातिकुमार्य्यारोदनेक्षते॥ उच्चारेतुमहामारीपुरीषेपुरदाहनं॥ अभोजनेशत्रुभयमापदोवऊभोजने॥ अभावरोत्वा
पदाःसुर्विपदेवऊभावरो॥ उपसर्गावऊविधाश्चेस्यान्करयादयोः॥ अनितळ्ज्जाविनाशायनथानिर्लज्जनाश्चे॥ ना
नोत्थानासुमौनस्पुःस्वायेवाकोर्विनाशनं॥ सर्वनाशासुभीनाथांकुप्रयांमृत्युरेवच॥ आवेशेनस्सरणप्रजाम्नपनेनाच
संशयः॥ शक्तिनाथांशत्रुशङ्काश्चानानाथानीतितोभयं॥ विजितायांतुविज्ञेयंनजाछुस्येवयानतनं॥ मोहेविन्नविनाशः
स्याज्ञप्रेपूजावनिःफला॥ चाञ्चलेचञ्चलालक्ष्मीःपूजकस्येवजायते॥ विषादवन्मथयदिकुमारीनजायते॥ सरू
जंसप्रजंराष्ट्रंनदासीदतियावनि॥ रोगेणमृत्युर्नेराजायदिरूग्णाप्रजायते॥ दुर्भिक्षमरकानन्यायशक्रणिविमुच्चर

148

॥ राम ॥
॥१२९॥

५६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ति॥ सर्वनाशो भवेन्नर्हि धूनोति यदि मस्तकं॥ चलायाति पुनस्त्वा संसस्यराज्ञः प्रदक्षिणे॥ कलेसनिस्याद्विगुरवीकालिका
परमेश्वरी॥ नीचैःशिरश्चैन्कुरुते अस्यनुस्थानदेश्वरी॥ हीनाङ्गुःस्यात्तदा पृथ्वीपतिश्चेक्रुद्धदस्वरा॥ पूजकस्य भवेद्दैन्यं
व्याकुला यदि जायते॥ मोहेन व्याकुलायान्तु सर्वन्नगरमाकुलं॥ व्रीडितायां भवेद्रोगः स्वेदे घर्षधनक्षयः॥ अधोवायुप्रम
जनि चेत्कुमारी दैवयोगतः॥ पीडितं परचक्रेण तत्तदा भवति पत्तनं॥ गीतं गायति चेत्तच्चक्रकुमारी रहिता क्रिया॥ स मन्त्रा रा
ष्ट्रं न नयत्पारस्य नृपते र्मृतिः॥ स रोग नाभिस्कन्धचिन्तु स्वाविवदते यदि॥ तदास्य मायान्यकस्मान्परचक्रं सुदारुणं॥ पक
याचित्सा क्षुत्क्षयेन केनचिद्देवता॥ कुमारी भाषते वीनभयमत्राक्ष साक्षसा॥ पूजायत्नेन दानस्य विषय यथुषडीयनः॥
वन्या संपदि भक्ष्यस्य कुर्वते करवालनैः॥ व्यस्लं स मस्तं भवति मनसो वाञ्छितं प्रिये॥ उपायनीकृतं यद्यद्वस्तु देवैत्रु
मरुडये॥ तच्चेत्कराभ्यां स्पृशति कान्दिशीको भवेन्नृपः॥ निर्वापयति चेद्दीपं कुमारी मुखमारुतैः॥ वृद्धिध्वंसो भवेन्न
हि ज्ञानदीपस्य नश्यति॥ दैवयोगाच्छिन्नमणिः कुमार्याश्चेन्नृस्वराकुलाः॥ स राजकः स विषयः श्मशानमिव जायते॥ वसां
सुन्दरजनयाः स्पृश्यदि चक्रकुमारिका॥ शत्रुभिर्ह्रियते नर्हि राजा समवमूर्द्धनि॥ यदि पुरुषान्कर्हि चेत्करोधत्वा भ्रमति
च॥ भूतावेशः क्षीनिद्रा स्यात्रास्य ते नात्र संशयः॥ उच्चैरिष्यामि हस्तस्थावाव दनीस्यं कुमारिका॥ भोजनावसरे नर्हि म
हामारीभयं भवेत्॥ वामे वा दक्षिणे वापि चलना रकया दृशा॥ रक्तो यया प्रगीयते शिरः सस्य कुमारिका॥ कुरुते वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हतसंसायेनचस्मन्निमानवाः॥ भूमावेशो भवेत्तर्हि येनानृत्यन्ति वा पुरं॥ दत्वैःह्नानृपीठपित्वाकुर्याल्कटकमरवं॥ यथानि
सदनंमृत्योस्सदारस्वनवांधवः॥ हयावनिमिषेकृत्वासन्दसोष्टंरदेनहि॥ सनर्जयनिशीर्षंश्चेन्कलयन्नकुमारिका॥ न
देवफलउद्दिष्टंयत्स्यान्नकटकेतरवे॥ आयान्निकंभजेन्मौनंकरेणान्नंस्पृशेनच॥ शिरोन्यर्पश्चनमयेदगुष्ठेनलिखेद्र
वं॥ विदध्याद्भूनरेखांकरजैर्न्निःप्रयोजनं॥ संहृताभ्यांकराभ्यांश्चकराहुयेदथवाशिरः॥ नराणाम्यकारणांछित्वादन्तांगुष्ठेनलि
खेद्भुवं॥ लीस्फोटमाचरेन्॥ पाणिभ्यांमुडयच्चेवोकर्णौपिदधातिवा॥ कुर्वीतवावाऊरिकांपासिपृष्ठिस्करोतिवा॥ महान्न
ग्रासमादत्तेमुखंव्यादयानिष्टति॥ अन्नोपरिक्षुतन्धन्नेनृंभराम्वामुहुर्मुहुः॥ स्पृशेत्वापाणिनावान्नंचनुर्ईऊक्षिपन्यपि॥ उ
त्थायवापवलनिन्यक्तान्नंपुजनंतथा॥ आयानिवमनंत्वास्याःस्यानांरोमाश्चवेपथु॥ निर्गच्छेनोवानश्नात्रान्नपृयासेहेमन्न
ए॥ अकस्मादेवकुरुतेकाकुक्त्वेक्ताकारणाम्विना॥ श्वश्रीतंवत्वानितथासुवक्तापैषरेदिति॥ आमुक्तालंकृतीसुक्वेकृहंयासा
मिवावदेत्॥ यस्यकस्यापिवाकुर्याच्चर्मतंनन्स्थलेस्थिता॥ उपालभेनवाकश्चित्सर्वैरास्याउपेर्गुर्ष॥ भिनन्तिवाउनिदानं
साम्वहस्तवलयानिवा॥ कृनेमृतस्यकस्यापिवध्योःशोचतितनचस्ता॥ यत्किञ्चिद्दाषलयतिनिर्स्सिमितुंकुमारिका॥ सर्वमेत
दमत्ज्ञात्संविज्ञेयंत्रिदशार्चिते॥ दुर्भिक्षंधननाश्चरोगोमारीभयन्तथा॥ पदेपदेचविपदःशोकोव्याधिरिपूद्भतिः॥ परच
क्रागमेकस्मादग्निदाहःपुरेगृहे॥ मृतन्त्वासश्वदारिद्र्यंविच्छेदोवन्धुभिस्सह॥ भूतप्रेतपिशाचारीनिवेशोपिगृहेगृहे॥ अ

149

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्टभिस्तु महारोगै प्रजानां निधनं भवेत्॥ इतस्ततः प्रधावन्ति लोका भयनिपीडिताः॥ किम्बहूक्तेन देवेशि शिल्पआकान्तिको भवेत्
इतरेषाम–पस्तु भयं राजा म्पहञ्जवेत्॥ कुमारीवेष्टितं न च राज्ञायते हि शुभाशुभं॥ वार्षिकश्च फलं राज्ञो जयो वाथ पराजयः॥
मन्त्रउः स्वन्धनं सौख्यं शत्रुभीनिर्वलो न्नतिः॥ राज्यवृद्धिः प्रजापीडा व्यञ्जना उनीकसंक्षयं॥ कुमारीपूजनात्सर्वं ज्ञायते भोजनाद
पि॥ परीक्षं यत्नतस्तस्या ज्ञातास्वस्य शुभाशुभं॥ अर्च्चितोपि विशेषेण भोजनेन तु रेश्वरि॥ जातेशुभे समीचीनं हृन्ते तदिनरक्षि
कामार्च्चिवकुसंभारैर्द्दोषनत्ज निवारयेत्॥ निह्नमस्य गृहं या ना यदि रुष्टा कुमारिका॥ तस्मिन्नेवा ह्नि भवेत्तथापि न शुभं फलं॥
इत्यादिफलवाहुल्यं शुभस्याप्यशुभस्य च॥ मयाविविच्यकथितं धूपस्व हृदि पत्तनः॥ ततो निशीथसमयेविधिवत्परूजनन्ततः
पीठमन्त्रैः प्रकुर्वीत धूपदीपानुलेपनैः॥ नैवेद्यैरुपहारैश्च गीतवाद्यादिभिस्तथा॥ यामले॥ कुमारीपूजिता ह्नि कर्त्तुं यत्सर्वंस
न्निनं॥ कुमारीका विजानीयात्साक्षात्प्रकृतिरूपिणी॥ पत्रं पुष्पं फलं तोयं यत्किञ्चित्दद्भुशोभनं॥ अन्नत फलदं श्रेष्ठं कुमार्य्यै
चैत्समर्पयेत्॥ भोजिता चेत्कुमारी स्याज्जोजितं भुवनत्रयं॥ ब्राह्मणाय सुशीलाय कुमारीयस्समर्पयेत्॥ पृथिवीदानजंपु
ण्यं सोश्नुते नात्रसंशयः॥ सर्वसिद्धिमाप्नोति यः कुमारीं समर्पयेत्॥ वसन्तिसततं देहे कुमार्य्यां योगिनीगणाः॥ अतः पूज्या
नमः स्यात्साधकालती–तदिच्छया॥ अशक्तया पूजयेदेकां कुमारीं साधको नमः॥ विनाकुमारिका पूजां न पर्वपरिहापयेत्॥ यो
निस्थ मर्च्चयेदेतां तस्यस्यात्सिद्धिरुत्तमा॥ नवरात्रे समायाते नवम्यान्तु निशीथनी॥ तातो पचारै रभ्यर्च्चैत्कुमारी हस्तिपूर्वे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता·भ॥
॥१४१॥

कं ॥ तु त्रिक्रमेणाऽपजेद्दाभिक्षितांसि त्रिमात्रुयान् ॥ अथवा पूजयेन्मन्त्री भुवनीर्ल्लवसंख्यकाः ॥ हृद्रेखा गणना रकाम हे कुम्भाक
पालिका ॥ इच्छाज्ञानाक्रिया दुर्गा नवनामभिरीरिता ॥ पूर्ववत् पूजयेन्मन्त्री जपेन्नाष्टं सहस्रकं ॥ यदि सा शोभमायाति स्वयमे
व विलासिनी ॥ तया ~ हृनयेद्राद्विवासरस्वानिशीनधीः कुमारीन स्तुहो देवभावयुक्तेन चेतसा ॥ अथान्यन्मन्त्रुमाख्येनिनोचे
देवी परमेश्वरी ॥ इति कुमारीपूजाविधिः ॥ ॥ अथ शिवाबलिः ॥ कुलचूडामणौ ॥ विल्वमूलेथान्तरे वा श्मशाने वापि साधकः
मांसखण्डान् नैवेद्यं संध्याकाले निवेदयेत् ॥ महाकालसंहितायां ॥ पुरा च हिर्न्निस्मकाले महारण्यसमीपतः ॥ गृहीत्वा भक्ष
वस्तूनि पूजासंभृतिमप्युत ॥ आम्रैरजुगमोहितेः प्रदद्यात् फेरवीबलिं ॥ आमानि पक्वान्यपि च मांसानि विधिनार्पयेत् ॥ तत्रो
दीचीदिग्वनो वीतभीः शुचिः रुञ्जिन शारणायामं पउञ्चाश्च विधाय घ्रंषपूज्य च ॥ उत्थाय मुक्तचिकुरः शिवा याकारयेद्व
नेः ॥ कुलचूडामणौ ॥ कालिकालीति वक्तव्यं नच सा शिवरूपिणी ॥ पशुरूपा समायाति परिवारगणैस्सह ॥ भुक्तारौ निय
देशान्तां मुखमुत्तोलासुखलं ॥ तदेव मङ्गलं तत्स्थानान्यथा कुलभूषणां ॥ अवश्यमन्नदाने न नियमनोषयेच्छिवां ॥ नित्यश्रा
द्धं यथा सन्ध्यावन्दनं पितृतर्पणं ॥ तथेयं कुलदेवीनां नित्यमाकुलपूजने ॥ पशुरूपां शिवान्देवीं यो नार्च्चयति निर्ज्जनं ॥
शिवाराचेयानस्याभूत्सर्वन्तज्जपनिनिष्फलं ॥ जपपूजाविधानानि यत्किञ्चित्सुकृतानि च ॥ गृहीत्वा शापमासाद्य शिवा रोदि ॥राम॥
ति निर्ज्जने ॥ एकया तुष्टया नेयत्तच्छिवया देवभैरवः ॥ तत्तैवसर्वशक्तीनां प्रीतिः परमदुर्लभा ॥ पशुशक्तिर्न्नरशक्तिः पक्षि ॥१४१॥

150

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शाकिश्च भैरवः ॥ पूजिता विगुणं कर्म्म सगुणं स्यात्त्वयेयत ॥ तेन सर्वप्रयत्नेन कर्त्तव्यं पूजनं महत् ॥ राजादिभयमापन्नं देशान्तर
भयादिकं ॥ शुभाशुभानि कर्म्माणि विविन्नवतिमाहरेत् ॥ शृणु देवि महाभागे शिवे कालाग्निरूपिणि ॥ शुभाशुभफलप्राप्तिं
बुद्धिं शृणु वलिं तथा ॥ स्ववर्णाचार्यदानाद्यो वलिः कुलजनप्रिये ॥ महाकालसंहितायां ॥ स्थानादस्मादपसरन्तु किश्चि दूरन्तं प्रिये
शिवा यथा वीतभया आगच्छन्त्वन्नसन्निधौ ॥ नत्वस्थित्वा निरीक्ष्येत किं किं तान्भक्षयन्ति हि ॥ सर्व्वा आगमश्चेत्सर्वं यदन्नं भक्षय
न्ति हि ॥ विनिर्दिशेत्सर्वसिद्धिं राजलाभं धनागमं ॥ यद्यन्नाभक्षयन्नन्नं नस्तन्फलमवाप्नुयात् ॥ यद्यच्च नैवराद्दनितन्नैव
फलं लभेत् ॥ कुमारीपूजनादौ तु विशेषस्योपवर्णितं ॥ तेन नानाचतुर्वेदे देवि ग्रन्थाधिक्यभयादपि ॥ कुमारीरूपमास्थाय यथा
यान्ति महेश्वरी ॥ शिवारूपं तथा कृत्वा स्वयमायाति कालिका ॥ ततो भक्तिः स्वकर्त्तव्या नासुपत्ने नसाधकैः ॥ शिवाशुभक्षय
न्तीशु सर्वेभ्यो वलिमाहरेत् ॥ संहरभैरवाद्यादौ वटुकेभ्यस्ततः परं ॥ विनायकेभ्यो मातृभ्यः क्षेत्रपालेभ्य एव च ॥ योगिनी
भ्यो डाकिनीभ्यः शिवदूतीभ्य एव च ॥ पुरोक्तो मन्त्र आसां हि तेन तेन वलिं हरेत् ॥ महद्दैश्वर्यमाप्नोति निःशेषं भक्षयन्ति चेत्
अर्द्धं तु मध्यमां सिद्धिरभक्ष्य तु विपद्भवेत् ॥ कुलचूडामणौ ॥ यदि नो गृह्णते वत्स तदा नैव शुभं भवेत् ॥ शुभं यदि भवेत्तत्र तु
ज्यते न दृश्यते नः ॥ महाकालसंहितायां ॥ खादित्वा भ्यायान्ति ष्टस्तेशिवा हुं देषु नत्वा हि ॥ दण्डवत्प्रणमेत्सर्वाः स्ते ह देवी धि
या ॥ पुष्पाञ्जलिं समादाय गन्धचन्दनचर्च्चितं ॥ उत्थाय मुक्तविकुरो मीलितनेत्रो दिगम्बरः ॥ भक्तिभावी नभयः किश्चित्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·म ॥
॥१४२॥

प्रणमकश्वर ॥ स्तुतिं कुर्यान्नमस्वरे नैवेद्यार्थनपूर्वकं ॥ शिवारूपधरे देवि गुह्यकालि नमोस्तु ते ॥ उल्कामुखि ललजिह्वे घो
ररावे भृङ्गगामिनी ॥ श्मशानवासिनि प्रेते नेत्रवमांसप्रियेऽनघे ॥ अरण्यचारिणि शिवे जम्बुकरूपिणी ॥ नमोस्तु ते महामाये
जगत्तारिणि कालिके ॥ मातङ्गि कुकुटे रौद्रि महाकालि नमोस्तु ते ॥ सर्वसिद्धिप्रदे भीमे भयङ्करि भयापहे ॥ प्रसन्ना भव देवे॰
शि मम भक्तस्य चण्डिके ॥ संसारतारणि तारे जय सर्वशुभङ्करि ॥ विप्रस्त्र चिकुरे चण्डे चामुण्डे मुण्डमालिनी ॥ संहारकारि
णी क्रुद्धे सर्वसिद्धिप्रदायिके ॥ दुर्गे किराति शावरि प्रेतासनगतेऽभये ॥ अनुग्रहं कुरु सदा कृपया मां विलोकय ॥ राज्यं प्र
ज्ञा विकटे वित्तमायुः सुतान् स्त्रियं ॥ शिवावलिप्रदानेन त्वं प्रसन्ना भवेश्वरि ॥ नमस्तेस्तु नमस्तेस्तु नमस्तेस्तु नमोस्तु ते ॥ इ
त्यनेः रष्टभिः श्लोकैः शिवास्तोत्रमुदीरयेत् ॥ न नखच्छेदयमन्त्रं यज्ञजनन्वा न देववा ॥ सर्वं हि निखने ज्ञमे प्रयत्नेवैव पार्व
ति ॥ यदि काकः खरः श्वानो ये चान्ये पापजातयः ॥ भक्षयन्ति तदुच्छिष्टं तदा विघ्नः प्रजायते ॥ तस्मादेव समागच्छेन्निर्जने
विपिनान्तरे ॥ आगम्य गन्धपुष्पाद्यैः पुन देवीं प्रपूजयेत् ॥ कुलवृक्षमथो ॥ एवं ज्ञात्वा महादेव शान्तिस्वस्त्ययनञ्च देत्
कुलाचारदक्षिणारव्यं कथितं तव सुव्रत ॥ न कस्मैचित् प्रवक्तव्यं यदीच्छाम्यनन्तसुखं ॥ निर्जने चैव कर्त्तव्यं न च मानुष
सन्निधौ ॥ किम्वा पक्षियनश्वादिदर्शने नैव कारयेत् ॥ पानाल मण्डले वापि गह्वरे वा सुयन्त्रिते ॥ निःशब्दे मण्डपे चापि ॥ रान ॥ ॥१४२॥
कर्त्तव्यं न च सन्निधौ ॥ इति शिवावलिः ॥ ॥ अथ प्रायश्चित्तं ॥ त्रिसन्ध्यं किरन्ते ॥ निषिद्धाचरणोपंसां विहिताकरणेन था

151

प्रायश्चित्तोपपातकः स्यादिति ॥ नित्यादिक्रमदोषाणां शान्त्यै विप्रांश्च भोजयेत् ॥ नैमित्तिकानि कर्माणि सहस्रं प्रजपेन्मनुं ॥ तिथ्यागमे
न्मगुदेवि प्रवक्ष्यामि प्रायश्चित्तविधिं तव ॥ गुरुत्यागकरः शिष्यः प्रायश्चित्ती भवेद्ध्रुवं ॥ तत्क्षणं श्रीपादुकां जप्त्वा तत्स्थान्यायाद्विभु
ध्यानि ॥ मन्त्रत्यागकरो यस्तु तत्त्वज्ञां वर्जयेत्प्रिये ॥ लक्षमेकं जपेन्मन्त्रं होमतर्पणः शुचिः ॥ श्रीपादुकां गुरुपादुकां ॥ त्यागस्तु
कौलिकस्यैव तत्रैः कौलिकानां निषिद्धः ननु कौलिकत्वस्यापि ॥ तथाहि यामले ॥ मधुलोभाद्यथा भृङ्गाः पुष्पात्पुष्पान्तरं व्रजेत् ॥
गुरुस्तु ज्ञानलुब्धोपि शिष्यो गुर्वन्तरं व्रजेत् ॥ गुरुः पशोः कुर्वन्तरं कुलीनं त्यजन्तु ॥ यदि दैवात्पशोर्दीक्षा लब्धमेकं कुलजैर्नरैः ॥ द्वि
जस्तु कौलिकं प्राप्य पुनर्दीक्षां सुपालभेदिति वचनेन सुतरां व्यक्तं एवं पप्रथात न पिय भुगुरुत्यागे दोषो बोध्यः तक्षजपस्तन्मन्त्र
स्यैव ॥ होमो जपदशांशेन तर्पणं तु होमदशांशेन ॥ अमन्त्रं तथा दर्शनात् ॥ मन्त्रो यदुष्ट एवान्याज्यः दुष्टत्यागस्य एवशाकलो
वीजहीनस्तु समन्त्रियो निन्दितस्तथा ॥ मनव क्रम तसिध्यति गुरुः स्याद्ब्रह्मघातकः ॥ तदानं सहस्राज्ञान्त्वा मन्त्रं देवं गुरुं त्यजेत्
शाकनिदेशस्सूपलक्षणा मन्त्रं भवनयितं च वह्नि स्त्रीका बोद्धव्याः ॥ अदुष्टमन्त्रमार्गी ॥ क्षमस्व मातः सम्यावं हृदयदेवि कृपां कुरु
इति क्षमापन्नामेव विप्रांश्च भोजयेदिति विशेषः ॥ तथा ॥ अनेकधा पशोरन्नं भुंजते येतु कौलिकाः ॥ लक्षत्रयं जपेत्सोपान
क्षमा प्रजपांजयेत् ॥ होमयेद्धविषान्नेन निष्पापः स्यात्तथा ध्रुवं ॥ अनेकधावर्षपर्यन्तं ॥ अत्रापि होमे जपदशांशेन वन
र्पणादेस्तु तत्प्रमाणं ॥ तथा ॥ एकपात्रे पिबेद्द्रव्यं वीरो माहेश्वरे यदि ॥ ध्यानोच्छिष्टं भवेत्पानं प्रायश्चित्तं स कौलिकः ॥ गायत्र्या

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·म ॥
॥ १५३ ॥

त्रसहस्रेणाउपवासत्रयेणच॥ सम्यक्शोधितचित्तस्तु सुवर्णं गुरवे ददेत्॥ गायत्रीं स्वदेवगायत्रीं च॥ मंत्रार्णवे॥ बलात्कारमतो
वापियोरमेन्मन्त्रमानरं॥ दशलक्षं मनुं जप्त्वा तदनन्तरं समाचरेत्॥ मन्त्रमानाशु दृशक्तिः गुरुदेवता॥ मन्त्रपुत्र्यः स्वपुत्र्याश्च भगिन्या
श्च कुलस्त्रियः॥ रमणाद्वक्ष्यसज्ञापेन पूजो भावति कौलिकः॥ मंत्रपुत्री पुत्रत्वेन कृतो यदेशाभ्यभ्य र्थसुभोग्यापा॥ अप्युपदेशा
भिधानात्॥ कुलस्त्री वीरपत्नी॥ नक्रमनश्च भर्त्तुज्ञेवदोषायेति॥ तुरुयामले॥ कृत्वा वीरवधमन्त्री हृथा यानं गुरोः स्तुयां म
न्त्रपुत्रीं वीरपत्नीं रमित्वा लक्षमाजयेत्॥ इदश्वामहकृत्स्ना ममात्रवीरविषयं स्ववश्चत्रयोदश सहस्रं तु दिव्यवीरवधे ज
पेदिति॥ अकामहननवध्यविषयं वधानुकूलव्यापारविषयं वा॥ आननायि विषयं वा॥ तथा॥ अनस्थि प्राणिसंघातं हृ
त्वा वनरकं व्रजेत्॥ हत्वा चयक्षिरास्थवान्स्त्रियं चैकादशं जयेत्॥ एकादशांशानं अनस्थिप्राणिसंघातं जलौकादिस्त्री
यत्नेषामेव॥ एकादशमित्यत्र स्वारसाधिकाः॥ तथा॥ सर्पमार्ज्जारनकुलमूषकमुक्कुरवरहयं॥ गजाश्वाथ मृगान्सर्वान्
हत्वा चाष्टशतं जपेत्॥ जपेदष्टसहस्रं तु क्षुद्रजन्तुवधे कृते॥ अष्टसहस्रं अष्टोत्तरसहस्रं॥ क्षुद्रजन्तवउक्तभिन्ना अजगा
दयः॥ यत्तु छागादिहनने जप्या त्रिसहस्रमिति तत्त्वान्तरे॥ उक्तं तदभ्यासकृतविषयं॥ निर्दाकारत्वे॥ बलिदानं विना
मन्त्रीयानयेत्तपशुं न कश्चित्॥ अन्यथा स्यात्तु गुरु दिनषायश्चित्तं मनीषिभिः॥ तथा॥ गोवधे दशभिर्लक्षैर्मुच्यते नर
कार्णवात्॥ लक्षैर्द्वादशभिर्मन्त्री हयं हत्वा विमुच्यते॥ गुरुहत्याप्रमादेन पञ्चलक्षैर्विशुचि॥ इदश्लोघममा चयरं॥

॥ राम ॥
॥ १५३ ॥

152

५०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वधे तु पाराशिकं सैवोक्तवान् ॥ तथा ॥ दशभिः कोटिभिर्मन्त्री स्त्रीवधान् प्रविमुच्यते ॥ नक्ताशीरवाययपनपायंपीठक्षेत्रे परिभ्रमे
न् ॥ भ्रमणात् पतिते विप्रे लक्षैर्द्विगुणितैर्भिः शुचिः ॥ छत्रादयो यथोक्तेन मुच्यन्ते किल्बिषादिनः ॥ यथोक्तेन ब्राह्मणायैस्य या॰
यथाक्रमं दैवरूपप्राधिकेन ॥ तथा हि तत्रैव ॥ ब्राह्मणस्य वधे लक्षं क्षत्रिये द्विगुणं स्मृतं ॥ वैश्यत्रिगुणमुद्दिष्टं पादजे च चतु
र्गुणं ॥ अत्र लक्षस्य धरस्तु भयमप्युपलक्षणं ॥ यस्मिन् पापे विप्रसंख्या पश्चिमं ॥ तस्मिन्स करणस्य ॥ न साधिकमिति ॥ अर्हद्दे
वधे मन्त्री स्त्राविलक्षमनुं जपेत् ॥ अर्हद्देवाश्रयांनो यासकावेश्वः ॥ सा विलक्षचत्वारिंशल्लक्षं ॥ तथा ॥ वध्नाश्वशूकरणाश्व
वधे यक्षसहस्रकं ॥ जपेदिमन्तु यत्नात् वधुर्न कुलः ॥ तथा ॥ पक्षिणां हनने मन्त्री द्विसहस्रेण शुध्यति ॥ सर्पमार्जारमत्स्यानां व
धे वेदसहस्रकं ॥ देवद्रोहगुरुद्रोहणे त्रिंशत्कोटिमनुं जपेत् ॥ पक्षिणां सर्पमार्जारयोश्च प्रायश्चित्तमुक्तं सोऽकामकृतविषयः
जो हे मरणाऽनुकूलव्यापारः स्तनत्वरणवद्गुरुविषयं ॥ तथा ॥ देवद्रव्यं गुरुद्रव्यं भुक्त्वा नावन्मनुं जपेत् ॥ भुक्तानद्रव्यं
स्यानावन् त्रिंशत्कोटिं ॥ न द्रव्यं विप्लवयोस्त दर्पं जपमाचरेत् ॥ विप्लवउद्वेगः निन्दने समयानाञ्च योगिनीवीरयोगिवः
गास्त्राणां मन्त्रीणां स्त्रीणां सहस्रं जपमाचरेत् ॥ वामदक्षिणानि सान्ने शैववज्रतधरे हने ॥ चतुःकोटिमिमं मन्त्री जपनभु॰
क्तानिविल्बिषान् ॥ आद्यादिनिन्दने मन्त्री दशावर्तेनभुध्यति ॥ अर्घामृतं विवेन् पूर्वं देवी गुप्त्यापयेत्ततः ॥ पशुपानेभ
वेत्तस्य तस्यापोलक्षतो भवेत् ॥ अर्घामृतं विशेषार्घामृतं ॥ अनिवेद्यतु योऽधक्तेऽजपेत्सदशानाष्टकं ॥ अनिवेद्य देवमनुज्ञा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मगृहीत्वा ॥ तथा ॥ वीरपत्नीं हथापानं वीरपुत्रीं स्तुवेनतथा ॥ प्रायश्चित्तं चरेत्मं त्रीदिव्यवीरार्चनादिकं ॥ दीयं नाशोयात्रना
शेयात्रप्रसवत्तनेतथा ॥ पूजयित्वा महादेवीं जपेदष्टोत्तरं शतं ॥ अज्ञानादेतदुच्छिष्टं ज्ञानतो द्विगुणं भवेत् ॥ तदन्तकाम
तो देवेशाएं सर्वत्र बोध्यं ॥ भूतभैरवे ॥ भग्नत्वस्फुटितं यन्त्रं हृतं चौरेणवाप्रिये ॥ उपवासं प्रकुर्वीत दिनमेकमतन्द्रितः
लक्षमात्रजपेद्विद्यां होमतर्पणपूर्विकां ॥ समभ्यर्च्य गुरुन्नोष्य ब्राह्मणानपि भोजयेत् ॥ कदाचित्पुनश्चिक्रम्वा स्फुटितादि
विभूषणं ॥ भग्नत्कारो नित्योमर्त्यो मृत्युरसमभवेध्रुवं ॥ तस्मात्सतीर्थराजेवा गंगादिसरितां वरे ॥ समुद्रेवाक्षिपेद्देवि अ
न्यथा दुःखमाप्नुयात् ॥ ॥ मर्थोन्त्येष्टिः ॥ तत्रैव ॥ आम्बिके यो यदा मन्त्री देहधर्मानुपाश्रितः ॥ अन्त्येष्टिस्तत्र कर्तव्या त
च्छिष्याद्यैर्विधानतः ॥ कनातिस्यक्रियां कृत्वा पञ्चरत्नैर्विशोधयेत् ॥ खेतन्द्रे चादिमार्गेणालोकान्तर्विनिर्गतं ॥ आहूय
स्थापयेत्स्नेने जीवात्मानं गुरूक्तितः ॥ पञ्चप्रणवयोगेन विपच्छक्तिनितान्नभिः ॥ मोक्षदेय दमुच्चार्य चतुरादिसमुद्धरेत
प्रेतमसमुच्चार्य वदेदावाहयामि च ॥ अनेनावाहयेत्प्रेतं तत्र प्राणांश्च विन्यसेत् ॥ अन्त्ये प्रकल्पनं कुर्यान्मपयादीर्घसंयुता
पनिष्ठापयच्छम्भनीपरेतं स्थापयेत्सुधीः ॥ पञ्चगव्येरघोरेण वर्द्धित्वा त्वभिषिच्य तं ॥ भूतो येनसंस्थाप्य भस्मनास्थापये ॥ राम ॥
त्तुनः ॥ खेतन्दक्षिणामूर्तिं तन्मसेदर्त्रीस्नरेत्सुधीः ॥ नववस्त्रस्त्रगालेपैरलंकृत्य विभूषणैः ॥ अभ्यर्च्य कुंधपण्याद्यैर्मूलमन्त्रे ॥१४४॥
णसाधकः ॥ सम्पतिधानं संकल्प्य मृतकतत्र विन्यसेत् ॥ ग्रामं प्रदक्षिणीकृत्य नृत्यवाद्यभेर्यादिनिःस्वनैः ॥ प्रेतस्थानं समावि

153

५१

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना॰म ॥
॥१४५॥

ज्वालामालिनिविद्यया ॥ षड्ज्वालाघोरमन्त्रेण दहेन्मारादिनो बुधः ॥ अघोरस्त्रेणमंत्रेण मन्त्री पाशुपतेन वा ॥ यावद्भस्मीभवन्ने
यतावद्वेशमंकरोत्त्विहः ॥ स्तोत्रमन्त्रजयं कुर्युस्समयज्ञास्समागताः ॥ भस्मीभूते यदेतेस्मिन् देवान् सम्यक् समर्चयेत् ॥ नि
त्यार्चिरक्षयेन्मन्त्री संपातेस्सन्नमेहनि ॥ निर्वाप्यपयसास्थिनिवेष्टयेन्नववाससा ॥ नद्यस्मनिःक्षिपेत्कापि विशुद्धे सलिलाश
ये ॥ अस्थिकुंभं खनेन्मन्त्री देवमातृगृहेथवा ॥ स्वगृहे वानिखन्येनत्त्रिसन्ध्यं पूजयेदिदं ॥ पूर्वपूजां मृतदिने सप्तिमासं प्रक
ल्पयेत् ॥ संपूर्णे वत्सरे कुर्यान्महोत्सवमतन्द्रितः ॥ ततोस्थिकुंभं भस्म तत्पयां वा विधिसंस्कृतं ॥ निःक्षिपेत् निःखनेत् कापि
विशुद्धे धरणीतले ॥ केनापि कीकसेनाप्य प्रतिमां पादुकेथवा ॥ कृत्वा संपूजयेन्मन्त्री गुरुभक्तिपरायणः ॥ देशान्तरमृताना
म्जीवनामपि साधकः ॥ दर्भैर्युजे पलाशैर्वा युग्म लिपिष्टेन वाघनः ॥ देहं कृत्वा यथापूर्वं शेषं कुर्याद्विचक्षणः ॥ अथवा मन
सा कुर्याद्देकालेस्वयमासिकः ॥ वाग्भवं दीपिनी ज्वालामालिनी निपदन्ततः ॥ क्रोधहंसेन्तु हेत्वर्णान् संपुटस्वेन योजयेत् ॥
एतानि तत्र बीजानि प्रणवो जीवकेशवौ ॥ हंसेन्तु गगनं कुटिलं वह्निविन्दुन् भगाग्निनान् ॥ शिवशक्तिक्षमेशाद्युं वह्निवाना
र्घिसंवयं ॥ ज्वालामालिनि मन्त्रोयं कथितो मन्त्रकोविदैः ॥ मायाबीजं स्फुरद्वयं प्रस्फुर द्वितयं तथा ॥ घोरघोरतरे त्यते तनु
रूपपदम्वदेत् ॥ चटप्रचटद्वितयं कहद्वन्द्वं वमद्वयं ॥ बन्धद्वयं सतु घातयद्वयमुच्चरेत् ॥ वर्मास्त्रान्तस्समुद्दिष्टो
वर्मान्ता ऽघोरमन्त्रकः ॥ नारिणीं यच्छुवर्णानेकवचास्त्राक्षरो वदेत् ॥ मन्तुः पाशुपतास्त्रोयं भूतग्रहनिवारकः ॥ पश्चात्तके

154

॥ राम ॥
॥१४५॥

७२१

न्तु पार्थिवैर्गणैर्नृपमध्यान्तसमन्वितान् ॥ इन्द्रादीन्तान् सुधीः कुर्याद्वामकरौ तु संयुतान् ॥ पञ्चरत्नमिदं प्रोक्तं मनोभिलषितप्रदं ॥
॥ ॥ इति महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीनरसिंहविरचिते ताराभक्तिसुधार्णवे नैमित्तिकविधिस्सप्तमस्तरंगः ॥ ७ ॥ अथ
पुरश्चरणं ॥ वायवीयसंहितायां ॥ साधनं मूलमन्त्रस्य पुरश्चरणमुच्यते ॥ पुरश्चरणीयत्वाद्विनियोगार्थकर्मणां ॥ पुरतो वि-
नियोगस्य चरणाद्वा तनोदितं ॥ जीवहीनो यथा देही सर्वकर्मसु न क्षमः ॥ पुरश्चरणहीनोऽपि तथा मन्त्रः प्रकीर्तितः ॥ वीरचू-
डामणौ ॥ पुरश्चरणहीनस्य मन्त्रसिद्धिर्न्न जायते ॥ आदौ पुरस्क्रियां कुर्यान्नियमेन यथाविधि ॥ कुलचूडामणौ ॥ पञ्चाङ्गानि
महादेवि जपो होमश्च तर्पणं ॥ अभिषेकश्च विप्राणामाराधनमपीश्वरि ॥ पूर्वपूर्वदशांशेन पुरश्चरणमुच्यते ॥ कुलमूला-
वतारे ॥ संसारे दुःखभूयिष्ठे यदीच्छेच्छ्रेय आत्मनः ॥ पाशानां नाशने नैव मन्त्रजापी सुखं व्रजेत् ॥ पञ्चाङ्गानि महादेवि जपो हो-
मो हि तर्पणं ॥ स्वाभिषेकश्च विप्राणामाराधनमपीश्वरि ॥ पूर्वपूर्वदशांशेन पुरश्चरणमुच्यते ॥ अत्र कौलिकानां जपे लक्ष-
संख्यैव न तूक्तं नारायणतन्त्रे ॥ स्वेच्छाचारपरो मन्त्री पुरश्चरणसिद्धये ॥ रहस्यमालामादाय तदक्षमेकं जपेत्सदा ॥ सुरेन्द्रसंहितायां
लक्षमात्रं जपेन्मन्त्रं दशांशं लोहिताम्बुजैः ॥ जुहुयाद्दर्भनवकैर्मन्त्रः सिद्धो भवेत्ततः ॥ वीरचूडामणौ च तु लक्षं जपेन्मन्त्री द-
शांशं जुहुयात्सुधीः ॥ पद्मैस्त्रिमधुरोपेतैर्धनिकपतिर्ज्जायते नरः ॥ एकवीराकल्पे ॥ अविनारहितानां च शूद्राणां शुद्धचेतसां
चतुर्ग्गुणो जपः प्रोक्तः सिद्धये नान्यथा भवेत् ॥ नारदीये ॥ एवं ध्यात्वा हविष्याशी जपेल्लक्षचतुष्टयं ॥ रहस्यमालामादाय ज

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पेषात् लक्षमेव च ॥ वैशंपायनसंहितायां ॥ कलौ जैव कृते संख्या त्रेतायां द्विगुणा भवेत् ॥ द्वापरे त्रिगुणा प्रोक्ता कलौ संख्या चतुर्गु
णा ॥ इति ॥ अत्रैव प्रतिभाति ॥ वीरस्य सत्ययुगे एकलक्षपरिमितः पश्चात्र लक्षचतुष्टयपरिमितो जप ॥ कलियुगे वीरस्य
लक्षचतुष्टयपरिमितः ॥ पश्चोऽष्टादशलक्षपरिमितो जपः ॥ अन्यथा वीरस्य सत्ययुगकलियुगयोः समानसंख्यापत्तेः ॥
तदेव स्यादिति ॥ वैशंपायनीयसामान्यवचनाविरोधात् ॥ यच्च कलियुगस्य पश्चात्रामेव चतुर्लक्षविधिरिति ॥ तत्र सत्ययु
गे पशुवीरयोरेकसंख्यापत्तेरिति ॥ वस्तुतः सिद्धमंत्रतया तात्रयुगसेवापरिग्राम घ्नति तन्त्रचूडामणिवचनात् ॥ स्वाचा
रनिरतो नित्यं दिवा लक्षं जपेत् प्रभुः ॥ दिवा वाप्यथवा वीरो रात्रौ लक्षजपश्चरेत् दिनिकालीकल्पोक्तकालीमंत्रे उरस्य स्था
कालस्याचाप्याकांक्षितत्वात् ॥ लक्षमात्रं जपेद्विद्यां हविष्याशी दिवा शुचिः ॥ अमुविश्वनथा रात्रौ लक्षमावर्त्तयेत्सुधी॰
रिति तारापुरश्चरणप्रकरणीयब्रह्मसंहितावचनात् वीरस्य रात्रौ पशोर्दिवा स देकलक्षजपः चतुर्लक्षजपस्तु भ्रष्ट
पशुविषयः ॥ मत्स्यसूक्ते ॥ मृदुकोमलमासीनो मत्स्यांकस्त्वाक्षमालया ॥ मासत्रयं त्रिपक्षं वा जपेद्विद्यां समाहितः ॥ नक्तं
भोजी हविष्याशी जपेद्विद्यां द्विलक्षकमिति वन्वनभ्य त्र एवं वीरमिति मतं ॥ तंत्रे ॥ यस्मिन् काले भवेद्दीक्षा तस्मिन् का
ले भवेदिदं ॥ दक्षिणामूर्तिकल्पे ॥ आरभेत् प्रवरो विद्वान् पूर्वपक्षं समाश्रितः ॥ पुराणसुहूर्त्ते नक्षत्रे तिथौ स्नात्वा य
थाविधि ॥ नत्वा गुरुं गणेशानं नत्वा दुर्गाश्च मातरं ॥ पूर्वपक्षं शुक्लपक्षं ॥ वैशंपायनसंहितायां ॥ चन्द्रतारानुकूले च

155

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शुक्लपक्षे शुभेहनि ॥ आरभेत्मकराग्रे तु सुप्तविश्लोजपेन्त्वच ॥ योगिनीतंत्रे ॥ गुरोराज्ञां समादाय शुद्धान्तःकरणो नरः ॥ ततः पुर
श्क्रियां कुर्यान्मंत्रं संसिद्धिकाम्यया ॥ तथा ॥ तस्मादादौ स्वयं कुर्यात्पुरश्चकारयेद्बुधः ॥ गुरोरभावे विप्रस्वा सर्वशास्त्रहितेरतं
स्निग्धं शास्त्रविदं मित्रं नानागुणसमन्वितं ॥ स्त्रियमाशीलसंपन्नां सदाचारां पतिव्रतां ॥ ॥ अथ देशाः ॥ महाकपिलपञ्चरात्रे
क्षेत्रे तीर्थवनारामदेवालयनदीकृताः ॥ कुटी विविक्तमित्येते देशाः सुर्म्यं च सिद्धिदाः ॥ उपप्लसारे समुद्रतीरेप्यथवाद्रिमस्तो
समुद्रगानां सरितां च तीरे ॥ जपेद्विविक्ते निजसंवगेहे विमार्गहे वा पुरुषो मनस्वी ॥ शिवालयश्च हर्म्यभूम्यो जपस्थानं ॥ घनपु
रवशिवस्थाने हृषभेन विवर्ज्जिते ॥ इति कुंभसंभववचनात् ॥ यामले ॥ सत्वे दुष्टमृगव्यालशङ्कातङ्कविवर्ज्जिते ॥ एकान्ते
पावने निन्दारहिते भक्तिसंयुते ॥ स्वदेशे धार्म्मिके राष्ट्रे सुभिक्षे निरुपद्रुते ॥ रम्ये भक्तगणस्थाने निवसेत्पपराश्रये ॥ राजानः
क्षत्रिया राजपुरुषाः प्रभवो जनाः ॥ चरन्ति येन मार्गेन न वसेत्तत्र तत्त्ववित् ॥ जीर्णदेवालये शान्यगृहे वृक्षतले पुच ॥ नदीकू
लाद्रिकूले शुभ्रच्छिद्रे पुच नो वसेत् ॥ जीर्णान्तं वृक्षपर्यन्तमन्वेति ॥ नदीकूल ॥ निषेधः समुद्रगाकूलभिन्नपरः ॥ तथा ॥ पुराण
क्षेत्रादिकं ज्ञात्वा कुर्याद्भूमिपरिग्रहं ॥ ब्रूयादमुकमन्त्रस्य पुरश्चरणसिद्धये ॥ मयेयं गृह्यते भूमिर्म्मन्त्रो मे सिध्यतामिति ॥
भूमेः परिग्रहं कृत्वा परिमाणञ्च सर्व्वतः ॥ ग्रामे क्रोशमितं स्थानं नगरे तद्द्वयं स्मृतं ॥ नदीपर्वततीर्थादौ परिमाणं न वर्ज्जि
तः ॥ क्षीरवृक्षमयान्कीलानस्त्रमन्त्राभिमन्त्रितान् ॥ निखनेद्दशदिग्भागे नेष्वस्त्रमन्त्रमुपज्जयेन ॥ क्षेत्रे च कीलिते मन्त्री नः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ना॰म॥
॥१५८॥

विघ्नैः परिभूयते ॥ क्षेत्रपालादिकांस्तत्र पूजयेद्विधिवित्तमः ॥ दिक्पतिभ्यो बलिं दत्त्वा ततः क्षेत्रं समाश्रयेत् ॥ पूर्वेशानयोर्मं
ध्ये ऊर्द्ध्वं तु ब्रह्मा नैरृतपश्चिमयोर्मध्ये अधोऽनन्तं तु ब्रह्माकीलके निखनेत् ॥ अस्त्रमिति यस्य यस्याया दिक् तत्र तत्र तत्तद्दिक्पाला
स्त्राणि पूजयेदिति केचित् ॥ मूलमन्त्रस्यास्त्रं षडक्षमन्त्रं तदीयास्त्रमन्त्रेण पूजयेदित्यपरे ॥ ततः क्षेत्रमध्ये क्षेत्रपालबलिं द
द्यात् ॥ तत्क्रमं पठमतन्त्रे ॥ क्षेत्रपालस्य संपूज्य बलिन्दद्याद्यथाविधि ॥ पूर्वं मोहद्वयं पश्चात् त्रिपुरिस्यान्कुरुद्वयं ॥ भंजयेद्वि
तयं भूयो नर्त्तय द्वितयं ततः ॥ ततो विघ्नपदद्वन्द्वं महाभैरव तत्परं ॥ क्षेत्रपालबलिं गृह्णद्वयं पावकसुंदरी ॥ बलिमंत्रोय
माख्यातस्सर्व्वसिद्धिफलप्रदवीरवृजमयोत्तु ॥ ऋषिच्छन्दादिविन्यस्य दिग्देवेभ्यो बलिं हरेत् ॥ असितांगभैरवब्राह्मीप
दं डेतं समालिखेत् ॥ बलिं गृह्णद्विधा कुर्य्याद्द्विठान्तो द्विस्वलेर्मनुः ॥ असितांगो रुरुश्चण्डः क्रोधउन्मत्तभैरव ॥ कपालीभीं
षणाश्चैव संहारश्चाष्टभैरवाः ॥ ब्राह्मी माहेश्वरी पश्चात् कौमारी वैष्णवी तथा ॥ वाराही च तथेन्द्राणी चामुण्डा तदनन्तरं
महालक्ष्मीः समाख्याताः स्वस्वबीजाद्यनुक्रमात् ॥ धूपदीपैस्समभ्यर्च्य पश्चात् कीलानि वेशयेत् ॥ प्रणवं पूर्वमुच्चार्य्य मा
यालक्ष्मीश्च मन्मथः ॥ इन्द्राणीपदमुच्चार्य्य चामुण्डेचपदन्तन ॥ विच्चे इति पदं पश्चात्तेनैवैव मनुं पुनः ॥ वारुणेवायवीवे
ति कौवेरीशानभैरवी ॥ आदौ मंत्रं समुच्चार्य्य पुनर्देवीं वदेत् प्रिये ॥ बलिदानात्क्रमेणैवा दिग्विदिक्षु बलिं हरेत् ॥ प्रणवं
पूर्वमुच्चार्य्य हृल्लेखाबीजमुद्धरेत् ॥ वटुकायपदं पश्चादापदुद्धरणाय च ॥ कुरुद्वयं समुच्चार्य्य मायान्तारं समुद्धरेत् ॥ वह्नि

॥ रत ॥
॥१५८॥

156

५८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जायान्वितो मंत्रो वटुकस्य बलिं हरेत् ॥ आग्नेय्यां बलिमुक्तं स्यान्मायालक्ष्मीश्च मन्मथ ॥ वाराहीबीजमुद्धृत्य बीजं पश्चान्नकं पुनः ॥ गरा
पतये पदं पश्चाद् सरवदनपायुनः ॥ सर्वजनं वदेच्चैव वदेत्स्वेव शमानय ॥ अग्नेवह्निवधूर्न्द याङ्गनानायोमहामजः ॥ वाराहीबीज
स्तो ॥ रोउत्रिगुणमुद्धृत्य नारायणानथोद्धरेत् ॥ बीजं सूक्ष्मेशमुद्धृत्यामरेशं बीजमुद्धरेत् ॥ उत्तमनु क्षेत्रपालाय बलिं स्फुरद्धय
न्तनत् ॥ वह्निजायान्वितो मन्त्रः क्षेत्रपालस्य कीर्त्तितः ॥ वायुबीजं त्रिधालिख्य अनन्तो माधवस्तथा ॥ वर्तुलाक्षीन्तनो हृन्य योगिनी
भ्यस्तथैव च ॥ वह्निजायान्वितो मन्त्रो वायव्यां योगिनीबलिः ॥ रो हंसकारः त्रिगुणं त्रिवारं नारायणां आं सूक्ष्मेशां ईं अमरेशं उ वा
युबीजं यकारः ॥ अनन्त आकारं माधवइकारः ॥ वर्तुलाक्षी उकारः ॥ अकालं कालमारुह्य तं नदन्ते अनलाक्षरं ॥ सर्वविघ्नपदं हृद्य
सर्वेभ्यो भूत उद्धरेत् ॥ भ्योवर्म्मफट्समुद्धृत्य बलिं गृह्णाययत नतः ॥ द्विपतः सिद्धिदः प्रोक्तः सर्वभूतबलिं हरेत् ॥ मालेमकार
मा ईकारः तेन लक्ष्मीं ॥ ओदनं पायसं क्षीरं मत्स्यमांसं तथैव च ॥ मोदकं फलिकापूपं दद्यात् कं त्रिविधासुरा ॥ हृद्योदनानि पक्वान्नमा
ज्यं मधुमशर्करं ॥ सर्वत्र विधिवत्कुर्यात् दुर्गे नोक्तमाचरेत् ॥ यामले ॥ क्षेत्रमध्यं समाश्रित्य कूर्म्मचक्रं विचिन्तयेत् ॥ कूर्म
चक्रमविज्ञाय यः कुर्याज्जपयज्ञकं ॥ तज्जपस्य फलं नास्ति सर्वानर्थाय कल्पते ॥ नारदसंग्रहे ॥ नत्वनु शास्थितं लोके तन्त्रकारस
योच्यते ॥ प्रथमस्तु परः कूर्म्मस्तनो देशगतस्तथा ॥ ग्रामे गेह गृहं गश्चेति चतुर्द्धा स व्यवस्थितः ॥ तन्त्रराजे ॥ व्यञ्जनं देशकूर्मे स्या
द्गृहकूर्मे स्वरास्तथा ॥ ग्रामकूर्म्मे न दिननं पर कूर्म्मे नतद्वयं ॥ देवीयामले ॥ कुरुक्षेत्रे प्रयागे च गङ्गासागर सङ्गमे ॥ महाकाले

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वकाग्रणाश्च दीपस्थानं न चिन्तयेत् ॥ गोतमीये ॥ पर्वते सिंधुतीरे वा उद्यानारण्ये नदीतटे ॥ यदि कुर्य्यात् पुरश्चर्य्यां तत्र कूर्म्मं न चि
न्तयेत् ॥ देशं ग्रामं गृहं चापि नवधा विभजेन्नरः ॥ प्राग्यादि पश्चिमान्तं तु कादि मातानि विन्यसेत् ॥ अक्षराणि यथा पीठे नि तथा
वौकोष्ठयोर्न्यसेत् ॥ ईशोदयमथो मध्ये स्वरान् प्राग्यादि विन्यसेत् ॥ इशानात्तु दिशः पश्चात्तामाद्यक्षरतो भवेत् ॥ तन्मुखं
पार्श्वयोः पाणी कुक्षी पादौ ततस्तनः ॥ पुच्छमेकथो मध्यं पृष्ठमेवं षडंगवान् ॥ मुखे सर्वार्थसिद्धिः स्यात्करयोरल्पसिद्धयः ॥
कुक्षौ तु निम्नते घ्ककलं पादयोर्नैव सिद्धयः ॥ पुच्छस्तु नियतः पृष्ठे सर्वार्थसिद्धये ॥ तस्मात्तन्मस्तु विज्ञाय कुर्य्यात्सर्वं जपा
दिकं ॥ सिद्धेश्वरीतन्त्रे ॥ तस्मान्मुखं समाश्रित्य सर्वकार्य्यं समारभेत् ॥ तदलाभे करस्थापि कूर्म्मस्थानं समाश्रयेत् ॥ कालिको
त्रवे ॥ स्थानसाधकयोर्न्नाम्नो रविस्वयन्त्र विद्यते ॥ तदक्षशास्त्रेनोक्तान्वा तत्तस्थानं परित्यजेत् ॥ गोतमीये ॥ मन्त्राक्षरेणमै
त्र्यश्च यपतनामो भवेद्यदि ॥ साधकस्य च नाम्नाथ किन्न सिध्यति मन्त्रिणः ॥ यत्राद्य वर्णरूपेण क्षेत्रेण विश्वविग्रहः ॥ त
स्मात्तत्तद्गुणं क्षेत्रं सिद्धये स्यात्तचान्यथा ॥ विगुणश्चेत्तु सोपि तेनैव सिद्धिमाप्नुयात् ॥ तस्माच्चक्रं विधायैवं मित्रं चेत्त
र्वसिद्धिदं ॥ यस्मिन् देशो दीपपतिः सगुणान्नाम मन्त्रयोः ॥ तत्र यत्नेन गन्तव्यं समीपे तोयदुर्लभे मतमेवं शुक्लन्नाम्नरे ॥ अ
रित्वमदयस्माकं गकारेण यरस्य रं ॥ आउयस ठकारेण ठकारस्य च मदयं ॥ तदयस्य पकारेण पकारस्य चलदयं ॥ दे
उयस्य षकारेण षकारस्यो गुणेन च ॥ जकारस्य टकारेण फकारस्य खकारतः ॥ डकारस्य नकारेण फकारस्य धकारतः ॥ भ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कारस्य चरेद्वैरागयकारस्य सकारतः ॥ अशिन्वमेषाम्वर्णानामन्येषांमपि च भावना ॥ स्थानसाधकयोर्न्वप्तोर विनंयश्चविघ्नने
नदक्षशास्त्रेनोज्ञात्वा साधकोयत्नतस्त्यजेत् ॥ यथागर्गस्यवैरिस्यादहहासंमहत्पुरं ॥ उड्डियानंचरामुबस्सजलंभदस्य चक्रकं·
जयन्तीटंकणस्यादिः स्वन्धारं रुरुणस्य च ॥ डाकदेवस्य नारायणं फन्ने ह्रीमायमेव च ॥ भद्रसरभकंसोमनगरंयज्ञधर्मणः
स्वंकमेण विज्ञायरिपुस्थानंत्यजेद्बुधः ॥ क्षेत्रसाधकमन्त्राणामेवाद्यमक्षरंद्विदे ॥ यदिस्यान्न फुरबमन्त्रः सर्वसिद्धिफल
प्रदः ॥ नक्षत्रान्तरे ॥ रिपुन्वेनिश्चिनेनस्य द्वितीयार्णादिशोधयेत् ॥ चम्यंस्थानयद्ध्रकत्वा नत्तुमंत्रीवलिंहरेत् ॥ गोनमीय ॥ दीप
नाथंलिखेन्मध्येपूजयेत्तंविभावयेत् ॥ नन्दे ॥ पूर्वादिनवकोष्ठेषु क्षेत्रेशांस्तत्र पूजयेत् ॥ अमृतःप्रथमेषष्ठो द्वितीयोहयवम
स्तथा ॥ शलराजस्तृतीयस्याच्चतुर्थे वासुकिस्मृतः ॥ अर्थहन्तपञ्चमः प्रोक्तः शक्तिपूः सप्तईरितः ॥ पद्मयोनिः स ननस्यान्महा
शंखोऽष्टमो मतः ॥ छायाछत्रगणः प्रोक्तो नवमो मन्त्रिनायकं ॥ पुरुषवराणचन्द्रिकायां ॥ गुरवनसससमाप्तिन्मवतानपसतं
कुर्थं ॥ चतुर्हस्तांचतुरस्रांहस्तोन्नतमुवेदिकां ॥ चन्द्रातपपताकादिनोरणोरणैरयलंकृतां ॥ विविक्तामनिलिप्तश्चाकारे
णाभिवेष्टितां ॥ निर्माय चतनः कुर्यादेकमकंभुभेदिने ॥ प्रातःस्नात्वाऽथ गायत्र्या अयुतंप्रयतोजपेत् ॥ ज्ञाताज्ञातस्यपाप
स्यक्षयार्थं प्रथमन्ततः ॥ गायत्रीवैदिकी नित्य हृद्वः ॥ स्वदेवगायत्रीनिरहस्यविदः ॥ नारायणीये ॥ विरच्य विधिवद्धितान्
मण्डपंसुमनोरमं ॥ तस्मिन् कलशमारोप्य तीर्थतोयैः प्रपूजयेत् ॥ निःक्षिप्यनवरत्नानि तत्र गन्धाष्टकं पुनः ॥ आवा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ॰ ॥ षपूजयेत्तत्र देवीमावरणैस्सह ॥ कलशाग्रे जपेन्मन्त्रं संख्यया पूरणावधिः ॥ ततः पूर्णोसमागत्य गुरुर्देवो विधानतः ॥ अभिषि
॥१५९॥ ञ्चेच्छिवमूर्द्धि कलशोदकवारिभिः ॥ ततः शिष्यः प्रयत्नेन धनाद्यैस्तोषयेद्गुरुं ॥ सनत्कुमारः ॥ अथ वक्ष्यामि मन्त्रस्य पुरश्चर
णमुत्तमं ॥ कृताभिषेको विधिवन्मन्त्रं तत्त्वा गुरोर्मुखात् ॥ शुभे शुद्धे तु नक्षत्रे तिथौ स्नात्वा यथाविधिः ॥ विप्रान् सन्तर्प्य य
त्नेन भोजनाच्छादनादिभिः ॥ भक्तिनम्रस्त्वभक्ष्याद्यैस्तोष्य गुरुमात्मनः ॥ आरभेत जपं पश्चात् दत्त्वा पुरस्सरं ॥ अगस्त्यसं
हितायां ॥ भुंजानो वा हविष्यान्नं शाकं यावकमेव वा ॥ पयोमूलं फलं वापि यत्र यच्चोपलभ्यते ॥ चिञ्चाञ्चनालिकाशाकंक
लायं निकुचं तथा ॥ कदम्बनालिकेरञ्च तृणकूष्माण्डकं त्यजेत् ॥ मलिनांबरकेशादि मुखदौर्गन्ध्यसंयुतं ॥ योजयेत्तं द
न्तापि देवतागुप्तिसंस्थिता ॥ आलस्यं जृम्भणं निद्रां क्षुतं निष्ठीवनं भयं ॥ नीचसंस्पर्शनं कोपं जपकालेपि वर्ज्जयेत् ॥ तत्रान्तरे
अधःशायी ब्रह्मचारी निशाशी प्रजपेन्मनुं ॥ कुलार्णवे ॥ नियमव्यतिरेकेन यस्तु कर्म करोति यः ॥ किञ्चिदप्यस्य न फलं 158
सिद्ध्यति क्रमदोषतः ॥ न्यूनातिरिक्तकर्म्माणि न फलन्ति कदाचन ॥ यथाविधिकृतानीह सत्कर्म्माणि फलन्ति हि ॥ तद्वि
धानं कृतं कर्म जपहोमार्च्चनादिकं ॥ देवतार्थी निदर्भ्या भुक्तिमुक्तिफलप्रदं ॥ अत्र ऋतुकाले स्वस्त्रीसंभोगो न निषिद्धः ॥ ॥ राम ॥
ऋतुकालं विना मन्त्री न स्वस्त्रियमपि स्पृशेत् इति गौतमीयवचनात् ॥ जपश्च मकल्पकर्त्तव्यः ॥ न दुक्तं क्रमसम्भवेन ॥ ततः ॥१५९॥
संकल्पं कुर्वीत पुरश्चरणमादरात् ॥ संकल्पश्च सनत्कुमारसंहितायां ॥ प्रणवं तत्तदप्रेति मासपक्षतिथीरपि ॥ अत्रकर्गो

त्वोऽमुकाहं मूलमन्त्रार्थं न तत्पदं ॥ सिद्धिकामो महामन्त्रस्याऽयुतलक्षस्य जपनं नः ॥ दशांशं हवनं होमाद्दशांशं तर्पणं ततः ॥ तद्दशांशं मार्ज
नं तस्माद्दशांशं विप्रभोजनं ॥ पुरश्चरणमेवं हि करिष्येत्साधकोत्तमः ॥ नारदपञ्चरात्रे ॥ संपूज्याथ जपं कुर्यात्प्राग्वद्देवहरहवपं
तन्त्रे ॥ त्रिसंध्यमर्चयेद्देवं विधिः सकलविधानतः ॥ पुरश्चरणचन्द्रिकायां ॥ संपूज्यैव जपं कुर्यान्न मन्त्रं केवलं जपेत् ॥ तन्त्रान्तरे ॥ ए
कदा वा भवेत्पूजा न जपेत्पूजनं विना ॥ जपान्ते च भवेत्पूजा पूजान्ते वा जपेन्मनुं ॥ मुण्डमालायां ॥ यदि पूजाद्यशक्तः स्यात्तदभावे
न सन्दधि ॥ केवलं जपमात्रेण पुरश्चर्या विधीयते ॥ स्त्रीणामपि दोषमात्रं ह्यामले ॥ नियमः पुरश्चर्ये योनयोषित्सु कदाचन ॥
वीरतन्त्रे ॥ तन्यासो योषितां ध्यानं न च पूजनं ॥ केवलं जपमात्रेण मन्त्राः सिद्ध्यन्ति योषितां ॥ अथ जपविधिः ॥ गौ
तमीयतन्त्रे ॥ पञ्चभावे स्थिता मन्त्राः केवलावर्णरूपिणः ॥ स्वरस्वध्वनिशेषत्वादिनाः सुषुम्नं ब्रह्मवर्तिने ॥ मंत्राक्षराणि चित्सूत्रे
प्रोतानि परिभावयेत् ॥ तामेव परमव्योम्नि परमामृतसंज्ञके ॥ दर्शयेदात्मसद्भावं पूजाहोमादिभिर्विना ॥ रुद्रयामले ॥
स्वापकाले तु मंत्रस्य जपो न च फलप्रदः ॥ स्वापकालो वामवहो जागरो दक्षिणावहः ॥ कुलार्णवे ॥ जातसूतकमादौ स्यान्मृत
सूतकमन्त्रकं ॥ सूतकद्वयसंयुक्तो यो मन्त्रः स न सिध्यति ॥ ब्रह्मबीजं मनोर्देवि आद्यन्ते परमेश्वरि ॥ सप्तवारं जपेन्मंत्रं सूत
कद्वयमुक्तये ॥ एवं जपं पुराकृत्वा तेजोरूपं समर्पयेत् ॥ देवस्य दक्षिणे हस्ते गन्धपुष्पार्घ्यवारिभिः ॥ सफलं तद्भवेदेव
प्राणायामं समाचरेत् ॥ जपस्यादौ जपान्ते च त्रितयं त्रितयं चरेत् ॥ तन्त्रान्तरे ॥ मनसा च जपेत्स्तोत्रं वचसा वा मनुं जपेत् ·

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना.भ ॥
॥१५०॥

उभयं निष्फलं यान्ति भस्मन्याज्यमिवोदकं ॥ रुद्रयामले ॥ यपययस्सभ्रष्टो नमन्त्रः समन्त्रः भूनउच्यते ॥ अविशुद्धो देवताभिषारि
त्यक्तो भुजंगमः ॥ स्त्रीशूद्रसम्भाषणभावेन रात्रौ जपपरो नरः ॥ जपेत्सन्ध्याकाले च न प्रदोषे न चातुरः ॥ वैशंपायनउवाच ॥ य
न्त्रलेभुक्तवस्त्रेण स्थलेचैवाईवाससा ॥ जपो होमस्तथा दानं सर्वतः निष्फलं भवेत् ॥ रुद्रयामले ॥ विभ्रान्तिकाकरणा
पज्ञानपमनिश्चयैः ॥ सत्तो पैः मुद्धधर्मादि गुरोर्मुक्तो जपेन्नियै ॥ अमाहारः प्रवासश्च पजलो नियमाग्रहः ॥ जनसङ्गो
थलौल्यञ्च षड्भिर्मन्त्रो न सिध्यति ॥ कुलार्णवे ॥ मानसः सिद्धिकामानां पुष्टिकामे रुपांशुकः ॥ वाचिको मारणे चैव प्रशस्तो म
पशरितः ॥ अशुचिर्वा शुचिर्वापि गच्छन्नपि स्वपन्नपि ॥ न दोषो मानसे जप्ये सर्वदेशेोपि सर्वदा ॥ उत्तरतन्त्रे ॥ जपाधेषू
जपेन्मालां नोच्चैरभ्युक्षयत्नतः ॥ विधाय मण्डलं स्थानं सव्यहस्तगतां च वा ॥ इष्टमन्त्रेण मालायाः प्रोक्षणं परिकीर्तितं
ॐ मां माले महामाये सर्वशक्तिस्वरूपिणी ॥ चतुर्वर्गस्त्वयिन्यस्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भव ॥ पूजयित्वा ततो मालां गृह्णीयाद्द
क्षिणे करे ॥ जपं समाचरेत्पश्चात् पूर्ववद्ध्याननमास्थितः ॥ चिन्तयित्वा गुरुं मूर्ध्नि यथावर्णादिकं भवेत् ॥ मूलमन्त्रं ततो
ध्यात्वा पीनवर्णं हिरण्मयं ॥ महामायाश्च हृदये श्यामानंगुरुपादयोः ॥ आज्ञाचक्रेन ततः पश्चात् गुरुमन्त्रस्य चात्मनः ॥ दे
वाभ्यापेकतान्नीत्वा सुषुम्नावर्त्मनानतः ॥ नस्वस्वरूपमेकत्वं षट्चक्रं प्रतिलक्षयेत् ॥ षट्चक्रेषु ततो न्यासं क्षणं ध्या
त्वाप्ययत्नतः ॥ तं वयेन्मूलमन्त्रेणावादिषोडशाचक्रकं ॥ आदिषोडशचक्रस्था साधकानन्ददायिनी ॥ चिन्तयेत्साधको

159
॥ राम ॥
॥१५०॥

५८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

देवीं जपकर्म्म समाचरेत् ॥ षोडशानन्तु मालानां चैव ॥ चयानामपि नाडीनां हृदये चैकता भवेत् ॥ तत्स्थानं षोडशारं स्यान्मालाङ्गु
लप्रमाणतः ॥ तस्मात्समुक्तं योगज्ञैर्यदि षोडशचक्रकमिति ॥ तथा ॥ मालां स्वहृदयासन्ने धृत्वा दक्षिणपाणिना ॥ जपेदिति श्रो
षः ॥ शैवागमे ॥ तर्ज्जन्या न स्पृशेन्मन्त्रं कम्पयेन्न विधूनयेत् ॥ परिवर्त्तनकाले च संघट्टं नैव कारयेत् ॥ अक्षाणाञ्चालनेऽङ्गु
ष्ठेनान्यमक्षन्न संस्पृशेत् ॥ जपकाले सदा विद्वान्मेरुं नैव विलंघयेत् ॥ न स्पृशेद्वामहस्तेन करभ्रष्टं न कारयेत् ॥ कलिःस्व
टत्वदशब्दे घोलमाले चलन्मतिः ॥ चलिते चैव विच्छेदः स्फुटिते व्याधिसंभवः ॥ हस्तच्युते महाविघ्नं सूत्रच्छेदे विनश्यति ॥ तथा
कच्छच्युते च जन्मायामेकमावर्त्तनं त्यजेत् ॥ प्रमादात्तर्जनीस्पर्शो भवेदावर्त्तनं त्यजेत् ॥ आवर्त्तनं मंत्रस्येत्याज्यं तथा ॥ जपे
निषिद्धसंस्पर्शे क्षालयित्वा पुनर्जपेत् ॥ उत्तरतंत्रे ॥ मध्यमायां मध्यभागं वर्ज्जयित्वा तु तर्ज्जनीं ॥ अनामिकाकनिष्ठाभ्यां पु
ताभ्यां तु भ्रामयेत् ॥ स्थापयित्वा तत्र मालामंगुष्ठाग्रेण तत्तु तं ॥ एकैकं बीजमाधाय स्पृष्ट्वा दृष्टेन भैरव ॥ पुनिवारं पठेन्म
न्त्रीशं तैर्गेस्थ प्रचालयेत् ॥ महाकपिलपञ्चरात्रे ॥ एकचित्तः प्रसन्नात्माऽपक्षसूत्रकरः शुचिः ॥ भग्नग्रीवो न नम्रात्मः कराङ्गु
ष्ठीलनवर्ज्जितः ॥ सविसर्गं समात्रं च सविन्दु साक्षरं स्फुटं ॥ न द्रुतं नापि विश्रान्तं क्रमान्मन्त्रं जपेत्सुधीः ॥ अत्र च मंत्रध्यानं(
प्रकारान्तरेण ॥ तदुक्तं निजजपप्रकरणे एव ॥ अन्येपि जपविधयो जपप्रभेदास्सलक्षणं पर्णप्रकाराश्च तन्त्रैवोक्ता इतिने
ह विस्तृतन्ते ॥ वायवीयसंहितायां ॥ देवतागुरुमन्त्राणामैक्यं संभावयन्धिया ॥ जपेदेकमनाः शान्तः कालान्मध्यदिनावधि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ना॰त॥
॥१५१॥

यत्संख्यासमारब्धं तत्कर्त्तव्यमहर्न्निशं ॥ यदि न्यूनाधिकं कुर्य्यात् व्रतभ्रष्टोऽभिजायते ॥ पुरश्चर्य्यायां ॥ प्रातर्म्मध्यदिनं यावज्जपः
कालः प्रकीर्त्तितः ॥ तन्न्यूनं नातिरिक्तं वा जपं कुर्य्याद्दिने दिने ॥ नैरन्तर्य्यविधिः प्रोक्तो न दिनान्यतिलंघयेत् ॥ दिवसातिक्रमे पुंसां
सिद्धिरोधः प्रजायते ॥ मंत्रजप्तान्नपानीयस्नानाचमनभोजनं ॥ प्रातर्दिन्यादि दिवानन्तपुरश्चरणविषयं ॥ पुरश्चरणचन्द्रिका
यां ॥ ध्यात्वैव देवतारूपमात्मानं प्रजपेत्ततः संख्यापूर्त्तौ पुनः कुर्य्याद्दशांशादिप्राणसंयमान् ॥ संख्यापूर्त्तौ दिने दिनसंख्यापूर्त्तौ
ऽप्याद्यादीति ॥ ऽप्याद्यादिमासाभिप्रायं ॥ सिद्धसारस्वते ॥ एवं जपं तथा कृत्वा दशांशमसितोत्पलैः ॥ आज्यार्कैर्जुहुयान्मंत्री तद्द
शांशेन तर्प्पयेत् ॥ कालागुरुद्रवोपेतैर्विमलैर्गन्धवारिभिः ॥ तंत्रान्तरे ॥ संख्यापूर्त्तौ निजे इष्टे मंत्रं यत्संख्यादशांशतः ॥ य
थोक्तकुण्डे जुहुयाद्यथावत्सुसमाहितः ॥ अथवा प्रत्यहं जप्त्वा जुहुयात दशांशतः ॥ ततो होमदशांशेन जलेः संपूज्य देवतां
तर्प्पणादि कुर्य्यादित्यादि ॥ पुरश्चरणचन्द्रिकायां ॥ ततो जपदशांशेन होमं कुर्य्याद्दिने दिने ॥ अथवा लक्षसंख्यायां पूर्णा
यां होममाचरेत् ॥ लक्षपर्णाविति पृथगुपादानं ॥ पञ्चवक्त्रलक्षात्मकं पुरश्चरणानन्तरं ॥ सिद्धसारस्वते ॥ एवं जपं
तथा कृत्वा दशांशमसितोत्पलैः ॥ अर्कोद्भवैर्जुहुयान्मंत्री तद्दशांशेन तर्पयेत् ॥ मन्त्रमुक्तके ॥ होमं कुर्य्याद्दशांशेन बिल्वपत्रै
श्च साधकः ॥ होमार्थमग्निसंस्कारश्च दीक्षातन्त्रोद्भवः स्मृतः ॥ सारसंग्रहे ॥ ततो होमदशांशेन जलेः संपूज्य देवतां ॥ तर्प्पयामी
ति मन्त्रान्ते सोऽत्राऽभिमूर्द्धिन तर्प्पयेत् ॥ ततो मार्ज्जनं कुर्य्यात् ॥ तथाहि वैशंपायनः ॥ तर्प्पणस्य दशांशेन ततो मंत्रमुच्चर

१६०
॥ शान ॥
॥१५१॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त् ॥ अभिषिञ्चेत्तत्त्व मूर्धानं जलैः कुंभास्थसुधया ॥ अत्र शीर्षे अमुकमभिषिञ्चामीति योजयन्ति ॥ कुंभमुद्रानिन्यस्थानप्रक
रणस्थोक्ता ॥ वीरवन्द्यमनरोः ॥ तत्पीठानेमथमन्त्री अभिषेकन्तु कारयेत् ॥ गोमयेनोपलिप्तायां भूमौ पद्मदलं लिखेत्त
कतद्धास्थापयेत्तत्र कलशं चैव प्रपूजयेत् ॥ गन्धदूर्वांकुरैश्चापि अक्षतैः केश्चन पञ्चवैः ॥ संपूज्य गन्धपुष्पाद्यैः रूपवारैः प्रपूज
येत् ॥ मातृकामन्त्रमुच्चार्य प्रत्येकं मंत्रमुच्चरेत् ॥ अभिषिञ्चामीति पदं शिरसि चाभिषिञ्चयेत् ॥ ततो मार्जनं दद्याच्छेन पू
र्वोक्तश्चवैः स्वेष्टदेवताभक्तानां कौलिकान्भोजयेत् ॥ तन्त्रे ॥ होमकर्माप्यशक्तानां विप्राणां द्विगुणो जपः ॥ इतरेषां तु वर्णा
नां त्रिः चतुः पञ्च संख्यया ॥ वेगुणादिहोमाद्यपेक्ष्यैव ॥ सनत्कुमारीये ॥ यद्यशक्तो भवेद्यत्र तत्संख्याद्विगुणो जपः ॥ होमा
भावे जपः कार्यो होमसंख्या चतुर्गुणः ॥ विप्राणां क्षत्रियाणां च समः संख्यागुणाः स्मृताः ॥ वैश्यानां च तु संख्या कमेषां स्त्री
णामयमिविधिः ॥ यं वर्णमाश्रितः शूद्रस्तच्च तस्यापि विधिश्चरेत् ॥ अगस्त्यसंहितायां ॥ यदि होमेन शक्तः स्यात् तज्जायां न
पि रोषिवा ॥ तावत्संख्या जपेन्नैव ब्राह्मणाराधनेन च ॥ भवेदग्ना द्युपेतैवपरश्च रणामन्त्रवै ॥ अन्यत्रापि ॥ सर्वथा भोज
येद्विप्रान् कृतनसाङ्गार्थसिद्धये ॥ विप्राराधनमात्रेण कर्मसाङ्गं भवेत्सदा ॥ स्त्रीशूद्रयोश्च होमस्थाने यथोक्तजपस्त्र
नतुशक्तावपि होम ॥ स्त्रीश्चशूद्रश्च नहोमं मन्त्रोच्चारणपूर्वकमिति निवचनात् ॥ वाराहीतन्त्रे तु द्विजानामधिकारोस्ति नाज्ञ
के होमकर्मणि ॥ यदि कामी भवेच्चैव शूद्रोपि होमकर्मणि ॥ वह्निजायां समुच्चार्य स्वाहानेन च नमो नमः इत्युक्तं ॥ तन्त्रे ॥ होमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता॰भ॥ भावे द्विजानां न्ययः प्रोक्तः सूरिभिर्जपः॥ तन्तु भुवाश्च न द्रक्तभ्रष्टाणां च सस्वव हि॥ सामान्यन सुभ्रष्टाणां पञ्चगुणान्व मुक्त
॥१५२॥ मेव॥ पुरश्चरणचंद्रिकायां॥ पुरश्चर्याविधायेन्यं सम्यक्साधनसत्तमः॥ तद्दिने महतीं पूजां कुर्याद्ब्राह्मणभोजनं॥ वरु
भिवस्त्रभूषाभिः पूजयेद्गुरुमात्मनः॥ दीनानाथांश्च संतोष्य मन्त्राः सिध्यन्ति णं॥ होमाज्ञानिरूपणं॥ जपहोमार्च्चने मर्त्ये
त्रानियमस्तस्य सिद्धिदः॥ जपेन त्रिगुणेनापि मनवः सिद्धिदाः स्मृताः॥ कुलमूलावतारे रुद्रयामले च॥ भोजनेन वि
नादेवि तर्पणेन विना पुराः॥ होमेनापि विना सिद्धे मन्त्राणां त्रिगुणं जपेत्॥ ॥अथ वीरपुरश्चरणविशेषः॥ नवत्रया
दीकाले रात्रिरेव माला च महाशंखनिर्मिते निशागे वेकं॥ विशेषात्तरकुलचूडामणौ॥ पुरश्चरणकाले च परशक्तिं प्र
पूजयेत्॥ दीक्षितो वस्त्रभूषाद्यैर्गन्धपुष्पैः यथासंभवैः॥ भूमिगेहे समानीय अर्घोदकं विशोधितं॥ अमृतीकरणं कृत्वा
शक्तीरभिमुखं तयेत्॥ समानीय शक्तिपूजोपयुक्तद्रव्यादि अमृतीकरणं तेषामेव॥ तथा॥ अर्घोदकेन सर्वासां सम्यक्
प्रोक्षणविधिपूर्वकं॥ अमृतीकरणं कुर्यात्सकलीकरणं ततः॥ अत्रामृतीकरणादिकं शक्तीनां॥ पूज्यशक्तीगणः॥ अ
थाष्टकन्यका वक्ष्ये देवीरूपधरायतः॥ ब्राह्मणी क्षत्रिया वैश्या भूजा च कुलभूषणा॥ वैश्या नापितकन्या च रजकी यो ॥राम॥
गिनी तथा॥ विशेषवैदग्ध्ययुता सर्वा एव कुलांगनाः॥ अष्टकन्या रूपभेदं विलोक्यामर्षदेष्टितं॥ ब्राह्मणपापश्च षट् ॥१५२॥
शक्तीनां मभिः कृतसंज्ञकाः॥ गोरक्षसादिकं रूपं सौम्यं वक्त्रयुगादिकं॥ शक्तीनां नाम निवक्ष्यमाणासु ज्ञेयं स्वतक्त्व

161

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नि ॥ पूजाप्रकारमाह ॥ आसनंप्रथमंदत्वास्वागतञ्चवदेत्ततः ॥ अर्घ्यंपाद्यंचपानीयंमधुपर्कंजलन्ततः ॥ स्नापयेद्
धउष्याद्भिःकेशसंस्कारमाचरेत् ॥ धूपयित्वाततःकेशंकौशेयंविनिवेदयेत् ॥ ततःस्नानोत्तरपीठमासीनायैपादुकाद्वयं ॥ द
त्वातत्रसमासीनांनानालङ्कारभूषणैः ॥ भूषयित्वानुलेपञ्चगन्धमाल्यंनिवेदयेत् ॥ नानाशक्तिसमावासमूर्द्धिनामांस
मानयेत् ॥ भोज्यमराउपमधेनुस्वर्णपात्रेसुशोभने ॥ चव्यचोष्यंलेह्यपेयंभोज्यंदेवहिभक्ष्यकं ॥ अदीक्षितायदासुसुत
दामार्यांनिवेदयेत् ॥ तान्तामिति ॥ यस्यानाम्नायासङ्केतिनामतस्याः शिरसितांशक्तिमावाह्यपूजयेदित्यर्थः ॥ इदस्त्राव
हनमधेयुक्रमादावेवार्हनिसर्वत्रनयादर्शनात् ॥ नत्वासांसवकर्णेषुततनमोत्रंसमाचरेत् ॥ मातर्देविनमस्तेस्तु
ब्रह्मरूपधरेनघे ॥ कृपयाहरविघ्नंमेमन्त्रसिद्धिंप्रयच्छमे ॥ महेशिवरदेदेविपरमानन्दरूपिणि ॥ कृपयेत्यादि ॥
कौमारिसर्वविघ्नेशिकुमारक्रीडनेवरे ॥ कृपयेत्यादि ॥ विष्णुरूपधरेदेविविनतासुतवाहिनि ॥ कृपयेत्यादि ॥ वाराहि
वरदेदेविदंष्ट्रोद्धृतवसुन्धरे ॥ कृपयेत्यादि ॥ शक्ररूपधरेदेविशक्रादिसुरपूजिते ॥ कृपयेत्यादि ॥ चामुण्डेमुण्डमाला
सृक्चर्चितेविघ्ननाशिनी ॥ कृपयेत्यादि ॥ महालक्ष्मीमदामोहक्षोभसन्तापनाशिनी ॥ कृपयेत्यादि ॥ मितिमातृमयेदेवि
मितिमानवहिःकृते ॥ एकैवबहुधादेविविश्वरूपेनमोस्तुते ॥ एतत्स्तोत्रंपठेद्यस्तुमन्त्रारम्भेषुसंयतः ॥ विदश्याम्बास
मालोक्यतस्यविघ्नंनजायते ॥ यदिद्रोडापरासातुभोजनेनकृपचधिः ॥ स्थितस्तोत्रंपठेन्नावधावन्तृप्तिःप्रजायते ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ ॥
॥ १५२ ॥

आचम्य मुखवासादिना बलञ्च निवेदयेत् ॥ तथा ॥ ततो दद्यात् पुनर्माल्यं चन्दनं पञ्चिकं शुभं ॥ विसृज्य प्रदक्षिणी
कृत्य वरं प्रार्थ्य सुखी भवेत् ॥ अन्यापि दिनगच्छन्ति निजकन्यानि जानुजा ॥ अग्रजा मातुलानी वा जननी तत्सपत्निका
वयस्या ज्ञातिजा चापि सधवा वापि तिःपतिः ॥ पूर्वाभावे परा पूज्या मदंशा योषितो यतः ॥ एका चेद्युवतिस्तत्र पूजिता वा विलोऽ
किता ॥ सर्वा एव तदा देव्यः पूजिताः कुलभैरवः ॥ इदञ्च पुरश्चरणस्यादौ मध्यावसाने कर्त्तव्यं ॥ तथाहि तत्रैव ॥ आदावन्ते च म
ध्ये च लक्षपूर्णौ विशेषतः ॥ न पूजयन्ति ये कान्तां तदा विघ्नैर्विलुप्यते ॥ वीरचूडामणौ ॥ क्षत्रमापेत्तु संशोध्य समसूत्रं मनोह
रं ॥ वेदिकां कारयेत्तत्र मध्ये मुद्राञ्च विनिःक्षिपेत् ॥ अलिनालेपनं कुर्यात् मध्ये चाष्टदलं लिखेत् ॥ पूर्वादिक्रमतो ज्ञेयं स्वर
युग्मं लिखेत् क्रमात् ॥ वर्गाष्टकं लिखेत्तत्र मध्ये प्रासादमालिखेत् ॥ गगनं बिन्दुसंयुक्तं लाङ्गलीशं तथैव च ॥ सविसर्गं
वराहे केसरेषु लिखेत्ततः ॥ तत्राधारादि संपूज्य आसनं स्थापयेद्बुधः ॥ उपवेश्यासने वीरो यत्र कुर्यात् चूडके ॥ पार्ष्णि
घात तत्रयं कुर्यात् छोटिकात्रितयं ततः ॥ दिग्बन्धनास्त्रमन्त्रेण पूर्वादिक्रमतो बुधः ॥ बकेशाने पिनाकीशं नादबिन्दुविभू
षितं ॥ पशुपदं समुच्चार्य रक्षाने स्वमनुत्तमं ॥ पाशुपतास्त्र विज्ञेयं सर्वविघ्नविनाशिनी ॥ बकेशः शकारः पिनाकीशो त
कारः ॥ भूतशुद्धिं विधायादौ न्यासपूर्वं विधानतः ॥ तथा ॥ गोमयेन विलिप्तायां भूमौ मण्डलमालिखेत् ॥ अलिनालेपनं
कुर्यात् पङ्ककर्द्दमकेन वा ॥ सत्रेरास्तृचितं पयं समसूत्रं मनोहरं ॥ रक्तं श्वेतं हरिद्वर्णं कृष्णपत्रं सुकेशरं ॥ चतुरस्रं स

162
॥ राम ॥
॥ १५२ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शोभाढ्यं तन्मध्ये योनिमुग्मकं ॥ त्रिकोणाश्चैव तन्मध्ये भ्रुम्ये धूम्रवर्णं विचिन्तयेत् ॥ योजयेद्दीपितान्नारीं तत्र संपूजयेन्मनुं ॥ तत्रैव दे
वि संस्थाप्य द्वयप्रसंसुलोचनां ॥ षोडशादेन भुवनीमप्रसूतान्तयस्विनीं ॥ स्वाधिनां स्वरूपस्वाश्च भीनिरीनादशस्विनी ॥ नीद्र
तु छिंदत्वाचारां मुक्तकेशां दिगम्बरां ॥ योगमुजाधराम्वापि योगाचारपरायणां ॥ इत्थीं मन्त्रयुक्तां वा यागकाले प्रपूजयेत् ॥ मा
नन्दी नतु कारीवभवाद्विभीतिनाशिनी ॥ स्वहृताज्ञारीवर्म्मकाद्विसिनीनापिताज्ञाना ॥ [illegible] री विशेयात्रमुख्यकीर्त्तको मता
सामान्यार्थ विशेषार्थ स्वपात्रं शक्तिपात्रकं ॥ तन्मध्ये निःक्षिप्यद्रव्यं सानरस्यामृतोद्भवं ॥ तत्त्वपञ्चकमन्त्रेण स्वकैकं शोधयेद्
ध ॥ वह्निसूर्यकलाचन्द्रकलान्तेहृदयं मनुः ॥ त्रिकोणं विलिखेन्मध्ये त्रिकोणं मकथादिकं ॥ खानं वानं तथानानं यानं धानं
स शक्रकं ॥ कमकर्ससमायुक्तं विन्दुनादेरलंकृत ॥ रत्नेश्वरीति विख्यातं पञ्चरत्नात्मकं मनु ॥ षडङ्गेनैव संपूज्य मूलमन्त्रे
णा समर्चयेत् ॥ अथान्तर्यजनं कुर्यान्मनोयत्नादिणास्वयं ॥ कुण्डलिनीं समुत्थाप्य त्रिपदेन्त्रिपथगामिनी ॥ प्राणनाडीसमा
पूर्यनत्त्वनादसमुद्भवः ॥ नादविन्दुसमुद्भूतं नत्त्वधूम्रं विचिन्तयेत् ॥ कदम्बगोलकाकारं विलानदेलयामकं ॥ शिवशक्त्यात्म
कं विश्वं सुधाधारास्वरूपकं ॥ नदानन्दसमुद्भूतं व्यक्ताव्यक्तं परं शिवं ॥ नन्नोन्यनं मस्सवोच्छमुद्भगम्यापरापरां ॥ तुर्यांस
न्दर्शयेत्तस्यां मृगीहंसी च वज्रिणी ॥ चिवारत्नपर्यये देविस्यैकैकमहिम्नप्रनि ॥ त्रिकोणाधिनयेन्मधिदक्षिणोत्तरतः क्रमात्
वामकेशार्द्धकेशश्च नीलकण्ठस्तथायुनः ॥ नादान्तं पूजयेन्मध्ये घोमान्मापूर्वमर्च्चयेत् ॥ उर्द्धकेशस्तथानीलेदिव्यौघांश्च

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰भ ॥
॥१५४॥

प्रपूजयेत्॥ मत्स्यंकूर्मंवराहंश्चमहेश्वरानन्दश्चवत्॥ नारसिंहंतुमत्तीचापिजयाविद्यामहोदरी॥ अस्त्रानांपूजयेन्मध्येभ
वादेकजटांप्रिवां॥ रतिसिद्धोयोगविन्द्रेयःसंप्रदायगुरुक्रमः॥ सुखानन्दःपरानन्दःपारिजातःकुलेश्वर॥ विरूपाक्षसमायोभी
मोभैरवोमानवौघनः॥ सुषुम्नाञ्चपरांतुष्टिंपश्यन्तीञ्चैववैखरीं॥ पारिजातेश्वरींवाचंध्यायन्तीनसरस्वतीं॥ त्रिनारमा
दौसंयोज्यनमोनेमस्त्वमुञ्चरेत्॥ प्रिरसियक्तिश्वसंपूज्यमूलाधारेसुनामच॥ सज्जयेत्कुण्डलींशक्तिंपश्चसुद्धविधानतत॥ भ
तिनापिशिनंमीनंमुद्रांमैथुनमेवच॥ मकारपञ्चकंयत्रनतत्रदेवीनसंशयः॥ ततमद्यंमाधवीमद्यंमद्यंशक्तिरसोद्भवं॥ सु
षुम्नाशंखिनीमत्स्यमुद्राउन्मनमुत्तमम॥ समरस्यामृतोल्लासंमैथुनंतत्वदार्शिवं॥ दिव्यंवीरंपशुश्चैवपानंत्रिविधमेवच
पशुपानरतोवीरक्षभक्ष्योयोगिनीगणैः॥ दिव्यपानरतावीरोदेवीसायुज्यमाप्नुयात्॥ देशिकोवीरपानेनदवीलोकंहि
गच्छति॥ साधकःपशुपानेनरौरवंनरकंव्रजेत्॥ प्राणापानौसमौकृत्वाप्राणस्थंमनःस्थिरं॥ भानुमण्डलभेदित्वाचन्द्रम
ण्डलमध्यगं॥ सुषुम्नावर्त्मनानित्यंसुधाधारप्रवर्षिणी॥ दिव्यपानमिदंप्रोक्तंसर्वसिद्धिकरंपरं॥ मन्त्रसर्वाशयामूलवा
सनामूलसञ्चयः॥ कौलिकाचारयोगेनयष्ट्वनन्वेनतर्पयेत्॥ षट्चक्रक्रमभेदेनक्रमेनैवसमञ्चकं॥ ध्यानार्च्चनपराय
स्यावीरपानमनुत्तमं॥ आमक्रतोलुयोदंभोमञ्जार्थेअपसंगतः॥ कामुकाःकार्पणिर्देहापशुपानतत्पराने॥ सिद्धेश्वरी
तन्त्रे॥ मूलकन्देस्थिताशक्तिर्भुजगाकाररूपिणी॥ तज्ज्ञमावर्त्तजानेयंतस्मादिच्छुनेतुधैः॥ चलनीबक्रमधुराकुजनी

163

॥ राम ॥
॥१५४॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्नानयोत्‌विना ॥ गच्छन्नीव स्वरंध्रे राघविशन्नीस्वकेतनं ॥ यामाया नकमेरो वनं त्रकुर्यान्मनोलयं तेन मन्त्रशिखाजाता सर्वसि
द्धिप्रदीपिका ॥ नमोस्तु तेयथागेहेन किञ्चित्प्रतिभासते ॥ शिखाहीनेन था मंत्रेन भुक्तिः कल्पकोटिभिः ॥ स्वच्छन्दमाहेश्वरे ॥ चक्र
मेदेयस्तत्क्रमश्च भावनामात्रमाचरेत् ॥ अथ मन्त्र्यागो नित्यपूजायामप्यपर्यस्थापनात् ॥ पाकयभुनापिकार्यः ॥ स्वतन्त्रतन्त्रे ॥ एवं
मांसरसैर्देवीं पूजयित्वा विधानतः ॥ ततो नमांस्त्रियं नमो वमन्तृक्ते दस्तु नोपि वा ॥ जपेल्लक्षं ततो देवि होमयेज्ज्वलितानले ॥ योनि
कुण्डे स्थितं सर्पिर्म्म मत्स्यमांसफलं तथा ॥ दद्याद्यं तर्पयेन्म मधुमांसमिश्रैः स्तु साधकः ॥ तर्पणं सरदशांशतु अभिषिंचेज्जगन्मयी ॥ द
द्याद्भोजयेन्माधु साधकं कालिकाप्रियं ॥ मद्यमांसं च मत्स्यं च चर्वणं च प्रदापयेत् ॥ ततस्तु तोषयेत्पश्चात्सुवर्णादिभिः प्रिये
इदं च यद्यपि कालिकामंत्रमधिकृत्योक्तं ॥ तथापि ॥ यथा काली तथा तारेत्यादिवचनादत्रापाचरन्ति ॥ अत एव वीरचूडामणा
वपि ॥ तर्पणं तु विधिवत्कुर्यात्क्रत धारेण संख्यया ॥ मद्यान्यसुरया वापि पायसेनोदकेन तु ॥ अत्र वीरेणेत्यादिना पशुना ज
लादिनेति विवेकः ॥ अगस्त्यसंहितायां ॥ सम्पकसिद्धेकमंत्रस्य पश्चांगोपासनेन च ॥ सर्वे मंत्राः प्रसिध्यन्ति तत्त्वसाधन हे
श्वरि ॥ तन्त्रान्तरे ॥ एवं प्रकुर्वतस्तस्य स्थमेव त्त रेत्रये ॥ भवन्ति वश्यो विघ्नाः भ्रमामावादयाऽशुभा ॥ अस्मिन्नर्थे भैरवेन्मं
त्रीयदि नोद्विग्नमानसः ॥ सेन्द्यतीनिच विश्वस्तदार्थो सिद्धिभाग्भवेत् ॥ दीक्षापुरश्चरणाद्यारंभदिने समाप्तिदिने वा रा
त्रौ स्वप्नं प्रार्थयेत् ॥ तत्प्रकारस्तु दीक्षायामेवोक्तः ॥ अथ सिद्धिचिह्नानि ॥ चक्रतुराड्कले ॥ चिन्तप्रसादो मनसश्च तुष्टि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॰॥
॥१५५॥

रत्नासिनास्वप्नपरम्सुखत्वं॥ स्वप्नेयानामुपलभ्यन्तेशुभिदृश्यविज्ञानिभवन्तिसप्त॥ नारदपञ्चरात्रे॥ मन्त्राराधनमात्म
स्तुप्रथमंवक्ष्यतरत्वयंजायतेवद्बोविघ्नानियमस्तस्यनारद॥ नोद्वेगंसाधकोयातिकर्मणामनसायदि॥ तृतीयवत्सरा
द्दृष्टाज्ञानस्यमरीभूतः॥ प्रार्थयन्तेनुरोधेनगर्विताअपिमानिनः॥ प्रसादःक्रियतेनाथममोद्धारकारणं॥ प्रज्वलन्तश्च प
श्यन्तितेजसाविभवेनच॥ अन्तस्थेमुनिशार्दूलतिष्ठरंवकुमक्षमाः॥ नवमात्तत्सरादूर्ध्वंस्वयंसिध्यन्तिमन्त्रराट्॥ नानाभूर्या
दिहृदयेमंत्रसिद्धिमयानिवै॥ अस्यानन्दस्यदानाम्युस्पन्दक्षेणवहितथा॥ नधीकृक्षणंविप्रक्षणमस्मिन्प्रहर्षितः॥ क्षणं
दुन्दुभिनिर्घोषंश्रृणोत्यप्यन्तरिक्षतः॥ क्षणाश्चमधुराम्वाद्यंनानागीतसमन्वितं॥ आजिघ्रतिक्षणान्नाधान्कर्पूरमृगनाभि
जान्॥ उत्पन्नंक्षणाश्वापिपश्यत्यात्मानमात्मना॥ चन्द्रार्ककिरणाकीर्णंक्षणमालोकयेन्नभः॥ गजगेहवनादस्वभूमु
याक्षणंद्विज॥ निर्भराम्बुदसंक्षोभंक्षणमाकर्णयत्यपि॥ नारकाणिविविचारिणियोगिनोनभसिस्थितान्॥ पश्यत्युत्कृह
यन्नस्थक्षणंमन्त्रनीसदा॥ क्षणंकिलिकिलारारंहंसवर्हिरवंतथा॥ क्षणमेघोदयंपश्येत्क्षणंज्ञाविदितेसति॥ रात्रौ
चदिवसालोकंससूर्यंक्षणमीक्षते॥ वलेनपरिपूर्णश्चतेजसाभास्करोपमः॥ पूर्णेत्तुसहस्राःकान्मागमनेविहगोपमः॥
समेनयुक्तःश्रीठेनगांभीर्येनमुखेनच॥ स्वलासनेनासकृन्नावरुणापिनसिध्यते॥ विरमूत्रयोरल्पत्वंहिभवेद्विजजय
स्तथा॥ जपध्यानगतोमन्त्रीनखेदमधिगच्छति॥ विनाभोजनपानाभ्यांपक्षमासादिकंमुने॥ इतिविमादिभिश्चिह्नैःकर्मसविस्त

164

॥राम॥
॥१५५॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यकारिभिः॥ प्रहृते संप्रवृत्ते संप्रबोधयेत्प्रसन्नो मन्त्रं निनिः॥ बोधायनमः॥ सितपक्षे तु त्रीणि विक्रान्ति दानाभोक्ता अपाचकः॥ प्रप
न्नमारे॥ ततो प्रभ्यां पारत्वं वंजायन्तेजयप्तो मनुं॥ अधिष्ठितं निरूपदीपं निस्तमिसंस्तृहं भवेत्॥ अर्कांशसंलेजमासो भएतिनलि
नजासन्नतं किन्करीस्यात्प्रागानन्द्यनिद्दस्याद्गुनमथधनधान्याकुलसन्ततमीयं॥ देवानिमंनमोस्मेविद ध्वनिफणिनो नैव द
द्यपनिपुत्राः येचामिचारिणह ग्रसल दनुवियादि परं धाम विस्मोः प्रयाति॥ फेत्कारिणीतन्त्रे॥ कर्म्मणा प्रबले नैव प्रतिबंधावि
रोधिना॥ यदि सिद्धिर्न्न लभते द्वित्रिर्वा पुनराचरेत्॥ पूर्वोक्तपुरश्चरणाशक्तं प्रतिपुरश्चरणान्तरमाह॥ मुण्डमाला
यां॥ कृष्णाष्टमीं समारभ्य यावत्कृष्णाष्टमी भवेत्॥ सहस्रसंख्याजप्तेन तु पुरश्चरणमिष्यते॥ चन्द्रपीठे॥ महालक्ष्मी समार
भ्य आ महानवमीश्वरि॥ कृष्णाष्टम्यामानवमि मधौराके मनोस्मृतं॥ ऊर्जेन पत्निरे धेवामृक्कपक्ष तु वेस्तवे॥ एकादश्यन्ते
ग्रो तु भन्नानाः फाल्गुने स्मृतं॥ भाद्रेपि वैष्णराजेतु माघमा ग्रे तु वासरात्॥ अन्येष्वपि च मन्त्रेषु पूर्वोक्तं तु वरात्रकं॥ जपेमा
न्त्रकयाशनःकालान्मध्यदिनावधि॥ रात्रौ यामभितः कार्यः पयोमूलफलाशनिः॥ चतुर्थयामे कर्त्तव्या माला मन्त्रे दशांश
तः॥ विंशांशा वा दशांशा वा अन्येष्वपि ग्नन मनं॥ दक्षिणान्वयथोक्ता चाविनशाश्वंन कारयेत्॥ एवं मन्त्रः प्रयोगार्हे भवत्येव नशं
सयः॥ मुण्डमालायां॥ कृष्णाच्चतुर्द्दशी प्राप्य नवम्यन्तं महोत्सवे॥ अष्टमीनवमीरात्रौ पूजां कुर्याद्विशेषतः॥ दशम्यां पारणं कुर्या
न्मत्स्यमांसादिभिर्युतः॥ षट्सहस्रं जपेन्नित्यं भक्तिभावपरायणः॥ चतुर्द्दशीं समारभ्य यावत्सप्तचतुर्द्दशी॥ तावज्जप्ते महे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णानि पुरश्चरणानि च यत्नतः ॥ केवलं जपमात्रेण सिद्धा भवन्ति हि ॥ बलिहोमादिदाने न विशेषात्पीठपूजने ॥ योनिपीठं म
हापीठं कामरूपं तथापरं ॥ तयोरेकतमं पूज्यं रुद्रदेहद्वयापरे ॥ कालीतन्त्रे ॥ अथवान्यप्रकारेण पुरश्चरणमुच्यते ॥ कुजे वा
शनिवारे वा नारङ्गरसमाहृतं ॥ पञ्चगव्ये न मिलितं चन्दनाद्यैर्विशेषतः ॥ निक्षिप्य भूमौ हस्ताद्यमानतः काननान्तरे ॥ नवतन
द्दिवसे एतत्सहस्रं यदि साधकः ॥ एकाकी पूजयेन्मन्त्री सम्भवेत्कल्पपादपः ॥ अथवान्यप्रकारेण पुरश्चरणमुच्यते ॥ शवमा
नीय नगरे तत्रैव परिखन्यते ॥ तद्दिनान्तदिनं यावत्तावद्दशोत्तरं शतं ॥ सम्भवेत्सर्वसिद्धीशो नात्र कार्या विचारणा ॥ नखरेखा
निमज्जालवारे ॥ तेनैव प्रकारेण हस्ताद्यमानतः तिथि यावत् ॥ प्रत्यहमष्टोत्तरशतमन्त्रयेदिमनुं प्रज्ञा ॥ अथवान्यप्रकारेण पुर
श्चरणमुच्यते ॥ अष्टम्यां वा चतुर्दश्यां पक्षयोरुभयोरपि ॥ सूर्योदयात्समारभ्य यावत्सूर्योदयान्तरं ॥ तावज्जप्त्वा निरातङ्कः
सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥ अत्र होमादिकमपि कर्त्तव्यं पुरश्चरणानुष्ठितेः ॥ अथवान्यप्रकारेण पुरश्चरणमुच्यते ॥ चन्द्रसूर्यौ
ग्रहे चैव ग्रासावधि विमुक्तितः ॥ यावत्कालं स्वं मन्त्रं जप्त्वा तावद्धोमादिकं चरेत् ॥ अथवान्यप्रकारेण यो पुरश्चरणको विधिः ॥ च
न्द्रसूर्योपरागे च स्नात्वा प्रयतमानसः ॥ स्पर्शादिविमोक्षान्तं जपेन्मन्त्रं मनन्यधीः ॥ दत्वा स्नात्वा मसन्कल्पो विमोक्षान्तं जप
श्चरेत् ॥ तावद्धोमादिकं कुर्याद्ग्रहणे नैव चेत् शुचिः पुमान् ॥ तावद्दिनं यावान् जपो जायत इत्यर्थः ॥ इदं च गोपालविषयं वचनम्
सनत्कुमारीयत्वादिति वदन्ति ॥ पुमानित्यनेन स्त्रीणां होमनिषेधोऽभ्यनुज्ञातः ॥ तन्त्रान्तरे ॥ ग्रहणे चन्द्रसूर्यस्य शुचिः पूर्व

165

॥ राम ॥
॥१५६॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मुपोषितः ॥ तथा सप्तमूक्ष्मगामिन्यां नाभिमात्रे जले स्थितः ॥ यथाभ्युदिते केस्वानाभ्युच्चो देशे समाहितः ॥ स्पर्शादि मुक्तिपर्यन्तं जपं
कुर्यादनन्यधीः ॥ अनन्तरं दशांशेन क्रमाद्धोमादिकश्चरेत् ॥ तद्दिने महतीं पूजां कुर्याद्ब्राह्मणभोजनं ॥ ततो मन्त्रस्य सिध्यर्थं गुरुं
सम्पूज्य तोषयेत् ॥ ततः प्रयोगान्कुर्वीत मन्त्रविकल्पनो दिनान् ॥ चन्द्रपीठमन्त्रदेवप्रकाशिकारत्नावल्यादौ ॥ उपवसन्त्र यं
त्वा एकमप्याशक्त्यपेक्षया ॥ श्राद्धानि चानि संक्षेपाद्ग्रहणे स्पर्शमात्रतः ॥ समुद्रगायां सरितिं कण्ठमात्रजले स्थितः ॥ जपं कुर्या
दुग्रहान्तं होमाद्यं तद्दशांशतः ॥ सम्पूर्णां दक्षिणां दत्वा मन्त्रसिद्धिमवाप्नुयात् ॥ ततः प्रयोगान्कुर्वीत मन्त्रविन्नकलनो दिनान्
अत्र स्पर्शपदं स्पर्शज्ञानपरं ॥ अन्यथा तत्समयस्य सूक्ष्मत्वात् ॥ अनन्यथानलक्षणमशामाराणस्यात् ॥ चक्षुषा दर्शनं राहोर्य
त्न ग्रहणमुच्यते ॥ न च कर्म्माणि कुर्वीत गणनामात्रतो नहीनि स्यान्निर्वचनात् ॥ तथा ॥ सूर्य्यग्रहणकालाद्भिन्नान्यः कालः प्रशस्त
तरे इति ॥ मन्त्रिणान्तु ग्रहणपुरश्चरणमावश्यकं ॥ यत्तुश्चात्तु ऐधेन ग्रहणे चन्द्रसूर्ययोः ॥ न करोति पुरश्चर्यां नरके सीद
पत्स्यन्ति निवचनात् ॥ एवञ्च सर्वस्वेनापि कर्त्तव्यं श्राद्धं वैराग्यदर्शने ॥ अकुर्वाणस्तु नास्तिक्यात् पङ्के गौरीव सीदति निश्चि
ताकरणे स्मार्त्तनिन्दार्थं वा दोषाभिलाषः ॥ केचित्तु ब्राह्मणादिवारणश्राद्धमामनन्ति ॥ अपरे तु अन्नाभावे द्विजाभावे
प्रवासे पुत्रजन्मनि ॥ हेमश्राद्धं सग्रहे च अपस्तः कुर्यात् सदैव हीनिवचनात् ॥ पितृदेशेन किञ्चिद्धिरण्यं दत्वा पुरश्चर
णमिच्छन्ति ॥ अथवान्यप्रकारेण पुरश्चरणमुच्यते ॥ शरत्काले चतुर्थ्यादिनवम्यन्तं विशेषतः ॥ भक्तितः पूजयित्वा तु रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ग्रैतावत्सहस्रकं॥ जपेदेकस्तु विजने केवलं निशि वालये॥ अष्टम्यादिनवम्यन्तमुपवासपरो भवेत्॥ सभवेत्सर्वसिद्धिशो
नात्र कार्य्या विचारणा॥ तावद्षट्सहस्रं शरदि देवीपक्षे चतुर्थीमारभ्य नवमीपर्य्यन्तं प्रतिरजनि षट्सहस्रं जपेदष्टमी
नवम्योरुपवासं कुर्य्यादित्यर्थः॥ कुराजुमालायां॥ शरत्काले महापूजा क्रियते या च वार्षिकी॥ तस्मिन् पक्षे विशेषेण रहस्य
पुरश्चरणतत्परः॥ अष्टम्यादिनवम्यन्तमुपवासपरो भवेत्॥ पूजयेद्भक्तितो रात्रौ नित्यं षट्सहस्रं जपेत्॥ अत्र प्रदीप
दादिजपः प्रतिभाति॥ कालीतन्त्रे॥ अथवान्यप्रकारेण पुरश्चर्य्याभिधीयते॥ अष्टमिसन्धिवेलायामष्टोत्तरललनागृहं॥ प्रविश्य
मन्त्री विधिवत्तास्तु समभ्यर्च्य ललनाः॥ पूर्वोक्तकल्पमासाद्य पूजादिकं समाचरेत्॥ केवलं कामदेवोसौ जपेदष्टोत्तरशतं॥ तासां
तु पञ्चमूले च उष्ट्रासंस्पृश्य मस्तके॥ महासिद्धिर्भवेत्तस्य तोलनादर्शनपूजनात्॥ अष्टमीसन्धिवेलायां॥ अष्टमीनवमीसन्धि
वेलायां॥ अष्टोत्तरललनागृहं॥ यथासंभवमष्टपर्य्यन्तानां शाक्तीनां गृहं मदनमन्दिरं॥ पूर्वोक्तकल्पस्त्रीयागारत्वं पञ्चमूले च
राज्ञो उष्ट्रावीजं विन्यस्य तद्देववीजं मस्तके विन्यस्य तिलकं कृत्वेत्यर्थः॥ इदन्तु वीरपरं॥ एवमग्रेपि बोध्यं॥ अथवान्यप्रकारे
णा पुरश्चरणमिष्यते॥ आकृष्य कुलागारे लिखित्वा मन्त्रमेव च॥ संपूज्य मन्त्रसंस्कारं कृत्वा तस्मै निवेद्य च॥ किञ्चि
त्कामं तु नीत्वा देवताभावतत्परः॥ तां विसृज्य नमस्कृत्य स्वयं तु स्नायुसंयुतः॥ प्रातः स्त्रीभ्यो बलिं दत्वा मन्त्रसिद्धिन्नस
शयः॥ संस्कारपञ्चयागोक्तं॥ अत्र पूजनमात्रं न तु संभोगोपीत्यवधेयं॥ गुरुमानीय संस्थाप्य देववत्पूजनं विभोः॥ व

166

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्त्रालङ्कारदेहमाश्रित्य स्त्रीगृहमेव च ॥ न नग्नां न च स्तनां श्चैव न मत्तांश्चैव पूजनं च ॥ पूजयित्वा मनुं जप्त्वा स्वयं सिद्धो भवे
दिति ॥ इति पुरश्चरणविधिः ॥ ॥ इति यवलामेशे पाखायसमुकुरश्रीनरसिंहविरचिते नानादेशकल्पधारणवे अष्टमपटलः
॥ ८ ॥ अथ वीरसाधना ॥ योगिनीहृदये ॥ देव्युवाच ॥ भगवन् सर्वदर्शज्ञ सर्वशास्त्रविशारद ॥ श्मशाने च पुरश्चर्यां त्वया सं
सूचिता पुरा ॥ कथयस्व महादेव यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति ॥ ईश्वर उवाच ॥ यस्मिन्नरिष्टमेणापि नृणां सिद्धिः सुनिश्चिता ॥ न
जानानि च कर्तव्या साधकैर्वीरसाधना ॥ पुरा सिद्धैर्नृपाणां च कर्तव्या समुपस्थिते ॥ नान्यत्र सिद्धिकरं शीघ्रं वीरसाधनवर्जितं
तस्मात्सर्वप्रयत्नेन विधेया वीरसाधना ॥ भयमुक्तेन शुचिना सर्वसिद्धिमभीप्सता ॥ नानया तुल्यं किञ्चित्साधकस्य स
मीहितं ॥ गिरिजे नन्दयत्नेन मयान्वेषं प्रकाशयते ॥ अष्टम्यां वा चतुर्दश्यां पक्षयोरुभयोरपि ॥ कृष्णपक्षे विशेषेण साधयेद
नयाहितं ॥ वीरतन्त्रे ॥ महावीरक मन्देव सूचितं तत्प्रकाशितं ॥ कथयस्व महादेव सर्वसिद्धिप्रदं महत् ॥ भैरव उवाच ॥
सर्वसिद्धिप्रदं साक्षात्सर्वदेवनमस्कृतं ॥ सर्वपापहरं देवि सर्वरोगविनाशनं ॥ ब्रह्मविष्णुशिवादीनां दिक्पालानां च भा
विनि ॥ भैरवाणां च सर्वेषां गन्धर्वाणां च योगिनां ॥ शब्दसिद्धिप्रदं देवि सर्वेषां मालयं महत् ॥ नान्यत्सिद्धिप्रदं देवि वी
रसाधनवर्जितं ॥ महाबलो महावीरो महासाहसिकः शुचिः ॥ महासत्त्वो दयावांश्च सर्वभूतहिते रतः ॥ तेषां कृते महादेवि
कथितं वीरसाधनं ॥ तथा ॥ षष्टीवस्त्रेण वध्यमैमूलेन परिधाय च ॥ नवाद्ये चन्दनं सर्वं मूलेनाङ्गविलेपनं ॥ कृतोलीव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ना.भ ॥
॥१५८॥

श्चमतेनसिन्दरेणोर्द्ध्वप्रयात्तुकं ॥ इष्टदेवंगुरुन्नत्वायात्राशुद्धसमाधनः ॥ कार्य्यंचसाधकैस्मार्द्धहृदिमंत्रंपरात्मकान् ॥ अभुक्त्वो
भुक्तभोज्यस्तुयदिस्यांधीरस्साधकः ॥ दिव्योवानपशुस्तत्रभुक्त्वासाधनमाचरेत् ॥ अथस्थाश्चचतुर्द्दिक्षुपस्ययोरुभयोरपि
भौमवारेनामश्वायांसाधयेत्सिद्धिमुत्तमां ॥ उपचारंसमादायकुलामृतरसंतथा ॥ सामिषान्नंगुडंछागंसुरापिष्टकमेव
च ॥ नानाफलञ्चनैवेद्यंस्वस्वकल्पोक्तसाधितं ॥ चितास्थानेसमानीयसुहृद्भिःशस्त्रपाणिभिः ॥ समानगुणसंपन्नैःसाधको
गतभीःस्वयं ॥ नतिरिक्षेच्चतुर्द्दिक्षुदेवतारक्षानतत्परः ॥ भीतश्चेत्साधकस्तत्रचतुर्द्दिक्षुचसाधकान्नोचेत्केवलमेवासौभैरवः
परिकीर्त्तितः ॥ वस्त्रालङ्कारभूषाद्यैर्भूषितःपूर्वसंस्कृतः ॥ अथक्षालितांचिताभूमिंगत्वासाधकसत्तमः ॥ प्रक्षालितायां
प्रायःकारयेदस्थिसंचयं ॥ अस्त्रान्तमूलमन्त्रेणप्रोक्षणंयागभूमिषु ॥ गुरुपादरजोध्यात्वागणेशंबटुकंतथा ॥ योगिनीं
मातृकाश्चैववामपादपुरस्सरं ॥ येचात्रसंस्थितादेवाराक्षसाश्चभयानकाः ॥ पिशाचाःसिद्धयक्षाश्चगन्धर्वाप्सरसाङ्गणाः
योगिन्योमातरोभूताःसर्वाश्चखेचरस्त्रियः ॥ सिद्धिदासाभवन्त्वत्रतथाचममरक्षकाः ॥ प्रणम्यमनुनानेनपुष्पाञ्जलि
त्रयंक्षिपेत् ॥ श्मशानाधिपतिंपश्चात्क्षेत्रंकालभैरवं ॥ महाकालंयजेद्यत्नात्पूर्वादिदिक्चतुष्टये ॥ पाद्यादिभिश्चमन्त्र
ज्ञोबलिंपश्चान्निवेदयेत् ॥ प्रणवबीजंततःपश्चात्श्मशानाधिपतन्त्वरं ॥ इमंमन्त्रेमामिषान्नंबलिंगृह्णपदमनः ॥ गृह्णगृह्ण
पचपचगंगविघ्ननिवारणंततः ॥ कुरुसिद्धिंमेसमुच्चार्य्यप्रदद्यात्स्वाहयान्वितं ॥ नाराचमनुनादेविप्रथमोबलिरीरितः ॥ माषा

167

॥ राम ॥
॥१५८॥

६५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्तेभैरवान्मध्यात्र्यानकयइन्ननः॥ पूर्ववद्बलिमाहृत्य दक्षिणे बलिमाहरेत्॥ हूमनेन च महाकालान्तु पश्चात्पूर्ववदुद्धरेत्
पश्चिमे कालदेवाय प्रणवाद्येन कल्पयेत्॥ शवाने कालशवाने भैरवान्नेयदन्नन॥ श्मशानाधिपतये त्वेव पूर्ववच्चोत्तरे हृ
रेत्॥ चितामध्ये तु नो दद्याद्बलित्रयमतन्द्रितम्॥ कालरात्रि महाकाले कालिके घोरनिस्वने॥ गृहाणेमम्बलिम्मातर्देहि मे
सिद्धिमुत्तमां॥ हूं कालिकायै स्वाहेति दत्वा भ्रमनाथाय चार्पयेत्॥ शवाने भ्रमनाथाने श्मशानाधिपतये नमः॥ प्रणवाद्येन
मन्त्रेण दापयेद्बलिमुत्तमं॥ हूं सर्वगणनाथ श्मशानाधिपतये नमः॥ प्रणवाद्येन मन्त्रेण दापयेद्बलिमुत्तमं॥ तत्पश्चात्
पश्चिमेन एकीकृत्यास्य संचय॥ ॐ ह्रीं आधारशक्तये नमः इत्यमुनापुनः॥ पञ्चगव्येन संप्रोक्ष्य भूर्जे वा चट्टपत्रके॥ ह
सौ रिति लिखेन्मन्त्रं स्थापयेत्तत्र तन्मनुः॥ कन्दलाद्यासनं तत्र विन्यस्याधारशक्तये॥ नमः इत्यमुना तत्र क्रीं मायाद्य प्रपूज
येत्॥ वीरार्द्दनेन देवेशि उपविश्यासनेन नमः॥ कूर्चबीजद्वयं देवि मायायुग्मं ततः परं॥ कालिके घोरदंष्ट्रे च प्रचण्डे चण्ड
नायिके॥ दानवान् दारयेत्युक्त्वा हनेति विघ्नपयन्ननः॥ परवीरं महाविघ्नं छेदय विघ्नयं ननः॥ वर्मास्त्रान्तो विघ्नान्तो यं वीरा
र्दनमन्त्रमनः॥ अनेन मंत्रितं लोष्ठं दशदिक्षु विनिःक्षिपेत्॥ तन्मध्ये भैरवो देवो नः परिभ्रमयते॥ यदि प्रमादाद्देवेशि सा
धको भयविह्वलः॥ नैसे सैक्ष्यसु हृद्भिश्च दक्षिणे नाभिभ्रमयते॥ अर्के नु सिन वाद्यालम्लोन्विर्भिनवनिर्का॥ प्रदीपन्तत्र
संस्थाप्य अचनेनत्तत्र पूजयेत्॥ हनेनस्मिन्न शदीयेवि घ्नौष्यपरिभ्रमयते॥ तदधश्चास्त्रमंत्रेणानि खनेत्कुलदीपिकां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰भ ॥ ततत्कलशविधानेन भूतशुद्ध्यादिकं चरेत् ॥ षोडशाद्यानारकाद्यापि विन्यस्य पूजयेत्ततः ॥ अत्रैव यामलादिः ॥ ततः पञ्चोपचा
॥१५९॥ रेण पुरो देवतां यजेत् ॥ विमील्य चक्षुषी पश्चाद्देवं ध्यात्वा मनुं जपेत् ॥ एकाक्षरी यदि भवेद्दिक्सहस्रं ततो जपेत् ॥ द्य
क्षरे चाष्टसाहस्रं त्र्यक्षरे चायुतार्द्धकं ॥ ततः परन्तु मन्त्रेतोगज्ञानकसहस्रकं ॥ गजाननकसहस्रं अष्टोत्तरसहस्रवा ॥ निशा
र्द्धे तु समारभ्य उदयान्तं समाचरेत् ॥ यथासंख्यं भयत्कर्सने चैव स्त्रेणावं धयेत् ॥ ततोर्द्ध्वं एतत्त्रिपर्यन्तं यत्किंचिन्न लक्ष्यते ॥ ज
पतुर्गामतुनाघं तेनैव सर्षपान्क्षिपेत् ॥ ॐ निलोमिलो मदेवस्रो गोसवस्तुभ्रि कारकः ॥ पितॄणां स्वर्गदातान्त्वं मर्त्यानाम
मरक्षस ॥ भूतप्रेतपिशाचानां विघ्नेषु ग्रान्तिकारक ॥ इति क्षिप्त्वा तिलान्सर्वचतुर्द्दिग्गैः शिवादिनः ॥ ततः सप्तपदं गत्वा पुन
स्तत्रैव संविशेत् ॥ एवं तत्रापि संपूज्य प्रजपेन्मनुं ॥ निर्भयः प्रजपेत्तावद्यावत्स्त्रिः प्रजायते ॥ भयं तु स्वप्नवत्केयं यदि c
क्रियेयमाचरेदिति ॥ वामकेश्वरतन्त्रे ॥ जपान्ते च बलिं दद्याद्देवतायै यथाविधि ॥ महिषं छागलं चापि गृहीत्वा चरमेव
च ॥ गृहमाछेत्तु दुर्गेस्मार्द्दम हृष्टमानसः ॥ इति चिता साधनविधिः ॥ ॥ अथ शवसाधनविधिः ॥ वीरतन्त्रे ॥ पूर्वोक्त
मुपहारादिसमादाय तु साधकं ॥ साधयेत्स्वहितां सिद्धिं साधनस्थानमाश्रयेत् ॥ गुरुध्यानादिकं सर्वं पूर्वोक्तमाश्रयेत्सुधीः ॥ राम ॥
वीरार्द्दनाङ्कितेत्मैमायाम्मोहेन विघ्नने ॥ येचात्रेत्यादिमन्त्रेण भूमौ पुष्पाञ्जलित्रयं ॥ श्मशानाधिपतीनान्तु पूर्ववद्बलि ॥१५९॥
माहरेत् ॥ अघोरास्त्रेण मन्त्रेण वर्ति साधनमाचरेत् ॥ सुदर्शनेन वा रक्षा उभाभ्यामथवा एककल्पयेत् ॥ मायास्फुरदथ यं भयः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्रस्फुरद्दिनयंश्चनः ॥ घोरघोरतरैस्तेन दन्तुरूपप्रदन्तनः । वज्रमुण्डाग्नेर्वज्रंवडिदिनयंननः ॥ कट्टत्वमंत्र मत्तुमननो वज्र
मुगननः ॥ घातयद्दिनयं वर्म्मक्रूडनस्समुदाहृतं ॥ एकयश्चाग्रदर्स्नायम घोरास्त्रमयोमनुः ॥ हालाहलं समुद्भूतस्य हस्ता
रस्वरूपकं ॥ वर्म्मास्त्रान्तं महामन्त्रं सुदर्शनस्य कीर्त्तितं ॥ भूतभुक्तिननः कृत्वा न्यासजालं प्रविन्यसेत् ॥ जयदुर्गास्य मन्त्रे(
ण) सर्वयानृदिक्षुनिःक्षिपेत् ॥ ॐ दुर्गे दुर्गे रक्षिणि स्वाहे निजयदुर्गास्य मंत्रेनिलोसीनिचमच्च रातिला नोयविनिःक्षि
पेत् ॥ यांश्चिविन्दुं भलविन्दुं रवजविन्दुपयोमृतं ॥ रक्तविन्दुं सर्पदष्टं चाण्डालध्वापिभिन्नकंनकं ॥ नरुराणसुन्दरं भ्रेरं रत्तो
नष्टं समुज्वलं ॥ पलायनविभ्रमघ्नं संग्रामे रणवर्जितं ॥ स्वेछामृतं विवर्णं च हठं स्त्रीश्वछिन्नं तथा ॥ अन्नाभावमृतं(
कुष्ठं सन्नरात्रो दुर्गं तथा ॥ एवं चाष्टविधं मन्त्रा पूर्वोक्तान्यन मंत्रावं ॥ शृत्वा मूलमंत्रेण पूजास्थाने समानयेत् ॥ चारण
लाग्रभिन्नवाग्रा ग्रंसिद्धिफलप्रदं ॥ प्रणावायस्त्रमन्त्रेणाग्राव स्पर्शेक्षणां च रेत् ॥ प्रणवं कूर्च्चवीजश्च मृनकायनमस्तुभ्य
ं ॥ पुष्पाञ्जलिं चयन्त्वाष्टणवेन्न मस्पूर्वकं ॥ देवी रपरमानन्दशिवानन्दकुलेश्वर ॥ आनन्दभैरवाकारदेवीपर्य्यंक
र ॥ वीरेहं त्वं प्रपद्यामि उत्तिष्ठ चण्डिकार्चने ॥ प्रणम्यानेन मंत्रेणाश्वास्येन्नन्दनं नरं ॥ नारंथ्राध्वं मृतकायनमोनं मन्त्रम
चाने ॥ शवस्नापन मन्त्रोयं सर्वतन्त्रेषु देशितः ॥ धूपेन धूपितं कृत्वा गंधादीनाञ्जलिर्यच ॥ रक्ताक्तो यदि देवेशान भक्षये
कुलसाधकं ॥ गत्वा शवस्य सान्निध्यं धारयेत्कटिदेशतः ॥ यज्ञोपवीतवदेतस्य दत्वा निष्ठीवनं मुखे ॥ पुनः प्रक्षालितं कु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ताजपस्थानं समानयेत् ॥ कुशाद्यायां परिस्तन्यन्नत्र संस्थापयेद्ध्रुवं ॥ एतालवङ्गाकर्पूरजातीखदिरसारकैः ॥ तांबूलं तत्र दे
दत्वा शवं कुर्यादधोमुखं ॥ स्नापयित्वा तस्य पृष्ठं चन्दनेन विलेपयेत् ॥ बाहुमूलादिकट्यन्तं चतुरस्रं विभावयेत् ॥ मध्ये पद्मं
चतुर्द्वारं दलाष्टकसमन्वितं ॥ ततश्चैनेयमजिनं कम्बलान्तरितं न्यसेत् ॥ पादयोर्ज्जलमानेन यज्ञकाष्ठानि दिक्षु च ॥ सं
स्थाप्य पूजयेत्तत्र इन्द्रादिदशदेवता ॥ विषमिन्द्राय संलिख्य सुराधिपतये नमः ॥ इमं वलिं गृह्ण गृह्ण गृह्णाय स्वयुगन्ततः
विघ्ननिवारणं कृत्वा सिद्धिप्रय कुठद्वयं ॥ अनेन मनुना पूर्वे वलिं दद्याच्च सामिषं ॥ स्वस्वनामादिकं दत्वा पूर्ववद्वलिं
माहरेत् ॥ सर्वेषां लोकपालानां ततः साधकसत्तमः ॥ शवाधिष्ठातृदेवेभ्यो वलिं दद्यान्तु रयासह ॥ चतुःषष्टियोगि
नीभ्यो डाकिनीभ्यो वलिं दिशेत् ॥ पूजाद्रव्यसन्निधौ च हरेचोत्तरसाधकं ॥ संस्थाप्यासनमभ्यर्च्य सुमन्त्रेनेच यत्नतः
फडित्यनेन मन्त्रेण नत्वाश्वारोहणाविशेत् ॥ कुशान्वा दत्तले दत्वा पादकेशान्प्रमार्ज्य च ॥ हत्वान्तेवध्धजुटिकां कृत्वा सम्य
क्साधकः ॥ शवोपरि समारूढः प्राणायामं विधाय च ॥ वीरार्द्धेनेन मन्त्रेण दिक्षु लोष्ठान् समाक्षिपेत् ॥ ततो देवस्य
सम्पूजा उपचारैः सुविस्तरैः ॥ शवास्य विधिवद्देवि देवध्यानमाचरेत् ॥ उत्थाय संमुखे स्थित्वा पठेद्भक्तिपरायणः ॥
ॐ वशो मे भव देवेश ममामुकपदत्ततः ॥ सिद्धि देहि महाभाग कृताश्रमपरस्तुतः ॥ मूलं समुच्चरन्मन्त्री शववप
दयन्ततः ॥ पदस्पर्शेण वध्नीयात्तदोत्थातुं न शक्यते ॥ ॐ भीम भीरुभयाभाव भवलोचनभावुक ॥ त्राहि मां देवदेवे

169

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शशवानामधिपाधिप ॥ हनियादनलेनस्पत्रिकोणंचक्रमुष्टिरेवन् ॥ नरोभ्यानुंनशक्नोतिशावोपिविश्वलोभवेत् ॥ उपविश्यपु
नस्तस्यवाहूनिस्थायार्थयोः ॥ इस्तयोः कुसुमांजलींप्रपादौनत्रनिधापयेत् ॥ ओष्ठौनुसंपुटौकृत्वास्थिरचित्तः स्थिरेन्द्रियः ॥ स
दादेवींहृदिध्यात्वामौनीतुजपमाचरेत् ॥ श्मशानेप्रोक्तसंख्याभिर्जपंकुर्यात्कुलेश्वरः ॥ अथवारंभकालात्तुयावद्वोदयनेर
विः ॥ यग्रदर्शनात्रपर्यंतंजप्ते किंचिन्नलभते ॥ नशपूर्ववद्दृष्टिसंप्रयादगतानिच ॥ कृत्वोपविश्यनत्वेवजपंकुर्यादन
न्यधी ॥ चलासनाद्भयन्नास्तिभयेजातेवदेत्ततः ॥ यत्वार्थयासिदेवेशिदानर्थंकृतज्ञएवकिं ॥ दिनानन्तरेष्वदास्यामिस्व
नामकथयस्वमे ॥ इत्युक्तासंस्कृतेनैवनिर्भयस्तुपुनर्जपेत् ॥ पुनश्चेन्मधुरंकिंचिद्वक्तव्यंमधुरंजनः ॥ नदास्यन्यत्र
सत्कार्यंवरंप्रार्थयेन्नरः ॥ यदिसम्यंनकुर्याच्चवरस्थानपथपहृति ॥ नदापुनर्जपेद्धीमानेकाग्रंमानसंजपेत् ॥
नरस्येरणाच्चदेवोनरोयोवासपर्यति ॥ यन्ननसैनवोद्भवंनरोवादेवयोनयः ॥ मातावानन्तुनावापिमातुलानीनवापि
वा ॥ आगत्यविघ्नश्वरनेमाययासाधविग्रहं ॥ उत्तिष्ठवन्सनेकार्यंसर्वंजानन्नसंशयः ॥ एवमानसमयोजानस्वतृपिता
कोग्रनेष्टहे ॥ घायेरणसकलालोकाराजानोदण्डधारिणः ॥ कदाचित्केनाप्यादिष्टसदाकिंनेकरिष्यति ॥ इत्यादिविविध
र्वाक्यैर्न्निजापंपारंसंत्यजेत् ॥ मृताः पितृगणास्तत्रइष्टदेशनिवासिनः ॥ बांधवास्तत्रमायानिदेवरूपधरास्ततः ॥ स्त्री
पुत्रसेवकांश्चैवदृष्ट्वातानीयनेपरैः ॥ वदन्तिपुत्रकास्सर्वेभ्रातरोऽनुजाग्रिष्यकाः ॥ निजकान्तास्तसंस्पर्शंवस्त्राग्रामर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

णादिकं ॥ गृहीत्वानीयनेयन्नियालकैस्सञ्चयंत्यजेत् ॥ दिवसेयत्रवाशंकासैवनत्रप्रजायते ॥ यदिनक्षुभ्यतेतत्रदाकिवनल
भ्यते ॥ स्त्रीरूपधारिणीदेवीद्विजरूपधरःप्रमान् ॥ वरंगृह्णीतिशाद्वैवैद्विवाराननेवरंलभेत् ॥ साधुनासाधुनावापियोषित्वे
दुरदायिनी ॥ नपावीरयनेत्संसाकिंवासिद्धनिभमन्ते ॥ निःपापःपुरुषश्चैवकृतेचैवसुसंस्कृतः ॥ असंस्कृतवरादेवीया
ययुक्तानसंशयः ॥ संमुखेसंमुखेवापिसंस्कृतंवक्तिचापरं ॥ सैवदेवीनसन्देहःसदेवोभैरवःस्वयं ॥ नचेद्देवंभवेद्वैवमा
यापुटिनविग्रहा ॥ वरयेत्तवरंनत्रनवरंप्रवदेत्कचित् ॥ सचेत्संस्कृतमाख्यातंवक्तिवक्तव्यमीदृशं ॥ नचेत्त्वयंलोकिकोक्त्या
वरंग्राह्यंनिराकुलं ॥ अथवाउत्कटंकिंचिल्लभेताप्यात्मनोहितं ॥ शाकोवाजायतेसम्यगमृतंवापिलभ्यते ॥ सर्वविचार्यगृही
त्वयमेवंदिकपरिकीर्त्तिता ॥ देवाहूतनयेवरंधानरोयाकृतनयःक्वचित् ॥ अवश्यंनचभेनवंननत्रप्रत्ययःक्वचित् ॥ भैरवाच
एकाश्चैवकुलशास्त्रपरायणाः ॥ रुतत्वात्सत्वसंगेनकृत्याकुटिलविग्रहाः ॥ पत्नीभूत्वावरयेत्तुनारीभूत्वाविमोहयेत् ॥ त
स्मात्तत्वपरोवीरोविचारेयत्नमाचरेत् ॥ समकृतेवरंलब्धामन्त्रजपेत्त्वजपादिकंज्ञानंफलमितिज्ञात्वाजुटिकांमोचयेन्न
नः ॥ संप्रक्षाल्यवसंस्थाप्यवक्ष्यतंमोचयेन्मदे ॥ पटवकंमार्द्धयित्वापूजाद्रव्यंजलेक्षिपेत् ॥ शवंजलेथगर्त्तेवानिःक्षिप्य
स्नानमाचरेत् ॥ ततस्तुस्वगृहंगत्वावलिन्दत्वादिनान्तरे ॥ अग्निमराचोरयेषांदेवानांयजमानोहंनेरटक्रतुमयादत्तंवलि
मिमं ॥ अथयेर्याविनश्याश्चनरकंजरत्मकराः ॥ दत्वापिष्टमयानेवकर्त्तव्यंसंप्रयोषनं ॥ नचानरेपि ॥ यवक्षोदमयं

170

॥ राम ॥
॥१६१॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वापि शान्तिक्षोदमयं पथवा ॥ चन्द्रहासेन विधिवत्तत्तन्मन्त्रेणाधानयेत् ॥ यद्वेदोक्तं नित्यमाचार्यपयं च गव्यं पिबेत्ततः ॥ ब्राह्मणा
न् भोजयेत्तत्र पञ्चविंशतिसंख्यकान् ॥ पश्च पञ्चविंशतिनाम्ना क्रमान्नैव दशावधि ॥ ततः स्नात्वा च भुक्त्वा च निवसेदुत्तमस्थ
ले ॥ यदि तस्यापि प्रभोज्यं न यतिनिर्दिष्टं तत्तां व्रजेत् ॥ तेन चैन्निर्दिष्टत्वं स्थानदादेवः प्रकुप्यति ॥ त्रिरात्रं च स्वाध्याय श्रान्तं गेये येकु
लसाधनं ॥ शाम्भायां यदि गच्छेदेनश व्याधिः प्रजायते ॥ गीतं भक्त्वा च वधिरो निम्बश्रुन्त्वन्य दर्शनात् ॥ यदि वक्ति दिनेवास
नशसमृकतां व्रजेत् ॥ पञ्चरथ्यादिना नाहि देहे देवस्य संस्थितिः ॥ गोब्राह्मणानान्देवानाम्निदानं कुर्यात्तत्क्व चित् ॥ देव
गोब्राह्मणादीश्च यस्मद्धन्तु मृत्युशोकादिः ॥ ज्ञानर्निर्मक्रियानेनु विल्वपत्रोदकं पिबेत् ॥ ततः स्नात्वा नु तीर्थोदौ प्राज्ञो वोदशवास
रे ॥ स्वाहा तन्मन्तन्त्राथ्यं तर्पयामि नमश्च दं ॥ सर्वज्ञानन्त्रयाइर्द्धं देवानां तर्पयंशांजलैः ॥ मुनि तर्पणाष्टभ्यस्तस्मादेवस
तर्पणं ॥ तृप्तिरिमर्थः ॥ इत्यनेन विधानेन सिद्धिं श्रीतिनिश्चितं ॥ इह भुक्त्वा वरान्दिव्यानन्ते याति हरेः पदं ॥ असाध्यं
साध्यमपि वा निष्फलं सफलं स्ववा ॥ कृत्वा साधनमेवैतन्त् शक्तैः प्रियतमो भवेत् ॥ शवाभावे श्मशाने वा कर्तव्या वीरसाध
ना ॥ यो भावो यस्य यो शेक्तसेद्धिवेर्यादिनाश्रयेत् ॥ इह शक्रमयोगेन भ्रष्टो भवति साधकः ॥ नो यदि ज्ञानेन तत्र भावेन पूजा
नच स्मन्दिशेत् ॥ श्मशाने नष्टहीन्वानु यावत्क्षुद्रिः प्रजायते ॥ ॥ इति महामहोपाध्याय सद्गुरु श्रीनरसिंहविरचिते
नारायणीक्रियाधारणी वेवीरसाधनविधिर्नवमस्तरङ्गः समाप्तः ॥ ९ ॥ अथ कामं ॥ कालीनत्रे ॥ आदौ पुरस्क्रियां कुर्यात्क्रिय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मेन यथाविधि। न नस्सिद्धमनुर्मंत्री प्रयोगाहनि चान्यथा ॥ फेत्कारिणीतन्त्रे ॥ शान्तिकादीनि कर्म्माणि यथा रन्तिथियोग
नः॥ प्रारब्धव्यानि विधिना नन्त्र संप्रोच्यते ऽधुना ॥ शान्तिवश्यस्तंभनानि द्वेषणोच्चाटनेन नः॥ मारणान्तानि यत्कर्म्माणि
मनीषिणः॥ पञ्चमी च द्वितीया च तृतीया सप्तमी तथा ॥ बुधेज्यवारसंयुक्ता शान्तिकर्म्मणि पूजिता ॥ कार्त्तिकी चतुर्दशी नवम
ष्टमी मन्दवारका ॥ उच्चाटने निषिद्धा साध्यदेवेषु विशेषतः ॥ चतुर्दश्यष्टमी कृष्णा अमावास्या तथैव च ॥ मंदारार्क्कदिनो
पेता शस्ता मारणकर्म्मणि ॥ बुधचन्द्रदिनोपेता यष्ठी दशमी तथा ॥ पौर्णमासी च विज्ञेया तिथिः स्तम्भनकर्म्मणि ॥ शु
भं भूत्यै दयेकर्यो दश भाषु भोदय ॥ रौद्रकर्म्माणि रिक्ता कृष्णपक्षे तु योगेन च मारणं ॥ कार्त्तिके स्वयमस्य सम्बन्धिनी ॥ इज्यो
गुरुः मन्दः शनिः आरः कुजः ॥ पिङ्गलामते ॥ अथ राशिदेवि वक्ष्यामि वारनिथ्यर्क्षदेवताः ॥ रवेः सूर्यः शिवो देवि चन्द्रसो
मान्तकौ ततः ॥ भौमे च मङ्गलेशश्चैव बुध विष्णुस्ततः परं ॥ परे गुरुश्चतुर्वक्त्रो भृगोभुक्पुरन्दरौ ॥ मन्दे शनैश्चरः कालो वा
रेखा देवि कीर्त्तिताः ॥ ब्रह्मा विधाता विष्णुश्च यमः शीतकरो गुहः ॥ इन्द्रश्च वसवो नागा धर्म्मः शिव दिवाकरौ ॥ मन्मथश्च
कलिश्चैव विश्वेदेवास्तिथीश्वराः ॥ दस्रो तु पितरो देवि पूर्णमास्यां वैयचारकैः ॥ अश्विनी च यमो वह्निर्ब्रह्मेन्दुश्च शिवो दिति
गुरुः कद्रुजा पितरो भगोर्यमदिने श्वराः ॥ त्वष्टा वायुस्तथैन्द्राग्नी मित्र इन्द्रस्ततः प्रिये ॥ निर्ऋतिश्चैव नो पश्च विश्वेदेवाः
प्रजापतिः ॥ विष्णुश्च वसवो देवि वरुणाश्चाजरकया ॥ अहिर्बुध्न्यश्च पूषा च वेकानक्षत्रदेवताः ॥ एतास्वैव पञ्चारेस्तु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नद्दिनेषु समर्च्चयेत् ॥ षण्णावर्षेभ्यन्तु थीडेः युतैर्न्नाजभिरीश्वरि ॥ ब्रह्मयामले ॥ मरणे वर्ज्जयेद्विद्वान्नन्यांश्चापि सुधार्म्मिकान् ।
स्त्रीजनव्यतिरेकेषु राजवैरिषु योजयेत् ॥ स्वरोषमनोवालोकानां रक्षार्थञ्चानदावरेत् ॥ नन्तु लोभाद्भयाद्वापि कुर्य्यान्मन्त्री तु मारणं
प्रायश्चित्तं च कर्त्तव्यं देवि नित्यं दोषशान्तये ॥ अष्टोत्तरं जपेन्मन्त्री जुहुयाद्वा वदीश्वरि ॥ स्वघ्नेः पायसैर्द्देवि निलैर्वा वीरवन्दिते
आत्मरक्षा च कर्त्तव्या कर्म्मकाले सदा बुधैः ॥ पञ्चमीश्वरीतन्त्रे ॥ क्रूरकर्म्मसु देवेशि कर्म्म कृत्वा यथाविधि ॥ नैत्यल्पकः पुनः
स्नानः साङ्गां सावरणां बुधः ॥ अभ्यर्च्च्य देवतामिष्टामात्मरक्षार्थमद्रिजे ॥ जपेन्मन्त्रं प्रसन्नात्मा सहस्रं साधकेश्वरि ॥ मां रक्षर
क्षवेमुक्त्वा पुष्पाण्यं विसृजेच्छिवे ॥ भस्मेसु हृद्भिः सुगन्धैरात्मरक्षान्तु कारयेत् ॥ मृत्युञ्जयादिभिर्द्देवि प्रयोगस्सेन चाग्गना
जयहे मर्त्त्वनाश्रेष्वत्रा स्मरणाराधनादिभिः ॥ कुलार्णवे ॥ प्रयोगान्ते तथा चक्रपूजां मन्त्री समाचरेत् ॥ स्कन्दलक्षं जपेन्मन्त्री ध्या
नन्याससमन्वितः ॥ प्रयोगदोषशान्त्यर्थमात्मरक्षार्थमेव च ॥ नचेन्नफलमाप्नोति देवताशापमाप्नुयात् ॥ इत्थं क्रूरतर
विषयं ॥ तथा ॥ काम्यप्रयोगकर्त्तृणां परलोको न विद्यते ॥ प्रयोगसिद्धिरेवैषां फलमन्यन्न विद्यते ॥ एकस्मिन्हि विधानस्य न
कुत्रापि फलदं ॥ देवेशि दृश्यते यस्मान्निष्कामो देवतां भजेत् ॥ तन्त्रान्तरे ॥ गायत्रीमयुतं जप्त्वा सिद्धोऽपि प्राविनाशिनीं
कृत्वा चाभ्युदयश्राद्धं हविष्याशी वरेद्विधिं ॥ मारणादिप्रयोगेषु ज्ञात्वा शत्रोर्ग्रहादिकं ॥ प्रयोगं प्रारभेत्तत्र ज्ञश्चान्यथा ऽ
निष्वमाप्नुयात् ॥ शत्रोर्यदि शुभःकालस्तदा नैव समाचरेत् ॥ यदा तस्याष्टमे भौमो राहुः केतुश्च चन्द्रमाः ॥ दुष्टा नभश्चरा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

केन्द्रे लग्ने गोक्तं समागतः॥ अष्टमस्थोऽथवा षष्ठः क्रूरमध्यमितोऽथवा॥ द्वादशो शस्तथ क्रूरमध्यान्यापोक्लिमस्थितः॥
दग्धश्चाष्टं समायान स्तदा मरणमाभवेत्॥ अन्येपि यदि वारो गास्तुरीन ष्टस्मरकाः॥ त्यो निःशास्त्वा न दत्तान्ना प्रारभे
त्मारणादिकं॥ आयुर्हीयन्त याज्ञात्वा दशापाकम्विशालधीः॥ सन्याद्युषिकृनः पुंभिष्टयो गोनिष्फलो भवेत्॥ भौमस्य च दशने
र्वपिराहोर्वा चेद्दशा भवेत्॥ न यानुमारणं कर्म कुर्यात्मान्त्रिकसत्तमः॥ शचोरथुभनक्षत्रे चंद्रे वारे तिथौ तथा॥ लग्नेल
ग्नस्य योगादिकाले स्वस्य शुभे तथा॥ प्रारभेत् क्रूरकर्माणि विधिमास्थाय मान्त्रिकः॥ नवमे शस्तुनीये षोलग्नेश्वयपरिवेः
स्वकत्रस्यान्तदावन्चो दृष्टिर्वापयपरस्परं॥ न दैवाज्ञाटनं कुर्यादन्यथा निष्ठमावहत्॥ यदिसाध्यग्रहोऽष्टो मासस्थसन्त्तव
स्तथा॥ न यान स्यशुभं कर्म न कुर्यादिति निश्चितं॥ आरंभे महतीं पूजां कृत्वा देवस्य यत्नतः॥ गुरुं संपूज्य यत्नेन ब्राह्मणा
नपि भोजयेत्॥ कुलार्णवे॥ तिथिवारर्क्षकरणयोगमासर्तुपक्षकं॥ दीपेस कर्मचक्राणि ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत्॥
कर्मचक्रप्रशस्तकं॥ तथा॥ पञ्चपञ्चाशनप्राणायामन्यासाक्षमातिका॥ दोषसंस्काररणादीन् ज्ञात्वा मन्त्राणि साध
येत्॥ दोषाश्छिन्नादयः संस्कारा जननादयः॥ राशिचक्रं यथा॥ वालंगैरंश्रुरं शोणं शमिज्ञो भनि राशिषु॥ क्रमेणाभेदि
नावर्णाः कं त्याष्यांशाद्यः स्मृता॥ लग्नो धनभ्रातृबन्धुपुत्रामित्र कलत्रकाः॥ मरणं धर्मकर्मायव्यया द्वादशराशयः
तथा च॥ स्वद्वितीयराशीयमन्त्रेणाधनार्थं पञ्चमराशीयेन ष्वर्थं सप्तमराशीये न भार्यार्थं योगकार्य्यः॥ एवमन्य

172

60

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

दयत्सं अत्र राशिनक्षत्रयोश्चक्रे मंत्रवर्णानामाद्यक्षरं यत्र यत्र तत्र तन्निदेवसाधकस्यापि राशिनक्षत्रं तज्जन्मराशिनक्ष
त्रं ॥ तथा समेन त्वप्रणायन वैयर्थ्यं मन्त्रमात्रार्थताया विनिगमकाभावात् ॥ राशिचक्रमधिकृत्य तेन मन्त्रघवर्गो
नन्त्वाद्यक्षरेणाव ॥ गणायेयत्तु षष्ठ्याद्यष्टमस्याद्वाशुवा ॥ रिपोर्मन्त्राद्यवर्णस्यात जन्मनस्याहितं भवेदिति तंत्ररा
जवचनाच्च ॥ वस्तुतस्तु ॥ एकैकं यस्य वर्णर्क्षं तस्य जन्मर्क्षतो भवेत् ॥ प्रशस्तं यत्तमं यस्य तस्य नामर्क्षतो वदेत् ॥ इति पि
ङ्गलामतवचनाद्यवस्था ॥ तथा ॥ कोष्ठे वा अवनारखेराशिवर्णानुकूलता ॥ अतमैत्रीं तथा मंत्रं ज्ञात्वा मन्त्राणि साध
येत् ॥ कोष्ठं ॥ अकथहादिचक्रं ॥ यथा तन्त्रराजे ॥ प्राक्प्रत्यक् दक्षिणोदक्कृतरचनयद्वकयोगतः ॥ कोष्ठानि षोडशात्रसु
लेखुवर्णान् क्रमाल्लिखेत् ॥ चतुश्चतुर्विभागेन कल्पयेत्तानि वै क्रमात् ॥ प्रथमे प्रथमे चाद्यं द्वितीयं प्रथमे तथा ॥
द्वितीयमपि तन्वान्यत्तथान्यदपि कल्पयेत् ॥ ततस्तु कोष्ठेषु विलिखेत्तन्मन्त्रमक्षरं ॥ एवं चतुर्षु कोष्ठेषु सातावं
धि समालिखेत् ॥ स्वनामाद्यक्षरं यत्र कोष्ठे सन्दृश्यते यथा ॥ सिद्धादीन् गणयेद्यावन्मन्त्राद्यक्षरदर्शनं ॥ सिद्धसिद्धो
जपात्सिद्धो द्विगुणात् सिद्धसाध्यकः ॥ सिद्धसुसिद्धः संप्राप्त्या सिद्धारिर्हन्ति गोत्रजं ॥ साध्यसिद्धोति संक्लेशात् सा
ध्यसाध्योतिदुःखकृत् ॥ साध्ये सुसिद्धो भजनात् साध्यारिः स्वाश्रियं हरेत् ॥ सुसिद्धसिद्धोध्ययनात् फलं दद्याद्यथेप्सि
तं ॥ सुसिद्धसाध्यो जप्याद्यैः सिद्ध्येत्स्यादिनोऽन्यथा ॥ सुसिद्धसुसिद्धस्तत्क्षणाद्धि विघ्नराज्ञः पात् ॥ पूर्वजन्मकृतश्रमः ॥ त

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्मानं सर्वसिद्धीनां साधको योजयेन्मनुं ॥ अभिचारे रिपोरेवं यदिस्वान्नविपर्यये ॥ सुसिद्धारिरहो येवास्य तु
ल्यान्वादायेत्कृवं ॥ अरिसिद्धः सुतं हन्याद्‌रिसाध्यः स्वयोषितं ॥ अरिसुसिद्धमन्त्रस्तु कुलोन्मादनकृद्भवेन्‌:
अर्थाऽरिः स्वात्महा मंत्रः संप्रोक्तश्च तु निश्चितं ॥ पिङ्गलामतेन तु ॥ यथोक्तान् सिद्धसिद्धस्तु तन्त्राध्यो विधिनाऽऽ
ज्ञपात् ॥ जपार्द्धान्नन्तु सिद्धस्तु न दरिद्रो भवापहः ॥ द्विगुणाज्जपान्त्साध्यसिद्धस्वन्त्राध्यस्तु निरर्थकः ॥ नन्तु
सिद्धः सार्द्धजपान्न दरिद्रोऽत्रजापहः ॥ सुसिद्धसिद्धोऽर्द्धजपान्तन्त्राध्यो विधिनाज्जपात् ॥ नन्तु सिद्धोऽथवा देवत
दरिज्ञोऽनिजानहा ॥ अरिसिद्धः सुतं हन्याद्‌रिसाध्यस्तु कन्यकां ॥ नन्तु सिद्धस्तु पत्नीघ्नस्तदरिः साधकाय ह
इति ॥ पिङ्गलामते ॥ प्रसिद्धं यच्च वे नाम किंवा स्यजन्मनामच्च ॥ यतीनां पुण्यपानेन गुरुराणं यत्कृतं भवेत्
नाम्नस्तस्यैव वर्णानि विभक्तानि च कारयेत् ॥ अन्यत्रापि ॥ लोके प्रसिद्धनाम च मात्रा पित्रा तथा कृतं
अन्यत्रापि ॥ सुप्तो जागर्ति येनासौ इदरस्यार्ह प्रभाषते ॥ वदन्त्यन्ये मतं स्त्रोपि तन्नाम ग्राह्यमेव तु ॥ अन्य
त्रापि ॥ मातापितृकृतं नाम शोधनीयं प्रयत्नतः ॥ न च जन्मर्क्ष्याक्षरतो वीक्ष्यं न च मन्त्रादिमाक्षरं ॥ भिन्न
कं नजन्मनामैव यत्र प्रसिद्धिस्तमपरं ॥ तत्रैव प्रत्यक्षरं सिद्धादि गणनोक्ता ॥ मातापितृकृतं नाम यत्रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्यभिजनैः कृतं ॥ विश्लिष्यन्तस्य वै वर्णान् स्वरवर्णविभेदनः ॥ तथैव मन्त्रवर्णास्तु नन्नशोधनमारभेत् ॥ विन्दुर्विदि
तु कोयध्मानीयजिह्वाग्रिसंभवः ॥ संहतोच्चारणाभ्रान्तमधिकाक्षरमेव च ॥ अपभ्रंशाक्षरं लक्षैर्नत्कारएट च नु
ष्ठ यं ॥ मन्त्राक्षरैः सहैकैकं नामवर्णान् विशोधयेत् ॥ व्यञ्जनैर्व्यञ्जनान्येव स्वरैस्सा ईस्वरांस्तथा ॥ आद्यमाद्येन सं
शोध्यं द्वितीयकं ॥ मन्त्रवाप्यथवा नाम्नि वर्णाः स्युर्विषमा यथा ॥ तदा मन्त्रं समारभ्य समं यावन्न पूरयेत् ॥ आद्य
नयोसिद्धवर्णा मन्त्रे यस्मिन् वराननो ॥ अचिरेणैव कालेन स तावत् सर्वसिद्धिदः ॥ साध्यनादिषु तोयस्तु सानि
कृष्णेण सिद्ध्यति ॥ आदावन्ते सुसिद्धस्स्य सर्वकामविभूतिदः ॥ आदावन्ते रिपुर्यस्य सम्भवेन्त्याज्य स्तम मन्त्रकः ॥
आदौ सिद्धोऽन्यसाध्यो यो दिग्गुणेन स सिद्ध्यति ॥ आदौ सिद्धः सुसिद्धश्चेत् यथोक्तान्त सिध्यते जपात् ॥ आदौ सिद्धोऽ
न्त शत्रुश्च सन्त्याज्यो मन्त्रिसत्तमैः ॥ साध्यादिश्चैव सिद्धान्तस्त्रिगुणान् सिध्यते जपात् ॥ आदौ साध्यः सुसिद्धान्तः शोध
मार्गेणास्य सिद्ध्यति ॥ सुसिध्यादिस्तु साध्यान्तश्चतुर्गुणमपेक्षते ॥ सुसिद्धादिश्चान्तशत्रुर्मध्यमः परिकीर्त्तितः ॥ आ
द्यारिश्चान्तसिद्धादिः सोपित्याज्यो हि कर्मणि ॥ आदौ नध्यनथा वाञ्छे सिद्धः शुभफलप्रदः ॥ सर्वसाध्यउदासीनः
प्रोक्तस्तत्रैव स्वयं भुवा ॥ स्यान्तत्रिनयसुसिद्धस्सर्वनर्थश्च साधयेत् ॥ स्यानत्रिनयगनारिर्मन्त्रोमृत्युन्तसंश

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰म ॥
॥ १६५ ॥

य ॥ सिद्धादिः साध्यसुस्मानो व्यर्थ इत्युच्यते बुधैः ॥ सिद्धादिर्द्विसुसिद्धान्तः सर्वकार्य्यार्थसाधकः ॥ सिद्धादिररिसुस्मानो ना
शकः संप्रकीर्त्तितः ॥ शत्रु ब्रूमनियदा दो मध्ये सिद्धसदन्तके साध्यः ॥ कष्टेन कार्य्यसिद्धिस्तस्य फलं स्वल्पमेव भवति ॥ अ
न्ते यदि भवति रिपुः प्रथमे मध्ये च भवति साध्यसुगं ॥ कार्य्यविलंबितं स्यात् प्रयासपनि सिद्धमेवान्ते ॥ आद्यन्तयोर्यदि
साध्ये मध्ये सिद्धिः प्रजायते ॥ आद्यन्तयोर्यदा सिद्धा मध्ये साध्यः प्रजायते ॥ नाद्यन्तौ साध्यसिद्धौ हि जयाधिको न सिद्धतः
आरिसंपुटितः सिद्धसुसिद्धो हि तथा भवेत् ॥ सर्वनाशकरो ज्ञेयः साधकस्य न संशयः ॥ सिद्धेनान्तरितः साध्यः सु
सिद्धान्तरितोऽथवा ॥ शीघ्रं सिध्यति मन्त्रोयमीशानः स्वयमब्रवीत् ॥ सिद्धेनान्तरितः शत्रुः सुसिद्धेनापि चेद्भवेत्
नासौ रिपुर्द्भवेन्मन्त्रं किन्तु कष्टेन सिध्यति ॥ साध्यान्तरितसिद्धसुसिसिद्धोपि न पायदि ॥ इद्दशं लक्षणं दृष्ट्वा दूर
तः परिवर्ज्जयेत् ॥ रिपुराशिस्थितो मन्त्रो नैव देयः कदाचनेति ॥ नारायणीयेति ॥ उच्चाराद्दुष्टरो मन्त्रो यः स्यात्तत्त्वावि
निन्दितमिति ॥ स्ववर्णानुकूलेन मन्त्रेणापराणि पं साधयेदित्यर्थः ॥ पिंगलायां ॥ रक्षुदोषेषु सर्वेषु मयाकाममथा
पि वा ॥ क्षिप्तवाचोष्टियं दद्याद्दोषाणामिव विमुक्तये ॥ नारात्स्विति ॥ नाराचकं यथा ॥ चापलोभात्पदुःशाम्नरुद्रस्यात्र
रुरु स्करं ॥ तोकलोयपडुःषायः खलौषो भेपुभेनिनाः ॥ वर्णाः क्रमात्स्वरान्योन्ये रेवसंज्ञगतो सदा ॥ जन्मसंपत्त्वि
पत्क्षेमप्रत्यरिः साधकोवधः ॥ मैत्रं परममैत्रं च जन्मादीनि पुनः पुनः ॥ अत्रापि पूर्व रेदवज्ज्ञेयं ॥ वाराहीतन्त्रे ॥ कोष्ठ

॥ राम ॥
॥ १६५ ॥

174

६२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शुद्धिर्वैराद्धि च महानस्मात् कुलाकुलं ॥ नामादिचक्रं सर्वेषां भूनचक्रं तथैव च ॥ नाराभुद्धि वैष्णवानां कोष्ठशुद्धिः शिवेभ
वेत् ॥ ज्ञै पुंसां राशिशुद्धिः स्यात् श्रीपालेऽकडमः स्मृतः ॥ अकडमचक्रं यथा ॥ निःपरादकानकारादीन्मेषादिक्रमतो लि
खेत् ॥ सिद्धादीन् कलयेत्तत्तु नामाद्यक्षरादितः ॥ भूनमैत्रीमिति कुलाकुलचक्रमिमं स्पर्थः ॥ कुलाकुलचक्रं यथा
कुलाकुलपरीक्षायां प्रकारः कथ्यतेऽधुना ॥ वाय्वग्निभूजलाकाशाः पञ्चाशल्लिपयः क्रमात् ॥ पंचह्रस्वाः पंचदीर्घा
बिन्दुन्तास्सन्धिसंभवाः ॥ पंचवर्गाः कादयः यरलवशषसहान्तास्समीरिताः ॥ साधकस्याक्षरं पूर्वं मन्त्रस्यापि यदक्षल
पथ्येकभूतदैवमंत्रं जानीयात्सकुलं च तत् ॥ पार्थिवे वारुणाग्निन्त्वमाग्नेयस्यापि मारुतं ॥ पार्थिवाद्यक्षराणां त्व
शत्रुर्विमारुतं मतः ॥ आग्नेयस्याम्भसं शत्रुरंभसस्तैजसं तथा ॥ एषामपि च सर्वेषां विरोधिननाभसं ॥ पर
स्परविरुद्धानां न कुर्यान्मेलनं बुधः ॥ यन्त्रं षष्ठदचक्रं यथा ॥ कुलमूलावतारे ॥ षष्ठदं चक्रमालिख्य प्रागादिषु
दलेषु च ॥ अकादिवर्णाने के कंदि रखेन्निःषरादकुटकान् ॥ स्वनामाद्यक्षरं यच्च तत्पारम्भ विचारयेत् ॥ उदिनेसं
पदाद्दिष्टाद्वितीये संपदा क्षयः ॥ तृतीये तु धनं विद्याच्चतुर्थे बन्धुविग्रहः ॥ पञ्चमे संज्ञायाम्नास्यात् षष्ठः सर्वविना
शकः ॥ इदमुपलक्षणं ॥ गणागणा योनिफलीराशिवर्गचक्रत्र्यणधनचक्रात् कुलमप्यवलोकनीयं ॥ गणागणचक्रं यथा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना०भ ॥
॥१६६॥

हस्तस्वातिश्रुतिमृगपुष्यमैत्राश्विरेवती ॥ पुनर्वसू जयेरिति भानि देवानि मात्रिकाः ॥ पूर्वोत्तरात्रयभ्राद्रीभरणीरोहिणीतथा
मर्त्याहोमगणाः प्रोक्तो भान्येतानि विशारदैः ॥ चित्राश्लेषेमूलमघे धनिष्ठाज्येष्ठिके तथा ॥ वरुणः कृनकेन्द्राग्नी रक्षोगणा उ(
दाहृताः ॥ एकयोरुत्तमा प्रीतिर्द्वयोस्तु मध्यमा ॥ देवैस्मनुष्यैरपि महद्वससो वैरमुच्यते ॥ एवंबुद्धा बुधो मत्रं विधिनामे
लियोजयेत् ॥ अथ योनिचक्रं ॥ अश्वेभाजफणिद्वयं च हयमुख्ये षोनवो मूषिकश्वाख्वमैगः ॥ क्रमशस्तनोपिमाहिषी व्याघ्री
पुनः सैरिभी ॥ व्याघ्रैणौ मृगमार्जौ कपिरथो चक्र वयं वानरः ॥ सिंहोश्वो मृगराट्पशुश्च करटी योनिक्रमानादिवं ॥
हयमुखविडालः श्वा वभ्रुनकुलः करटी हस्ती विरोधकृत् ॥ गोव्याघ्रंगजसिंहमश्वमहिषं श्वैणं बभ्रुरगं ॥ वैरस्थान
रमेयकम्पसुमहन्मार्जारमूषन्तथा ॥ लोकानांप्यवधार्यत्नोन्य दपिवज्जान्वेति ॥ अथ फणिचक्रं ॥ क्रमेणाच विलेख्यानि
सप्तविंशानि भानि च ॥ अंकानि दापयेत्तत्र बुद्धो धर्म्यस्त्रिभिस्त्रिभिः ॥ सर्पाकारं भवेच्चक्रं नाडीचक्रं च कथ्यते ॥ याम
लेपि ॥ अश्विन्याद्यं लिखेच्चक्रं सर्पाकारं त्रिनाडिकं ॥ त्रिनाडीवेधनक्षत्रं मध्यन्याड्रीप्रगोत्तरा ॥ हस्ते त्वन्मूल(
वारुणपः पूर्वभाद्रपदा तथा ॥ याम्यः सौम्यागुरुर्ज्येष्ठा निष्ठामित्रजलाह्वयं ॥ धनिष्ठाचोत्तराषाढा मध्यनाडीव्य ॥ राम ॥
वस्थिता ॥ कृत्तिकारोहिणीसर्पोमघास्वातीविशाखके ॥ उत्तराश्रवणोपौष्णं पृष्ठनाडीव्यवस्थिता ॥ योनिः पूर्वैफल्गु ॥१६६॥
नीजलाह्वयं पूर्वयाष्ठा ॥ फलश्च ॥ एकनाडीस्थितायस्य गुरुमन्त्रश्च देवताः ॥ नचवेधस्त्वर्षामनस्तु क्रमेणाफलमा(

175

६३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

दिशेत्॥ अथाष्टवर्गचक्रं॥ वर्गाष्टकं समाभ्याय मन्त्रं स्याङ्कुरत्वतः॥ अवर्गः पक्षिराड्ज्ञेयो मार्ज्जारश्च कवर्गकः॥
चवर्गश्च तथा सिंहः टवर्गश्चैव कुक्कुरः॥ तवर्गो नाग इत्युक्तो मूषकश्च पवर्गकः॥ यवर्गश्च गजो ज्ञेयः शवर्गो प्यजमे-
षकः॥ गरुडभुजगयोर्वैरं तथा च गजसिंहयोः॥ मार्ज्जारमूषयोर्वैरं तथा कुक्कुरमेषयोः॥ भुजङ्गसिंहयोर्मैत्री मेषमूषक-
योस्तथा॥ लोकादन्यच्च विज्ञेयं व्यवहारेषु योगतः॥ ताराधनचक्रं यथा॥ मन्त्रकोष्ठगणां॥ धनादिकं विदित्वा तु मनौ सिद्ध-
दिकेपि च॥ प्रवर्त्तितव्यं धीमद्भिर्वैकल्यं पदतोन्यथा॥ दक्षोत्तरायतं कुर्य्यात्तच्च पञ्चक उत्तमं॥ प्राक्पश्चिमगायताश्चैव भा-
नुरेखाः प्रकल्पयेत्॥ वैवस्वरोल्लिखेद्विद्वान् पञ्चकोष्ठे तथापरान्॥ पञ्चकमे मालिख्य कादिहान्तान्नोक्षरं॥ एकैक-
मेकादशस्वधिकेषु मतिमान् लिखेत्॥ दिग्भूगिरिग्रहाग्नि गजारामर्षीषु ज्ञिष इन्द्रकैः॥ गुणयेत्साधकस्यार्णान् स्वरव्यञ्ज-
नभेदिनान्॥ इन्दुनक्षत्रनयनरविपक्षदशाङ्गुभिः॥ ऋतुपयोधनागेन्द्रनवभिश्च तथा मनोः॥ नामार्णकोष्ठसंजातमथो आप्तसंख्या-
हितं क्रमात्॥ हृत्वा त्वोष्ठगणेनैव पञ्चपञ्चभिर्यथा॥ एवं यल्लब्धवस्तु नास्येगुणकाङ्का समासतः॥ ऋणमीननरेशानभा-
वकाः साधकाक्षरे॥ मन्त्रवर्णेषु नन्ननगभानु निम्नगाः॥ नामाष्टमलादक ठवार्हष्टभक्ताधिकं तु धैः॥ ज्ञात्वा भयोर्ण-
र्णां विद्यादधिकं शेषमङ्कवित्॥ उक्तश्च वस्वभिर्व्वागमाहरेदुभयोरपि॥ वाहुल्यं यत्र हृष्टेन बोधमर्णाः प्रकीर्त्तितः॥ धा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धीतेयस्यैर्म्मैवृत्तेशृङ्गीयन्नान्मनन्त्मैवे ॥ तदभावे समधनं धनिकत्वकदाचन ॥ वाराहीतन्त्रे ॥ मन्त्रो यद्यधिकाङ्कः स्या
त्तदा मन्त्रं जयेत्सुधीः ॥ समे पि च जयेन्मंत्रं न जयेत्तु ऋणाधिके ॥ अन्येषन्तु विजानीतस्मात्तु मंत्रं परित्यजेत् ॥ कादि
मनेऋणाद्यो धनषकादेयथा ॥ नामाद्यक्षरमारभ्य यावन्मन्त्रादिवर्णकं ॥ त्रिधाकृत्वा स्वरैर्भिन्द्यात्तदन्यद्विपरीत
कमिति ॥ स्वरैः सप्तभः विपरीतकमिति ॥ सप्तभिर्गुणानं त्रिभिर्विभजनं वैपरीत्यमिति राघवभट्टः ॥
तच्चिंत्यं साधकाङ्कस्य त्रिभिर्विभागे अङ्कत्रयाधिकाङ्कस्याशक्ते ॥ तस्मान्मात्तकावर्णगणनायामेव वैप
रीत्यं तदर्थः ॥ ॥ तन्त्रान्तरे ॥ साध्यमन्त्रं द्विगुणितं साधकेन समन्वितं ॥ अष्टाभिश्च हरेच्छेषं तदन्याद्विपरी
तकमिति ॥ अस्यार्थः ॥ मंत्राक्षराणि स्वरव्यंजनरूपेण पृथक्पृथक्कृतानि द्विगुणयेत् ॥ साधकनामाक्ष
राण्यपि स्वरव्यञ्जनरूपेण पृथक्पृथक्कृतानि तेष्व संयोजयेत् ॥ ॥ ततोऽष्टभिर्हरेत् ॥ अयं मन्त्रा
र्थः ॥ ॥ एवं साधकनामाक्षराणि स्वरव्यञ्जनरूपेण पृथक्कृतानि द्विगुणितानि स्वरव्यञ्जन
रूपेण पृथक्पृथक्मन्त्राक्षरैः ॥ ॥ संयोजितानि अष्टभिर्हरेत् ॥ ॥ एवं साधकराशिः ॥ ॥
एवं यस्योत्तरोर्ण्यो मन्त्रस्तेन तदनिष्टं यस्य चाधमर्णो यस्ते न तदिष्टं साधयदित्यर्थः ॥ चक्रभेदे

176

८४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ध्ययेदित्यर्थः ॥ चक्रभेदे ॥ हरचक्रं षट्कलश्चक्षिप्रादिचक्रमेव च ॥ राशिनक्षत्रचक्रे च स्वकुलाकुलमेव च ॥ अकतत्वश्चाकठवे
च कुचक्रं तथैव च ॥ उक्तानि नव चक्राणि मन्त्रसिद्धिकराणि च ॥ नवचक्रविशुद्धात्मा मन्त्री भीष्टाय कल्पते ॥ गणचक्रविचारो
पि केषाञ्चित्त्वं मतः प्रिये ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि हरचक्रं महोदयं ॥ यज्ज्ञात्वाज्ञानवान्लोके जायते मन्त्रवित्तमः ॥ अन्यथाव
र्जयेन्मन्त्रमित्याह भगवान्शिवः ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन यः स्वधीसद्विचारयेत् ॥ ऊर्ध्वात्क्षेत्रन्तु देवानां ताराकोष्ठसुसन्निभं ॥
ताराकोष्ठं नक्षत्राणां आगशास्त्रे गणानशास्त्रे च जन्मसंपदित्यादिनामानि ॥ एतेन सन्धेनेन दिक्षु चतुःकोष्ठानि विदिक्षु च
तुःकोष्ठानि मध्ये कोष्ठमेकं ॥ तन्मध्ये विभजेत्कोष्ठे चतुष्कं कर्मसूत्रकं ॥ चतुष्कमिति ॥ मध्यसूत्रस्य पातनं नास्तीति चतुष्ट
यं त्वं ॥ अन्यथा कर्मसूत्रस्यच्छिन्नयत्वमेव ॥ किन्तु सूत्रचतुष्टयेदन्ते राशिचक्रात्मकं कोष्ठं भवतीत्यर्थः ॥ पातयेद्दिक्षु दुर्गा
श्च वाराहीं ताराश्च भैरवीं ॥ कर्णसूत्रस्योभयतन्त्रईशानादिषु योजयेत् ॥ त्रिपुरां भुवनेशीश्च पीठेशीश्चैव वज्रम्बकं ॥ वासुदेवं
श्रियश्चैव छिन्नमस्तां श्च षोडशीं ॥ ईशानाद्यग्निवस्वन्तं क्रमाच्चत्वरितां तथा ॥ इन्द्राक्षीश्चैव हेरम्बं पितामहमनन्तरं ॥ महा
मायाश्च कालीं च यदन्यत्सौम्यदैवतं ॥ ईशानाद्यमिति ॥ ईशानकोणमाद्यं कृत्वेत्यर्थः ॥ पश्चाद्विलिखेद्दर्मानीशाकोष्ठादिकं
क्रमात् ॥ अत्र क्रमपदेन दिग्गतकोष्ठानामपि ग्रहणं ॥ मातापितृकृतं नाम वेदमन्त्रपरिःकृतं ॥ सर्वकर्म्माणि यद्योग्यं शास्त्रत
मन्त्रदीक्षणे ॥ इति तु हरचक्रपरं ॥ चक्रान्तरे ॥ सुप्तोयेनप्रबुद्धस्त्वहस्यकेः ॥ नामार्णान्तु समारभ्य यावद्देवार्णगोचरं ॥ संपुटौ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ता॰म॥ ग्रहणं कुर्यादथवा दीनं कदाचन ॥ धनं धान्यञ्च लाभञ्च नित्यं धनं चैव विह्वलं ॥ सन्तोषं सौख्यञ्च धर्म्मञ्च अरिमित्रञ्च कामदं ॥ भीषणा
॥१६८॥ च्छिन्नयेत्कोष्ठे हरचक्रमितीरितं ॥ अत्रापि दक्षिणाक्रमः इति हरचक्रं ॥ ॥ विजयमालिनीतन्त्रे ॥ अल्पदोषा बहुगुणा मन्त्रा
देया विचक्षणैः ॥ नक्षत्रमित्राद्यपेक्षा लिनवाः मित्रादिदूषणामिति तारा दक्षिणादिमन्त्रमधिकृत्य नीलतन्त्रादिवचनात्क
थङ्कान्यप्रयोगेष्वपि तद्विचारापेक्षा स्यादेवं ॥ नृसिंहार्क्कवराहाणां प्रासादप्रणवस्य च ॥ सपिण्डाक्षरमन्त्राणां सिद्धादीन्न विचा
रयेदित्यादि तन्त्रान्तरसंगृहीतमन्त्रप्रयोगेष्वपि कथमेतद्विचार इति चेन् ॥ नित्यानां त्रैपुराणाञ्च नावेक्ष्यास्त्वंशकादयः ॥ त
थाप्परोक्ष्यते किञ्चिदभिचारादिसिद्धये ॥ इति तन्त्रराजवचनाद्गृहाणा ॥ एवञ्च प्रयोगार्थिनां तारादिमन्त्रग्रहणेपि कोष्ठादिशो
धनमायाति ॥ तच्छोधननिषेधस्य च मोक्षार्थिमात्रपरतेति प्रतिभाति ॥ तन्त्रे ॥ सूर्योदयं समारभ्य घटिकोदशशः क्रमात् ॥
ऋतवः स्युर्वसन्ताद्या अहोरात्रं दिने दिने ॥ वसन्तग्रीष्मवर्षाख्यशरद्धेमन्तशैशिराः ॥ हेमन्तः शान्तिके प्रोक्तो वसन्तो वश्यकर्म्म
णि ॥ शिशिरः स्तम्भने ज्ञेयो विद्वेषे ग्रीष्म ईरितः ॥ प्रावृडुच्चाटने ज्ञेया शरन्मारणकर्म्मणि ॥ फेत्कारिणीतन्त्रे ॥ संलिखेत्स्त १७७
म्भने कुम्भे हर्य्यक्षे वृश्चिकोदये ॥ द्वेषोच्चाटादिकं चक्रे कुलीरे तु तुलोदये ॥ यमकन्याधनुर्म्मीने वश्यशान्तिकपौष्टिकं ॥ मार ॥राम॥
णाश्चाष्टमे राशौ रिपोश्चैवादिनिग्रहं ॥ हर्य्यक्षः नक्रो मकरः कुलीरः कर्क्कटः अजो मेषः यमो मिथुनः ॥ तथा ॥ वश्यं पूर्वे क्रिम ॥१६८॥
ध्याह्ने विद्वेषोच्चाटने लिखेत् ॥ शान्तिपुष्टी त्वहन्यन्ते सन्ध्याकाले तु मारणं ॥ अर्द्धरात्रे लिखेत्स्तम्भमाकृष्टिः प्राग्दिनोदयात् ॥ य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दन्यस्तोभनंकार्य्यंतस्मृत्नूषेलिखेद्बुधः॥ इन्द्रस्तंभनमुच्चाटमेग्नौसर्वाभिचारकं॥ यमेरक्षसिविद्वेषंशान्तिस्वरुणासोमयोः॥ कूलो
न्मादंमरुद्भागेयक्षेकलहविग्रहौ॥ कुर्वीतनोदिनेकर्म्मयद्धभंब्रह्मणापदे॥ वश्यणकूर्मस्यवनंभूर्जेलिखेदुच्चाटनंध्वजे॥ गर्द्दभ
त्वविविद्वेषंस्तंभनंगजवर्म्मणि॥ प्रेतचीरेस्मशानेखेज्वरनाशादिमारणं॥ विवादसैन्यस्तंभान्निशिलायामपिमोहनं॥ वश्य
कुंकुमकर्पूररोचनाभिर्हरिद्रया॥ यावेनस्तंभनाकृष्टिंलिखेच्चानामिकासृजा॥ विद्वेषंफेरुरक्तेनकाकरक्तेनमारणं॥ मो
हनंत्वकरक्तेनउच्चाटश्चोष्ट्रजासृजा॥ यावोऽलक्तकंअनामिकासृजाअनामिकाऽङ्गुलीरुधिरेणफेरुःशृगालः॥ तथा॥ व
श्यादौलेखनीदूर्वाकर्षणेशिखिपिच्छजा॥ विद्वेषोच्चाटनेकाकपक्षेणापिचमारणं॥ वश्याकर्षणस्तंभेरक्तकराग्निविवि
न्नयेत्॥ निर्विषीकरणेशान्तौपुष्टौवाप्यायनेसितं॥ पीतंस्तम्भनकार्य्येषुधूम्रमुच्चाटनेस्मरेत्॥ उन्मादेशक्रगोपाभंकृष्णं
मारणकर्म्मणि॥ सात्विकंमोक्षकामानांराजसंराज्यमिच्छतां॥ तामसंशत्रुनाशार्थेसर्वव्याधिनिवारणं॥ सर्वोपद्रवशान्त्य
र्थंतामसन्तुविचिन्तयेत्॥ कुलप्रकाशतन्त्रे॥ श्वेतद्रव्यैर्य्यजेच्छान्त्यामारक्तैर्वश्यकर्म्मणि॥ स्तम्भनेपीतवर्णैश्चधूम्रैर्विद्वेष
णेयजेत्॥ उच्चाटनेमारणेवकृष्णद्रव्यैःप्रपूजयेत्॥ आत्मानञ्चाहशैरेववस्त्रायैर्भूषयेत्तदा॥ रतिर्वाणीरमाज्येष्ठादुर्गाका
लीयथाक्रमात्॥ षट्कर्म्मदेवताःप्रोक्ताःकर्म्मादौताःप्रपूजयेत्॥ कान्यायनाभिवारेवदक्षिणाप्लवगामही॥ वसनंलोहितं
प्रोक्तमुष्णीषंलोहितंस्मृतं॥ सौम्येसुवर्णाद्वर्णायज्ञसूत्रमुदाहृतं॥ स्तंभविद्वेषयोःप्रोक्तंमार्ज्जाराचर्म्मसम्भवं॥ कुक्कुटाद्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MIDF

समुद्भूतं यज्ञसूत्रं मनीषिभिः ॥ उच्चाटनेव कान्ताराणात्तुपरीतमुदाहृतं ॥ उल्कात्तु समुद्भूतं यज्ञसूत्रन्तु मारणे ॥ वश्यश्यान्मोहविष्यंस्या
त्स्तंभने पायसं मतं ॥ विद्वेषे माषमुद्गाः स्युर्गोधूमा वासुदेवते ॥ श्यामाकान्नं मसूरान्नं शाल्यन्नं दुग्धपायसे ॥ मारणे भक्ष्यमेतत्स्या
दित्युक्तो भक्ष्यसंयमः ॥ पद्मासनं स्वस्तिकञ्च विकटं कुक्कुटन्तथा ॥ वज्रं भद्रकमित्याकूरासनानि मनीषिणः ॥ लक्षणामुक्तमत्रानरे
वामोरूपरि दक्षिणान्तु चरणं संस्थाप्य वामन्तथा याम्योरूपरि पश्चिमेन विधिना धृत्वा कराभ्यां दृढं ॥ अङ्गुष्ठौ हृदये निधाय चिबु
कं नासाग्रमालोकयेदेतद्व्याधिविघातकारि यमिनो पद्मासनं प्रोच्यते ॥ जानूर्वोरन्तरे सम्यक्कृत्वा पादतले उभे ॥ ऋजुकायस्स
मासीनः स्वस्तिकन्तदुदीरितं ॥ एकपादमथैकस्मिन् विन्यस्योरुणि संस्थितः ॥ इतरस्मिंस्तथा चोरुं विकटासनमीरितं ॥ पद्मासन
न्तु संयोज्य जानूर्वोरन्तरे करौ ॥ निवेश्य भूमौ संस्थाप्य व्योमस्थं कुक्कुटासनं ॥ मेढ्रादुपरि विन्यस्य सव्यं गुल्फं तथोपरि ॥ गुल्फान्तर
ञ्च निःक्षिप्य वज्रासनमिहेरितं ॥ गुल्फौ च वृषणस्याधः सीवन्याः पार्श्वयोः क्षिपेत् ॥ पार्श्वपादौ च पाणिभ्यां दृढं बध्वा सुनिश्चल ॥
भद्रासनं भवेदेतत्सर्वव्याधिविनाशनं ॥ आसनाधारमधुना वक्ष्येतन्त्रानुसारतः ॥ सर्वसिद्ध्यै द्वीपिचर्म्म ज्ञानसिद्ध्यै मृगाजिनं ॥ व
स्त्रासनं रोगहरं वेत्रजं श्रीविवर्द्धनं ॥ कौशेयं पौष्टिकं प्रोक्तं कम्बलं दुःखमोचनं ॥ अभिचारे कृष्णवर्णं रक्तं वश्यादिकर्म्मसु ॥ शान्ति
के धवलं प्रोक्तं चित्रकं सर्वकर्म्मसु ॥ स्तम्भने गजचर्म्म स्यान्मारणे माहिषन्तथा ॥ मेषीचर्म्म तथोच्चाटे खड्गिजं वश्यकर्म्मणि ॥ विद्वे
षे जाम्बुकं प्रोक्तं भवेद्व्याघ्रचर्म्म शान्तिके ॥ वशीकरणकर्म्म स्याद्देवतायतने शुभे ॥ शान्तिकर्म्म भवेद्गेहे श्मशाने क्रूरकर्म्म च ॥ अथवा स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

र्वकर्म्माणि भवेयुर्द्देवनाम्हे ॥ षण्मुद्राः क्रमतो ज्ञेयाः पद्मपाशगदाह्वयाः ॥ मुशलाशनिखड्गाख्याः शान्तिकादिषु दर्शयेत् ॥ हस्तौ तु
संमुखौ कृत्वा सन्नताकुञ्चिताङ्गुली ॥ तलान्तर्म्मिलिताङ्गुष्ठौ मुद्रैषा पद्मसंज्ञिका ॥ वाममुष्टिस्थतर्ज्जन्या दक्षमुष्टिस्थतर्ज्जनी ॥ सं
योज्याङ्गुष्ठकाग्राभ्यां तर्ज्जन्यग्रे मुकेक्षिपेत् ॥ एषा पाशाह्वया मुद्रा विद्वद्भिः परिकीर्त्तिता ॥ अन्योन्याभिमुखौ हस्तौ कृत्वा तु ग्रथिता
ङ्गुली ॥ अंगुल्यौ मध्यमे भूयः सलग्ने सुप्रसारिते ॥ गदामुद्रेयमाख्याता विष्णोस्सन्तोषवर्द्धिनी ॥ मुष्टिं कृत्वा तु हस्ताभ्यां वामस्योप
रि दक्षिणं ॥ कुर्य्यान्मुसलमुद्रेयं सर्वविघ्नविनाशिनी ॥ कनिष्ठाङ्गुष्ठसंयोगात् त्रिकोणाशनिसंज्ञिता ॥ कनिष्ठानामिके बध्वाङ्
गुष्ठेनैव दक्षतः ॥ शिष्टाङ्गुलीश्च प्रसृते संसृष्टे खड्गमुद्रिका ॥ चतुरस्रार्द्धचन्द्रश्च त्रिकोणश्च षडस्रकं ॥ वर्त्तुलश्च पृथिव्यादिम
ण्डलाकृतयः क्रमात् ॥ पीतश्वेततथारक्तकृष्णधूम्रमिति क्रमात् ॥ नाभौ स्मरेन्मण्डलन्तु वायोस्तद्बीजसंयुतं ॥ त्रिकोणं पिङ्गल
म्वह्निमण्डलं हृदि चिन्तयेत् ॥ चतुरस्रं भाले पीतं पृथिवीमण्डलं स्मरेत् ॥ अर्द्धचन्द्रं ललाटे तु श्वेतं पद्मद्वयाङ्कितं ॥ मस्तके धूम्र
वर्णाभं वर्त्तुलं व्योममण्डले ॥ स्वस्वबीजयुते ध्येयं चैतन्यं परिचिन्तयेत् ॥ जलं शान्तिविधौ शस्तं वश्ये वह्निरुदाहृतं ॥ स्तंभने पृ
थिवी शस्ता विद्वेषे व्योम कीर्त्तितं ॥ उच्चाटने स्मृतो वायुर्भूयोऽग्निर्म्मारणे मतः ॥ तत्तद्भूयोदयोदये सम्यक् तत्तन्मण्डलसंयुतं ॥
वर्णाभं वर्त्तुलं व्योममण्डले ॥ स्वस्वबीजयुते ध्येयं चैतन्यं परिचिन्तयेत् ॥ जलं शान्तिविधौ शस्तं वश्ये वह्निरुदाहृतं ॥ स्तंभने पृ
थिवी शस्ता विद्वेषे व्योम कीर्त्तितं ॥ उच्चाटने स्मृतो वायुर्भूयोऽग्निर्म्मारणे मतः ॥ तत्तद्भूयोदयोदये सम्यक् तत्तन्मण्डलसंयुतं ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना·म ॥
॥ १८० ॥

तत्रत्कर्मविधातव्यं मन्त्रिणानिशितात्मना ॥ दण्डाकारागतिर्भूमेः ऊर्द्धयोरुभयोरधः ॥ तोयस्य पावकस्योर्द्ध्वगतिस्तिर्यग्नभस्वतः ॥
गतिर्व्योम्नो भवेन्मध्ये भूतानामुदयः स्मृतः ॥ धरणोदये कुर्यात् स्तंभनं स्वस्य मालिने ॥ शान्तिकं पौष्टिकं कर्म तोयस्य समये वमोः ॥
मारणादीनि मरुतो विपक्षोच्चाटनादिकं ॥ छेदनादिनाशनं शस्त्रमुदये च विहायसः ॥ धरादिपञ्चभूतानि ह्रताद्याः कलाः स्मृताः ॥ निवृ
त्तिः स्वप्रतिष्ठा स्याद्विद्याशान्तिरनन्तरं ॥ शान्त्यतीतेति ताज्ञेयास्तद्भूत्यास्तत्र तत्रताः ॥ मन्त्राणां योजनं नाम्नः पल्लवः सम्प्रकथ्यते ॥ मा
रणोविषसंहारे ग्रहभूतविनिग्रहे ॥ उच्चाटने च विद्वेषे पल्लवः सम्प्रशस्यते ॥ नामान्ते मन्त्रसंस्थानं योग इत्यभिधीयते ॥ शान्तिके
पौष्टिके वश्ये प्रायश्चित्ते विशोधने ॥ मोहने दीपने योगं प्रयुञ्जन्ति मनीषिणः ॥ स्तंभनोच्चाटनोच्छेदविद्वेषेषु स उच्यते ॥ नाम्न आ
द्यन्तमध्येषु मन्त्रः स्याद्रोध इष्यते ॥ मन्त्राभिमुखकरणो सर्वव्याधिनिवारणो ॥ ज्वरग्रहविषाद्यार्त्तिशान्तिके रोध उच्यते ॥ सम्मोहने
सम्पुवाथ मन्त्रनामाक्षराणि च ॥ एकैकान्तरितं यत्तु ग्रथनं तत्प्रकीर्तयेत् ॥ तच्छान्तिके विधातव्यं नामाद्यन्ते यदा मनुः ॥ तत्सम्पुट
भवेत्तत्तु कीलने परिभाषितं ॥ स्तंभे मृत्युञ्जये दिव्ये रक्षादिष्वेव संपुटः ॥ मन्त्राक्षराण्यमेकैकं साध्यनामाक्षरं क्रमात् ॥ कथानेस
विदर्भः स्याद्वश्याकर्षणपौष्टिके ॥ वश्याकर्षणासन्नापञ्चरे स्वाहां प्रयोजयेत् ॥ क्रोधोपशमने शान्तौ प्रीतौ योज्यं नमो बुधैः ॥ वौषड्
सम्मोहयोद्दीपपुष्टिमृत्युञ्जयेषु च ॥ हुंकारं प्रीतिनाशे च छेदने मारणे तथा ॥ उच्चाटने च विद्वेषे वौषड्वाञ्छीकृते वषट् ॥ दशो
द्दीपनकार्ये च लाभालाभे वषट् स्मृतं ॥ मंत्रविद्याविभागेन द्विविधा मन्त्रजातयः ॥ मंत्राः पुंदेवता ज्ञेया विद्याः स्त्रीदेवताः पुनः ॥ स्त्री

179

॥ राम ॥
॥ १८० ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पुंस्त्रीनपुंसकात्मानो मन्त्राः सर्वे समीरिताः ॥ पुंमन्त्रा हुंफडन्ताः स्युर्द्विठान्ताश्च स्त्रियो मताः ॥ नपुंसका नमोन्ताः स्युर्विभक्ता मनवस्त्रिधा
शस्तास्ते त्रिविधा मन्त्रा वश्यशान्त्याभिचारिके ॥ अग्नीषोमात्मका मन्त्रा विज्ञेयाः क्रूरसौम्ययोः ॥ कर्मणोर्वह्नितारान्ते वियत्प्रायास्स
मीरिताः ॥ आग्नेया मनवः सौम्या भूयिष्ठेन्दुमताक्षराः ॥ आग्नेयाः संप्रबुद्धाः स्युः प्राणो चरति दक्षिणे ॥ भागेन्यस्मिन् स्थिते प्राणे सौम्या
बोधं प्रयान्ति च ॥ नाडीद्वयगते प्राणे सर्वे बोधं प्रयान्ति वै ॥ प्रयच्छन्ति फलं सर्वे प्रबुद्धा मन्त्रिणां सदा ॥ शीतांशुसलिलक्षोणीव्योम
वायुहविर्भुजां ॥ वर्णास्युर्मन्त्रबीजानि षट्कर्मसु यथाक्रमं ॥ जपः स्यादक्षरावृत्तिस्तस्य भेदान् ब्रवीम्यहं ॥ जपः स्यात्त्रिविधः प्रोक्तो वा
चिको मानसस्तथा ॥ आद्यो ह्युपांशुरुच्चैश्च द्विविधः परिकीर्तितः ॥ द्वितीयोपि द्विधा प्रोक्तो जिह्वाचित्तप्रभेदतः ॥ यदुच्चनीचस्वरितैः
शब्दैः स्पष्टपदाक्षरैः ॥ मन्त्रमुच्चारयेद्वाचा स उक्तो वाचिको जपः ॥ शनैरुच्चारयेन्मन्त्रमीषदोष्ठौ प्रचालयेत् ॥ किञ्चिच्छ्रवणयोग्यः
स्यादुपांशुस्स जपः स्मृतः ॥ जिह्वाजपः स विज्ञेयः केवलं जिह्वया बुधैः ॥ धिया यदुच्चरेन्मन्त्रं स उक्तो मानसो जपः ॥ उच्चैर्जपादि
शिष्टं स्यादुपांशुर्दशभिर्गुणैः ॥ जिह्वाजपः शतगुणः सहस्रो मानसो जपः ॥ मानसः सिद्धिकामे स्यात् पुष्टिकामे रूपांशुकः ॥ वाचिको
मारणे चैव प्रशस्तो जप ईरितः ॥ तथा ॥ प्रणवाद्या मुक्तिकरी श्रीबीजाद्या धनागमे ॥ हृल्लेखाद्या महासिद्धिकरी सर्ववशङ्करी ॥ वा
ग्भवाद्या वरे विद्यां कामाद्या जनवश्यनी ॥ रुद्रयामले ॥ ऊर्द्ध्वदृष्टिर्जपेच्छान्त्यै अधोदृष्टिश्च मोहने ॥ समदृष्टिः स्तम्भने च पार्श्वतो द
र्शनक्रमात् ॥ विद्वेषे च समुच्चाटे मारणे सूर्यदर्शनः ॥ विद्यार्थं जलमध्यस्थो भानुमण्डलदर्शनात् ॥ भ्रूमध्ये दशनाद्देवि मोक्षमा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰ भ ॥ स्नेो शुभे विवले ॥ नामाग्रदर्शनो देवि सर्वत्र शुभकर्म्मणि ॥ तंत्रे ॥ नित्यजपङ्करे कुर्य्यान्नप्रयोगे कदाचन ॥ प्रयोगे विहितामालानन्तत्क
॥ १६१ ॥ र्म्मानुरूपतः ॥ तंत्रशेखरे ॥ वश्ये पद्माक्षमाला स्याच्छान्तौ शंखमयी भवेत् ॥ निम्बारिष्टाक्षिकालंभेद्वेषणे प्रेतदन्तजा ॥ अश्वदन्तोद्भवो
च्चाटे मारणे खरदन्तजा ॥ तंत्रे ॥ रुद्राक्षैर्विहितामाला सर्वकामप्रसाधनी ॥ निर्मिताश्वश्वमणिभिर्द्धनं कीर्त्तिं च यच्छति ॥ पद्माक्षा
पुष्टिलक्ष्मीदा शत्रुनाशकरी सदा ॥ पुत्रंजीवभवा पुत्रपशुधान्यसमृद्धिदा ॥ मुक्ताभीरचिता माला सौभाग्यं विपुलां श्रियं ॥ मंत्र
प्रत्यक्षतां सिद्धिं शान्तिकं चाथ पौष्टिकं ॥ मुक्तिश्च तनुते नन्दत्स्फाटिक्यप्यक्षमालिका ॥ सारस्वते पद्मरागा शुक्ले वर्द्धने तथा ॥ सौ
वर्ण्णी राजती माला सर्वान्कामान्प्रयच्छति ॥ सारस्वते प्रवालोत्था वश्येऽधिकधनागमे ॥ पापक्षयकरी कौशी रुद्राक्षादिकृशान्तकैः
सर्वैरेभिर्विरचिता माला स्यान्मुक्तये नृणां ॥ उच्चाटनेऽश्वदन्तानां माला प्रोक्ता च बालकैः ॥ खरदन्तैरधोदन्तैरधोदन्तैर्म्मनुष्यकाय
तन्तुना ॥ ग्रथिता निर्म्मिता माला शत्रुणां नाशिनी मता ॥ प्रेतदन्तैरधोभूतैः कर्त्तव्या जपमालिका ॥ साध्यदेहभवे केशैः प्रोतव्या
द्वेषकर्म्मणि ॥ शतं स्याथ तदर्द्धं वा सर्वसाधारणे जपे ॥ पञ्चाशद्भिः काम्यकर्म्मसिद्धिः स्यात्स्तुतु रुत्तरैः ॥ अष्टोत्तरशतैस्सर्व्वसि
द्धिस्स्यात्कामतस्सदा ॥ मोक्षार्थी पञ्चविंशत्या पञ्चदशाभिचारके ॥ मध्यमाङ्गुष्ठकाभ्यान्तु जपेदाकर्षणोत्तुहं ॥ अङ्गुष्ठतर्ज्जनीभ्या ॥ राम ॥
न्तु विद्वेषोच्चाटयोर्ज्जपेत् ॥ जपेज्ज्येष्ठकनिष्ठाभ्यां शत्रुमारणकर्म्मणि ॥ अङ्गुष्ठानामिकाभ्यान्तु जपेदन्येषु कर्म्मसु ॥ सूत्रं संपा ॥ १६१ ॥
दयेच्छिद्रान्मालाग्रहतहेतवे ॥ सितरक्तपीतमिश्रकृष्णाधूम्राः प्रकीर्त्तिताः ॥ वश्यतो मन्त्रतः प्रोक्ता देवताः षट्सु कर्म्मसु ॥ कृ

180

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

चित्कल्पविशेषेणाप्रयोगे ध्यानमीरितं ॥ तत्सर्वं सम्यगालोच्य प्रयोगविधिमाचरेत् ॥ आकर्षणाम्वंश्यवत्स्याक्षुभं शान्तिवदीरि
तं ॥ उग्रं मारणावज्ञेयं कर्म्म सर्वत्र साधकैः ॥ होमप्रयोगे कुण्डानि तत्तत्कर्म्मानुरूपतः ॥ दर्शितानि त्रुधैस्तम्यगीर्य्यन्ते विधिवत्म
या ॥ सर्वसिद्धिकरं कुण्डं चतुरस्रं प्रदाहृतं ॥ पुत्रप्रदं योनिकुण्डमर्द्धेन्दुं च शुभप्रदं ॥ शत्रुक्षयकरं त्र्यस्रं वर्त्तुलं शान्तिकर्म्मणि ॥
छेदमारणयोः कुण्डं षडस्रं पद्मसंन्निभं ॥ वृष्टिदं रोगशमनं कुण्डमष्टास्रमीरितं ॥ कुण्डभेदप्रकारं मे च शृणु नयो यथा ॥ ऐन्द्यास्तं
भे चतुष्कोणामग्नौ योगे भगाकृति ॥ चन्द्रार्द्धं मारणे याम्ये त्र्यस्रं द्वेषेतु नैऋते ॥ वरुणां शान्तिके वृत्तं षडस्रं तूच्चाटने निले ॥ उदीच्यां
पौष्टिके पद्मं रौद्रामष्टास्रिशुक्तिदं ॥ पश्चात्त्रिकुण्डस्थांयत्र्यां भूतादिग्रहनिग्रहे ॥ अभिचारेपि शान्त्यर्थं मीशे सप्तास्रिविन्यसेत् ॥
शुक्लमृत्स्रोच्चया भूमिब्राह्मी सा परिकीर्त्तिता ॥ क्षत्रिया रक्तमृत्स्राबहिरि वैश्यापि कीर्त्तिता ॥ कृष्णवर्णा तथा शूद्रा भूमि रुक्ता मनी
षिभिः ॥ ब्राह्मी सर्वार्थसिद्धिः स्यात्क्षत्रिया राज्यदा मता ॥ धनधान्यकरी वैश्या शूद्रा तु निन्दिता वुधैः ॥ कुण्डमध्ये त्रिकोणान्तष्क
र्णिकायां लिखेद्बुधः ॥ शक्तिबीजश्च परितस्तन्मन्त्रार्णा मालिखेत् ॥ मूलमन्त्रस्य वर्णेन ग्रथितं स्याद्विदर्भितं ॥ संपुटं स्यात्तथा
मन्त्री तन्त्रत्कर्म्मानुरूपतः ॥ साध्यनामाक्षरं मन्त्री लिखेन्नियतमानसः ॥ अथोर्जिह्वास्तथाप्रोक्ता गुणाभेदेन कर्म्मसु ॥ हिर
णागगना रक्ता कृष्णा त्यास्य प्रभा मता ॥ वहुरूपा निरक्ता च सात्विकः शुभकर्म्मसु ॥ पद्मरागा सुवर्णा त्यात् नीया भद्रलोहि
ता ॥ रोहिता च ततः श्वेता धूमिनी च करालिका ॥ राजस्यो रसना वह्नेर्विहिता वश्यकर्म्मसु ॥ विश्वमूर्त्तिस्फुलिङ्गिन्यो धूम्रव

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मनोजवा ॥ लोहिताच करालाख्या कालीनामस्य हरिताः ॥ एतास्स प्रविनियुज्यन्ते क्रूरकर्म्मसु मन्त्रिभि ॥ अष्टाभिराज्याहुतिभिः
प्रणावेन पृथक्पृथक् ॥ गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनन्तथा ॥ अनन्तरं जातकर्म्मस्यान्नामकरणन्तथा ॥ वहिर्निः क्रमणं
पश्चादन्नप्राशनमीरितं ॥ चूडोपनयने भूयो महानाम्नां महाव्रतं ॥ ततोपनिषद यश्चाऽज्ञोदानो द्वाहको स्मृतिः ॥ शुभेषु स(
र्विवाहान्ताः क्रियास्याः क्रूरकर्म्मसु ॥ मरणान्तास्स मुद्दिष्टा वक्रेरागमवेदिभिः ॥ प्रोक्षणादीनि पात्राणि स्वर्णरूप्यमयानि(
च ॥ ताम्राणि शान्तिकादौ वश्येषणोच्चाटनादिषु ॥ वज्रवारकाश्मशोभां जनान्यनमकानितु ॥ श्रोत्रादिकल्पना वक्रेशख्याता
तन्त्रवेदिभिः ॥ सुखं मध्यशिरो दक्षे पादाकुन्तरदिग्गतौ ॥ इन्द्रेशयो मुखं शान्तौ दिक्षण्ये: काम्यकर्म्मणि ॥ रक्षसो मारणो वायो
राकर्षे मन्त्रमध्यतः ॥ रुद्रयामले ॥ होमे मुद्रात्रयं प्रोक्तं मृगी हंसी वशूकरी ॥ शूकरी करसङ्कोची मृगी मुक्तकनिष्ठिका ॥ हं
सी स्यात्तर्ज्जनी मुक्ता त्रिधा मुद्रा प्रकीर्त्तिता ॥ शान्तिके पौष्टिके चैव मारणोच्चाटने तथा ॥ विद्वेषे स्तंभने चैव वश्ये च परमेश्व
रि ॥ शान्तिके च मृगी ज्ञेया हंसी पौष्टिककर्म्मणि ॥ अभिचारे शूकरी स्याद्विद्वेषोच्चाटनादिषु ॥ होमाज्ञानिरूपणो ॥ नदेवाः प्र
तिगृह्णन्ति मुद्राहीनां तथाहुतिं ॥ मुद्राहीनन्तु यो मोहाज्जुमिछुति मन्दधीः ॥ यजमानन्तथात्मानं पातयेत्स्वनितं ॥ होम
श्चाग्निस्थितिं विज्ञाय कर्त्तव्यः ॥ ॥ अथ वक्ष्ये महादेवि होमकर्म्मसु सिद्धिदं ॥ अग्निचक्रं वरारोहे सर्वचक्रेषु गोपितं ॥ नव
ग्रहमयो वह्निस्तेवचक्रिमयाग्रहाः ॥ अतस्तेषां स्थितिं ज्ञात्वा वह्नौ होमं समाचरेत ॥ शान्तिके पौष्टिके वह्नौ क्रूरेष्वपि च कर्म्मसु

181

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नेषां स्थितिं क्रमं वक्ष्ये नक्षत्रेषु यथाविधि ॥ सूर्य्यो बुधो भृगुश्चैव शनिश्चन्द्रो महीसुतः ॥ जीवो राहुश्च केतुश्च नवैते देवि खेचराः
त्रीणि त्रीणि च ऋक्षाणि रविभादीनि दापयेत् ॥ सूर्य्यभाच्चन्द्रभं यावद्गणयेच्च महेश्वरि ॥ सूर्य्यादीनां फलं देवि शृणु वक्ष्ये यथा
क्रमं ॥ आदित्ये तु भवेच्छोको बुधे चैव धनागमः ॥ शुक्रे लाभं विजानीयाच्छनौ पीडा न संशयः ॥ चन्द्रे लाभो महादेवि भौमे चैव तु
बन्धनं ॥ गुरुणा च धनप्राप्ती राहौ हानिस्तथैव च ॥ केतुना जायते मृत्युः फलमेवं महेश्वरी ॥ एवं ज्ञात्वा महेशानि होमक
र्म्म समाचरेत् ॥ सौम्यग्रहमुखे यस्मिन् दिने विशन्ति चाहुतिः ॥ आरंभः सौम्यहोमस्य दिने तस्मिन् विधीयते ॥ क्रूरहोमस्त
था देवि क्रूरग्रहमुखे भवेत् ॥ इति ज्ञात्वा महेशानि काम्यहोमं समाचरेत् ॥ अन्यथा क्रियमाणे तु नैष्फल्यश्चात्मनाशनं ॥ ग
णेशादि मर्षिगणान्तु विशेषान्नरगुकं ॥ नवकोष्ठं समालिख्य पूर्वे शानैर्ऋतयोः क्रमात् ॥ वारुणे पश्चो वायुव सौम्यो दक्षिणोत्तरयोर्म
सेत् ॥ सूर्य्यादीन्मध्यकोष्ठे तु केतुं यस्य फलं दिशेत् ॥ आदित्ये च भवेच्छोको बुधे धनसमागमः ॥ शुक्रे स्थानेऽर्थलाभः स्याच्छनि
र्हानिकरो भवेत् ॥ चन्द्रे लाभं विजानीयाद्भौमे च वधबन्धनं ॥ गुरुः स्यादर्थलाभाय राहुर्हानिकरो मतः ॥ केतुना मृत्युमाप्नो
ति ह्यग्निवक्त्रे सदैव हि ॥ त्रयस्त्रयश्च गणयेत् सूर्य्यभादिनभावधि ॥ कुण्डे च स्थण्डिले चैव होतव्यं देशिकोत्तमैः ॥ नित्ये नैमित्ति
के दुर्गाहोमादौ न विचारयेत् ॥ ॥ ब्रह्मयामले ॥ अथ वह्नेः स्थितिं वक्ष्ये होमकर्म्मसुसिद्धये ॥ स्वर्गलोके च पाताले भूमौ नि
वसति हव्यवाट् ॥ तस्य प्रकारमहं वक्ष्ये साधकानां हिताय च ॥ धृतिश्च तिथिवारांश्च सप्तद्वीपश्च तु गणां ॥ एकीकृत्य हरेद्भाग

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰ ग ॥ त्रिभिः शेषेणापावकः ॥ एकेन वसति स्वर्गे द्वये पाताल एव च ॥ भूलोके च मर्त्यलोके स्यादेवं वसति पावकः ॥ उत्तानः स्वर्गलोकस्थे पा
॥ १७३ ॥ तालस्थे धनक्षयः ॥ मर्त्यलोके स्थिते वह्नौ होमोऽभीष्टफलप्रदः ॥ इत्थं विज्ञाय मन्त्रज्ञो होमकर्म्म समाचरेत् ॥ तन्त्रे ॥ सौवर्णौ स्रुक्
स्रुवौ स्यातां सौम्यकर्म्मणि सर्वतः ॥ भवेतामायसावेतौ स्तम्भनादिषु कर्म्मसु ॥ लौकिकाग्नौ शान्तिकं स्याद् दुष्टं लौकिकपावके ॥ स्तं
भनाख्यं भवेत्कर्म्म वटजे जातवेदसि ॥ विद्वेषोक्षणे चैव ज्ञेयः श्मशानो बहुधेस्मृते ॥ उच्चाटमारणे प्रोक्ताः षट्कर्म्मज्वलना इमे ॥ व
श्ये दाडिमपुष्पाणि शान्तौ स्युर्दूर्वया सह ॥ समिधो गोघृतस्नाताः स्तम्भने राजवृक्षजाः ॥ मेषीघृतेन संयुक्ता द्वेषे क्षतरुजा मता ॥
उच्चाटने रसालोत्थाः कटुतैलेन संयुताः ॥ मारणे खादिराः प्रोक्ताः कटुतैलेन संयुताः ॥ होमद्रव्यमिदं प्रोक्तं षट्सु कर्मसु मन्त्रिभि
स्तथा ॥ घृतहोमे धनावाप्तिः क्षिप्रार्थैः कीर्त्तिरुत्तमा ॥ किंशुकैः सर्वकामाप्तिः फलहोमे सुखं भवेत् ॥ गुडेन प्रियता प्रोक्ता चंप
कैः पाटलैः रमा ॥ पत्रहोमे सुतावाप्तिः करवीरैः स्त्रियो वशाः ॥ आयुष्करी भवेद् दूर्वा गुडूची रोगशान्तिदा ॥ तिला अपि तथा प्रोक्ता
सौभाग्यं गन्धहोमतः ॥ श्रीफलैर्बिल्वपत्रैश्च तथा जलरुहैरपि ॥ राज्यभ्रष्टस्य राज्याप्तिर्मल्लिका कीर्त्तिदा मता ॥ कर्णिकारैः किं
शुकैश्च भवेयुर्विविधा वशाः ॥ काशमर्दैर्नृपा वश्याः कृतमालैर्विशो वशाः ॥ भूपाः स्युः पाटलैर्वश्या नीलपद्मैर्द्विजोत्तमा ॥ जातीपु ॥ राम ॥
ष्पैश्च वेश्यानां मधुरैरिष्टसंपदः ॥ अश्वत्थोदुम्बरप्लक्षसमिद्भिर्वाञ्छितान्वयः ॥ इष्टद्रव्यैर्भवेदिष्टं यवैश्चैव व्रीहिभिस्तथा ॥ मा ॥ १७३ ॥
षैरिष्टरागां मूकत्वं कोद्रवैर्व्याधिसंभवः ॥ कलायहोमतोऽरीणां भीतिः स्यान्महती ध्रुवं ॥ विभीतकसमिद्भिः स्यादुन्मत्तं द्विषतां

182.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हुलं ॥ शाल्मलेः समिधाग्राग्रोः पक्षान्नाशो भवेद्ध्रुवं ॥ फेत्कारिणी तन्त्रे ॥ अथ ड्वाणिं वक्ष्यामि तत्तत्कर्म्मानुरूपत ॥ शान्तिकेतुप
यः सर्पिस्तिलक्षीरद्रुमेधिकाः ॥ अमृतारग्वालतावैवपायसन्नत्र कीर्त्तितं ॥ पौष्टिके विल्वपत्रैश्च जातीपुष्पैर्नृपो भवेत् ॥ कन्या
र्थी जुहुयाद्वज्जैश्श्रीकामः कमलैस्तथा ॥ दध्ना च प्रियमाप्नोति अन्नैरन्नं घृतप्लुतैः ॥ क्षीरेणासर्प्पिषा वापि कमलैर्म्मधुराप्लुतैः ॥
समृद्धौ जुहुयान्मन्त्री महानैर्ईर्ष्यशान्तये ॥ लक्षहोमाद्भवेच्छान्तिर्घृतैर्विल्वतिलैर्निधिं ॥ आकर्षणे तु लवणांप्रियप्सु पुष्पैर्विल्व
कफलं ॥ जातीपलाशकुसुमैस्सर्वैरेकैकमेव वा ॥ राजीलवणकैर्वश्यं वश्यं स्यात्पौष्टिकोदितैः ॥ वश्यार्थी जातीकुसुमैरा
कृष्टौ करवीरजैः ॥ कर्प्पासवीजैस्तुक्ताक्तैर्न्नरकेशैस्तथापि वा ॥ एकीकृत्य हुनेन्मन्त्री शत्रुमारणकांक्षया ॥ जुहुयान्मार्षपै
स्तैलैरथवा शत्रुमारणे ॥ रोहीवीजैस्तिलापेतैरुच्छादे जुहुयान्नरः ॥ उपकण्ठकसंयुक्तैर्वीजैः कार्प्पासिकैरपि ॥ सर्षपैस्तिल
सम्मिश्रैर्हुनेत्सर्वाभिचारके ॥ काकोलूकच्छदैः क्रूरैकारस्करविभीतकैः ॥ मरीचैस्सर्षपैः भुण्डैरर्क्कक्षीरैः कटुत्रयैः ॥ कटुतैलै
:स्नुहीक्षीरैः कुर्यान्मारणकर्म्मणि ॥ शत्रुनाशकरहोमे अग्नेष्करणादौ होमाच्छत्रोः करणादिनाशः ॥ तदुक्तं ॥ वह्नेः शिरसि ना
सायां श्रोत्रे पुच्छेषु वा तथा ॥ जुहुयाच्चेत्तदाक्षिप्रं तत्तदङ्गानि नाशयेत् ॥ अग्नेष्करणादिलक्षणन्तु पूर्वमेवोक्तं ॥ तथा ॥ आ
युष्कामो घृतनिलैर्दूर्वाभिश्चाम्रपल्लवैः ॥ पयोक्तैराम्रपत्रैश्च ज्वरं सद्यो विनाशयेत् ॥ गुडूचीमृत्युञ्जयनेन तथा शान्तौ गजाश्व
योः ॥ गोरैस्तु सर्षपैर्हुत्वा सद्यो रोगं हरेज्ज्वरी ॥ वृष्टिकामो वेतसीभिस्समिद्भिर्म्मधुत्रकैस्तथा ॥ हुत्वा वृष्टिमवाप्नोति पुत्रं जीवैस्तु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता॰ भ ॥ पुत्रकं ॥ घृतगुग्गुलुहोमेन वाक्पतित्वं प्रजायते ॥ मल्लिकाजातिकुसुमैर्नागपुन्नागसंभवैः ॥ पुष्पैस्सरस्वतीसिद्धिस्तथा स
॥ १७४ ॥ र्वार्थसाधनं ॥ पयसा लवणेनापि कृते दृष्टिनिवारणं ॥ रक्तपुष्पैरपामार्गैरङ्कोलैश्च स्वभङ्कैः ॥ एभिर्मधुरसंयुक्तैर्मन्त्री
कुर्यात्तु वश्यकं ॥ वातोद्धूतैः शुष्कपत्रैः काष्ठैर्वशानिपातितैः ॥ उष्ट्रास्थिनावचाभारैः शत्रोरुच्चाटनं भवेत् ॥ दूर्वागुडूचीग
व्येन सर्पिषा तिलतण्डुलैः ॥ अन्यैः समिद्भिः पालाशैः शान्तिं कुर्याद्विचक्षणः ॥ तदनन्तरे ॥ सौम्यकर्म्मणि संप्रोक्ता हरिद्राजल
संयुता ॥ उष्णोदकं समारोप्य मारणं स्तम्भयोर्द्वयेत् ॥ द्वेषोच्चाटनयोः प्रोक्तं जलं मेषासृजा युतं ॥ तर्प्पणाद्यमाख्यातं मिद
मागमपारगैः ॥ सौम्यकर्म्मणि मन्त्रज्ञः सुखासीनः प्रतर्प्पयेत् ॥ जानुभ्यामवनीं गत्वा तर्प्पणं स्तम्भने भवेत् ॥ द्वेषादावे
कवस्त्रास्तर्प्पयेत्साधकाग्रणीः ॥ वश्यशान्त्योः स्वर्णपात्रे मृत्पात्रे स्तम्भने मतं ॥ विद्वेषे खादिरं पात्रमुच्चाटे लोहनिर्म्मितं
मारणे कृष्णशृङ्गस्यात्पात्राणीमानि तर्प्पणे ॥ इति सामान्यप्रयोग ॥ ॥ अथ विशेषप्रयोगाः ॥ भैरवीये ॥ विद्याकामे 183
न होतव्यं तिलाज्यं मधुसंयुतं ॥ सिद्धसारस्वते ॥ बंधूकपुष्पहोमेन दासवत् कुरुते नृपान् ॥ सर्प्पिर्द्ध्वैवरा होमेन चाक
र्षयति कामिनीं ॥ वकुलप्रसवैर्होमात्सौभाग्यं लभते नरः ॥ मल्लिकाजातिपुन्नागैः कदम्बैः पुष्टिमाप्नुयात् ॥ चन्दनागुरु ॥ राम ॥
काश्मीरकर्पूरैर्होमतः पुनः ॥ मन्त्री नीलसरस्वत्याः सर्वाभीष्टमवाप्नुयात् ॥ राजवृक्षप्रसूनस्य होमात्संपदमाप्नुयात् ॥ १७४ ॥
संपूज्य मूलमन्त्रेण बिल्वपत्रैर्घृतान्वितैः ॥ सहस्रं प्रत्यहं कृत्वा प्राप्नोति परमां गतिं ॥ घृताक्तमालतीपुष्पहोमादुत

कविर्भवेत् ॥ सुरेन्द्रसंहितायां ॥ विद्याकामेन होतव्यं पद्मैर्मधुरलोलितैः ॥ त्रिमध्वक्तैस्तिलैर्हुत्वा धनेन वैश्रवणो भवेत् ॥ रक्त
पुष्पैस्त्रिमध्वक्तैर्हुनेद्दशसहस्रकं सुधीः ॥ राजानो वशमायान्ति क्षणार्द्धेन न संशयः ॥ श्रीरक्तनगरे ह्रीं मान्महतीं कवितां लभेत् ॥
विल्वपत्रसहस्रैस्तु यदि वर्षं दिने दिने ॥ परमां भक्तिमाप्नोति देवानामपि दुर्लभां ॥ हविष्याशी मुक्तकेशो जपेदयुतसंख्यया ॥
गद्यपद्यमयी वाणी सभायां तस्य जायते ॥ पद्मावतीमनुं जप्त्वा सहस्रं प्रयतो व्रती ॥ ततः पथे वलिं दद्यात्तस्मात्कुनकविर्ध्रुवं ॥
शताभिजप्तमन्त्रेण रोचनातिलकं नरः ॥ कृत्वा पश्यति यं मन्त्री तं कुर्यादासवद्वशं ॥ उदयात्पूर्वमारभ्य जपेद्दशदिनावधि ॥ ए
कविंशदिने या वह्निशिहर्म्ये वलिं क्षिपेत् ॥ कहकहपदं ब्रूयात्कालिके निपदन्ततः ॥ पिशाच्चि पदमुच्चार्य्य पिशाङ्गरूक्षदिः ठठ
यं ॥ इति मन्त्रै वलिर्दत्वा सर्वज्ञः साधको भवेत् ॥ मन्त्रमुक्तौ ॥ विद्याकामेन होतव्यं पायसैर्मधुसंयुतैः ॥ धनकामेन होतव्य
तिलाज्यैर्मधुसंयुतं ॥ होमस्य नियमस्तत्र कथितो ह्ययुतावधि ॥ अयुतं विल्वपत्रेशा मधुत्रययुतेन च ॥ हुत्वा नात्र संदेहो वा
णी सर्वविधा भवेत् ॥ तस्य च लक्षहोमेन श्रिया साक्षाद्धनेश्वरः ॥ रक्तचन्दनहोमेन सर्वज्ञो जायते नरः ॥ श्वेतचन्दनहोमेन सा
क्षाद्धर्मपुरन्दरः ॥ रक्तचन्दनहोमेन साक्षाद्धर्महृहस्पतिः ॥ यवानां लक्षहोमेन संस्कृता प्राकृतास्तथा ॥ सर्वभाषा परिज्ञाता
सर्वज्ञो जायते ऽचिरात् ॥ अश्रुतान्यपि शास्त्राणि व्याचष्टे नात्र संशयः ॥ शालमत्स्यादिहोमेन शिवप्रतिनिधिः स्मृतः ॥ लक्षमा
त्रेण होमेन तिलाज्येन सुरेश्वरि ॥ साधकस्सर्वविद्यानां पारगो भवति ध्रुवं ॥ प्रातस्स्नात्वा कयासार्द्धं विद्यया वञ्चितं जपया ॥ पाना

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ना॰भ॥ त्वसर्वविद्यानां मासमात्रेण साधकः ॥ उत्थाय चोत्तरे यामे कुण्डलीमासनं कृते ॥ चिन्तयेदुग्रतारां स्वे भक्तिभागी भवेन्नरः ॥ शा
॥१७५॥ न्ते कुन्देन्दुधवलां चिन्तयेत्साधकोत्तमः ॥ धूम्राभां पूजयेद्वायुमण्डले पूजिता तथा ॥ उन्मादयति शत्रूणां बलं बुद्धिं च संशयः
सुरेन्द्रसंहितायां ॥ कुलाकुलसमुद्भूतममृतानन्दमर्चयेत् ॥ सूर्यकोटिसमं सत्त्वं वाटमध्ये व्यवस्थितं ॥ यजेत्कुलामृतनन्द
त्वा लिङ्गयोनिसमुद्भवं ॥ तथा कुले यजेल्लिङ्गे कुण्डलीदृढबन्धनात् ॥ आधारमम्ममध्ये तु द्विपदे द्विपदालये ॥ षोडशारे
यजेल्लिङ्गे द्वादशे मणिपूरके ॥ हृदये दशपत्रे तु द्वादशार्द्धे चतुर्दले ॥ कण्ठभाले यजेद्देवीं जिह्वाललनसंकुले ॥ धवलागा
रमध्ये तु ब्रह्मवर्ण्यव्रतो नरः ॥ पूजयेद्धवलैर्देवीं श्वेतवस्त्रावगुण्ठनां ॥ धवलैरेव नैवेद्यैर्दधिक्षीरोदनादिभिः ॥ सङ्कल्पैर्वा
विधायेत्थं ध्यायेद्वागीश्वरीं परां ॥ गच्छन्तीं ब्रह्ममार्गेण लिङ्गभेदक्रमेण तु ॥ विसर्गात्स्थामृतं दिव्यमाधारधारासमुद्भवं ॥ पीत्वा
कुलामृतं तत्र पुनरेव विशेत्कुले ॥ पुनरेव कुलं गच्छेद्द्वादशान्ते निवेशयेत् ॥ सहस्रारे महापद्मे वाग्भवं पूर्णचन्द्रकं ॥ ब्रह्मग्र 184
न्थिं ततो भित्वा दत्त्वा सम्प्राप्य धारया ॥ लम्बिकाब्रह्ममार्गेण तालुमूले प्रवेशयेत् ॥ जिह्वामापूर्य तां बिम्बां मानकाव स्मरूपि
णीं ॥ आमूलाद्ब्रह्मरन्ध्रान्तं तथा जिह्वाग्रदेशगं ॥ वाग्भवाख्यं महाविद्यां दीपाकारां बिन्दुं चिन्तयेत् ॥ हस्तयोः पादयोर्विद्यां तथा ॥राम॥
नाडीत्रयेषु च ॥ आधारात्तु समुत्थाय वागीशीं द्वादशे नयेत् ॥ द्वादशाधारमादाय तद्ग्रन्थिं परिभेदयेत् ॥ तस्माज्जिह्वाग्रमानी ॥१७५॥
य दीपाकारां बिन्दुं चिन्तयेत् ॥ लक्षमेकमिदं जप्त्वा सर्वपापानि निर्दहेत् ॥ ततश्चराचरं सर्वं ज्ञात्वा सर्वज्ञतां लभेत् ॥ ततो जपेन्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

हविर्ग्गं वाक्पतिर्ज्जायते नरः॥ वादे सदसि या वाक्यस्तम्भिनी प्रतिवादिनां॥ तन्त्यणि तयशारोपततो प्रतिहन्त प्रभः॥ सत्तर्क्क
पदवाक्यार्थशब्दालङ्कारसारवित्॥ जिह्वायां न्यसनादेव मूकोपि सुकविर्भवेत्॥ सुकुमारतरस्फारशब्दालङ्कारसारवित्
वातोद्धतसमुद्रोर्म्मिमालातुल्यैरुपन्यसेत्॥ पदगुम्फैर्म्महाकाव्यवरकारपिताभवेत्॥ अव्याहतामतिःशास्त्रे विजयो वाक्यते
रिव॥ बालकस्य तु जिह्वायां त्रिदिनाभ्यन्तरे लिखेत्॥ सुवर्णमय्या लेखन्या मधुनाथेन दूर्वया॥ वाग्भवाद्यं लिखेद्धिर्ग्गं समारा
ध्य प्रजप्य च॥ सर्व्वः पण्डितः श्रीमान्न तु मूर्खः कदाचन॥ स्तनदा गीश्वरी विद्यां बालिशस्यापि मूर्द्धनि॥ कृत्वा दत्वा जपेद्धि
द्यांशतमष्टोत्तरं नरः॥ सोपि श्लोकानशेषांश्च करोति वाक्यनिर्णयथा॥ वीरचूडामणौ॥ पायसं सर्वकार्येषु चोत्तमानि फ
लानि च॥ नीलोत्पलस्य होमेन वाक्पतिर्ज्जायते नरः॥ हयारिकुसुमैर्हुत्वा सर्वसिद्धिः प्रजायते॥ जवाकुसुमहोमेन कुर
ङ्गाक्षी वशी भवेत्॥ मालत्या महती प्रज्ञा कदम्बैः कालवश्चनं॥ रक्तोत्पलैर्म्महालक्ष्मीः स्तम्भने पुष्पचम्पकं॥ विल्वपत्रा
णि रम्याणि होमये च्छान्तिकर्म्मणि॥ केवलतिलहोमेन सर्वपापैः प्रमुच्यते॥ दूर्वाहोमेन दीर्घायुर्वेतसैर्वृष्टिदो भवेत्॥ अ
ष्टधा नालिकेरैस्तु होमं कुर्यात्तु साधकः॥ गृहे तस्य स्थिरा लक्ष्मी राजानोऽनुचरा इव॥ कदली फलहोमेन देवी संतुष्यते भ
गात्॥ कपित्थैर्मातुलुङ्गैश्च सर्वरोगविनाशनं॥ विभीतकेन निम्बेन शत्रुं मारयते क्षणात्॥ सर्षपै राजिलवणा मरीच
हिंगु रक्तकं॥ मारणोच्चाटने वश्ये तन्त्रज्ञैः समुदाहृतं॥ एकैकं फलपुष्पादि शाखा वै वनुपश्चकं॥ गुग्गुलुं दरीतुलं कपि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

थत्तु त्रिधा स्मृतं ॥ चतुर्द्दीमा तु लुआनु शतमात्र तिलाः स्मृता ॥ मारीच्येव प्रमाणेन चन्द्रश्चोरश्च कुङ्कुमं ॥ सर्षपं राजिकं चैव द्वात्रिं
शत्प्रमाणतः ॥ लवणं कर्षमात्रन्तु हिंगु शुभ्रा वचा त्रयं ॥ कर्षमात्रं घृतं चैव न देव दुग्ध तु च्यते ॥ शुक्तिमात्रं दधिं चापि पलमा
त्रं तु धान्यकं ॥ त्रिशिखा वैवहूर्वा मि वेन संख्या दशाङ्गुलं ॥ सर्वैस्त्रिमधुरोपेतैः शान्ति वश्यादि साधने ॥ कटुतैलन्तु तैदुच्चेर्म्मार
णोच्चाटनादिके ॥ शौकरं रुरुमांसञ्च छागलं माहिषन्तथा ॥ अयुतं होमयेन्मंत्री धनेर्वै श्रवणो भवेत् ॥ कपोतं गृध्रणां मांसं
उलूकश्चैव वायसं ॥ कुक्कुटश्चैव जम्बूकमभिचारे पलं स्मृतं ॥ वीरतन्त्रे ॥ जिह्वायां भावयेद्यस्तु नारिणीन्दीपसन्निभां ॥ बृहस्प
तिसमस्तस्य कविता पुष्कनिर्ज्जिता ॥ नीलतन्त्रे ॥ ताल्मेतु कुर्णेचोन्थाय कृता वद्यसुदुश्युतः ॥ जिह्वायां भावयेत्तु विद्या तेजो
रूपां जपेत्तु धीः ॥ अमृतस्यन्दिनीतस्य वाणी सर्वविधा भवेत् ॥ एकवीराकल्पे ॥ ध्यानर्विद्याविभाव्यैव जिह्वायान्दीपरूपि
णीं ॥ मानकासहितां विद्यां त्रिरावर्त्य जलं पिवेत् ॥ जलपानविधानेन मूकोपि तु कविर्भवेत् ॥ मन्त्रसक्के ॥ जिह्वायाञ्चि
न्तनादेव त्रिकालज्ञो भवेन्नरः ॥ यस्तु विद्यां ममे देवि न विन्तयेत्साधकोत्तमः ॥ जीवन्मुक्तो विमुक्तश्च अन्ते सोपि भवेद्ध्रुवं ॥ मध्
नातनर्प्पणा देव्याः सर्वकामफलप्रदं ॥ अष्टसिद्धिकरं साक्षान्महापातकनाशनं ॥ हविष्याशी तु कृशो जपेद्दशुनमादरात्
गद्यपद्यमयी वाणी तस्य सर्वविधा भवेत् ॥ सिद्धसारस्वते ॥ शताभिजप्तमात्रेणा रोचनातिलकं नरः ॥ कृत्वा पश्यति यं म
न्त्री तं कुर्य्याद्दासवद्वशं ॥ मन्त्रसक्के ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ भगवन् सर्वतत्त्वज्ञ लोकानुग्रहकारक ॥ केनोपायेन देवेश देहसिद्धिः

185

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्रजायते ॥ श्वेतापराजितां तन्मे कथय देवेश यदि स्नेहोस्ति मां प्रति ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ देवेशि भक्तिसुलभे ओषधं कथयामि
ते ॥ न प्रकाश्यमिदं क्वापि त्रिषु लोकेषु दुर्लभ ॥ कुमारीहस्तसूत्रधारी श्वेतराजमार्षेणा वेष्टयेत् ॥ एककर्णागवाक्षीरेरम्भा बीजरसेन
च ॥ प्रभाले लेपयेद्यो वश्यसिद्धिः प्रजायते ॥ श्वेतापराजितामूलं मधुना सह भक्षयेत् ॥ श्वेतकुष्ठविनाशः स्याल्लेपयित्वा रवे
र्दिने ॥ अशोकस्य फलं पुष्पमेरण्डस्य फलेस्सह ॥ निमंत्रयेत्पूर्वदिने भक्षयेदपरे हनि ॥ वातजीर्णा भवेद्रोगस्तस्य देहे न जाय
ते ॥ फेत्कारीयतंत्रे ॥ पुष्पशिराण्यञ्जले उगाधयष्टिकाः सन्नमो गृहे ॥ स्तेनानीयतं न्यस्मकीरे कन्ते नकारयेत् ॥ तेनैव मधुनाक्ते
न यष्मिनीपत्रमात्रके ॥ लिखेद्धस्तावलीमध्ये मूलमंत्रं तु सिद्धिदं ॥ अमुकं कुरु मायान्ते वदेत्साधकसत्तमः ॥ तन्क्षणे चतुरस्ते
तु निःक्षिप्य जुहुयादपि ॥ सहस्रं क्षीरनीरात्तपद्मानां लोहितद्विषां ॥ पुराणं पूर्वमुच्चार्य पद्मेयुगलमेव च ॥ महापद्मे पदं द्व
यात्तत्र मावतिपदं ततः ॥ हूं हूं स्वाहेति मंत्रेण यथापूर्वम्बलिं हरेत् ॥ एवं यः कुरुते कर्म तस्याद्भुतकविर्भवे ॥ अर्द्धरात्रे त
तो नित्यं बलिं दद्याच्चतुष्पथे ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य ह्स्रैस्वाश्च ततः परं ॥ एकजटेयदान्ते तु महाशब्दमुदीरयेत् ॥ यक्षाधिपद मा
मायुयतनयच्च ततो मम ॥ ॐ यनीतपदश्चोक्त्वा बलिं गृह्णेति च द्विधा ॥ गृह्णापय द्विधा वोक्त्वा मम सर्वं यदन्त ततः ॥ शान्तिं कुरु प
दश्चैव परविद्यामनन्तरं ॥ छिंधा कृत्वेति च ब्रूयाच्चतुर्थ्यन्त धीनि वद्विधा ॥ मायास्वाहेति मंत्रोयं बल्यादौ तुष्टिसिद्धिदः ॥ परसैन्य
ग्रहिष्टरोगकृत्याविनाशनः ॥ नीलतंत्रे ॥ प्रयोगे बलिमंत्रोयं प्रयोगान्साधयेद्यदि ॥ अर्द्धरात्रेगते नित्यं बलिं दद्याच्चतुःप

,१०

॥ ता·भ ॥ थे॥ परसैन्यग्रहारिष्टरोगकृत्याविनाशनः॥ प्रणवं पूर्वमुच्चार्य्य चोग्रतारे ततः परं॥ विकटदंष्ट्रे परपक्षं क्षोभये द्वयमुच्चरे
॥१८८॥ त्॥ स्वादयद्वयपचमथनथाद्वयं द्वयं वदेत्॥ येमां हिंसितुमुद्यतास्तथा निन्दितुमुद्यताः॥ योगिनीचक्रसहितैस्तान्नाशय
हूंफट्स्वाहा॥ परविद्यामाकर्षयेच्छेदयस्वाहा॥ कपिले गृह्ण गृह्ण स्वाहा॥ फेत्कारिणां॥ अथवा मधुलाताभ्यां जिह्वायां बाल
कस्य च॥ नाडीछेदनसदा पूर्वं लिखेद्धेमशलाकया॥ मूलमन्त्रं लिखेन्मंत्री यद्वोष्ठे श्वेतदूर्वया॥ वाक्योच्चारणतो बालो वाग्मी
कृतकविर्भवेत्॥ महोग्रताराकल्पे॥ मन्त्रसंकेत ॥ जन्मसंस्कारकं सद्यः पुत्रे जाते प्रशस्यते॥ जिह्वायां तु लिखेन्मन्त्रीय
त्नात्स्वशलाकया॥ वारत्रयं तु संपूज्य दक्षिणेनैव पाणिना॥ मन्त्रमुच्चार्य्य प्रत्येकं पंक्तिं कुर्य्यात्सुशोभनं॥ आदौ कृत्वा तु सं
स्कारं तदन्ते विलिखेन्मनुं॥ गन्धचन्दनपुष्पैश्च पूजयेत्तारिणीं शिवां॥ उत्तराभिमुखो भूत्वा स्थापयेत्पीठमुत्तमं॥ पूजयेत्तारि 186
णीं देवीं नानाभक्ष्यैः सुशोभनैः॥ कविर्वाग्मी भवेत्तत्र सत्यवादी जितेन्द्रियः॥ कुशमूले तमधुना लिखेन्मंत्रं प्रयत्नतः॥
पितुर्भ्राताथवा मन्त्रं मातुर्भ्राताथवा पुनः॥ पिता वापि लिखेन्मन्त्रं नान्य एव कदाचन॥ अथ भ्राता प्रशस्तश्च अग्रजश्च भवे
त्सदा॥ तस्माद्देवि प्रयत्नेन मन्त्रं सर्वकामफलप्रदं॥ मातुः क्रोडे तु संस्थाप्य दर्भतास्तीर्य्य यत्नतः॥ शान्तिं कुर्य्याद्बालकस्य सा ॥ राम ॥
धकैः सह संयुतः॥ मातृस्तवेन करोंचततः स्तोत्रं समाचरेत्॥ ॥ मातर्देवि नमस्तेस्तु ब्रह्मरूपधरेनघे॥ कृपया ह ॥१८८॥
र विघ्नं मे मन्त्रसिद्धिं प्रयच्छ मे॥ माहेश्वरि वरदे देवि परमानन्दरूपिणि॥ कृपयेत्यादि॥ कौमारि सर्वविघ्नं मे कुमारक्रीडने

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वरे ॥ रूपयेत्यादि ॥ विष्णुरूपधरे देवि महागरुडवाहिनि ॥ रूपयेत्यादि ॥ वाङ्कुशगुणमालात्मकवर्द्धिते विघ्ननाशिनि ॥ रूप
येत्यादि ॥ महालक्ष्मी महोत्साहे महाक्षोभविनाशिनि ॥ रूपयेत्यादि ॥ मिति मानमये देवि मिति मान वहिः कृते ॥ एके वक्र
विधे देवि विश्वरूपे नमोस्तु ते ॥ एतत्स्तोत्रं पठेद्यस्तु कर्म्मारंभे शुभे यतः ॥ विदग्धास्त्वं समालोक्य तस्य विघ्नो न जायते ॥ ले
खयित्वा महामंत्रं ब्राह्मणान् भोजयेत्ततः ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ जिह्वामार्ज्जनकं द्रव्यं स्वामिरक्षा च कीदृशी ॥ पुत्ररक्षा च किं देव वे
श्मरक्षा किमौषधं ॥ श्रोतुमिच्छाम्यहं देव कथ्यतां मदनुग्रहात् ॥ श्रीईश्वरउवाच ॥ कृष्णा जयन्तीपुष्पं च अपामार्गस्य मूलकं
लेपयित्वा च जिह्वायां षष्ठे च दिवसे स्वनं ॥ श्वेतापराजितामूलमर्कस्य दक्षिणात्वयं ॥ रक्षाद्रव्यश्च जानीयात्पञ्चम्यादिवसे कृ
तं ॥ विप्रदारुपमम् मूलं गुञ्जकागोमुखमेव च ॥ स्थापयेद्द्वारदेशे च नास्ति किञ्चिद्भयं तदा ॥ जम्बुलत्वच शिम्बिंपत्रं ज्ञातानां धारये
च्छिरे ॥ राक्षसानां भयं नास्ति रोग कृत्यादिकं तथा ॥ चतुःकोणो तु गेहस्य रोपयित्वा तु पिप्पलं ॥ वहिसंस्थापयेद्द्वारे च ध्रीयाङ्का
गलम्कपिं ॥ रंभामूलद्वयं रोहेत् षष्ठे च दिवसे निशि ॥ तत्रैव स्थापयेत्तत्र वेङ्कं ब्राह्मणां च शुभशोभनं ॥ द्वारां स्त्रियं प्रतिष्ठाप्य यत्पाल
स्यां विनयान्वितं ॥ जयन्त्याः स्वरसेनैव कुमारं स्नापयेत्ततः ॥ जयन्ती पुनयोगेन चोदकेन च सिञ्चयेत् ॥ अष्टयत्रे प्रतिष्ठा
प्य सुपुत्रो मतिमान् भवेत् ॥ नागेश्वरस्य मूलश्च त्वचमानीय यत्नतः ॥ चूर्णं कृत्वा घृतान्तश्च वर्त्तिका कारयेत्ततः ॥ दीपं कृत्वा
तमन्त्रज्ञः पुत्रनाउी उच्छेदयेत् ॥ सुविनीतो भवेत्पुत्रो मेधावी वरगान्वितः ॥ स्थापयेद्द्वारदेशे च अशोकदक्षिणात्वचं ॥ एता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता·भ ॥ निस्थापयित्वा तु जम्बूंत्वचं सलोराकं ॥ यः स्थापयेत्सदाद्वारे तस्य विघ्नविनाशनं ॥ निशाभागे त्रयोदश्यां पूजयित्वा तु नारिणी
॥ १८८ ॥ अर्कत्वचं करे धृत्वा स्पर्शयेत्तां नारिणीं शिलां ॥ काममुद्दिश्य यत्नेन लभते नात्र संशयः ॥ चूतमूलं करे धृत्वा यः स्पृशेत्तां नारिणीम
तं ॥ त्रयोदश्यां विशेषेण सर्वकामफलं लभेत् ॥ ॐ ह्रूं केतारमारे च परमानन्ददायिनी ॥ संसारे दुस्तरे घोरे त्राहि मां पर
मेश्वरि ॥ सर्वपापविनाशे च सर्वपापविनाशिनी ॥ चित्कलाज्ञानरूपे च त्राहि मां परमेश्वरि ॥ इति स्पर्शमंत्रः ॥ फेत्का
रिणीतन्त्रे ॥ श्मशानाङ्गारमादाय मङ्गले वा सरे निशि ॥ कृष्णवस्त्रेण संछन्नं वध्नीयाद्रक्ततन्तुना ॥ शताभिमन्त्रितन्त
त्र निःक्षिपेद्वैरिवेश्मनि ॥ सप्ताहाभ्यन्तरे तेषामुच्चाटनमिदं महत् ॥ तत्रास्य निलिखेन्मन्त्रं निशायां रविवासरे ॥ क्षिप्येत्
यस्य गेहे तु मृत्युस्तस्य त्रिमात्रिमासतः ॥ क्षेत्रे तु शस्यहानिः स्याद्घवहानिस्तुरङ्गमे ॥ धनहानिर्द्धनागारे ग्राममध्ये चत 187
क्षमः ॥ द्वेष्यद्वेषकयोर्वापि तस्य द्वेषो महान् भवेत् ॥ ॥ अथ वीरप्रयोगाः ॥ गन्धर्वतन्त्रे ॥ पृथ्वीमृतुमतीम्वीक्ष्य स
हस्रं यदि निस्पृशः ॥ तदा वादी सुसिद्धान्त हृतः क्षितितलं विशेत् ॥ पर्वते हस्तमारोप्य निर्भयो यतमानसः ॥ कवितां
लभते सोपि अमृतत्वञ्च गच्छति ॥ नीलतन्त्रे ॥ महाचीनक्रमलतावेष्टितः साधकोत्तमः ॥ रात्रौ यदि जपेन्मंत्रं सेव ॥ राम ॥
कल्पलता भवेत् ॥ तिथिक्रमेण संख्याभिर्वनाभिर्वेष्टितो भवेत् ॥ तदा मासेन सिद्धिः स्यात्सहस्रं जपमानतः ॥ अष्टम्या ॥ १८८ ॥
ञ्च चतुर्दश्यां छिन्नां यदि दृश्यते ॥ तदेव महतीं सिद्धिर्देवानामपि दुर्लभा ॥ महाचीनक्रमे वीरं लिखित्वा कुङ्कुमेन च ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तन्मार्ध्वे साध्यमालिख्य तालुये हृष्टिहृष्टिभिः ॥ यत्र गच्छति कामार्त्ता तत्र तत्रोपलभ्यते ॥ यथाचीनक्रमं रसेनाक्तं पिशाच्यं धा
यत्र ॥ यन्नाम्नादीयते देवि सो विरान्मृत्युमर्हति ॥ महाचीनक्रमं मूलमिक्ताङ्गिर्विल्वपत्रकैः ॥ सहस्रं देवीमभ्यर्च्य श्मशाने
साधकोत्तमः ॥ नृपाराज्यमवाप्नोति यदि सा न पलायते ॥ तस्यापि षोडशांशेन कलान्नार्हन्ति चाप्सराः ॥ शवासनाधिकफ
लेलनागेहे प्रवेशने ॥ एवंभूतः सदा देवी साधकाश्चविडुर्लभः ॥ एतत्प्रकाशनाद्देवि मृत्युर्भवति नान्यथा ॥ अथवा वाधर
पृष्ठा अथवा स्तनमण्डलं ॥ अथवा योनिमध्ये वहस्तन्दत्वा जपेन्मन्त्रं ॥ ऋतुकाले समारभ्य यावद्दत्वन्तरं भवेत् ॥ तावज्ज
प्त्वा निरातङ्कः सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥ फेरवीये ॥ कालिकामन्त्रतन्त्रोक्तान् प्रयोगानिह वाचरेत् ॥ अत्रोक्तमपि तत्रा
पि प्रयोगान्सम्यगाचरेत् ॥ फेत्कारिणीतन्त्रे ॥ योनियुग्मे लिखेद्भूर्जे लाक्षारसेन मन्त्रवित् ॥ तन्मध्ये साध्यसंयुक्तं मन्तुरा
जं लिखेत्ततः ॥ स्त्रीवह्नीनां दीर्घवर्णान् षट्कोणे विलिखेत्ततः ॥ अष्टपत्रे चाष्टवर्णान् तद्वहिर्भूपुरद्वयं ॥ अष्टवज्रं भू
पुरे च विलिखेत्साधकोत्तमः ॥ स्वर्णपट्टे च भूर्जे वा रौप्ये वाप्यथ सुव्रतः ॥ विलिखेद्विमले खन्यागन्धाष्टकसमन्वितं
दूर्वाकाण्डेन वालिख्याङ्कुशमूलेन वा पुनः ॥ वेष्टितं पीतवस्त्रेण राजतेनापरिवेष्टयेत् ॥ वध्नीयान्मद्धस्ते शिशूनाङ्क
ण्ठभूषणं ॥ स्त्रीणां वामभुजे चैव तत्त्वन्येषां दक्षिणे भुजे ॥ वंध्यापि लभते पुत्रं निर्द्धनो धनवान्भवेत् ॥ एषा रक्षा पुरा
कृत्ता नार्थश्रोतमादिभिः ॥ जयार्थं पार्थिवैश्चान्यैः संग्रामे जयकाङ्क्षिभिः ॥ अष्टवर्ण्णानिति ॥ वाग्भवं कुलदेवीं वता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

१२

॥ ता· सु ॥ ॥१७९॥

रक्षार्थम्भवत्तथा ॥ हृल्लेखाचास्तुमन्त्रान्ते वह्निजायावधिर्म्मनुः ॥ अष्टाक्षरः परः प्रोक्तो मंत्राणां सारइरितः ॥ इत्युक्तमन्त्रवर्णानि न्यर्थः
रुद्रयामले ॥ अथ यन्त्रं प्रवक्ष्यामि शृणुष्व हरवल्लभे ॥ त्रिकोणाग्निं न्यसेत्स्वच्छं षट्कोणं परिवेष्टितं ॥ अष्टपत्रं महापत्रं त्रितत्त्वश्चत
तः परं ॥ भूपुरं त्रितयं च स्याच्चतुःशूलसमन्वितं ॥ कण्ठोष्ठम्बै समायुक्तं दद्याद्यत्नेन देशिकः ॥ इदं यन्त्रं समुद्दिष्टं सरस्वत्याः प्रसाद
तः ॥ पत्रस्यन्ते स्वरयुग्मं पत्रे वर्णाष्टकं न्यसेत् ॥ विवरे न्यस्य गायत्रीं त्रिकोणे मंत्रवर्णकं ॥ साध्यस्य नाम संयुक्तं षट्स्वन्तं विलिखेत्सु
धीः ॥ तथा ॥ पूर्वोक्तं विलिखेद्यन्त्रं चतुर्द्दलसमन्वितं ॥ गोमये वा ततः कुर्यात्कुङ्कुमचन्दनकेपि वा ॥ काश्मीरे रजते वापि विद्रु
मे वा महेश्वरि ॥ अन्येनैव प्रयत्नेन लिखेद्यन्त्रं शलाकया ॥ चतुरङ्गुलमानेन शलाकाश्च विनिर्दिशेत् ॥ स्वर्वेशाश्चैव कुर्वीत
शलाकां सुमनोहरां ॥ ततः पूर्वदले लेख्यं ह्रींकारं यमभाजने ॥ दक्षे श्रीश्च लिखेद्धीमान् पश्चिमे फं लिखेत्ततः ॥ उत्तरे टं समु
द्दिष्टं मध्ये ह्रूं विलिखेत्सुधीः ॥ इदं यन्त्रं समुद्दिष्टं मक्षोभ्येन महेश्वरि ॥ वध्नीयात्पट्टवस्त्रेण शिशूनां कण्ठभूषणां ॥ स्त्रीणां वाम
करे धार्य्यं पुंसां सव्यकरे तथा ॥ वन्ध्यायालभते पुत्रं निर्द्धनो धनमाप्नुयात् ॥ इयं रक्षा पुरा वद्धा ज्ञानार्थं गौतमादिभिः ॥ कीर्त्त्य
र्थ्यार्थिवेश्यामै स्वग्रामे जयकांक्षिभिः ॥ त्रैलोक्येऽप्यसमं नास्ति विद्यावाक्सिद्धये ॥ ॥ अथ यन्त्रार्थं गन्धर्वतन्त्रोक्तक ॥ ता·सु ॥
वचं लिख्यते ॥ श्रीभैरव उवाच ॥ पठुद्यं परमात्मानं नारिणापविघ्ननाशनं ॥ त्रैलोक्यविजयं नाम कवचं मन्त्रविग्रहं ॥ षडाम्ना ॥१७९॥
यादिभिर्जुष्टं षट्कषट्कसमन्वितं ॥ साधकानां हितार्थाय कृपया वद भैरव ॥ श्रीभैरव उवाच ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि साधका

188

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नां मुखावहं ॥ त्रैलोक्यविजयं नाम कवचं मन्त्रविग्रहं ॥ यद्धृत्वा भगवान् विष्णुर्जयत्यद्दानवान् प्रभुः ॥ तपोभिरूर्ज्जितान् वीरः
संहरन्मधुनोव्ययः ॥ सृष्टिं करोति भगवान् ब्रह्मा यस्य प्रसादतः ॥ शिवो यस्य प्रसादेन अवधीत्त्रिपुरं पुरा ॥ वृत्रं येन जघानेन्द्रो
गुप्तो बाहुनविक्रमः ॥ येनाग्निरपि उद्दीप्तो ह्यजेयो धर्म्मराजयमः ॥ निर्ऋतिर्वरुणो वायुः कुवेरश्चेश्वरादयः ॥ यद्दंशांशोपासनात
संहरन्ति रणे रिपून् ॥ यस्योपदेशतः स्कन्दः सेनानीस्त्रिदिवौकसां ॥ तारकाख्यं जघानोग्रमन्यान् दैत्यान् सुदुर्म्मदान् ॥ यज्ज्ञात्वा
भार्गवो रामः क्षत्रियान जयद्रणे ॥ वरोर्ज्जितान्महातेजाः कालिकाश्चानुनर्त्तयन् ॥ पिशितैः क्षात्रदेहोत्थैरुधिरैः सगणां
प्रभुः ॥ व्यासाद्या ऋषयो ये न भारताद्दीन् प्रचक्रिरे ॥ विवस्वानपि तेजस्वी सर्वज्ञो भगवान् भव ॥ जगद्विजयते ऽनन्तो जगदा
नन्दकृद्वशी ॥ कालयत्यखिलं कालो यस्य वीर्य्येण भैरवि ॥ तत्कृगुह्यतमं याख्यातं यथोक्तं शङ्करेण वै ॥ स्कन्दाय सुरलोका
नां मङ्गलं स्कन्दहेतवे ॥ तत्स्कन्देन पुरा प्रोक्तं पर्शुरामाय धीमते ॥ आज्ञया श्रीभगवतः शङ्करस्य महाप्रभोः ॥ तत्तेऽहं वक्ष्यामि दे
वेशि यथालब्धं महात्मना ॥ कार्त्तिकेयेन देवानां गुरवे समरैषिणा ॥ एकदा नन्दने रम्ये नानापुष्पैरलंकृते ॥ कूजत्कोकिलभृ
ङ्गौघशिखण्डिभिर्न्नादिते ॥ पद्मकैरवकल्हारशतपत्रश्रियोज्ज्वले ॥ सुगन्धिशीतलानन्दिमदमारुतसेविते ॥ दिव्यसिंहास
ने रम्ये पारिजाततरोरधः ॥ निविष्टं प्रणिपत्याह अर्द्धनारीश्वरं गुहः ॥ श्रीकार्त्तिकेय उवाच ॥ देवदेव महादेव भक्तानुग्रहका
रक ॥ त्वं धाता त्वं पिता नाथ त्वमेव विजयप्रद ॥ त्वमेव गतिमतां आप्यत्वमेव तत्त्वं परा विनिः ॥ परापरगतिस्त्वमेव त्वमेव शरणा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्मिं भो ॥ श्रीभैरवउवाच ॥ इत्थमिंज्ञापितस्तेन गिरिशस्त्रिदशेश्वरं ॥ वक्षस्थलेसमाश्लीनाकृपयोवाच पार्वती ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥
॥ता०भ॥ भगवन्सर्वदेवेशसर्वदेवाचितोविभुः । त्वमेवसर्वलोकेशस्सर्वसाक्षीसनातनः ॥ भवतादेवरक्षायामभिषिक्तोतिबालक
॥१८०॥ कुमारःस्तुकुमाराङ्गाः प्रियोमेशिखिवाहनः ॥ येनस्तुष्टोजयेछत्रून्तदस्मैक्षिप्रमादिश ॥ येनमायासुरादेवीगान्धर्वीमानुषी
प्रभो ॥ यक्षविद्याधरागाश्चराक्षसीदानवीतथा ॥ नवाधन्तेस्फुटमायाशस्त्राणेनतथाकुरु ॥ श्रीभैरवउवाच ॥ इत्थमभ्यर्थि
तःश्रीमान्शंकरःप्रियथाप्रभुः ॥ कृपयाकवचंप्राह्चतुर्वर्गफलप्रदं ॥ श्रीमहादेवउवाच ॥ अस्तिगुह्यंमहादेवि कवचंब्र
ह्मसंमितं ॥ नारसिंहाब्रह्मरूपिरापाडंत्रापन्नारसांन्नृणां ॥ त्रैलोक्यविजयन्नामकवचंमंत्रविग्रहं ॥ सर्वशक्तिमयंदेविसर्ववैरि
हृद्विमर्द्दकं ॥ सर्वकामप्रदंसर्ववैरिहृदयशोऽपरां ॥ ॐ त्रैलोक्यविजयस्यास्यकवचस्य ऋषिरक्षोभ्यउच्यते ॥ छन्दोऽनुष्टुब्देवताश्री
देवीमहोग्रनारसिंही ॥ क्ष्रौंबीजंत्रींपराशक्तिः क्लंममस्यकीलकंस्मृतं ॥ अमुकविजयकामेविनियोगःप्रकीर्त्तितः ॥ कुब्जिकांजान
नःपुंसस्वाज्ञापालननतत्पराः ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यास्त्रिदशास्सर्वसिद्धयः ॥ माहेश्वरीभयस्कर्यौनारसिंहीतथैवच ॥ कु
ब्जिकाःस्यमहोग्रायास्सर्वतन्त्रेषुगोपिताः ॥ वासुदेवोहरोब्रह्मानारसिंहीप्रकृतिस्सदा ॥ एकमूर्त्तिःसदाविन्द्यात्एकमूर्त्तिस्त ॥राम॥
संस्थिता ॥ तास्वश्रीमूर्त्तिमूर्द्धाधस्संयोज्यमध्यदेशतः ॥ कुब्जिकाविविधावर्णाप्रत्येकंत्र्यक्षरीसदा ॥ माहेश्वरीतिविख्याता ॥१८०॥
श्रीमत्कुब्जिकनारसिंही ॥ दुर्द्धरक्षत्रुसानित्यंचतुर्वर्गफलाप्तये ॥ महामेघप्रभाश्यामांकलावाकुसमन्विता ॥ खड्गकर्त्रीधरा

189

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पीनं वस्त्रांशवासनां स्मरेत् ॥ प्रणावं भुवनेशानी मनन्ताद्यं शिवन्तथा ॥ विन्दुनादसमायुक्तं कूर्च्चबीजनदन्तरं ॥ नमस्कारायैस
कलतुस्वरांस्वारयद्वयं ॥ स्वाहान्तोयं भयङ्करीश्रीमद्भुवनतारिणी ॥ श्यामान्वादशहस्ताश्चरक्तवस्त्रांशवासनां ॥ खड्गकर्त्त्धरा
न्त्रितांस स्मरेद्धृदयाम्बुजे ॥ कूर्च्चन्नृसिंहं क्रौं कूर्च्चलज्जामस्त्रश्चकूर्च्चकं ॥ नारसिंहीतिविख्याता श्रीमत्सङ्कटतारिणी ॥ श्यामान्दश
भुजां खड्गकर्त्त्हस्तांशवासनां ॥ शुक्लवस्त्रांसदाध्यायेन्मूलाधारनिवासिनीं ॥ ॐ शिरो मे सततं पातु ह्सौं कुरुकुल्ले तारिणी ॥ शि
खां मे पातु कलक्रौं देवीयाउग्रतारिणी ॥ शिरसो दक्षिणो भागे ह्सस्त्रीं वज्रतारिणी ॥ पातु मां वामभागेतु वसक्रूं दुर्गतारिणी
शिरसः पश्चिमे भागे रक्षफट् उग्रतारिणी ॥ षडक्षरी कुरुकुल्लेशी विजयानन्दतारिणी ॥ खड्गभोजवराभीतिधारिणी मां सदाव
तु ॥ मणिधरि वज्रिणि क्रीं हूं त्रीं सर्ववशङ्करि ॥ प्रतिसरे रक्ष रक्ष मां क्रीं हूं हूं फट् स्वाहयान्विता ॥ शिखाग्रन्थिस्थिता व्यान्मां देवी
श्रीमणितारिणी ॥ ॐ क्रीं हूं ह्स्त्रौं सर्वविघ्नान् छादय विदारय ॥ हूं फट् स्वाहा विघ्ननाशादिक्षु मां पातु सर्वदा ॥ ॐ क्रीं स्त्रीं आः सु
रेखे हूं वज्ररेखे ठः हूं फट् ॥ स्वाहा पातु भुवि श्रीना मां सुरेखोग्रतारिणी ॥ इत्यष्टौ कुरुकुल्ला मंत्रान् विन्यस्य साधकोत्तमः ॥ चतुरा
शीतिभेदांस्तान् मूलस्थान्विग्रहेन्यसेत ॥ ॐ शिरो मे क्रीं स्त्रीं हूं फट् पातु मां पञ्चतारिणी ॥ यादेवी कजयानाम त्रैलोक्यजाड्य
हारिणी ॥ नेत्रयोः क्रीं स्त्रीं हूं पातु नीलादेवी त्रिलोचना ॥ भाले श्रीं क्रीं स्त्रीं हंसः हूं फट् स्वाहा मा भीमतारिणी ॥ कुर्वोर्मध्यं पा
तु नित्यं ॐ क्रीं हंसः सक्रीस ॥ फट् स्वाहान्तानतारा या अज्ञानेन्धनदाहिनी ॥ ॐ क्रीं हंसः श्रीं हैं सें स्त्रीं हूं फट् श्रीप्राणतारिणी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ सु ॥
॥ १८१ ॥

पातु मां नासिकामध्ये सर्वायल्क्षयकारिणी ॥ ह्स्रौं क्रीं स्त्रीं ह्रूं ॐ ह्स्रौं क्रीं फट् पातु मोहनतारिणी ॥ मुखपद्मेम्बुजाम्भोजवराभ
यकरामुजा ॥ ॐ क्रीं ह्रूं फट् पातु ओष्ठं लम्बौष्ठी विश्वमोहिनी ॥ ओं क्रीं ऐं ह्रूं हसस्त्रीं फट् अधरं पातु मे सदा ॥ अनन्ततारिणी देवी
भोगमोक्षफलप्रदा ॥ ऐं ॐ ह्रूं ऐं स्त्रीं क्रीं फट् ह्रूं ऐं वाक्तारिणी परा ॥ मां पातु वाक्प्रदा देवी वचने मङ्गलप्रदा ॥ ॐ तारे स्त्रीं
महातारे ह्रूं तारिणी उग्रतारिणि ॥ रक्ष जगत्तारे ह्रूं फट् तारिणि पाहि मां ॥ ॐ क्रीं श्रीं ज्रीं स्त्रीं क्रीं फट् ऐं क्रीं वदवाग्विभवप्रदे
सर्वज्ञानापयस्त्रीं ह्रूं जिह्वां मे रक्ष तारिणि ॥ ऐं क्रीं ह्रूं स्त्रीं हसस्त्रीं फट् वां वीं वराङ्ग्रतारिणी ॥ पातु मे चिबुकं देवी वराङ्गभीति
विनाशिनी ॥ ॐ कलक्रीं ह्रूं हसस्त्रीं ह्स्रीं ह्स्रीं फट् कालतारिणी ॥ कपोलौ पातु मे उग्रा स्वर्गाभनागकुण्डला ॥ ॐ पूं ह्रूं ह्रूं श्रीं
हसस्त्रीं ह्स्रीं क्रीं क्रां क्रीं ह्रूं फट् ऐं सदा ॥ कर्णौ पातु महामाया विद्या श्रीशब्दतारिणी ॥ ॐ श्रीं ग्लौं गं ह्रूं हसस्त्रीं ऐं गलं पातु मे
सदा ॥ पद्मयुग्मवराभीतिधारिणी भयतारिणी ॥ ॐ ह्स्रौं किलि किलि स्त्रीं फट् कंठे पातु उग्रतारिणी ॥ ग्रीं श्रीं क्रीं ऐं स्त्रीं ब्लूं ह
सस्त्रीं ह्रूं फट् स्त्रीं ह्रूं क्षें ह्रूं करालिनी ॥ रक्ष रक्ष महातारे ह्रूं फट् स्वाहा कक्षस्थलं ॥ ॐ ग्रीं क्रीं ह्स्रीं स्त्रीं ह्रूं हसस्त्रीं ह्रूं फट् ग्रीवां
रक्षतारिणी ॥ ॐ क्रीं ह्रूं च्रीं ह्स्रीं हसस्त्रीं क्षस्त्रीं जय जय ॥ महोग्रे पिङ्गलजटे ह्रूं फट् स्वाहा सदावतु ॥ स्कंधौ मे जयदा पातु देवी ॥ राम ॥
विजयतारिणी ॥ ॐ ह्रूं क्रीं ह्स्रीं च्रीं क्रीं डां डीं ह्लूं हंसः ऐं ह्रूं फट् ॥ बाहुमूले पातु नित्यं मम सा जयतारिणी ॥ ॐ द्रां द्रीं द्रां विनिक्लि ॥ १८१ ॥
न्नेद्रावयद्रावयद्धुनं ॥ सर्वशत्रून्महामाये महातारिणि क्रीं स क्रीं ॥ फट् स्वाहा बाहुमध्यमे पातु विद्रावतारिणी ॥ ॐ क्रीं क्षं

190

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

भमलवरयूं श्रीं श्रीं ह्रूं सक्रीं सः फट् ॥ करौ पातु सिद्धिनाथा मम सर्वार्थसाधिनी ॥ ओं क्रीं क्रौं ह्रूं हसखीं फट् श्रृंगुली क्षद्रिना
रिणी ॥ ॐ खफ्रें स्त्रीं ह्रूं हंसः श्रीं नखान् नखराणां तारिणी ॥ ॐ क्रीं ह्रूं डां डीं डूं स्त्रूं स्त्रीं सः खफ्रें चराग्यो योगिनि ॥ योगेश्वरि महातारे ना
रकासुरमर्द्दिनि ॥ मर्द्दय प्रमथान् दुष्टान् मम शत्रून् विदारय ॥ शोषयेच्चाटय क्षों क्षीं क्षूं क्षूं वन्धय ॥ सर्वारिष्टं संहर स्त्रीं करो
महोग्रतारिणी ॥ पातु मे विजयानन्ददायिनी खड्गधारिणी ॥ ॐ स्त्रीं ह्रूं यरलवसह्रूं हसक्षमलवरयूं ॥ क्रां क्रौं ॐ कुक्षिदे
शम्मे पातु योगिनि तारिणी ॥ ॐ क्रीं क्रीं ह्रूं ह्रूं स्त्रीं स्त्रीं सः क्लीं क्लीं विमोक्षदे हंसः ॥ क्लीं सक्रीं पाहि पार्श्वयो भग्न(?) तारिणी स्वा
हा ॥ हंसः ॐ क्रीं स्त्रीं ह्रूं फट् सोहं महोग्रतारिणी ॥ पाहि मां हृदयासन्ना प्राणाशान्तु(?) पद्महिता ॥ ॐ तारे तारय त्रीं ह्रूं हंसखे
लोकत्राणकारिणि ॥ ह्रूं फट् स्वाहा स्तनद्वन्द्वं रक्ष मे विजयप्रदे ॥ ॐ ॐ भ्रां ह्रूं कलहस्त्रीं फट् कालरुद्रनिवारिणि ॥ रक्षर
क्षऊं फट् सें ह्रूं उदरं रुद्रतारिणि ॥ ॐ क्रीं क्ष स्त्रीं हसखीं फट् नाभिं मे जीवतारिणी ॥ क्रीं क्लीं ह्रूं स हस्त्रीं फट् लिङ्गं प्रजनना
रिणि ॥ ॐ स्त्रौं क्रीं हसस्त्रीं ह्रूं ह्रूं क्लीं स्त्रीं फट् सदा मम ॥ आधारं पातु सा देवी त्रैलोक्याधारतारिणी ॥ ॐ ह्रूं क्रीं स्त्रीं ज्लूं जम्भिनि श्री
क्रीं वशिनि क्लीं मोहिनी ॥ ज्रां ज्रां विणि(?) मे शत्रून् हन द्रावय मोहय ॥ क्षोभय क्षोभय ह्रूं ह्रूं ह्रूं जम्भय जम्भय ॥ तारे तारिणि
रुद्रास्थिधारिणि ब्रह्मरूपिणी ॥ ब्रह्मविष्णुशिवत्राणकारिणी क्षीं फट् अम्बिके ॥ रक्षणी तारिणी देवी त्रिखंडं पातु मे सदा
ह्रूं क्रीं स्त्रीं श्रीं हसस्त्रीं क्रीं ह्रूं फट् स्वाहा मम आवतु ॥ नितम्बं स्थूलसर्वाङ्गी सर्वदा सर्वतारिणी ॥ क्रीं ह्रूं क्रीं क्लीं स्त्रूं स्त्रीं ह्रूं फट् उ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता॰म॥ ॥१८२॥ हृन्मे रक्षतु तारिणी ॥ ॐ ह्रीं त्रीं क्रीं हसखीं फट् हूं ह्रीं जम्भय मोहय ॥ स्तम्भय द्रावय द्रीं ड्रीं क्लीं ब्लूं सः शत्रुपक्षगात्रं ॥ मम जानुयुगं र
क्षदेवि जृम्भकतारिणी ॥ ॐ श्रीं हूं ह्रीं त्रीं ह्रीं प्रीं हूं फट् स्वाहा मम मावतु ॥ जंघायुग्मं महादेवी पातु स्तम्भनतारिणी ॥ ॐ ह्रीं गां गीं गूं
गैं गौं ग्लौं हूं स्त्रीं फट् परमेश्वरी ॥ गुल्फयुग्मं सदा पातु देवी श्रीं गगनतारिणी ॥ ॐ ह्रीं हूं फट् पादपृष्ठं पातु परोक्षतारिणी ॥ ॐ हूं
ह्रीं फट् महातारा पातु मे चरणाङ्गुलीः ॥ ॐ ह्रीं स्त्रीं ग्लौं लें हसखीं हूं फट् स्वाहा सुरूपिणी ॥ पादाधः पातु मे नित्यं देवी श्रीभूमि
तारिणी ॥ ॐ ऐं श्रीं हूं ह्रीं स्त्रीं ह्लीं क्रैं फट् ईश्वरी ॥ तुरुतुरु स्त्रीं श्रीं ह्रीं हूं वज्रनेत्रा मयेपैं फट् ॥ सर्वास्त्रशस्त्रवारिणि सर्वग्रहद
शनि मर्दिनि ॥ सर्वकृत्याभिचारग्रहारिष्टनिवारिणी ॥ सर्वास्त्राणि स्तम्भय स्त्रीं मर्दय ड्रीं विदारय ॥ भं भञ्जय द्रां बन्धय क्लीं
सन्तापय ह्लौं फ्रः फट् ॥ महोग्रतारिणी विद्या रोमकूपानि मेवतु ॥ सर्वायुधकरा देवी सर्वतोऽभयदायिनी ॥ ॐ ह्रीं भ्रूं त्रूं रुं 191
जूं हूं नमो भगवति दंष्ट्रिणि ॥ भीमवक्त्रे महोग्ररूपे कालिके केलिनिश्चले ॥ क्रूं ल्लूं ल्लूं विद्युज्जिह्वे हूं हूं कटिश्रोणि मांसभ
रणे विशालमुण्डमालाधारिणि ॥ द्रावय द्रावय महारौद्रि परभटगजाश्वहृत्कोषिणी अखिलदृष्टिभूषिणि निखिलास्त्रप
रीवर्त्तकारिणि ॥ फ्रूं फ्रूं टीं कृन्त नयने विषमनेत्रे महारक्तमांसवसामेदोपलिप्तगात्रे कहस कहस ॥ हर्भं दर्भं दनानाजीमूत ॥ता॰म॥
वर्णे विस्तवघ्राणा बकीर्णदेहे द्राव मांसप्रिये विम्बे विम्बेरणा विम्बे रौद्ररूपे क्षैं क्षौं फ्रः कुन्त कुन्त आकर्षय आकर्षय धुनु धु ॥१८२॥
नु हें हः खड्गैं विजृम्भिनि हूं क्षौं नमो जय त्रैलोक्यविजये हूं फट् स्वाहा ॥ त्रैलोक्यविजया तारा सर्वाङ्गम्मे सदावतु ॥ ॐ ह्रीं स्त्रीं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चां चीं चूं क्रूं फट् श्रीं ह्रीं महेश्वरि विशुद्धप्रभवे विये विजयानन्ददायिनि ॥ चिदानन्दमये देवि चेतने चित्स्वरूपिणि ॥ हंसः हसौं ह
सौं स्फ्रूं सः पातचेतन्य तारिणी ॥ इति त्रिव्यापकं कृत्वा अष्टाधारान् प्रविन्यसेत् ॥ शिवशक्त्यात्मके त्र्यैलोक्यतारिणी मन्त्रसंयुते ॥ ॐ
ह्रीं स्त्रीं डां डीं डूं डैं डौं डः उरलकसहें ह्रूं ॥ वं शं षं सं स्त्रौं भूमितत्त्वात्मिके डाकिनि तारिणि ॥ कालाग्निरुद्रसहिते ममाधारं सदावतु
ऐं ह्रीं श्रीं हसरवक्रैं ह्सौं यरलवसक्रूं ह्सौं हसरवक्रैं श्रीं ह्रीं ऐं ॐ आधारवासिनि ॥ कालाग्निरुद्रसहिते ममाधारं रक्ष रक्ष स्वाहा
ॐ ह्रीं ह्रूं रां रीं रूं रैं रौं रः स्त्रीं रडलकसहें ॥ ऐं ह्रीं श्रीं हसरवक्रैं स्त्रीं लवरयूं ह्सौः सः फट् ॥ श्रीं ह्रीं ऐं वं भं मं यं रं लं राजसि आप्याश्र
ये ॥ ब्रह्मणा सहिते पाहि अधिष्ठाने जगन्मयि ॥ विघ्नात्मे जलजानुष्ठिस्थिरक्षराकिणि तारिणि ॥ ॐ ह्रूं स्त्रीं ह्रीं लां लीं लूं लैं लौं
लः फट् स्त्रौं सः फट् ॥ लडरकसहें ह्रूं ह्रः ऐं ह्रीं श्रीं हसरवक्रैं ह्सौः हसक्षमलवरयूं ह्सौः हसरवक्रैं ॥ श्रीं ह्रीं ऐं डं ढं णं तं थं दं धं नं पं
फं साक्षिके ॥ जीवात्मरूपिणि श्रीं ह्रीं रुद्रानन्दप्रदायिनि ॥ तेजोमये ज्वलज्ज्वालानलदीप्तमहेश्वरी ॥ मणिपूरं सदा पाहि देवि
लाकिनि तारिणि ॥ ॐ ह्रीं ह्रूं कां कीं कूं कैं कौं कः स्त्रीं स्त्रौं सः ह्रीं कलडरसहीं ह्रूं श्रीं ऐं ह्रीं श्रीं हसरवक्रैं ॥ ह्सौं हसक्षमलवरयूं ह्सौं
हसरवक्रैं श्रीं ह्रीं ऐं कं खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं टं ठं फट् ॥ परतत्त्वात्मिके देवि जगच्चैतन्यकारिणि ॥ विष्णुवक्षस्थलावासे कमले
कमलालये ॥ ह्रींकारे कामदे देवि प्राणशक्तिप्रबोधिनि ॥ अनाहतं रक्ष नित्यं देवि काकिनि तारिणी ॥ ॐ ह्रीं त्रीं ह्रूं ह्रीं श्रीं हां ह्रं
स्त्रीं ह्सौं फट् परापरे ॥ मां सीं सूं सैं सौं सः ह्रीं सडरलकसहीं ह्रीं ह्रूं ऐं ह्रीं श्रीं हसरवक्रैं हसौं क्षमलवरयूं ह्सौं हसरवक्रैं श्रीं ह्रीं ऐं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना॰भ ॥
॥१८३॥

क्रीं फट् परापरे ॥ अं आं इं ईं उं ऊं ऋं ॠं लृं ॡं एं ऐं ओं औं अं अः ॥ फट् आकाशात्मिके देवि विद्युन्माति विरोचने ॥ हिरण्यगर्भाश्रये दे
वि स्लौं ह्स्फ्रें विशुद्धं पाहि मे सदा ॥ वज्रमण्डलसंकाशे देवि साकिनि नारिणी ॥ ॐ क्रीं स्त्रीं ह्स्फ्रें ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः फट् श्रीं हसकलरडैं ॥
ऐं क्रीं श्रीं हसखफ्रें ह्सौः क्रीं त्रीं फट् ठंठः स्फुरस्फुर लवप्रक्षसहस्त्रीं ह्सौं हसखफ्रें ॥ श्रीं क्रीं ऐं हं क्षं हंसः ह्स्फ्रें क्रीं फट् मनोमये ॥ ब्र
ह्मतारालये ईशे सदाशिव हृदिस्थिते ॥ साभिलाषमनोनित्यं पाहि हाकिनि नारिणि ॥ ॐ क्रीं स्त्रीं ह्स्फ्रें यां यीं यूं यैं यौं यः सोहं हंसीं
स्त्रीं ह्सौं ॥ ऐं क्रीं श्रीं ह्स्फ्रें हसखफ्रें ह्सौं भगवत्यम्बे चिन्मये ॥ उड्डियानत्वात्मिके हसक्षमलवरयूं सहक्षमलवरयीं ह्सौं ॥ सहखफ्रें
श्रीं क्रीं ऐं प्रज्ञारक्ष जगन्मये ॥ निखिलप्रपञ्चरूपिणि हंसः सोहं ह्सौं सः फट् ॥ जगन्नत्वात्मिके देवि एकपञ्चम मावतु ॥ ॐ क्रीं
स्त्रीं ह्स्फ्रें जगद्धात्रि जगद्धात्रि जगदानन्ददायिनि ॥ क्रीं क्रीं ह्रूं ह्स्फ्रें क्रौं ह्रः स्त्रीं फट् जगज्ज्ञानरूपिणि ॥ क्रींकारस्थे अहन्त्वं पातु
सच्चित्स्वरूपिणि ॥ ऐं क्रीं श्रीं हसखफ्रें क्रीं ह्स्फ्रें क्लीं सः ह्सौं स्त्रीं फट् ॥ अघोरशुचिनारे ह्स्फ्रें सर्वप्रत्ययकारिणि ॥ ह्सौं ऐं क्रीं हस
खफ्रें स क्लीं ह्स्फ्रें श्रीं ह्सौं क्रीं स्फैंसः ॥ सहस्राराधिष्ठिते ह्स्फ्रें क्रीं महाशिवविभूषणे ॥ रक्षरक्षाहं ह्स्फ्रें नित्यं जगच्चैतन्य तारिणि ॥ ॐ
क्रीं ह्स्फ्रें स्त्रीं वमस्त्रीं फट् ॐ आं ईं ऊं ऐं औं अः स्फुरप्रस्फुर प्रणानानन्ददायिनि ब्रह्मरूपिणि ॥ ॐ क्षं ऐं क्रीं श्रीं हसखफ्रें हसौं हसौं
ह्सह्स्फ्रें ईं हसकल क्रीं ह्सौं नारिणि ब्रह्मनारिणि ॥ स्लौं हसखफ्रें ह श्रीं श्रीं क्रीं ऐं परमेपरे ॥ घोरे घोरे महाघोरे अघोरे घोररूपिणि
घोरघोरतरे ज्ञसां ज्ञसीं ह्स्फ्रें ह्स्फ्रें परमेश्वरी ॥ चिदानन्दघनब्रह्मनारिणि श्रीं सः क्रीं सः फट् ॥ परमशिवपर्यङ्केशुद्धपद्मासन

192

॥ राम ॥
॥१८३॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्थिते॥ सहजानन्दमूर्त्तिस्थैर्या हि मामुग्रतारिणि॥ नवतारा: प्रविन्यस्य षडङ्गं विन्यसेन्मनः॥ ऐँ क्लीँ सौँ ॐ ह्सस्त्रीँ हूँ फ्रौँ स्त्रीँ फ
ट् स्वाहा हृदये॥ वज्रखड्गोज्ज्वलवराभीतिधरा भैरवतारिणी॥ ऐँ क्लीँ सौः ईँ ऐँ कलह्रीँ ह्सकलह्रीँ सक्लीँ॥ क्लीँ फ्रौँ हूँ फ्रौँ स्त्रीँ हूँ ऐँ
क्लीँ सौः मातङ्गिनि मोहिनि॥ श्रीँ फ्रौँ हूँ ऐँ वज्रवैरोचनीये हूँ हूँ ऐँ हूँ फट्॥ स्वाहा फ्रौँ शिरसे पातु देवी खड्गोग्रतारिणी॥ ॐ ईँ ऐँ
कलह्रीँ श्रीँ फ्रौँ श्रीँ फ्रौँ हूँ स्त्रीँ हूँ फट् थ्रीँ ह्सकलह्रीँ सहूँ फ्रौँ शिखा पाहि मम मन्त्रे उग्रतारिणि॥ ॐ फ्रौँ स्त्रीँ हूँ श्रीँ फ्रौँ ह्रीँ ऐँ वज्रवैरो
चनीये॥ हूँ हूँ फट् स्वाहा वज्रतारे ममाङ्गं वज्रतां कुरु॥ कवचं मम सर्वाङ्गं रक्षत्वीं वज्रतारिणी॥ ॐ फ्रौँ हूँ ऐँ क्लीँ सौः नमो मात
ङ्गतारिणीश्वरि॥ सर्वसुखरञ्जनि श्रीँ सर्वतन्त्र वशङ्करि॥ स्त्रीँ सर्वस्त्रीपुरुषवशङ्करि सर्ववैरिवशङ्करि सर्वदुष्टवशङ्करी
फ्रौँ क्लीँ फ्रौँ हूँ हूँ ह्स्लीँ ह्स्त्रीँ सर्वराजवशङ्करि॥ सर्वविघ्नवशङ्करि ऐँ क्लीँ सौः नेत्रं मे राजले॥ सदा स्थिता पाहि तारे मातङ्गि
विश्वमोहिनि॥ ॐ फ्रौँ स्त्रीँ हूँ फट् क्रीँ क्रीँ क्रीँ हूँ हूँ फ्रौँ फ्रौँ सौः स्त्रीँ कुः फट्॥ स्त्रीँ हूँ फ्रौँ हूँ ॐ कालि कालि ॐ ॐ ॐ कुः स्त्रीँ हूँ खफ्रेँ श्रौँ
क्षः स्त्रौँ स्त्रूः सहँ हंसः॥ नमो भगवति स्फ्रेँ प्रचण्डकालिके खड्गशूलवज्रगदाधरे॥ हूँ हूँ फ्रेँ फ्रेँ सर्वशक्तिधरे सर्वारिसूदनि॥ र
क्तमांसाशने भीमे खर्परखट्वाङ्गधारिणि॥ मां रक्ष रक्ष विजये मम शत्रून् विनाशय॥ विनाशय सर्वदुष्टान् रिष्टानि निवार
य॥ सर्वग्रहयक्षभूतक्रूरमानभयं हन॥ कूष्माण्डभैरवक्षेत्रपालडाकिन्युरगामान्॥ निवारय निवारय खेचरान् ब्रह्मराक्ष
सान्॥ येमां हिंसन्ति प्रत्यक्षं कृत्वा द्रोहस्य कारकाः॥ परोक्षवातान् ज्वल ज्वालिनि हूँ हन द्वयं॥ नयनय प्रमर्दय प्रमर्दय प्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्रणाशय प्रणाशय ॥ शोषय शोषय भ्रूं वूं श्रों श्रौं ध्रें मा ङ्करद्वय ॥ कालिका मन्त्रतो न्यस्य गायत्र्या व्यापकं चरेत् ॥ क्रीं स्त्रीं हूँ
फट् एकजटे विद्महे क्रीं स्त्रीं हूं परे ॥ नीलविकटदंष्ट्रे क्रीं धीमहि ॐ क्रीं स्त्रीं हूं फट् ऐं सः स्त्रीं ॥ तन्नस्तारे प्रचोदयात् ॐ मां
पातूग्रतारिणि ॥ ॐ अक्षोभ्यः शिरः पातु सर्वदा ऽक्षोभकारकः ॥ पूर्वे ऐं क्रीं श्रीं ॐ मां वैरोचनः पातु सर्वदा ॥ दक्षिणे ऐं
क्रीं श्रीं स्त्रीं सः मां पातु रत्नसंभवः ॥ ऐं क्रीं श्रीं हूं उत्तरे मामघोरः पातु सर्वदा ॥ ऐं क्रीं श्रीं ॐ पश्चिमे ऽव्यान् सर्वदा सिद्धि
नायकः ॥ ऐं क्रीं श्रीं हूं फट् आग्नेय्यां नामको मां सदावतु ॥ ऐं क्रीं श्रीं हूं फट् नैर्ऋत्यां मां पातु समामकः सदा ॥ ऐं क्रीं श्रीं
हूं फट् वायव्यां पातु मां पावकः सदा ॥ ऐं क्रीं श्रीं हूं फट् ऐशान्यां नारकः पातु मां सदा ॥ तद्बहिः पूर्वदिग्भागे ऐं क्रीं श्रीं ॐ
नमो नमः ॥ ब्रह्माणि मां रक्ष रक्ष हंसवाहिनि हंसिनि ॥ ओं क्रीं क्रौं क्रों ह्स्रैं स्त्रीं सः असितांगनिषेविते ॥ रक्ष रक्ष महामाये
हंसः सोहं स्वरूपिणि ॥ आग्नेय्यां ऐं क्रीं श्रीं क्रीं स्त्रीं हूं फट् इं क्रीं नमो नमः ॥ माहेश्वरि वृषारूढे शूलहस्ते ममाभये ॥
हें हौं हूं क्रीं रक्ष रक्ष मां रुरुभैरवभूषणे ॥ ऐं क्रीं श्रीं ॐ क्रीं क्लीं स्त्रीं ऐं नमो भगवति क्रीं क्रौं ॥ कौमारी मां रक्ष रक्ष दक्षिणे शिखि
वाहने ॥ शक्तिहस्ते ऐं क्रीं क्रं चण्डभैरवभूषिते ॥ ऐं क्रीं श्रीं क्रीं हूं फट् ॐ ग्लौं नमो भगवति ह्रूं वैवाराहि मां रक्ष रक्ष दं
ष्ट्रायुधे महाबले ॥ ॐ मन्त्रमहिते विघ्ने नैर्ऋत्यां रक्ष मां सदा ॥ ऐं क्रीं श्रीं हूं ॐ क्लीं हें हंससोहं नमो नमः ॥ भगवति वै
ष्णवी श्रीं क्रीं ह्रीं गरुडवाहिनि ॥ चक्रायुधे मां रक्ष रक्ष ऐं ह्रौं हौं हंसोः सः फट् ॥ मायासहस्ररूपपरिवर्जिते क्रोधभै

193

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रवभैरवभैरवि ॥ प्रतीच्यां रक्ष देवेशि सर्वविघ्नान्निवारय ॥ ऐं ह्रीं श्रीं ॐ क्रीं क्रीं ड्रीं त्रीं हस्त्रैं त्रैं लां इं तुं क्रीं नमो नमः ॥ भगवत्यजिते
ऐन्द्रिगजराजोपरिस्थिते वज्रहस्ते हूँ ह्सौं मम वैरिविनाशिनि ॥ कपालिसहिते रक्ष वायव्यां दिशि मां सदा ॥ ऐं ह्रीं श्रीं ॐ स्त्रीं हूँ फ
ट् चां वीं वैं नमो भगवति ॥ श्रीचामुण्डे शववक्षस्थे खड्गाद्यायुधधारिणि ॥ ह्रीं ह्रीं ह्सौं भीषणास्ये उदीच्यां रक्ष मां सदा ॥ ऐं ह्रीं श्रीं
उं ईं लं ह्रीं ॐ क्रीं स्त्रीं स्त्रीं उं फट् नमो नमः ॥ भगवति महालक्ष्मि पद्मासनस्थिते परे ॥ पद्माद्युधधरे ॐ ह्रीं ह्क्लीं ह्सैं हस्त्रीं वि
भूतिदे ॥ संहारभैरवानन्दे ऐशान्यां पाहि मां सदा ॥ ऐं हैं हौं हेतुकः पातु पूर्वे ऐं रं ह्रूं फट् ह्रां स्रां सः फट् आग्नेये त्रिपुरान्तकः
ह्रौं ह्रूं याम्ये ऐं वह्निवेतालः पातु मां भयात् ॥ दक्षिणे व्यादग्निजिह्वः ऐं अं कं नैर्ऋते एव मे ॥ ह्रूं ह्रीं कं ईं कां धूं ह्रीं ह्रूं कालाक्ष
पातु मां सदा ॥ वायुकोणे ऐं मं ह्रूं मलयो भैरवो वतु ॥ उदीच्यां ऐं ऐं ह्रूं फट् एकपादः सदावतु ॥ ऐं भीमाभीमबटुक ऐशान्यां
पातु मां सदा ॥ ॐ तारे तारे महातारे उं त्तारे भयतारिणि ॥ ॐ ह्रीं श्रीं त्रीं ह्रूं क्रों वं क्रौं लं वज्रास्माखाणि मर्द्दय ॥ मर्द्दय द्रावय ह्रीं
हः कहः कहः विमोडय ॥ विमोडय हसस्त्रीं फट् स्वाहेन्द्रान् पाहि तारिणि ॥ ॐ तारे वं विश्वतारे ह्रीं स्त्रीं वरुणा तारिणी ॥ वं क्रौं
रं क्रौं अग्न्यस्त्राणि स्तम्भय द्रावय ह्रूं तं ॥ परिवर्त्तय वज्रयाभ्यामयास्त्रं विदारय ॥ सर्वो वयच्छेदय स्त्रीं सर्वशत्रून् विनाशय
अग्न्यस्त्रेभ्यः पाहि मां त्वं वह्निस्तम्भनतारिणि ॥ ॐ ह्रीं तारे महातारे कालदण्डविनाशिनि ॥ ह्रूं क्रौं यं क्रौं हसक्रो फट् दण्डास्त्रा
णि निवारय ॥ जंभय त्रोटय क्षुराङ्घि धिछि न्धि विपाटय ॥ स्तम्भय स्तम्भय श्रीं ह्रीं याम्यास्त्रात् रक्ष तारिणि ॥ ॐ ह्रीं ह्रीं त्रीं विश्वता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥ ॥ १८५ ॥

रेसर्वासुरविदारिणि ॥ राक्षसान्सर्वाणि निवारयविदारय ॥ भंजयचोटयकृन्तमर्दयचोटयद्रुह ॥ सर्वासुरप्रहरणो
ध्य आः सुरेरवे हूं वज्ररेरवेविदारिणि ॥ श्रौं श्रीं श्रूं क्रीं क्लं फट् ल्सौं ः कृत्याद्रोहं ग्रामाशयमायामूहं विदारय ॥ त्रीं त्रीं त्रासिनि मांर
क्षआसुरास्त्रेभ्यइश्वरि ॥ ॐ क्रीं त्रीं हूं महातारे हूं हूः क्रीं वं क्रों क्षूं क्षौं वषट् ॥ ज्वलज्वलशूलिनि श्रीं उग्रग्रहभयापहे ॥ हूं फ
ट्स्वाहा वरुणास्त्रकृत्याद्रोहान्निवारय ॥ शोषयक्षोभयश्रूं फट् भिन्दि भिन्दि विलोपय ॥ आप्यदुर्गात्रायया स्मान्तदुर्गे दुर्गे
रक्षिणि फट् ॥ स्वाहा मां पश्चिमे यातु श्रीदुर्गा नारिणी जया ॥ ॐ क्रीं श्रीं मी मन्ताराया गेयागिरिवराश्रया ॥ महाकूट महावेगा
महाधीरा महाबला ॥ क्रीं क्रीं स्थां स्थीं महोकुध्मानाध्यस्त्राणि विनाशय ॥ धूं धूं धूमावति क्लिन्ने क्लेदय द्रावया हितान् ॥ आधा
रनारिणि छिन्धि समीरास्त्राणि मे रिपो ः ॥ ऐं ॐ क्रीं हूं वज्रवैरोचनीये वज्रनारिणि ॥ हूं हूं फट् स्वाहा ऐं सक्लीं गं दां चूर्णय भ
ञ्जय ॥ यक्षास्त्राणि यक्षमायां डां डा वयडीं विमोचय ॥ उं दीं यां रक्षमां देवि परितो वज्रनारिणी ॥ ॐ क्रीं क्लीं स्त्रीं कालरुद्रश
क्तिन्नत्वरूपिणि ॥ ह्रीं क्रौं श्रौं महानारे नारिणि ब्रह्मरूपिणि ॥ प्रवगे प्रमथास्त्राणि भञ्जय डीं हः स्वगुय ॥ रौडी कृत्यापमृत्यु
ग्रान् प्रमथान्सर्वराक्षसान् ॥ ब्रह्मराक्षसवेतालान्मारयनिवारय ॥ रुद्रास्त्रेभ्यस्सदा पाहि मां त्वं प्रवगनारिणि ॥ ॐ क्रीं हंसः ॥ राम ॥
क्रों ॐ हंसः त्रां सो हं क्रों वषट् हक्ली ॥ सक्लीं हसक्लीं फट् हूं स्त्रीं ब्रह्मोग्रनारिणि द्रुतं ॥ ब्रह्मास्त्राण्युपशान्तिं त्वं नय विश्वात्मिके शि ॥ १८५ ॥
वे ॥ वेदोदिता क्रिया स्सर्वाः कृत्याद्रोहफलप्रदाः ॥ येमाउद्दिश्य कुर्वन्ति तांस्तान्हिंसन्तु हिंसकान् ॥ प्रवगनारिणी चक्रभीमा

194

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रौं धाग्निधर्षिता ॥ ॐ ह्रीं स्त्रीं ह्रूं हसस्त्रीं ह्रीं गां गीं गूं गैं गौं गः सफट् ॥ ऐं ह्रीं श्रीं ह्रूं स्रूं सुपर्णा क्रौं अं वं तं सहौं ह्सौं ॥ हंसः सोहं ना
गवाणा न् हन संहन संहन ॥ डं डीं ह्रीं ह्लीं ब्लूं स्त्रीं खें खैं क्षः तार्क्ष्यतारिणि ॥ विषसर्प्पभयान्त्राणि संहराखिलभीतिहे ॥ नागपा
शान् संहरेहि देवि श्री तार्क्ष्यतारिणी ॥ इति शत्रोरस्त्र दुर्गे गिराक्रान्तविशुद्धधीः ॥ पठेदिमं महामन्त्रं सर्वभीतिविनाशनं ॥ ॐ
ह्सौं वसह्रूं कलह्रीं हसस्त्रीं फट् नराच्च मालाभरणभूषिते ॥ महाकौलिनि महाब्रह्मवादिनि महाधनोन्मादकारिणि ॥ महाभो
गप्रदे अस्मदीयशरीरं वज्रमयं कुरु कुरु दुर्ज्जनान् हन हन महीपालान् क्षोभय क्षोभय परवक्रं भञ्जय भञ्जय जय जय खेचरि ग
गनगामिनि यमलवरयूं घमलवरयूं भमलवरयूं शमलवरयूं क्षमलवरयूं ज्ञमलवरयूं ॥ ह्सक्षमलवरयूं ॥ सहक्षमल
वरयूं हंसः सोहं ह्रूं ह्रीं स्त्रीं ह्सौं डं डीं डूं त्रौं त्रीं त्रूं त्रैं त्रौं त्रः श्रीमन्कुब्जकतारिणि सर्वत्र मां रक्ष रक्ष स्वाहा ॥ ॐ ह्रीं स्त्रीं श्रीं ह्रीं महादे
वि अश्वारूढा जयप्रदा ॥ वाहनानि पातु नित्यं मम सर्वार्थसाधिनी ॥ ह्रीं ह्रूं रथे देवि ह्रूं ह्रूं फट् रथं मम आवज ॥ रां रीं रूं रैं रौं रं
रक्षिणि ह्रूं फट् परमानन्दतारिणि ॥ ॐ ह्रूं पुष्पकेतुराजार्हते गतायै सम्प्रशंदितायै सग्रहराशि नक्षत्रायै उं दिताद्दित्यमरुण्डला
वर्ज्जितायै नित्यचैतन्योदितायै ह्रीं श्रीं परंज्योतिस्तारायै ह्रूं फट् स्वाहा ॥ ह्रीं ज्योतिस्तारिणि क्लिन्ने क्लिदिनि मेध्वजं सदा ॥ रक्ष रक्ष
वैरियक्षान् क्षयं कुरु नमोस्तुते ॥ ॐ ह्रीं कामाकर्षिणी मां पातु सर्वार्थसाधिनी ॥ नेजआकर्षिणी तुष्याकर्षिणी ज्ञानकर्षिणी
चित्ताकर्षणा देवी च मोहाकर्षणारूपिणी ॥ तपआकर्षिणी शस्त्राकर्षिणी भूताकर्षिणी ॥ वाहनाकर्षिणी मन्त्राकर्षिणी से

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्वकर्षिणी ॥ दुर्गाकर्षणरूपा च रत्नाकर्षणरूपिणी ॥ अहंकाराकर्षिणी च योगाकर्षणरूपिणी ॥ विद्याकर्षणरूपा च श्र(
द्धाकर्षणरूपिणी ॥ ओजआकर्षिणी उंग्रा स्तम्भिनी मोहिनी तथा ॥ द्राविणी क्षोभिणी चैव वशीकरणरूपिणी ॥ आकर्षिणी सं
मोहिनी पञ्चबाणेश्वरी परा ॥ सर्वरूपा महातारा समरे पातु मां सदा ॥ अरण्ये प्रान्तरे भीमे निरालम्बे जलप्लवे ॥ वराभयाम्भोजहस्ता
पातु मां उग्रतारिणी ॥ विषमे सङ्कटे घोरे कान्तारे पर्वतालये ॥ खड्गाम्भोजधरा देवी पातु मां दुर्गतारिणी ॥ सिंहव्याघ्रसमाकी
र्णे कानने भीषणालये ॥ भीमदंष्ट्रा पातु नित्यं खड्गखर्प्परधारिणी ॥ सभायां शास्त्रवादे तु रिपुसंघसमाकुले ॥ तुष्टिपद्मिनह
स्ता मां पातु नीलसरस्वती ॥ खर्वा प्रत्यालीढपदा सदासनगताशिवा ॥ तुष्टिहस्ता स्मिता देवी सद्यः स्तम्भयते खिलान् ॥ क्षरत्पी
यूषकलिकासौम्यस्मेरामुजानना ॥ रोगेभ्यः पातु मां नित्यं देवी या मृततारिणी ॥ प्रथमेभ्यः पिशाचेभ्यो राक्षसेभ्यो ग्रहादपि ॥ ब्र
ह्मराक्षसवेतालकूष्माण्डादिभ्य एव च ॥ सर्वत्र रक्ष मां देवि सिंहास्याङ्गनतारिणी ॥ ॐ पूर्वस्यां दिशि चाग्नेये दक्षिणे नैरृते त
था ॥ वारुणे चैव वायव्ये कौवेरे रौद्रगोचरे ॥ छिन्नमस्ता ने च सर्वेषु रंध्रदेशेषु वर्त्तमान् ॥ कर्त्तृखर्प्परधरा देवी पातु मामुग्रतारि
णी ॥ सैन्यानि वाहनान्येव गजाश्वादीनि मे वृज ॥ उग्रा पन्नारिणी देवि सर्वमङ्गलदायिनी ॥ गोत्रं मित्राणि मे रक्ष पत्नीः प्र
णायशालिनीः ॥ महोग्रतारिणी पातु सर्वभीतिविनाशिनी ॥ ॐ हूंकारबीजोद्भवे लोलजिह्वे भयङ्करि ॥ कर्त्तृखर्प्परधरे उग्रे
उग्रतारे नमोस्तु ते ॥ आकाशनिलये तारे अक्षरे ब्रह्मवादिनी ॥ सिद्धानां सिद्धिदे शुद्धे नमस्ते चोग्रतारिणि ॥ सर्वत्र रक्ष मां दे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विभयमध्योग्रतारिणि ॥ प्रसादादुग्रतारायान मां हिंसन्ति हिंसकाः ॥ ॐ फ्रीं फ्रीं हूँ स्त्रीं हसखीं स्फुरस्फुर हसखीं फट् ॥ प्रस्फुर प्रस्फु
र स्त्रीं फ्रीं वट वट हूँ फ्रीं श्रीं हसक्रीं ॥ प्रवट प्रवट हूँ फ्रीं कह कह श्रीं श्रीं क्रौं हूँ वम वम स्त्रीं हूँ मेरि पून् घातय घातय ॥ हूँ फट्
फ्रीं क्रों ठः श्रीं सः हसक्षमलवरयूं सहक्षमलवरयीं हसखफ्रें हसौं सहूँ हंसः सोहं हूँ फट् सोहं सर्वाशा मे उग्रतारिणी ॥ पात्र
मां सर्वदा नित्या सर्वमन्त्रप्रबोधिनी ॥ भैरवी सुन्दरी काली मातङ्गी छिन्नमस्तका ॥ नीलसरस्वती वेति मन्त्रषट्कं सदा हतं ॥
इति ते कथितं स्वस्त्मकवचं देवदुर्लभं ॥ त्रैलोक्यविजयं नाम तस्य मन्त्रैकविग्रहं ॥ अनेन कवची भूत्वा भावयन्नुग्रतारिणी
आधारस्थां परां शक्तिमाकृष्यानीय यत्नतः ॥ षडङ्गसहितां मूर्द्धि परानन्दे निमीलयेत् ॥ सहजानन्दजं तेजं आत्माभेदेन भा
वये ॥ शिवोहं भैरवश्चाहं नित्यानन्दोहमव्ययः ॥ संहर्त्ता हरिपूर्णाम्बे महाग्रतारिणी स्वहं ॥ सर्वशक्तिमयो ब्रह्मरूपोहं तारि
णीमयः ॥ इत्यात्मानं भावयंस्तु मन्त्रास्तपविन्नयो जप ॥ ब्रह्ममंत्रं स्मरन्मन्त्रं तेजोभिन्नबलान्यपि ॥ दह्यन्त्यपि बलान्येव शुष्का
म्यनलो यथा ॥ ब्रह्ममंत्रैः पुटं कृत्वा योजयेत्तारिकां मनुं ॥ कवचस्था तारिका यास्तु सर्वसिद्धिप्रदे ध्रुवं ॥ ॐ ह्रीं क्रीं ऐं ह्रीं सौः क
ए ई ल ह्रीं हसकहल ह्रीं सकल ह्रीं स्त्रीं ऐं क्लीं क्रीं हूँ श्रीमदेजरे ब्रह्मषोडशीस्वरूपिणि ॥ त्रिपुरसुन्दरि ह्रीं त्रीं हूँ फट् क ए ई
ल ह्रीं स्त्रीं हूँ नीलसरस्वती महातारे सर्वसिद्धिं प्रयच्छ ॐ ह्रीं क्लीं स्त्रीं स्त्रीं फट् स्वाहा ॥ ॥ अथ यन्त्रं वक्ष्ये यद्धृत्वा कवची
भवेत् ॥ षट्कोणं विन्यसेदादौ मध्ये मूलन्तु विन्यसेत् ॥ तारमन्त्रं गर्भितं कुर्यात् साध्यं लज्जयान्वितं ॥ षट्कोणं मन्त्रषट्कस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कोणक्रोडे वसुभस्युकं॥ केसरेष्वष्टताराः स्युर्दले वर्णाश्च सस्वराः॥ प्रणावग्रथितान् वर्णान् बाह्यतो नैव मण्डयेत्॥ शृंखलां प्रणवैः कुर्या
द्दिग्दलान्ते थवीजकान्॥ शेषान् वर्णान् कोणसंस्थान् शृंखलान्ते तु तारिणी॥ योजयेत्तद्बहिःषष्ठं षोडशारं नदन्ततः॥ कामतारा
मंत्रवर्णैः केशराणि तु वेष्टयेत्॥ नृसिंहक्रोडताराणां वेष्टयेत्तत्र मध्यगान्॥ तद्बहिः शृंखलाकार्या लज्जयान्तत्र तारिणी॥
योजयेत् प्रणवानां भेदैः कलाभिविनियोजकः॥ बहिः कुर्याद्दलपत्रमष्टप्राणान्वितं छदं॥ जयताराबीजयुक्तं त्र्यक्षरं जयशब्द
न॥ ताराबीजगर्भितं स्याज्जयबीजं निरामयं॥ कालीमायामंत्रवर्णैर्वेष्टनं कूर्चशृंखलं॥ भूविम्बं त्रितयं कुर्याद्दिक्षु पद्मान
कादिकान्॥ तारोपेतान् कोणभागे कूर्चान् क्षवर्णान् सजातिकान्॥ तद्बहिर्दिग्गमन्तारान् नृसिंहमन्त्रयुग्दहनं॥ इन्द्रादीनां मनू
न्बाह्ये कुर्यात् फकारगर्भितान्॥ तद्बहिः कवचं योज्यं लिखेत् कुंकुमाष्टकैः सुधीः॥ भूर्जे त्वविकृतावर्णे लिखेद्धेमशलाकया॥
पीतकौशेयवस्त्रेण रक्तसूत्रेण वेष्टयेत्॥ गन्धाष्टकेन संलिख्य लाक्षया वेष्टयेत्ततः॥ स्वर्णमध्ये स्थापयेत्तत् सम्प्रावरणा
संयुतं॥ देवताभेदतः कुर्याज्जीवन्यासं पुरस्सरं॥ होमं कुर्यात् त्रिमध्वक्तैः रक्तोत्पलैः सहस्रकं॥ सहस्रं तु जपेत्तत्र मूलं साध्य
समन्वितं॥ गुरुं संपूज्य विधिवद्भूषणस्वर्णाम्बरादिभिः॥ सन्तोष्य तत्कराद्ग्राह्यं धारयेद्गतमानसः॥ अजेयः सर्वदेवानाम
सुराणां भवेद्ध्रुवं॥ इदं यन्त्रं महावीर्यं शिरःस्थं जयदं युद्धे कण्ठस्थं विश्वमोहनं॥ हृदिस्थं कामदं नाभौ स्तम्भनं रोगनाशनं
पृष्ठस्थं द्यूतकलहे जयदं कारागारवारणं॥ शिखास्थं शस्त्रशंशानां वारणं नात्र संशयः॥ यस्य मूर्ध्नि महाबाहो कवचं ब्रह्मसं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मितं ॥ न तस्य गात्रं क्रमन्ति रोगाः शस्त्राणि कानि चित् । ब्रह्मास्त्रादीनि शस्त्राणि नं दृष्ट्वा विमुखान्यपि ॥ यान्ति निर्वीर्य्यतामस्त्रस
न्समस्तं वदाम्यहं ॥ भैरवा यातुधानाश्च राक्षसा ब्रह्मराक्षसा ॥ छाया नं स्यन लंघन्ति किं पुनस्तस्य विग्रहं ॥ दंष्ट्रिणः शृङ्गिनः क्रू
राः सिंहव्याघ्रादयस्तथा ॥ न दृष्ट्वा तु पलायन्ते तेजसा भयपीडिता ॥ मनमीडं प्रकुर्वन्ति ग्रहानागासुरादय ॥ सिद्धगन्धर्वयक्षा
या विद्याधरमहोरगा ॥ जलस्थाः स्थलजाश्चैव जन्तवः क्रूरजातय ॥ पलायन्ते प्रतापाग्निधर्षिता भैरवार्दिता ॥ कृत्याद्रोहन्त
स्य केचिद्ये कुर्वन्ति स्वतः परे ॥ तांस्तानेव हि खादन्ति उग्रतारा प्रभावतः ॥ शत्रुतां तस्य ये मूढाः कुर्वन्ति दिक्विदिक्स्थि
ताः ॥ आत्मकोपाग्निना दग्धाः प्रणश्यन्ति सबान्धवाः ॥ कृत्याद्रोहा स्वयं यान्ति साधकस्यास्य दर्शनात् ॥ मुच्यन्ते रोगिणो रोगै
र्विषमप्यमृतायते ॥ येनेदं धार्य्यते सूत्रं कवचं वृक्षसंयुतं ॥ न दृष्ट्वा त्रिदशाश्चैव प्रणमन्ति समसिद्धये ॥ ये केचिच्छत्रव
स्तस्य उग्रौ राक्षसमानिनः ॥ पतन्ति पादयोस्तस्य उग्राकर्षितमानसाः ॥ सागराः स्थलतां यान्ति वह्निर्गच्छति शीततां ॥
गिरयस्समतां यान्ति नमो भास्वरतां व्रजेत् ॥ ग्रहराजाः सौम्यतां यान्ति साधकस्यास्य दर्शनात् ॥ यः पठेत्कवचं दिव्यं महोग्रा
याइदं शुभं ॥ मंत्रसिद्धिर्भवेत्तस्य ऐश्वर्य्यादि नाद्भुतं ॥ सिद्धयोऽष्टौ करस्थाः स्युर्देवीपुत्रो यमीरितः ॥ धर्म्मार्थकाममोक्षा
णां भाजनोऽयं न संशयः ॥ विना धूमं यस्य पश्येत्कवचीयं पठेन्नृपः ॥ सोऽपि मोक्षमवाप्नोति का कथा सिद्धियोगतः ॥ यस्मिन्न
यज्ञे प्रयात्येष पुरुष वर्म्मविभूषितः ॥ दर्शनान्नतिमायान्ति पितरस्त्राग्नयः सुराः ॥ नारिष्टं न च दुर्भिक्षं धर्मं यान्ति क्रमो नहि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२१

॥ ता॰भ ॥
॥ १८८ ॥

यत्रास्ते कवचीभूत्वा सदा जपपरः सुधीः ॥ पठित्वा कवचं यस्तु पुष्पाञ्जलिं ददाति वै ॥ नमो महोग्रतारायै पूजावर्षोद्भवं फलं
लभते केन तुष्टासां उग्रापत्तारिणी शुभां ॥ महाविघ्नोपशमकाये तेपठन्तु शुभेच्छया ॥ अस्येभक्त्या धारयन्तु ते वा प्रभवन्ति तत्फ
लं ॥ यान्तियो भाग्यतो लब्ध्वाधारयन्तिहृदा महत् ॥ कवचन्तु प्रभावेन दिव्यान् भोगान् समाप्नुयु ॥ सौभाग्यं विपुलं भोग्यं मा
रोग्यं सर्वसम्पदः ॥ प्राप्नुवन्ति जपपराः साक्षाद्देवीति सोच्यते ॥ इतीदं कवचं वत्स कथितं तव भक्तितः ॥ मम प्राणाधिकं ह्ये
तद्गोप्यं तत्प्रयत्नतः ॥ राज्यं देयं शिरो देयं न देयं कवचं महत् ॥ न कस्मैचित् प्रवक्तव्यं सत्यं शिव शिवध्वजः ॥ त्वमेव प्राणा
धिको यस्माद्देवानामपि रक्षकः ॥ अतस्ते गदितं त्वत्तः सावधानः प्रसाधय ॥ अनेन कवचीभूत्वा त्रिपुरघ्नं निवाहनं ॥ तारका
ख्यं उरात्मानं संहराते न दर्पितं ॥ श्रीभैरव उवाच ॥ इति ब्रह्ममयं दिव्यं कवचं शङ्करोदितं ॥ संप्राप्य कार्त्तिकेयस्तु जघान
तारकासुरं ॥ इदं तुभ्यं मया देवि कवचं प्रकटीकृतं ॥ गोपनीयं प्रयत्नेन स्वयोनिरिव भैरवि ॥ अश्वमेधसहस्राणि राजसू
यशतानि च ॥ कवचस्य समं नैते येवान्ये क्रतुकोटयः ॥ ब्रह्महत्या सुरापानं अगम्यागमनं तथा ॥ सकृत्स्मरणतो हन्यात् यथा
ग्निस्तूलराशिवत् ॥ तारिण्याः कालिकायाश्च य कश्चित् साधको भवेत् ॥ अज्ञात्वा कवचं ह्येतं न त्वं सिद्धिमधिगच्छति ॥ अपि को
टिजपेनैव न प्रीता देवता भवेत् ॥ यथा तारा तथा काली यथा तारा सैव कालिका ॥ उभयोर्नहि भेदोऽस्ति कञ्चसास्य धारणे ॥
त्रिभुवनमयं दिव्यं कवचं ब्रह्मसम्मितं ॥ धारयेयत्न विधिना गुरुपूजा पुरस्सरं ॥ तस्य प्रीता तारिणी स्यात् सिद्धयः करे

197

॥ राम ॥
॥ १८८ ॥

स्थिता ॥ गोभूहिरण्यवस्त्राद्यैस्सन्तोष्य गुरुमात्मन ॥ गृहीत्वा कवचन्दिव्यमभिषिञ्चेच्छिवोदितैः ॥ अघोराद्यैर्महामन्त्रैरायुष
रोनव ॥ मूलेन वस्त्राद्याल्याद्यैर्गुटिकामभिषेचयेत् ॥ पञ्चामृतैः पञ्चगव्यैः स्वर्णादिपात्रमध्यगः ॥ स्थापयित्वार्च्चयेद्धीमान् उ
पचारैरुदाहृतैः ॥ पुरश्चरणमेतस्य ज्ञानार्ऽर्न्नोपपद्यते ॥ यथोक्तकृतगुटिविहितेस्थापयित्वा कृतार्चनं ॥ गुरुर्यात्रिमधुसंपुटकैर्वि
ल्वपत्रैस्सवज्रकैः ॥ अष्टोत्तरसहस्रैस्तु संपातैस्संचयेद्दिनं ॥ ज्ञानिमन्त्रैस्समभ्यर्च्य धारयेद्यतमानसः ॥ यद्यद्वाञ्छति तत्तत्सर्वं प्रा
प्नोत्यत्र न संशयः ॥ इति निगदितमाद्यं तारिणीवर्म्मदिव्यं कवचमतिसुगुप्तं धारयेद्यस्तु भक्त्या ॥ शिवमयउदगीशोत्थस्तता
राप्रसादं त्रिभुवनजयलक्ष्मीस्तस्य हस्तस्थितेव ॥ ॥ इत्युत्तरगंधर्वतन्त्रे ताराकल्पे श्रीत्रैलोक्यविजयन्नाम कवचसम्पूर्णं
अथ सामान्यतो यन्त्रलिखनप्रकारः ॥ कामिके ॥ क्षौम्यच्च स्वजीवः स्यान्मध्ये बीजादधोन्यसेत् ॥ हंसः सोहमिति प्राणाश्चैशान्यादि
क्रमाल्लिखेत् ॥ इं ईं नेत्रेन्यसेत्पार्श्वे उं ऊं श्रोत्रे तथैव च ॥ विशेषात्पद्मलादेः गायत्रीलेखनं स्मृतं ॥ इत्यर्णान् यन्त्रगायत्र्याः प्र
तिपत्रं त्रिशो लिखेत् ॥ अष्टैरेखावकाशेषु प्रतिष्ठां प्राणसंलिखेदिति ॥ तन्त्रान्तरेपि ॥ यन्त्रस्य हृदये बिन्दुयुते लेख्यं समन्त्रान्त
हंसः सोहं प्राणजीवौ यन्त्रे लेख्यौ प्रयत्नतः ॥ हसौ विसर्गसंयुक्तौ यन्त्रान्तर्विलिखेद्बुध इति ॥ यन्त्रगायत्री यथा ॥ यन्त्रराजाय
विद्महे वरप्रदाय धीमहि तन्नो यन्त्रः प्रचोदयात् ॥ इति ॥ ॥ अथ यन्त्रसंस्कारः ॥ वामकेश्वरतन्त्रे ॥ श्रीभैरव उवाच ॥ वक्त्रभे
दो महादेव त्वत्प्रसादान्मयाश्रुतः ॥ इदानीं श्रोतुमिच्छामि प्रतिष्ठाकर्म्मनिर्णयः ॥ श्रीशङ्कर उवाच ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि ज

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता॰ प॥ जगत्कालिनि कौलिनि ॥ तस्योद्यापनकर्म्माणं सर्वं वर्णाविनिर्णयः ॥ स्नात्वा संकल्पयेन्मंत्री गुरोरर्च्चनमाचरेत् ॥ गुरुर्म्मंत्रेण
॥१८९॥ विलिखेद्यंत्रं स्वर्णशलाकया ॥ पञ्चगव्यं ततः कृत्वा शिवमंत्रेणमंत्रितं ॥ तत्र वर्कं क्षिपेन्मंत्री प्रणवेन समाहितः ॥ तस्मा
दुद्धृत्य तच्चक्रं स्थापयेत्स्वर्णपङ्कजे ॥ पञ्चामृतेन दुग्धेन शीतलेन जलेन च ॥ स्नापयेच्चन्दनेनापि कस्तूरीकुङ्कुमेन च ॥ हा
टकैः कलशैर्देवि अष्टभिर्वारिपूरितैः ॥ करवायजलसंपन्नैः स्नापयेन्मंत्रमुच्चरन् ॥ ततउत्तोल्य तद्यंत्रं स्थापयेद्रुमपात्र
के ॥ यंत्रराजाय विद्महे महामंत्राय धीमहि ॥ उच्चरेदेतदनेन तन्नो यंत्रः प्रचोदयात् ॥ स्पृष्ट्वा यंत्रं कुशाग्रेण सावित्र्या चा
भिमन्त्रयेत् ॥ अष्टोत्तरशतं देवि देवताभावसिद्धये ॥ आत्मशुद्धिं ततः कृत्वा षडङ्गं देवतां यजेत् ॥ फलताम्बूलनैवेद्यै
र्देवीनत्र समर्च्चयेत् ॥ पट्टसूत्रादिकं दद्याद्वस्त्रालङ्कारमेव च ॥ छत्रं चामरं घण्टां तथा योग्यं महेश्वरः ॥ सर्वमेतत्प्रप
न्नेन दद्यादात्महितेरतः ॥ ततो जपेत्सहस्रं च सकलेप्सितसिद्धये ॥ बलिदानं ततः कृत्वा प्रणमेद्यंत्रराजकं ॥ अष्टोत्त 198
रशतं कृत्वा संपाताज्यं विनिक्षिपेत् ॥ हुत्वा संपातरीत्यानु गुरुं सर्वं समाचरेत् ॥ गुरवे दक्षिणां दत्वा यथाशक्ति विसर्ज
येत् ॥ ॥ अथ काम्यबलिः ॥ दक्षिणामूर्तिः ॥ पूर्वाह्णे बलिदानं तु कुर्याद्विघ्नोपशान्तये ॥ तत्र ॥ त्रिविधो बलिराख्या ॥राम॥
तो राजसः सात्विकोऽधमः ॥ राजसो मांसरक्ताद्यः फलत्रयविभूषितः ॥ मधुपायससंयुक्तो मधुरत्रयलोलितः ॥ सात्विको मांस ॥१८९॥
रहितः शेषमन्यत्सरोक्तवत् ॥ ब्राह्मणानियतः शुद्धः सात्विकं बलिमाहरेत् ॥ बलिहोमक्रियार्थं हि विना यात्रं न सिध्यति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अत्रोदकैः पूर्णपात्रे तन्मध्ये निक्षिपेद्बलिं ॥ नरसिंहपुराणे ॥ आर्द्रामलकमानेन कुर्याद्धोमहविर्बलीन् ॥ त्रैपुरपद्धत्या
वल्यन्ते छागवलिं तथा मेषं पुरेश्वरि ॥ प्रदद्यात्सर्वकालेषु सर्वकामार्थसिद्धये ॥ नित्यनैमित्तिके काम्ये माहिषं वलिमाह
रेत् ॥ जयाय सर्वकामाय देवीलोकाप्तिसिद्धये ॥ सर्वलक्षणसंयुक्तं पशुं संस्नाप्य मंत्रतः ॥ देव्यग्रे स्थापयित्वा पाद्योदकैः संप्रोक्ष
येत्ततः ॥ अस्त्रमंत्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुण्ठ्य च ॥ मूलमंत्रं समुच्चार्य धेनुमुद्रामृतीकृतं ॥ गंधपुष्पाक्षतैः संम्यक्परिपूज्यो
पचारकैः कर्णे तस्य पठेन्मंत्रं पशुपाशविमोचनं ॥ ॐ पशुपाशाय विद्महे विश्वकर्णाय धीमहि तन्नो जीवः प्रचोदयात् ॥
गायत्रीयं समाख्याता पशुपाशविमोचिनी ॥ इमां वै दक्षकर्णे तु तस्य मुक्तिप्रसिद्धये ॥ ततः खड्गं यजेन्मंत्री मंत्रेणानेन दक्ष
तः ॥ नारं च भुवनेशानीं कालियुग्मं समालिखेत् ॥ वज्रेश्वरि पदं पश्चात्लोहदंडां ततः परं ॥ ठेनां हृद्युग्मैकं सखड्गव
र्णो मतो मंत्रः ॥ अनेन गंधपुष्पाद्यैः खड्गमभ्यर्चयेद्बुधः ॥ ततस्तस्य पृष्ठदेशे मध्ये वाग्रे यथाक्रमं ॥ गंधपुष्पाक्षतैर्मं
त्री मिथुनत्रितयं यजेत् ॥ वागीशीसहितो ब्रह्मा लक्ष्मीनारायणौ तथा ॥ उमामहेश्वरौ वेति संप्रोक्तं मिथुनत्रयं ॥ तत(
श्चानेन मंत्रेण तत्त्वयाशीघ्रं खड्गनाथ नमोस्तु ते ॥ खड्गमभिमंत्र्य येन खड्गायासुरनाशाय शक्तिकार्याय तत्परः ॥ पशुश्छे
द्यः प्रकुर्वीत स्वयं देवी मतं स्मरन् ॥ दक्षिणे पतिते मूर्ध्नि वामभागे विनिंदितं ॥ सद्यो नृपतिच्छेद्ये देवी मंत्रं स्मरेद्बुधः ॥ ततः
रुधिरादिकेऽनिभिर्दद्यात्पंचभिः शामयेद्दूनं दोषं वलिलक्षणालक्षितं ॥ श्रीक्रमसंहितायां ॥ पंचनमस्त्वलिं दद्यान्महनाद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२२

||ता.भ|| त्मनाप्नुतः॥ महिषे दरिवत्सानस्त्वन्महिंसे द्वीरवंदिताः स्वहस्तेन वलिं दद्याद्वनोहिंसां विवर्जयेत्॥ यदि हन्यात्प्रमादेन नरो रवेन
||१९०|| रक्तं व्रजेत्॥ एतत्साधारणं प्रोक्तं सर्वेषां गच्छत्वदुर्गान वाधिमुच्यते॥ कालिकापुराणे साधकैर्वलिदानेषु ग्राह्याः सर्वस्व
रस्यतु पक्षिणः॥ कच्छपा ग्राहमत्स्याः पंचविधाः मृगाः महिषो गवयो गावः छागो वध्रीच भूकरः खड्गश्च कृष्णसारश्च गोधि
का सरभो हरिः॥ शार्दूलश्च नरश्चैव स्वगात्ररुधिरं तथा चंडिकाभैरवादीनां वलं परिकीर्तिताः वलिभिः साध्यते मुक्ति वलिभिः
साध्यते दिवं वलिदानेन सततं जयेच्छत्रून्नृपाद्भवः॥ मत्स्यानां कच्छपानां च रुधिरैः सततं शिवा मासैकं तृप्तिमाप्नोति ग्राहै
मांसानुत्रीनथ मृगानां शोणितैर्देवी नरानां च विशेषतः॥ अष्टौ मासानवाप्नोति ग्राहैर्मासान्त्रीन् मृगानां शोणितैर्देवि
नरानां च विशेषतः॥ अष्टौ मासानवाप्नोति तृप्तिं कल्याणदा च सा गोधिकानां च रुधिरैर्वार्षिकीं तृप्तिमाप्नुयात्॥ कृष्णसा
रस्य रुधिरैः अकरस्य च शोणितैः॥ प्राप्नोति तृप्तिं कल्याणदा च सा गोधिकानां च रुधिरैर्वार्षिकीं तृप्तिमाप्नुयात्॥ कृष्णसा
रस्य रुधिरैः॥ अकरस्य च शोणितैः प्राप्नोति सततं तृप्तिं देवि द्वादशवार्षिकी॥ अजाविकानां रुधिरैः पंचविंशति वार्षिकी
महिषाणां च छागानां रुधिरैः शतवार्षिकीं॥ तृप्तिमाप्नोति रुधिरं शार्दूलरुधिरैस्तथा॥ सिंहस्य सरभस्याथ स्वगात्रस्य च ||राम||
शोणितैः॥ देवी तृप्तिमवाप्नोति सहस्रं परिवत्सरान्॥ मांसैरपि तथा तस्मी रुधिरैर्यस्य यावती॥ कृष्णसारस्य मांसेन तत ||१९०||
था खड्गेन चंडिका॥ वर्षानां च दशामेव तृप्तिमाप्नोति निश्चितं॥ रोहितस्य तु मत्स्यस्य मांसैर्वार्ध्रीणसस्य च॥ तृप्तिं प्राप्नोति व

१९९

र्षानां शतानि त्रीणि चण्डिका नीलग्रीवो रक्तशीर्षकृष्णपादः सितच्छद॥ वार्ध्रीणसस्स्यात्पक्षी सो देव्याः शंभोरपि प्रियः॥ नरो गावली नारदे
वी शार्दूलपरिवत्सरान्॥ नप्रिमा यान्तिका मा भामेरवो मम रूपधृक्॥ मंत्रपूतं शोणितं वपिपूंजायते सदा॥ अमंत्रपूतं पद्द्वंदत्तु
सर्वं विनाशकृत्॥ भोज्यहा मे च मांसानि तुंजियाज्ञ विचक्षणाः॥ पूजास्व नाम मांसानि तुष्टा दे साधकोत्तमः॥ क्रनेनु लोहितं शी
र्षममृतं न तु जायते कृष्णासारस्य भिभदं डेवम पंचमासमेव च॥ एते च बलयः प्रोक्ता न प्रोक्ताग समाःस्मृताः॥ चंदनहासेन कर्
र्णावाच्छेदनं शरस्य गृह्यते॥ दात्रासि धेनुक कवसकृनाभि स्कमध्यमं॥ मसि छेत्तुः स्वल्पखड्ग शंकुना वक्र कर्त्तरी क्षुरः क्षुरप्रम
स्वेच्छमधमं परिकीर्तितं॥ कुष्माण्डे शक्तिवानाये बलिश्छेद्यः कदाचन॥ नतिदेवो बलिं न तु दानमम वाप्नुयात् हस्तेन छेद
येद्यस्तु प्रोक्षितः साधकं पशुं पक्षिनां वा ब्रह्महत्यां समाप्नोति सुदुस्तरां॥ नामं खड्गे न तु बलिं नियुंजीत विचक्षणा॥ खड्गस्य मं
त्रोणां मंत्रा ऋषिभिः कथिताः पुरा॥ महामाया बलो तेवे योज्या स्नेद्योदिता बुधैः॥ ह्रिः कालीति पदं दद्यान् ततो वज्रेश्वरीति च
ततस्तु लोहदंडाय नमः शेषे नियोजयेत्॥ संपूज्यानेन मंत्रेण खड्गमादीय पाणिना॥ कालरात्र्यास्तु मंत्रेणानन्तमभिमंत्र
येत्॥ नेत्रबीज हों मध्यं तु ह्रिरान्तं सप्रणोजयेत्॥ ततस्तु कालि कालीति विकटदंष्ट्रे करालिनि॥ ह्रां नादीनि न तीयेन स्वरेसो
कादशेन च॥ योजितो नादबिंदुभ्यां यो तत्पश्चान्नियोजयेत्॥ फे॥ कारिणी पदं पश्चात्वादयच्छेदयति च॥ सर्वं उष्टानिति ततो
छिमारयतु तापकं॥ खड्गेरा छिंधि छिंधि धाति ततः किलकिलेति वै॥ ततश्च किचिकी मे वं ततः पिब पिबेति च॥ ततोरु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ म ॥ रुधिरं चेति स्फें स्फें किरि कीरीति चक्रा ॥ यैनम इति कालरात्र्यास्तु मंत्रकं ॥ इत्यनेनतु मंत्रेण करवालेभिमंत्रिते ॥ कालरा
॥१९१॥ त्रिस्वयं तस्मिन्नात्मविहन्तने ॥ ततो देवन्तमुद्दिश्य काममुद्दिश्य चात्मनः ॥ छेदयेत्तेन खड्गेन बलिं पूर्वमुखं ततं ॥ अथ उ
त्तरवक्त्रं तं स्वयं पूर्वाननस्तथा ॥ पूर्वोक्तान्मेषवत्पादीश्च वक्रेन स्यनियोजयेत् ॥ उत्तराभिमुखो भूत्वा बलिं पूर्वमुखं त
था ॥ निरीक्ष्य साधकः पश्चादिमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥ नडस्त्वं वकिरूपेण मम भाग्यादुपस्थितः ॥ प्रणमामि ततः पूर्वरूपिणं
बलिरूपिणं ॥ चंडिका प्रीतिदानेन दातुरापद्विनाशनं ॥ चामुंडा बलिरूपाय बलेतुभ्यं नमोस्तुते ॥ यज्ञार्थे यशवः सृष्टा
ः स्वयमेव स्वयंभुवा ॥ अतस्त्वां घातयिष्यामि तस्माद्यज्ञे वधोऽवधः ॥ ऐं ह्रीं श्रीं इति मंत्रेण तं बलिं मत्स्वरूपिणं ॥ चिंत
यित्वा न्यसेत्पुष्पं तस्य मूर्द्धनि भैरव ॥ ततो देवीं समुद्दिश्य काममुद्दिश्य यत्नतः ॥ अभिषिंच्य ततः पश्चात्करवालं प्रपूजये
त् ॥ ध्यानं यथा ॥ कृत्तिपिनाकपाणिं च कालरात्रिस्वरूपिणं ॥ रक्तास्यं रक्तवस्त्रं च समपाशं पीनशोणितं ॥ ॐ असिर्विशसन 200
खड्गस्तीक्ष्णधारो दुरासदः ॥ श्रीगर्भो विजयश्चैव धर्मपाल नमोस्तुते ॥ पूजयित्वा ततः खड्गं हूं फडिति मंत्रके ॥ गृहीत्वा
विमलं खड्गं छेदयेद्बलिमुत्तमं ॥ ॐ ह्रीं ऐं ह्रीं श्रीं कौशिकी रुधिरेणाप्यायतामिति ॥ पात्रे नियोजयेद्रक्तं शिरसे च प्रदीपदी ॥ राम ॥
पकं ॥ एवं दत्वा बलिं पूर्णं फलं प्राप्नोति साधकः ॥ हीनं तु यत्हीनतया निष्फलस्यात्पर्ययात् ॥ बलिदाने तु दुर्गायाः सर्वत्रा ॥१९१॥
यं विनिश्चयः ॥ सौवर्णं राजतं ताम्रं रौप्यं पत्रपुटं तथा ॥ माहेयं कांस्यमथवा यज्ञकाष्ठमयं च वा ॥ पात्रं रुधिरदानाय कर्त्तव्यं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विभवावधि॥ न लोहे वल्कले वापि न तत्र यो नापि सीसके॥ दद्याद्उक्तं बलीनां तु भूमौ क्षितिक्षते तथा॥ न घटे भूतले वापि दे
वालये यान भाजने॥ रुधिराणि प्रदद्यात्तु भूतिकामो नरोत्तमः॥ हयमेधमृते दद्यान्न कदाचिद्बलिं हयं॥ तथा दिग्पालमेधेषु
गजं दद्यान्नराधिपः॥ न कदाचित्तथा देव्यै प्रदद्याद्धयहस्तिनौ॥ सिंहं व्याघ्रं नरं वापि स्वगात्ररुधिरं तथा॥ न दद्याद्ब्राह्मणो नि
त्यं तथा देव्यै कथंचन॥ सिंहव्याघ्रनरान्दत्वा ब्राह्मणो नरकं व्रजेत्॥ इहापि स्यान्महानाथः सुखसौख्यविवर्जितः॥ स्वगात्र
रुधिरं दत्वा चात्महत्यामवाप्नुयात्॥ मद्यं दत्वा ब्राह्मणस्तु ब्राह्मण्यादेव हीयते॥ न कूस्मसारं मि नरे बलिं तु क्षत्रियादयः॥ द
दतः कूस्मसारांस्तु ब्रह्महत्यामवाप्नुयात्॥ प्रभूतबलिदानेन तु देवी रात्रौ स्वाग्रतः कृतान्॥ पूजयेत्सुखान्कृत्वा सर्वान्मन्त्रेण
साधकः॥ महिषं च ददद्देव्यै भैरव्यै भैरवाय च॥ अनेनैव तु मन्त्रेण तदन्ते पूजयेद्बलिं॥ यथाच्चाहं शिवान्देहि तथा वहिस
वंडिका॥ तथा ममरिपून्हिंस भव कुलपालक॥ यमस्य वाहनं त्वं तु वरूपधराव्यय॥ आयुर्वित्तं यशो देहि कः सारा य
मोस्तु ते॥ अस्यैभोपि च देवेभ्यो वदाय यत्र दीयते॥ तदा वित्तं प्रदद्यात्तु पूजितायसुरायचे॥ कालाष्टकं तु पयसे वरोगितां वग
लग्रांघ्री वे हीनांगमथवा विद्धलिंगं गलत्कर्णं श्विन्निशरावापि कृत्स्नं च महापातकिनं तथा॥ पशूनां पक्षिणां चापि नराणां
च विशेषतः॥ स्त्रियं न दद्यात्तु बलिं दत्वा नरकमाप्नुयात्॥ त्रिमासीयकान्यूनं प्रदद्यादैपतत्रिणां॥ कालांबागादि दुष्टवै
नपशुं न पतत्त्रिणां॥ छिन्नलांगूलकर्णादि भग्नशृंगं तथैव च॥ भग्नदंतादिकं चापि न दद्यात्तु कथंचन॥ सिंहं च दक्षिणोद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गान्महिषंविनरेत्तन ॥ पक्षिणांवामतोदत्त-- नोदेहशोणितं ॥ क्रव्यादानांपशूनांचपक्षिणांचशिरोसृजं ॥ वामेनिवेद
येत्पार्श्वेजलजानांतुसर्वशः ॥ कृष्णसारस्यकूर्मस्यखड्गस्यशशकस्यच ॥ ग्रहाणामथमत्स्यानामग्रतस्त्वनिवेदयेत् ॥ पृ
ष्ठदेशेप्रदद्यात्तुशिरोवारुधिरंवरेः ॥ महाकालसंहितायां ॥ कृष्णसारंतथाछागंमृगान्नानाविधानपि ॥ मेषंचमहिषं
पृष्टिंतथापेचनरवानपि ॥ कपोतंटिट्टिभंहंसंचक्रवाकंचकंशवालं ॥ तित्तिरिमत्स्यान्कलविकंचकोरकं ॥ अत्रकेने
वदानवंछिजवर्गकदाचन ॥ सिंहव्याघ्रनरंतद्वत्क्षत्रियःपरिकल्पयेत् ॥ विहायकृष्णसारंचक्षत्रियादेर्भवेद्बलिः ॥ सिं
हव्याघ्रंनरंदत्वाब्राह्मणोब्रह्महाभवेत् ॥ मूषमार्जारकंचाथंभृंगोदत्वापतत्यधः ॥ चन्द्रहासेनखड्गेनहन्यादेकप्रहारतः
उत्पायहननंकुर्यान्नोपविश्यकदाचन ॥ सोहलेनपशुंहत्वापशुयोनिमवाप्नुयात् ॥ विवर्जियक्षतोमूत्रंमहिषादींश्चिव
र्जतः ॥ अन्यत्रिमासतोन्यूनंनदद्याच्चकदाचन ॥ छिन्नंवाविकृतांगंवानकुर्याद्बलिकर्मणि ॥ स्वगात्ररुधिरंदत्तुक्षत्रियादे
र्भवेद्विधिः ॥ सात्विकोजीवहत्यांहिकदाचिदपिनोचरेत् ॥ इक्षुदंडंचकूष्मांडंतथावन्यफलादिकं ॥ क्षीरपिंडैःशालिचू
र्णैःपशुंकृत्वाचरेद्बलिं ॥ नक्तंविशेषेणातत्तत्पशुपानयेत् ॥ कूष्मांडंमहिषंत्वेनछगलत्वेनकर्करी ॥ ॥ इतिम ॥ राम ॥
हामहोपाध्यायठक्कुरश्रीनृसिंहविरचितेताराभक्तिसुधार्णवेकाम्यविधिर्नामदशमस्तरंग ॥ १ ॥ अथताराभेदा ॥ १६२ ॥
ब्रह्मसंहितायां ॥ विद्याचतुर्विधावक्षेशृणुष्वैकमनाशने ॥ पर्वतेउजटेवापिनिर्जनेवाचतुष्पथे ॥ जलावर्तेदेशेभये

201

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राजादिभयमागने नगरे हृदके वापि महाव्रक्षनलेषु च ॥ नदीतीरे व्यालभये वृश्चिकादिभयेषु च ॥ जयेद्दूत विधानेनानुभ
यमार्त्तविनाशयेत् ॥ पर्वतेपि गतिं यांति इमं मंत्रं मुदीरयेत् ॥ ॐकारं च समुद्धृत्य भयेमहाभये ततः ॥ रमावीजं वह्निजा
याद्दशाक्षरीमंत्रमं ॥ मूलविद्यां तु रोजप्त्वा इमं मंत्रं ततः परं ॥ उग्रताराप्रसादेन पर्वते विहरेन्मुदा ॥ उग्रटेव भयेजा
ते इमं मंत्रं शतं जपेत् ॥ ॐकारवीजमुद्धृत्य विकटे च ततः परं ॥ शीघ्रं विघ्नं ततः पश्चात् नाशयद्धि जयं ततः ॥ स्वाहेति तत
पश्चात् दशकृत्वो जपेन्मंत्रं ॥ इमां विद्यां च दशधा वांते मूलमंत्रं दश ॥ एकजटाप्रसादेन उग्रटे विहरेन्मुदा ॥ निर्जने च भये
प्राप्ते जपेद्विद्यां दशाक्षरीं ॥ कालीति च समुद्धृत्य महाकालि ततः परं ॥ ॐ ॐ स्वाहेति ततो मंत्रोयं सर्वसिद्धिदः ॥ महाविद्या
प्रवक्ष्यामि अत्रान्तरमत्र मंत्रं मे ॥ यस्या साधनमात्रेण वश्यो भवति वा परः ॥ ऋषिर्वाकस्तंभको देवः छंदोनिवृत्त थैव च ॥ दे
वतानन्तरः प्रोक्तः शिवोहमितु दीरितं ॥ तत्र पूजां विधायादौ सप्रलक्षं जपेन्मंत्रं ॥ तस्य दर्शनमात्रेण वैरिणं द्रुवा पर
दश्युराजन्यारोच नाति लकं यदि· राजानोपि च दासत्वं किंपुनः क्षुद्रमानुषा ॥ पर्वते विपिने दुर्गे विघ्नं च यदि यायते ॥
क्षणं ध्यात्वा मंत्रं जप्त्वा नरो गच्छेद्यथा सुखं ॥ इद्दरात्तु विप्रमाहात्म्यं श्रुयात् ऊर्घ्न तरं परं ॥ येन विज्ञानमात्रेण सत्वरं सुखदाय
कं ॥ रतियोगान्मसजाणं महापातकनाशनं ॥ केवलं कुलयोगेन प्रसन्ना मोक्षदायिनी ॥ धनार्थी प्रजपेद्विद्यां परयोषि
त्समागमे ॥ विद्यार्थी प्रजपेद्विद्यां कुलीनाश्रयमेव वा ॥ विपरीतरतासक्तो भवेच्च हृदयोपरि ॥ तस्माहल्ले सदा कार्यं पूजाद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ॰ ॥ ॥१९३॥

द्रव्यं समृच्छितं ॥ मकारं पंचकैर्युक्तं दद्याद्देव्यै विशेषतः ॥ पंचद्रव्यविहीनेन न सिध्यति कदाचन ॥ कुलयोगविहीनेन तारामं
त्रं न सिध्यति ॥ एतद्रहस्यमतुलं संक्षेपादुदितं मया ॥ एतत्सकारेणा तारां यो दशवारान् जपेत्सुधीः ॥ उग्रताराप्रसादेन निर्जने
वसुखी भवेत् ॥ वनुष्यपथभये विद्यां जपेदष्टादशाक्षरीं ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य मथयुग्मं ततः परं ॥ स्फोटस्फोट ततस्क स्काम
हामहेश्वरीति च ॥ स्वाहांते प्रणवं दद्यात् दशवारान् जपेत्सुधी ॥ वनुः पथनिवासीनि उग्रतारास्वरूपिणी ॥ उग्रताराप्रसादेन
निर्जने वनुष्यथे भयं न हि ॥ प्रजपेद्धमनीं तारां रक्षिणीं सर्वसिद्धिदां ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य तारे तुरे च ˉ ˉ ततः स्वाहेति मंत्रो
यं मया प्रोक्तो दशाक्षरः ॥ तत्क्षणात्स्मरणाद्देव भयमाशु विनाशयेत् ॥ जलाद्भयं भवेन्नैव उग्रताराप्रसादतः ॥ दंष्ट्रिणां भ
यमुत्पन्नो दृढं भूत्वा जपेन्मनुं ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य उग्रतारे ततः परं ॥ मां तारय तारय स्वाहा दशवारान् जपेन्मनुं ॥ दंष्ट्रीभयान्मु
मुच्येत उग्रताराप्रसादतः ॥ यद्विराजभयापत्तिं तदा विद्यां जपेत्सुधीः ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य रमाबीजं ततः परं ॥ सर्ववशंक
री स्वाहा वेदार्थं त्रिंशवीकृतं ॥ सर्वसंमोहिनी स्वाहा एकविंशति मेव च ॥ जपेद्द्वादशवारान् निराजा वश्यश्च तत्र वै ॥ नग
रे यदि भयं विद्यादिमं मंत्रमुदीरयेत् ॥ कामबीजं समुच्चार्य प्रणवं स्वाहयान्वितं ॥ जपेद्विद्यां दशकृत्व तत्क्षणाद्भयनाश ॥ राम ॥
नं ॥ हृदं के विगतीयानि कामराजं ततो जपेत् ॥ प्रजपेद्दशवाराणि भयमाशु विनाशयेत् ॥ महावृक्षतले जाति भयं यदि ॥१९३॥
प्रमादतः ॥ मकारं विंदुनायुक्तं पंचवारं जपेत्सुधीः ॥ भयं नाशयते तत्र देवी उग्रा स्क जायते ॥ नदीतीरे च दुर्गतिं जपेद्विद्यां

202

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तथाशुचिः ॥ प्रणवं वायुबीजं च कामबीजं त्रयात्मकं ॥ अंते वह्निवधूं दद्याद्दशाक्षरं जयेन्मनुं ॥ व्यालं दृष्ट्वा यदि भयं दर्पदृ
ष्टिं जपेन्मनुं ॥ व्यालं व्यालं समुच्चार्य गरुडाय ततः परं ॥ स्वाहा स्वाहेति वक्तव्यं व्यालभीतिर्न जायते ॥ वृश्चिकालोकनाद्वासे
जपेन्मन्त्रमनन्यधा ॥ सप्रॐकारान्नस्नातु तन्त्यानेकरमर्दनं ॥ दूरीभवति तत्सर्वं सर्वेश्वरि प्रसादतः ॥ एतन्मंत्राणि सर्वा
णि जपेद्दृष्टमात्रया ॥ तेन वीर्यवती विद्या विनीर्यान्नजप्यं विना ॥ तथा राजवश्यकरा मंत्राः करिवश्यकरास्तथा ॥ तुला
परवरशार्दूलवश्या मंत्राः प्रकाशिताः ॥ सिद्धिमंत्रस्तकनारायाः कथितोऽपि दुर्लभः ॥ धनुर्विद्यावश्यमंत्रं खड्गवश्यं तथै
व च ॥ शस्त्रनिवारणी विद्या कांडनिवारणी तथा ॥ अग्निस्तंभं वैरिस्तंभं जलस्तंभं यथाविधि ॥ श्रीमदेकजटादेवी सर्वसिद्धि
प्रदायिनी ॥ उन्मत्तकारिणी वाजिकर्णपुटे जपेद्यदि ॥ तत्क्षणं वशतां याति पूर्णकुंभसमो भवेत् ॥ कंकालीति च वक्तव्यं
उग्रकाली वदेत्ततः ॥ ॐ कालि स्वाहेति मंत्रं तथा यथा दशावधि ॥ वत्सलोहिकरी यस्माद्धस्तेदत्वा शिरोपरि ॥ अश्वतेव
जपं कृत्वा सर्वगुणान्वितो भवेत् ॥ पंचाननं कवि तुष्ट्वं तेगरोश्वराय ततः परं ॥ एनं करीस्थिरीकृत्य ॐ ॐ स्वाहेति वह्धा गज
वश्यकर्म मंत्रोयं राजपुत्रप्रियंकरः ॥ महिषं महत्तरं दृष्ट्वा मुञ्जं वध्वातु अंकुशं ॥ अग्रे भूत्वा मनुं जप्त्वा वश्यतां याति दिने दिने
ॐकारबीजमुद्धृत्य शिवायेति ततः परं ॥ दुर्गे ततः पश्चाद्दग्निजायांतिको मनुः ॥ षडक्षरं प्रजपेन्मंत्रं क्षिप्रं स्थिरेव न संश
यः ॥ खरस्य दृष्टिमात्रेण स्वाहेति वजपेन्मनुं ॥ खरश्च याति वश्यतां सिद्धिश्च नान्यथा भवेत् ॥ शार्दूलदर्शमात्रेण जपेन्मा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लीमहामन्त्रं॥ दशवारं जपेद्विद्यां भयमाशु विनाशयेत्॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि धनुर्मन्त्रं विशेषतः॥ कार्मुकस्य मध्यदेशे
काममीजं लिखेद्यतः॥ पूजयेत्काममीजः सन्गंधपुष्पधूपकैः॥ इषुप्रे प्रणवं लेख्यं साध्यमायां लिखेद्यतः॥ अंते वह्निवधूं द
द्यान्मूलमन्त्रं यथाविधि॥ एवंविधिक्रमेणैव मासमेकं प्रपूज्य च॥ मासांते वबलिं दत्वा करे धृत्वा तु कार्मुकं॥ यस्मिन्देशे क्षिप्य
ते तु यन्त्राक्षेपतने खलु॥ तद्देशात्सपत्नमो भूत्वा निष्टे शत्रवः स कार्मुकः॥ अष्टलोहसमादन्यखड्गं कृत्वा तु निर्मितं॥ तन्मध्ये व
लिखेद्यन्त्रं अरमन्त्रं षड्दलात्मकं॥ षट्कोणं मध्यदेशे तु तत्र बीजं समालिखेत्॥ बीजकामकलाधुं पक्षमात्रं जपेन्मन्त्रं॥ जयां
ते तु श्मशाने वनिखनेन्मध्यदेशके॥ अयुतं तत्र सजप्याखड्गं सिद्धिमान्तो भवेत्॥ खड्गं धृत्वा तु वक्तव्यं वैरिस्कंधं द्विधा कुरु॥
एवं प्रुक्त्वा तु खड्गं वै संवेष्टव्य प्रदेशके॥ छित्वा पुनः छित्वा पुनरायाति कौलिकं॥ अस्त्रनिवारणीं विद्यां कथयामि महाप्रभुने
ह्रीं रक्षां च रमाशक्तिकामवह्निवधूं तथा॥ वांतन्त्रयविंशुयुतं प्रणवाद्येन संयुतं॥ चतुःपथस्य रजसा मेलितं गात्रभूषितं
एवं कृत्वा दृढो भूत्वा परास्त्रेण न बाध्यते॥ इमां विद्यां जपित्वा तु श्रीदीनाथं यदा भवेत्॥ रजसा पादलेगात्रं कांड निवारणी
तदा॥ लिखित्वा स्वकरे मन्त्रं भ्रुष्टिं वधं तु कारयेत्॥ लेभयित्वा श्रमर्वाणिया वन्मुष्टिं न संभवति॥ अग्निं जलं वैरिणां च एषप्रशस्त
भविधिःपर॥ एकजटाप्रसादेन महासिद्धीश्वरो भवेत्॥ उग्रताराप्रसादेन सिद्धयोष्टो भवंति हि॥ महानीलाप्रसादेन वा
णिप्रसरजा भवेत्॥ हंसताराप्रसादेन वैरिपक्षक्षयंकरी॥ बीजरवंशप्रसादेन राजवल्लभतां व्रजेत्॥ उग्रजटाप्रसादेन ह

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हृदुष्टिः प्रजायते ॥ श्रीवज्रिणीप्रसादेन वज्रदेहो भविष्यति ॥ महाकालीप्रसादेन गुटिकावेवसिध्यति ॥ महाघोराप्रसा
देन नानाविद्याप्रसिध्यति ॥ मूलविद्यां जपित्वा तु एतां विद्यां जपेद्यदि ॥ सर्वसिद्धिपरिप्राप्तिर्देव वह्निहरेद्ध्रुवि ॥ अथ महा
मंत्राः ॥ मायातंत्रे ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अथ तारामनून्दक्षे भुक्तिमुक्तिफलप्रदान् ॥ यथास्मरणमात्रेण गजगडश्च भवेद्ध्रुवं
तारा चोग्रा महोग्रा च वज्रा नीला च सरस्वती ॥ कामेश्वरी भद्रकाली इत्यष्टौ तारिणी स्मृता ॥ दुष्मवर्णगतो जीवो निगमस्व
रसंयुतः ॥ नादविंदुसमाक्रांतस्तत्स्वररश्मिसमन्वितः ॥ कपिला वामकर्णाच नादाद्यं विंदुशेखरं ॥ पार्श्वांत्यं चतथांत्यं तं सवा
र्णा पारिकीर्त्तितं ॥ जीवो हकारः दुष्मवर्णो रेफः तद्गतः निगमस्वर ईकारः ॥ एतेन भुवनेश्वरीवीजं तत्वरश्मिशब्देन वधू
वीजमुच्यते ॥ कपिला हकारः वामकर्णो दीर्घ ऊकारः एतेन कूर्चवीजं पार्श्व ॥ यकारः तदंत्यः फकारः जंतष्टकारः तेन फडि
ति सिद्धं ॥ मध्यादिमायाकवचं द्वियं मंत्रमुत्तमं ॥ विपरीतं त्रिधा जप्यं कूर्चाद्यं वज्ररीयकं ॥ मायादिकवचांतं च पंचमं प
रिकीर्त्तितं ॥ मायामध्यगतं षष्ठं द्वितीयांतं च सप्तमं ॥ अष्टमं कवचमध्यं स्यादेवं मेदाष्टकं भवेत् ॥ अक्षरस्य विशेषो यं फ
टो यत्र तत्र वै ॥ जप्ये तु अक्षरं जप्यं न्यासे सर्वप्रतिष्ठितं ॥ त्रिधेति तृतीयमित्यर्थः ॥ ऋषिस्याह्सक्षोभ्यो देवता त
था ॥ शंभुपत्नी महेशानि वज्रवर्गे प्रयोजयेत् ॥ काललक्षं जपेन्मंत्रं मेवज्रहल्लेन वर्त्मना ॥ ध्यानपूजादिकं सर्वं पूर्ववत्समु
पाचरेत् ॥ काललक्षं यद्दलक्षं भैरवतंत्रे ॥ वेदाद्यं चैव वज्ज्रां च वधूकूर्चेन मोन्वितं ॥ तारा षडक्षरी विद्या सर्वतंत्रेषु गो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता-भ॥ पिता ॥ कूर्चं मायां वधूश्चैव पुनः कूर्चं च फट् स्मृतं ॥ एषा विद्या महाविद्या वीज तारा प्रकीर्त्तिता ॥ कामलज्जां वधूवीजं कूर्च
॥१९५॥ वीजं तथाहि फट् ॥ एषा हि परमा विद्या सर्वकामप्रदायिका ॥ प्रणवं चैव लज्जां च कूर्चयुग्मं नमोऽस्तु ते ॥ एषा षडक्षरी ।
विद्या सर्वतन्त्रे सुगोपिता ॥ वाग्भवं प्रथमं देवि विवालायाश्च ततीयकं ॥ वेदाद्यं वाग्भवं देवि कामं फट् स्वाहयायुतं ॥ एषा
त्वष्टाक्षरी विद्या ब्रह्मविद्या प्रकीर्तिता ॥ वीजमन्त्राः स्वतन्त्राः स्युस्तारिण्याः सर्वसिद्धिदाः ॥ एते भेदा महोग्रायाः पुरुषार्थ
प्रवर्त्तकाः ॥ आद्यः श्रीकान्तिकविताविद्यासौभाग्यदायिकाः ॥ अंते निरामयं ब्रह्म जीवन्मुक्तिप्रदायिका ॥ स्वच्छंदसंग्र
हे ॥ शिववीजं महेशानि शक्तिवीजं ततः परं ॥ विन्दुविसर्गसमायुक्तं वेदाद्यं तदधः पठेत् ॥ मायात्रीवर्मवीजाहंतं हंस
वीजमुदाहृतं ॥ एषा त्वष्टाक्षरी विद्या कथिता भुवि दुर्लभा ॥ आज्ञासिद्धिमवाप्नोति त्रैलोक्यं वशमानयेत् ॥ वधूमायां
ति सहस्रा वेदविद्याश्चतुर्दश ॥ हंसतारा महाविद्या न क्वेहान्न प्रकाशिता ॥ कवित्वमाहरेत्संसां धनार्थी धनमाप्नुयात्
मोक्षार्थी लभते मोक्षं नात्र कार्या विचारणा ॥ मातृकार्णवविद्यां तारं प्रवक्ष्यामि शृणुष्व सावहितानघे ॥ वाग्भवं कुलदेवीवता
रकं वाग्भवं तथा ॥ हृल्लेखा चाचास्त्र मंत्रांते वह्निजायावधिर्मतः ॥ अष्टाक्षरः परः प्रोक्तो वेदमातृरतुन्नमः ॥ पंचांगं वास्य ॥राम॥
मंत्रान्ते वह्निजायावधिर्मतः ॥ अष्टाक्षरः परः प्रोक्तो वेदमातृरतुन्नमः ॥ पंचांगं वास्य मंत्रस्य पंचवीजेन कल्पयेत् ॥ अस्त्रशेषा ॥१९५॥
क्षरैर्मस्य कृतन्यासो भवेन्नरः ॥ ध्यानपूजादिकं सर्वं पूर्ववत्समुपाचरेत् ॥ उग्रतारा महाविद्या कथ्यते मम पौरुषं ॥ पंचाक्षरी म

204

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हाविद्याहंसाद्यं ता महोदया॥ केवलं-यत्नेन-नवसेहाम्प्रकाशिता॥ अनयोर्जपपूजादीन् यं वाक्षरीवदाचरेत्॥ वीजरवं
उ महाविद्या स्तारायाश्चष्टथकष्टथक॥ केवलं कविनासिद्धिदायका कुलभूतिदा॥ षड्दीर्घमायया वषडंगं समुपाचरेत्
पूजा पूर्ववदुद्दिष्टा प्रयोगा अपि तत्समाः॥ एकवीराकल्पेशिवशक्तिसमतो मायाफट्कारश्चउदाहृतः॥ साईत्र्यक्षरं मंत्रोयं
ज्ञानदीपः कविनृवदः॥ शिवशक्तिः ह्रीं माया ह्रूं तारो माया शिवशक्तिः फट्कारांता परास्मृता॥ एतयो कल्पमुदितं महोग्र
कल्पमुत्तमं॥ तथालिखेत्वं कूर्चं संपुक्ते रौडं त्रैशरापमेवच॥ विधिविलम महेशानां स्वशक्तिः क्रमयोगतः॥ एषामता महा
विद्या सर्वसिद्धिप्रदासनं॥ खंविंदुः रौडं प्रासादं त्रैशरापं पराः वंविधिशक्तिवार्थं वं विलम्बशक्तिः श्रीवीजं महेशशक्तिर्भुव
नेश्वरीवीजं॥ ध्यानार्चनप्रयोगाश्च तारिणापूर्ववद्भवेत्॥ गंधर्वतंत्रे॥ जलापदमनीं तारां वक्षे उम्यांभ्रग्यु नत्वतः॥ यस्
म्याः स्मरणमात्रेण भयमाशु विनाशयेत्॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य तारे तुत्तारे च तथा॥ तुरे स्वाहेति मंत्रोयं दशाक्षर ईरितः॥
ध्यानं वक्षे भृणु प्राज्ञे समस्तापन्निवारणं॥ यस्मान्त्सर्वचनतो येभवाधानभतिस्मते॥ श्यामवर्णां द्विनयनां द्विभुजां वरपंकजे
दधानां वरूवर्णाभिर्वरूरूपाभिरावृता॥ शक्तिभिः स्मेरवदनां स्मेरमौक्तिकभूषणां॥ रत्नपादुकयोर्न्यस्तपादां तु जपमुगांस्म
रेत्॥ वर्णलक्षं जपेद्विधां नियमेन यथावशी॥ दशांशं जुहुयात्मंत्री घृताक्तैरक्तपुष्पकैः॥ इति सिद्धा महाविद्या दद्यात्सर्वम
नोरथान्॥ भैरवतंत्रे॥ तारं माया वधूः कूर्चं कालि कामकलानतः॥ उग्रेतारे भगं कमः परालक्ष्मीशिवांकुशौ॥ सामहाषोड

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ ता·म ॥ श्रीप्रोक्ता तारादेव्या मयाधुना ॥ तारं प्रणवं मायाबीजं भुवनेश्वरी वधूबीजं स्त्रीबीजं कूर्चबीजं कवचबीजं कालिबीजं क्रीं कामक
॥१९६॥ लासबीजं ईकारः ॥ उग्रतारेस्वरूपं भगविंदुयुक्तसकारः ॥ कामः कामबीजं पराबीजं भुवनेश्वरी लक्ष्मीबीजं श्रीबीजं शिव
बीजं प्रसादबीजं अंकुशबीजं क्रोमिति इति शुभ्राषोडशी ॥ इति ते कथितं देवी गुह्यात्गुह्यतरं ततः ॥ यस्मै तस्मै न दातव्यं ना
शिष्याय कदाचन ॥ ध्यानपूजादिकं सर्वं पूर्ववच्च समाचरेत् ॥ मत्स्यसूक्ते प्रणवं पूर्वमुच्चार्य परमेशुग्मं तथैव च ॥ मा
हापरमे पदं ब्रूयात् परमावति पदं ततः ॥ मायस्वाहेति मंत्रोयं प्रोक्तः सप्तदशाक्षरः ॥ पूजां च सर्वं वत्कृत्वा अर्द्धरात्रे चतु
ष्पथे ॥ जयमत्स्याश्वरे यस्तु स वै कृतकविर्भवेत् ॥ तथा अथान्यां संप्रवक्ष्यामि तारां भुवनतारिणीं ॥ स्मरनात्सर्वसत्वा
नां भयमाशु विनाशयेत् ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य लज्जेरवाबीजमुद्धरेत् ॥ गगनं शेषसंयुक्तं विंदुनादविभूषितं ॥ कूर्चबीजं
वहृदयं तारायै च समुद्धरेत् ॥ सकलदुस्तरात्तारयतारय तथा पुनः ॥ तरयुग्मं वह्निजायां मंत्रोयं सर्वयादपः ॥ ग
घमयी वारा कथयामि विधायिनी ॥ चतुर्लक्षं जपेद्यस्तु सिद्धयोस्तो भवंति हि ॥ ध्यानपूजादिकं सर्वं वत्तत्समाचरेत्
सिद्धसारस्वते वाथाया कमलाबीजमीशो भृगुनिशोवितः चतुर्दशोनुसंयुक्तः पराभृगु महेश्वरो चतुर्दशविसर्गोपोप ॥ ता·म ॥
दद्वंद्ववाक्यदं · वादनीति पदं पश्चात् त्रींकारचिनयाततः नीलसरस्वतीपदं त्रिधा वृत्तिश्च वाक्सतो कहृशद्द्वयं पश्चा ॥१९६॥
त्कलेरी वह्निवल्लभा ॥ चतुस्त्रिंशद्वर्णयुक्तो नीलसारस्वतो मनुः ॥ षाडकौशिको सौ विज्ञेयः षड्भिर्मंत्रपुनः कृतः ॥ ऋषिछंदो

205

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

देवतानां विभागं सम्यगु पार्वति ॥ गंगाप्रवाहनामर्षिर्मन्त्ररूपी जनार्दनः ॥ अनिशयवाक्कविनाछंदो नीलसरस्वती ॥ सर्वता
गैश्वर्यमयी समस्ताभीष्टदायिनी ॥ ॐ बीजं कीलकं ज्ञेयं नस्त्रो: शक्तिः समीरिता ॥ नीलो वर्णाश्च विज्ञेयस्त्वरिता कविताफ
लं ॥ मुद्रा तु सर्ववागीड्गुरवमुद्रा समीरिता ॥ हस्त्रे खया षडंगानि कुर्यात्स्वडीर्घयुक्तया ॥ नीलां मुक्तामणिमयीं वकरेभवी
णां मुद्रां वपात्रमथ पुस्तकं सुधं दधाना ॥ उग्रयत्न तुर्भुरव वहन्कविताप्रवाहा नीलाभजामि हृदयेन सरस्वतीनां ॥ लक्षमेकं जपे
द्वियां तद्दशांशं सितोत्पलैः ॥ कुनेमूजापुरश्चर्या सर्वनीला समं भवेत् ॥ तं चांते लज्जायुग्मं वधूबीजं ततो दीर्घं तज्जछदं ॥ अ
स्त्रमग्निवधूरं तेमन्त्रः सप्ताक्षरो भवेत् ॥ मन्त्रशास्त्रे प्रसंप्रोक्तं स्तथादीर्घरा वर्मशाा ॥ इति तं ववधूबीजमपरौ सौग्रणाक्षरः
तत्रशेखरे तत्तीयं प्रवनेशानि वर्मशक्तीन तु चक्रं ॥ अस्त्रान्ता प्रणवाद्येयं प्रपूजिता ॥ तत्तीयं चांतथान्तत्तीयं प्रवनेशानीक
मलामीनकेतनः ॥ भृगुर्मनुयुतः सर्गीशिवः कर्णाड्डसंयुतः उग्रतारेण नवर्मफडंताविलपूजिता ॥ प्रणवो वर्म हस्त्रे खास्त्र
रो तार्त्तीयिवर्मणी ॥ अस्त्रमेषा समादिष्टा द्वितीयाविल्लपूजिता ॥ हस्त्रे खास्त्रौ ह्रीं करा ह्रींकारौ तथा -- ॥ एता प्रपर्वयुक्ता
प्रुता र्त्तीयत्रैरंयदि - ॥ तदा वज्रतुर्भरवोपास्या भवेयुस्ताः प्रुशोभनाः ॥ तार्त्तीयं पूर्व आदौ यदीत्सन्वयः तत्तीयरहिताविद्याप्र
वीं क्षैकजटा मता ॥ मायया प्रणवेनाथ रहितासैव सापुनः पूर्वोक्तविद्या पंचाक्षरी तत्तीयरहितासती ॥ एकजटा भवति ते
न वज्ररक्षरोयसैव पंचाक्षरी मायया प्रणवेन वरहितासैव एकजटा भवेदिति ॥ तेन अक्षरोयतत्तीयकूवकास्त्राणि रतीश्रो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता·भ ॥ वाग्भवांतिमः॥ एषां ताराचरणोपास्यविद्यासर्वसमृद्धिदा॥ तृतीयकवचाद्याग्निजायां हूं फट् हूं प्रणितारतीशा॥ क्लीं वाग्भवं ऐंका
॥१९८॥ रः स्रजंतिमोयस्येति॥ रतीशविशेषणा ते न पंचाक्षरीयं॥ तथा॥ अमीषां मंत्रराजानामृषिश्शक्तिः समीरितः गायत्री छंद
आदिष्टं तारास्यादेवतापरा॥ पूर्ववन्न्यासंक्लृप्तिः स्यादथो देवीं विचिंतयेत्॥ कर्पूरेन्दुनिभामसितां वरगुंगारत्नोद्यसद्भूषणां
वेदास्यांकितमस्तकांत्रिनयनां हारावलीभूषितां॥ विभ्राणां नृकपालकर्त्तृकलतैः संशोभिवक्त्रां भुजां· वेदैर्भिः परिवारि
तां भगवतीं तारां मां श्रये॥ पूर्वोक्ते पूजयेत्पीठे पूर्ववत्परमेश्वरी॥ विद्याकामश्वरेह्नोमं सर्करापायसैः शुभैः॥ रक्तां ध्या
येद्दिमां वश्यमल्लभे स्वर्णनिभां स्मरेत्॥ धूम्राम्रुच्चाटने ध्यायेत्कृष्णां मारणकर्म्मणि॥ ताराप्यरानमोवां तगवत्ये कंजटेम
पः॥ वज्रपुष्पं प्रतीक्ष्वेति द्विठांतो मनुरुच्यते॥ मुनिः पतंजलिः प्रोक्तो गायत्री छंद भावितं॥ देवतैकजवप्रोक्ता शच
संसाधनीवरा॥ षट्दीर्घमाजावीजेन मायारव्येनांगकल्पनं॥ ध्यानपूजादिकं सर्वं विदध्यात्पूर्ववर्त्मना॥ तारः श्रीशक्ति
तार्त्तीयहूं फट् नीलसरस्वती॥ द्वे·ता वह्निवधू मंत्रः प्रोक्तो मनुलिपिः परः॥ ऋषिर्ब्रह्मासमुद्दिष्टो गायत्री छंद आहृतं
देवता प्रोच्यते देवि सङ्गिनी लसरस्वती॥ द्वैकैकद्वयषट्नेत्रैर्मंत्रार्णैरंगकल्पनं॥ खड्गत्रिशूलकरपल्लवैः स्वर्घयाहृतं ॥ राम ॥
छिन्नशिरो दधाना॥ पद्मं पदाधः परिमर्दयंती तनोतु भव्यानी सरस्वती नः॥ पूर्वोक्ते पूजयेत्पीठे पूर्वोक्तविधिना सुधी ॥१९८॥
अथान्यां संप्रवक्ष्यामि विद्यां देवि सुदुर्ल्लभां॥ वाक्शक्तिः कमलाकामो भृगुरौर्विंदु मंडितः॥ पंचवाणाः परा बीजं कृटि लांते

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेन्दुसंयुतः ॥ वामकर्णोलवाधारतप्रः स्त्रीमात्मनोमतः ॥ नीललतारेयदात्मश्चात्मरस्वतिपदं वदेत् ॥ अत्रीरेफयुतौदीर्घवामने
त्रेनुभूषितौ कामबीजं वलोयष्टस्वरकुंडलमंडितौ ॥ वन्हः सर्गान्ततः पंचवाणा --- परावाबीजकुटिलान्तेन्दुसंयुतः ॥ वामक
र्णोलवाधारतप्रः स्त्रीमात्मनोमतः ॥ नीललतारेयदात्मश्चात्मरस्वतिपदं वदेत् ॥ अत्रीरेफयुतौदीर्घवामनेत्रेनुभूषितौ ॥ का
मबीजंवलोयष्टः स्वरकुंडलमंडितौ ॥ वन्हः स्वर्गान्ततः पंचवाणा यबीजपंचकं ॥ सौः परावह्निजायास्यात्मन्त्रोद्वाविंशद
क्षरः ॥ वाक् ऐंकारः शक्तिः ह्रींकारः कमलाश्रीकारः कामः क्लींकारः भृगुः सकारः औविंदुमंडितः ॥ ओंकारानुस्वारयुक्तः पंच
वाणाः क्लींकारः परावाबीजं ऐं रूपो टिलान्तः फकारान्तो वकारः इन्द्रो लकारः वामकर्णोदीर्घऊकारः लवोविंदुः तेन ब्लूं स्त्रीमा
त्मकः स्त्रीं नीललतारेस्वरूपं सरस्वत्यपिस्वरूपं ॥ अत्रीदकारो रेफयुतौदीर्घआकारः वामनेत्रे ईकारः इंदुरनुस्वरः तैर्युक्तौ ते
न द्रां द्रीं कारः वह्निजायास्वाहा ॥ तथा ॥ अथध्यायापूर्वमुक्ताः स्युः पूर्ववन्न्यासकल्पनं ॥ नीलाकारूढांत्रिनेत्रां महिलसितलसितन्तं
सविषानेदरूपाः हस्तैः स्वीयैः कपालं त्रिशिखकवचके कर्तिकां संदधानां ॥ अट्टाट्टहासायुक्तामनवरतलसत्खंडमालाभिरम्यां
वीरोदवत्कथारस्थललितलसत्किंकिणीभासमानां ॥ इति ध्यात्वा जपेन्मन्त्रं चतुरस्त्रं समाहितः ॥ गुरुयाग्निकुंडके [illegible]
मधुरत्रयलोलिते ॥ वज्रसेवह्निवाघोरमहेशे विधुरक्षसो ॥ विघ्नेशं वरुणामानं भ्रेत्रेशं भैरवं तथा ॥ योगिनीमथसंपूज्य गुरु
मीशेसमर्चयेत् ॥ भूरहस्मापरेखायामणिमाद्यासमर्चयेत् ॥ अनिमाप्रथमा मोक्षा द्वितीयालघिमातथा ॥ तृतीयामहिमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ता॰ भ ॥ प्रोक्ता चतुर्थी शिवसंज्ञिका ॥ वशित्वा पंचमी ख्याता षष्ठी प्राकाम्यसंज्ञिका ॥ सप्तमी भुक्तिराख्याता भवेदिच्छाष्टमी ततः ॥ अस्मिंता
॥ १९८ ॥ क्रूरहृद्ध्वंउक्रोधोन्मत्तकपालिनः ॥ भीषणाख्यं च संहारं द्वितीयायां समर्चयेत् ॥ ततीयायां यजेन्मन्त्री ब्राह्म्याद्याः प्रोक्तलक्ष
णाः ॥ प्रथमावरणे मंत्री योनिमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ कुलेशी कुलनेत्रा च वागीशी भैरवी उमा ॥ भीमांने च तथा चंडा धूम्रा काली
कपालिनी ॥ महालक्ष्मीश्च कंकाली रुद्रकाली सरस्वती ॥ वाग्वादिनी च नकुली भद्रकाली शिवाप्रभा ॥ प्रत्यंगिरा सिद्धिल
क्ष्मीरमने श्रीश्च चंडिका ॥ खेचरी भूचरी सिद्धा कामाक्षा हिंगुला बला ॥ जया च विजया जित्यानित्या मुक्ता पराजिता ॥ विला
शिनी तथा घोरा विन्ना मुग्धा कुलेश्वरी ॥ सोमेश्वरी महावज्रा विद्या हंसा विनायकी ॥ वेदगा च तथा भीमा उग्रा वेद्या सतीग
तिः ॥ उग्रेश्वरी चंडगर्भा ज्योत्स्ना सत्या यशोवती ॥ कुलिका कामिनी ज्ञाना डाकिनी काकिनी ततः ॥ लाकिनी काकिनी पश्चा 207
साकिनी हाकिनी तथा ॥ चतुःषष्टिदले पूज्या द्वितीयावरणे त्विमाः ॥ खेचरीं दर्शयेन्मुद्रां खेचरत्वप्रवर्तिनी ॥ किराता
योगिनी वीरा वेतला पक्षिनी हरा ॥ ऊर्द्धकेशी च मातंगी मोहिनी वंशवर्द्धिनी ॥ मालिनी ललिता कांति मनोज्ञा पद्मिनी धरा
वर्वरी छिन्नहस्ता रक्तनेत्रा विवर्द्धिका ॥ मातृका द्वरदंष्ट्रा च क्षेत्रेशी रंगिनी नटी ॥ शांता दीप्ता वरारोहा ऽडा वीजाह्वा समभिदर्श ॥ राम ॥
येत् ॥ मुग्धाः श्रीकुरुकुल्ला च त्रिपुरा घोतनाक्रिया ॥ रतिः प्रीतिस्तथा बाला सुन्दरी श्यामला विला ॥ पिशाची च विदारी च शी ॥ १९८ ॥
तला वज्रयोगिनीः ॥ सर्वेश्वरी शक्तिमुक्ता चतुर्थावरणे इमाः ॥ पूजयेद्दर्शयेन्मुद्रां मेकश्यारव्या महेश्वरी ॥ अष्टपत्रे पूजयेन्मन्त्री

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सरस्वसप्तकं शुभं ॥ प्रणावो हृदयं पद्मासदेशब्दपदस्तुनः रूपे वाकशं भुवनिनाद्यमोवदेवदेतिव ॥ वाग्वादीनिप्रियावक्रेथ
तुर्विंशाक्षरो मन्त्रः ॥ अनेनाभियज्ञे देवी वागीशीं शुभलक्षणां ॥ शंभुजीवकलेशाग्नीमंडिनाविन्दुमालिनी ॥ वदयुग्मं ननतश्चित्रे
श्वरी वाग्वक्रिसुंदरी ॥ चित्रेश्वरी यजेद्देवी मन्त्रनामन्त्रनासुधीः शंभु हकारः जीवः सकारः कल इति स्वरूपं ईशो हकारः अग्नीरे
फः मण्डितेनानंतरमकारपञ्चेषनेनवविन्दुरूपालक्षने ॥ विन्दुमालिनी ईकारः तेन हसफ्रः मण्डितेनानंतरमकारपञ्चेषः ते
नवविन्दुरूपं लक्षिनी ॥ विंदुमालिनी ईकारः तेन हसकलह्रीं वाक ऐं वक्रिसुन्दरी स्वाहा शेषरूपं ॥ वाग्भवः कुलजे शब्दः
सरस्वती शिरो नमः कुलजा प्रजयेद्देवा मन्त्रेणानेन साधकः ॥ वाक ऐं शिरस्वाहा परावाक्कमला रूपा वद शब्दयुगं ननः कीर्ति
श्वरप्रियावक्रे हृदयं मन्त्रनामुना ॥ कीर्तिश्वरी जयन्मंत्री ततो वाकसुन्दरी ॥ अंतरीक्षपदाद्ग्रे सरस्वती शुचिप्रिया ॥ मन्त्रना
मन्त्रना देवीं मंत्रभ्रपदान्तिकां ॥ सरस्वती जयन्मन्त्री हसफ्रें मन्त्रस्वरः ॥ शिवजीवाग्निसंयुक्तो विंदुनादविभूषितः ॥ वराह
हं सकुटिलवलिप्रद्युम्नसंयुतं ॥ वामाक्षिवापरा लक्ष्मी वागाग्नी परशब्दतः सरस्वती परे शब्दाद्द्वेदवनरद्वयं ॥ ततीयां
तावरुक्त्वाज्ञामममाभिलषितं वदेत् ॥ कुरुयुक्तप्रयसीवक्रे रसुनामन्त्रनायजेत् ॥ त्रैलोकीपथितां देवीं मंत्री पटसरस्वतीं ॥ स
उस्वरश्चस्य विशेषणां शिवेत्यादिद्वयं शिवो हः ॥ जीवसः अग्निरेफः चामक्षीत्यस्य विशेषणां ॥ वराहत्यादि वराहो हकारः हं
सः सकारः कुटिलः फकारः अग्निरेफः प्रद्युम्नोनुस्वारः ॥ वामाक्षिईकारः तेन हसफ्रीं वाक्कुऐं परा क्लीं लक्ष्मी ॥ श्री वाणीः क्लीं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ता॰रा॥ ॥१९९॥ क्रीं ह्लीं ह्लूं सः ग्रोमिति स्वरूपं ॥ तृतीयां नेत्ररूपाज्ञाविशेषणं नेत्ररूपाज्ञयाशेषं तु गमं ॥ भूधरो भूधरः प्रोक्तो वामकर्णोउ
र्ध्वतवान् ॥ भगवच्छ्रद्धवन्नीलवदरूप्यं तृतीयकं क्रोधः फट् मन्त्रनानेन मंत्री नीलां समर्चयेत् ॥ भूधरो वकारः भूधरो रक
रः धरः वामकर्णोउकारः इदु खं डोर्ईवं डः नेनक्रमगरुकारः नवहन्तयुक्तं वडोउनुस्वार ॥ नवहन्तयुक्तं नीरं वकारः नेन वेनती
यकं च्रींकारं क्रोधश्लूंकार ॥ वाग्भवं वाग्भुतः शंभुर्ह्रीं पुनः किलियुग्मकं ॥ विद्येन वखरी मेनां किलिनाम्नीं समर्चयेत् ॥ वाग्
नरुकारयुक्तः शंभुर्हकारः नेन हैं शेषं स्वरूपं ॥ पंचमावरणो भोमहापामादर्शयन्तसुधी ॥ आकिन्याद्याय नेदं गं कोणेषु
मनुविन्नमः ॥ दर्शन्नपाविशीषु ड्रां षष्ठमावरनं मत ॥ परां वालां भैरवी वच्री कोणेषु समर्चयेत् ॥ दर्शनं कर्ष्णीषु ड्रां
सप्तमावरणांस्मृतं ॥ पुनर्देवीं समभ्यर्च्य उपचारैर्मनोहरैः ॥ अथ मंत्री वलिं दद्यात् प्रत्यहं च वटुप्यपे ॥ गणक्षेत्रपालाभ्यां
योगिन्यै भैरवाय च देव्यै रुधिरमांसान्न ॥ मार्पादीयाग्नि तं दधिः वलिं द्रव्यमिति ख्यातं समीहितसमिद्धिदं ॥ त्रिविधं ध्यान
माख्यातं सृष्टिस्थिति लयक्रमात् ॥ तत्तत्कर्म विशेषेतु तद्ध्यानं समाचरेत् ॥ चतुर्वक्त्रा महाभुजा भुजासुक्ता भरणाभूषि
ता ॥ श्वेतावरामक्षसूत्रं शक्तिपाश कमण्डलुं ॥ पंकजं पुष्पमालां च वराभीतिभुजे पुनः वज्ञदांभोनिधिमध्यस्थां हंसयानां वि ॥राम॥
चिंतयेत ॥ रक्तां वरां हेमरत्ननानारं च च नाभीतिभुजेषु च ॥ शक्ता भोनिधिमध्यस्थां हंसयानेविचिंतयेत् ॥ रक्तां वरां हेम ॥१९९॥
रत्ननानालंकारभूषिता ॥ रत्नद्वीपमहातन्मां परिवारैः समावृतां ॥ रत्नसिंहासनारूढां वराभीत्यक्षमालिकां ॥ दधतीं र

208

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रत्नेचकपस्थितिरूपेविविंतयेत् ॥ रक्तांभोनिधिमध्येतुनौकारूढांविचिंतयेत् ॥ नववक्त्रांभालनेत्रांकृष्णावरभयानकांवरा
भयेचदधतींपरशुंदर्विकांतथा ॥ संहारास्त्रंवामहस्तेदक्षेयाशुपतंतथा ॥ त्रिशीर्षंवामहस्तेतत्रिशूलंखड्गकर्तृके ॥ पञ्चपा
शंहलंशक्तित्रिमूर्त्तिर्भिदिमेवच ॥ खड्गांगंमुसलंदेवैर्भिःशत्रुभक्षणमानसां ॥ भक्तानांवरदात्रींवरक्षयंतीचसाधकं ॥ अनेन
ध्यानयोगेनतन्तन्त्कर्मसमाचरेत् ॥ एवंसिद्धमंत्रंर्मंत्रीकवीनामग्रणीर्भवेत् ॥ अछिन्ननालबालस्यरसनांयांलिखेमंत्रं ॥ अ
ष्टमेवत्सरेबालःसर्वाशास्त्रानिगोभवेत् ॥ अभिमंत्र्यवंवाकोडंमधुनेववसन्तरे ॥ वलिंदत्वायथापूर्वंतत्कुर्य्यात्वालकंठगं
सप्तप्रेहादशेववर्षेभक्षितेकविनारकं ॥ चन्द्रसूर्योपरागेतुनैलंज्योतीष्मतीभवं ॥ कर्षमात्रंप्रजप्तंतन्मंत्रेणानेनभक्षये
त् ॥ जलमध्येस्थितोउनेउःशिशुर्वाचस्पतिर्भवेत् ॥ स्मशानेववनेमार्गेप्रेतमारूह्यसाधकः ॥ भयलज्जाविनिर्मुक्तोजपेद्वि
द्यामनन्यधीः ॥ अर्द्धरात्रेभवेद्रुद्रोभवविद्यार्थपारगः ॥ अष्टवर्षशिशुंद्वंद्वंतुलातंस्वकुलोद्भवे ॥ संस्थाप्यसाधकोदद्यात्तं
योमूर्द्धिकराडुभौ ॥ कुरुतेन्यायवेदांतविवादंतुमुलंमहत् ॥ विपिनेविजनेरम्येरंभामंडपमंडिते ॥ विधायवेदिकांतत्र
त्रतिषणाःसम्मितःसुखं ॥ चंपकाशोकपुन्नागकदलीमंदितेवने ॥ दोलारूढंप्रसन्नास्यांचेटिभीःप्रेषितांशुभां ॥ इति
ध्यायन्जयेन्मंत्रंरविलक्षंसमाहितः ॥ जपांतेविनरेद्दैवैःपरिवारयुजेवलिं ॥ अमुनाविधिनादेवीःलभतेतुसमीहितं
अथतारिणीकल्पःतारिणीतंत्रे ॥ ईश्वरउवाच ॥ श्रूयतांशैलतनयेतापनाशकरीपरा ॥ वतुवर्गफलीविद्यामंत्रसिद्धि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रदायिका॥ वर्गाद्यं वह्निसंयुक्तं वामाक्षीपरिभूषितं ॥ नादविंदुसमायुक्तं वसुसिद्धिप्रदायकं॥ पुनश्चतुर्थखंदेविनका
रेणाविभूषितं॥ स्वरेणोवचतुर्थेनचंद्रखंडेनवप्रिये॥ लांछितंवैमहावीजंचतुर्वर्गफलप्रदं॥ ततःक्रमपदंवोक्ता
ततोदेवीपदंस्मृतं॥ ह्रींकारंचततोदद्यात्तवपूर्वमुदहरेत्ततः॥ इकारेनवकारेफेणामकारेणावभूषितं॥ ततोवाग्भव
मुच्चार्य्यमंत्रमेतंसमुद्धरेत्॥ नवाक्षरोमनुर्देविनारिख्यातःसमुदीरितः॥ इयमेवमहाविद्यास्वर्गेमर्त्येसुदुर्लभा॥ अष्ट
सिद्धिप्रदादेवीचतुर्वर्गफलप्रदा॥ मानयासदृशीविद्यानानेनसदृशोमनुः॥ अनयासदृशीसिद्धिर्नभूतानभविष्य
ति॥ योविद्यांलभतेदेवीकिंवातस्यनजायते॥ अचिरात्तुभतेवाणीगद्यपद्यप्रदायिनी॥ ज्ञानमात्रेणाविद्यायाःक्षि
प्रंकृतकवीर्भवेत्॥ विनाछंदोविनाशिक्षांविनाभ्यासेनपार्थती॥ विनाज्ञानंविनायत्नंविनालापंकवेरपि॥ जि
ह्वायांजायतेतस्यकवित्वरसनिर्मितं॥ ततःपूजाक्रमः॥ प्रथमंजलमानीयपादप्रक्षालनंस्मृतं॥ द्विराचम्यशिखा
वध्वाततोभूमिविसोधनं॥ विघ्नस्योत्सादनंकृत्वाततःपुष्पविशोधनं॥ करौसंशोध्यदेवेशीवास्त्रमंत्रेणानत्वरः॥ गु
रुगणपतिंनत्वाभूतशुद्धिंसमाचरेत्॥ स्वाधिष्ठानेस्थितंवीजंवाग्भवंसर्वसिद्धिदं॥ तदुद्भूताग्निरश्मिभिःशरीरंदग्धवेत
उधैः तद्भस्मपुंजमुत्सार्यक्लींसमुत्थवायुना॥ ललाटेकामवीजंतुतदुद्भूतामृतेनच॥ तदाप्लावितंकृत्वादृढीभूतंवरे
ततः॥ निर्लेपंनिर्गुणांशुद्धमात्मानंदेवतामयं॥ सर्वपापविनिर्मुक्तोदेहंसंचिन्त्यसाधकः॥ शरीरस्यविशोधनंप्राणापानं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चरेत्ततः॥ अघोरमूलबीजेन प्राणायाममत्र यं स्मरेत्॥ मंत्रन्यासं ततो देवी कथयतां मंत्रसिद्धिदं॥ शक्तिरस्य ऋषिः प्रोक्तो बृह
तीछंदईरीतं॥ नारिणी देवता प्रोक्ता ह्रींकारं बीजमुच्यते॥ वाग्भवं शक्तिरित्युक्तमिति ऋष्यादिकं चरेत्॥ बीजेन तु षडंगेन ष
डंगानि प्रकल्पयेत्॥ धर्मादिविन्यसेत्तंत्री ततो धर्मादिविन्यसेत्॥ उपर्युपरि मध्ये च कमलं तान्यसेत्ततः॥ कल्पवृक्षं समु
द्धार्य्य मणिपीठं समुच्चरेत्॥ शवमुंडं धारयित्वा तत्रांपरिकपालकं॥ चतुर्दिक्षु न्यसेद्देवि विविता मग्निसमन्वितां॥ इत्यष्टाष्टद
लेन तत्र वाष्टशक्तिर्न्यसेत्ततः॥ दुर्गा जया ततो मेधा विजया सुप्रभा मता॥ काली गौरी शिवा चैव इत्यष्ट शक्तयस्मृता॥ अत
एव स्वदेहेषु पंच योनिं न्यसेद्बुधः॥ केशांते दक्षिणे भागे योनि वीरान्यसेत्॥ नासामूले च देवेशि योनिरूपां विभांगता॥ यो
निकामां योनिहारां नेत्रयोः सव्यवामयोः॥ योनिरूपां न्यसेदोष्ठे सर्वकामार्थसिद्धये॥ मुखे कर्णौ च देवेशि दक्षवामादिभे
दतः॥ चिबुके च महादेवि न्यसेत्साधकसत्तमः॥ योनिहारां योनिकायां योनिरूपां ततः परं॥ बाहूमूले तथा वामे हृदि चैव
वरानने॥ योनिवित्तं योनिनिष्ठा योनिरूपां स्मरेत्ततः॥ स्तनयोर्नाभिदेशे च योनिस्थानं सदा स्मरेत्॥ योनिसिद्धां योनिवि
द्यां योनिरूपामसेत्ततः॥ एतास्मृताश्चतुर्थ्यंतानमोताश्चविवसरौ॥ देहपीठे ततो देवी ध्यायेत्सुस्थिरमानसः॥ कृष्णाले
वोदरी भीमा नागकुंडलशोभितां॥ रक्तमुरं वीललज्जिह्वां रक्तां वरधरां करे॥ पीनोन्नतस्तनी सुग्रां महानागेन वेष्टितां॥ श
वस्योपरि देवेशि तस्योपरिकपालके॥ नमाग्र ध्याननिरतां महाघोरां वरप्रदां॥ चतुर्भुजां दीर्घकेशीं दक्षिणास्योर्ध्वबाहुना॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ना.त ॥ पिबंतीं नलिनीमेकं वामाईपानपात्रकं ॥ वराभयधरां देवीमधस्तात् दक्षवामयोः ॥ पिबंतिरौधिरीं धारां पानपात्रे सदा शिवे ॥ सर्व
॥ २०१ ॥ सिद्धिप्रदां देवीं नित्यां गिरिनिवासिनीं ॥ लोचनत्रयसंयुक्तां नागयज्ञोपवीतिनीं ॥ दीर्घनासां दीर्घजंघां दीर्घांगीं दीर्घजिह्विकां ॥
चंद्रसूर्याग्निभेरेनत्रिलोचनसमन्वितां ॥ शत्रुनाशकरीं देवीं महाभीमां वरप्रदां ॥ व्याघ्रचर्मशिरोवस्त्रां जगत्त्रयविभाविनां ॥
साधकानां सुखकर्त्रीं सर्वलोकभयंकरीं ॥ एवंभूतां महादेवीं नारिशीं प्रणमाम्यहं ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्यार्घस्थापनं तता
रावत् ॥ अस्याः पूजायंत्र ॥ तथा यंत्रं निर्माय देवेशि स्थापयेद्यंत्र मध्यतः ॥ रक्तमलजयेनापि वस्त्रपत्रे लिखेत्ततः ॥ नव
हे श्लृष्टपत्राणीं लिखेत्साधकसत्तमः ॥ वह्नेर्म्मण्डलयुग्मं च यंत्रमध्ये लिखेत्ततः ॥ पूर्वदले च देवेशि वाग्बीजं लिखेत्तत
द्वितीये दक्षिणे पत्रे तृतीयं पश्चिमे दले ॥ उत्तरपत्रे देवेशि फट्कारं विलिखेत्ततः ॥ चतुर्द्वारसमायुक्तं अष्टवज्रसम
न्वितं ॥ ततः पूर्वोक्तक्रमेण पीठसंपूज्य सर्वतः ॥ तत्रावाह्य महेशानी यजेद्धैमं चशुच्चरत् ॥ षडंगेनैव देवेशि पूजयित्वा
तु पार्वती ॥ क्षेत्रपालं भैरवं च गणनाथं महोत्कटं ॥ एतच्चतुष्टयं देवीं यजेद्द्वारचतुष्टयं ॥ पूर्वाद्यष्टदले देवीं एतान्सं
पूज्य साधक ॥ अणिमानंगमदनां लघिमा मदनातुरा ॥ अनंगकुसुमा देवी ततोष्ट कर्णिका तथा ॥ कपालिका च देवेशि ॥ राम ॥
ततोष्ट योगिनी तथा ॥ तथा षोडशपत्रे तु पूजयेत्परिचारिका ॥ सुखदां मोक्षदां तत्र भक्तिदां भोगदां तथा ॥ मुक्तिदां सिद्धि ॥ २०१ ॥
दां चैव कामदां कुलदां तथा ॥ क्षेमदां शिवदां वापि वरदा मान्यदां तथा ॥ राज्यदां भोगदां देवी मुक्तिदां सर्वसिद्धिदां ॥ अणि

210

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

षष्ठसिद्धिंचपूर्वद्वारेयजेन्नतः ॥ वज्रेईशकलांदेवींद्वारेचदक्षिणेतथा ॥ पश्चात्द्वारदेशेपिकलाश्चंडश्चपूजयेत् ॥ उत्त
रेचतथादेवीरवेरविकलांनतः ॥ षडंगेनयजेद्देवीनतोस्त्राणिप्रपूजयेत् ॥ एताश्चदेवदेवेशिचतुर्थ्यांतासमीरिता ॥ न
मोतांश्चमहादेवीप्रोक्तासकलसिद्धिदाः ॥ पुष्पैर्बहुविधैश्चैवरक्तचंदनचर्चितैः ॥ रक्तपुष्पैर्महादेवीनानागंधसमन्वि
तैः ॥ बिल्वपत्रैस्तथागंधैर्जवापुष्पैर्विशेषतः ॥ श्वेतरक्तपरागैश्चचंपकैःकेतकैस्तथा ॥ एभिःपुष्पैर्महादेवींपूजये
न्नित्यतारिणीं ॥ मालतीबकुलपुष्पैश्चसुवर्णेनार्च्चयेन्नरः ॥ कदंबैश्वेतकुसुमैःकुंकुमैःकांचनैस्तथा ॥ एवंसंपूजयित्वा
चएभिर्दिव्यैर्महेश्वरि ॥ लक्षमेकंजपेन्मंत्रंहविष्याशीजितेन्द्रियः ॥ इतितारिणीकल्पः ॥ ॥ इतिमहामहोपाध्यायठ
क्कुरश्रीनरसिंहविरचितेताराभक्तिसुधार्णवेएकादशस्तरंगः समाप्तोयंग्रंथः ॥ शुभं ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu